

Sri Aurobindo

Het Goddelijke Leven

Boek II

De Kennis en de Onwetendheid ---

De Spirituele Evolutie

Deel I

Het Oneindige Bewustzijn en de Onwetendheid

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK I.....	3
Onbepaalden, Kosmische Bepalingen en het Onbepaalbare.....	3
HOOFDSTUK II.....	29
Brahman, Purusha, Ishwara --- Maya, Prakriti, Shakti.....	29
HOOFDSTUK III.....	71
Het Eeuwige en het Individu.....	71
HOOFDSTUK IV.....	93
Het Goddelijke en het Ongoddelijke.....	93
HOOFDSTUK V.....	117
De Kosmische Illusie; Denkvermogen, Droom en Hallucinatie.....	117
HOOFDSTUK VI.....	144
Werkelijkheid en de Kosmische Illusie.....	144
HOOFDSTUK VII.....	187
De Kennis en de Onwetendheid.....	187
HOOFDSTUK VIII.....	206
Geheugen, Zelfbewustzijn en de Onwetendheid.....	206
HOOFDSTUK IX.....	216
Geheugen, Ego en Zelf-Ervaring.....	216
HOOFDSTUK X.....	229
Kennis door Identiteit en Gescheiden Kennis.....	229
HOOFDSTUK XI.....	258
De Grenzen van de Onwetendheid	258
HOOFDSTUK XII.....	271
De Oorsprong van de Onwetendheid.....	271
HOOFDSTUK XIII.....	286
Exclusieve Concentratie van Bewustzijn-Kracht en de Onwetendheid.....	286
HOOFDSTUK XIV.....	301
De Oorsprong en Remedie van Valsheid, Fout, Verkeerd en Kwaad.....	301

HOOFDSTUK I

Onbepaalden, Kosmische Bepalingen en het Onbepaalbare.

Het Ongeziene, waarmee geen pragmatische relaties kunnen zijn, ongrijpbaar, zonder kenmerken, ondenkbaar, niet ontwerpbaar door naam, wiens substantie de zekerheid van Een Zelf is, in wie wereldbestaan gestild is, die geheel vrede en zaligheid is --- dat is het Zelf, dat gekend moet worden.

*Mandukya Upanishad.*¹

Men ziet het als een mysterie of men spreekt er over of hoort er over als een mysterie, maar niemand kent het.

*Gita.*²

Wanneer mensen zoeken naar de Onveranderbare, de Onbepaalbare, de Ongemanifesteerde, de Aldoordringende, het Ondenkbare, het Allerhoogste Zelf, de Onbeweeglijke, de Permanente, --- gelijk in denkvermogen voor allen, bedoeld voor het goede van alle wezens, komen zij naar Mij.

*Gita.*³

Hoog boven de Intelligentie is het Grote Zelf, voorbij het Grote Zelf is het

¹ Vers 7.

² II 29.

³ XII 3,4

Ongemanifesteerde, voorbij het Ongemanifesteerde is het Bewuste Wezen. Er is niets voorbij het Wezen, --- dat is het uiterste ultieme, dat het allerhoogste doel.

*Katha Upanishad.*⁴

Zeldzaam is de grote van ziel, voor wie alles het Goddelijke Wezen is.

*Gita.*⁵

EEN BEWUSTZIJNSKRACHT, overal inherent in het Bestaan, die zelfs handelt in beslotenheid, is de schepper van de werelden, het verborgen geheim van de Natuur. Maar in onze materiele wereld en in ons eigen wezen heeft bewustzijn een dubbel aspect; er is een kracht van Kennis, er is een kracht van Onwetendheid. In het oneindige bewustzijn van een zelfgebaar oneindig Bestaan moet kennis overal impliciet zijn of in werking zijn juist in de kern van haar handeling; maar we zien hier aan het begin van dingen, klaarblijkelijk als de basis of de natuur van de scheppende wereldenergie, een Onbewustheid, een totale Onwetendheid. Dit is de voorraad, waar het universum mee aanvangt: bewustzijn en kennis verschijnen eerst in duistere oneindig kleine bewegingen, op punten, in kleine quanten, die zich samen associëren; er is een trage en moeilijke evolutie, een langzaam toenemende organisatie en verbeterd mechanisme van de werkingen van bewustzijn, meer en meer verdiensten worden geschreven op de blanke lei van de Onwetendheid. Maar deze hebben nog de verschijning van verzamelde verwervingen en bouwwerken van een zoekende Onwetendheid, die probeert te weten, te begrijpen, te ontdekken, langzaam en met strijd in kennis te veranderen. Zoals Leven hier met moeite haar werkingen vestigt en onderhoudt op een fundatie en in een omgeving van algemene Dood, eerst in oneindig kleine punten van leven, in quanten van levensvorm en levensenergie, in toenemende samenstellen, die meer en meer complete organismen scheppen, een ingewikkelde levensmachinerie, zo vestigt en onderhoudt Bewustzijn ook een groeiend, maar wisselvallig licht in de duisternis van een oorspronkelijke en een universele Onwetendheid.

⁴ 1,3,10,11.

⁵ *vāsudevaḥ sarvamiti...* VII.19.

Bovendien is de verkregen kennis van fenomenen niet van de werkelijkheid van dingen of van de fundaties van bestaan. Waar ons bewustzijn ook iets tegenkomt, dat een fundatie lijkt te zijn, draagt die fundatie de verschijning van een blanco, --- wanneer het geen leegte is, --- een oorspronkelijke toestand, die zonder kenmerken is en een veelvoud van consequenties, die niet inherent zijn in de oorsprong en waarin niets erin lijkt te rechtvaardigen of zichtbaar nodig te maken; er is een massa superstructuur, die geen duidelijke aangeboren relatie heeft met het fundamentele bestaan. Het eerste aspect van kosmisch bestaan is een Oneindigheid, die voor onze waarneming een onbepaaldheid is, zo niet onbepaalbaar. In deze Oneindigheid verschijnt het universum zelf, ofwel in haar aspect van Energie of haar aspect van structuur, als een onbepaalde bepaling, een “ongebonden eindigheid”, --- paradoxale, maar noodzakelijke uitdrukkingen, die zouden lijken aan te geven, dat we oog in oog staan met een suprarationeel mysterie als de basis van dingen; in dat universum rijst--- van waar? --- een enorm groot aantal en variëteit van algemene en bijzondere bepaalden, die niet verschijnen om gerechtvaardigd te worden door iets waarneembaars in de natuur van het Oneindige, maar lijken er aan opgelegd --- of zouden zelfopgelegd kunnen zijn. We geven de Energie, die hen produceert de naam Natuur, maar het woord brengt geen betekenis over, tenzij het de natuur van dingen is, die bestaat krachtens een Kracht, die hen rangschikt in overeenstemming met een inherente Waarheid in hen; maar de natuur van die Waarheid zelf, de reden, waarom deze bepaalden zijn, wat zij zijn, is nergens zichtbaar. Het is inderdaad voor de menselijke Wetenschap mogelijk geweest om het proces of veel processen van materiële dingen te detecteren, maar deze kennis werpt geen enkel licht op de hoofdvraag; we weten zelf de grond niet van de oorspronkelijke kosmische processen, want de resultaten presenteren zichzelf niet als hun noodzakelijke, maar alleen als pragmatische en actuele consequentie. Uiteindelijk weten we niet, hoe deze bepaalden in of uit de oorspronkelijke Onbepaalde of Onbepaalbare kwamen, waar zij buiten staan als op een blanke of platte achtergrond in het raadsel van hun geordende gebeurtenis. Aan de oorsprong van dingen staan we tegenover een Oneindig, dat een massa onverklaarde eindigheden bevat, een Ondeelbaar vol eindeloze verdelingen, een Onveranderbare vol eindeloze veranderingen en verschillen. Een kosmische paradox is het begin van alle dingen, een paradox zonder enige sleutel naar zijn betekenis.

Het is inderdaad mogelijk om de noodzaak te bevragen om een Oneindig als waar

aan te nemen, dat ons gevormde universum bevat, ofschoon deze opvatting imperatief door ons denkvermogen vereist is als een noodzakelijke basis van zijn opvattingen, --- want hij is niet in staat om een grens te fixeren of toe te kennen, ofwel in Ruimte of in Tijd of essentieel bestaan, voorbij welke er niets is of voor of na welke er niets is, --- ofschoon ook het alternatief een Leegte of Niets is, dat alleen een afgrond van het Oneindige kan zijn, waarin we weigeren te kijken; een oneindige mystieke nul van Niet-Bestaan zou een oneindige x vervangen als een noodzakelijk postulaat, een basis voor ons zien van alles, wat voor ons bestaan is. Maar zelfs als we weigeren zelf om iets als werkelijk te erkennen, behalve de onbepert uitbreidende eindigheid van het materiele universum en haar krioelende bepaaldheden, blijft het enigma hetzelfde. Oneindig bestaan, oneindig niet-zijn of onbeperte eindigheid zijn allemaal voor ons oorspronkelijke onbepaalden of onbepaalbaren; we kunnen aan hen geen onderscheiden karakters of kenmerken toekennen, niets, wat hun bepaalden vooraf zouden bepalen. De beschrijving van het fundamentele karakter van het universum als Ruimte of Tijd of Ruimte-Tijd helpt ons niet; want zelfs als deze geen abstracties zijn van onze intelligentie, die we opleggen door onze mentale kijk aan de kosmos, het noodzakelijke perspectief van het denkvermogen van zijn beeld, zijn deze ook onbepaalden en dragen in zichzelf geen aanwijzing over de oorsprong van de bepaalden, die in hen plaatsvinden; er is nog steeds geen uitleg over het vreemde proces, waardoor dingen bepaald worden of over hun vermogens, kwaliteiten en eigenschappen, geen openbaring van hun ware natuur, oorsprong en betekenis.

In werkelijkheid openbaart dit oneindige of onbepaalde Bestaan zichzelf voor onze Wetenschap als een Energie, niet gekend door zichzelf, maar door zijn werkingen, die in zijn beweging golven van energeticiteit opwerpt en in hen een veelvoud van oneindig kleine hoeveelheden; deze, die zich groeperen om grotere oneindig kleine hoeveelheden te vormen, worden een basis voor alle scheppingen van de Energie, zelfs degene, die het verst weg liggen van de materiele basis, voor de verschijning van een wereld van georganiseerde Materie, voor de verschijning van Leven, voor de verschijning van Bewustzijn, voor alle nog onverklaarde handelingen van de evolutionaire Natuur. Op het oorspronkelijke proces zijn een veelvoud van processen opgericht, die we kunnen observeren, volgen, van veel van hen voordeel nemen, gebruiken, maar geen van hen is fundamenteel uit te leggen. We weten nu, dat de verschillende groeperingen en een variërend aantal van elektrische oneindig kleine hoeveelheden een samenstellende

gebeurtenis kan produceren of als zodanig dienen --- foutief de oorzaak genoemd, want hier lijkt er alleen een noodzakelijke voorafgaande conditie te zijn --- voor de verschijning van grote atomair oneindig kleine hoeveelheden van verschillende naturen, kwaliteiten, vermogens; maar we falen om te ontdekken, hoe deze verschillende rangschikkingen kunnen komen tot de samenstelling van deze verschillende atomen, --- hoe de verschillen in de samenstellende gebeurtenis of oorzaak de verschillen in de samengestelde uitkomst of resultaat noodzaakt. Wij weten ook, dat zekere combinaties van zekere onzichtbare atomaire oneindig kleine hoeveelheden nieuwe en zichtbare bepaalden produceren of veroorzaken, nogal verschillend in natuur, kwaliteit en vermogen van de samenstellende oneindig kleine hoeveelheden; maar we falen om bijvoorbeeld te ontdekken, hoe een vaste formule voor de combinatie van zuurstof en waterstof komt tot het bepalen van de verschijning van water, dat evident iets meer is dan een combinatie van gassen, een nieuwe schepping, een nieuwe vorm van substantie, een materiele manifestatie van een nogal nieuw karakter. We zien, dat een zaad ontwikkelt tot een boom, we volgen de lijn van het proces van productie en gebruiken het; maar we ontdekken niet, hoe een boom uit een zaad kan groeien; hoe het leven en vorm van de boom besloten is geworden in de substantie of energie van zaad of, als dat eerder het feit is, hoe het zaad kan ontwikkelen in een boom. We weten, dat genen en chromosomen de oorzaak zijn van erfelijke overdrachten, niet alleen van fysieke, maar van psychologische variaties; maar we ontdekken niet, hoe psychologische karakteristieken vervat kunnen zijn en overgedragen in dit onbewuste materiele voertuig. We weten of zien niet, maar het wordt aan ons verklaard als een krachtige rekenschap van het Natuurproces, dat een spel van elektronen, van atomen en hun resulterende moleculen, van cellen, klieren, chemische uitscheidingen en fysiologische processen het klaarspeelt door hun handeling op de zenuwen en hersens van een Shakespear of een Plato om een productie van een *Hamlet* of een *Symposium* of een *Republiek* te produceren of kan er misschien de dynamische gelegenheid voor zijn; maar we zijn niet in staat om te ontdekken of te beseffen, hoe zulke materiele bewegingen de compositie van deze hoogste punten van gedachte en literatuur samengesteld of genoodzaakt hebben: de afwijking hier van de bepaalden en de bepaling wordt zo wijd, dat we niet langer in staat zijn om het proces te volgen, nog minder om het te begrijpen of het te gebruiken. Deze formules van de Wetenschap kunnen pragmatisch correct zijn of onfeilbaar, zij kunnen de praktische hoedanigheid beheersen van de processen van de

Natuur, maar zij ontsluiten niet het intrinsieke hoe of waarom; zij hebben eerder het voorkomen van de formules van een kosmische Magiër, precies, onweerstaanbaar, ieder automatisch succesvol in zijn gebied, maar hun grond is fundamenteel onbegrijpelijk.

Er is meer om ons te verwarren; want we zien de oorspronkelijke onbepaalde Energie, die algemene bepaalden van zichzelf uitwerpt, --- we zouden hen op gelijke wijze algemene onbepaalden kunnen noemen in hun relatie met de variëteit van hun producten, --- met hun passende toestanden van substantie en bepaalde vormen van die substantie: de laatste zijn talrijke, soms ontelbare variaties op de substantie-energie, die hun basis is: maar niets van deze variaties lijkt vooraf bepaald te zijn door iets in de natuur van de algemene onbepaalde. Een elektrische Energie produceert positieve, negatieve, neutrale vormen van zichzelf, vormen, die tegelijkertijd golven en deeltjes zijn; een gasvormige toestand van energiestantie produceert een aanzienlijk aantal verschillende gassen; een vaste toestand van energiestantie, waaruit het aarde principe resulteert, ontwikkelt in verschillende vormen van aarde en rots van verschillende soorten en talrijke mineralen en metalen; een levensprincipe produceert haar plantenrijk, dat wemelt van een ontelbaar boekje van nogal verschillende planten, bomen, bloemen; een principe van dierlijk leven produceert een enorme variëteit van geslachten, soorten, individuele variaties: zo gaat het voort naar menselijk leven en denkvermogen en haar vormen van denkvermogen naar het nog ongeschreven einde of misschien het nog verborgen gevolg van dat nog onafgemaakte evolutionaire hoofdstuk. Er is voortdurend de constante regel van een algemene gelijkheid in de oorspronkelijk bepaalde en, onderworpen aan deze substantiële gelijkheid van basissubstantie en natuur, een overvloedige variatie in de algemene en individuele bepaalden; een identieke wet verkrijgt uit gelijkheid of overeenkomstigheid in de geslachten of soorten met talrijke variaties vaak uiterst nauwgezet ontwerp in het individu. Maar we vinden niets in enige algemene of generieke bepaalde, die de afwijkende bepaalden noodzakelijk maken, die er uit resulteren. Een noodzaak van onveranderbare gelijkheid aan de basis, van vrije en onverklaarbare variaties aan de oppervlakte lijkt de wet te zijn; maar wie of wat noodzaakt of bepaalt? Wat is de grond van de bepaling, wat is haar oorspronkelijke waarheid en haar betekenis? Wat dwingt of drijft dit overvloedige spel van variërende mogelijkheden, die geen doel of bedoeling lijken te hebben of het moet de schoonheid en heerlijkheid van de schepping zijn? Een Denkvermogen, een zoekende en weetgierige vindingrijk Denken, een verborgen, bepalende Wil zou er kunnen zijn, maar er is geen

spoor van in de eerste en fundamentele verschijning van de materiele Natuur.

Een eerste mogelijke verklaring wijst naar een zelforganiserende, dynamische Kans, die aan het werk is, --- een paradox, genoodzaakt door de verschijning van de onvermijdelijke orde aan de ene kant, van onverklaarbare gril en fantasie aan de andere kant van het kosmische fenomeen, dat we Natuur noemen. Een onbewuste en niet-consequente Kracht, zogezegd, die willekeurig handelt en die dit of dat creëert door een algemene kans zonder enig bepalend principe, --- bepalingen komen alleen binnen als het resultaat van een vasthoudende herhaling van hetzelfde ritme van handeling en slagen alleen omdat dit herhalende ritme kan slagen om dingen in bestaan te houden, --- dit is de energie van de Natuur. Maar dit houdt in, dat ergens in de oorsprong van dingen er een ongebonden Mogelijkheid is of een baarmoeder van ontelbare mogelijkheden, die er uit gemanifesteerd worden door de oorspronkelijke Energie, --- een onberekenbaar Onbewuste, waar we enige verwarring vinden om ofwel een Bestaan of Niet-bestaan te noemen; want zonder een of andere zodanige oorsprong en basis is de verschijning en de handeling van de Energie onverklaarbaar. Toch verschijnt een tegengesteld aspect van de natuur van het kosmische fenomeen, zoals we het zien om de theorie te verbieden van een willekeurige handeling, die een vasthoudende orde genereert. Er is een te grote ijzeren vasthoudendheid aan orde, aan een wet, waarop de mogelijkheden zijn gebaseerd. Men zou eerder het recht hebben om te veronderstellen, dat er een inherente imperatieve Waarheid van dingen is, die niet door ons wordt gezien, maar een Waarheid, die in staat is tot veelvoudige manifestatie, die een veelvoud van mogelijkheden uitwerpt en varianten van zichzelf, die de scheppende Energie door zijn handeling verandert in even zovele gerealiseerde werkelijkheden. Dit brengt ons bij een tweede uitleg, --- een mechanische noodzaak in dingen, waarvan de werkingen door ons herkenbaar zijn als zovele mechanische wetten van de Natuur; --- de noodzaak, zogezegd, van een of andere zodanige geheime inherente Waarheid van dingen, zoals we verondersteld hebben, die automatisch processen besturen, die we in actie observeren in het universum. Maar een theorie van de mechanische Noodzaak op zichzelf heldert het vrije spel niet op van de eindeloze onverklaarbare variaties, die zichtbaar zijn in de evolutie: er moet achter de Noodzaak of er in een wet van eenheid zijn, geassocieerd met een co-existente, maar afhankelijke wet van veelvoudigheid, die beiden staan op manifestatie; maar de eenheid van wat, de veelvoudigheid van wat? Mechanische Noodzaak kan geen antwoord geven. Weer is de verschijning van

bewustzijn uit het Onbewuste een struikelblok op de manier van deze theorie; want het is een fenomeen, dat geen plaats kan hebben in een al-doordringende waarheid van een onbewuste mechanische Noodzaak. Wanneer er een noodzaak is, die de verschijning dwingt, kan het alleen zijn, dat er al een bewustzijn is, dat besloten is in het Onbewuste, dat wacht op evolutie en wanneer alles klaar is, uit zijn gevangenis breekt van klaarblijkelijke Onwetendheid. We kunnen inderdaad afkomen van de moeilijkheid van imperatieve orde van dingen door te veronderstellen, dat het niet bestaat, dat determinisme in de Natuur er aan opgelegd is door ons denken, dat een zodanige imperatieve orde nodig heeft om in staat te zijn met zijn omgeving om te gaan, maar in werkelijkheid bestaat zoiets niet; er is alleen een Kracht, die experimenteert in een willekeurige handeling van oneindig kleine hoeveelheden, die in hun algemene resultaat verschillende bepaaldheden opbouwen door een herhalende vasthoudende werkzaamheid in de som van hun handeling; dus gaan we terug van Noodzaak naar Kans als de basis van ons bestaan. Maar wat is dan dit Denkvermogen, dit Bewustzijn, dat zo radicaal verschilt van de Energie, die het produceerde, dat zij voor hun handeling hun idee en noodzaak van orde moet opleggen aan de wereld, die zij gemaakt had en waarin zij verplicht is te leven? Dan zou er de dubbele tegenstelling zijn van bewustzijn, dat tevoorschijn komt uit een fundamentele Onbewustheid en van een Denkvermogen van orde en rede, dat zich manifesteert als de schitterende uiteindelijke consequentie van een wereld, die geschapen is door een onbewuste Kans. Deze dingen kunnen mogelijk zijn, maar zij hebben een betere uitleg nodig dan enige al gegeven, voordat we aan hen onze acceptatie kunnen verlenen.

Dit opent de weg voor andere verklaringen, die het Bewustzijn de schepper van de wereld maken uit een klaarblijkelijk oorspronkelijk Onbewuste. Een Denkvermogen, een Wil lijkt het universum voorgesteld en georganiseerd te hebben, maar hij heeft zichzelf gesluierd achter zijn schepping; zijn eerste opbouw is dit scherm geweest van onbewuste Energie en een materiele vorm van substantie, die tegelijkertijd een vermomming van zijn tegenwoordigheid was en een plooibare creatieve basis, waarop hij kon werken, zoals een kunstenaar voor zijn productie van vormen en patronen een dom en gehoorzaam materiaal gebruikt. Al deze dingen, die we om ons heen zien, zijn dan de gedachten van een extrakosmische Goddelijkheid, een Wezen met een almachtig en alwetend Denkvermogen en Wil, die verantwoordelijk is voor de mathematische wet van het fysieke universum, voor haar artistieke van schoonheid, voor haar vreemde spel van

gelijkheid en variaties, van overeenkomsten en disharmonieën, van combinerende en vermengende tegengesteldheden, van het drama van bewustzijn, dat strijdt om te bestaan en probeert zichzelf te bevestigen in een onbewuste universele orde. Het feit, dat deze Goddelijkheid onzichtbaar voor ons is, onontdekkbaar door ons denkvermogen en zintuigen, biedt geen moeilijkheid, omdat zelf-bewijs of direct teken van een extrakosmische Schepper niet verwacht kon worden in een kosmos, die leeg was van zijn tegenwoordigheid: de duidelijke signalen overal van de werken van een Intelligentie, van wet, ontwerp, formule, aanpassing van middelen tot voleinding, voortdurende en onuitputtelijke tussenkomst, fantasie zelfs, maar beperkt door een ordenende Rede zouden beschouwd kunnen worden als voldoende bewijs van deze oorsprong van dingen. Of, wanneer deze Schepper niet volledig supra-kosmisch is, maar ook immanent in zijn werken, dan hoeft er zelfs geen ander teken van hem te zijn, --- behalve inderdaad voor een of ander bewustzijn, dat ontwikkelt in deze onbewuste wereld, maar alleen wanneer haar evolutie een punt heeft bereikt, waarbij zij gewaar zou kunnen worden van de inwonende Tegenwoordigheid. De tussenkomst van dit ontwikkelende bewustzijn zou geen moeilijkheid zijn, omdat er geen tegenstelling zou zijn van de basisnatuur van dingen in haar verschijning; een almachtig Denkvermogen zou gemakkelijk iets kunnen inbrengen van zichzelf in zijn schepselen. Een moeilijkheid blijft; het is de arbitraire natuur van de schepping, de onbegrijpbaarheid van haar doeleinde, de ruwe betekenisloosheid van haar wet van onnodige onwetendheid, strijd en lijden, haar beëindiging zonder ontknoping of resultaat. Een spel? Maar waarom dit stempel van zoveel ongoddelijke elementen en karakters in het spel van de Ene, wiens natuur verondersteld moet worden goddelijk te zijn? Op de suggestie, dat wat we uitgewerkt zien in de wereld de gedachten van God zijn, kan het vinnige antwoord gegeven worden, dat God betere gedachten gehad kon hebben en de beste gedachte zou geweest zijn om zich te onthouden van de schepping van een ongelukkig en onbegrijpelijk universum. Alle theïstische verklaringen van bestaan, die beginnen bij een extrakosmische Godheid, vallen over deze moeilijkheid en kunnen het alleen ontwijken; het zou alleen verdwijnen als de Schepper, ofschoon hij zelfs boven de schepping uitgaat, toch immanent er in, zelf op de een of andere manier zowel de speler als het spel, een Oneindige zou zijn, die oneindige mogelijkheden werpt in de vorm van een evolutionair kosmische orde.

Volgens die hypothese moet er achter die handeling van de materiële Energie een geheim besloten Bewustzijn zijn, kosmisch, oneindig, dat door de handeling van die

frontale Energie haar middelen van een evolutionaire manifestatie opbouwt, een schepping uit zichzelf in de ongebonden eindigheid van het materiële universum. De klaarblijkelijke onbewustheid van de materiële Energie zou een onmisbare toestand zijn voor de structuur van de materiële wereldsubstantie, waarin dit Bewustzijn zichzelf bedoelt te verwickelen, zodat zij door evolutie zou kunnen groeien uit haar klaarblijkelijke tegengestelde; want zonder een zodanig werktuig zou een volledige involutie onmogelijk zijn. Als er een zodanige schepping is door het Oneindige uit zichzelf, moet het de manifestatie zijn in een materiële vormomming van waarheden of vermogens van zijn eigen wezen: de vormen of voertuigen van deze waarheden zouden de basis algemene of fundamentele bepaalden zijn, die we in de Natuur zien; de bijzondere bepaalden, die anders onverklaarbare variaties zijn, die tevoorschijn gekomen zijn uit de vage algemene substantie, waaruit zij voorkomen, zouden de passende vormen of voertuigen zijn van de mogelijkheden, die de waarheden of vermogens, die huisvesten in deze fundamentele, in zich droegen. Het principe van vrije variatie van mogelijkheden, die natuurlijk zijn voor een oneindig Bewustzijn, zou de uitleg zijn van het aspect van onbewuste Kans, waar we gewaar van zijn in de werkingen van de Natuur, --- alleen onbewust in verschijning en zij verschijnt zo door de volledige involutie in de Materie, door de sluier, waarmee het geheime Bewustzijn zijn tegenwoordigheid vermomd heeft. Het principe van waarheden, werkelijke vermogens van het Oneindige, die zich imperatief vervullen, zou de uitleg zijn van het tegengestelde aspect van een mechanische Noodzaak, die we in de Natuur zien, --- alleen mechanisch in verschijning en zij verschijnt zo door dezelfde sluier van Onwetendheid. Het zou dan volmaakt begrijpelijk zijn, waarom het Onbewuste haar werk doet met een constante principe van mathematische architectuur, van ontwerp, van effectieve opstelling van getallen, van aanpassing van middelen aan voleindingen, van onuitputbaar werktuig en uitvinding, zou men haast kunnen zeggen, een constante experimentele vaardigheid en automatisme van doeleinde. De verschijning van bewustzijn uit een klaarblijkelijk Onbewuste zou ook niet langer onverklaarbaar zijn.

Alle onverklaarde processen van de Natuur zouden hun betekenis en hun plaats vinden als deze hypothese bewijst houdbaar te zijn. Energie lijkt substantie te scheppen, maar zoals bestaan in werkelijkheid inherent is in Bewustzijn-Kracht, zo zou ook de substantie inherent zijn in Energie, --- de Energie een manifestatie van de Kracht, substantie een manifestatie van het geheime Bestaan. Maar, omdat het een spirituele substantie is, zou het niet begrepen worden door het materiele zintuig totdat er door de

Energie de vormen van materie aan gegeven worden, die vatbaar zijn voor dat zintuig. Men begint ook te begrijpen, hoe de opstelling van ontwerp, hoeveelheid en aantal een basis kunnen zijn voor kwaliteit en eigenschap; want ontwerp, hoeveelheid en aantal zijn vermogens van bestansubstantie, kwaliteit en eigenschap zijn vermogens van het bewustzijn en haar kracht, die verblijft in het bestaan; zij kunnen dan manifest gemaakt worden en werkzaam door een ritme en proces van substantie. Van de groei van de boom uit het zaad zou rekenschap gegeven worden, zoals alle andere overeenkomende fenomenen, door de inwonende aanwezigheid van wat we het Werkelijk-Idee genoemd hebben; de zelfperceptie van het Oneindige van de betekenisvolle vorm, het levende lichaam van zijn vermogen van bestaan, dat tevoorschijn moet komen uit zijn eigen zelfcompressie in energiesubstantie, zou van binnen gedragen worden in de vorm van het zaad, gedragen in het verborgen bewustzijn, verwickeld in die vorm en zou er op natuurlijke wijze uit ontwikkelen. Er zou ook geen moeilijkheid zijn om te begrijpen, hoe op dit principe oneindig kleine deeltjes van een materieel karakter, zoals de genen en de chromosomen, in hen psychologische elementen kunnen dragen, die overgedragen moeten worden op de fysieke vorm, die tevoorschijn moet komen uit het menselijke zaad; het zou in de grond op hetzelfde principe zijn in de objectiviteit van Materie, als wat we vinden in onze subjectieve ervaring, --- want we zien, dat het onderbewuste fysieke in zichzelf een mentale psychologische inhoud draagt, impressies van voorbije gebeurtenissen, gewoonten, vaste mentale en vitale formaties, vaste vormen van karakter, en ze omhoog stuurt door een verborgen proces naar het waakbewustzijn, en op die manier veel activiteiten van onze natuur voortbrengt en beïnvloedt.

Op dezelfde basis zou er geen moeilijkheid zijn om te begrijpen, waarom de fysiologische werkingen van het lichaam helpen om de psychologische handelingen van het denkvermogen te bepalen: want het lichaam is niet hoofdzakelijk onbewuste Materie; het is een structuur van een heimelijke bewuste Energie, die er vorm in aangenomen heeft. Zelf verborgen bewust, is zij tegelijkertijd het voertuig van expressie van een open Bewustzijn, dat tevoorschijn gekomen is en zelfbewust is in onze fysieke energiesubstantie. De werkingen van het lichaam zijn noodzakelijkerwijze machinerie of instrumentatie voor de bewegingen van deze mentale Inwoner; alleen door het lichamelijke instrument in beweging te zetten, kan het Bewuste Wezen, dat er in tevoorschijn komt en ontwikkelt, zijn formaties van het denkvermogen en wil overbrengen en hen veranderen in fysieke manifestatie van zichzelf in de Materie. De bekwaamheid,

de processen van het instrument moeten tot op zekere hoogte de formaties van het denkvermogen hervormen in hun overgang van mentale vorm naar fysieke uitdrukking; haar werkingen zijn noodzakelijk en moeten hun invloed uitoefenen voor die uitdrukking werkelijk kan worden. Het lichamelijke instrument kan zelfs in sommige richtingen haar gebruiker domineren; zij kan ook door een kracht van gewoonte onvrijwillige reacties voorstellen of creëren van het bewustzijn, dat in haar woont, voordat het ontwakende Denkvermogen en Wil het kunnen beheersen of tussenbeide kunnen komen. Dit is allemaal mogelijk, omdat het lichaam een "onderbewust" bewustzijn van zichzelf heeft, dat meetelt in onze gehele zelfexpressie; zelfs, als we alleen naar deze uiterlijke instrumentatie kijken, kunnen we concluderen, dat het lichaam het denkvermogen bepaalt, maar dit is alleen een mindere waarheid en de hoofd Waarheid is, dat het denkvermogen het lichaam bepaalt. In dit opzicht wordt een nog diepere Waarheid denkbaar; een spirituele entiteit, die de substantie bezielt, die hem versluiert, is de oorspronkelijke beslissende factor, van zowel denkvermogen als lichaam. Aan de ander kant worden in de tegengestelde volgorde van het proces, --- waarbij het denkvermogen zijn ideeën en eisen over kan brengen op het lichaam, haar kan oefenen om een instrument te zijn voor een nieuwe handeling, haar zelfs zo kan inprenten met zijn gewoonte-eisen of orders, dat het fysieke instinct hen zelfs automatisch uitvoert, wanneer het denkvermogen ze niet langer bewust wil, ook die meer ongebruikelijke, maar goed bevestigde, waarbij het denkvermogen tot een buitengewone en bijna onbeperkbare omvang kan leren om de reacties van het lichaam te bepalen, zelfs tot het overheersen van haar normale wet of voorwaarden van handeling, --- deze en andere op andere wijze onverklaarbare aspecten van de relatie tussen deze twee elementen van ons wezen gemakkelijk begrijpelijk: want het geheime bewustzijn in de levende materie ontvangt van zijn hogere metgezel; dit in het lichaam neemt in zichzelf de eis erop waar of voelt het op haar eigen verwickelde en verborgen manier en gehoorzaamt het tevoorschijn gekomen of ontwikkelde bewustzijn, dat resideert over het lichaam. Tenslotte wordt de opvatting van een goddelijke Denkvermogen en Wil, die de kosmos creëren, te rechtvaardigen, terwijl tegelijkertijd de verwarrende elementen erin, die onze beredenerende geestesgesteldheid weigert toe te schrijven aan een willekeurig fiat van de Schepper, hun uitleg vinden als onvermijdelijke fenomenen van een Bewustzijn, dat met moeite tevoorschijn komt uit zijn tegenovergestelde --- maar met de missie om deze tegengestelde fenomenen opzij te zetten en door een langzame en moeilijke evolutie zijn

grotere werkelijkheid en ware natuur te manifesteren.

Maar een benadering vanaf het materiele einde van het Bestaan kan ons geen enkele zekerheid geven van juistheid geven voor deze hypothese of wat dat betreft voor enige andere uitleg van de Natuur en haar procedure: de sluier, die gevormd is door de oorspronkelijke Onbewustheid, is voor het Denkvermogen te dik om te doordringen en achter deze sluier is de geheime oorsprong verborgen van wat gemanifesteerd is; daar zijn de waarheden en vermogens gevestigd, die aan de basis liggen van de fenomenen en processen, die aan ons verschijnen in de materiele voorkant van de Natuur. Om met grotere zekerheid te weten, moeten we de curve volgen van ontwikkelend bewustzijn tot zij een hoogte en grootte bereikt van zelfverlichting, waarin het eerste geheim zelf ontdekt wordt; want zij moet waarschijnlijk ontwikkelen, moet uiteindelijk naar buiten brengen, wat vanaf het begin behouden was door het verborgen oorspronkelijke Bewustzijn in dingen, waar zij een geleidelijke manifestatie van is. In het Leven zou het duidelijk hopeloos zijn om naar de waarheid te zoeken; want Leven begint met een formulering, waarin bewustzijn nog submentaal is en daarom verschijnt zij voor ons als mentale wezens als onbewust of op zijn hoogst onderbewust en ons eigen onderzoek naar dit stadium van leven, wanneer het van buitenaf bestuderen, kan niet vruchtbaarder zijn voor de geheime waarheid, dan ons onderzoek van de Materie. Zelfs, wanneer het denkvermogen ontwikkelt in het leven, is zijn eerste functionele aspect een geestesgesteldheid, verwickeld in actie, in vitale en fysieke noodzakelijkheden en vooringenomenheden, in impulsen, verlangens, sensaties, emoties, die niet in staat is om afstand te nemen van deze dingen en hen observeren en kennen. In het menselijke denkvermogen is de eerste hoop op begrip, ontdekking, een vrij bevattingsvermogen; hier zouden we tot de mogelijkheid van zelfkennis en wereldkennis kunnen komen. Maar in feite kan ons denkvermogen eerst alleen feiten en processen observeren en voor de rest moet hij deducties en gevolgtrekkingen maken, hypothesen construeren, redeneren, speculeren. Om het geheim van het Bewustzijn te ontdekken, moet hij zichzelf kennen en de werkelijkheid bepalen van zijn eigen wezen en proces; maar, zoals in het dierlijke leven, is het tevoorschijn komende Bewustzijn verwickeld in vitale handeling en beweging, zo is in het menselijke wezen het bewustzijnsdenkvermogen verwickeld in zijn eigen draaikolk van gedachten, een activiteit, waarin hij wordt voortgedragen zonder rust en waarin juist redeneringen en speculaties worden bepaald in hun neiging, trend, condities door zijn eigen temperament, mentale draai, voorbije formatie en lijn van

energie, inclinatie, preferentie, een ingeboren natuurlijke selectie, --- we bepalen ons denken niet vrijelijk, volgens de waarheid van dingen, het wordt voor ons bepaald door onze natuur. We kunnen inderdaad afstand nemen met een zekere onthechting en de werkingen observeren van de mentale Energie in ons; maar we zien alleen zijn proces en geen enkele oorspronkelijke bron van onze mentale bepalingen: we kunnen theorieën en hypothesen opstellen van het proces van het Denkvermogen, maar er ligt nog een sluier over het innerlijk geheim van onszelf, ons bewustzijn, onze totale natuur.

Alleen, wanneer we het yogaproces volgen van stil maken van het denkvermogen zelf, kan er een diepgaander resultaat van onze zelfobservatie mogelijk worden. Want eerst ontdekken we, dat het denkvermogen een subtiele substantie is, een algemeen bepaalde --- of generiek onbepaalde --- die mentale energie, wanneer hij handelt, in vormen werpt of bijzondere determinaties, van zichzelf, gedachten, concepten, waarnemingen, mentale sentimenten, handelingen van wil en reacties van gevoel, maar die, wanneer de energie gestild is, kan leven ofwel in een inerte traagheid of in een immobiele stilte en vrede van zelfbestaan. Vervolgens zien we, dat de determinaties van ons denkvermogen niet allemaal uit zichzelf voortkomen; want golven en stromen van mentale energie komen er naar binnen van buitenaf: deze nemen er vormen in aan of verschijnen al gevormd uit een of ander universeel Denkvermogen of van andere denkvermogens en worden door ons geaccepteerd als ons eigen denken. We kunnen ook een verborgen of subliminaal denkvermogen in onszelf waarnemen, waaruit gedachten en percepties en wil impulsen en mentale gevoelens opkomen; we kunnen ook hogere niveaus van bewustzijn waarnemen van waaruit een superieure denkvermogenenergie door ons en op ons werkt. Tenslotte ontdekken we, dat, wat dit alles observeert, een mentaal wezen is, dat substantie en energie van het denkvermogen ondersteunt; zonder deze tegenwoordigheid van hun ondersteuner en bron van sancties zouden zij niet kunnen bestaan of handelen. Dit mentale wezen of Purusha verschijnt eerst als een stille getuige en als dat alles was, zouden we de determinaties van het denkvermogen moeten accepteren als een fenomenale handeling opgelegd aan het wezen door de Natuur, door Prakriti of anders als een creatie, aan hem gepresenteerd door Prakriti, een wereld van denken, die de Natuur samenstelt en aanbiedt aan de schouwende Purusha. Maar naderhand vinden we, dat de Purusha, het mentale wezen, zijn houding van een stille of accepterende Getuige kan verlaten, hij kan de bron worden van reacties, accepteren, weigeren, zelfs heersen en reguleren, de

gever worden van de opdracht, de kenner. Een kennis komt ook omhoog, dat deze substantie van denkvermogen het mentale wezen manifesteert, zijn eigen expressieve substantie is en de mentale energie zijn eigen bewustzijnskracht is, zodat het redelijk is om te concluderen, dat alle determinaties van het denkvermogen oprijzen uit het wezen van de Purusha. Maar deze conclusie is gecompliceerd door het feit, dat vanuit een ander gezichtspunt ons persoonlijk denkvermogen niet veel meer lijkt dan een formatie van het universele Denkvermogen, een machine voor de ontvangst, aanpassing, voortzetting van kosmische gedachtegolven, ideestromen, wilsuggesties, golven van gevoel, zintuigsuggesties, vormsuggesties. Hij heeft zonder twijfel zijn eigen al gerealiseerde uitdrukking, vooringenomenheid, neigingen, persoonlijk temperament en natuur; wat van het universele komt kan daar alleen een plaats vinden, wanneer het geaccepteerd wordt en geassimileerd in de zelfuitdrukking van het individuele mentale wezen, de persoonlijke Praktiti van de Purusha. Maar toch blijft, met het oog op deze complexiteiten, het helemaal de vraag of deze hele evolutie en handeling een fenomenale creatie is door een of andere universele Energie, gepresenteerd aan het mentale wezen of een handeling, opgelegd door Denkvermogen-Energie aan het onbepaalde van Purusha, misschien onbepaalbaar bestaan of dat het geheel iets voorbepaald is door een of andere dynamische waarheid van het Zelf van binnen en alleen gemanifesteerd op het oppervlak van het denkvermogen. Te weten, dat we een kosmische toestand van zijn en bewustzijn zouden moeten aanraken of binnengaan, waarvoor de totaliteit van dingen en hun integrale principe duidelijker zouden zijn dan voor onze bepaalde ervaring van het denkvermogen.

Bovenmentaal bewustzijn is een zodanige toestand of principe voorbij het individuele denkvermogen, zelfs voorbij het universele denkvermogen in de Onwetendheid; zij draagt in zichzelf een eerste directe en meesterlijke cognitie van kosmische waarheid: hier zouden we dan kunnen hopen om iets te begrijpen van de oorspronkelijke werking van dingen, enig inzicht te verkrijgen in de fundamentele bewegingen van de kosmische Natuur. Een ding wordt inderdaad duidelijk; het is hier zelfevident, dat zowel het individuele als het kosmische komen uit een transcendente Werkelijkheid, die in hen vorm aanneemt: het denkvermogen en leven van het individuele wezen, zijn zelf in de natuur, moet daarom een partiele uitdrukking zijn van het kosmische Wezen en zowel daardoor als direct een zelfuitdrukking van de transcendente Werkelijkheid --- het kan een conditionele en halfgesluisde uitdrukking zijn, maar dat is nog zijn betekenis. Maar

we zien ook, dat wat de expressie zal zijn, ook bepaald wordt door het individu zelf: alleen wat hij in zijn natuur kan ontvangen, assimileren, formuleren, zijn deel van het kosmische wezen of van de Werkelijkheid, kan vorm vinden in zijn denkvermogen en leven en fysieke delen; iets, wat betreft van de Werkelijkheid, iets, dat in de kosmos is, drukt hij uit, maar in de termen van zijn eigen zelfexpressie, in de termen van zijn eigen natuur. Maar de oorspronkelijke vraag, neergezet voor ons door het fenomeen van het universum, wordt niet opgelost door bovenmentale kennis, --- de vraag, in dit geval, of de opbouw van denken, ervaring, de wereld van percepties van de mentale Persoon, het denkvermogen Purusha, werkelijk een zelfexpressie is, een zelfdeterminatie, die voortkomt uit een of ander waarheid van zijn eigen spirituele wezen, een manifestatie van de dynamische mogelijkheden van die waarheid, of dat het niet eerder een creatie of constructie is, die hem aangeboden wordt door de Natuur, door Prakriti en het kan alleen in de zin van geïndividualiseerd worden in zijn persoonlijke formatie van die Natuur gezegd worden, dat het van hemzelf is of van hem afhangt; of het zou weer een spel kunnen zijn van een kosmisch Voorstellingsvermogen, een fantasia van het Oneindige, opgelegd aan de blanco onbepaalde van zijn eigen eeuwig zuiver bestaan. Dit zijn de drie beschouwingen van de schepping, die een gelijke kans lijken te hebben om juist te zijn en het denkvermogen is niet in staat om definitief tussen hen te besluiten; want iedere beschouwing is gewapend met zijn eigen mentale logica en zijn appel op intuïtie en ervaring. Het Bovenmentale lijkt toe te voegen aan de verwardheid, want de bovenmentale beschouwing staat iedere mogelijkheid toe zich te formuleren in zijn eigen onafhankelijke recht en zijn eigen bestaan te realiseren in cognitie, in dynamische zelfpresentatie, in verwezenlijkende ervaring.

In het Bovenmentale, in alle hogere gebieden van het denkvermogen, vinden we de dichotomie weerkeren van een zuiver stil zelf zonder kenmerk of kwaliteiten of relaties, zelfbestaand, zelfbeheerst, zelfvoldoende en de machtige dynamiek van een beslissend kennisvermogen, van een scheppend bewustzijn en kracht, die zichzelf neerwerpt in de vormen van het universum. Deze oppositie, die nog een groepering is, alsof deze twee correlatieven of aanvullingen waren, ofschoon klaarblijkelijk tegenstellingen van elkaar, sublimeert zichzelf in de coëxistentie van een onpersoonlijk Brahman zonder kwaliteiten, een fundamentele goddelijke Werkelijkheid, vrij van alle relaties of bepaalden en een Brahman met oneindige kwaliteiten, een fundamentele goddelijke Werkelijkheid, die de bron en reservoir is en meester van alle relaties en bepalingen --- Nirguna, Saguna.

Wanneer we de Nirguna nastreven tot in een verst mogelijke zelfervaring, bereiken we de allerhoogste Absolute leegte van alle relaties en bepalingen, het onuitspreekbare eerste en laatste woord van bestaan. Wanneer we door de Saguna binnengaan in een of andere uiteindelijk mogelijke vorm van ervaring, bereiken we een goddelijk Absolute, een persoonlijk allerhoogste en alomtegenwoordige Godheid, transcendent zowel als universeel, een oneindige Meester van alle relaties en bepalingen, die in zijn wezen een miljoen universa kan behouden en ieder doordringen met een enkele straal van zijn zelflicht en een enkele graad van zijn onuitspreekbaar bestaan. Het bovenmentale bewustzijn onderhoudt op gelijke wijze deze twee waarheden van het Eeuwige, die tegenover het denkvermogen staan als wederzijds exclusieve alternatieven; hij laat beiden toe als allerhoogste aspecten van een Werkelijkheid: ergens dan achter hen moet er nog een grotere Transcendentie zijn, die hen voortbrengt en hen beiden behoudt in zijn allerhoogste Eeuwigheid. Maar wat kan het zijn, waarvan zulke tegengestelden gelijke waarheden zijn, tenzij het een oorspronkelijk onbepaalbaar Mysterie is, waarvan enige kennis, enig begrip door het denkvermogen onmogelijk is? We kunnen het inderdaad tot op zekere hoogte weten, in een of andere soort van ervaring of realisatie, door zijn aspecten, vermogens, constante reeksen van fundamentele negatieven en positieven, waarmee we het moeten kunnen nastreven, onafhankelijk in ieder of integraal in beiden samen; maar in de laatste instantie lijkt het zelfs te ontsnappen aan de hoogste geestesgesteldheid en onkenbaar te blijven.

Maar als het allerhoogste Absolute inderdaad een zuivere Onbepaalbare is, dan is geen schepping, geen manifestatie, geen universum mogelijk. En toch bestaat het universum. Wat creëert dan deze contradictie, is in staat om het onmogelijke teweeg te brengen, dit onoplosbare raadsel van zelfverdeling tot bestaan te brengen? Het moet een of ander soort Vermogen zijn en omdat het Absolute de enige Werkelijkheid is, de enige oorsprong van alle dingen, moet dit Vermogen er uit voortkomen, moet er enige relatie mee hebben, een verbinding, een afhankelijkheid. Want als hij nogal anders is dan de allerhoogste Werkelijkheid, een kosmisch Voorstellingsvermogen, dat zijn determinaties oplegt aan het eeuwige blanco van het Onbepaalbare, dan is het enige bestaan van een absoluut Parabrahman niet langer toelaatbaar; er is dan een dualisme aan de bron van dingen --- niet substantieel verschillend van het Sankya dualisme van Ziel en Natuur. Wanneer het een Vermogen is, het enige Vermogen inderdaad, van het Absolute, hebben we de logische onmogelijkheid, dat het bestaan van het Allerhoogste

Wezen en het Vermogen van zijn bestaan totaal tegengesteld zijn aan elkaar, twee allerhoogste tegengestelden; want Brahman is vrij van iedere mogelijkheid van relaties en bepalingen, maar Maya is een scheppend Voorstellingsvermogen, die juist deze dingen er aan oplegt, een schepper van relaties en bepalingen, waarvan Brahman noodzakelijkerwijze de ondersteuner en getuige moet zijn, --- voor de logische reden een ontoelaatbare formule. Wanneer het wordt geaccepteerd, kan het alleen een suprarationeel mysterie zijn, iets, dat werkelijk noch onwerkelijk is, niet verklaarbaar in zijn natuur, *anirvacanīya*. Maar de moeilijkheden zijn zo groot, dat het alleen geaccepteerd kan worden als hij zichzelf onweerstaanbaar oplegt als het onvermijdelijke uiterste, het einde en toppunt van metafysisch onderzoek en spirituele ervaring. Want zelfs als alle dingen zinbegoochelende scheppingen zijn, moeten zij minstens een subjectief bestaan hebben en zij kunnen nergens anders bestaan dan in het bewustzijn van het Enige Bestaan; zij zijn dan de subjectieve bepalingen van het Onbepaalbare. Wanneer, aan de andere kant, de bepalingen van dit Vermogen werkelijke scheppingen zijn, waar zijn zij dan uit bepaald, wat is hun substantie? Het is niet mogelijk, dat zij gemaakt zijn uit een Niets, een Niet-Bestaan anders dan het Absolute; want dat zal een nieuw dualisme opstellen, een grote positieve Nul tegenover de grotere onbepaalbare x, die we hebben aangenomen als de ene Werkelijkheid. Het is daarom evident, dat de Werkelijkheid geen starre Onbepaalbare is. Wat geschapen is, moet er van zijn en in zijn en wat van de substantie van het uiteindelijke Werkelijke is, moet zelf werkelijk zijn: een uitgestrekte negatie zonder basis van de werkelijkheid, die de indruk werkt werkelijk te zijn, kan niet de enige uitkomst zijn van de eeuwige Waarheid, het Oneindige Bestaan. Het is volmaakt te begrijpen, dat het Absolute onbepaalbaar is en onbepaalbaar moet zijn in de zin, dat het niet beperkt kan worden door enige bepaling of enige som van mogelijke bepalingen, maar niet in de zin, dat hij niet in staat is tot zelfbepaling. Het Allerhoogste Bestaan kan niet onbekwaam zijn om ware zelfbepalingen van zijn wezen te scheppen, onbekwaam om een werkelijke zelschepping of manifestatie te handhaven in zijn zelfbestaande oneindige.

Het Bovenmentale geeft ons dan geen uiteindelijke en positieve oplossing; we moeten het antwoord zoeken in een supramentale cognitie er voorbij. Een supramentaal Waarheidbewustzijn is tegelijk het zelfbesef van de Oneindige en Eeuwige en een vermogen van zelfbepaling, inherent in dat zelfgewaarzijn; het eerste is zijn fundatie en status, het tweede is zijn vermogen van zijn, de dynamiek van zijn zelfbestaan. Alles wat

een tijdloze eeuwigheid van zelfbesef ziet in zichzelf als waarheid van zijn, manifesteert het bewuste vermogen van zijn wezen in Tijd-eeuwigheid. Voor het Supramentale is het Allerhoogste daarom geen starre Onbepaalbare, een allesontkennend Absolute; een oneindigheid van zijn, volledig in zichzelf in zijn onveranderbare zuiverheid van bestaan, zijn enig vermogen een zuiver bewustzijn, dat alleen in staat is om te blijven rusten op de onveranderende eeuwigheid van het wezen, op de onbeweeglijke heerlijkheid van zijn loutere zelfbestaan, is niet de hele Werkelijkheid. De Oneindigheid van Zijn moet ook een Oneindigheid van Vermogen zijn; terwijl hij in zichzelf een eeuwige rust en stilte bevat, moet hij ook in staat zijn tot een eeuwige handeling en schepping: maar dit moet ook een handeling in zichzelf zijn, een schepping uit zijn eigen eeuwige en oneindige, omdat er niets anders kan zijn, waaruit hij kan scheppen; enige basis van schepping, die anders lijkt dan hijzelf, moet nog werkelijk in zichzelf en van zichzelf zijn en kan niets vreemds zijn aan zijn bestaan. Een oneindig Vermogen kan niet uitsluitend een Kracht zijn, die rust in een zuivere inactieve gelijkheid, een onveranderbare stilte; hij moet in zich eindeloze vermogens van zijn wezen en energie hebben; een oneindig Bewustzijn moet in zich eindeloze waarheden behouden van zijn eigen zelfbesef. Deze zouden in actie aan onze cognitie verschijnen als aspecten van zijn wezen, aan onze spirituele zin als vermogens en bewegingen van zijn dynamiek, aan onze esthetiek als instrumenten en formuleringen van zijn heerlijkheid van bestaan. Schepping zou dan een zelfmanifestatie zijn: het zou dan een geordende toepassing zijn van de oneindige mogelijkheden van de Oneindige. Maar iedere mogelijkheid impliceert een waarheid van zijn erachter, een werkelijkheid in het Bestaande; want zonder die ondersteunende waarheid zouden er geen enkele mogelijke kunnen zijn. In de manifestatie zou een fundamentele werkelijkheid van de Bestaande aan onze cognitie verschijnen als een fundamenteel spiritueel aspect van de Goddelijke Absolute; al zijn mogelijke manifestaties zouden er uit tevoorschijn komen, zijn ingeboren dynamieken: deze moeten weer uit een niet-manifeste verborgenheid hun eigen significante vormen, expressieve vermogens, ingeboren processen scheppen of eerder naar buiten brengen: hun eigen wezen zou hun eigen worden, *svarūpa*, *svabhāva*, ontwikkelen. Dit zou dan het volledige proces van schepping zijn: maar in ons denkvermogen zien we niet het volledige proces, we zien alleen mogelijkheden, die zichzelf bepalen in actualiteiten en, ofschoon we concluderen of veronderstellen, zijn we niet zeker van een noodzaak, een voorbeschikkende waarheid, een noodzakelijkheid achter hen, die de mogelijkheden in staat stelt, de

actualiteiten beslist. Ons denkvermogen is een waarnemer van werkelijken, een uitvinder of ontdekker van mogelijkheden, maar geen ziener van de verborgen imperatieven, die de bewegingen noodzakelijk maken en de vormen van een schepping: want vooraan in het universele bestaan zijn er alleen hun krachten, die resultaten bepalen door een of andere balans van de ontmoeting van hun vermogens; de oorspronkelijke Bepalende of bepalenden, wanneer hij of zij bestaan, zijn versluierd voor ons door onze onwetendheid. Maar voor het supramentale Waarheidsbewustzijn zouden deze imperatieven duidelijk zijn, zouden juist de substantie zijn van zijn schouwen en ervaring: in het supramentale creatieve proces zouden de imperatieven, het knooppunt van mogelijkheden, de resulterende actualiteiten een enkel geheel zijn, een ondeelbare beweging; de mogelijkheden en actualiteiten zouden in zichzelf de onvermijdelijkheid dragen van hun aanvangende imperatief, --- al hun resultaten, hun hele schepping zou het lichaam zijn van de Waarheid, die zij manifesteren in voorbepaalde belangrijke vormen en vermogens van het Al-Bestaan.

Onze fundamentele cognitie van het Absolute, onze substantiële spirituele ervaring er van is de intuïtie of de directe ervaring van een oneindig en eeuwig Bestaan, een oneindig en eeuwig Bewustzijn, een oneindige en eeuwige Heerlijkheid van Bestaan. In bovenmentale en mentale cognitie is het mogelijk om deze oorspronkelijke eenheid onsamenhangend te maken of zelfs te scheiden in drie zelfbestaande aspecten: want we kunnen een zuivere oorzaakloze eeuwige Zaligheid zo intens ervaren, dat we alleen dat zijn; bestaan, bewustzijn lijkt er in verzwolgen te worden, niet langer ogenschijnlijk in aanwezigheid; een overeenkomstige ervaring van zuiver en absoluut bewustzijn en een overeenkomstige exclusieve identiteit ermee is mogelijk en er kan ook een gelijkende identificerende ervaring van zuiver en absoluut bestaan zijn. Maar voor de cognitie van het supramentale zijn deze drie altijd een onscheidbare Drie-eenheid, zelfs, ofschoon de ene voor de anderen kan staan en zijn eigen spirituele bepaalden kan manifesteren; want ieder heeft zijn primaire aspecten of zijn inherente zelfformaties, maar al deze samen zijn oorspronkelijk voor de drie-ene Absolute. Liefde, Vreugde en Schoonheid zijn de fundamenteel bepaalden van de Goddelijke Heerlijkheid van Bestaan, en wij kunnen ineens zien dat deze juist de substantie en natuur zijn van die Heerlijkheid: zij zijn geen vreemde opleggingen op het wezen van het Absolute of scheppingen die erdoor gesteund worden, maar erbuiten; zij zijn waarheden van zijn wezen, ingeboren in zijn bewustzijn, vermogens van zijn kracht van bestaan. Zo is het ook met de fundamentele

bepaalden van het absolute bewustzijn, --- kennis en wil; zij zijn waarheden en vermogens van de oorspronkelijke Bewustzijn-Kracht en zijn ingeboren in juist zijn natuur. Deze authenticiteit wordt nog meer evident, wanneer we de fundamentele spirituele bepaalden beschouwen van het absolute Bestaan; zij zijn zijn drie-ene vermogens, de noodzakelijke eerste postulaten voor al zijn zelfschepping of manifestatie, --- Zelf, het Goddelijke, het Bewuste Wezen, Atman, Ishwara, Purusha.

Als we het proces van zelfmanifestatie verder navolgen, zullen we zien, dat ieder van deze aspecten of vermogens in zijn eerste handeling berusten op een triade of drie-eenheid; want Kennis neemt onvermijdelijk zijn positie in een drie-eenheid van Kenner, het Gekende en de Kennis; Liefde vindt zichzelf in een drie-eenheid van de Minnaar, de Beminde en Liefde; Wil is zelfvervuld in een drie-eenheid van de Heer van de Wil, het object van de Wil en de uitvoerende Kracht; Vreugde heeft haar oorspronkelijke en opperste blijheid in een drie-eenheid van de Vreugde, het Genotene en de Heerlijkheid, die hen verenigt; het Zelf, verschijnt net zo onvermijdelijk als en baseert zijn manifestatie op een drie-eenheid van Zelf als subject, Zelf als object en zelfgevaarzijn, dat het Zelf tezamen houdt als subject-object. Deze en andere primaire vermogens en aspecten nemen hun status in tussen de fundamentele spirituele zelfbepalingen van het Oneindige; alle andere zijn bepaalden van de fundamentele spirituele bepaalden, significante relaties, significante vermogens, significante vormen van zijn, bewustzijn, kracht, heerlijkheid, --- energieën, condities, wegen, lijnen van het waarheidsproces van de Bewustzijnskracht van de Eeuwige, imperatieven, mogelijkheden, actualiteiten van zijn manifestatie. Deze hele toepassing van vermogens en mogelijkheden en hun inherente consequenties wordt samengehouden door supramentale cognitie in een intieme eenheid; hij houdt hen bewust gefundeerd op de oorspronkelijke Waarheid en onderhouden in de harmonie van de waarheden manifesteren zij en zijn zij in hun natuur. Er is hier geen oplegging van voorstellingsvermogen, geen arbitraire schepping, noch is er enige verdeling, fragmentatie, onverzoenlijke tegenstrijdigheid of ongelijksoortigheid. Maar in het Denkvermogen van Onwetendheid verschijnen deze fenomenen; want daar ziet een beperkt bewustzijn en handelt met alles alsof alles aparte objecten waren van cognitie of aparte bestaansvormen en hij zoekt zo om te weten, bezitten, en van hen te genieten en verkrijgt meesterschap over hen of lijdt onder hun meesterschap: maar achter zijn onwetendheid zoekt de ziel naar de Werkelijkheid, de Waarheid, het Bewustzijn, het Vermogen, de Heerlijkheid, waardoor zij bestaat; het denkvermogen

moet leren ontwaken naar dit ware zoeken en ware kennis, gesluierd in zichzelf, naar de Werkelijkheid, waaruit alle dingen hun waarheid behouden, naar het Bewustzijn, waarvan alle bewustzijnsvormen entiteiten zijn, naar de Vermogens, waaruit allen die krachten krijgen, die ze in zich hebben, naar de Heerlijkheid, waarvan alle heerlijkheden partiele gedaanten zijn. Deze beperking van bewustzijn en dit ontwaken tot de integraliteit van bewustzijn zijn ook een proces van zelfmanifestatie, zijn een zelfbepaling van de Geest; zelfs als zij tegengesteld zijn aan de Waarheid in hun verschijningen hebben de dingen van het beperkte bewustzijn juist in hun zin en werkelijkheid een goddelijke betekenis; zij brengen ook een waarheid of een mogelijkheid van het Oneindige naar buiten. Van enige zodanige natuur, zo ver als uitgebracht kan worden in mentale formules, zou de supramentale cognitie van dingen zijn, die de ene Waarheid overal ziet, en zou zo zijn verklaring opstellen voor ons van ons bestaan, zijn rapport van het geheim van de schepping en de betekenis van het universum.

Tegelijkertijd is onbepaalbaarheid ook een noodzakelijk element in onze opvatting van het Absolute en in onze spirituele ervaring: dit is de andere kant van de supramentale beschouwing op zijn en op dingen. Het Absolute is niet beperkbaar of definieerbaar door enige bepaling of door enige som van bepalingen; het is aan de andere kant niet neergebonden aan een onbepaalbare ledigheid van zuiver bestaan. Hij is integendeel de bron van alle bepalingen: zijn onbepaalbaarheid is de natuurlijke, de noodzakelijke conditie, zowel van zijn oneindigheid van zijn als zijn oneindigheid van vermogen van zijn; hij kan oneindig alle dingen zijn, omdat het geen ding in bijzonder is en elke definieerbare totaliteit voorbijgaat. Deze essentiële onbepaalbaarheid van het Absolute vertaalt zichzelf in ons bewustzijn door de fundamentele ontkennende positieven van onze spirituele ervaring, het onbeweegbare, onveranderbare Zelf, het Nirguna Brahman, het Eeuwige zonder kwaliteiten, het zuivere kenmerkloze Ene Bestaan, het Onpersoonlijke, de Stilte, vrij van handelingen, het Niet-zijn, het Onuitspreekbare en het Onkenbare. Aan de andere kant is het de essentie en de bron van alle bepalingen en deze dynamische essentialiteit manifesteert aan ons door de fundamentele bevestigende positieven, waarin het Absolute ons op gelijke wijze ontmoet; want het Zelf wordt alle dingen, het Saguna Brahman, de Eeuwige met oneindige kwaliteiten, de Ene, die de Velen is, de oneindige Persoon, die de bron en fundatie van alle personen en persoonlijkheden is, de Heer van de Schepping, het Woord, de Meester van alle werken en handelingen; wanneer dit gekend wordt, wordt alles gekend: deze

bevestigingen corresponderen met die negatieven. Want het is niet mogelijk om in een supramentale cognitie de twee kanten van het Ene Bestaan onder te verdelen, --- zelfs over hen spreken als kanten is excessief, want zij zijn in elkaar, hun coëxistentie of eenbestaan is eeuwig en hun vermogens, die elkaar ondersteunen, funderen de zelfmanifestatie van het Oneindige.

Maar de gescheiden cognitie van hen is noch een totale illusie, noch een volledige fout van de Onwetendheid; dit heeft ook zijn validiteit voor spirituele ervaring. Want deze primaire aspecten van het Absolute zijn fundamentele spirituele bepaalden of onbepaalden, die antwoord geven aan dit spirituele einde of beginnen aan de algemene bepaalden of generieke onbepaalden van het materiele einde of onbewuste begin van de neerdalende en opstijgende Manifestatie. Degenen, die voor ons negatief lijken, dragen in hen de vrijheid van het Oneindige van beperking door zijn eigen bepaalden; hun realisatie bevrijdt de geest van binnen, bevrijdt ons en stelt ons in staat om deel te nemen aan deze suprematie: dus, wanneer we eenmaal in of door de ervaring gaan van het onveranderbare zelf, zijn we niet langer gebonden en beperkt in de innerlijke status van ons wezen door de bepalingen en scheppingen van de Natuur. Aan de andere, de dynamische kant, stelt deze oorspronkelijke vrijheid het Bewustzijn in staat om een wereld van bepaalden te scheppen zonder er door gebonden te zijn: hij stelt hem ook in staat om zich terug te trekken uit wat hij geschapen heeft en herschapen heeft in een hogere waarheid-formule. Op deze vrijheid is het vermogen van de geest gebaseerd van oneindige variatie van de waarheid-mogelijkheden van bestaan en ook zijn bekwaamheid om te scheppen zonder zich aan zijn werkingen te binden, aan enige of elke vorm van Noodzaak of systeem van orde: het individuele wezen kan ook door ervaring van deze ontkennde absoluten deelnemen aan die dynamische vrijheid, kan overgaan van een orde van zelfformulering naar een hogere orde. In het stadium, wanneer hij voorwaarts moet gaan van het mentale naar zijn supramentale toestand, is een meest bevrijdende behulpzame, zo niet onmisbare toestand, die tussenbeide kan komen, de toegang tot een totaal Nirvana van geestesgesteldheid en mentaal ego, een overgang naar de stilte van de Geest. In ieder geval moet een realisatie van het zuivere Zelf altijd voorafgaan aan de overgang naar die bemiddelende eminentie van het bewustzijn, vanwaar een heldere visie van de opstijgende en neerdalende trappen van gemanifesteerd bestaan wordt gevraagd en het bezit van het vrije vermogen van opstijging en neerdaling wordt een spiritueel privilege. Een onafhankelijke volledigheid van identiteit met ieder van de

primaire aspecten en vermogens --- niet vernauwend zoals in het denkvermogen in een enkele boeiende ervaring, die uiteindelijk en integraal lijkt, want dat zou onverenigbaar zijn met de realisatie van de eenheid van alle aspecten en vermogens van bestaan --- is een bekwaamheid, die inherent is in bewustzijn in het Oneindige; dat is inderdaad de basis en rechtvaardiging van de bovenmentale cognitie en zijn wil om ieder aspect te dragen, ieder vermogen, iedere mogelijkheid tot zijn onafhankelijke volheid. Maar het Supramentale behoudt altijd en in iedere toestand of conditie de spirituele realisatie van de Eenheid van alles; de intieme aanwezigheid van die eenheid is daar zelfs binnen het volledigste bereik van ieder ding, iedere toestand zijn hele heerlijkheid van zichzelf, vermogen en waarde gegeven: er is dus geen verliezend zicht van de bevestigende aspecten, zelfs, wanneer er de volle acceptatie is van de waarheid van het negatieve. Het Bovenmentale houdt nog de zin van deze onderliggende Eenheid; dat is voor hem de zekere basis van de onafhankelijke ervaring. In het Denkvermogen wordt de kennis van eenheid van alle aspecten verloren aan het oppervlak, het bewustzijn wordt ondergedompeld in boeiende, exclusieve gescheiden affirmaties, maar zelfs daar, zelfs in de onwetendheid van het Denkvermogen blijft de totale werkelijkheid achter de exclusieve absorptie en kan herontdekt worden in de vorm van een diepzinnige mentale intuïtie of anders in het idee of sentiment van een onderliggende waarheid van integrale eenheid; in het spirituele denkvermogen kan dit ontwikkelen in een altijd tegenwoordige ervaring.

Alle aspecten van de alomtegenwoordige Werkelijkheid hebben hun fundamentele waarheid in het Allerhoogste Bestaan. Zo komt zelfs het aspect of vermogen van Onbewustheid, dat een tegengestelde lijkt, een negatie van de eeuwige Werkelijkheid, toch overeen met een Waarheid, die zij in zichzelf houdt door het zelfbewuste en albewuste Oneindige. Het is, wanneer we er dichtbij naar kijken, het vermogen van de Oneindige om het bewustzijn onder te dompelen in een trance van zelfinvolutie, een zelfvergetelheid van de Geest, die gesluierd is in zijn eigen afgronden, waar niets manifest is, maar alles onwaarneembaar is en tevoorschijn kan komen uit die onuitspreekbare latentie. Op de hoogten van de Geest verschijnt deze toestand van kosmische of oneindige tranceslaap aan onze cognitie als een lichtend allerhoogst Suprabewustzijn: aan het andere einde van zijn biedt hij zichzelf aan de cognitie als de potentie van de Geest om aan zichzelf de tegenstellingen aan te bieden van zijn eigen waarheden van zijn --- een afgrond van nietbestaan, een diepgaande Nacht van

onbewustzijn, een onpeilbare bezwijming van ongevoeligheid, van waaruit toch alle vormen van zijn, bewustzijn en heerlijkheid van bestaan zichzelf kunnen manifesteren, --- maar zij verschijnen in beperkte termen, in langzaam verschijnende en toenemende zelfformuleringen, zelfs in tegengestelde termen van zichzelf; het is het spel van een geheim al-zijn, al-heerlijkheid, al-kennis, maar zij observeert de regels van haar eigen zelfvergetelheid, zelfoppositie, zelfbeperking, tot zij klaar is om er aan voorbij te gaan. Dit is de Onbewustheid en Onwetendheid, die we aan het werk zien in het materiele universum. Het is geen ontkenning, het is een term, een formule van het oneindige en eeuwige Bestaan.

Het is belangrijk hier de zin te observeren, die verkregen wordt in een zodanige totale cognitie van het kosmische zijn door het fenomeen van de Onwetendheid, haar toebedeelde plaats in de spirituele economie van het universum. Wanneer alles, dat we ervaren, een oplegging zou zijn, een onwerkelijke schepping in het Absolute, zouden zowel kosmisch als individueel bestaan juist in hun natuur een Onwetendheid zijn; de enige werkelijke kennis zou het onbepaalbare zelf-gewaarzijn zijn van het Absolute. Als alles de opbouw zou zijn van een tijdelijke en fenomenale schepping tegenover de werkelijkheid van het toekomstige eeuwige en als de schepping geen manifestatie zou zijn van de Werkelijkheid, maar een arbitraire zelfeffectieve kosmische constructie, dan zou dat ook een soort oplegging zijn. Onze kennis van de schepping zou de kennis zijn van een tijdelijke structuur van voorbijgaand bewustzijn en zijn, een dubieus Worden, dat voorbijgaat aan de visie van het Eeuwige, geen kennis van Werkelijkheid; dat zou ook een Onwetendheid zijn. Maar als alles een manifestatie is van de Werkelijkheid en zelf werkelijk door de samenstellende immanentie, de verwezenlijkende essentie en aanwezigheid van de Werkelijkheid, dan zou het gewaarzijn van het individuele zijn en wereld-zijn in hun spirituele oorsprong en natuur een spel zijn van de oneindige zelfkennis en alkennis: onwetendheid zou alleen een ondergeschikte beweging kunnen zijn, een onderdrukte of beperkte cognitie of een partiele en onvolmaakte evoluerende kennis met het ware en totale zelfgewaarzijn en algewaarzijn, er zowel in besloten als er achter. Het zou een tijdelijk fenomeen zijn, niet de oorzaak en essentie van kosmisch bestaan; zijn onvermijdelijke voltrekking zou een terugkeer zijn van de geest, niet vanuit de kosmos naar een enig suprakosmisch zelfgewaarzijn, maar zelfs in de kosmos zelf naar een integrale zelfkennis en alkennis.

Er kan tegenin gebracht worden dat de supramentale cognitie per slot van rekening

niet de uiteindelijke waarheid van dingen is. Voorbij het supramentale vlak van bewustzijn, dat een tussenliggende stap is van het bovenmentale en denkvermogen naar de volledige ervaring van Sachchidananda, liggen de grootste hoogten van de gemanifesteerde Geest: hier zou zeker het bestaan helemaal niet gebaseerd zijn op de bepaling van de Ene in de veelvoudigheid, hij zou enkel en eenvoudig een zuivere identiteit manifesteren in eenheid. Maar het supramentale Waarheidsbewustzijn zou niet afwezig zijn op deze niveaus, want er is een inherent vermogen van Sachchidananda: het verschil zou zijn, dat de bepalingen geen demarcaties zouden zijn, zij zouden vloeibaar zijn, samengesmolten, ieder een ongebonden eindig. Want daar is alles in ieder en radicaal en integraal ieder in alles, --- er zou tot grote hoogte een fundamenteel gewaarzijn zijn van identiteit, een wederzijdse opneming en doordringing van bewustzijn: kennis, zoals wij het voorstellen, zou niet bestaan, omdat het niet nodig zou zijn, omdat alles een directe handeling van bewustzijn in zijn zelf zou zijn, identiek, intiem, intrinsiek zelfgemaal en algemaal. Maar toch zouden relaties van bewustzijn, relaties van wederzijdse heerlijkheid van bestaan, relaties van zelfvermogen van zijn met zelfvermogen van zijn niet uitgesloten worden; deze hoogste spirituele niveaus zouden geen gebied zijn van blanco onbepaalbaarheid, een ledigheid van zuiver bestaan.

Er zou weer gezegd kunnen worden, dat zo ook in Sachchidananda zelf, boven alle werelden van manifestatie, er tenminste niets anders kan zijn dan het zelfgemaal van zuiver bestaan en bewustzijn en een zuivere heerlijkheid van bestaan. Of dit drieene wezen zelf zou inderdaad wel alleen een drieheid van oorspronkelijke spirituele zelfbepalingen kunnen zijn van het Oneindige; deze zouden ook zoals alle bepalingen ophouden te bestaan in het onuitsprekelijke Absolute. Maar onze positie is, dat deze inherente waarheden moeten zijn van het allerhoogste wezen; hun allerhoogste werkelijkheid moet voorbestaan in het Absolute, zelfs als zij daar onuitsprekelijk anders zijn dan wat zij zijn in de hoogst mogelijke ervaring van het spirituele denkvermogen. Het Absolute is geen mysterie van oneindige leegheid, noch een allerhoogste som van ontkenningen; niets kan manifesteren, wat niet gerechtvaardigd is door een of ander zelfvermogen van de oorspronkelijke en alomtegenwoordige Werkelijkheid.

HOOFDSTUK II

Brahman, Purusha, Ishwara --- Maya, Prakriti, Shakti

Het is er ondeelbaar in wezens en alsof verdeeld.

Brahman, de Waarheid, de Kennis, het Oneindige.

*Gita.*⁶
*Taittiriya Upanishad.*⁷

Weet, dat Purusha en Prakriti beiden eeuwig zijn zonder begin.

*Gita.*⁸

Men moet Maya kennen als Prakriti en de Meester van Maya als de grote Heer van allen.

*Swetaswatara Upanishad.*⁹

De macht van de Godheid in de wereld draait het wiel van Brahman. Hem moet men kennen, de allerhoogste Heer van alle heren, de allerhoogste Godheid boven alle godheden. Allerhoogst is ook zijn Shakti en veelvoudig de natuurlijke werking van haar kennis en haar kracht. Een Godheid, verborgen in alle wezens, het innerlijke Zelf van alle wezens, de aldoordringende, absoluut zonder

⁶ XIII.17.

⁷ II.1.

⁸ XIII.20.

⁹ IV.10.

kwaliteiten, de bewaker van alle handelingen, de getuige, de kenner.

*Swetaswatara Upanishad.*¹⁰

ER is daar dan een allerhoogste Werkelijkheid, eeuwig, absoluut en oneindig. Omdat zij absoluut en oneindig is, is zij in haar essentie onbepaalbaar. Zij is ondefinieerbaar en ondenkbaar door het eindige en definiërende Denkvermogen; zij is onuitspreekbaar door een door het denkvermogen geschapen spraak; noch is zij beschrijfbaar door onze negaties, *neti, neti*, --- want we kunnen haar niet beperken door te zeggen, het is niet dit, het is niet dat, --- noch door onze affirmaties, want we kunnen haar niet fixeren door te zeggen, het is dit, het is dat, *iti, iti*. En toch is het, ofschoon het op deze manier onkenbaar is voor ons, niet helemaal en op iedere manier onkenbaar; het is zelfevident voor zichzelf en, ofschoon onuitdrukbaar, toch zelfevident voor een kennis door identiteit, waarvan het spirituele wezen in ons in staat moet zijn; want dat spirituele wezen is in zijn essentie en zijn oorspronkelijke en intieme werkelijkheid niets anders dan dit allerhoogste Bestaan.

Maar, ofschoon op die manier onbepaalbaar voor het Denkvermogen, door zijn absolute en oneindigheid, ontdekken we dat dit Allerhoogste en Eeuwige Oneindige zichzelf bepaalt voor ons bewustzijn in het universum door werkelijke en fundamentele waarheden van zijn wezen, die voorbij het universum zijn en er in en juist de fundatie zijn van haar bestaan. Deze waarheden presenteren zichzelf aan onze conceptuele cognitie als de fundamentele aspecten, waarin we de alomtegenwoordige Werkelijkheid zien en ervaren. In zichzelf worden zij direct gevat, niet door intellectueel begrip, maar door een spirituele intuïtie, een spirituele ervaring juist in de substantie van ons bewustzijn; maar er kan ook naar hen gegrepen worden in begrip door een groot en vloeibaar idee en kunnen uitgedrukt worden op een of andere manier door vloeibare spraak, die niet teveel staat op vaste definitie of de wijdsheid beperkt en subtiliteit van het idee. Om deze ervaring of dat idee uit te drukken met enige nabijheid moet een taal gecreëerd worden, die zowel intuïtief metafysisch is als openbarend poëtisch, terwijl zij veelzeggende en levende beelden toelaat als het voertuig van een nabije, suggestieve en levende indicatie, --- een taal, zoals we uitgebeiteld vinden in de subtiële en zwangere massaliteit

¹⁰ VI.1,7,8,11.

in de Veda's en de Upanishads. In de gewone spraak van metafysisch denken moeten tevreden zijn met een verre aanduiding, een benadering door abstracties, die nog enigszins dienstbaar kan zijn voor ons intellect, want deze soort spraak past bij onze methode van logisch en rationeel begrip; maar wanneer zij werkelijk van dienst moet zijn, moet het intellect toestaan om voorbij de grenzen van een eindige logica te gaan en zichzelf aan te passen aan de logica van het Oneindige. Alleen op deze voorwaarde, door deze manier van zien en denken, houdt hij op paradoxaal of nutteloos te zijn om te spreken over het onuitspreekbare; maar als we er op staan om een eindige logica toe te passen op het Oneindige, zal de alomtegenwoordige Werkelijkheid ons ontsnappen en zullen we in plaats daarvan een abstracte schaduw grijpen, een dode vorm, versteend in spraak of een harde indringende grafiek, die over de Werkelijkheid spreekt, maar haar niet uitdrukt. Onze manier van weten moet geschikt zijn voor dat wat gekend moet worden; anders verkrijgen we alleen een verre speculatie, een beeld van kennis en geen waarachtige kennis.

Het allerhoogste Waarheidsaspect, die zichzelf zo aan ons manifesteert, is een eeuwig en oneindig en absoluut zelfbestaan, zelfgewaarzijn, zelfheerlijkheid van zijn; dit fundeert alle dingen en ondersteunt en doordringt heimelijk alle dingen. Dit Zelfbestaan openbaart zichzelf weer in drie termen van haar essentiële natuur, --- Zelf, Bewust Wezen of Geest en God of het Goddelijk Wezen. De Indiase termen zijn meer bevredigend, --- Brahman, de Werkelijkheid is Atman, Purusha, Ishwara; want deze termen groeiden uit een wortel van Intuïtie en terwijl zij een veelomvattende precisie hebben, zijn zij in staat tot een plastische toepassing, die zowel vaagheid in het gebruik vermijdt als de vaste valstrik van een te beperkend intellectueel concept. De Allerhoogste Brahman wordt in de Westerse metafysica het Absolute genoemd: maar Brahman is tegelijkertijd de alomtegenwoordige Werkelijkheid, waarin alles, dat relatief is, bestaat als zijn vormen of zijn bewegingen; dit Absolute neemt alle relativiteiten in zijn omarming. De Upanishads bevestigen, dat dit alles Brahman is; Denkvermogen is Brahman, Leven is Brahman, Materie is Brahman; wanneer we ons toeleggen op Vayu, de Heer van Lucht, van Leven, wordt gezegd, "O Vayu, gij zijt gemanifesteerd Brahman", en, wijzend op mens en beest en vogel en insect, wordt ieder apart geïdentificeerd met de Ene, --- "O Brahman, gij zijt deze oude man en jongen en meisje, deze vogel, dit insect." Brahman is het Bewustzijn, dat zichzelf kent in alles, dat bestaat; Brahman is de Kracht, die het vermogen van God en Titan en Demon draagt, de Kracht, die handelt in mens en dier en

de vormen en energieën van de Natuur; Brahman is de Ananda, de geheime Zaligheid van bestaan, die de ether is van ons wezen en waar zonder niemand kan ademen of leven. Brahman is de innerlijke Ziel in allen; hij heeft een vorm genomen in overeenstemming met iedere geschapen vorm, die hij bewoont. De Heer van Wezens is het bewuste in het bewuste wezen, maar hij is ook de Bewuste in onbewuste dingen, de Ene, die meester is en in beheer van de velen, die passief zijn in de handen van de Kracht-Natuur. Hij is het Tijdloze en de Tijd; hij is Ruimte en alles dat in de Ruimte is; hij is Causaliteit en de oorzaak en gevolg: Hij is de denker en zijn denken, de strijder en zijn moed, de gokker en zijn gooi van dobbelsteen. Alle werkelijkheden en alle aspecten en alle gelijkenissen zijn de Brahman; Brahman is het Absolute, het Transcendente en het onoverdraagbare, het Suprakosmische Bestaan, dat de kosmos ondersteunt, het Kosmische Zelf, dat alle wezens ophoudt, maar Hij is ook het zelf van ieder individu: de ziel of psychische entiteit is een eeuwig deel van de Ishwara; zijn allerhoogste Natuur of Bewustzijn-Kracht is het levende zijn geworden in een wereld van levende wezens. De Brahman is alleen en door Hem zijn allen, want allen zijn de Brahman; de Werkelijkheid is werkelijkheid van alles wat we zien in het Zelf en de Natuur. Brahman, de Ishwara is dit alles door zijn Yoga-Maya, door het vermogen van zijn Bewustzijn-Kracht, naar buiten gebracht in zelfmanifestatie: hij is het Bewuste Wezen. Ziel, Geest, Purusha en door zijn Natuur, de kracht van zijn bewuste zelfbestaan is hij alle dingen; hij is de Ishwara, de alwetende en almachtige Alheerser en door zijn Shakti, zijn bewuste Vermogen, manifesteert hij zichzelf in de Tijd en bestuurt het universum. Deze en gelijklozende uitspraken tezamen genomen zijn alomvattend: het is mogelijk voor het denkvermogen om te snijden en te selecteren, om een gesloten systeem te bouwen en alles weg te redeneren, dat er niet in past; maar het is een volledige en veelzijdige uitspraak, die we ons standpunt moeten maken als we een integrale kennis moeten verkrijgen.

Een absoluut, eeuwig en oneindig Zelfbestaan, Zelfgewaarzijn, Zelfheerlijkheid van zijn, dat heimelijk het universum ondersteunt en doordringt, terwijl hij er ook achter is, is dan de eerste waarheid van spirituele ervaring. Maar deze waarheid van zijn heeft tegelijkertijd een onpersoonlijk en persoonlijk aspect, het is niet alleen Bestaan, het is het ene Wezen, absoluut, eeuwig en oneindig. Zoals er drie fundamentele aspecten zijn, waarin we deze Werkelijkheid ontmoeten, --- Zelf, Bewust Wezen of Geest en God, het Goddelijk Wezen of om de Indiase termen te gebruiken, de absolute of alomtegenwoordige Werkelijkheid, Brahman, manifest voor ons als Atman, Purusha,

Ishwara, --- zo verschijnt ook zijn vermogen van Bewustzijn aan ons in drie aspecten: het is de zelfkracht van dat bewustzijn, conceptioneel creatief van alle dingen, Maya; het is Prakriti, Natuur of Kracht, dynamisch uitvoerend gemaakt, die alle dingen uitwerkt onder het toekijkend oog van het Bewuste Wezen, het Zelf of de Geest; het bewuste Vermogen van het Goddelijke Wezen, Shakti, is zowel conceptioneel creatief als dynamisch uitvoerend voor alle Goddelijke werkingen. Deze drie aspecten en hun vermogens zijn de basis van en bevatten het geheel van het bestaan en alle Natuur en, wanneer zij samen als een geheel genomen worden, verzoenen zij de klaarblijkelijke ongelijkheid en onverenigbaarheid van de suprakosmische Transcendentie, de kosmische universaliteit en de afgescheidenheid van ons individuele bestaan; het Absolute, de kosmische Natuur en wijzelf zijn verbonden in eenheid door dit drieëne aspect van de ene Werkelijkheid. Want op zichzelf genomen zou het bestaan van het Absolute, de Allerhoogste Brahman, een contradictie zijn van het relatieve universum en ons eigen werkelijke bestaan zou onverenigbaar zijn met haar enige onmededeelbare Werkelijkheid. Maar de Brahman is tegelijkertijd alomtegenwoordig in alle relativiteiten; hij is het Absolute, onafhankelijk van alle relatieven, het Absolute, als basis voor alle relatieven, het Absolute, dat alle relatieven bestuurt, doordringt, samenstelt; er is niets, dat niet de alomtegenwoordige Werkelijkheid is. Wanneer we het drievoudige aspect en het drievoudige vermogen observeren, gaan we zien, hoe dit mogelijk is.

Wanneer we kijken naar dit beeld van het Zelf-Bestaan en haar werken als een unitarisch onbeperkt geheel van visie, staat zij tezamen en legt zichzelf op door haar overtuigende totaliteit: maar aan de analyse van het logische intellect offert zij een overvloed van moeilijkheden, zoals alle pogingen om een logisch systeem op te zetten uit een perceptie van een onbeperkbaar Bestaan noodzakelijkerwijze moeten creëren; want elke zodanige inspanning moet ofwel standvastigheid veroorzaken door een arbitraire deling van de complexe waarheid van dingen of anders door haar veelomvattendheid logisch onhoudbaar worden. Want we zien, dat de Onbepaalbare zichzelf bepaalt als oneindig of eindig, de Onveranderbare een constante veranderbaarheid toestaat en eindeloze verschillen, de Ene wordt een ontelbare veelvoudigheid, de Onpersoonlijke schept en ondersteunt persoonlijkheid, is zelf een Persoon; het Zelf heeft een natuur en is toch anders dan zijn natuur; Zijn verandert in worden en is toch altijd zichzelf en anders dan haar gewordenen; de Universele individualiseert zichzelf en de Individuele universaliseert zichzelf; Brahman is

tegelijkertijd leeg van kwaliteiten en in staat tot oneindige kwaliteiten, de Heer en Doener van werken, toch een niet-doener en een stille getuige van de werkingen van de Natuur. Wanneer we zorgvuldig naar deze werkingen van de Natuur, wanneer we eenmaal de sluier van familiariteit en onze nietdenkende toestemming in het proces van dingen opzij zetten als natuurlijk, omdat het altijd zo gebeurt, ontdekken we, dat alles wat zij doet in het geheel of in delen een wonder is, een handeling van een of andere onbegrijpelijke magie. Het wezen van het Zelf-Bestaan en de wereld, die er in verschenen is, zijn, ieder van hen en beiden samen, een suprarationeel mysterie. Er lijkt voor ons een rede te zijn in dingen, omdat de processen van het fysieke eindige consistent zijn voor ons gezichtspunt en hun wet bepaalbaar, maar deze rede in dingen lijkt, wanneer van dichtbij onderzocht, elk moment te struikelen over het irrationele of infrarationele en het suprarationele: de consistentie, de bepaalbaarheid van het proces lijkt eerder te verminderen dan te vermeerderen, wanneer we overgaan van materie naar leven en van leven naar geestesgesteldheid; wanneer het eindige tot op zekere hoogte instemt er uit te zien alsof het rationeel zou zijn, weigert het oneindig kleine om gebonden te zijn door dezelfde wetten en het oneindige is niet bevatbaar. De handeling van het universum en zijn betekenis ontsnapt ons helemaal; wanneer het Zelf, God of Geest daar zou zijn, zijn zijn omgang met de wereld en met ons onbegrijpelijk, biedt ons geen uitleg, die we kunnen volgen. God en Natuur en zelfs wijzelf bewegen op een mysterieuze manier, die alleen gedeeltelijk en op punten begrijpbaar is, maar als een geheel ontsnapt aan ons begrip. Alle werken van Maya zien er uit als de productie van een suprarationeel magisch Vermogen, dat dingen opstelt volgens haar wijsheid of haar fantasie, maar een wijsheid, die de onze niet is en een fantasie, die ons voorstellingsvermogen verbijstert. De Geest, die dingen manifesteert of zichzelf in hen zo duister manifesteert, lijkt voor onze rede een Magiër en zijn vermogen of Maya een creatieve magie; maar magie kan illusies scheppen of zij kan verbazingwekkende werkelijkheden scheppen en we vinden het moeilijk om te beslissen welke van deze suprarationele processen tegenover ons staan in het universum.

Maar de oorzaak van deze impressie moet in feite noodzakelijkerwijze niet gezocht worden in iets dat illusoir of fantastisch is in het Allerhoogste of het universele Zelfbestaan, maar in onze eigen onmogelijkheid om de allerhoogste uitleg te bevatten voor zijn veelvoudig bestaan of het geheime plan en patroon te ontdekken van zijn handeling. De Zelfbestaande is het Oneindige en zijn manier van zijn en van handeling

moet de manier zijn van het Oneindige, maar ons bewustzijn is beperkt, onze rede gebouwd op eindige dingen, het is irrationeel om te veronderstellen, dat een eindig bewustzijn en rede een maat kunnen zijn voor het Oneindige; deze kleinheid kan die Immensiteit niet beoordelen; deze armoede, gebonden aan een beperkt gebruik van zijn schaarse middelen, kan het overvloedige management van die rijkdommen niet bevatten; een onwetende halfkennis kan de bewegingen van een Alkennis niet volgen. Onze redenering is gebaseerd op onze ervaring van de eindige werkingen van de fysieke Natuur, op een onvolledige observatie en onzeker begripen van iets, dat handelt binnen grenzen; zij heeft op die basis zekere concepties georganiseerd, die zij probeert algemeen en universeel te maken en wat deze concepties dan ook tegenspreekt of er van afwijkt, beschouwt zij als irrationeel, vals of onverklaarbaar. Maar er zijn verschillende ordes van de werkelijkheid en de concepties, maatstaven en standaarden, die geschikt zijn voor de ene, hoeven niet toepasbaar te zijn voor een andere orde. Ons fysieke wezen is eerst gebouwd op een samenstelling van oneindig kleine deeltjes, elektronen, atomen, moleculen, cellen; maar de wet van handeling van deze oneindig kleine delen verklaart zelfs niet alle fysieke werkingen van het menselijke lichaam, zij kunnen in veel mindere mate alle wetten en processen omvatten van de handeling van de suprafysieke delen van de mens, zijn levensbewegingen, en bewegingen van het denkvermogen en bewegingen van de ziel. In het lichaam zijn eindigen gevormd met hun eigen gewoonten, eigenschappen, karakteristieke manier van handeling; het lichaam zelf is een eindige, die niet hoofdzakelijk een samenstelling is van deze kleine eindigen, die zij gebruikt als delen, organen, samenstellende instrumenten van haar handelingen; zij heeft een wezen ontwikkeld en heeft een algemene wet, die haar afhankelijkheid aan deze elementen en bestanddelen voorbijgaat. Het leven en denkvermogen zijn weer suprafysieke eindigen met een verschillende en meer subtiële modus van handeling van zichzelf, en geen afhankelijkheid van de fysieke delen voor instrumentatie kan hun intrinsieke karakter tenietdoen; er is iets meer en anders in ons vitale en mentale wezen en vitale en mentale krachten dan de functionering van een fysiek lichaam. Maar ieder eindige is in haar werkelijkheid weer of heeft achter zich een Oneindigheid, die de eindige heeft gebouwd en ondersteunt en stuurt, die hij gemaakt heeft als zijn zelfbeeld; zodat zelfs het wezen en wet en proces van de eindige niet volledig begrepen kan worden zonder een kennis van wat van binnen verborgen is of er achter: onze eindige kennis, concepties, standaarden kunnen van toepassing zijn binnen hun grenzen, maar

zij zijn onvolledig en relatief. Een wet, gebaseerd op een observatie van wat verdeeld is in Ruimte en Tijd, kan niet met vertrouwen toegepast worden op het wezen en handeling van het Ondeelbare; zij kan niet alleen niet toegepast worden op het op het ruimteloze en tijdloze Oneindige, maar kan zelf ook niet toegepast worden op een Tijdoneindigheid of een Ruimteoneindigheid. Een wet en proces, die bindend zijn voor ons oppervlakkige wezen, hoeven niet bindend te zijn voor wat verborgen is in ons. Weer vindt ons intellect, dat zich baseert op de rede, het moeilijk om om te gaan met iets, dat infrarationeel is, het leven is infrarationeel en we vinden dat onze intellectuele rede, die zich toepast op het leven, er voortdurend een controle, een maatstaf, een kunstmatige uitstellende Procrustes regel aan oplegt, die ofwel er in slaagt het leven te doden of te verstenen of haar te beperken in rigide vormen en conventies, die haar capaciteit verlammen en opsluiten of beëindigen door een verknoeiing, een opstand van leven, een terugval of onderbreking van de systemen en superstructuren, die er op gebouwd zijn door onze intelligentie. Een instinct, een intuïtie is noodzakelijk, die het intellect niet onder zijn bevel heeft en er niet altijd naar luistert, wanneer zij uit zichzelf binnenkomt om de mentale werking te helpen. Maar het moet nog moeilijker zijn voor onze rede om het suprarationele te begrijpen en er mee om te gaan; het suprarationele is het rijk van de geest en in de uitgestrektheid, subtiliteit, diepzinnigheid, complexiteit van zijn beweging is de rede verloren; hier zijn alleen intuïtie en innerlijke ervaring de gids, of als er iets anders is, is de intuïtie er alleen een scherpe rand van, een intens geprojecteerde straal, --- de uiteindelijke verlichting moet komen van het suprarationele Waarheidsbewustzijn, van een supramentale visie en kennis.

Maar het wezen en handeling van het Oneindige moeten daarom niet beschouwd worden alsof zij een magie waren, leeg van alle rede; er is, aan de andere kant, een grotere rede in alle handelingen van het Oneindige, maar het is geen mentale of intellectuele, het is een spirituele en supramentale rede: er zit logica in, want er zijn relaties en connecties, onfeilbaar gezien en uitgevoerd; wat magie is voor onze eindige rede is de logica van het Oneindige. Het is een grotere rede, een grotere logica, omdat het uitgestrekter, subtieler, complexer is in zijn handelingen: hij bevat alle data, die onze observatie faalt te omvatten, hij deduceert van hen resultaten, die noch onze deductie, noch onze inductie kan voorzien, omdat onze conclusies en gevolgtrekkingen een magere fundatie hebben en feilbaar en broos zijn. Wanneer we een gebeurtenis observeren, beoordelen we en leggen we het uit vanuit het resultaat en vanuit een glimp

van haar meest uiterlijke samenstellenden, omstandigheden of oorzaken; maar iedere gebeurtenis is de uitkomst van een complex knooppunt van krachten, die we niet of niet kunnen observeren, omdat alle krachten voor ons onzichtbaar zijn, --- maar zij zijn niet onzichtbaar voor de spirituele visie van het Oneindige: sommige van hen zijn werkelijkheden, die werken om een nieuwe werkelijkheid te produceren of veroorzaken, sommige zijn mogelijkheden, die dichtbij de voorbestaande werkelijken zijn en op een bepaalde manier besloten in hun samenstelling; maar er kunnen altijd nieuwe mogelijkheden tussenbeide komen, die plotseling dynamische potenties worden en zichzelf toevoegen aan het knooppunt en achter alles zijn imperatieven of een imperatief, die deze mogelijkheden proberen te actualiseren. Bovendien zijn uit hetzelfde knooppunt van krachten verschillende resultaten mogelijk; wat er uit hen zal komen wordt bepaald door een sanctie, die zonder twijfel wachtte en de hele tijd klaar, maar snel naar voren lijkt te komen om tussenbeide te komen en alles te veranderen, een beslissend goddelijk imperatief. Dit alles kan onze rede niet vatten, omdat hij het instrument is van een onwetendheid met een zeer beperkte visie en een kleine voorraad van toegenomen en niet altijd erg zekere of betrouwbare kennis en omdat hij ook geen middel heeft van direct gewaarzijn; want dit is het verschil tussen intuïtie en intellect, die intuïtie is geboren uit een direct gewaarzijn, terwijl het intellect een indirecte handeling van kennis is, die zichzelf met moeite construeert uit het onbekende vanuit tekenen en aanduidingen en verzamelde data. Maar wat niet evident is voor onze rede of zintuigen, is zelfevident voor het Oneindige Bewustzijn en als er een Wil is van het Oneindige, moet het een Wil zijn, die handelt in deze volle kennis en het volmaakte spontane resultaat is van een totale zelfevidentie. Hij is noch een belemmerde evolutionaire Kracht, gebonden door wat zij geëvolueerd heeft, noch een fantasierijke Wil, die handelt in de leegte op een vrije gril; hij is een waarheid van het Oneindige, die zichzelf bevestigt in de bepalingen van het eindige.

Het is evident, dat een zodanig Bewustzijn en Wil niet in harmonie hoeven te handelen met de conclusies van onze beperkte rede of volgens een procedure, waar hij vertrouwd mee is en goedgekeurd door onze geconstrueerde noties of in onderwerping aan een ethische rede, die werkt voor een beperkt en fragmentarisch goed; zij zou dingen toestaan en staat ze toe, die door onze rede geacht worden als irrationeel en onethisch, omdat dat noodzakelijk was voor het uiteindelijke en totale Goed en voor de uitwerking van een kosmisch doeleinde. Wat voor ons rationeel lijkt of laakbaar in relatie

met een gedeeltelijke set feiten, motieven, desiderata, zou volmaakt rationeel en goed te keuren zijn in relatie tot een veel uitgestrekter motief en totaliteit van data en desiderata. De rede met zijn partiele visie zet geconstrueerde conclusies op, die hij streeft om te buigen in algemene regels van kennis en handeling en hij dwingt het in zijn regel door een of ander mentaal apparaat of ontdoet zich van wat er niet bijpast: een oneindig Bewustzijn zou niet zulke regels hebben, hij zou in plaats daarvan grotere intrinsieke waarheden hebben, die automatisch conclusie en resultaat besturen, maar hen verschillend en spontaan aanpast aan een verschillende totaliteit van omstandigheden, zodat door deze plooibaarheid en vrije aanpassing het zou kunnen lijken voor de nauwere faculteit, dat zij hoegenaamd geen standaarden heeft. Op dezelfde manier kunnen we het principe en dynamische werking van het oneindige wezen niet beoordelen met de standaarden van het eindige bestaan, --- wat onmogelijk zou kunnen zijn voor de ene, zouden normale en zelfevidente natuurlijke toestanden en motieven zijn voor de grotere vrijere Werkelijkheid. Dit maakt het verschil tussen ons fragmentarisch denkbewustzijn, dat integers construeert uit zijn onderdelen en een essentieel en totaal bewustzijn, visie en kennis. Het is inderdaad niet mogelijk voor hem, zolang wij gedwongen zijn om de rede te gebruiken als onze hoofdzakelijke ondersteuning, om helemaal afstand te doen ten gunste van een onontwikkelde of halfgeorganiseerde intuïtie; maar het is imperatief op ons in een overweging van het Oneindige en zijn wezen en handeling om onze rede een allerhoogste plooibaarheid op te leggen en hem te openen voor een gewaarzijn van de grotere toestanden en mogelijkheden van wat we streven te beschouwen. Het zal niet voldoende zijn om onze beperkte en beperkende conclusies toe te passen op Dat wat onbeperkbaar is. Wanneer we alleen op een aspect concentreren en het als geheel behandelen, illustreren we het verhaal van de blinde man en de olifant; elk van de blinde onderzoekers raakte een verschillend deel aan en concludeerde, dat het hele dier een object was, dat overeenkomst vertoonde met het deel, waarvan hij de aanraking had. Een ervaring van het een of andere ene aspect van de Oneindigheid is geldig in zichzelf; maar we kunnen eruit niet generaliseren, dat het Oneindige dat alleen is, noch zou het veilig zijn om de rest van het Oneindige te bekijken in termen van dat aspect en alle andere gezichtspunten van spirituele ervaring buitensluiten. Het Oneindige is tegelijkertijd een essentie, een grenzeloze totaliteit en een veelvoudigheid; al deze moeten gekend worden om het Oneindige waarlijk te kennen. Het zien van de delen alleen en de totaliteit helemaal niet of alleen als een som

van delen is een kennis, maar ook tegelijkertijd een onwetendheid; het zien van de totaliteit alleen en delen negeren is ook een kennis en tegelijkertijd een onwetendheid, want een deel kan groter zijn dan het geheel, omdat het tot de transcendentie behoort; het zien van alleen de essentie, omdat het ons direct terugbrengt naar de transcendentie en de totaliteit en de delen ontkennen, is een voorlaatste kennis, maar er is hier ook een kapitale onwetendheid. Er moet een gehele kennis zijn en de rede moet plooibaar genoeg worden om naar alle kanten, alle aspecten te kijken en door hen heen te zoeken naar waarin zij een zijn.

Dus ook als we alleen het aspect van het Zelf zien, zouden we kunnen concentreren op zijn statische stilte en de dynamische waarheid missen van het Oneindige; wanneer we alleen de Ishwara zien, zouden we de dynamische waarheid kunnen vatten, maar de eeuwige status missen en de oneindige stilte, gewaarworden van alleen dynamisch zijn, dynamisch bewustzijn, dynamische heerlijkheid van zijn, maar het zuivere bestaan, zuiver bewustzijn, zuivere zaligheid van zijn missen. Wanneer we alleen concentreren op Purusha-Prakriti, zouden we alleen de dichotomie kunnen zien van Ziel en Natuur, Geest en Lichaam en hun eenheid kunnen missen. Wanneer we de handeling van het Oneindige in overweging nemen, moeten we de fout van de leerling vermijden, die zichzelf zag als Brahman, weigerde de waarschuwing van de olifantdrijver te gehoorzamen om plaats te maken op het smalle paden en opgepakt werd door de slurf van de olifant en opzij gezet werd: "Je bent ongetwijfeld de Brahman," zei de meester tegen zijn verbijsterde leerling, "maar waarom gehoorzaamde je de drijver Brahman niet en ging je niet van het pad af van olifant Brahman?" We moeten niet de fout maken om de nadruk te leggen op een kant van de Waarheid en er conclusies uit trekken of er naar handelen met de uitsluiting van alle andere kanten en aspecten van het Oneindige. De realisatie "Ik ben Dat" is waar, maar we kunnen er niet veilig mee verder gaan, tenzij we realiseren, dat alles Dat is; ons zelfbestaan is een feit, maar we moeten ook gewaarzijn van andere zelden, van hetzelfde Zelf in andere wezens en van Dat, dat zowel het eigen zelf als het andere zelf overtreft. Het Oneindige is een in een veelvoudigheid en zijn handeling is alleen vatbaar door een allerhoogste Rede, die allen beschouwt en handelt als een een-gewaarzijn, dat zichzelf observeert in verschil en zijn eigen verschillen respecteert, zodat ieder ding en ieder wezen zijn vorm van essentieel zijn heeft en zijn vorm van dynamische natuur, *svarūpa*, *svadharma*, en allen gerespecteerd worden in de totale werking. De kennis en handeling van het Oneindige is een in een ongebonden

veranderlijkheid: het zou vanuit het gezichtspunt van de oneindige Waarheid op gelijke wijze een fout zijn om ofwel te staan op een gelijkheid van handeling in alle omstandigheden of op een diversiteit van handeling zonder enige verenigende waarheid en harmonie achter de diversiteit. Wanneer we in ons eigen principe van gedrag zochten te handelen in deze grotere Waarheid, zou het op gelijke wijze een fout zijn om alleen te staan op ons zelf of te staan op alleen andere zelve; we moeten op het Zelf van allen een eenheid baseren van handeling en een totale, oneindig plooibare doch harmonieuze diversiteit van handeling; want dat is de natuur van de werking van het Oneindige.

Wanneer we kijken vanuit dit gezichtspunt van een grotere meer plooibare rede, terwijl we rekening houden met de logica van het Oneindige, naar de moeilijkheden, die onze intelligentie tegenkomt, wanneer hij probeert de absolute en alomtegenwoordige Werkelijkheid te bevatten, zullen we zien, dat de hele moeilijkheid verbaal en conceptueel is en niet werkelijk. Onze intelligentie kijkt naar zijn concept van het Absolute en ziet dat het onbepaalbaar moet zijn en tegelijkertijd ziet hij een wereld van bepalingen, die uitstromen uit het Absolute en er in bestaan, --- omdat zij nergens anders vandaan kan uitstromen en nergens anders kan bestaan; hij is verder verbijsterd door de affirmatie, ook bijna niet betwistbaar op de lokaliteiten, dat al deze determinaties niet anders zijn dan dit zeer onbepaalbare Absolute. Maar de contradictie verdwijnt, wanneer we begrijpen, dat de onbepaalbaarheid in zijn ware betekenis niet negatief is, geen oplegging van onvermogen aan het Oneindige, maar positief een vrijheid binnen zichzelf van beperking door zijn eigen bepalingen en noodzakelijkerwijze een vrijheid van alle uiterlijke bepaling door iets wat niet zichzelf is, omdat er geen werkelijke mogelijkheid is van een zodanig niet-zelf, dat tot bestaan komt. Het Oneindige is onbeperkbaar vrij, vrij om zichzelf oneindig te bepalen, vrij van alle beperkende effecten van zijn scheppingen. In feite schept het Oneindige niet, hij manifesteert wat in zichzelf is, in zijn eigen essentie van werkelijkheid; hij is zelf die essentie van alle werkelijkheid en alle werkelijkheden zijn vermogens van die ene Werkelijkheid. Het Absolute schept noch wordt geschapen, --- in de huidige betekenis van maken of gemaakt worden; wij kunnen alleen van schepping spreken in de betekenis van het Wezen, dat wordt in vorm en beweging wat het al is in substantie en status. We moeten alsnog zijn onbepaalbaarheid benadrukken in die speciale en positieve betekenis, niet als een ontkenning, maar als een onmisbare conditie van zijn vrije oneindige zelfbepaling, omdat de Werkelijkheid zonder dat een vaste eeuwige bepaalde zou zijn of anders een onbepaalde, gefixeerd en gebonden aan

een som van mogelijkheden van bepaling, inherent er in. Zijn vrijheid van alle beperking, van enige binding door zijn eigen schepping, kan niet zelf veranderd worden in een beperking, een absoluut onvermogen, een ontkenning van alle vrijheid van zelfbepaling; dit zou een contradictie zijn, het zou een poging zijn om door ontkenning het oneindige en onbeperkbare te definiëren en beperken. In het centrale feit van de twee kanten van de natuur van het Absolute, de essentiële en de zelfscheppende of dynamische, komt geen werkelijke contradictie binnen; alleen een zuivere, oneindige essentie kan zichzelf formuleren op oneindige manieren. Een verklaring vult de andere aan en is geen wederzijdse opheffing, geen onverenigbaarheid; het is alleen de duale verklaring van een enkel onontkoombaar feit door de menselijke rede in de menselijke taal.

Dezelfde verzoening gebeurt overal, wanneer we met een openhartige en nauwkeurige blik kijken naar de waarheid van de Werkelijkheid. In onze ervaring ervan worden we gewaar van een Oneindig, dat essentieel vrij is van alle beperking door kwaliteiten, eigenschappen, kenmerken; wij zijn aan de andere kant gewaar van een Oneindig, dat krioelt van ontelbare kwaliteiten, eigenschappen, kenmerken. Hier is de uitspraak van onbeperkbare vrijheid weer positief, niet negatief; het ontkent niet wat we zien, maar voorziet er integendeel de onmisbare conditie voor, het maakt een vrije en oneindige zelfexpressie mogelijk in kwaliteit en kenmerk. Een kwaliteit is het karakter van een vermogen van het bewuste wezen; of we zouden kunnen zeggen, dat het bewustzijn van het wezen, dat uitdrukt wat in zich is, het vermogen maakt, dat zij naar buiten brengt, herkenbaar door een ingeboren stempel erop, dat we kwaliteit of karakter noemen. Moed als een kwaliteit is een zodanig vermogen van zijn, het is een zeker karakter van mijn bewustzijn, dat een geformuleerde kracht van mijn wezen uitdrukt, een definitief soort kracht naar buiten brengt of scheidt van mijn natuur in handeling. Zo is ook het vermogen van een medicijn om te genezen zijn eigenschap, een speciale kracht van zijn, ingeboren in het kruid of mineraal, waar het van gemaakt is, en deze specialiteit wordt bepaald door het Werkelijk-Idee, besloten in het verwickelde bewustzijn, dat verblijft in de plant of het mineraal; het idee brengt er in naar buiten wat er was aan de wortel van zijn manifestatie en is nu zodanig bekrachtigd naar buiten gekomen als de kracht van zijn wezen. Alle kwaliteiten, eigenschappen, kenmerken zijn zodanige vermogens van bewust zijn, zodanig naar voren gebracht uit zichzelf door het Absolute; Hij heeft alles in Zich, Hij heeft het vrije vermogen om alles naar voren te brengen;¹¹ toch kunnen we het Absolute

¹¹ Het woord voor schepping in Sanskriet betekent een verlies of naar voren brengen wat in het wezen is.

niet definiëren als een kwaliteit van moed of een vermogen van heling, we kunnen zelfs niet zeggen, dat deze een karakteristiek kenmerk zijn van het Absolute, noch kunnen we een som van kwaliteiten opstellen en zeggen: "dat is het Absolute". Maar noch kunnen we over het Absolute spreken als een zuiver blanco, niet in staat om deze dingen te manifesteren; integendeel, alle bekwaamheid is er, de vermogens van alle kwaliteiten en karakters zijn er inherent in. Het denkvermogen bevindt zich in een moeilijkheid, omdat hij moet zeggen: "Het Absolute of Oneindige is geen van deze dingen, deze dingen zijn niet het Absolute of Oneindige" en tegelijkertijd moet hij zeggen: "Het Absolute is al deze dingen, zij zijn niets anders dan Dat, want Dat is het enige bestaan en het al-bestaan." Het is hier evident, dat het een ongepaste eindigheid is van gedachte conceptie en verbale expressie, die de moeilijkheid creëert, maar in werkelijkheid is er geen; want het zou evident absurd zijn om te zeggen, dat het Absolute moed is of helingvermogen, of te zeggen, dat moed en helingvermogen het Absolute zijn, maar het zou op gelijke wijze absurd zijn om het vermogen van het Absolute te ontkennen om moed of helingvermogen naar voren te brengen als zelfexpressie in zijn manifestatie. Wanneer de logica van het eindige ons tekortschiet, moeten we met een directe en ongebonden visie zien wat er achter is in de logica van het Oneindige. We kunnen dan realiseren, dat het Oneindige oneindig is in kwaliteit, kenmerk, vermogen, maar dat geen som van kwaliteiten, kenmerken, vermogens, het Oneindige kan beschrijven.

We zien, dat het Absolute, het Zelf, het Goddelijke, de Geest, het Wezen Een is; het Transcendente is een, het Kosmische is een: maar we zien ook dat wezens vele zijn en ieder heeft een zelf, een geest, een gelijke, doch verschillende natuur. En omdat de geest en essentie van dingen een zijn, zijn we genoodzaakt toe te geven, dat al deze velen die Ene moeten zijn en daar volgt uit, dat de Ene de velen is of is geworden; maar hoe kan het beperkte of relatieve het Absolute zijn en hoe kan mens of beest of vogel het Goddelijke Wezen Zijn? Maar bij het opstellen van deze klaarblijkelijke contradictie maakt het denkvermogen een dubbele fout. Hij denkt in de termen van de wiskundige eenheid, die enkel is in beperking, de ene, die minder is dan twee, en alleen twee kan worden door verdeling en fragmentatie of door een toevoeging en vermenigvuldiging; maar dit is een oneindige Eenheid, het is de essentiële en oneindige Eenheid, die de honderden en de duizenden en de miljoenen en biljoenen en triljoenen kan bevatten. Welke astronomische of meer dan astronomische beelden je ook kan ophopen of vermenigvuldigen, zij kunnen die Eenheid niet voorbijgaan of te buiten gaan;

want, in de taal van de Upanishad, beweegt zij niet en is toch altijd ver naar voren, wanneer je het zou nastreven of bemachtigen. Men kan er van zeggen, dat het niet de oneindige Eenheid zou zijn, wanneer zij niet in staat zou zijn tot een oneindige veelvoudigheid; maar dat betekent niet, dat de Ene meervoudig is of beperkt of beschreven kan worden als de som van de Velen: integendeel, zij kan de oneindig Velen zijn, omdat zij aan alle beperking voorbij gaat of beschrijving door veelvoudigheid en tegelijkertijd alle beperking door eindige conceptuele eenheid te boven gaat. Meervoudigheid is een fout, omdat, ofschoon er de spirituele meervoudigheid is, de vele zielen afhankelijke of onderling afhankelijke bestaansvormen zijn; hun som is ook niet de Ene, noch is het de kosmische totaliteit; zij hangen af van de Ene en bestaan door zijn Eenheid: toch is de meervoudigheid niet onwerkelijk, het is de ene Ziel, die verblijft als het individu in deze vele zielen en zij zijn eeuwig in de Ene en door de ene Eeuwig. Dit is moeilijk voor de mentale rede, die een tegenstelling maakt tussen het Oneindige en eindige en eindigheid associeert met meervoudigheid en oneindigheid met eenheid; maar in de logica van het Oneindige is er geen zodanige tegenstelling en de eeuwigheid van de Velen in de Ene is een ding, dat volmaakt natuurlijk en mogelijk is.

We zien weer, dat er een eindige zuivere status is en onbeweeglijke stilte van de Geest; we zien ook, dat er een grenzeloze beweging van de Geest, een vermogen, een dynamische spirituele alomvattende zelfuitbreiding van het Oneindige is. Onze concepties dringen zich op aan deze perceptie, in zichzelf geldig en accuraat, een tegenstelling tussen de stilte en status en de dynamiek en beweging, maar voor de rede en de logica van het Oneindige kan er geen zodanige tegenstelling zijn. Een enkel stil en statisch Oneindig, een Oneindig zonder een oneindig vermogen en dynamiek en energie is ontoelaatbaar, behalve als de perceptie van een aspect; een krachteloos Absolute, een impotente Geest is ondenkbaar: een oneindige energie moet de dynamiek zijn van het Oneindige, een alvermogen moet de potentie zijn van het Absolute, een niet beperkbare kracht moet de kracht van de Geest zijn. Maar de stilte, de status zijn de basis van de beweging, een eeuwig onbeweegbaarheid is de noodzakelijke conditie, gebied, essentie zelfs, van de oneindige mobiliteit, een stabiel zijn is de conditie en fundatie van de uitgestrekte handeling van de Kracht van zijn. Wanneer we iets van deze stilte, stabiliteit, onbeweegbaarheid bereiken, dan kunnen we er op een kracht en energie baseren, die in onze oppervlakkige rusteloze toestand niet bevatbaar zou zijn. De tegenstelling, die we maken is mentaal en conceptueel; de stilte van de Geest en de

dynamiek van de Geest zijn in werkelijkheid complementaire waarheden en onscheidbaar. De onveranderbare, stille Geest kan zijn eeuwige energie stil houden en onbeweeglijk in zich; want hij is niet gebonden door zijn eigen krachten, is niet hun onderwerp of instrument, maar hij bezit ze, laat ze gaan, is in staat tot een eeuwige en oneindige handeling, wordt niet vermoeid of hoeft niet te stoppen, en toch wordt de hele tijd zijn stille onbeweeglijkheid, inherent in zijn handeling en beweging, voor een moment geschud of verstoord of veranderd door zijn handeling en beweging; de getuigende stilte van de Geest is er juist in de kern van alle stemmen en werkingen van de Natuur. Deze dingen kunnen voor ons moeilijk te begrijpen zijn, omdat ons eigen eindige vermogen aan de oppervlakte in iedere richting beperkt is en onze opvattingen gebaseerd zijn op beperkingen, maar het zou gemakkelijk moeten zijn om te zien, dat deze relatieve en eindige concepties niet van toepassing zijn op het Absolute en Oneindige.

Onze conceptie van het Oneindige is vormloosheid, maar overal zien we vorm en vormen, die ons omringen en het kan zijn en is bevestigd, dat het Goddelijke Wezen tegelijkertijd Vorm en Vormloosheid is. Want ook hier komt de klaarblijkelijke tegenstelling niet overeen met de werkelijke oppositie: het Vormloze is geen ontkenning van het vermogen van formatie, maar de conditie voor de vrije formatie van het Oneindige: want anders zou er een enkele Vorm zijn of alleen een vastigheid of som van mogelijke vormen in een eindig universum. De vormloosheid is het karakter van de spirituele essentie, de geestsubstantie van de Werkelijkheid; alle eindige werkelijkheden zijn vermogens, vormen, zelfvormingen van die substantie: het Goddelijke is vormloos en naamloos, maar juist door die reden in staat om alle mogelijke namen en vormen van zijn te manifesteren. Vormen zijn manifestaties, geen arbitraire uitvindingen uit het niets; want lijn en kleur, gewicht en ontwerp, die de grondbeginselen van de vorm zijn, dragen altijd een betekenis in zich, zijn, zoals gezegd kan worden, geheime waarden en betekenissen van een ongeziene werkelijkheid, die zichtbaar gemaakt is; om die reden kunnen beeld, lijn, tint, gewicht, samenstelling belichamen wat anders ongezien zou zijn, kunnen overbrengen wat anders verborgen zou zijn voor het zintuig. Van vorm kan gezegd worden, dat het het ingeboren lichaam is, de onvermijdelijke zelfopenbaring van het vormloze en dit is niet alleen waar voor de uiterlijke vormen, maar voor de ongeziene formaties van het denkvermogen en leven, die we alleen vatten door ons denken en die waarneembare vormen, waarvan alleen de subtiele greep van het innerlijke bewustzijn gewaar kan worden. Naam is in zijn diepere betekenis niet het woord, waarmee we het

object beschrijven, maar de totaliteit van vermogen, kwaliteit, karakter van de werkelijkheid, die een vorm van dingen belichaamt en die we proberen op te sommen door een aanduidend geluid, een kenbare naam, *Nomen*. *Nomen* is in deze betekenis, zouden we kunnen zeggen, *Numen*; de geheime Namen van de Goden zijn hun vermogen, kwaliteit, karakter van zijn, opgevangen door het bewustzijn en waarneembaar gemaakt. Het Oneindige is naamloos, maar in die naamloosheid zijn alle mogelijke namen, Numens van de goden, de namen en vormen van alle werkelijkheden, reeds overwogen en bijvoorbaat voorgesteld, omdat zij latent en inherent zijn in het Albestaan.

Het wordt duidelijk uit deze beschouwingen, dat de co-existentie van het Oneindige en het eindige, wat juist de natuur van het universele wezen is, geen naast elkaar plaatsing of wederzijdse insluiting is van twee tegengestelden, maar zo natuurlijk en onvermijdelijk als de relatie van het principe van Licht en Vuur met de zonnen. Het eindige is een frontaal aspect en een zelfdeterminatie van het Oneindige; geen eindig kan in zichzelf en door zichzelf bestaan, zij bestaat door het Oneindige en omdat zij uit een essentie is met het Oneindige. Want met het Oneindige bedoelen we niet alleen een onbeperkbare zelfuitbreiding in Ruimte en Tijd, maar iets dat ook ruimteloos en tijdloos is, een zelfbestaand Ondefinieerbaar en Onbeperkbaar, dat zichzelf uit kan drukken in het oneindig kleine zowel als in het uitgestrekte, plotseling, in een punt in de ruimte, in een voorbijgaande omstandigheid. Het eindige wordt bekeken als een verdeling van het Ondeelbare, maar zoiets bestaat niet: want deze verdeling is alleen schijnbaar; er is een demarcatie, maar een werkelijke scheiding is niet mogelijk. Wanneer we met de innerlijke visie en zintuig een boom of een ander object zien en niet met het fysieke oog, worden we gewaar van een oneindige enige Werkelijkheid, die de boom of het object samenstelt, er ieder atoom en molecuul van doordringt, ze uit zichzelf vormt, de hele natuur bouwt, het proces van worden, de werking van de inwonende energie; al deze zijn henzelf, zijn het oneindige, deze Werkelijkheid: we zien het zich onzichtbaar uitbreiden en alle objecten verenigen, zodat er geen werkelijk van gescheiden is of nogal gescheiden van andere objecten. "Zij verblijft" zegt de Gita "onverdeeld in wezens en toch alsof verdeeld." Dus is ieder object dat Oneindige en een in essentieel zijn met alle andere objecten, die ook vormen en namen --- vermogens, numens --- zijn van het Oneindige.

De onbedwingbare eenheid in alle verdelingen en diversiteiten is de mathematica van het Oneindige, aangeduid in een vers van de Upanishads --- "Dit is het volledige en

Dat is het volledige; haal het volledige af van het volledige, dan blijft het volledige over.” Want zo kan ook gezegd worden over de oneindige zelfverveelvoudiging van de Werkelijkheid, dat alle dingen die zelfverveelvoudiging zijn; de Ene wordt de Velen, maar al deze Velen zijn Dat, dat zichzelf al was en altijd is en in de Velen worden blijft hij de Ene. Er is geen verdeling van de Ene door de verschijning van het eindige, want het Oneindige verschijnt voor ons als het vele eindige: de schepping voegt niets toe aan het Oneindige; het blijft na de schepping, wat het er voor was. Het Oneindige is geen som van dingen, het is Dat, wat alle dingen is en meer. Wanneer deze logica van het Oneindige de concepties tegenspreekt van onze eindige rede, komt dat, omdat zij er bovenuitgaat en zichzelf niet baseert op de data van het beperkte fenomeen, maar de Werkelijkheid omarmt en de waarheid ziet van alle fenomenen in de waarheid van de Werkelijkheid; zij ziet ze niet als afgescheiden wezens, bewegingen, namen, vormen, dingen; want dat kunnen zij niet zijn, omdat zij dat alleen kunnen zijn, als zij fenomenen waren in de Leegte, dingen zonder een algemene basis of essentie, fundamenteel niet verbonden, alleen verbonden door co-existentie en pragmatische relatie, geen werkelijkheden, die bestaan door hun wortel van eenheid en zover als zij als onafhankelijk beschouwd kunnen worden, in hun onafhankelijkheid alleen verzekerd zijn van uiterlijk of innerlijk beeld en beweging door hun altijdurende afhankelijkheid van hun ouder, de Oneindigheid, hun geheime identiteit met de ene Identieke. De Identieke is hun wortel, hun oorzaak van vorm, het enige vermogen van hun variërende vermogens, hun samenstellende substantie.

De Identieke is voor onze noties de Onveranderbare; hij is altijd hetzelfde door de eeuwigheid, want als hij onderworpen is of wordt aan verandering of als hij verschillen toelaat, houdt hij op identiek te zijn; maar wat we overal zien is een oneindig variabele fundamentele eenheid, die juist het principe van de Natuur lijkt. De Basiskracht is een, maar hij manifesteert uit zichzelf ontelbare krachten, de basissubstantie is een, maar zij ontwikkelt vele verschillende substanties en miljoenen ongelijke objecten; het denkvermogen is een, maar differentieert zichzelf in vele mentale toestanden, mentale formaties, gedachten, percepties, die van elkaar verschillen en binnengaan in harmonie of in conflict; het leven is een, maar de vormen van leven zijn ongelijk en ontelbaar; de mensheid is een in natuur, maar er zijn verschillende rastypen en iedere individuele mens is zichzelf en op de een of andere manier anders dan anderen, de Natuur staat op het volgen van lijnen van verschil op de bladeren van een boom; zij drijft de

onderscheiding zo ver, dat gevonden wordt, dat de lijnen van de duim van een mens verschillen van de lijnen van de duim van ieder ander mens, zodat hij alleen door dat verschil geïdentificeerd kan worden, --- toch zijn alle mensen fundamenteel hetzelfde en is er geen essentieel verschil. Eenheid of gelijkheid is overal, onderscheid is overal; de inwonende Werkelijkheid heeft het universum gebouwd op het principe van de ontwikkeling van een zaad in miljoenen verschillende vormen. Maar dit is weer de logica van het Oneindige, omdat de essentie van de Werkelijkheid onveranderbaar hetzelfde is, kan zij met zekerheid deze onnoembare verschillen van vorm en karakter en beweging aannemen, want zelfs als zij triljoen maal vermenigvuldigd zou worden, zou dat de onderliggende onveranderbaarheid van de eeuwige Identieke niet beïnvloeden. Omdat het Zelf en de Geest in dingen en wezens overal een is, kan de Natuur zich daarom de luxe veroorloven van oneindige differentiatie: als deze zekere basis er niet zou zijn, die veroorzaakt, dat niets verandert, terwijl alles verandert, dan zouden al haar werkingen en scheppingen in dit spel ineens storten in desintegratie en chaos; er zou niets zijn, dat haar desperate bewegingen en scheppingen samenhoudt. De onveranderbaarheid van de Identieke bestaat niet in een monotone of niet veranderende gelijkheid, die niet in staat is tot variatie; zij bestaat uit een onveranderbaarheid van zijn, die in staat is tot eindeloze formatie van zijn, maar die geen differentiatie kan vernietigen of aantasten of minimaliseren. Het Zelf wordt insect en vogel en beest en mens, maar het is altijd hetzelfde Zelf door deze mutaties, omdat de Ene zich oneindig manifesteert in eindeloze diversiteit. Onze oppervlakte rede is geneigd te concluderen, dat de diversiteit onwerkelijk kan zijn, alleen een verschijning, maar als we een beetje dieper kijken, zullen we zien, dat een werkelijke diversiteit een werkelijke Eenheid voortbrengt, het als het ware laat zien in zijn allerhoogste bekwaamheid, alles openbaart, dat hij kan zijn en in zichzelf is, uit zijn witheid van tint de vele kleurtonen voortbrengt, die daar samengesmolten zijn; Eenheid vindt zichzelf oneindig in wat voor ons een wegvallen uit zijn eenheid is, maar wat werkelijk een onuitputbaar divers vertoon van eenheid is. Dit is het wonder, het Maya van het universum, toch volmaakt logisch, natuurlijk en een zaak, natuurlijk, voor de zelfvisie en zelfervaring van het Oneindige.

Want het Maya van Brahman is tegelijkertijd de magie en de logica van een oneindig variabele Eenheid; als er inderdaad alleen een rigide monotone en beperkte eenheid en gelijkheid was, dan zou er geen plaats voor rede en logica zijn, want logica bestaat in de juiste perceptie van relaties: het hoogste werk van de rede is het vinden van de ene

substantie, de ene wet, de verbindende latente werkelijkheid, die de vele, de verschillende, de onharmonische en onvergelykbare verbindt en verenigt. Het hele universele bestaan beweegt tussen deze twee termen, een diversificatie van de Ene, een vereniging van de velen en diversen, en dat moet zijn, omdat de Ene en de Velen fundamentele aspecten zijn van het Oneindige. Want wat de goddelijke Zelfkennis en Alkennis naar buiten brengt in zijn manifestatie, moet een waarheid zijn van zijn wezen en het spel van die waarheid is zijn Lila.

Dat is dan de logica van de manier van universeel zijn van Brahman en de basiswerking van de rede, de oneindige intelligentie van Maya. Zoals met het zijn van Brahman, zo ook met zijn bewustzijn, Maya: zij is niet gebonden aan een eindige restrictie van zichzelf of aan een toestand of wet van haar handeling; zij kan veel dingen tegelijkertijd zijn, veel gecoördineerde bewegingen hebben, die voor de eindige rede tegengesteld lijken, zij is een, maar onnoembaar veelvoudig, oneindig plooibaar, onuitputtelijk aanpasbaar. Maya is het allerhoogste en universele bewustzijn en kracht van het Eeuwige en Oneindige en, omdat zij juist door haar natuur ongebonden en onbeperikbaar is, kan zij veel toestanden van bewustzijn tegelijkertijd naar voren brengen, veel neigingen van zijn Kracht, zonder op te houden voor altijd dezelfde bewustzijnskracht te zijn. Zij is tegelijkertijd transcendent, universeel en individueel; het allerhoogste suprakosmische Wezen is gewaar van zichzelf als Alwezen, als het Kosmisch Zelf, als de Bewustzijnskracht van de kosmische Natuur, en ervaart tegelijkertijd zichzelf als het individuele wezen en bewustzijn in alle bestaansvormen. Het individuele bewustzijn kan zichzelf zien als beperkt en afgescheiden, maar kan ook haar beperkingen opzij zetten en zichzelf kennen als universeel en weer als transcendent voor het universum: dit komt, omdat er in al deze toestanden of posities of eraan ten grondslag hetzelfde drieëne bewustzijn in een drievoudige toestand is. Er is dan geen moeilijkheid in de Ene, die zichzelf zo drievoudig ziet of ervaart, ofwel van bovenaf in het Transcendente Bestaan of vanaf het midden in het Kosmische Zelf of van beneden in het individuele bewuste wezen. Wat allemaal nodig is om dit te accepteren als natuurlijk en logisch, is toe te geven, dat er verschillende werkelijke toestanden van bewustzijn zijn van het Ene Wezen, en dat kan niet onmogelijk zijn voor een Bestaan, dat vrij en oneindig is en niet gebonden kan zijn aan een enkele toestand; een vrij vermogen van zelfvariatie moet natuurlijk zijn voor een bewustzijn, dat oneindig is. Wanneer de mogelijkheid van een veelvoudige toestand van bewustzijn toegestaan is, kan er geen

beperking opgelegd worden aan zijn manieren van variatie van toestand, mits de Ene tegelijkertijd gewaar is van zichzelf in elk van hen; want de Ene en Oneindige moet zo universeel bewust zijn. De enige moeilijkheid, die een verdere beschouwing kan oplossen, is de verbindingen begrijpen tussen een toestand van beperkt en geconstrueerd bewustzijn, zoals het onze, een toestand van onwetendheid, en de oneindige zelfkennis en alkennis.

Een tweede mogelijkheid van het Oneindige Bewustzijn, die toegestaan moet worden, is haar vermogen van zelfbeperking of secundaire zelfformatie in een onderdanige beweging binnen het integrale onbeperkbare bewustzijn en kennis; want dat is een noodzakelijke consequentie van het vermogen van zelfdeterminatie van het Oneindige. Iedere zelfdeterminatie van het zelfwezen moet zijn eigen gewaarzijn hebben van zijn zelfwaarheid en zijn zelfnatuur; of als we het liever zo uitdrukken, het Wezen moet in die determinatie zelfgewaar zijn. Spirituele individualiteit betekent, dat ieder individueel zelf of geest een centrum is van zelfvisie en alvisie; de omtrek --- de grenzeloze omtrek, zoals we zouden kunnen zeggen, --- van deze visie kan voor allen hetzelfde zijn, maar het centrum kan verschillend zijn, --- niet gelokaliseerd als een ruimtelijk punt in een ruimtelijke cirkel, maar een psychologisch centrum, dat gerelateerd is aan anderen door een co-existentie van de divers bewuste Velen in het universele zijn. Ieder wezen in de wereld zal dezelfde wereld zien, maar zien haar vanuit zijn eigen zelfwezen volgens zijn eigen manier van zelfnatuur: want ieder zal zijn eigen waarheid manifesteren van het Oneindige, zijn eigen manier van zelfdeterminatie en van de kosmische determinaties tegemoet treden; zijn visie zal door de wet van eenheid in variatie zonder twijfel fundamenteel hetzelfde zijn als dat van anderen, maar zal nog zijn eigen differentiatie ontwikkelen, --- zoals we alle menselijke wezens bewust zien op de ene menselijke manier van dezelfde kosmische dingen, maar toch altijd met een individueel verschil. Deze zelfbeperking zou geen fundamentele, maar een individuele specialisatie van een algemene universaliteit of totaliteit zijn; het spirituele individu zou handelen vanuit zijn eigen centrum van de ene Waarheid en volgens zijn zelfnatuur, maar op een algemene basis en niet met enige blindheid voor het andere zelf of andere natuur. Hij zou bewustzijn zijn, dat haar handeling beperkt met volledige kennis, geen beweging van onwetendheid. Maar buiten deze individualiserende zelfbeperking moet er ook in het bewustzijn van het Oneindige een vermogen van kosmische beperking zijn; zij moet in staat haar handeling te beperken om een gegeven wereld of universum een

basis te geven en hen in hun eigen orde, harmonie en zelfbouw te houden: want de schepping van een universum noodzaakt een speciale determinatie van het Oneindige Bewustzijn om over die wereld te presideren en alles terug te houden, dat niet nodig is voor die beweging. Op dezelfde manier moet het naar voren brengen van een onafhankelijke handeling van een of ander vermogen, zoals Denkvermogen, Leven of Materie als zijn ondersteuning een overeenkomstig principe van zelfbeperking hebben. Er kan niet gezegd worden, dat een zodanige beweging onmogelijk moet zijn voor het Oneindige, omdat hij onbeperikbaar is; dit moet integendeel een van zijn vele vermogens zijn, want zijn vermogens zijn ook onbeperikbaar: maar dit zou ook, zoals andere zelfdeterminaties, andere eindige bouwwerken, geen afscheiding zijn of een werkelijke verdeling, want het hele Oneindige Bewustzijn zou er omheen en er achter zijn en het ondersteunen en de speciale beweging zelf zou niet alleen intrinsiek gewaar zijn van zichzelf, maar in essentie van alles, dat er achter was. Dit zou onvermijdelijk zo zijn in het integrale bewustzijn van het Oneindige: maar we kunnen ook veronderstellen, dat een intrinsiek, ofschoon geen actief gewaarzijn van deze soort, dat zichzelf demarceert, maar toch ondeelbaar is, daar ook zou kunnen zijn in het totale zelfbewustzijn van de beweging van het Eindige. Zo veel kosmisch of individueel bewuste zelfbeperking zou evident mogelijk zijn voor het Oneindige en kan geaccepteerd worden door een grotere rede als een van zijn spirituele mogelijkheden; maar tot zover zou op deze basis enige verdeling of onwetende scheiding of bindende en verblindende beperking, zoals klaarblijkelijk is in ons eigen bewustzijn, onverklaarbaar zijn.

Maar een derde vermogen of mogelijkheid van het Oneindige Bewustzijn kan toegelaten worden, haar vermogen van zelfabsorptie, van onderdompeling in zichzelf, in een toestand, waarin zelfgewaarzijn bestaat, maar niet als kennis en niet als alkennis; het al zou dan verward zijn in zuiver zelfgewaarzijn en het innerlijke bewustzijn zelf zou verloren zijn in zuiver zijn. Dit is, lichtend, de toestand, die we het Superbewustzijn noemen in een absolute betekenis, --- ofschoon het meeste, dat we superbewust noemen, dat in werkelijkheid niet is, maar alleen een hoger bewuste, iets, dat bewust is voor zichzelf en alleen superbewust voor ons eigen beperkte niveau van gewaarzijn. Deze zelfabsorptie, deze trance van oneindigheid is weer, niet langer lichtend, maar donker, de toestand, die we het Onbewuste noemen; want het zijn van het Oneindige is daar, ofschoon door haar verschijning van onbewustzijn het voor ons eerder lijkt een oneindig niet-zijn te zijn: een zelfvergetend intrinsiek bewustzijn en kracht zijn daar in dat

ogenschijnlijke nietzijn, want door de energie van het Onbewuste is een geordende wereld geschapen; het wordt geschapen in een trance van zelfabsorptie, terwijl de kracht automatisch handelt en met een ogenschijnlijke blindheid als in een trance, maar nog met de onvermijdelijkheid en vermogen voor waarheid van de Oneindigheid. Wanneer we een stap verder gaan en toegeven dat een speciale of een beperkte en gedeeltelijke handeling van zelfabsorptie mogelijk is voor het Oneindige, een handeling, niet altijd van zijn oneindigheid, onbeperkt geconcentreerd in zichzelf, maar besloten tot een speciale toestand of voor een individuele of kosmische zelfdeterminatie, hebben we dan de uitleg van de geconcentreerde conditie of toestand, waardoor zij apart gewaar wordt van een aspect van zijn wezen. Er kan dan een fundamentele dubbele toestand zijn, zoals die van de Nirguna, die apart staat van Saguna en geabsorbeerd is in zijn eigen zuiverheid en onbeweegbaarheid, terwijl de rest teruggehouden is achter een sluier en niet toegestaan binnen die speciale toestand. Op dezelfde manier kunnen we rekenschap geven van de toestand van bewustzijn, gewaar van een veld van zijn of een beweging ervan, terwijl het gewaarzijn van de hele rest achtergehouden zou worden en gesluierd of als het ware afgesneden door een wakende trance van dynamische concentratie van het gespecialiseerde of beperkte gewaarzijn, dat alleen in beslag genomen wordt door zijn eigen veld of beweging. De totaliteit van het oneindige bewustzijn zou er zijn, niet vernietigd, herstelbaar, maar niet evident actief, alleen actief door implicatie, door inherentie of door de instrumentatie van het beperkte gewaarzijn, niet in zijn eigen manifeste vermogen en tegenwoordigheid. Het zal evident zijn, dat al deze drie vermogens geaccepteerd kunnen worden als mogelijk voor de dynamica van het Oneindige Bewustzijn, en door de vele manieren in ogenschouw te nemen, waarin zij kunnen werken, kunnen we een aanwijzing krijgen voor de werkingen van Maya.

Dit werpt incidenteel licht op de oppositie, die gemaakt wordt door onze denkvermogens tussen zuiver bewustzijn, zuiver bestaan, zuivere zaligheid en de overvloedige activiteit, de veelvoudige toepassing, de eindeloze wederwaardigheden van zijn, bewustzijn en heerlijkheid van zijn, die plaatsvinden in het universum. In de toestand van zuiver bewustzijn en zuiver zijn zijn we gewaar van dat enkele, simpele, onveranderbare, zelfbestaande, zonder vorm of object, en we voelen dat als alleen waar en werkelijk te zijn. In de andere of dynamische toestand voelen we, dat zijn dynamiek volmaakt waar en natuurlijk is en we zijn zelfs in staat om te denken, dat geen zodanige ervaring als van zuiver bewustzijn mogelijk is. Toch is het nu evident, dat voor het

Oneindige Bewustzijn zowel het statische als het dynamische mogelijk is; dit zijn twee van zijn toestanden en beiden kunnen gelijktijdig aanwezig zijn in het universele gewaarzijn, de ene, die getuige is van de andere, en hem ondersteunt of er niet naar kijkt en hem toch automatisch ondersteunt; of de stilte en toestand kan er zijn, die de activiteit doordringen of haar opgooien, zoals een oceaan beneden onbeweeglijk een mobiliteit van golven opgooit aan haar oppervlakte. Dit is ook de reden, waarom het voor ons mogelijk is in zekere toestanden van zijn om tegelijkertijd gewaar te zijn van verscheidene verschillende toestanden van bewustzijn. Er is een toestand van zijn, die ervaren wordt in Yoga, waarin we een dubbel bewustzijn worden, een aan het oppervlak, klein, actief, onwetend, heen en weer geslingerd door gedachten en gevoelens, verdriet en vreugde en allerlei soorten reacties, de andere van binnen, kalm, uitgestrekt, gelijk, dat het oppervlakte wezen observeert met een onbeweegbare onthechting of toegeeflijkheid of, zoals zou kunnen, reageert op haar beroering om haar tot rust te brengen, te vergroten en transformeren. Zo kunnen we ook opstijgen naar een bewustzijn erboven, en de verschillende delen van ons wezen observeren, innerlijke en uiterlijke, mentale, vitale en fysieke en het onderbewuste onder allen en een of ander of het geheel beïnvloeden vanaf die hogere status. Het is ook mogelijk om naar beneden te gaan vanaf die hoogte of van enige hoogte naar een van deze lagere toestanden en haar beperkte licht of haar duisternis als onze werkplaats nemen, terwijl de rest, wat we zijn, ofwel tijdelijk weggezet wordt of achtergehouden wordt of anders als een referentieveld gehouden wordt vanwaar we ondersteuning, goedkeuring of licht en invloed kunnen krijgen of als een status, waar we naar op kunnen stijgen of ons terug kunnen trekken en vandaar de inferieure bewegingen gadeslaan. Of we kunnen ons onderdompelen in trance, onszelf binnengaan en daar bewust zijn, terwijl alle uiterlijke dingen uitgesloten zijn; of we kunnen zelfs voorbij dit innerlijke gewaarzijn gaan en onszelf verliezen in een of ander dieper ander bewustzijn of een of ander hoog superbewustzijn. Er is ook een doordringend gelijk bewustzijn, waarin we binnen kunnen gaan en al onze zelden zien met een omsluitende oogopslag of alomtegenwoordig gewaarzijn, een en ondeelbaar. Dit alles, dat vreemd lijkt en abnormaal of fantastisch zou kunnen lijken voor de oppervlakte rede, die alleen gewend is aan onze normale status van beperkte onwetendheid en zijn bewegingen, verdeeld van onze innerlijke en hogere totale werkelijkheid, wordt gemakkelijk verstaanbaar en toelaatbaar in het licht van de grotere rede en logica van het Oneindige of door de toelating van de grotere

onbeperkbare vermogens van het Zelf, de Geest in ons, die van een essentie is met het Oneindige.

Brahman, de Werkelijkheid, is het zelfbestaande Absolute en Maya is het Bewustzijn en de Kracht van dit zelfbestaan; maar met betrekking tot het universum verschijnt Brahman als het Zelf van alle bestaan, Atman, het kosmische Zelf, maar ook als het allerhoogste Zelf, transcendent voor zijn eigen kosmiciteit en tegelijkertijd individueel-universeel in ieder wezen; Maya kan dan gezien worden als het zelfvermogen, Atma – Shakti, van de Atman. Het is waar, dat, wanneer we eerst gewaar worden van dit Aspect, het gewoonlijk is in een stilte van het hele wezen of tenminste in een stilte van binnen, die zich terugtrekt of terzijde staat ten opzichte van de oppervlakte handeling; dit Zelf wordt dan gevoeld als een status in stilte, een onbeweeglijk, onveranderbaar wezen, zelfbestaand, dat het hele universum doordringt, alomtegenwoordig in allen, maar niet dynamisch of actief, ver van de altijd beweeglijke energie van Maya. Op dezelfde manier kunnen we ervan gewaar worden als de Purusha, gescheiden van Prakriti, het Bewuste Wezen, dat terzijde staat van de activiteiten van de Natuur. Maar dit is een exclusieve concentratie, die zichzelf beperkt tot een spirituele status en alle activiteit ervan weghaalt om de vrijheid te realiseren van Brahman, de zelfbestaande Werkelijkheid van alle beperking door zijn eigen handeling en manifestatie: het is een essentiële realisatie, maar niet de totale realisatie. Want we kunnen zien, dat het Bewuste-Vermogen, de Shakti, dat handelt en scheidt, niets anders is dan de Maya of alkennis van Brahman; het is het Vermogen van het Zelf; Prakriti is de werking van het Purusha, het Bewuste Wezen, actief door zijn eigen Natuur: de dualiteit dan van de Ziel en Wereld-Energie, het stille Zelf en het creatieve Vermogen van de Geest, niet werkelijk iets is, dat tweevoudig en afgescheiden is, het is twee-een. Zoals gezegd wordt, dat we Vuur en het vermogen van Vuur niet kunnen scheiden, zo kunnen we de Goddelijke Werkelijkheid en zijn Bewustzijn-Kracht, Chit-Shakti niet scheiden. Deze eerste realisatie van het Zelf als iets intens stil en zuiver statisch is niet de hele waarheid ervan, er kan ook een realisatie zijn van het zelf in zijn vermogen, Zelf als de conditie van wereldhandeling en wereldbestaan. Het Zelf is echter een fundamenteel aspect van Brahman, maar met een zekere nadruk op zijn onpersoonlijkheid; daarom heeft het Vermogen van het Zelf de verschijning van een Kracht, die automatisch handelt met het Zelf, dat hem onderhoudt, getuige en ondersteuning en schepper en genietter van zijn handelingen, maar geen moment in hen verwickeld. Zo gauw we gewaar worden van het Zelf, zijn we er bewust van als eeuwig,

ongeboren, onbelichaamd, niet betrokken in zijn werkingen: hij kan gevoeld worden binnen de vorm van zijn, maar ook als het omsluitend, als erboven, terwijl hij zijn belichaming van boven overziet, *adhyakṣa*; hij is alomtegenwoordig, dezelfde in alles, oneindig en zuiver en onaantastbaar voor altijd. Dit Zelf kan ervaren worden als het Zelf van het individu, het Zelf van de denker, doener, genietter, maar ondanks dat heeft hij altijd dit grotere karakter; zijn individualiteit is tegelijkertijd een uitgestrekte universaliteit of gaat daar gemakkelijk in over en de volgende stap daar naar toe is alleen een loutere transcendentie of een volledige en onuitsprekelijke overgang naar het Absolute. Het Zelf is dat aspect van Brahman, waarin hij intiem gevoeld wordt als tegelijkertijd individueel, kosmisch, transcendent van het universum. De realisatie van het Zelf is de rechtstreekse en snelle weg naar individuele bevrijding, een statische universaliteit, een Natuurtranscendentie. Tegelijkertijd is er een realisatie van het Zelf, waarin hij niet alleen gevoeld wordt als het ondersteunen en doordringen en omsluiten van alle dingen, maar als alles samenstellend en geïdentificeerd in een vrije identiteit, met al zijn gewordenen in de Natuur. Op dezelfde manier zijn vrijheid en onpersoonlijkheid altijd het karakter van het Zelf. Er is geen verschijning van onderwerping aan de werkingen van zijn eigen Vermogen in het universum, zoals de klaarblijkelijke onderwerping van de Purusha aan Praktiti. Het Zelf realiseren is de eeuwige vrijheid van de Geest realiseren.

Het Bewuste Wezen, Purusha, is het Zelf als schepper, getuige, ondersteuning en heer en genietter van de vormen en werkingen van de Natuur. Zoals het aspect van het Zelf in zijn essentiële karakter transcendentiaal is, zelfs, wanneer verward en geïdentificeerd met zijn universele en individuele wordingen, zo is het Purusha aspect karakteristiek universeel- individueel en intiem verbonden met de Natuur, zelfs, wanneer van haar gescheiden. Want deze bewuste Geest neemt, terwijl hij zijn onpersoonlijkheid en eeuwigheid, zijn universaliteit bewaart, tegelijkertijd een meer persoonlijk aspect aan;¹² van het onpersoonlijk-persoonlijk zijn in de Natuur is hij niet helemaal losgemaakt, want hij is altijd aan haar gekoppeld: Natuur handelt voor de Purusha en door zijn sanctie, voor zijn wil en genot; het Bewuste Wezen legt zijn bewustzijn op aan de Energie, die we Natuur noemen, ontvangt in dat bewustzijn haar werkingen als in een spiegel, accepteert de vormen, die zij, de uitvoerende kosmische Kracht, scheidt en er

¹² De Sankhya filosofie legt de nadruk op dit persoonlijke aspect, maakt de Purusha veelvoudig, meervoudig en wijst universaliteit toe aan de Natuur; in dit opzicht is iedere ziel een onafhankelijk bestaan, ofschoon alle zielen een algemene universele Natuur ervaren.

aan oplegt, geeft er zijn sanctie aan of trekt het terug uit haar bewegingen. De ervaring van Purusha-Prakriti, de Geest of Bewust Wezen in zijn relaties met de Natuur, is van onmetelijke pragmatische belangrijkheid; want van deze relaties hangt het hele spel van het bewustzijn af in het belichaamde wezen. Wanneer de Purusha in ons passief is en de Natuur laat handelen, alles accepteert, dat zij aan hem oplegt, een constante automatische sanctie geeft, dan wordt de ziel in denkvermogen, leven, lichaam, het mentale, vitale, fysieke wezen in ons, onderdanig aan onze natuur, beheerst door haar formatie, gedreven door haar activiteiten; dat is de normale toestand van onze onwetendheid. Wanneer de Purusha in ons gewaar wordt van zichzelf als de Getuige en afstand neemt van de Natuur, is dat de eerste stap naar de vrijheid van de ziel; want zij wordt onthecht en dan is het mogelijk om de Natuur te kennen en haar processen en in alle onafhankelijkheid, omdat we niet langer verwickeld zijn in haar werkingen, te accepteren of niet te accepteren, de sanctie niet langer automatisch te maken, maar vrij en effectief, we kunnen kiezen wat zij wel of niet in ons zal doen of we kunnen afstand nemen van haar werkingen en ons gemakkelijk terugtrekken in de spirituele stilte van het Zelf of we kunnen haar huidige formaties afwijzen en opstijgen naar een spiritueel niveau van bestaan en vandaar ons bestaan herscheppen. De Purusha kan stoppen met subject, *anīśha*, te zijn en de heer van zijn natuur, *īśvara*, worden.

In de filosofie van de Sankhyas vinden we het metafysisch idee van Purusha-Prakriti erg grondig ontwikkeld. Deze twee zijn eeuwig gescheiden entiteiten, maar in relatie met elkaar. Prakriti is Natuur-vermogen, een uitvoerend Vermogen, het is Energie, gescheiden van Bewustzijn; want Bewustzijn hoort bij de Purusha, Prakriti zonder Purusha is inert, mechanisch, onbewust. Prakriti ontwikkelt als haar formele zelf en basis van handeling Oermaterie en manifesteert er leven en zintuig en denkvermogen en intelligentie in; maar, omdat intelligentie ook een deel van de Natuur is en haar product in Oermaterie, is hij ook inert, mechanisch, onbewust, --- een opvatting, die een zeker licht werpt op de orde en volmaakt gerelateerde werkingen van de Onbewuste in het materiele universum: het licht van de ziel, de Geest wordt opgelegd aan de mechanische werkingen van het zintuig-denkvermogen en de intelligentie, zij worden bewust door zijn bewustzijn, zelfs als zij alleen actief worden door de toestemming van de geest. De Purusha wordt vrij door terugtrekking uit Prakriti; hij wordt meester van haar door weigering om verwickeld te zijn in Materie. De Natuur handelt door drie principes, vormen of kwaliteiten van haar materie en haar handeling, die in ons de fundamentele vormen

worden van onze psychologische en fysieke substantie en haar werkingen, het principe van inertie, het principe van beweging en het principe van balans, licht en harmonie: wanneer deze in ongelijke beweging zijn, vindt haar actie plaats; wanneer ze in equilibrium overgaan, gaat zij over in stilte. Purusha, bewust wezen, is meervoudig, niet een en enkel, terwijl de Natuur een is: hieruit lijkt te volgen, dat welk principe van eenheid dan ook, dat we vinden in bestaan, bij de Natuur hoort, maar iedere ziel is onafhankelijk en uniek, alleen in zichzelf en afgescheiden, ofwel in zijn genieting van de Natuur, of zijn bevrijding uit de Natuur. Al deze posities van de Sankhya vinden we volmaakt geldig in ervaring, wanneer we in direct innerlijk contact komen met de werkelijkheden van de individuele ziel en universele Natuur; maar zij zijn pragmatische waarheden en wij zijn niet gebonden om hen te accepteren als het geheel of de fundamentele waarheid, ofwel van het zelf of van de Natuur. Prakriti presenteert zichzelf als een onbewuste Energie in de materiele wereld, maar, terwijl de schaal van bewustzijn opstijgt, openbaart zij zichzelf meer en meer als een bewuste kracht en we nemen waar, dat zelfs haar onbewustheid een geheim bewustzijn omsloot; dus ook bewust wezen is velen in zijn individuele zielen, maar in zijn zelf kunnen we het als een ervaren in allen en een in zijn eigen essentiële bestaan. Bovendien is de ervaring van ziel en de Natuur als tweeledig waar, maar de ervaring van hun eenheid heeft ook zijn geldigheid. Wanneer Natuur of Energie in staat is haar vormen en werkingen op te leggen aan het Wezen, kan het alleen zijn, omdat het Natuur en Energie van het Wezen is en het Wezen ze dus als zijn eigen kan accepteren; als het Wezen heer van de Natuur kan worden, moet het zijn, omdat hij zijn eigen Natuur is, die hij passief zijn werk had zien doen, maar kan controleren en beheersen; zelfs in zijn passiviteit is zijn toestemming nodig aan de actie van Prakriti en deze relatie laat voldoende zien, dat de twee niet vreemd zijn voor elkaar. De dualiteit is een ingenomen positie, een dubbele status, die geaccepteerd wordt voor de werkingen van de zelfmanifestatie van het wezen; maar er is geen eeuwige en fundamentele gescheidenheid en dualisme van het Wezen en zijn Bewustzijn-Kracht, van de Ziel en de Natuur.

De Werkelijkheid, het Zelf, neemt de positie van het Bewuste Wezen, met betrekking tot de werken van zijn eigen Natuur en accepteert en bestuurt ze. Er is een klaarblijkelijke dualiteit geschapen, zodat er een vrije actie kan zijn van de Natuur, die zich uitwerkt met de ondersteuning van de Geest en weer een vrije en magistrale handeling van de Geest, die de Natuur regelt en uitwerkt. Deze dualiteit is ook

noodzakelijk, zodat de Geest op elk moment vrij kan zijn om zich terug te trekken uit enige formatie van zijn Natuur en alle formatie op te lossen of te accepteren of een nieuwe of hogere formatie te bekrachtigen. Dit zijn zeer evidente mogelijkheden van de Geest in zijn omgang met zijn eigen Kracht en zij kunnen geobserveerd en geverifieerd worden in onze eigen ervaring; zij zijn logische resultaten van de vermogens van het Oneindige Bewustzijn, vermogens, die we gezien hebben als ingeboren in zijn oneindigheid. Het Purusha aspect en het Prakriti aspect gaan altijd samen en welke status de Natuur of de Bewustzijn-Kracht dan ook in actie aanneemt, manifesteert of ontwikkelt, er is een overeenkomstige status van de Geest. In zijn allerhoogste status is de Geest het allerhoogste Bewuste Wezen, Purushottama, en de Bewustzijn-Kracht is zijn allerhoogste Natuur, Para-Prakriti. In iedere toestand van de gradaties van de Natuur neemt de Geest de juiste houding aan van zijn wezen voor die gradatie; in de Denkvermogen-Natuur wordt hij het mentale wezen, in Leven-Natuur wordt hij het vitale wezen, in de natuur van Materie wordt hij het fysieke wezen, in het Supramentale wordt hij het Wezen van Kennis; in de allerhoogste spirituele status wordt hij het wezen van Gelukzaligheid en zuiver Bestaan. In ons in het belichaamde individu staat hij achter alles als de psychische Entiteit, het innerlijke Zelf, dat de andere formuleringen ondersteunt van ons bewustzijn en spirituele bestaan. De Purusha, individueel in ons, is kosmisch in de kosmos, transcendent in de transcendentie: de identiteit met het Zelf is schijnbaar, maar het Zelf in zijn zuivere onpersoonlijke persoonlijke status van een Geest in dingen en wezens --- onpersoonlijk, omdat hij ongedifferentieerd is door persoonlijke kwaliteit, persoonlijk, omdat hij presideert over de individualisaties van het zelf in ieder individu --- gaat om met de werkingen van zijn Bewustzijn-Kracht, zijn uitvoerende kracht van zelf-natuur, in welke houding dan ook, die noodzakelijk is voor dat doeleinde.

Maar het is evident, dat welke houding dan ook aangenomen wordt of relatie gevormd wordt in enig individueel knooppunt van Purusha-Prakriti, het Wezen in een fundamentele kosmische relatie heer of heerser is van zijn natuur: want zelfs wanneer hij de Natuur er haar eigen gang mee laat gaan, is zijn toestemming nodig om haar werkingen te ondersteunen. Dit komt naar buiten in zijn volste openbaring in het derde aspect van de Werkelijkheid, het Goddelijke Wezen, die de meester en schepper van het universum is. Hier komt de allerhoogste Persoon, het Wezen in zijn transcendent en kosmisch bewustzijn en kracht naar voren, almachtig, alwetend, de regelaar van alle energieën, de Bewuste in alles, dat bewust of onbewust is, de Inwoner van alle zielen en

denkvermogens en harten en lichamen, de Heerser of Beheerser van alle werkingen, de Genieter van alle Heerlijkheid, die Schepper, die alle dingen gebouwd heeft in zijn eigen wezen, de Al-Persoon, van wie alle wezens persoonlijkeden zijn, het Vermogen, waarvan alle vermogens zijn, het Zelf, de Geest in allen, door zijn wezen de Vader van alles, dat is, in zijn Bewustzijn-Kracht, de Goddelijke moeder, de Vriend van alle schepselen, de Al-zalige, en Al-schone, van wie schoonheid en vreugde de openbaring zijn, de Al-Geliefde en Al-Minnaar. Op een zekere manier wordt dit, zo gezien en begrepen, de meest veelomvattende van de aspecten van de Werkelijkheid, omdat alles hier verenigd is in een enkele formulering; want de Ishwara is suprakosmisch, zowel als intrakosmisch; Hij gaat alle individualiteit te boven en bewoont het en ondersteunt het; Hij is de allerhoogste en universele Brahman, het Absolute, het Allerhoogste Zelf, de allerhoogste Purusha.¹³ Maar dit is overduidelijk niet de persoonlijke God van populaire religies, een wezen, dat beperkt is door zijn kwaliteiten, individueel en gescheiden van alle anderen; want al dergelijke persoonlijke goden zijn alleen beperkte vertegenwoordigingen of namen en goddelijke persoonlijkeden van de ene Ishwara. Noch is dit de Saguna Brahman, actief en in bezit van kwaliteiten, want dat is alleen een kant van het wezen van de Ishwara; de Nirguna, onbeweeglijk en zonder kwaliteiten is een ander aspect van Zijn bestaan. Ishwara is Brahman, de Werkelijkheid, Zelf, Geest, geopenbaard als bezitter, genieter van zijn eigen zelfbestaan, schepper van het universum en er een mee, Pantheos, en toch superieur er aan, het Eeuwige, het Oneindige, het Onuitspreekbare, de Goddelijke Transcendentie.

De scherpe tegenstelling, gemaakt tussen persoonlijkheid en onpersoonlijkheid door onze mentale manier van denken, is een schepping van het denkvermogen, gebaseerd op de verschijning van de materiele wereld; want hier in het aardse bestaan verschijnt het Onbewuste, van wie alles zijn oorsprong neemt, als iets volslagen onpersoonlijks; Natuur, de onbewuste Energie, is volslagen onpersoonlijk in haar manifeste essentie en handelingen; alle Krachten dragen dit masker van onpersoonlijkheid, alle kwaliteiten en vermogens, Liefde en Heerlijkheid en Bewustzijn zelf, hebben dit aspect. Persoonlijkheid maakt zijn verschijning als een schepping van bewustzijn in een onpersoonlijke wereld; het is een beperking door een beperkte formatie van vermogens, kwaliteiten, gewoontekrachten van de natuuractie; een gevangenschap in een beperkte cirkel van zelfervaring, die we moeten transcenderen, --- verliezen van

¹³ *Gita*

persoonlijkheid is noodzakelijk als we universaliteit willen verkrijgen, nog noodzakelijker, wanneer we willen rijzen in de Transcendentie. Maar wat we zo persoonlijkheid noemen, is alleen een formatie van oppervlakkig bewustzijn; erachter bevindt zich de Persoon, die verscheidene persoonlijkheden aanneemt, die tegelijkertijd vele persoonlijkheden kan hebben, maar zelf een is, werkelijk, eeuwig. Wanneer we naar dingen kijken vanuit een groter gezichtspunt, kunnen we zeggen, dat wat onpersoonlijk is, alleen een vermogen van de Persoon is: bestaan zelf heeft geen betekenis zonder een Bestaande, bewustzijn heeft geen standplaats, als er niemand bewust is, heerlijkheid is waardeloos en ongeldig zonder een genierter, liefde kan geen fundatie hebben of vervulling als er geen minnaar is, alvermogen moet overbodig zijn als er geen Almachtige is. Want we bedoelen met Persoon een bewust wezen; zelfs als dit hier tevoorschijn komt als een term of een product van het Onbewuste, is het dat niet in werkelijkheid: want het Onbewuste zelf is een term van het geheime Bewustzijn; wat tevoorschijn komt, is groter dan waarin zij tevoorschijn komt, omdat Denkvermogen groter is dan Materie, Ziel dan Denkvermogen; Geest, het meest geheime van alles, de allerhoogste verschijning, de laatste openbaring, is de grootste van allen, en de Geest is de Purusha, de Al-Persoon, het alomtegenwoordige Bewuste Wezen. De onwetendheid van het denkvermogen van deze ware Persoon in ons, zijn verwarring van de persoon met onze ervaring van het ego en de beperkte persoonlijkheid, het misleidende fenomeen van de verschijning van beperkt bewustzijn en persoonlijkheid in een onbewust bestaan hebben gemaakt, dat we een oppositie hebben geschapen tussen deze twee aspecten van de Werkelijkheid, maar in de waarheid is er geen oppositie. Een eeuwig oneindig zelfbestaan is de allerhoogste werkelijkheid, maar het allerhoogste transcendente eeuwige Wezen, Zelf en Geest,--- een oneindig Persoon, kunnen we zeggen, omdat zijn wezen de essentie en oorsprong van alle persoonlijkheid is, --- is de werkelijkheid en betekenis van zelfbestaan: zo is ook het kosmische Zelf, Geest, Wezen, Persoon de werkelijkheid en betekenis van kosmisch bestaan; hetzelfde Zelf, Geest, Wezen of Persoon, die zijn veelvoudigheid manifesteert, is de werkelijkheid en betekenis van individueel bestaan.

Als we het Goddelijke Wezen, de allerhoogste Persoon en Al-Persoon toelaten als de Ishwara, komt een moeilijkheid op om zijn regel of bestuur te begrijpen van het wereldbestaan, want we brengen onmiddellijk onze mentale conceptie op hem over van menselijke heerser; we schilderen hem af als handelend door het denkvermogen en mentale wil op een almachtige arbitraire manier over een wereld, waaraan hij zijn

mentale concepties oplegt als wetten en we stellen zijn wil voor als een vrije gril van zijn persoonlijkheid. Maar er is geen noodzaak voor het Goddelijke Wezen om te handelen door een arbitraire wil of idee als een almachtig doch onwetend menselijk wezen --- als een zodanige almachtigheid mogelijk was --- zou kunnen doen: want hij is niet beperkt door het denkvermogen; hij heeft een albewustzijn, waarin hij gewaar is van de waarheid van alle dingen en gewaar van zijn eigen alwijsheid, die hen uitwerkt volgens de waarheid, die in hen is, hun betekenis, hun mogelijkheid of noodzaak, de imperatieve zelfheid van hun natuur. Het Goddelijke is vrij en niet gebonden door wetten van enige makelei, hij handelt nog steeds volgens wetten en processen, omdat zij de uitdrukking zijn van de waarheid van dingen, --- niet alleen hun mechanische, mathematische of andere uiterlijke waarheid, maar de spirituele werkelijkheid van wat zij zijn, wat zij geworden zijn en nog moeten worden, wat zij in zich hebben om te realiseren. Hij is zelf aanwezig in de werking, maar hij gaat er ook aan voorbij en kan het verwerpen; want aan een kant werkt de Natuur volgens haar beperkte complexe formules en wordt geïnformeerd en ondersteund door de Goddelijke Aanwezigheid in hun uitvoering, maar aan de andere kant is er een overzicht, een hogere werking en bepaling, zelfs een interventie, vrij, maar niet arbitrair, die voor ons vaak magisch lijkt en wonderbaarlijk, omdat het voortgaat en handelt op de Natuur vanuit een Goddelijke Supernatuur; de Natuur hier is een beperkte uitdrukking van die Supernatuur en open voor interventie en mutatie door haar licht, haar kracht, haar invloed. De mechanische, mathematische, automatische wet van dingen is een feit, maar er binnenin is een spirituele wet van bewustzijn aan het werk, die aan de mechanische stappen van de krachten van de Natuur een innerlijke wending en waarde geeft, een betekenisvolle juistheid en een heimelijke bewuste noodzaak, en erboven is een spirituele vrijheid, die weet en handelt in de allerhoogste en universele waarheid van de Geest. Onze kijk op het goddelijke bestuur van de wereld of op het geheim van zijn handeling is ofwel ongeneeslijk antropomorfisch of anders ongeneeslijk mechanisch; zowel het antropomorfisme als het mechanisme hebben hun elementen van waarheid, maar zij zijn alleen een kant, een aspect, en de werkelijke waarheid is, dat de wereld bestuurd wordt door de Ene in allen en over allen, die oneindig is in zijn bewustzijn en volgens de wet en logica van een oneindig bewustzijn zouden we de betekenis en opbouw en beweging van het universum moeten begrijpen.

Wanneer we dit aspect van de ene Werkelijkheid beschouwen en het in nauwe

verbinding brengen met de andere aspecten, kunnen we een volledig overzicht krijgen van de relatie tussen het eeuwige Zelf-Bestaan en de dynamieken van de Bewustzijn-Kracht, waardoor zij zich manifesteert in het universum. Wanneer we ons zelf plaatsen in een stil Zelf-bestaan, onbeweeglijk, statisch, inactief, zal het blijken, dat een conceptuele Bewustzijn-Kracht, Maya, in staat om al zijn concepties te effectueren, een dynamische consort van het Zelf van de Stilte, alles doet; hij baseert zich op de vaste, niet bewegende, eeuwige status en werpt de spirituele substantie van zijn in alle soort vormen en bewegingen, waaraan zijn passiviteit toestemming geeft of waarin hij zijn onverdeeld plezier neemt, zijn onbeweeglijke heerlijkheid van creatief en mobiel bestaan. Of dit werkelijk zou zijn, of een illusoir bestaan, dit moet zijn substantie en betekenis zijn. Bewustzijn is aan het spelen met Wezen, de Kracht van Natuur doet wat hij wil met het Bestaan en maakt haar de substantie van haar scheppingen, maar de toestemming van het Wezen moet er heimelijk zijn bij iedere stap om dit mogelijk te maken. Er is een evidente waarheid in deze perceptie van dingen; we zien het overal in ons en om ons heen gebeuren; het is de waarheid van het universum en moet antwoorden aan een fundamenteel waarheidsaspect van het Absolute. Maar, wanneer we afstand nemen van de uiterlijke dynamische verschijningen van dingen, niet naar een getuige Stilte, maar in een dynamische deelnemende ervaring van de Geest, vinden we, dat deze Bewustzijn-Kracht, Maya, Shakti, zelf het vermogen is van het Wezen, de Zelf-Bestaande, de Ishwara. Het Wezen is de heer van haar en van alle dingen, we zien hem alles doen in zijn eigen soevereiniteit als de schepper en heerser van zijn eigen manifestatie; of, wanneer hij afstand neemt en vrijheid van handeling toelaat aan de krachten van de Natuur en haar schepselen, is zijn soevereiniteit nog steeds ingeboren in de toestemming bij iedere stap van zijn stilzwijgende sanctie, "Laat het zo zijn", *tathāstu*, is daar impliciet, want anders zou niets gedaan kunnen worden of gebeuren. Wezen en zijn Bewustzijn-Kracht, Geest en Natuur kunnen niet fundamenteel tweevoudig zijn: wat Natuur doet, wordt in werkelijkheid door de Geest gedaan. Dit is ook een waarheid, die evident wordt, wanneer we achter de sluier gaan en de aanwezigheid voelen van een levende Werkelijkheid, die alles is en alles bepaalt, de Al-Krachtige is en Alheerser; dit is ook een fundamenteel waarheidsaspect van het Absolute.

Wanneer we weer geabsorbeerd blijven in de Stilte, verdwijnen het scheppende Bewustzijn en haar werkingen in de Stilte; de Natuur en de schepping houden voor ons op te bestaan of werkelijk te zijn. Wanneer we aan de andere kant, exclusief, naar het

Wezen kijken in zijn aspect van enig bestaande Persoon en Meester, dan verdwijnt het Vermogen of Shakti, waarmee hij alle dingen doet in zijn uniciteit of wordt een attribuut van Zijn kosmische persoonlijkheid; de absolute monarchie van het ene Wezen wordt onze perceptie van het universum. Deze beide ervaringen scheppen veel moeilijkheden voor het denkvermogen door zijn niet waarnemen van de werkelijkheid van het Zelf-Vermogen, ofwel in stilte of in actie, of door een te exclusieve negatieve ervaring van het Zelf, of door het te antropomorfische karakter, die onze concepties vastmaken aan het Allerhoogste Wezen als Heerser. Het is evident, dat we kijken naar een Oneindig, waarvan het Zelf-Vermogen instaat is tot veel bewegingen, ieder van hen geldig. Wanneer we weer ruimer kijken en rekenschap nemen van zowel de onpersoonlijke als de persoonlijke waarheid van dingen als een waarheid, wanneer we in dat licht, het licht van persoonlijkheid in onpersoonlijkheid, het twee-ene aspect zien van het Zelf en Zelf-Vermogen, dan verschijnt in het Persoon-Aspect een duale Persoon, Ishwara-Shakti, het Goddelijk Zelf en Schepper en de Goddelijke moeder en Schepster van het universum; daar wordt het geheim voor ons duidelijk van de mannelijke en vrouwelijke kosmische Principes, wiens spel en interactie noodzakelijk zijn voor alle schepping. In de suprabewuste waarheid van het Zelf-Bestaan zijn deze twee versmolten en impliciet in elkaar, een en ononderscheidbaar, maar in de spiritueel pragmatische waarheid van de dynamiek van het universum verschijnen zij en worden actief; de Goddelijke Moeder-Energie als de universele schepster, Maya, Para-Prakriti, Chit-Shakti, manifesteert het kosmische Zelf en Ishwara en haar eigen zelfvermogen als een tweevoudig principe; door haar handelt het Wezen, het Zelf, De Ishwara, en hij doet niets, behalve door haar; ofschoon zijn Wil impliciet in haar is, werkt zij alles uit als de allerhoogste Bewustzijn-Kracht, die alle zielen en wezens in haar behoudt en als uitvoerende Natuur; alles bestaat en handelt volgens de Natuur, alles is de Bewustzijn-Kracht, die zich manifesteert en speelt met het Wezen in miljoenen vormen en bewegingen, waarin zij haar bestaan giet. Wanneer we ons terugtrekken uit haar werkingen, dan kan alles in stilte vervallen en kunnen we in stilte binnengaan, omdat zij toestaat met haar dynamische activiteit op te houden; maar in haar kalmte en stilte zijn we kalm en houden we op. Als we onze onafhankelijkheid van de Natuur zouden bevestigen, openbaart zij aan ons het allerhoogste en alomtegenwoordige vermogen van de Ishwara en onszelf als wezens van zijn wezen, maar dat vermogen is zichzelf en wij zijn dat in haar supernatuur. Als we een hogere formatie of status van zijn zouden realiseren, dan moet

het nog steeds door haar, door de Goddelijke Shakti, de Bewustzijn-Kracht van de Geest gedaan worden; onze overgave moet aan het Goddelijke Wezen zijn via de Goddelijke Moeder: onze ascensie moet naar of in de allerhoogste Natuur plaatsvinden en het kan alleen gedaan worden door de supramentale Shakti, die onze geestesgesteldheid opneemt en hem transformeert in haar supramentaliteit. Zo kunnen we zien, dat er geen tegenstelling of onverenigbaarheid is tussen deze drie aspecten van het Bestaan of tussen hen in hun eeuwige status en de drie toestanden van haar Dynamiek, die werken in het universum. Een Wezen, een Werkelijkheid als Zelf baseert, ondersteunt, informeert, ervaart als Purusha of Bewust Wezen, wil, bestuurt en bezit als Ishwara zijn wereld van manifestatie, geschapen en in beweging en handeling gehouden door zijn eigen Bewustzijn-Kracht of Zelf-Vermogen, --- Maya, Prakriti, Shakti.

Een zekere moeilijkheid komt op voor ons denkvermogen bij de verzoening van deze verschillende gezichten of voorkanten van het ene Zelf en Geest, omdat we verplicht zijn abstracte concepties en definiërende woorden en ideeën te gebruiken voor iets, dat niet abstract is, iets, dat spiritueel levend en intens werkelijk is. Onze abstracties raken gefixeerd in differentiërende concepten met scherpe lijnen tussen hen: maar de Werkelijkheid is niet van die natuur; haar aspecten zijn velen, maar gaan geleidelijk over in elkaar. Haar waarheid zou alleen verkregen kunnen worden door metafysische ideeën en beelden en toch levend en concreet, --- beelden, die genomen zouden kunnen worden door de zuivere Rede als vormen en symbolen, maar zijn meer dan dat en betekenen meer voor de intuïtieve visie en gevoel, want zij zijn werkelijkheden van een dynamische spirituele ervaring. De onpersoonlijke waarheid van dingen kan weergegeven worden in de abstracte formules van de zuivere rede, maar er is een andere kant van de waarheid, die behoort bij de spirituele of mystieke visie en zonder die innerlijke visie van werkelijkheden is de abstracte formulering van hen onvoldoende levend, onvolledig. Het geheim van dingen is de ware waarheid van dingen; de intellectuele presentatie is alleen waarheid in voorstelling, in abstracte symbolen, alsof in een kubistische kunst van gedachte-spraak, in geometrische figuur. Het is noodzakelijk in een filosofisch onderzoek zichzelf bijna geheel te beperken tot deze intellectuele presentatie, maar het is net zo goed zich te herinneren, dat dit alleen de abstractie van de Waarheid is en om er volledig op te houden of volledig uit te drukken is een concrete ervaring noodzakelijk en een meer levende en volledig belichaamde taal.

Het wordt hier opportuun om te zien, hoe we in dit aspect van de Werkelijkheid de

relatie moeten beschouwen, die we ontdekt hebben tussen de Ene en de Velen; het komt op hetzelfde neer als de bepaling van de ware verbinding tussen het individu en het Goddelijke Wezen, tussen de Ziel en de Ishwara. In de normale theïstische conceptie zijn de Velen geschapen door God; gemaakt door hem, zoals een pottenbakker een vat zou maken, zijn zij afhankelijk van hem, zoals schepselen zijn van de schepper. Maar in deze grotere kijk van de Ishwara zijn de Velen zelf de Goddelijke Ene in hun meest innerlijke werkelijkheid, individuele zelden van het allerhoogste en universele Zelf-Bestaan, eeuwig, zoals hij eeuwig is, maar eeuwig in zijn wezen: ons materiele bestaan is inderdaad een schepping van de Natuur, maar de ziel is een onsterfelijk deel van de Goddelijkheid en er achter is het Goddelijk Zelf in het natuurlijke schepsel. Toch is de Ene de fundamentele Waarheid van het bestaan, de Velen bestaan door de Ene en er is daarom een volledige afhankelijkheid van het gemanifesteerde wezen van de Ishwara. Deze afhankelijkheid is verborgen door de scheidende onwetendheid van het ego, dat streeft om te bestaan in zijn eigen recht, ofschoon hij bij iedere stap evident afhankelijk is van het kosmische Vermogen, dat hem schiep, er door wordt bewogen, een deel van zijn kosmische wezen en handeling; deze inspanning van het ego is duidelijk een onderschatting, een foutieve reflectie van de waarheid van het zelfbestaan, dat in ons is. Het is waar, dat er iets in ons is, niet in het ego, maar in het zelf en meest innerlijke wezen, dat de kosmische Natuur voorbijgaat en behoort bij de Transcendentie. Maar ook dit vindt zichzelf alleen onafhankelijk van de Natuur door afhankelijkheid van een hogere Werkelijkheid; door zelfgave of overgave van ziel en natuur aan het Goddelijke Wezen kunnen we onze hoogste zelf en allerhoogste Werkelijkheid bereiken, want het Goddelijke Wezen is dat hoogste zelf en die allerhoogste Werkelijkheid en we zijn alleen zelfbestaand en eeuwig in zijn eeuwigheid en door zijn zelfbestaan. Deze afhankelijkheid is niet tegengesteld aan de Identiteit, maar is zelf de deur naar de realisatie van de Identiteit, --- zodat we hier weer dat fenomeen van dualiteit ontmoeten, dat eenheid uitdrukt, voortkomt uit eenheid, en terugopent naar eenheid, wat het voortdurende geheim en de fundamentele handeling van het universum is. Deze waarheid van het bewustzijn van het Oneindige schept de mogelijkheid van alle relaties tussen de Velen en de Ene, waaronder de realisatie van de eenheid door het denkvermogen, de aanwezigheid van eenheid in het hart, het bestaan van eenheid in alle delen, een hoogste piek is, en toch doet hij alle andere persoonlijke relaties niet teniet, maar bevestigt ze en geeft ze hun volheid, hun volledige heerlijkheid, hun totale betekenis. Dit

is ook de magie, maar ook de logica van het Oneindige.

Er blijft nog een probleem, dat opgelost moet worden, en het kan op dezelfde basis opgelost worden; het is het probleem van de oppositie tussen het Niet-Manifeste en de manifestatie. Want er kan gezegd worden, dat alles wat tot hier toe aangevoerd is, waar kan zijn voor de manifestatie, maar de manifestatie is een werkelijkheid van inferieure orde, een partiele beweging, die verkregen is van de Niet-Manifeste Werkelijkheid en wanneer we binnengaan in dat wat het allerhoogste Werkelijke is, houden deze waarheden van het universum op enige geldigheid te hebben. Het Niet-Manifeste is het tijdloze, het volslagen eeuwige, een niet reduceerbaar absoluut zelfbestaan, waaraan de manifestatie en haar beperking geen aanwijzing kan geven of alleen een aanwijzing, die door zijn ontoereikendheid illusoir is en misleidend. Dit brengt het probleem op van de relatie van Tijd met de tijdloze Geest; want we hebben integendeel verondersteld, dat wat in niet-manifestatie is in het Tijdloze Eeuwige, gemanifesteerd is in Tijd-Eeuwigheid. Als dat zo is, als het tijdelijke een uitdrukking is van het Eeuwige, dan moet, hoe verschillend de condities ook, hoe gedeeltelijk de uitdrukking, toch wat fundamenteel is in de Tijd-uitdrukking op de een of andere manier voorbestaand zijn in de Transcendentie en betrokken uit de tijdloze Werkelijkheid. Want zoniet, dan moeten deze fundamentelen direct er in komen vanuit een Absolute, dat anders is dan Tijd en Tijdloosheid en de Tijdloze Geest moet een allerhoogste spirituele negatie zijn, een onbepaalbare, die de vrijheid van beperking van het Absolute baseert door wat geformuleerd is in Tijd, --- het moet het negatieve zijn voor de Tijd positieve, in dezelfde relatie ermee als de Nirguna met de Saguna. Maar in feite is wat we bedoelen met het Tijdloze een spirituele status van bestaan, niet onderworpen aan de tijdbeweging of aan de opvolgende of de relatieve tijdervaring van een verleden, heden of toekomst. De tijdloze Geest is niet noodzakelijk een blanco; hij kan alles in zichzelf behouden, maar in essentie, zonder referentie naar tijd of vorm of relatie of omstandigheid, misschien in een eeuwige eenheid. Eeuwigheid is de algemene term tussen Tijd en de Tijdloze Geest. Wat in het Tijdloze ongemanifesteerd, besloten, essentieel is, verschijnt in Tijd in beweging, of tenminste in ontwerp en relatie, in resultaat en omstandigheid. Deze twee zijn dan dezelfde Eeuwigheid of hetzelfde Eeuwige in een dubbele status: zij zijn een tweevoudige status van zijn en bewustzijn, de een een eeuwigheid van onbeweeglijke status, de andere een eeuwigheid van beweging in status.

De oorspronkelijke status is die van de tijdloze en ruimteloze Werkelijkheid; Ruimte

en Tijd zouden dezelfde Werkelijkheid zijn, die zelfuitgebreid is om de in werkingstelling te bevatten, van wat er in was. Het verschil zou zijn, zoals in alle andere tegenstellingen, dat de Geest naar zichzelf kijkt in essentie en principe van zijn en dezelfde Geest, die naar zichzelf kijkt in de dynamiek van zijn essentie en principe. Ruimte en Tijd zijn onze namen voor deze zelfuitbreiding van de ene Werkelijkheid. Wij zijn geschikt om Ruimte te zien als een statische uitbreiding, waarin alle dingen staan of samen bewegen in een vaste orde; we zien Tijd als een mobiele uitbreiding, die gemeten wordt door de beweging en gebeurtenis; Ruimte zou dan Brahman zijn in zelfuitgebreide status; Tijd zou dan Brahman zijn in zelfuitgebreide beweging. Maar dit zou alleen een eerste kijk kunnen zijn en onnauwkeurig: Ruimte zou werkelijk een constant mobiel kunnen zijn, de constantheid en de vastgehouden tijdrelatie van dingen er in, die het gevoel van stabiliteit schept van de Ruimte, de beweegbaarheid, die het gevoel van tijdbeweging schept in stabiele Ruimte. Of de Ruimte zou weer Brahman zijn, uitgebreid om de vormen en objecten samen te houden; Tijd zou Brahman zijn, zelfuitgebreid voor de inzet van de beweging van zelfvermogen, dat de vormen en objecten draagt; de twee zouden dan een tweevoudig aspect zijn van een en dezelfde zelfuitbreiding van het kosmische Eeuwige.

Een zuivere fysieke Ruimte zou beschouwd kunnen worden als in zichzelf een eigenschap van Materie; maar Materie is een schepping van Energie in beweging. Ruimte zou daarom in de materiele wereld ofwel een fundamentele zelfuitbreiding van materiele Energie zijn of haar zelfgevormde bestaansveld, haar vertegenwoordiging van de Onbewuste Oneindigheid, waarin zij handelt, een beeld, waarin zij de formules en beweging onderbrengt van haar eigen handeling en zelschepping. Tijd zou zelf de koers zijn van die beweging of anders een impressie, door hen gecreëerd, een indruk van iets, dat zich aan ons presenteert als regelmatig achtereenvolgend in zijn verschijning, --- een verdeling of een continuüm, dat de continuïteit van beweging ophoudt en toch zijn opvolgingen onderscheidt, --- omdat de beweging zelf regelmatig opvolgend is. Of anders zou Tijd een dimensie kunnen zijn van Ruimte, die noodzakelijk is voor de volledige handeling van de Energie, maar niet begrepen door ons, als zodanig, omdat het door onze bewuste subjectiviteit gezien wordt als zelf iets subjectiefs, gevoeld door ons denkvermogen, niet waargenomen door onze zintuigen en daarom niet herkend als een dimensie van Ruimte, die voor ons de verschijning heeft van een zintuig geschapen of zintuig waargenomen objectieve uitbreiding.

In ieder geval moeten, als de Geest de fundamentele werkelijkheid is, Tijd en Ruimte ofwel begripscondities zijn, waaronder de Geest zijn eigen bewegingen van energie ziet of anders moeten zij fundamentele condities zijn van de Geest zelf, die een verschillende verschijning of status aannemen, volgens de status van bewustzijn, waarin zij zich manifesteren. Met andere woorden, er is een verschillende Tijd en Ruimte voor iedere toestand van ons bewustzijn en zelfs verschillende bewegingen van Tijd en Ruimte binnen iedere toestand; maar allen zouden de weergave zijn van een fundamentele spirituele werkelijkheid van Tijd-Ruimte. Wanneer we in feite voorbij de fysieke ruimte gaan, worden we een uitbreiding gewaar, waarop al deze beweging gebaseerd is en deze uitbreiding is spiritueel en niet materieel; het is het Zelf of de Geest, die alle actie bevat van zijn eigen Energie. Deze oorsprong of basiswerkelijkheid van Ruimte begint duidelijk te worden, wanneer we ons terugtrekken van het fysieke: want dan worden we gewaar van een subjectieve Ruimte-uitbreiding, waarin het denkvermogen zelf leeft en beweegt en die anders is dan fysieke Ruimte-Tijd en toch is er een wederzijdse doordringing; want ons denkvermogen kan bewegen in zijn eigen ruimte op een zodanige manier, dat hij ook een beweging kan bewerkstelligen in de ruimte van de Materie of handelen op iets op afstand in de ruimte van de Materie. In een nog diepere toestand van bewustzijn zijn we gewaar van een zuivere spirituele Ruimte; in dit gewaarzijn zou Tijd niet langer lijken te bestaan, omdat alle beweging ophoudt, of, wanneer er een beweging of gebeurtenis is, kan het onafhankelijk plaatsvinden van enige observeerbare Tijdsequentie.

Wanneer we voorbij de Tijd gaan door een overeenkomstige inwaartse beweging, ons terugtrekken uit het fysieke en haar zien zonder er in verwickeld te zijn, ontdekken we, dat Tijdobservatie en Tijdbeweging relatief zijn, maar Tijd zelf is werkelijk en eeuwig. Tijdobservatie hangt niet alleen af van de metingen, die gebruikt worden, maar van het bewustzijn en de positie van de waarnemer: bovendien heeft iedere toestand van bewustzijn een verschillende Tijdrelatie; Tijd in Denkvermogenbewustzijn en Denkvermogenruimte heeft niet hetzelfde gevoel en waarde van zijn bewegingen als in fysieke Ruimte; hij beweegt daar snel of langzaam volgens de toestand van bewustzijn. Iedere toestand van bewustzijn heeft zijn eigen Tijd en toch kunnen er relaties zijn van Tijd tussen hen; en wanneer we voorbij het fysieke oppervlak gaan, vinden we verscheidene verschillende Tijdtoestanden en Tijdbewegingen, die naast elkaar bestaan in hetzelfde bewustzijn. Dit is evident in Droomtijd, waarin een lange opvolging van

gebeurtenissen kan plaatsvinden in een periode, die overeenkomt met een seconde of een paar seconden van de fysieke Tijd. Er is dan een zekere relatie tussen verschillende Tijdtoestanden, maar geen vast te stellen correspondentie van maat. Het zou lijken, alsof Tijd geen objectieve werkelijkheid zou hebben, maar afhangt van welke conditie dan ook, die tot stand gebracht zou kunnen worden door de handeling van bewustzijn in haar relatie met de toestand en beweging van het wezen: Tijd zou zuiver subjectief lijken te zijn. Maar in feite zou Ruimte ook door de wederzijdse relatie van Denkvermogen-Ruimte en Materie-Ruimte subjectief lijken te zijn; beiden zijn, met andere woorden, de oorspronkelijke spirituele uitbreiding, maar het wordt weergegeven door het denkvermogen in zijn zuiverheid in een subjectief denkvermogenveld en door het zintuigdenkvermogen in een objectief veld van zintuigperceptie. Subjectiviteit en objectiviteit zijn alleen twee kanten van een bewustzijn en het kardinale feit, dat iedere gegeven Tijd of Ruimte of iedere gegeven Tijd-Ruimte als een geheel een toestand van zijn is, waarin er een beweging is van het bewustzijn en de kracht van het wezen, een beweging, die voorvallen en gebeurtenissen schept of manifesteert; de relatie van het bewustzijn ziet en de kracht formuleert de gebeurtenissen, een relatie, inherent in de toestand, die het gevoel van Tijd bepaalt en ons gewaarzijn schept van Tijdbeweging, Tijdrelatie, Tijdmaat. In zijn fundamentele waarheid is de oorspronkelijke toestand van Tijd achter al zijn variaties niets anders dan de eeuwigheid van het Eeuwige, juist zoals de fundamentele waarheid van de Ruimte, het oorspronkelijke besef van haar werkelijkheid, de oneindigheid is van het Oneindige.

Het Wezen kan drie verschillende toestanden hebben van zijn bewustzijn met betrekking tot zijn eeuwigheid. In de eerste is er de onbeweegbare toestand van het Zelf in zijn essentiële bestaan, zelfgeabsorbeerd of zelfbewust, maar in ieder geval zonder ontwikkeling van bewustzijn in beweging of gebeurtenis; dit onderscheiden we als zijn tijdloze eeuwigheid. De tweede is zijn geheelbewustzijn van opvolgende relaties van alle dingen, die behoren bij een bestemde of een werkelijk voortgaande manifestatie, waarin, wat we verleden, heden en toekomst noemen, samen staan alsof in een kaart of uitgemaakt ontwerp of zeer veel als een artiest of schilder of architect alle details van zijn werk zou houden als een geheel gezien, bedoeld en gezien in zijn denkvermogen of gearrangeerd in een plan van uitvoering; dit is de stabiele status of gelijktijdige integraliteit van Tijd. Dit zien van Tijd is helemaal geen deel van ons normale gewaarzijn van gebeurtenissen, zoals zij gebeuren, ofschoon onze kijk op het verleden, omdat het al

gekend kan worden en beschouwd kan worden in het geheel, iets van dit karakter aan kan nemen; maar we weten, dat dit bewustzijn bestaat, omdat het mogelijk is in een uitzonderlijke toestand om er binnen te gaan en de dingen te zien vanuit het gezichtspunt van deze gelijktijdigheid van Tijdvisie. De derde toestand is een procesmatige beweging van Bewustzijn-Kracht en zijn opvolgende uitwerking van wat er door gezien is geweest in de statische visie van het Eeuwige; dit is de Tijdbeweging. Maar in de ene en zelfde Eeuwigheid bestaat deze drievoudige toestand en vindt de beweging plaats; er zijn niet werkelijk twee eeuwigheden, een een eeuwigheid van status, een andere een eeuwigheid van beweging, maar er zijn verschillende toestanden of posities, die ingenomen worden door het Bewustzijn met betrekking tot de ene Eeuwigheid. Want zij kan de hele Tijdontwikkeling van buitenaf zien of de beweging van bovenaf; zij kan een stabiele positie innemen binnen de beweging en het voor en na zien in een vaste bepaalde en bestemde opvolging; of zij kan in plaats daarvan een mobiele positie innemen in de beweging, zelf ermee bewegen van moment naar moment en alles zien, wat gebeurd is door terug te gaan in het verleden en alles dat moet gebeuren door er naar toe te gaan in de toekomst; of anders kan zij zich concentreren op het moment, dat zij inneemt en niets anders zien dan wat er in het moment is en onmiddellijk er om en er achter. Al deze posities kunnen ingenomen worden door het wezen van het Oneindige in een gelijktijdige visie of ervaring. Zij kan Tijd zien van bovenaf en binnen Tijd, er voorbijgaan en niet erbinnen; zij kan het Tijdloze de Tijdsbeweging zien ontwikkelen zonder op te houden tijdloos te zijn, zij kan de hele beweging omarmen in een statische en dynamische visie en tegelijkertijd iets van zichzelf naar buiten brengen in de momentvisie. Deze simultaneïteit kan voor het eindige bewustzijn, dat gebonden is aan de momentvisie, een magie van het Oneindige lijken, een magie van Maya; voor haar eigen manier van perceptie, die moet beperken om alleen een status per keer te zien om te harmoniseren, zou het een gewaarwording geven van een verwarde en niet consistente onwerkelijkheid. Maar voor een oneindig bewustzijn zou een zodanige integrale simultaneïteit van visie en ervaring volmaakt logisch en consistent zijn; alles zou elementen kunnen zijn van een geheelvisie, die in staat is om dicht samen gerelateerd te zijn in een harmonieuze opstelling, een veelvoudigheid van zicht, die een eenheid naar buiten brengt van het geziene, een diverse presentatie van vergezellende aspecten van de Ene Werkelijkheid.

Als deze gelijktijdige veelvoudigheid van zelfpresentatie van de ene Werkelijkheid er

kan zijn, zien we, dat er geen onmogelijkheid is in de co-existentie van een Tijdloze Eeuwigheid en een Tijd-Eeuwigheid. Het zou dezelfde Eeuwigheid zijn, beschouwd door een tweevoudig zelfgewaarzijn en er zou geen oppositie tussen hen kunnen zijn; het zou een correlatie zijn van twee vermogens van het zelfgewaarzijn van de eindige en de eeuwige Werkelijkheid, --- een vermogen van status en niet-manifestatie, een vermogen van zelfbewerkstellende handeling en beweging en manifestatie. Hun simultaneïteit zou, hoe tegengesteld en moeilijk te verzoenen het zou lijken voor ons eindige oppervlakkige zien, intrinsiek zijn en gewoon voor de Maya of eeuwige zelfkennis en alkennis van Brahman, de eeuwige en oneindige kennis en wijsheidvermogen van de Ishwara, de bewustzijnkracht van het zelfbestaande Sachchidananda.

HOOFDSTUK III

Het Eeuwige en het Individu.

Ik ben Hij

*Isha Upanishad.*¹⁴

Een eeuwig deel van Mij is het levende wezen geworden in een wereld van levende wezens.... Het oog van kennis ziet de Heer, die in het lichaam verblijft en geniet en er vanuit voortgaat

*Gita.*¹⁵

Twee vogels, prachtig gevleugeld, vrienden en kameraden, klampen zich vast aan een gewone boom en de ene eet zoet fruit, de andere beschouwt hem en eet niet Waar de gevleugelde zielen de ontdekking van kennis uitroepen over hun deel van onsterfelijkheid, daar nam de Heer van allen, de Beschermmer van de Wereld, mij in bezit, hij de Wijze, ik de onwetende.

*Rig Veda.*¹⁶

ER is dan een fundamentele waarheid van bestaan, een Alomtegenwoordige Werkelijkheid, alomtegenwoordig boven de kosmische manifestatie en erin en immanent in ieder individu. Er is ook een dynamisch vermogen van deze Alomtegenwoordigheid, een creatieve of zelfmanifesterende handeling van zijn oneindige Bewustzijn-Kracht. Er

¹⁴ Vers 16

¹⁵ XV.7,10.

¹⁶ I.164.20,21.

is als een fase of beweging van de zelfmanifestatie een neerdaling in een klaarblijkelijke materiele onbewustheid, een ontwaken van het individu uit het Onbewuste en een evolutie van zijn wezen naar het spirituele en supramentale bewustzijn en vermogen van de Werkelijkheid, naar zijn eigen universele en transcendente Zelf en bron van bestaan. Op deze fundatie moeten we onze conceptie baseren van een waarheid in ons aardse wezen en de mogelijkheid van een goddelijk Leven in de materiele Natuur. Onze hoofdnoodzaak is daar de oorsprong en natuur van de Onwetendheid te ontdekken, die we tevoorschijn zien komen uit de onbewustheid van materie of die zichzelf ontsluit binnen een lichaam van materie en de natuur van Kennis, die haar moet vervangen, om ook het proces te begrijpen van de zelfontvouwing van de Natuur en het herstel van de ziel. Want in feite is de Kennis daar besloten in de Onwetendheid zelf; zij moet eerder ontsluit worden dan verkregen: zij openbaart zich eerder dan gekend te worden, door een inwaartse en opwaartse zelfontvouwing. Maar eerst zal het geschikt zijn om een moeilijkheid te ontmoeten en uit de weg te ruimen, die onvermijdelijk opkomt, de moeilijkheid om toe te geven, dat, zelfs gegeven de immanentie van het Goddelijke in ons, zelfs gegeven ons individuele bewustzijn als een voertuig van progressieve evolutionaire manifestatie, het individu op een of andere manier eeuwig is of dat er enige vasthoudendheid van individualiteit kan zijn, nadat bevrijding is verkregen door eenheid en zelfkennis.

Dit is een moeilijkheid van de logische rede en moet tegemoet gekomen worden door een grotere en meer algemene verlichtende rede. Of, wanneer het een moeilijkheid is van spirituele ervaring, kan het alleen tegemoet gekomen worden door een wijdere oplossende ervaring. Zij kan inderdaad ook tegemoet gekomen worden door een dialectische strijd, een logomachie van het logische denkvermogen; maar dat is in zichzelf een oppervlakkige methode, vaak een futiele strijd in de wolken en altijd niet afdoende. Logische redenering is nuttig en onmisbaar in haar eigen gebied om het denkvermogen een zekere helderheid, precisie en subtiliteit te geven in de omgang met zijn eigen ideeën en woordsymbolen, zodat onze perceptie van de waarheden, die we bereiken door observatie en ervaring of die we fysiek, psychologisch of spiritueel gezien hebben, zo weinig mogelijk verduisterd kan worden door de verwarringen van onze gemiddelde menselijke intelligentie, zijn neiging om verschijning voor feit te nemen, zijn haast om misleid te worden door gedeeltelijke waarheid, zijn overdreven conclusies, zijn intellectuele en emotionele eenzijdigheden, zijn incompetentie knoeierijen in verbinding

van de waarheid met de waarheid, waardoor we alleen een volledige kennis kunnen bereiken. We moeten een helder, zuiver, subtiel en flexibel denkvermogen hebben, zodat we zo min mogelijk vallen in die gewone mentale gewoonte van onze soort, die de waarheid zelf verandert in een verschafter van fouten. De gewoonte van heldere logische redenering, die culmineert in de methode van metafysische dialectieken, helpt om die verheldering tot stand te brengen en zijn deel in de voorbereiding van kennis is daarom zeer groot. Maar hij kan door zichzelf ofwel de kennis van de wereld of de kennis van God niet bereiken, net zo min als de lagere en hogere realisatie verzoenen. Hij is veel meer efficiënt een bewaker tegen vergissing dan een ontdekker van de waarheid, --- ofschoon het door deductie van reeds verkregen kennis kan gebeuren met nieuwe waarheden en hen aanwijzen voor ervaring of voor de hogere en grotere waarheidsziende faculteiten te conformeren. In het subtielere veld van synthetische en verenigende kennis kan de logische gewoonte van het denkvermogen zelfs een struikelblok worden, juist door de faculteit, die hem zijn bijzondere gebruik geeft; want hij is zo gewend aan het maken van onderscheidingen en verblijven in onderscheidingen en werken door onderscheidingen, dat hij altijd een beetje onzeker is, wanneer onderscheidingen opzij gezet of voorbijgegaan moeten worden. Ons object, dan, bij het beschouwen van de moeilijkheden van het normale denkvermogen, wanneer het individu tegenover de ervaring van kosmische en transcendente eenheid staat, moet alleen zijn om voor onszelf eerst de oorsprong van de moeilijkheden duidelijker te maken en de ontsnapping aan hen en daardoor, wat belangrijker is, de werkelijke natuur van de eenheid, die we bereiken, en het hoogtepunt van het individu, wanneer hij een wordt met alle schepselen en verblijft in de eenheid van het Eeuwige.

De eerste moeilijkheid voor de rede is, dat hij altijd gewend is geweest om het individuele zelf te identificeren met het ego en erover te denken als alleen bestaande door de beperkingen en uitzonderingen van het ego. Als dat zo was, dan zou het individu door transcendentie van het ego zijn eigen bestaan vernietigen; ons einde zou zijn te verdwijnen of op te lossen in een of andere universaliteit van materie, leven, denkvermogen of geest, of anders een of andere onbepaalde, waaruit onze egoïstische bepalden van individu begonnen zijn. Maar wat is deze sterk scheidende zelfervaring, die we ego noemen? Het is niets fundamenteel werkelijks in zichzelf, maar alleen een praktische samenstelling van ons bewustzijn, toegerust om de activiteiten van de Natuur te centraliseren in ons. Wij nemen een formatie waar van mentale, fysieke, vitale

ervaring, die zichzelf onderscheidt van de rest van zijn, en daar denken we over als onszelf in de natuur --- deze individualisatie van zijn in worden. We gaan dan voort om onszelf op te vatten als iets, dat zich zo geïndividualiseerd heeft en alleen bestaat, zolang als hij geïndividualiseerd is, --- een tijdelijk of tenminste een tijdelijke wording; of anders vatten we onszelf op als iemand, die de individualisatie ondersteunt of veroorzaakt, een onsterfelijk wezen misschien, maar beperkt door zijn individualiteit. Deze perceptie en deze conceptie stellen ons ego-gevoel samen. Normaal gaan we niet verder in onze kennis van ons individuele bestaan.

Maar tenslotte moeten we zien, dat onze individualisatie alleen een oppervlakkige formatie is, een praktische selectie en beperkte bewuste synthese voor de tijdelijke bruikbaarheid van het leven in een bijzonder lichaam, of anders is het een voortdurend veranderende en ontwikkelende synthese, nagejaagd door opvolgende levens in opvolgende lichamen. Erachter is er een bewustzijn, een Purusha, die niet bepaald wordt of beperkt door zijn individualisatie of door deze synthese, maar, integendeel bepaalt, ondersteunt en toch overtreft. Hij selecteert uit zijn totale ervaring van het wereldzijn om deze synthese op te stellen. Daarom bestaat onze individualisatie krachtens het wereldzijn, maar ook krachtens een bewustzijn, die het wereldzijn gebruikt voor ervaring van zijn mogelijkheden van individualiteit. Deze twee vermogens, Persoon en zijn wereldmateriaal, zijn beiden noodzakelijk voor onze huidige ervaring van individualiteit. Wanneer de Purusha met zijn individualiserende synthese van bewustzijn zou moeten verdwijnen, opgaan, zich op de een of andere manier zou moeten vernietigen, dan zou ook onze geconstrueerde individualisatie ophouden, omdat de Werkelijkheid die hem ondersteunde, niet langer aanwezig was; wanneer, aan de andere kant, het wereldwezen zou moeten oplossen, opgaan, verdwijnen, dan zou ook onze individualisering ophouden, want het materiaal van ervaring, waardoor hij zichzelf bewerkstelligt, zou ontbreken. We moeten dan deze twee termen van ons bestaan erkennen, een wereldzijn en een individualiserend bewustzijn, dat de oorzaak is van al onze zelfervaring en wereldervaring.

Maar we zien verder, dat tenslotte deze Purusha, deze oorzaak en zelf van onze individualiteit, de hele wereld en alle andere wezend gaat omarmen in een soort bewuste uitbreiding van zichzelf en zichzelf waar te nemen als een met het wereldzijn. In zijn bewuste uitbreiding van zichzelf overtreft hij de primaire ervaring en vernietigt de barrières van zijn actieve zelfbeperking en individualisatie; door zijn perceptie van zijn

eigen oneindige universaliteit gaat hij voorbij alle bewustzijn van afscheidende individualiteit of beperkt zielwezen. Juist door dat feit houdt het individu op het zelfbeperkende ego te zijn; met andere woorden, ons valse bewustzijn van bestaan wordt alleen door zelfbeperking, door rigide onderscheiding van onszelf van de rest van zijn en worden getranscendeerd; onze identificatie van onszelf met onze persoonlijke en tijdelijke individualisatie in een bijzonder denkvermogen en lichaam wordt vernietigd. Maar wordt alle waarheid van individualiteit en individualisatie vernietigt? Houdt de Purusha op te bestaan of wordt hij de Wereld-Purusha en leeft hij intiem in ontelbare denkvermogens en lichamen? We vinden niet, dat het zo is. Hij individualiseert nog steeds en hij bestaat nog steeds en omarmt dit wijdere bewustzijn, terwijl hij individualiseert: maar het denkvermogen denkt niet langer over een beperkte tijdelijke individualisatie als al onze zelden, maar alleen als een golf van worden, opgeworpen uit de zee van zijn zijn of anders als een vorm of centrum van universaliteit. De ziel maakt de wereld-wording het materiaal voor individuele ervaring, maar in plaats van het als iets buiten te beschouwen en groter dan zichzelf, waaruit zij moet putten, waardoor zij beïnvloed wordt, waarmee zij aanpassing moet maken, is zij er subjectief gewaar van als binnen zichzelf; zij omarmt zowel haar wereldmateriaal als haar geïndividualiseerde ervaring van ruimtelijke en tijdelijke activiteiten in een vrij en vergroot bewustzijn. In dit nieuwe bewustzijn neemt het spirituele individu zijn ware zelf waar als een in wezen met de Transcendentie en erin gezeten en verblijvend, en neemt niet langer zijn geconstrueerde individualiteit als iets meer dan een formatie voor wereldervaring.

Onze eenheid met het wereld-wezen is het bewustzijn van een Zelf, dat tegelijkertijd kosmisch wordt in de wereld en individualiseert door de individuele Purusha, en zowel in dat wereld-wezen als in dit individuele wezen en in alle individuele wezens is zij gewaar van hetzelfde Zelf, dat zijn verscheidene manifestaties manifesteert en ervaart. Dat is dan een Zelf, dat een moet zijn in zijn wezen, --- anders zouden we deze ervaring van eenheid niet kunnen hebben, --- en toch in staat moet zijn juist in zijn eenheid van kosmische differentiatie en veelvoudige individualiteit. De eenheid is zijn wezen, --- ja, maar de kosmische differentiatie en de veelvoudige individualisatie zijn het vermogen van zijn wezen, die hij voortdurend laat zien, en die zijn heerlijkheid is en de natuur van zijn bewustzijn om te laten zien. Wanneer we deze eenheid ermee bereiken, zelfs, wanneer we dat wezen totaal en op iedere manier worden, waarom zou dan het vermogen van zijn wezen weggenomen worden en waarom zouden we helemaal

verlangen of moeite doen om het weg te nemen? We zouden dan alleen het gebied van onze eenheid ermee verkleinen door een exclusieve concentratie, het goddelijke wezen accepteren, maar ons deel niet accepteren in het vermogen en bewustzijn en oneindige heerlijkheid van het Goddelijke. Het zou in feite het individuele zoeken zijn naar vrede en rust van vereniging in een bewegingloze identiteit, maar weigeren van heerlijkheid en verscheidene vreugden van vereniging in de natuur en handeling en vermogen van het goddelijke Bestaan. Dat is mogelijk, maar er is geen noodzaak om het op te houden als het uiteindelijke doel van ons wezen of als onze uiteindelijke vervolmaking.

Of de enige mogelijke reden zou zijn, dat in het vermogen, de handeling van het bewustzijn geen werkelijke vereniging is en dat alleen in de status van bewustzijn er een volmaakte ongedifferentieerde eenheid is. Nu is er zeker en moet er in wat we de wakende vereniging van het individu kunnen noemen met het Goddelijke, in tegenstelling tot een in slaap vallen of een concentratie van het individuele bewustzijn in een geabsorbeerde identiteit, een differentiatie van een ervaring zijn. Want in deze actieve eenheid vergroot de individuele Purusha ook zowel zijn actieve ervaring als zijn statische bewustzijn naar een manier van vereniging met dit Zelf van zijn wezen en van het wereldwezen en toch blijft individualisatie en daarom differentiatie. De Purusha is gewaar van alle andere individuen als zelve van zichzelf; hij kan door een dynamische vereniging gewaar worden van hun mentale en praktische handeling alsof het gebeurt in zijn universele bewustzijn, juist zoals hij gewaar is van zijn eigen mentale en praktische handeling; hij zou kunnen helpen om hun handeling te bepalen door subjectieve vereniging met hen: maar toch is er een praktisch verschil. De handeling van het Goddelijke in zichzelf is datgene, waar hij in het bijzonder en direct bij betrokken is; de handeling van het Goddelijke in zijn andere zelve is datgene, waarmee hij universeel betrokken is, niet direct, maar door middel van en door zijn vereniging met hen en met het Goddelijke. Het individu bestaat daarom ofschoon hij het kleine afscheidende ego te boven gaat; het universele bestaat en wordt omarmd door hem, maar zij absorbeert en vernietigt niet alle individuele differentiatie, zelfs, ofschoon door zichzelf te universaliseren, de beperking, die we ego noemen, te boven wordt gekomen.

We kunnen nu van deze differentiatie afkomen door onder te dompelen in de absorptie van een exclusieve eenheid, maar waartoe zou het dienen? Voor volmaakte vereniging? Maar we verspelen dat niet meer door accepteren van de differentiatie dan het Goddelijke zijn Eenheid verliest door haar te accepteren. We hebben de volmaakte

vereniging in Zijn wezen en kunnen ons er ten alle tijden in absorberen, maar we hebben ook deze andere gedifferentieerde eenheid en kunnen er in opkomen en er op ieder moment vrijelijk in handelen zonder eenheid te verliezen: want we hebben het ego samengesmolten en zijn verlost van de exclusieve spanningen van onze geestesgesteldheid. Voor vrede en rust dan? Maar we hebben de vrede en rust krachtens onze eenheid met Hem, juist zoals het Goddelijke voor altijd Zijn eeuwige kalmte bezit in het midden van Zijn eeuwige handeling. Enkel voor de vreugde van het kwijtraken van alle differentiatie dan? Maar die differentiatie heeft haar goddelijke doel: het is een middel tot grotere eenheid, niet zoals in het egoïstische leven een middel van verdelingen; want we genieten er onze eenheid door met onze andere zelden en met God in allen, die we uitsluiten door onze afwijzing van zijn veelvoudige wezen. In beide ervaringen is het Goddelijke in het individuele, die in het ene geval het Goddelijke in Zijn zuivere eenheid bezit en geniet of in de andere het Goddelijke daarin en in de eenheid van de kosmos; het is niet het absolute Goddelijke, dat Zijn eenheid heroverd na het verloren te hebben. We kunnen zeker de absorptie prefereren in een zuivere exclusieve eenheid of een vertrek in een suprakosmische transcendentie, maar er is in de spirituele waarheid van het Goddelijk Bestaan geen dwingende reden, waarom we niet zouden deelnemen in dit uitgebreide bezit en deze zaligheid van Zijn universele wezen, dat de vervulling is van onze individualiteit.

Maar we zien verder, dat het niet enkel en uiteindelijk het kosmische wezen is, waarin ons individuele wezen binnengaat, maar iets waar beiden verenigd zijn. Zoals onze individualisatie in de wereld ook een wording is van dat Zelf, zo is de wereld ook een wording van dat Zelf. Het wereld-wezen omvat altijd het individuele wezen; daarom zijn deze twee wordingen, de kosmische en de individuele, altijd gerelateerd aan elkaar en in hun praktische relatie onderling afhankelijk. Maar we vinden, dat het individuele wezen tenslotte ook er toe komt om de wereld te omvatten in zijn bewustzijn en omdat dit niet is door de vernietiging van het spirituele individu, maar door zijn komst tot zijn volle, uitgestrekte en volmaakte zelfbewustzijn, moeten we veronderstellen, dat het individu altijd de kosmos omvatte en alleen het oppervlakte bewustzijn faalde door onwetendheid om die omvatting te bezitten door haar zelfbeperking in ego. Maar, wanneer we spreken over wederzijdse omvatting van het kosmische en het individuele, de wereld in mij, ik in de wereld, alles in mij, ik in alles, --- want dat is de bevrijde zelfervaring, --- reizen we evident voorbij de taal van de normale rede. Dat komt, omdat

de woorden, die we moeten gebruiken, gesmeed werden door het denkvermogen en hun waarde gegeven door een intellect, dat gebonden is aan de concepties van fysieke Ruimte en omstandigheid en voor de taal van een hogere psychologische ervaring beelden gebruikt, die betrokken zijn uit het fysieke leven en de ervaring van de zintuigen. Maar het vlak van bewustzijn, waarnaar het bevrijde menselijke wezen opstijgt, is niet afhankelijk van de fysieke wereld en de kosmos, die we zo omvatten en in besloten zijn, is niet de fysieke kosmos, maar het harmonische manifeste wezen van God in zekere grote ritmes van Zijn bewuste kracht en zelfheerlijkheid. Daarom is deze wederzijdse opname spiritueel en psychologisch; het is een vertaling van de twee vormen van de Velen, allen en individueel, in een verenigende spirituele ervaring, --- een vertaling van de eeuwige eenheid van de Ene en de Velen; want de Ene is de eeuwige eenheid van de Velen, die zich differentiëren en ontdifferentieren in de kosmos. Dit betekent, dat de kosmos en individu manifestaties zijn van een transcendent Zelf, dat een onzichtbaar wezen is, ofschoon hij verdeeld of gedistribueerd lijkt te zijn; maar hij is niet werkelijk verdeeld of gedistribueerd, maar overal ondeelbaar aanwezig. Daarom is alles in ieder en ieder in alles en is alles in God en God in alles; en wanneer de bevrijde ziel in vereniging komt met dit Transcendente, heeft hij deze zelfervaring van zichzelf en kosmos, die psychologisch vertaald wordt in een wederzijdse opname en een vasthoudend bestaan van beiden in een goddelijke vereniging, die tegelijkertijd een eenheid en een fusie en een omarming is.

De normale ervaring van de rede is daarom niet van toepassing op deze hogere waarheden. Op de eerste plaats is het ego alleen het individu in de onwetendheid; er is een waar individu, dat niet het ego is en toch een eeuwige relatie heeft met alle andere individuen, dat niet egoïstisch is of zelfscheidend, maar waarvan het essentiële karakter een praktische wederkerigheid is, die gebaseerd is in essentiële eenheid. Deze wederkerigheid, gebaseerd in eenheid, is het hele geheim van het goddelijke bestaan in haar perfecte manifestatie; het moet de basis zijn van iets, waaraan we de naam kunnen geven van een goddelijk leven. Maar, ten tweede, zien we, dat de hele moeilijkheid en verwarring, waarin de normale rede valt, is, dat we spreken over een hogere en onbepербare zelfervaring, gebaseerd op goddelijke oneindigheden en toch er een taal op toepassen, die gevormd is door deze lagere en beperkte ervaring, die zichzelf baseert op eindige verschijningen en de scheidende definities, waarmee we proberen de fenomenen van het materiele universum te onderscheiden en classificeren. We moeten

dus het woord individu gebruiken en over het ego spreken en het ware individu, net zoals we soms spreken over de klaarblijkelijke en de werkelijke Mens. Al deze woorden, mens, klaarblijkelijk, werkelijk, individu, waar, moeten evident genomen worden in een zeer relatieve betekenis en met vol gewaarzijn van hun onvolmaaktheid en onmogelijkheid om de dingen uit te drukken, die we bedoelen. Met individueel bedoelen we gewoonlijk iets dat zich afscheidt van al het andere en apart staat, ofschoon er in werkelijkheid niet zoiets ergens in bestaan is; het is een fictie van onze mentale concepties, bruikbaar en noodzakelijk om een gedeeltelijke en praktische waarheid uit te drukken. Maar de moeilijkheid is, dat het denkvermogen gedomineerd wordt door zijn woorden en vergeet, dat de gedeeltelijke en praktische waarheid alleen waarlijke waarheid wordt door zijn relatie met anderen, die voor de rede hem lijkt tegen te spreken en dat op zichzelf genomen bevat hij een constant element van valsheid. Dus, wanneer we spreken van een individu, bedoelen we gewoonlijk een individualisatie van een mentaal, vitaal, fysiek wezen, afgescheiden van alle andere wezens, niet in staat tot eenheid met hen, juist door zijn individualiteit. Wanneer we aan deze drie termen van denkvermogen, leven en lichaam voorbijgaan en spreken over de Ziel of individueel Zelf, denken we nog aan een geïndividualiseerd wezen, gescheiden van alle anderen, niet in staat tot vereniging en inclusieve wederkerigheid, hoogstens in staat tot een spiritueel contact en zielsympathie. Het is daarom noodzakelijk om er op te staan, dat we met het ware individu niets van dat alles bedoelen, maar een bewust vermogen van zijn van het Eeuwige, dat altijd bestaat door eenheid, altijd in staat tot wederkerigheid. Dat wezen geniet door zelfkennis, bevrijding en onsterfelijkheid.

Maar we moeten het conflict tussen de normale en de hogere rede nog verder brengen. Wanneer we over het ware individu spreken als een bewust vermogen van zijn van het Eeuwige, gebruiken we nog intellectuele termen, --- we kunnen het niet helpen, tenzij we onderdampelen in een taal van zuivere symbolen en mystieke waarden van spraak, --- maar, wat erger is, we gebruiken, in een poging om af te komen van het idee van ego, een te abstracte taal. Laten we dan zeggen, een bewust wezen, dat voor onze inschattingen van bestaan een wezen is van het Eeuwige in zijn vermogen tot individualiserende zelfervaring; want het moet een concreet wezen zijn --- en geen abstract vermogen --- dat onsterfelijkheid geniet. En dan komen we ertoe, dat ik niet alleen in de wereld ben en de wereld in mij, maar God is in mij en ik ben in God; waarmee nog niet bedoeld wordt, dat God voor Zijn bestaan van de mens afhangt, maar

dat Hij Zichzelf manifesteert in wat Hij manifesteert binnen Zichzelf, het individu bestaat in het Transcendente, maar al het Transcendente, maar al het Transcendente is daar besloten in het individu. Verder ben ik een met God in mijn wezen en toch kan ik relaties met Hem hebben in mijn ervaring. Ik, het bevrijde individu, kan het Goddelijke genieten in Zijn transcendentie, verenigd met Hem, en tegelijkertijd het Goddelijke genieten in andere individuen en in Zijn kosmische wezen. Wij hebben klaarblijkelijk zekere primaire relaties bereikt van het Absolute en zij kunnen alleen begrijpelijk zijn voor het denkvermogen, als we zien, dat het Transcendente, het individu, het kosmische wezen, eeuwige vermogens van het bewustzijn zijn --- we vallen weer, dit keer zonder remedie, in een geheel abstracte taal, --- van een absoluut bestaan, een eenheid, maar toch meer dan een eenheid, die zich zo uitdrukt voor zijn eigen bewustzijn in ons, maar waar we niet adequaat over kunnen spreken in een menselijke taal en niet moeten hopen om het te kunnen beschrijven ofwel door positieve of negatieve termen voor onze rede, maar alleen kunnen hopen het aan te duiden aan het allerhoogste vermogen van onze taal.

Maar het normale denkvermogen, dat geen ervaring met deze dingen heeft, die zo krachtig werkelijk zijn voor ons bevrijde bewustzijn, kan wel in opstand komen tegen wat niet meer zou kunnen lijken dan een massa intellectuele tegenstellingen. Hij zou kunnen zeggen "Ik weet erg goed wat het Absolute is; het is datgene waar geen relaties in zijn. Het Absolute en relatieven zijn onverzoenbare tegenstellingen; in het relatieve is nergens iets absoluuts, in het Absolute kan niets relatiefs zijn. Iets, dat deze eerste data van mijn denken tegenspreekt, is intellectueel vals en praktisch onmogelijk. Deze andere verklaringen spreken ook mijn wet van tegenstellingen tegen, die is, dat twee tegengestelde en tegenstrijdige affirmaties niet beiden waar kunnen zijn. Het is onmogelijk, dat er eenheid zou zijn met God en toch een relatie met Hem, zoals deze van genieting van het Goddelijke. In eenheid is er niemand om te genieten, behalve de Ene en niets om van te genieten, behalve de Ene. God, het individu en de kosmos moeten drie verschillende actualiteiten zijn, anders zouden er tussen hen geen relaties kunnen zijn. Ofwel zijn zij eeuwig verschillend, of zij zijn verschillend in de huidige tijd, ofschoon zij oorspronkelijk een ongedifferentieerd bestaan geweest kunnen zijn, en eventueel weer een ongedifferentieerd bestaan kunnen worden. Er was misschien eenheid en zal er misschien zijn, maar is er nu niet en kan er niet zijn, zolang als de kosmos en het individu voortbestaan. Het kosmische wezen kan de transcendente eenheid alleen kennen en bezitten door op te houden kosmisch te zijn; het individu kan

alleen de kosmische en transcendente eenheid kennen en bezitten door op te houden met individualiteit en alle individualisering. Of als eenheid het ene eeuwige feit is, dan bestaan kosmos en individu niet; zij zijn illusies, opgelegd aan zichzelf door de Eeuwige. Dat zou goed een tegenstelling kunnen inhouden of een onverzoende paradox; maar ik ben eerder bereid om een tegenstelling toe te staan in het Eeuwige, die ik niet verplicht ben om te overdenken, dan een tegenstelling hier van mijn primaire concepties, die ik verplicht ben om logisch te overdenken en tot praktische eendes. Ik ben op deze veronderstelling in staat om ofwel de wereld als praktisch werkelijk te nemen en erin te denken en handelen of haar te weigeren als een onwerkelijkheid en te stoppen met denken en handelen; ik word niet gedwongen om tegenstellingen te verzoenen, niet geroepen om bewust te zijn van of bewust in iets voorbij mijzelf en de wereld en toch om te gaan vanuit die basis, zoals God doet, met een wereld van tegenstellingen. De poging om als God te zijn, terwijl ik nog een individu ben of om drie dingen tegelijkertijd te zijn, lijkt mij een logische verwarring in te houden en een praktische onmogelijkheid." Zoiets zou goed de houding van de normale rede kunnen zijn, en het is duidelijk, lucide, positief in zijn onderscheidingen; het houdt geen buitengewone gymnastiek in van de rede, die zichzelf probeert te overtreffen en zichzelf te verliezen in schaduwen en schemering of een andere soort mystiek of er is tenminste alleen een oorspronkelijke en in vergelijking eenvoudige mystiek, vrij van alle andere moeilijke complexiteiten. Daarom is het de redenering, die het meest bevredigend is voor het eenvoudige rationele denkvermogen. Toch is dat hier een drievoudige fout, de fout om een onoverbrugbare kloof te maken tussen het Absolute en het relatieve, de fout om de wet van tegenstellingen te eenvoudig en te rigide te maken en te ver uit te strekken en de fout van ontvangen van de genesis van dingen in termen van Tijd, die hun oorsprong en eerste verblijfplaats hebben in het Eeuwige.

We bedoelen met het Absolute iets groters dan onze zelve, groter dan de kosmos, waarin wij leven, de allerhoogste werkelijkheid van dat transcendente Wezen, dat we God noemen, zonder wie alles wat we zien of bewust van zijn als bestaand, niet gedurende een moment zou kunnen zijn, niet zou kunnen bestaan. Indiaas denken noemt het Brahman, Europees denken het Absolute, omdat het een zelfbestaande is, die vrijgemaakt is van alle binding met relativiteiten. Want alle relatieven kunnen alleen bestaan door iets, dat de waarheid van hen allen is en de bron en gebied van hun vermogens en eigenschappen en toch hen allen te boven gaat; het is iets, waarvan niet

alleen iedere relativiteit zelf, maar ook iedere som, die we kunnen maken van alle relatieven, die we kennen, alleen --- in alles wat we van hen kennen --- een partiele, inferieure of praktische uitdrukking kan zijn. We zien door de rede, dat een zodanig Absolute moet bestaan; we worden door spirituele ervaring gewaar van zijn bestaan: maar zelfs als we er hoogst gewaar van zijn, kunnen we het niet beschrijven, omdat onze taal en denken alleen om kan gaan met de relatieve. Het Absolute is voor ons Onbespreekbaar.

Zo ver hoeft er geen werkelijke moeilijkheid of verwarring te zijn. Maar we gaan gaarne verder, geleid door de gewoonte van het denkvermogen van tegenstellingen, van denken door onderscheidingen en paren van tegengestelden, er over te spreken als niet alleen niet gebonden door de beperkingen van de relatieve, maar alsof het gebonden was door zijn vrijheid van beperkingen, onverbiddelijk leeg van alle vermogens voor relaties en in zijn natuur onbekwaam tot hen, iets vijandigs in zijn hele wezen tot relativiteit en zijn eeuwige tegengestelde. Door deze valse tred van onze logica vervallen we in een impasse. Ons eigen bestaan en het bestaan van het universum worden niet alleen een mysterie, maar logisch onbevattelijk. Want we komen daardoor bij een Absolute, dit onbekwaam is tot relativiteit en exclusief van alle relatieven en toch de oorzaak of tenminste de ondersteuning van relativiteit en houder, waarheid en substantie van alle relatieven. We hebben dan alleen een logische-onlogische manier van ontsnapping uit de impasse; wij moeten de oplegging van wereld veronderstellen als een zelfeffectieve illusie of een onwerkelijke tijdelijke werkelijkheid op de eeuwigheid van het vormloze relatieloze Absolute. Deze oplegging is gemaakt door ons misleidende individuele bewustzijn, dit Brahman foutief ziet in het beeld van de kosmos --- zoals een mens een touw foutief voor een slang neemt; maar omdat zowel ons individuele bewustzijn zelf een relatief is, dat ondersteund wordt door Brahman en alleen erdoor bestaand, niet een werkelijke realiteit, of sinds zij in haar werkelijkheid zelf de Brahman is, is het uiteindelijk de Brahman, die deze begoocheling aan zichzelf oplegt in ons en in een of ander beeld van zijn eigen bewustzijn foutief een bestaand touw voor een niet bestaande slang neemt, aan zijn eigen onbepaalbare zuivere Werkelijkheid een gelijkenis oplegt van een universum, of wanneer hij het niet oplegt aan zijn eigen bewustzijn, is het aan een bewustzijn, dat er vanaf genomen is, en er afhankelijk van, een projectie van zichzelf in Maya. Door deze uitleg wordt niets uitgelegd; de oorspronkelijke tegenstelling staat waar hij was, onverzoend, en we hebben het alleen

weer gesteld in andere termen. Het ziet ernaar uit, alsof, door te proberen om een uitleg te bereiken door middel van intellectuele redenering, we alleen onszelf verward hebben door de begoocheling van onze eigen niet compromitterende logica: we hebben aan het Absolute de oplegging opgelegd, die onze te aanmatigende redenering heeft toegepast op onze eigen intelligentie; wij hebben onze mentale moeilijkheid door begrijpen van de wereldmanifestatie getransformeerd in een oorspronkelijke onmogelijkheid voor het Absolute om zichzelf helemaal in de wereld te manifesteren. Maar het Absolute vindt klaarblijkelijk geen moeilijkheid in de wereldmanifestatie en ook geen moeilijkheid in een gelijktijdige transcendentie van wereldmanifestatie; de moeilijkheid bestaat alleen voor onze mentale beperkingen, die ons weerhouden om de supramentale rationaliteit te grijpen van de co-existentie van het oneindige en eindige of de knoop te ontwarren van het ongeconditioneerde met het geconditioneerde. Voor onze intellectuele rationaliteit zijn dit tegengestelden; voor de absolute rede zijn zij onderling gerelateerd en geen essentieel tegenstrijdige uitdrukkingen van een en dezelfde werkelijkheid. Het bewustzijn van het oneindige Bestaan is anders dan ons denkvermogen-bewustzijn en zintuig-bewustzijn, groter en veelomvattender, want het omvat hen als mindere termen van zijn werkingen, en de logica van het oneindige Bestaan is anders dan onze intellectuele logica. Hij verzoent in zijn grote eerste feiten van zijn wat voor ons mentale gezichtspunt, betrokken als hij is bij woorden en ideeën, genomen van secundaire feiten, onverzoenbare tegengestelden zijn.

Onze fout is, dat bij proberen om het ondefinieerbare te definiëren, we denken, dat we geslaagd zijn, wanneer we dit Absolute hebben beschreven door een al-exclusieve negatie, die we nog gedwongen zijn om op te vatten als een allerhoogst positief en de oorzaak van alle positieven. Het is niet verrassend, dat zoveel acute denkers, met hun oog op de feiten van zijn en niet op verbale onderscheidingen, gedreven zouden moeten zijn om te concluderen, dat het Absolute een fictie is van de intelligentie, een idee, geboren uit woorden en verbale dialectieken, een nul, niet-bestaand, en te besluiten, dat een eeuwig Worden de enige waarheid van ons bestaan is. De oude wijzen spraken inderdaad negatief over Brahman, --- zij zeiden erover, *neti neti*, het is niet dit, het is niet dat, --- maar zij zorgden er ook voor om er positief over te spreken; zij zeiden er ook over, het is dit, het is dat, het is alles: want zij zagen, dat het beperken ofwel door positieve of negatieve definities wegvallen was van zijn waarheid. Brahman, zeiden zij, is Materie, is Leven, is Denkvermogen, is Supramentale, is kosmische Heerlijkheid, is

Sachchidananda; hij kan toch werkelijk niet gedefinieerd worden door een van deze dingen, zelfs niet door onze grootste conceptie van Sachchidananda. In de wereld, zoals wij het zien, vinden we dat voor ons mentale bewustzijn, hoe hoog we het ook dragen, er voor ieder positief een negatief is. Maar het negatieve is geen nul, --- inderdaad is wat dan ook aan ons verschijnt als nul, beladen met kracht, gevuld met vermogen van bestaan, vol van werkelijke of potentiële inhouden. Noch maakt het bestaan van het negatieve zijn corresponderende positieven niet-bestaand of een onwerkelijkheid; zij maakt het positieve alleen een onvolledige uitspraak van de waarheid van dingen en zelfs, zouden we kunnen zeggen, van de eigen waarheid van het positieve. Want het positieve en het negatieve bestaan niet alleen naast elkaar, maar in relatie met elkaar en door elkaar; zij completeren elkaar en zouden voor het al-gezichtspunt, dat een beperkt denkvermogen niet kan bereiken, elkaar uitleggen. Ieder op zichzelf wordt niet werkelijk gekend; we beginnen het alleen te kennen in haar diepere waarheid, wanneer we er de suggestie in kunnen waarnemen van zijn klaarblijkelijke tegengestelde. Door een zodanige diepzinnigere algemene intuïtie en niet door exclusieve logische tegenstellingen hoort onze intelligentie het Absolute te benaderen.

De positieven van het Absolute zijn zijn gevarieerde uitspraken van zichzelf aan ons bewustzijn; zijn negatieven brengen de rest in van zijn absolute positiviteit, waarmee zijn beperking tot deze eerste uitspraken wordt ontkend. Wij hebben om te beginnen, zijn grote primaire relaties, zoals het oneindige en het eindige, het geconditioneerde en ongeconditioneerde, met kwaliteit en zonder kwaliteit; in ieder paar omsluit de negatieve het hele vermogen van de overeenkomstige positieve, die er in besloten is en eruit tevoorschijn komt: er is geen werkelijke oppositie. We hebben, in een minder subtiële orde van waarheden, het transcendente en het kosmische, het universele en het individuele; we hebben hier gezien, dat ieder lid van deze paren besloten is in zijn klaarblijkelijke tegengestelde. Het universele bepaalt zichzelf in het individu; het individu bevat in zichzelf alle algemeenheden van het universele. Het universele bewustzijn vindt heel zichzelf door variaties van de ontelbare individuen, niet door onderdrukken van variaties; het individuele bewustzijn vervult heel zichzelf, wanneer zij geuniversaliseerd wordt naar sympathie en identiteit met het kosmische, niet door zichzelf te beperken in het ego. Zo bevat ook het kosmische in allen zichzelf en in ieder ding er in de complete immanentie van het transcendente; zij behoudt zichzelf als het wereldwezen door het bewustzijn van haar eigen transcendente werkelijkheid, zij vindt zichzelf in ieder

individueel wezen door de realisatie van het goddelijke en transcendente in dat wezen en in alle bestaansvormen. Het transcendente bevat, manifesteert, stelt de kosmos samen en door manifesteren manifesteert hij of ontdekt, zoals we zouden kunnen zeggen in de oude poëtische betekenis van dat woord, zijn eigen oneindige harmonische variëteiten. Maar zelfs in de lagere orden van het relatieve vinden we dit spel van het negatieve en positieve en door de goddelijke verzoening van haar termen, niet door hen weg te nemen of hun oppositie tot het bittere eind te dragen, bereiken we het Absolute. Want daar in het Absolute vindt al deze relativiteit, al deze variërende ritmische zelfverklaring van het Absolute, niet zijn volledige ontkenning, maar zijn reden van bestaan en zijn rechtvaardiging, niet zijn veroordeling als een leugen, maar de bron en principe van zijn waarheid. Kosmos en individu gaan terug naar iets in het Absolute, dat de ware waarheid is van de individualiteit, de ware waarheid van kosmisch zijn en niet hun ontkenning en overtuiging van hun valsheid. Het Absolute is geen sceptische logicus, die de waarheid ontkent van al zijn eigen verklaringen en zelfuitdrukkingen, maar een bestaan, zo volkomen en zo oneindig positief, dat geen eindig positief geformuleerd kan worden, die hem kan uitputten of hem neer kan binden aan haar definities.

Het is evident, als de waarheid van het Absolute zo is, dat we hem ook niet kunnen binden door onze wet van tegenstellingen. Die wet is noodzakelijk voor ons, zodat we gedeeltelijke of praktische waarheden neer kunnen zetten, dingen duidelijk uitdenken, doorslaggevend en nuttig, hen effectief classificeren, met hen handelen en omgaan voor particuliere doeleinden in onze verdelingen van Ruimte, onderscheidingen van vorm en eigenschap, momenten van Tijd. Zij vertegenwoordigt een formele en sterke dynamische waarheid van bestaan in zijn praktische werkingen, die het sterkst is in de meest uitwendige term van dingen, het materiele, maar wordt steeds minder rigide bindend, wanneer wij opwaarts gaan in de schaal, de subtielere sporten van de ladder van zijn bestijgen. Het is speciaal noodzakelijk voor ons bij omgaan met materiele fenomenen en krachten, we moeten hen veronderstellen als een ding tegelijk te zijn, om een vermogen tegelijk te hebben en beperkt te zijn door hun ogenschijnlijke en praktische effectieve capaciteiten en eigenschappen; anders kunnen we niet met hen omgaan. Maar zelfs daar, zoals het menselijke denken zich begint te realiseren, vertegenwoordigen de onderscheidingen, die door het intellect gemaakt worden, en de classificaties en praktische experimenten van de Wetenschap, terwijl zij volmaakt geldig zijn in hun eigen gebied en voor hun eigen doeleinde, niet de hele of werkelijke waarheid van dingen,

ofwel van dingen in het geheel of van het ding op zichzelf, dat we geclassificeerd hebben en kunstmatig apart gezet, geïsoleerd voor gescheiden analyse. Door die isolatie zijn we inderdaad in staat om er erg praktisch, erg effectief mee om te gaan, en we denken eerst, dat de effectiviteit van onze handeling de hele en voldoende waarheid bewijst van onze isolerende en analyserende kennis. Naderhand vinden we, dat door er aan voorbij te gaan, we een grotere waarheid kunnen bereiken en een grotere effectiviteit.

De isolatie is zeker noodzakelijk voor een eerste kennis. Een diamant is een diamant en een parel is een parel, ieder ding van zijn eigen klasse, die bestaat door zijn onderscheiding van alle andere, ieder onderscheiden door zijn eigen vorm en eigenschappen. Maar ieder heeft ook eigenschappen en elementen, die algemeen zijn voor beide en anderen, die algemeen zijn voor materiele dingen in het algemeen. En in werkelijkheid bestaat ieder ding niet alleen door zijn onderscheidingen, maar essentieel veel meer door wat algemeen is voor beiden; en we gaan alleen juist terug naar de basis en de duurzame waarheid van alle materiele dingen, wanneer we vinden, dat alles hetzelfde ding is, een energie, een substantie, of, als je wilt, een universele beweging, die deze verschillende vormen, deze verscheidene eigenschappen, deze gefixeerde en geharmoniseerde potenties van zijn eigen wezen opgooit, naar buiten brengt, combineert, realiseert. Wanneer we blijven staan bij de kennis van onderscheidingen, kunnen we alleen omgaan met diamant of parel, zoals ze zijn, hun waarde, nuttigheden, variëteiten, fixeren, het beste gewone gebruik van hen maken en van hen profiteren; maar als we de kennis kunnen bereiken en hun elementen controleren en de algemene eigenschappen van de klassen, waartoe zij behoren, zouden we het vermogen kunnen bereiken om ofwel een diamant te maken of een parel voor ons plezier: nog verder gaan en beheersen wat alle materiele dingen in hun essentie zijn en we zouden zelfs het vermogen van transmutatie kunnen bereiken, dat de grootst mogelijke beheersing van de materiele Natuur zou geven. Zo bereikt de kennis van onderscheidingen zijn grootste waarheid en effectieve nut, wanneer we de diepere kennis bereiken, van wat onderscheidingen verzoent in de eenheid achter alle variaties. Die diepere kennis ontnemt de andere en meer oppervlakkige niet zijn effectiviteit, noch veroordeelt zij haar van hoogmoedigheid. Wij kunnen uit onze uiteindelijke materiele ontdekking niet concluderen, dat er geen oorspronkelijke substantie of materie is, alleen energie, die substantie manifesteert of zich manifesteert als substantie, --- die diamant en parel zijn niet-bestaand, onwerkelijk, alleen waar voor de illusie van onze zintuigen van perceptie

en handeling, dat de ene substantie, energie of beweging de enkele eeuwige waarheid is en dat daarom het beste of alleen rationele gebruik van onze wetenschap het oplossen zou zijn van de diamant en parel en al het andere, dat we kunnen oplossen in deze ene eeuwige en oorspronkelijke werkelijkheid en voor altijd aan hun vormen en eigenschappen voorbijgaan. Er is een wezenlijkheid van dingen, een algemeenheid van dingen, een individualiteit van dingen; de algemeenheid en individualiteit zijn ware en eeuwige vermogens van de wezenlijkheid: dat transcendeert hen beiden, maar de drie samen en niet een op zichzelf zijn de eeuwige termen van bestaan.

Deze waarheid, die we kunnen zien, ofschoon met moeilijkheid en onder aanmerkelijke beperkingen, zelfs in de materiele wereld, waar de subtielere en hogere vermogens van zijn uitgesloten moeten worden van onze intellectuele operaties, wordt helderder en krachtiger, wanneer we opstijgen in de schaal. We zien de waarheid van onze classificaties en onderscheidingen, maar ook hun grenzen. Alle dingen zijn, terwijl ze verschillend zijn, toch een. Voor praktische doeleinden zijn plant, dier, mens verschillende bestaansvormen; wanneer we toch dieper kijken, zien we, dat de plant alleen een dier is met onvoldoende evolutie van zelfbewustzijn en dynamische kracht; het dier is de mens in de maak; de mens zelf is dat dier en toch maakt het iets meer zelfbewustzijn en dynamisch vermogen hem mens; en zo is hij ook weer het iets meer, dat in zijn wezen gevat en onderdrukt is als de potentie van het goddelijke, --- hij is god in de maak. In elk van deze, plant, dier, mens, god is de Eeuwige daar, die zichzelf als het ware bevat en onderdrukt om een zekere verklaring op te stellen van zijn wezen. Ieder is de hele Eeuwige besloten. De mens zelf, die alles opneemt, wat hem voorging en het omzet in de term van mensheid, is het individuele menselijke wezen en toch is hij de hele mensheid, de universele mens, die handelt in het individu als een menselijke persoonlijkheid. Hij is alles en toch is hij zichzelf en uniek. Hij is wat hij is, maar hij is ook het verleden van alles, wat hij was en de potentie van alles wat hij niet is. We kunnen hem niet begrijpen, wanneer we alleen kijken naar zijn huidige individualiteit, maar we kunnen hem ook niet begrijpen, als we alleen kijken naar zijn algemeenheid, zijn algemene term van mensheid, of terug gaan door exclusie van beiden naar een wezenlijkheid van zijn wezen, waarin zijn onderscheidende mensheid en zijn verbijzonderende individualiteit lijken te verdwijnen. Ieder ding is het Absolute, allen zijn die Ene, maar in deze drie termen maakt het Absolute altijd zijn verklaring van zijn ontwikkelde zelfbestaan. Wij zijn, door de essentiële eenheid, niet gedwongen te zeggen,

dat alle verscheidene handelingen en werken van God tevergeefs, waardeloos, onwerkelijk, fenomenaal, illusoir zijn, en dat het beste en alleen rationele of superrationele gebruik, dat we kunnen maken van onze kennis, weggaan van hen is, ons kosmische en individuele bestaan oplossen in het essentiële wezen en afkomen van alle wording als een futiliteit voor altijd.

In onze praktische omgang met het leven moeten we dezelfde waarheid bereiken. Voor zekere praktische doeleinden moeten we zeggen, dat een ding goed of slecht is, mooi of lelijk, juist of onjuist en op die verklaring handelen; maar als we er onszelf door beperken, krijgen we geen werkelijke kennis. De wet van tegenstellingen is hier alleen rechtsgeldig, zo ver als twee verschillende en tegengestelde verklaringen niet waar kunnen zijn over hetzelfde ding op hetzelfde moment, in hetzelfde gebied, in hetzelfde opzicht, vanuit hetzelfde gezichtspunt en voor hetzelfde praktische doeleinde. Een grote oorlog, vernietiging of een geweldadige, alles omverwerpende revolutie, bijvoorbeeld, kan zich aan ons presenteren als een kwaad, een kwaadaardige en catastrofale wanorde, en het is zo in zekere opzichten, resultaten, manieren van er naar kijken; maar voor anderen kan het een groot goed zijn, omdat het snel het veld ruimt voor een nieuw goed of een meer bevredigende orde. Geen mens is simpel goed of simpel slecht; ieder mens is een mengsel van tegengestelden: we vinden deze tegengestelden zelfs vaak onontwarbaar vermengd in een enkel gevoel, een enkele handeling. Allerlei tegenstrijdige kwaliteiten, vermogens, waarden ontmoeten elkaar en komen samen om onze handeling, leven, natuur te vormen. We kunnen het alleen volledig begrijpen als we enig gevoel krijgen van het Absolute en toch naar zijn werkingen kijken in alle relatieven, die gemanifesteerd worden, --- niet alleen kijken naar ieder op zichzelf, maar ieder in relatie tot allen en naar wat hen allen voorbijgaat en verzoent. We kunnen in feite alleen kennen door het goddelijke gezichtspunt en doeleinde in dingen te krijgen en niet hoofdzakelijk te kijken naar ons eigen, ofschoon ons eigen beperkte menselijke gezichtspunt en kortstondige doeleinde hun geldigheid hebben in het kader van het Al. Want achter alle relatieven is er dit Absolute, dat hen hun wezen geeft en hun rechtvaardiging. Geen bijzondere handeling of opstelling in de wereld is op zichzelf absolute rechtvaardigheid, maar achter alle handelingen en opstellingen is er iets absoluut, dat we rechtvaardigheid noemen, dat zich uitdrukt door hun relatieven en die we zouden realiseren, als ons gezichtspunt en kennis veelomvattend waren, in plaats van dat zij zijn zoals zij zijn, gedeeltelijk, oppervlakkig, beperkt tot enkele ogenschijnlijke

feiten en verschijningen. Zo is er ook een absoluut goed en een absolute schoonheid: maar we kunnen er alleen een glimp van opvangen, als we alle dingen onverdeeld omarmen, en voorbij hun verschijningen komen tot een of ander gevoel van wat tussen hen, allen en ieder, proberen door hun complexe termen te zeggen en uit te werken; geen onbepaalde, --- want de onbepaalde, die alleen het oorspronkelijke materiaal is of misschien de samengepakte conditie van bepaalden, zou door zichzelf helemaal niets uitleggen, --- maar het Absolute. We kunnen inderdaad de tegengestelde methode volgen van het opbreken van alle dingen en weigeren om naar hen te kijken als een geheel en in relatie met dat, wat hen rechtvaardigt, en zo een intellectuele conceptie creëren van absoluut kwaad, absolute onrechtvaardigheid, de absolute afschuwelijkheid, pijnlijkheid, trivialiteit, walgelijkheid of ijdelheid van alle dingen; maar dat is tot het uiterste najagen van de methode van Onwetendheid, wiens kijk is gebaseerd op verdeling. We kunnen zo niet op de juiste manier omgaan met de goddelijke werkingen. Omdat het Absolute zich uitdrukt door relatieven, waarvan we het geheim moeilijk vinden te doorgronden, omdat voor onze beperkte kijk alles een doelloos spel lijkt te zijn van tegengestelden en negatieven of een massa tegenstellingen, kunnen we niet concluderen, dat onze eerste beperkte kijk juist is of dat alles een vergeefse begoocheling van het denkvermogen is en geen werkelijkheid heeft. Noch kunnen we alles oplossen door een oorspronkelijke onverzoende tegenstelling, die de hele rest moet verklaren. De menselijke rede is verkeerd om een gescheiden en definitieve waarde te bevestigen aan iedere tegenstelling op zichzelf of af te komen van de ene door de andere helemaal te ontkennen; maar hij is juist om te weigeren de koppeling van tegenstellingen te accepteren als uiteindelijk en als het laatste woord, die nog op geen enkele manier samen verzoend zijn of anders hun bron en betekenis hebben gevonden in iets voorbij hun tegenstelling.

We kunnen ook geen verzoening of uitleg bewerkstelligen van de oorspronkelijke tegenstellingen van bestaan door toevlucht te nemen in ons concept van Tijd. Tijd, zoals wij het kennen of opvatten, is alleen ons middel om dingen in opeenvolging te realiseren, het is een conditie en oorzaak van condities, varieert op verschillende niveaus van bestaan, varieert zelfs voor wezens op een en hetzelfde niveau: dat is, zogezegd, geen Absolute en kan de primaire relaties van het Absolute niet uitleggen. Zij werken zichzelf in detail uit in Tijd en lijken voor ons mentale en vitale wezen erdoor bepaald te worden; maar dat gelijken brengt ons niet terug naar hun bronnen en principes. Wij maken het

onderscheid van geconditioneerd en ongeconditioneerd en we stellen ons voor, dat het ongeconditioneerde geconditioneerd werd, het Oneindige werd eindig op een of andere datum in de Tijd en kan ophouden eindig te zijn op enige andere datum in de Tijd, omdat het zo aan ons verschijnt in details, bijzonderheden of met betrekking tot dit of dat systeem van dingen. Maar als we kijken naar het bestaan als geheel, zien we, dat het oneindige en eindige co-existeren en bestaan in en door elkaar. Zelfs als ons universum ritmisch in Tijd zou verdwijnen en weer verschijnen, zoals het oude geloof was, zou dat ook alleen een groot detail zijn en zou niet laten zien, dat op een bijzondere tijd alle voorwaarden verdwijnen in het hele gebied van oneindig bestaan en het hele Wezen het ongeconditioneerde wordt, op een andere weer de werkelijkheid opneemt of de verschijning van condities. De eerste bron en de primaire relaties liggen voorbij onze mentale verdelingen van Tijd, in de goddelijke tijdloosheid, of anders in de ondeelbare of eeuwige Tijd, waarvan onze verdelingen en opvolgingen alleen beelden zijn in een mentale ervaring.

Daar zien we, dat alles samenkomt en alle principes, alle hardnekkige werkelijkheden van bestaan, --- want het eindige als een principe van zijn is net zo hardnekkig als het oneindige, --- staan in een primaire relatie met elkaar in een vrije, geen exclusieve eenheid van het Absolute, en dat de manier, waarop zij zich aan ons presenteren in een materiele of mentale wereld, alleen een uitwerking is van hen in secundaire, tertiaire of nog lagere relatieven. Het Absolute is niet het tegengestelde van zichzelf geworden en op een zekere datum werkelijke of onwerkelijke relativiteit aangenomen, waartoe zij oorspronkelijk niet in staat was, noch is de Ene door een wonder de Velen geworden, noch is de ongeconditioneerde afgeweken naar de geconditioneerde, noch degene zonder kwaliteiten uitgesproten naar kwaliteiten. Deze tegenstellingen zijn alleen de geriefelijkheden van ons mentale bewustzijn, onze verdelingen van het ondeelbare. De dingen, die zij vertegenwoordigen, zijn geen ficties, zij zijn werkelijkheden, maar zij worden niet op de juiste manier gekend als zij gezet worden in een onverzoenbare tegenstelling tot of scheiding van elkaar; want er is geen zodanige onverzoenbare tegenstelling of scheiding van hen in het alzicht van het Absolute. Dit is niet alleen de zwakheid van onze wetenschappelijke verdelingen en metafysische onderscheidingen, maar van onze exclusieve spirituele realisaties, die alleen exclusief zijn, omdat we om hen te bereiken, moeten beginnen vanuit ons beperkende en verdelende mentale bewustzijn. Wij moeten de metafysische

onderscheidingen maken om onze intelligentie te helpen naar een waarheid, die hem te boven gaat, omdat het alleen zo is, dat hij kan ontsnappen uit de verwarringen van onze eerste niet onderscheidende mentale kijk op dingen; maar als we ons door hen binden tot het eind, maken we kettingen van wat alleen onze eerste hulp zou moeten zijn. Wij moeten ook gebruik maken van onderscheiden spirituele realisaties, die eerst tegengesteld zouden kunnen lijken aan elkaar, want als mentale wezens is het moeilijk of onmogelijk voor ons om onmiddellijk groot en volledig te grijpen, wat voorbij onze mentaliteit ligt; maar we maken fouten, wanneer we hen intellectualiseren in enige waarheden, --- zoals, wanneer we aannemen, dat de Onpersoonlijke de enige uiteindelijke realisatie moet zijn en de rest schepping van Maya of verklaren, dat de Saguna, het Goddelijke in zijn kwaliteiten, dat is en de onpersoonlijkheid wegduwen van onze spirituele ervaring. We moeten zien, dat deze beide realisaties van de grote spirituele zoekers even geldig zijn in zichzelf, even ongeldig tegenover elkaar; zij zijn een en dezelfde Werkelijkheid, die ervaren wordt aan twee zijden, die beiden noodzakelijk zijn voor de volle kennis en ervaring van elkaar en van wat zij beiden zijn. Zo is het met de Ene en de Velen, het eindige en het oneindige, het transcendente en het kosmische, het individu en het universele; ieder is de ander, zowel als zichzelf en geen van beiden kan geheel gekend worden zonder de ander en zonder hun verschijning van tegengestelde opposities voorbij te gaan.

Wij zien dan, dat er drie termen zijn van het ene bestaan, transcendent, universeel en individueel en dat ieder van deze altijd heimelijk of openlijk de twee anderen bevat. Het Transcendente bezit altijd zichzelf en controleert de andere twee als de basis van zijn eigen tijdelijke mogelijkheden; dat is het Goddelijke, het eeuwige albezittende Godbewustzijn, almachtig, alwetend, alomtegenwoordig, dat alle bestaansvormen informeert, omarmt, bestuurt. Het menselijke wezen is hier op aarde het hoogste vermogen van de derde term, het individu, want alleen hij kan zijn kritische draaipunt, de beweging van zelfmanifestatie uitwerken, die aan ons verschijnt als de involutie en de evolutie van het goddelijke bewustzijn tussen de twee termen van de Onwetendheid en de Kennis. Het vermogen van het individu om in zijn bewustzijn door zelfkennis zijn eenheid te bezitten met het Transcendente en het universele, met het Ene Wezen en alle wezens en te leven in die kennis en zijn leven er door te transformeren, maakt de uitwerking van de goddelijke zelfmanifestatie door het individu mogelijk; en de aankomst van het individu, --- niet in een, maar in allen, --- bij het goddelijk leven is het enige

bevatbare object van de beweging. Het bestaan van het individu is geen fout in een of ander zelf van het Absolute, dat dat zelf naderhand ontdekt; want het is onmogelijk, dat het absolute zelfgewaarzijn of iets, dat er een mee is, onwetend zou moeten zijn van zijn eigen waarheid en zijn eigen capaciteiten en verraden door die onwetendheid, ofwel naar een vals idee van zichzelf, die hij moet corrigeren of een onpraktische onderneming, die hij moet opgeven. Noch is het individuele bestaan een ondergeschikte omstandigheid in een goddelijk spel of Lila, een spel, dat bestaat in een voortdurende revolutie door niet eindigende cycli van plezier en lijden zonder enige hogere hoop in de Lila zelf of enig resultaat van haar, behalve de toevallige ontsnapping van enkelen van tijd tot tijd uit hun slavernij aan deze onwetendheid. We zouden gedwongen kunnen zijn om die meedogenloze en desastreuze kijk op de werkingen van God te behouden als de mens geen vermogen van zelftranscendentie had of geen vermogen om de condities van het spel door zelfkennis dichter en dichter te transformeren tot de waarheid van de goddelijke Heerlijkheid. In dat vermogen ligt de rechtvaardiging van het individuele bestaan; het individu en het universele, die in zichzelf het goddelijke licht, vermogen, vreugde van het transcendente Sachchidananda ontvouwen, dat zich altijd boven hen manifesteert, altijd heimelijk achter hun oppervlakkige verschijningen, is de verborgen intentie, de uiteindelijke betekenis van het goddelijke spel, de Lila. Maar het moet in henzelf, in hun transformatie, maar ook in hun volharding en volmaakte relaties, niet in hun zelfvernietiging ontvouwd worden. Anders zou er geen reden voor hen zijn om ooit bestaan te hebben; de mogelijkheid van het ontvouwen van God in het individu is het geheim van het raadsel; zijn aanwezigheid daar en deze intentie van zelfontvouwen zijn de sleutel naar de wereld van Kennis-Onwetendheid.

HOOFDSTUK IV

Het Goddelijke en het Ongoddelijke.

De Ziener, de Denker, de Zelfbestaande, die overal wordt, heeft alles volmaakt geordend sinds eeuwige jaren.

*Isha Upanishad.*¹⁷

Velen, gezuiverd door kennis, hebben Mijn toestand van zijn bereikt.... Zij hebben gelijkheid bereikt in hun wet van zijn aan Mij.

*Gita.*¹⁸

Ken Dat voor de Brahman en niet dit, wat mensen hier koesteren.

*Kena Upanishad.*¹⁹

Een, die het innerlijke Zelf bestuurt van alle wezens.... Zoals de Zon, het oog van de wereld, niet geraakt wordt door de uitwendige fouten van zicht, zo wordt het innerlijke Zelf niet geraakt door het verdriet van de wereld..

*Katha Upanishad.*²⁰

De Heer verblijft in het hart van alle wezens.

*Gita.*²¹

¹⁷ Vers 8.

¹⁸ IV.10;XIV.2.

¹⁹ I.4.

²⁰ II.2.12,11

²¹ XVIII.61.

HET UNIVERSUM is een manifestatie van een oneindig en eeuwig Al-Bestaan: het Goddelijk Wezen verblijft in al wat is; wij zijn zelf dat in onszelf, in ons eigen diepste wezen; onze ziel, de geheime inwonende psychische entiteit, is een deel van het Goddelijke Bewustzijn en Essentie. Dit is het gezichtspunt, dat we ingenomen hebben over ons bestaan; maar tegelijkertijd spreken we over een goddelijk leven als de culminatie van het evolutionaire proces en het gebruik van de frase houdt in, dat ons huidige leven ongoddelijk is en ook al het leven, dat beneden ons is. Op het eerste gezicht lijkt dit een zelfcontradictie; in plaats van een onderscheid maken tussen het goddelijke leven, waarnaar we streven en een huidig ongoddelijk bestaan, zou het logischer zijn om te spreken over een opstijging van niveau naar een hoger niveau van een goddelijke manifestatie. Het zou toegegeven kunnen worden, dat essentieel, wanneer we kijken naar alleen de innerlijke werkelijkheid en de suggesties van het uiterlijke beeld niet meetellen, zo de natuur van de evolutie zou kunnen zijn, de verandering, die we moeten ondergaan in de Natuur; zo zou het waarschijnlijk verschijnen voor het onpartijdige oog van een universele visie, die niet gehinderd wordt door onze dualiteiten van kennis en onwetendheid, goed en kwaad, geluk en lijden, en dat deelneemt aan het onbelemmerde bewustzijn en de heerlijkheid van Sachchidananda. En toch heeft, vanuit het praktische en relatieve gezichtspunt, als onderscheiden van een essentiële visie, de onderscheiding tussen het goddelijke en ongoddelijke een aanhoudende waarde, een erg nadrukkelijke betekenis. Dit is dan een aspect van het probleem, dat het nodig heeft om in het licht gebracht en zijn ware belangrijkheid vast te stellen.

De onderscheiding tussen het goddelijke en ongoddelijke leven is in feite identiek aan de onderscheiding, die ten grondslag licht aan een leven van Kennis, dat geleefd wordt in zelfgewaarzijn en in het vermogen van het Licht en een leven van Onwetendheid, --- in ieder geval presenteert zij zich zo in een wereld, die langzaam en met moeite evolueert uit een oorspronkelijke Onbewustheid. Al het leven, dat deze Onbewustheid nog als haar basis heeft, wordt bestempeld met het merk van radicale onvolmaaktheid, want zelfs als zij genoeg neemt met haar eigen type, is het een genoegdoening met iets, dat incompleet en onharmonieus is, een lapwerk van disharmoniën: aan de andere kant zou zelfs een zuiver mentaal en vitaal leven volmaakt zijn binnen haar beperkingen, wanneer zij gebaseerd was op een beperkt,

maar harmonieus zelfvermogen en zelfkennis. Deze slavernij aan een eeuwigdurend merk van onvolmaaktheid en disharmonie is het merk van het ongoddelijke; een goddelijk leven zou, aan de andere kant, zelfs, wanneer zij voortgaat van het weinige naar het meerdere, in ieder stadium harmonieus zijn in haar principe en detail: zij zou een stevige grond zijn, waarop vrijheid en perfectie natuurlijk zouden kunnen floreren of groeien naar hun hoogste formaat, verfijnen en uitbreiden naar hun meest subtiële overvloed. Alle onvolmaaktheden, alle volmaaktheden moeten in ogenschouw genomen worden in onze beschouwing van het verschil tussen een ongoddelijk en een goddelijk bestaan: maar gewoonlijk, wanneer we het onderscheid maken, doen we het als menselijk wezens, die worstelen onder de druk van het leven en de moeilijkheden van ons gedrag temidden van haar onmiddellijke problemen en verwardheden; het meeste denken we aan het onderscheid, dat we verplicht zijn te maken tussen goed en kwaad of over dat met haar verwante probleem van dualiteit, het mengsel in ons van geluk en lijden. Wanneer we intellectueel zoeken naar een goddelijke aanwezigheid in dingen, een goddelijke oorsprong van de wereld, een goddelijk bestuur over haar werkingen, zijn de aanwezigheid van kwaad, de aandrang tot lijden, het grote, het enorme deel, dat geofferd wordt aan pijn, verdriet en kwelling in de economie van de Natuur, de wrede fenomenen, die onze rede verbijsteren en het instructieve geloof te boven gaan van de mensheid in een zodanige oorsprong en bestuur of in een alziende, allesbepalende en alomtegenwoordige Goddelijke Immanentie. Andere moeilijkheden zouden we gemakkelijker en gelukkiger kunnen oplossen en een verschuiving kunnen maken om beter tevreden te kunnen zijn met de onderhavige afdoendheid van onze oplossingen. Maar deze standaard van beoordeling is niet voldoende uitgebreid en wordt gebaseerd op een te menselijk gezichtspunt; want voor een wijdere zienswijze verschijnen kwaad en lijden alleen als een voorkomend aspect, zij zijn niet het hele defect, zelfs niet de wortel van de materie. De som van de onvolmaaktheden van de wereld wordt niet gevormd uit alleen deze twee tekortkomingen; er is meer dan de val, als er een val was, van ons spirituele of materiele wezen van goed en van geluk of van het falen van onze natuur om kwaad en lijden te boven te komen. Naast de deficiëntie van de ethische en hedonistische genoegdoeningen, vereist door ons wezen, het gebrek aan het Goede en Heerlijkheid in onze wereldervaring, is er ook de deficiëntie van andere goddelijke graden; want Kennis, Waarheid, Schoonheid, Vermogen, Eenheid zijn, zij ook, de materie en elementen van een goddelijk leven, en deze worden aan ons gegeven op een

karige en zuinige manier; toch zijn zij allen, in hun absolute, vermogens van de Goddelijke Natuur.

Het is dan niet mogelijk om de beschrijving van de ongoddelijke onvolmaaktheid van ons en van de wereld enkel te beperken tot moreel kwaad of zintuiglijk lijden; er is meer in het wereldenigma dan hun dubbele probleem, --- want zij zijn alleen twee sterke resultaten van een algemeen principe. We moeten het algemene principe van onvolmaaktheid toestaan en beschouwen. Wanneer we deze algemene onvolmaaktheid van dichtbij bekijken, zullen we zien, dat zij eerst bestaat in een beperking in ons van de goddelijke elementen, die hen berooft van hun goddelijkheid, dan in een gevarieerde veelvertakkende verstoring, een perversie, een tegengestelde draai, een vervalsend vertrek van een of andere ideale Waarheid van zijn. Voor onze denkvermogens, die die Waarheid niet bezitten, maar haar kunnen ontvangen, vertegenwoordigt dit vertrek zichzelf, ofwel als een toestand, waar we spiritueel vanaf gedwaald zijn of als een mogelijkheid of belofte, die we niet kunnen vervullen, niet kunnen realiseren, omdat zij alleen als een ideaal bestaat. Er is ofwel een val geweest van de innerlijke geest van een groter bewustzijn en kennis, heerlijkheid, liefde en schoonheid, vermogen en capaciteit, harmonie en goed, of anders is er een mislukking van onze worstelende natuur, een impotentie om te bereiken wat we instinctief zien goddelijk en werkelijk te zijn. Wanneer we de oorzaak van de val of mislukking binnendringen, zullen we zien, dat alles voortkomt uit het ene primaire feit, dat ons wezen, bewustzijn, kracht, ervaring een principe of een effectief fenomeen van verdeling of scheuring vertegenwoordigen, --- niet juist in hun zelf, maar in hun oppervlakkige, pragmatische natuur --- in de eenheid van het Goddelijke Bestaan. Deze verdeling wordt in zijn onvermijdelijke praktische effect een beperking van het goddelijke bewustzijn en kennis, de goddelijke heerlijkheid en schoonheid, het goddelijke vermogen en capaciteit, de goddelijke harmonie en goed: er is een beperking van volledigheid en heelheid, een blindheid in onze visie van deze dingen, een lamheid in ons volgen van hen, in onze ervaring van hen een fragmentatie, een vermindering van vermogen en intensiteit, een verlaging van kwaliteit, --- het merk van een afdaling van spirituele hoogten of anders van een bewustzijn, dat tevoorschijn komt uit de ongevoelige neutrale eentonigheid van het Onbewuste; de intensiteiten, die normaal zijn en natuurlijk op hogere gebieden, zijn verloren in ons of verflauwd om zo te harmoniseren met het zwart en grijs van ons materieel bestaan. Daar komt ook door een secundair achterliggend effect een perversie omhoog van deze hoogste dingen; in onze

beperkte geestesgesteldheid komen onbewustzijn en verkeerd bewustzijn tussenbeide, onwetendheid bedekt onze hele natuur, en --- door de verkeerde toepassing of verkeerde richting van een onvolmaakte wil en kennis, door automatische reacties van onze verminderde bewustzijnskracht en de ongerijmde armoede van onze substantie --- tegenstellingen van de goddelijke elementen worden gevormd, onvermogen, inertie, valsheid, fout, pijn en verdriet, verkeerd handelen, disharmonie, kwaad. Er is ook altijd, ergens verborgen in onze zelden, gekoesterd in onze schuilhoeken, zelfs, wanneer het niet openlijk gevoeld wordt in de bewuste natuur, zelfs, wanneer het geweigerd wordt door de delen van ons, die deze dingen martelen, een gehechtheid aan deze ervaring van verdeling, een vasthouden aan de verdeelde manier van zijn, die de wegneming tegenhoudt van dit ongeluk of hun weigering en verwijdering. Want sinds het principe van Bewustzijn-Kracht en Ananda aan de wortel staat van alle manifestatie, kan niets blijven bestaan, als het geen wil had in onze natuur, een sanctie van de Purusha, een aanhoudend plezier in een of ander deel van het wezen, zelfs ofschoon het een of pervers plezier is, om het te bestendigen.

Wanneer we zeggen, dat alles een goddelijke manifestatie is, zelfs wat we ongoddelijk noemen, bedoelen we, dat alles in haar essentie goddelijk is, zelfs als de vorm ons verbijstert of afstoot. Of, om het in een formule te gieten, waaraan ons psychologische gevoel makkelijke zijn fiat kan geven, in alle dingen is er een tegenwoordigheid, een primaire Werkelijkheid, --- het Zelf, het Goddelijke, Brahman, --- die altijd zuiver, perfect, zaligvol, oneindig is: zijn oneindigheid wordt niet beïnvloed door de beperkingen van relatieve dingen; zijn zuiverheid wordt niet bezoedeld door onze zonde en kwaad; zijn zaligheid wordt niet aangeraakt door onze pijn en lijden; zijn volmaaktheid wordt niet aangetast door onze tekortkomingen van bewustzijn, kennis, wil, eenheid. In zekere beelden van de Upanishads wordt de goddelijke Purusha beschreven als het ene Vuur, dat alle vormen is binnengegaan en zichzelf vormt in overeenstemming met de vorm als de ene Zon, die alles onverdeeld verlicht en niet beïnvloedt wordt door de fouten van ons zien. Maar deze affirmatie is niet genoeg; het laat het probleem onopgelost, waarom, wat in zichzelf altijd zuiver, volmaakt, zaligvol, oneindig is, niet alleen in zijn manifestatie onvolmaaktheid en beperking, onzuiverheid en lijden en valsheid en kwaad zou tolereren, maar het lijkt te onderhouden en aan te moedigen: hij zet de dualiteit op, die het probleem vormt, maar lost haar niet op.

Wanneer we eenvoudig deze disharmonische feiten van bestaan in elkaars

tegenwoordigheid laten staan, worden we gedreven om te concluderen dat er geen verzoening mogelijk is; al wat we kunnen doen, is zoveel mogelijk vast houden aan een verdiepend gevoel van de vreugde van de zuivere en essentiële Tegenwoordigheid en het beste doen dat we kunnen met de niet overeenkomstige uiterlijkheid, tot we in haar plaats de wet van haar goddelijke tegengestelde kunnen opleggen. Of anders moeten we eerder zoeken naar een ontsnapping dan naar een oplossing. Want we kunnen zeggen, dat de innerlijke Tegenwoordigheid alleen een Waarheid is en de niet overeenkomstige uiterlijkheid een valsheid of illusie, gecreëerd door een mysterieus principe van Onwetendheid; ons probleem is een of andere uitweg te vinden uit de valsheid van de gemanifesteerde wereld naar de waarheid van de verborgen Werkelijkheid. Of we kunnen met de Buddhist vasthouden, dat er geen noodzaak van uitleg is, omdat er dit ene praktische feit is van de onvolmaaktheid en tijdelijkheid van dingen en geen Zelf, Goddelijkheid of Brahman, want dat is ook een illusie van ons bewustzijn: het ene, dat noodzakelijk is voor de bevrijding, is af te komen van de hardnekkige structuur van ideeën en de hardnekkige energie van handeling, die een continuïteit onderhouden in de stroom van de tijdelijkheid. Op deze weg van ontsnapping bereiken we zelfvernietiging in Nirvana; het probleem van dingen krijgt zichzelf vernietigd door onze eigen zelfvernietiging. Dit is een uitweg, maar het ziet er niet uit als de ware en enige uitweg, noch zijn de andere oplossingen helemaal bevredigend. Het is een feit, dat door uitsluiting van de niet overeenkomstige manifestatie uit ons innerlijke bewustzijn als een oppervlakkige uiterlijkheid, door alleen te staan op de zuivere en volmaakte Tegenwoordigheid, we individueel een diep en zaligvol gevoel kunnen verkrijgen van deze stille Goddelijkheid, kunnen binnengaan in het heiligdom, kunnen leven in het licht en vervulling. Een exclusieve innerlijke concentratie op het Werkelijke, het Eeuwige is mogelijk, zelfs een zelfonderdampeling, waarmee we de dissonanten van het universum kunnen verliezen of wegdoen. Maar er is ook ergens diep beneden in ons de noodzaak van een totaal bewustzijn, er is in de Natuur een heimelijk universeel zoeken naar het hele Goddelijke, een impuls naar een of ander totaal gewaarzijn en heerlijkheid en vermogen van bestaan; deze noodzaak van een heel wezen, een totale kennis, deze integrale wil in ons wordt niet volledig bevredigd door deze oplossingen. Zolang als de wereld niet goddelijk aan ons uitgelegd wordt, blijft het Goddelijke onvolmaakt bekend; want ook de wereld is Dat en zolang het niet aanwezig is voor ons bewustzijn en in bezit van onze vermogens van bewustzijn in de zin van het goddelijke wezen, zijn we niet in

het bezit van de hele Goddelijkheid.

Het is mogelijk op andere wijze te ontsnappen uit het probleem: want door altijd de essentiële Aanwezigheid toe te geven, kunnen we nu de goddelijkheid van de manifestatie rechtvaardigen door de menselijke kijk te corrigeren van vervolmaking of het opzij te zetten als een te beperkte mentale standaard. We zouden kunnen zeggen, dat niet alleen de Geest in dingen absoluut volmaakt en goddelijk is, maar dat ieder ding ook relatief volmaakt en goddelijk is in zichzelf, in zijn uitdrukking van wat het moet uitdrukken van de mogelijkheden van bestaan, in zijn aanvaarding van zijn juiste plaats in de volledige manifestatie. Ieder ding is goddelijk in zichzelf, omdat ieder een feit en idee is van het goddelijk wezen, kennis en wil, die zich onfeilbaar vervullen overeenkomstig de wet van die bepaalde manifestatie. Ieder wezen is in bezit van de kennis, de kracht, de maat en soort zaligheid van bestaan, die precies juist is voor zijn eigen natuur; ieder werkt in de gradaties van ervaring, bepaald door een heimelijke inherente wil, een ingeboren wet, een intrinsiek vermogen van het zelf, een verborgen betekenis. Het is zo volmaakt in de relatie van zijn fenomenen met de wet van zijn wezen; want allen zijn in harmonie met dat, ontspringen eraan, passen zichzelf aan aan zijn doeleinde overeenkomstig de onfeilbaarheid van de goddelijke Wil en Kennis, die aan het werk is binnen het schepsel. Hij is ook volmaakt en goddelijk in zijn relatie met het geheel, in zijn juiste plaats in het geheel; voor die totaliteit is het noodzakelijk en hij vervult er in een deel, waarmee de vervolmaking, werkelijk en voortgegaan in universele harmonie, de aanpassing van allen erin aan zijn hele doel en zijn hele betekenis geholpen wordt en afgemaakt. Dat voor ons een ding ongoddelijk lijkt, als we ons haasten om dit of dat fenomeen te veroordelen als onverenigbaar met de natuur van een goddelijk wezen, komt, omdat we onwetend zijn over de betekenis en het doel van het Goddelijke in de wereld in zijn totaliteit. Omdat we alleen delen en fragmenten zien, beoordelen we ieder op zichzelf, alsof het het geheel zou zijn, beoordelen we ook de uitwendige fenomenen zonder hun geheime betekenis te kennen; maar door zo te doen, schenden we onze waardering van dingen, zetten er een stempel op van een oorspronkelijke en fundamentele fout. Volmaaktheid kan niet verblijven in het ding in zijn afgescheidenheid, want die afgescheidenheid is een illusie; volmaaktheid is de volmaaktheid van de volledige goddelijke harmonie.

Dit alles kan tot op zekere hoogte zo ver als het gaat waar zijn; maar dit is ook een op zichzelf onvolledige oplossing en het kan ons geen volledige voldoening geven. Het

neemt onvoldoende rekenschap van het menselijke bewustzijn en het menselijke gezichtspunt, van waar we moeten beginnen; het geeft ons geen visie van de harmonie, die zij aanvoert, en dus kan zij niet aan onze eis voldoen of overtuigen, maar spreekt alleen door een koude intellectuele conceptie ons acute menselijke gevoel tegen van de werkelijkheid van kwaad en onvolmaaktheid; zij geeft ook geen leiding aan het psychische element in onze natuur, de aspiratie van de ziel naar licht en waarheid en naar een spirituele overwinning, een victorie over onvolmaaktheid en kwaad. Op zichzelf betekent deze kijk op dingen weinig meer dan het gemakkelijke dogma, dat ons vertelt, dat alles goed is, omdat alles volmaakt bepaald is door de goddelijke Wijsheid. Zij levert ons niets beters dan een aanvullend intellectueel en filosofisch optimisme: geen licht wordt gekeerd naar de verontrustende feiten van pijn, lijden en disharmonie, waarvan ons menselijke bewustzijn voortdurend en verstorend getuige is; er is op zijn hoogst een suggestie, dat er in de goddelijke rede van dingen een sleutel naar deze dingen is, waartoe we geen toegang hebben. Dit is geen voldoende antwoord aan onze ontevredenheid en onze aspiratie, die, hoe onwetend ook in hun reacties, hoe vermengd ook hun mentale motieven, moeten overeenkomen met een goddelijke werkelijkheid, dieper beneden in ons wezen. Een Goddelijk Geheel, dat volmaakt is door reden van de onvolmaaktheid van zijn delen, loopt het risico om zelf alleen volmaakt te zijn in onvolmaaktheid, omdat hij helemaal een of andere etappe in een onvolbracht doeleinde vervult; het is dan een huidige maar geen uiteindelijke Volledigheid. We kunnen er het Griekse gezegde op toepassen, *Theos ouk estin alla gignetai*, het Goddelijke is nog niet wezenlijk, maar is in wording. Het ware Goddelijke zou dan heimelijk in ons zijn en misschien allerhoogst boven ons; het Goddelijke in ons en boven ons vinden zou de werkelijke oplossing zijn, volmaakt worden, zoals Dat volmaakt is, bevrijding bereiken door gelijkenis ermee of door verkrijgen van de wet van zijn natuur, *sādrśya, sādharma*.

Wanneer het menselijke bewustzijn gebonden zou worden aan het gevoel van onvolmaaktheid en de aanvaarding ervan als de wet van ons leven en juist het karakter van ons bestaan, --- een beredeneerde aanvaarding, die in onze menselijke natuur zou kunnen antwoorden aan de blinde dierlijke aanvaarding van de dierlijke natuur, --- dan zouden we kunnen zeggen, dat wat we zijn de grens markeert van de goddelijke zelfuitdrukking in ons; we zouden ook kunnen geloven, dat onze onvolmaaktheden en noden werkten voor de algemene harmonie en vervolmaking van dingen en onszelf troosten met deze filosofische balsem, aangeboden voor onze wonden, tevredengesteld

om tussen de valkuilen van het leven te bewegen met zoveel rationele voorzichtigheid of zoveel filosofische schrandtheid en berusting als onze onvolledige mentale wijsheid en onze ongeduldige vitale delen toestonden. Of anders, wanneer we toevlucht nemen in de meer troostende vurigheden van religie, zouden we aan alles kunnen toegeven als de wil van God in de hoop op of het geloof in beloning in een Paradijs, waarvoor wij zullen binnentreden in een gelukkiger bestaan en een meer zuivere en volmaakte natuur aannemen. Maar er is een essentiële factor in ons menselijke bewustzijn en haar werkingen, die, niet minder dan de rede, haar volledig onderscheidt van het dier: er is niet alleen een mentaal deel in ons, die onvolmaaktheid herkent, er is een psychisch deel in ons, dat het weigert. De ontevredenheid van onze ziel met onvolmaaktheid als een wet van leven op aarde, haar aspiratie naar de eliminatie van alle onvolmaaktheden van onze natuur, niet alleen in een hemel en er voorbij, waar het automatisch onmogelijk zou zijn om onvolmaakt te zijn, maar hier en nu in een leven, waar volmaaktheid veroverd moet worden door evolutie en strijd, zijn net zoveel een wet van ons wezen als die, waar zij tegen strijden; zij zijn ook goddelijk, --- een goddelijke ontevredenheid, een goddelijke aspiratie. In hen is het inherente licht van een vermogen van binnen, die hen in ons onderhoudt, zodat het Goddelijke daar niet alleen zou kunnen zijn als een verborgen Werkelijkheid in onze spirituele heimelijkheden, maar zichzelf ontvouwt in de evolutie van de Natuur.

In dit licht kunnen we toegeven, dat alles volmaakt werkt naar een goddelijk einde door een goddelijke wijsheid en daarom is ieder ding op die manier volmaakt op zijn plaats gezet; maar we zeggen, dat dat niet het geheel is van het goddelijke doeleinde. Want wat is, is alleen te rechtvaardigen, vindt zijn volmaakte zin en voldoening in dat wat kan en zal zijn. Er is ongetwijfeld een sleutel in de goddelijke rede, die dingen zou rechtvaardigen zoals ze zijn door hun juiste betekenis te openbaren en ware geheim als anders, subtieler, dieper dan hun buitenwaartse bedoeling en fenomenale verschijning, die alles is, dat normaal opgevangen kan worden door onze huidige intelligentie: maar we kunnen niet tevreden zijn met dat geloof, de spirituele sleutel van dingen zoeken en vinden is de wet van ons wezen. Het teken van de vondst is geen filosofische intellectuele erkenning en een opgeven of wijze acceptatie van dingen, zoals zij zijn, door een of andere goddelijke zin en doeleinde in hen, die ons teboven gaat; het werkelijke teken is een elevatie naar de spirituele kennis en het vermogen, dat de wet zal transformeren en de fenomenen en uiterlijke vormen van ons leven dichter naar een

waar beeld van die goddelijke zin en dat doeleinde. Het is juist en redelijk om met gelijkmoedigheid lijden en onderwerping aan gebrek te doorstaan als de onmiddellijke wil van God, een huidige wet van onvolmaaktheid, opgelegd aan onze leden, maar met de voorwaarde, dat we het ook herkennen als de wil van God in ons om kwaad en lijden te transcenderen, om onvolmaaktheid te transformeren in volmaaktheid, om te rijzen naar een hogere wet van de Goddelijke Natuur. In ons menselijke bewustzijn is er een beeld van een ideale waarheid van zijn, een goddelijke natuur, een beginnende godheid: in relatie met die hogere waarheid kan onze huidige toestand van onvolmaaktheid relatief beschreven worden als een ongoddelijk leven en de condities van de wereld, van waaruit wij starten als ongoddelijke condities; de onvolmaakheden zijn de aanwijzing, die ons gegeven wordt, dat zij er zijn als eerste vermommingsen, niet als de bedoelde uitdrukking van het goddelijke wezen en de goddelijke natuur. Het Vermogen in ons, de besloten Goddelijkheid, heeft de vlam aangestoken van aspiratie, schildert het beeld van het ideaal, houdt onze ontevredenheid levend, en zet ons aan om de vermoming af te gooien en de Godheid te openbaren of, in de Vedische frase, te vormen en ontsluiten in de manifeste geest, denkvermogen, leven, en lichaam van dit aardse schepsel. Onze huidige natuur kan alleen overgankelijk zijn, onze onvolmaakte status een beginpunt en gelegenheid voor de verwerving van een andere hogere, wijdere en grotere, die goddelijk en volmaakt zal zijn, en niet alleen volmaakt door de geheime geest er in, maar in zijn manifestatie en meest uiterlijke vorm van bestaan.

Maar deze conclusies zijn alleen de eerste redeneringen of primaire intuïties, gebaseerd op onze innerlijke zelfervaring en de klaarblijkelijke feiten van het universele bestaan. Zij kunnen niet helemaal gevalideerd worden, tenzij we de werkelijke oorzaak weten van onwetendheid, onvolmaaktheid en lijden en hun plaats in het kosmische doel of de kosmische orde. Er zijn drie voorstellingen over God en de wereld, --- wanneer we het Goddelijke Bestaan toegeven, --- waarvan de algemene rede en bewustzijn van de mensheid getuigenis aflegt; maar een van de drie, --- die nog noodzakelijk gemaakt wordt door het karakter van de wereld, waarin wij leven, --- harmoniseert niet met de andere twee, en door deze disharmonie wordt het menselijke denkvermogen geworpen in grote perplexiteiten van contradictie en gedreven naar twijfel en ontkenning. Want eerst vinden we een alomtegenwoordige Goddelijkheid en Werkelijkheid bevestigd, zuiver, volmaakt en zaligvol, zonder wie, naast wie niets kan bestaan, omdat alles alleen bestaat door hem en in zijn wezen. Alle denken over het onderwerp, dat niet atheïstisch

is of materialistisch of anders primitief en antropomorfisch, moet beginnen bij deze erkenning of dit fundamentele concept bereiken. Het is waar, dat zekere religies een extrakosmische Godheid lijken te veronderstellen, die een wereld geschapen heeft buiten en apart van zijn eigen bestaan; maar, wanneer zij komen tot construeren van een theologie of spirituele filosofie, erkennen zij ook een alomtegenwoordigheid of immanentie, --- want deze alomtegenwoordigheid legt zichzelf op, is een noodzaak voor spiritueel denken. Wanneer er een zodanige Goddelijkheid, Zelf of Werkelijkheid is, moet zij overal zijn, een en ondeelbaar, niets kan mogelijkerwijze bestaan apart van zijn bestaan; niets kan geboren worden uit iets anders dan Dat; er kan niets zijn, dat niet gedragen wordt door Dat, onafhankelijk Ervan, ongevuld door de adem en het vermogen van Zijn wezen. Er is inderdaad van uitgegaan, dat de onwetendheid, de onvolmaaktheid, het lijden van deze wereld niet ondersteund worden door het Goddelijke Bestaan; maar dan moeten we twee Goden veronderstellen, een Ormuz van het goede en een Ahriman van het kwade of misschien een volmaakt suprakosmisch en immanent Wezen, en een onvolmaakte kosmische Demiurg of gescheiden ongoddelijke Natuur. Dit is een mogelijke conceptie, maar onwaarschijnlijk voor onze hoogste intelligentie, --- het kan op zijn hoogst alleen een ondergeschikt aspect zijn, niet de oorspronkelijke waarheid of de hele waarheid van dingen; noch kunnen we veronderstellen, dat het ene Zelf en Geest in allen en het ene Vermogen, schepper van allen, verschillend zijn, tegengesteld in het karakter van hun wezen, gescheiden in hun wil en doeleinde. Onze rede vertelt ons, ons intuïtieve bewustzijn voelt, en hun getuige wordt bevestigd door spirituele ervaring, dat het ene zuivere en absolute Bestaan bestaat in alle dingen en wezens, zoals alle dingen en wezens in Het en door Het bestaan en niets kan zijn en gebeuren zonder deze inwonende en alles ondersteunende Aanwezigheid.

Een tweede affirmatie, die ons denkvermogen natuurlijkerwijze accepteert als de consequentie van het eerste postulaat, is, dat door het allerhoogste bewustzijn en het allerhoogste vermogen van deze alomtegenwoordige Goddelijkheid in zijn volmaakte universele kennis en goddelijke wijsheid alle dingen geordend worden en bestuurd in hun fundamentele relaties en hun proces. Maar aan de andere kant zijn het actuele proces van dingen, de actuele relaties, die we zien, zoals gepresenteerd aan ons menselijke bewustzijn, relaties van onvolmaaktheid, van beperking; daar verschijnt een disharmonie, zelfs een perversie, iets, dat het tegengestelde is van onze conceptie van het Goddelijke Bestaan, een zeer klaarblijkelijke ontkenning, of tenminste een vervorming of

vermomming van de Goddelijke Tegenwoordigheid. Daar komt dan een derde affirmatie omhoog van de Goddelijke Werkelijkheid en de wereldwerkelijkheid, zo verschillend in essentie en in orde, zo verschillend, dat we ons moeten terugtrekken van de een om de andere te bereiken; als we de Goddelijke Inwoner zouden vinden, moeten we de wereld weigeren, die hij bewoont, bestuurt, geschapen heeft of gemanifesteerd in zijn eigen bestaan. De eerste van deze drie proposities is onvermijdelijk, de tweede moet ook standhouden als het alomtegenwoordige Goddelijke iets te maken heeft met de wereld, die hij bewoont en met zijn manifestatie, bouw, onderhoud, en bestuur: maar de derde lijkt ook zelfevident en toch is hij onverenigbaar met zijn precedenten en deze dissonant confronteert ons met een probleem, die niet in staat lijkt te zijn tot een bevredigende oplossing.

Het is niet moeilijk door een of andere constructie van de filosofische rede of van de theologische redenering de moeilijkheid te omzeilen. Het is mogelijk om een nietsdoende Godheid op te zetten, zoals de goden van Epicurus, zaligvol in zichzelf, die waarnemen, maar onverschillig voor een wereld, geleid of slecht geleid door een mechanische wet van de Natuur. Het is open voor ons om een Getuige Zelf te positioneren, een stille Ziel in dingen, een Purusha, die de Natuur toestaat te doen, wat zij wil en tevreden is om al haar orde en al haar wanorde te reflecteren in zijn passieve en smetteloze bewustzijn, --- of een allerhoogste Zelf, absoluut, inactief, vrij van alle relaties, niet betrokken bij de werken van de kosmische Illusie of Schepping, die mysterieus of paradoxaal uit Het is ontstaan of tegenover Het om een wereld van tijdelijke schepselen te bekoren en te kwellen. Maar al deze oplossingen doen niet meer dan de klaarblijkelijke dissonant reflecteren van onze tweevoudige ervaring; zij proberen niet te verzoenen, noch lossen zij het op of leggen zij het uit, maar bevestigen het alleen door een open of bedekt dualisme en een essentiële verdeling van het Ondeelbare. Er wordt praktisch een tweevoudige Godheid, Zelf of Ziel en Natuur bevestigd: maar Natuur, het Vermogen in dingen, kan niet anders zijn, dan een vermogen van het Zelf, de Ziel, het essentiële Wezen van dingen; haar werken kunnen helemaal niet onafhankelijk zijn van Ziel of Zelf, kunnen niet haar eigen tegengestelde resultaat en werking zijn, onaangedaan door zijn toestemming of weigering of een geweld van mechanische Kracht, opgelegd aan een inertie van mechanische Passiviteit. Het is weer mogelijk om een observerend, niet actief Zelf op te stellen en een actieve scheppende Godheid; maar dat middel kan ons niet dienen, want aan het eind moeten deze twee werkelijk een zijn in

een tweevoudig aspect, --- de Godheid, het actieve aspect van het observerende Zelf, het Zelf een getuige van zijn eigen Godheid in actie. Een disharmonie, een afgrond tussen het Zelf in kennis en hetzelfde Zelf in zijn werken heeft uitleg nodig, maar zij presenteert zichzelf als niet uitgelegd en onverklaarbaar. Of we kunnen weer een dubbel bewustzijn opstellen van Brahman, de Werkelijkheid, een statisch en een dynamisch, een essentieel en spiritueel, waarin hij het Zelf, volmaakt en absoluut, is, een andere, vormend, pragmatisch, waarin hij het niet-zelf wordt en waarmee zijn absolute en vervolmaking geen belang of deelname hebben; want het is alleen een tijdelijke formatie in een tijdloze Werkelijkheid. Maar voor ons, die, zelfs, wanneer we halfbestaand, halfbewust zijn, nog de halfdroom van het leven van het Absolute bewonen en gedwongen worden door de Natuur om in haar een verschrikkelijke en aanhoudende zorg te hebben en om te gaan met haar als werkelijk, draagt dit de verschijning van een voor de hand liggende mystificatie; want dit tijdelijke bewustzijn en haar formaties zijn uiteindelijk ook een Vermogen van het ene Zelf, is er van afhankelijk, kan er alleen door bestaan; wat bestaat door het vermogen van de Werkelijkheid, kan niet de relatie verliezen met Het of Dat, de relatie verliezen met de wereld van schepping van zijn eigen Vermogen. Als de wereld bestaat door de allerhoogste Geest, dan moeten ook haar ordening en relaties bestaan door het vermogen van de Geest; haar wet moet in overeenstemming zijn met een of andere wet van het spirituele bewustzijn en bestaan. Het Zelf, de Werkelijkheid moet gewaar zijn van en gewaarzijn in het wereldebewustzijn, dat in zijn wezen bestaat, een vermogen van het zelf, de Werkelijkheid moet voortdurend bepalend zijn of tenminste zijn fenomenen en handelingen sanctioneren: want er kan geen onafhankelijk vermogen zijn, geen Natuur, die niet afgeleid is van het oorspronkelijke en eeuwige Zelf-Bestaan. Wanneer hij niet meer doet, moet hij nog steeds de oorsprong van het universum zijn of haar bepalen, juist door het feit van zijn bewuste alomtegenwoordigheid. Het is zonder twijfel een waarheid van spirituele ervaring, dat is er een toestand is van vrede en stilte in het Oneindige achter de kosmische activiteit, een Bewustzijn, dat de onbeweegbare Getuige is van de schepping; maar dit is niet het geheel van spirituele ervaring, en we kunnen niet hopen om alleen aan een kant van kennis een fundamentele en totale uitleg te vinden van het Universum.

Wanneer we een goddelijk bestuur van het universum toegeven, moeten we concluderen, dat het vermogen om te bestuderen volledig is en absoluut; want anders zijn we verplicht om te veronderstellen, dat een wezen en bewustzijn, oneindig en

absoluut, een kennis heeft en wil, beperkt in hun controle over dingen of gehinderd in hun vermogen van werking. Het is niet onmogelijk om toe te geven, dat de allerhoogste en immanente Goddelijkheid een zekere vrijheid zou toelaten van werken aan iets, dat tot leven is gekomen in zijn perfectie, maar zelf onvolmaakt is en de oorzaak van onvolmaaktheid, aan een onwetende of onbewuste Natuur, aan de handeling van het menselijke denkvermogen en wil, zelfs aan een bewust Vermogen of Krachten van duisternis en kwaad, die hun posities innemen in het bestuur van een fundamentele Onbewustheid. Maar geen van deze dingen zijn onafhankelijk van Zijn eigen bestaan, natuur en bewustzijn en geen van hen kan anders handelen dan in Zijn aanwezigheid en door Zijn sanctie of toestemming. De vrijheid van de Mens is relatief en hij kan niet alleen verantwoordelijk gehouden worden voor de onvolmaaktheid van zijn natuur. Onwetendheid en onbewustheid van de Natuur zijn opgekomen, niet onafhankelijk, maar in het ene Wezen; de onvolmaaktheid van haar werkingen kan niet volledig vreemd zijn voor een of andere wil van de Immanentie. Het zou toegegeven kunnen worden, dat krachten, die in beweging gezet zijn, toegestaan worden zichzelf uit te werken volgens de wet van hun beweging; maar van wat de goddelijke Alwetendheid en Almachtigheid toegestaan heeft op te komen en te handelen in zijn Alomtegenwoordigheid, Zijn al-bestaan, moeten we beschouwen, dat Hij het voortgebracht en bepaald heeft, omdat zonder het fiat van het Wezen zij niet bestaan konden hebben, er in blijven. Wanneer het Goddelijke ook maar enigszins betrokken is bij de wereld, die Hij gemanifesteerd heeft, is er geen andere Heer dan Hij en van die noodzaak van Zijn oorspronkelijke en universele wezen kan er uiteindelijk geen ontsnapping of vertrek zijn. Op de fundatie van deze zelfevidente consequentie van onze eerste premisse, zonder enige uitvlucht van zijn implicaties, moeten we het probleem beschouwen van onvolmaaktheid, lijden en kwaad.

En eerst moeten we realiseren, dat het bestaan van onwetendheid, fout, beperking, lijden, verdeling en disharmonie in de wereld in zichzelf, zoals we te haastig veronderstellen, geen ontkenning hoeft te zijn of een tegenbewijs van het goddelijke wezen, bewustzijn, vermogen, kennis, wil, zaligheid in het universum. Zij kunnen dat zijn als we hen op zichzelf apart moeten nemen, maar hoeven niet zo genomen te worden, wanneer we een heldere visie krijgen van hun plaats en betekenis in een volledig zicht op de universele werkingen. Een deel, dat afgebroken is van het geheel, kan onvolmaakt zijn, lelijk, onbegrijpelijk; maar, wanneer we het in het geheel zien, herneemt hij weer zijn plaats in de harmonie, het heeft een bedoeling en een nut. De Goddelijke Werkelijkheid

is oneindig in zijn wezen; in dit oneindige wezen vinden we het beperkte wezen overal, --- dat is het klaarblijkelijke feit, van waaruit ons bestaan hier lijkt te beginnen en waaraan ons eigen nauwe ego en zijn egocentrische activiteiten voortdurend getuigenis afleggen. Maar, wanneer we in werkelijkheid tot een integrale zelfkennis komen, vinden we, dat we niet beperkt zijn, want we zijn ook oneindig. Ons ego is alleen een gezicht van het universele wezen en heeft geen apart bestaan; onze klaarblijkelijke afscheidende individualiteit is alleen een oppervlakkige beweging en erachter strekt onze werkelijke individualiteit zich uit naar eenheid met alle dingen en omhoog naar eenheid met de transcendente Goddelijke Oneindigheid. Dus ons ego, dat een beperking lijkt te zijn van bestaan, is in werkelijkheid een vermogen van oneindigheid; de grenzeloze veelvoudigheid van wezens in de wereld is een resultaat en tekenend bewijs, geen beperking of eindigheid, maar van die onbeperkbare Oneindigheid. Klaarblijkelijke verdeling kan zichzelf nooit oprichten in een werkelijke afgescheidenheid; er is een ondeelbare eenheid, die haar ondersteunt en teniet doet, die verdeling zelf niet kan verdelen. Dit fundamentele wereldfeit van ego en klaarblijkelijke verdeling en hun scheidende werkingen in het wereldbestaan is geen ontkenning van de Goddelijke Natuur van eenheid en ondeelbaar wezen; zij zijn de oppervlakteresultaten van een oneindige veelvoudigheid, die een vermogen is van de oneindige Eenheid.

Er is dan geen werkelijke verdeling of beperking van zijn, geen fundamentele tegenstelling van de alomtegenwoordige Werkelijkheid; maar er lijkt een werkelijke beperking van bewustzijn te zijn: er is een onwetendheid van het zelf, een versluiering van de innerlijke Goddelijkheid, en alle onvolmaaktheid is zijn consequentie. Want we identificeren ons mentaal, vitaal, fysiek met dit oppervlakkige egobewustzijn, dat onze eerste vasthoudende zelfervaring is; dit legt aan ons geen fundamenteel werkelijk op, maar een praktische verdeling, met alle onaangename consequenties van die afgescheidenheid van de Werkelijkheid. Maar hier moeten we weer ontdekken, dat vanaf het gezichtspunt van de werkingen van God, wat ook onze reacties of onze ervaring aan de oppervlakte zijn, dit feit van onwetendheid zelf een werking van kennis is en geen ware onwetendheid. Haar fenomeen van onwetendheid is een oppervlakkige beweging; want erachter bevindt zich een ondeelbaar albewustzijn: de onwetendheid is een frontaal vermogen van dat albewustzijn, dat zichzelf beperkt in een zeker gebied, binnen zekere grenzen tot een bijzondere werking van kennis, een bijzondere modus van bewuste werking en de hele rest van haar kennis terug in de wacht houdt als een kracht erachter.

Alles, dat zo verborgen is, is een verborgen opslag van licht en vermogen, waar het AI-Bewustzijn uit put voor de evolutie van ons wezen in de Natuur; er is een geheime werking, die alle tekortkoming opvult van de frontale Onwetendheid, handelt door haar klaarblijkelijke stuntelingen, voorkomt, dat zij geleid worden naar een ander uiteindelijk resultaat dan wat de AI-Kennis bepaald heeft, de ziel helpt in de Onwetendheid om uit haar ervaring te putten, zelfs van het lijden en de fouten van de natuurlijke persoonlijkheid, wat noodzakelijk is voor haar evolutie en achter te laten, wat niet langer bruikbaar is. Dit frontale vermogen van Onwetendheid is een vermogen van concentratie in een beperkte werking, veel zoals dat vermogen in onze menselijke mentaliteit, waarmee we onszelf absorberen in een bijzonder object en in een bijzonder werk en alleen zoveel kennis lijken te gebruiken, alleen zoveel ideeën, als er voor nodig zijn, --- de rest, die er vreemd voor zijn of het zouden belemmeren, zijn naar achteren gezet voor het moment; het is echter de hele tijd het ondeelbare bewustzijn, dat we zijn, dat het werk gedaan heeft, wat gedaan moet worden, gezien heeft, wat gezien moet worden, --- dat en niet een of ander fragment van bewustzijn of een of andere exclusieve onwetendheid is de stille kenner en werker: zo is het ook met dit frontale vermogen van concentratie van het AI-Bewustzijn in ons.

In onze waardering van de bewegingen van ons bewustzijn wordt deze mogelijkheid van concentratie terecht gehouden een van de grootste vermogens te zijn van de menselijke geestesgesteldheid. Maar op gelijke wijze moet het vermogen van naar voren brengen van wat een exclusieve werking lijkt te zijn van beperkte kennis, wat zich aan ons presenteert als onwetendheid, beschouwd worden als een van de grootste vermogens van het goddelijke Bewustzijn. Alleen een allerhoogste zelfbezittende Kennis kan zo krachtig zijn om zichzelf te beperken in de handeling en toch al zijn intenties volmaakt uitwerken door die klaarblijkelijke onwetendheid. In het universum zien we deze allerhoogste zelfbezittende Kennis werken door middel van een veelvoudigheid van onwetendheden, ieder streven om te handelen volgens hun eigen blindheid, terwijl hij door middel van hen allen zijn universele harmonieën opbouwt en uitvoert. Het wonder van zijn alwetendheid verschijnt het meest treffend van alles meer in wat voor ons de handeling van Onwetendheid lijkt, wanneer door de volledige of gedeeltelijke onwetendheid --- dichter dan onze onwetendheid --- van het elektron, atoom, cel, plant, insect, de laagste vorm van dierlijk leven, hij volmaakt zijn orde van dingen arrangeert en de instinctieve impuls of de onbewuste stimulans begeleidt naar een einde in bezit van

de Al-Kennis, maar gehouden achter een sluier, niet gekend door de instrumentele vorm van bestaan, maar toch volmaakt in werking binnen het instinct van de aandrang. We kunnen dan zeggen, dat deze handeling van de onbekendheid of onwetendheid geen werkelijke onwetendheid is, maar een vermogen, een teken, een bewijs van een alwetende zelfkennis en alkennis. Als we een of andere persoonlijke of innerlijke getuige nodig hebben voor dit ondeelbare Albewustzijn achter de onwetendheid, --- alle Natuur is zijn uiterlijke bewijs, --- kunnen we hem alleen krijgen met enige volledigheid in ons diepere innerlijke wezen of grotere en hogere spirituele toestand, wanneer we ons terugtrekken achter de sluier van onze eigen oppervlakte onwetendheid en in contact komen met het goddelijke Idee en de goddelijke Wil erachter. Dan zien we duidelijk genoeg dat wat we zelf gedaan hebben in onze onwetendheid toch bezien was en begeleid in hun resultaat door de onzichtbare Alwetendheid; we ontdekken een grotere werking achter onze onwetende werking en beginnen zijn doel in ons even te zien: alleen dan kunnen we zien en kennen wat we nu aanbidden in geloof, de zuivere en universele Aanwezigheid volledig herkennen, de Heer van alle zijn en alle Natuur ontmoeten.

Zoals met de oorzaak, --- de Onwetendheid, --- zo is het met de consequenties van de Onwetendheid. Dit alles, dat voor ons onvermogen, zwakheid, impotentie, beperking van vermogen lijkt, onze door de wil gehinderde strijd en gekluisterde arbeid, neemt vanuit het gezichtspunt van het Goddelijke in zijn zelfwerkingen het aspect van een juiste beperking van een alwetend vermogen door de vrije wil van dat Vermogen Zelf, zodat de oppervlakte energie in exacte overeenstemming zal zijn met het werk, dat zij moet doen, met haar pogingen, met haar toebedeelde succes of haar bestemde, doch noodzakelijke mislukking, met de balans van de som van krachten, waarin zij deel heeft en met het grotere resultaat, waarvan haar eigen resultaten een ondeelbaar deel zijn. Achter deze beperking van vermogen is het Al-Vermogen en in de beperking is dat Al-Vermogen aan het werk; maar door de som van veel beperkte werkingen voert de ondeelbare Almachtigheid onfeilbaar en soeverein zijn doelen uit. Dit vermogen om zijn kracht te beperken en te werken door die zelfbeperking, door wat we werk, strijd, moeilijkheid noemen, door wat voor ons een serie mislukkingen of half teruggedeinsde successen en door hen zijn geheime intentie te verkrijgen, is daarom geen teken, bewijs of werkelijkheid van zwakheid, maar een teken, bewijs, werkelijkheid, --- de grootst mogelijke --- van een absolute almachtigheid.

Wat betreft lijden, dat een zo groot struikelblok is voor ons begrip van het universum,

is het evident een consequentie van de beperking van bewustzijn, de beperking van kracht, die voorkomt, dat wij de aanraking beheersen of assimileren van wat voor ons de andere kracht is: het resultaat van dit onvermogen en disharmonie is dat de heerlijkheid van de aanraking niet gegrepen kan worden en het beïnvloedt ons gevoel met een reactie van ongemak of pijn, een defect of exces, een disharmonische resultante in innerlijke of uiterlijke verwonding, geboren uit verdeling tussen ons vermogen van zijn en het vermogen van zijn, dat ons ontmoet. Achter in onszelf en geest is de Al-Heerlijkheid van het universele wezen, dat rekening houdt met het contact, eerst een heerlijkheid in de duurzaamheid en dan in de verovering van lijden en tenslotte in zijn transmutatie, die hierna zal komen; want pijn en lijden zijn een perverse en tegengestelde term van de heerlijkheid van bestaan en zij kunnen overgaan in hun tegengestelde, zelfs in de oorspronkelijke Al-Heerlijkheid, Ananda. Deze Al-Heerlijkheid is niet alleen aanwezig in het universele, maar is hier heimelijk in onszelf, zoals we ontdekken, wanneer we teruggaan van ons uiterlijke bewustzijn in het Zelf in ons; het psychische wezen in ons houdt zelfs rekening met zijn meest perverse of tegengestelde, zowel als zijn meer goedaardige ervaringen en groeit door de weigering van hen of door de aanvaarding; hij haalt een goddelijke betekenis en nut uit onze meest schrijnende lijdenswegen, moeilijkheden, ongelukken. Niets dan deze Al-Heerlijkheid zou het durven of dreigen om zulke ervaringen op te leggen aan zichzelf of aan ons; niets anders zou hen zo kunnen omkeren voor zijn eigen nuttigheid en ons spirituele profijt. Zo zou ook niets dan een onvervreembare harmonie van zijn, inherent in een onvervreembare eenheid van zijn zoveel wrangste klaarblijkelijke disharmonieën uitwerpen en hen toch dwingen naar haar doel, zodat zij tenslotte niet in staat zijn om iets anders te doen dan te dienen en zeker te stellen, en zelfs zelf te veranderen in elementen, die samenstellen, een groeiend universeel ritme en uiteindelijke harmonie. Iedere keer kunnen we de Goddelijke Werkelijkheid ontdekken achter dat, waartoe we nog gedwongen worden door de natuur van het oppervlakkige bewustzijn, waarin we verblijven, om het ongoddelijk te noemen en op zekere manier juist zijn om die benaming te gebruiken, want deze verschijningen zijn een sluier over de Goddelijke Perfectie, een sluier, noodzakelijk voor het huidige, maar helemaal geen waar en volledig beeld.

Maar zelfs, wanneer we het universum zo beschouwen, zouden we de waarden niet kunnen en behoren te laten varen als totaal en radicaal vals en onwerkelijk, die er aan gegeven zijn door ons eigen beperkte menselijke bewustzijn. Want verdriet, pijn, lijden,

fouten, valsheid, onwetendheid, zwakheid, verdorvenheid, onvermogen, niet doen, wat gedaan moet worden, en verkeerd handelen, afwijken van wil en ontkenning van wil, egoïsme, beperking, verdeling van andere wezens, waar we een mee zouden moeten zijn, alles wat het effectieve beeld opmaakt van wat we kwaad noemen, zijn feiten van het wereldebewustzijn, geen ficties en onwerkelijkheden, ofschoon zij feiten zijn, wiens volledige betekenis of ware waarde niet dat is, wat wij aan hen toekennen in onze onwetendheid. Toch is ons begrip van hen een deel van een waar begrip, onze waarden van hen zijn noodzakelijk voor hun volledige waarden. Een kant van de waarheid van deze dingen ontdekken we, wanneer we in een dieper en groter bewustzijn gaan; want we vinden dan, dat er een kosmisch en een individueel nut is in wat zichzelf aan ons presenteert als vijandig en kwaad. Want zonder de ervaring van pijn zouden we helemaal geen oneindige waarde krijgen van de goddelijke heerlijkheid, waarvan pijn in barensweeën is; alle onwetendheid is een halfschaduw, die een bol van kennis omsluit, iedere fout is van betekenis voor de mogelijkheid en de inspanning voor een ontdekking van waarheid; iedere zwakheid en mislukking is een eerste weerklinken van golven van vermogen en potentie; alle verdeling is bedoeld om door een ervaring van verscheidene zoetheden van vereniging de vreugde van gerealiseerde eenheid te verrijken. Al deze onvolmaaktheid is kwaad voor ons, maar alle kwaad is in barenswee van het eeuwige goede; want alles is een onvolmaaktheid, die de eerste conditie is --- in de wet van leven, dat zich uit Onbewustheid ontwikkeld --- van een grotere volmaaktheid in de manifestatie van de verborgen goddelijkheid. Maar tegelijkertijd is ons huidige gevoel van dit kwaad en deze onvolmaaktheid, de opstand van ons bewustzijn tegen hen, ook een noodzakelijke waardering; want als we hen eerst tegemoet moeten zien en ondergaan, is de uiteindelijke opdracht aan ons om te weigeren, te boven te komen, het leven en de natuur te transformeren. Voor dat doeleinde is aan hun aandrang niet toegestaan om te verslappen; de ziel moet de resultaten leren van de Onwetendheid, moet hun reacties beginnen te voelen als een aansporing tot haar inspanning van meesterschap en overwinning en tenslotte tot een grotere inspanning van transformatie en transcendentie. Het is mogelijk om, wanneer we binnenwaarts leven in de diepten, een toestand van een uitgestrekte innerlijke gelijkmoedigheid en vrede te bereiken, die onaangeraakt is door de reacties van de uiterlijke natuur, en dat is een grote, maar onvolledige bevrijding, --- want ook de uiterlijke natuur heeft een recht op bevrijding. Maar zelfs als onze persoonlijke bevrijding volledig is, is er nog het lijden van anderen, de wereld in barenswee, wat de

grote van ziel niet met onverschilligheid kan beschouwen. Er is een eenheid met alle wezens, die iets in ons voelt en de bevrijding van anderen moet zo intiem gevoeld worden voor zijn eigen bevrijding.

Dit is dan de wet van de manifestatie, de reden van de onvolmaaktheid hier. Het is weliswaar alleen een wet van manifestatie en zelfs een speciale wet voor deze beweging, waarin wij leven en we kunnen zeggen, dat het niet zo had hoeven zijn --- als er geen beweging van manifestatie was of niet deze beweging; maar gegeven de manifestatie en de bewegingen is de wet noodzakelijk. Het is niet genoeg om eenvoudig te zeggen, dat de wet en al haar omstandigheden een onwerkelijkheid zijn, die gecreëerd is door het mentale bewustzijn, dat niet bestaat in God, en om onverschillig te zijn voor deze dualiteiten of uit de manifestatie te gaan in God's zuivere wezen is de enige wijsheid. Het is waar, dat zij scheppingen zijn van het Denkvermogen- Bewustzijn, maar het Denkvermogen is alleen in tweede instantie verantwoordelijk; in een diepere werkelijkheid zijn zij, zoals we al gezien hebben, scheppingen van het Goddelijke Bewustzijn, dat het denkvermogen weg projecteert van zijn alkennis, om zo deze tegenovergestelde of tegengestelde waarden te realiseren van zijn alvermogen, alkennis, alzaligheid, alwezen en eenheid. Het ligt voor de hand, dat deze actie en deze vruchten van het Goddelijke Bewustzijn door ons onwerkelijk genoemd kunnen worden in de zin van niet de eeuwige of fundamentele waarheid van zijn te zijn of dat zij beschuldigd worden van valsheid, omdat zij tegenspreken wat oorspronkelijk en uiteindelijk de waarheid van zijn is; maar evengoed hebben zij hun hardnekkige werkelijkheid en belangrijkheid in onze huidige fase van de manifestatie, noch kan er louter een fout zijn van het Goddelijke Bewustzijn zonder enige betekenis in de goddelijke wijsheid, zonder enig doel van de goddelijke vreugde, vermogen en kennis om hun bestaan te rechtvaardigen. Er moet rechtvaardiging zijn, zelfs, wanneer het voor ons op een mysterie berust, dat ons kan confronteren, zolang als we leven in een oppervlakkige ervaring, als een onoplosbaar raadsel.

Maar als we, wanneer we deze kant van de Natuur accepteren, zeggen, dat alle dingen gefixeerd zijn in hun wettelijke en stationaire wet van zijn, en de mens ook gefixeerd moet zijn in zijn onvolmaaktheden, zijn onwetendheid en zonde en zwakheid en slechtheid en lijden, dan verliest ons leven haar ware betekenis. De altijddurende poging van de mens om op te stijgen uit de duisternis en ontoereikendheid van zijn natuur kan dan geen resultaat hebben in de wereld zelf, in het leven zelf; zijn enige

resultaat, als er een is, moet een ontsnapping uit het leven zijn, uit de wereld, uit zijn menselijk bestaan en daarom uit zijn eeuwige onbevredigende wet van onvolmaakt zijn, ofwel naar een hemel van goden of van God of naar een zuivere, onuitspreekbaarheid van het Absolute. Wanneer dat zo is, kan de mens nooit werkelijk uit de onwetendheid en valsheid de waarheid en kennis verkrijgen, uit het kwaad en lelijkheid het goede en schoonheid, uit de zwakheid en slechtheid de kracht en glorie, uit het verdriet en lijden de vreugde en heerlijkheid, die vervat zijn in de Geest achter hen en waarvan deze tegenstellingen de eerste tegenoverliggende en tegengestelde condities zijn van verschijning. Alles, wat hij kan doen, is de onvolmaaktheden van hem wegsnijden en overgaan naar hun balancerende tegengestelden, ook onvolmaakt, --- met de onwetendheid de menselijke kennis laten, met het kwaad de menselijke goedheid, met de zwakheid de menselijke kracht en vermogen, met de strijd en het lijden de menselijke liefde en vreugde; want deze zijn in onze huidige natuur onscheidbaar samen vervlochten, zien er uit als samengevoegde dualiteiten, de negatieve pool en de positieve pool van dezelfde onwerkelijkheid, en omdat zij niet verhoogd kunnen worden of getransformeerd, moeten zij beide losgelaten worden: de mensheid kan niet vervuld worden in goddelijkheid; zij moet ophouden, achtergelaten worden en geweigerd. Of het resultaat een individuele genieting zal zijn van de absolute goddelijke natuur of van de Goddelijke Tegenwoordigheid of een Nirvana in het kenmerkloze Absolute, is een punt, waarin de religies en filosofieën verschillen: maar in elk geval moet het menselijke bestaan op aarde genomen worden als gedoemd tot eeuwige onvolmaaktheid juist door de wet van zijn wezen; zij is altijddurend en onveranderbaar een ongoddelijke manifestatie in een Goddelijke Bestaan. De ziel heeft door de mensheid aan te nemen, misschien juist door het feit van geboorte zelf, gevallen uit het Goddelijke, een oorspronkelijke zonde of fout begaan, waarvan het doel van de geest van de mens moet zijn, zo gauw als hij verlicht is, om het grondig ongedaan te maken, onwankelbaar te elimineren.

In dat geval is de enige redelijke uitleg van een zodanige paradoxale manifestatie of schepping, dat het een kosmisch spel is, een Lila, een spel is, een amusement voor het Goddelijke Wezen. Het kan zijn, dat hij zich voordoet als ongoddelijk, die verschijning draagt als het masker of make-up van een acteur, enkel voor het plezier van de pretentie of het drama. Of anders heeft hij het ongoddelijke geschapen, de onwetendheid, zonde en lijden geschapen, alleen voor de vreugde van een veelvoudige schepping. Of

misschien, zoals sommige religies curieus veronderstellen, heeft hij dit gedaan, zodat er inferieure schepselen zouden kunnen zijn, die Hem aanbidden en verheerlijken voor zijn eeuwige goedheid, wijsheid, heerlijkheid en almachtigheid en zwak proberen om een duimbreed naderbij te komen tot de goedheid om de heerlijkheid te delen op straffe van bestraffing --- door sommige eeuwig verondersteld --- als zij, zoals de grote meerderheid moet juist door hun onvolmaaktheid, falen in hun inspanning. Maar voor de doctrine van een zodanige Lila, zo primitief uiteengezet, is altijd het vinnige antwoord mogelijk, dat er een God, die zelf al zaligvol is, die genoeg neemt in het lijden van schepselen of hen zodanig lijden oplegt voor de fouten van zijn eigen onvolmaakte schepping, geen Goddelijkheid zou zijn en tegen Hem moeten het morele wezen en intelligentie van de mensheid in opstand komen of Zijn bestaan ontkennen. Maar als de menselijke ziel een deel is van de Goddelijkheid, of wanneer een goddelijke Geest is in de mens deze onvolmaaktheid oplegt en in de vorm van de mensheid toestemt om het lijden te dragen of wanneer de ziel in de mensheid bedoeld is om naar de Goddelijke Geest getrokken te worden en zijn metgezel is in het spel van onvolmaaktheid hier, in de heerlijkheid van volmaakt zijn elders, dan zou de Lila nog een paradox kunnen blijven, maar het houdt op een wrede en weerspannige paradox te zijn; het kan op zijn hoogst beschouwd worden als een vreemd mysterie en voor de rede onuitlegbaar. Om het uit te leggen moeten er twee missende elementen zijn, een bewuste toestemming door de ziel voor deze manifestatie, en een rede in de Al-Wijsheid, die het spel veelbetekenend en begrijpbaar maken.

Het vreemde van het spel vermindert, de paradox verliest zijn scherpheid, wanneer we ontdekken, dat, ofschoon vaste gradaties bestaan, ieder met zijn toepasselijke orde van de natuur, zij alleen vaste stappen zijn voor een progressieve opstijging van de zielen, die belichaamd zijn in vormen van materie, een progressieve goddelijke manifestatie, die opstijgt uit het onbewuste naar de suprabewuste of albewuste toestand met het menselijke bewustzijn als zijn beslissende punt van overgang. Onvolmaaktheid wordt dan een noodzakelijke term van de manifestatie; want, omdat de hele goddelijke natuur verborgen is, maar aanwezig in de Onbewustheid, moet zij er geleidelijk uit geleverd worden; deze geleidelijkheid noodzaakt een gedeeltelijke ontvouwing, en dit partiele karakter of onvolledigheid van de ontvouwing noodzaakt onvolmaaktheid. Een evolutionaire manifestatie vereist een tussentoestand met gradaties erboven en eronder, --- precies een zodanige toestand als het mentale bewustzijn van de mens, deels kennis,

deels onwetendheid, een tussenliggend vermogen van zijn, dat nog steunt op de Onbewustheid, maar langzaam oprijst naar de albewuste Goddelijke Natuur. Een partieel ontvouwen, dat onvolmaaktheid en onwetendheid inhoudt, zou als haar onvermijdbare metgezel, misschien als haar basis van zekere bewegingen, een klaarblijkelijke perversie kunnen nemen van de oorspronkelijke waarheid van zijn. Want de onwetendheid of de onvolmaaktheid, die daar ondergaan moet worden, moet een ogenschijnlijke tegengesteldheid zijn van alles, dat de goddelijke natuur, zijn eenheid, zijn albewustzijn, zijn alvermogen, zijn alharmonie, zijn algoede, zijn alheerlijkheid karakteriseert; er moet beperking, wrijving, onbewustheid, disharmonie, onvermogen, ongevoeligheid en lijden, kwaad verschijnen. Want zonder die perversie zou onvolmaaktheid geen sterke ondergrond hebben, zou haar natuur niet zo vrij kunnen manifesteren en onderhouden als tegen de aanwezigheid van de onderliggende Goddelijkheid. Een partiele kennis is onvolmaakte kennis, en onvolmaakte kennis is tot zoverre onwetendheid, een tegengestelde van de goddelijke natuur: maar in haar uitzicht op wat voorbij haar kennis is, wordt deze tegengestelde negatieve een tegengestelde positieve; zij brengt fouten, verkeerde kennis, verkeerd omgaan met dingen, met leven, met actie voort; de verkeerde kennis wordt een verkeerde wil in de natuur, eerst kan het fout zijn door vergissing, maar daarna fout door keus, door hechting, door heerlijkheid in de valsheid, --- het eenvoudige tegengestelde verandert in een complexe perversie. Onbewustheid en onwetendheid, eenmaal toegestaan, vormen een natuurlijk resultaat in een logische sequentie en moeten ook toegeven worden als noodzakelijke factoren. De enige vraag is de reden, waarom deze soort progressieve manifestatie zelf noodzakelijk was; dat is het enige punt, dat duister wordt gelaten voor de intelligentie.

Een manifestatie van deze soort, zelschepping of Lila, zou niet te rechtvaardigen lijken, als het opgelegd werd aan het onwillige schepsel; maar het zal evident zijn, dat de toestemming van de belichaamde geest er al moet zijn, want Prakriti kan niet handelen zonder de toestemming van Purusha. Er moet niet alleen de wil zijn geweest van de Goddelijke Purusha om de kosmische schepping mogelijk te maken, maar de toestemming van de individuele Purusha om de individuele manifestatie mogelijk te maken. Maar er kan gezegd worden, dat de reden voor de Goddelijke Wil en heerlijkheid in een zodanig moeilijke en gekwelde progressieve manifestatie en de reden van de toestemming van de ziel ermee nog een mysterie is. Maar het is niet helemaal een mysterie als we naar onze eigen natuur kijken en een of andere verwante beweging van

zijn kunnen veronderstellen in het begin als haar kosmische oorsprong. Een spel van zelf verbergen en zelf vinden is integendeel een van de meest inspannende vreugden die het bewuste wezen aan zichzelf kan geven, een spel van extreme aantrekkelijkheid. Er is geen groter plezier voor de mens zelf dan een overwinning, die juist in zijn principe een overwinning is over moeilijkheden, een overwinning in kennis, een overwinning in vermogen, een overwinning in schepping over de onmogelijkheden van schepping, een heerlijkheid in de verovering over een gekweld gezwoeg en een harde beproeving van lijden. Aan het einde van de scheiding is de intense vreugde van vereniging, de vreugde van een ontmoeting met een zelf, waarvan we verdeeld werden. Er is een aantrekking in onwetendheid zelf, want het voorziet ons van de vreugde van ontdekking, de verrassing van nieuwe en onvoorziene schepping, een groot avontuur van de ziel; er is de vreugde van de reis en de zoektocht en het vinden, een vreugde van de strijd en de kroon, het werk en de beloning van het werk. Wanneer de heerlijkheid van bestaan het geheim is van de schepping, is dat ook een heerlijkheid van bestaan; het kan beschouwd worden als de reden of tenminste een reden van deze klaarblijkelijke paradoxale en tegengestelde Lila. Maar naast deze keuze van het individuele Purusha is er een diepere waarheid, inherent in het oorspronkelijke Bestaan, die zijn uitdrukking vindt in de onderdompeling in Onbewustheid; haar resultaat is een nieuwe affirmatie van Sachchidananda in zijn klaarblijkelijke tegengestelde. Wanneer het recht van het Oneindige van verscheidene manifestaties is ingewilligd, is dit ook als een mogelijkheid van zijn manifestatie begrijpelijk en heeft zijn diepzinnige betekenis.

HOOFDSTUK V

De Kosmische Illusie; Denkvermogen, Droom en Hallucinatie.

Gij, die gekomen zijt naar deze vergankelijke en ongelukkige wereld, keer naar Mij.

*Gita*²²

Dit Zelf is een zelf van Kennis, een innerlijk licht in het hart; hij is het bewuste wezen, gemeenschappelijk voor alle toestanden van zijn en beweegt in beide werelden. Hij wordt een droom-zelf en gaat voorbij deze wereld en haar vormen van dood.... Er zijn twee niveaus van dit bewuste wezen, deze en de andere werelden; een derde toestand is hun plaats van samenkomen, de toestand van de droom, en wanneer hij zich bevindt in deze plaats van hun samenkomen, ziet hij beide niveaus van zijn bestaan, deze wereld en de andere wereld. Wanneer hij slaapt, neemt hij de substantie van deze wereld, waarin alles is en zichzelf tenietdoet en zichzelf opbouwt door zijn eigen verlichting, zijn eigen licht; wanneer dit bewuste wezen slaapt, wordt hij lichtend met zijn zelflicht.... Er zijn geen wegen, noch koetsen, noch vreugdes, och plezier, noch vaten, noch vijvers, noch rivieren, maar hij schept ze door zijn eigen licht, want hij is de maker. Door slaap werpt hij zijn lichaam af en ontwakend ziet hij degenen, die slapen; hij behoudt door zijn levensadem dit lagere

²² IX.33.

nest en gaat door, onsterfelijk, vanuit zijn nest; onsterfelijk gaat hij waar hij wil, de gouden Purusha, de solitaire Zwaan. Ze zeggen, “het land van waken is alleen van hem, want de dingen, die hij ziet, wanneer wakker, ziet hij alleen in zijn slaap”; maar daar is hij zijn eigen zelflicht.

*Brihadaranyaka Upanishad*²³

Wat gezien wordt en wat niet gezien wordt, wat ervaren wordt en wat niet ervaren wordt, wat is en wat niet is, --- het ziet alles, het is alles en ziet

*Prasna Upanishad*²⁴

AL HET MENSELIJKE denken, alle mentale ervaring van de mens beweegt tussen een voortdurende affirmatie en ontkenning; er is voor zijn denkvermogen geen waarheid van idee, geen resultaat van ervaring, dat niet geaffirmeerd kan worden, geen, dat niet ontkend kan worden. Hij heeft het bestaan van het individuele wezen ontkend, het bestaan van de kosmos ontkend, het bestaan van enige immanente of onderliggende Werkelijkheid ontkend, enige Werkelijkheid voorbij het individu en de kosmos ontkend; maar hij affineert ook voortdurend deze dingen --- soms alleen een van hen of enige twee van hen of hen allemaal samen. Hij moet het zo doen, omdat ons denkend vermogen juist in zijn natuur een onwetende handelaar is in mogelijkheden, die de waarheid niet bezit achter elk van hen, maar ieder om de beurt peilt en test of velen tezamen als hij zo misschien zou kunnen komen bij een of ander gevestigd geloof of kennis over hen, enige zekerheid; hij kan echter, terwijl hij leeft in een wereld van relatieven en mogelijkheden geen uiteindelijke zekerheid bereiken, geen absolute en blijvende overtuiging. Zelfs het actuele, het gerealiseerde kan zichzelf aan onze geestesgesteldheid presenteren als een “kan zijn of kan niet zijn” *syād vā na syād vā*, of als een “is” onder de schaduw van een “had niet kunnen zijn “ en die het aspect dragen van wat hierna niet zal zijn. Ons leven-zijn wordt ook gekweld door dezelfde onzekerheid;

²³ IV.3.7,9-12,14.

²⁴ IV.5.

zij kan niet rusten in enig levensdoel, waaruit zij een zekere en uiteindelijke voldoening kan betrekken of waaraan zij een blijvende waarde kan toekennen. Onze natuur begint vanuit feiten en werkelijkheden, die zij voor werkelijk aanneemt; zij wordt voorbij hen geduwd naar een jacht van onzekere mogelijkheden en uiteindelijk ertoe geleid om alles te betwijfelen, wat zij voor werkelijk nam. Want zij gaat verder vanuit een fundamentele onwetendheid en heeft geen houvast aan een verzekerde waarheid; alle waarheden, waar zij een tijd op vertrouwt, blijken gedeeltelijk, onvolledig en twijfelachtig te zijn.

Vanaf het begin leeft de mens in zijn fysieke denkvermogen, dat het actuele, het fysieke, het objectieve waarneemt en het accepteert als feit en dit feit als zelfevidente, onvoorwaardelijke waarheid; wat ook niet actueel, niet fysiek, niet objectief is, beschouwt zij als onwerkelijk of niet gerealiseerd, dat alleen geaccepteerd zal worden als volledig werkelijk, wanneer het geslaagd is om actueel te worden, een fysiek feit te worden, objectief te worden; zijn eigen wezen beschouwt zij ook als een objectief feit, gerechtvaardigd om werkelijk te zijn door haar bestaan in een zichtbaar en voelbaar lichaam; alle andere subjectieve wezens en dingen accepteert zij op hetzelfde bewijs in zoverre als zij objecten kunnen worden van ons externe bewustzijn of acceptabel voor dat deel van de rede, dat bouwt op data, die geleverd worden door dat bewustzijn en op hen vertrouwt als de ene solide basis van kennis. Fysieke Wetenschap is een uitgestrekte uitbreiding van deze geestesgestyeldheid: zij corrigeert de fouten van het zintuig en duwt voorbij de eerste beperkingen van het zintuigdenkvermogen door het ontdekken van middelen om feiten en objecten te brengen, die niet grijpbaar zijn door onze lichamelijke organen naar het gebied van objectiviteit; maar zij heeft dezelfde standaard van werkelijkheid, de objectieve, de fysieke actualiteit; haar test van de werkelijkheid is een mogelijkheid van verificatie door positieve rede en objectief bewijs.

Maar de mens heeft ook een levensdenkvermogen, een vitale mentaliteit, die een instrument is van verlangen: dit is niet bevredigd met het actuele, het is een handelaar in mogelijkheden; zij heeft de passie voor noviteit en zoekt altijd naar de uitbreiding van de grenzen van ervaring voor de bevrediging van verlangen, voor genieting, voor een vergrote zelfbevestiging en vergroting van haar gebied van vermogen en nut. Zij verlangt, geniet, bezit actualiteiten, maar zij jaagt ook op niet gerealiseerde mogelijkheden, is ijverig om hen te materialiseren, hen ook te bezitten en genieten. Zij is niet bevredigd met het fysieke en objectieve alleen, maar zoekt ook een subjectieve, een fantasierijke, een zuivere gevoelsbevrediging en plezier. Als het niet deze factor was, zou

het fysieke denkvermogen van de mens, aan zichzelf overgelaten, leven als een dier, zijn eerste feitelijk fysieke leven en haar beperkingen accepteren als zijn gehele mogelijkheid, zich bewegen in de gevestigde orde van de materiele Natuur, en niets er voorbij vragen. Maar dit vitale denkvermogen, deze rusteloze levenswil, komt binnen met haar eisen en verstoort deze inerte of routinematige bevrediging, die opgesloten leeft binnen de beperking van de actualiteit; zij vergroot altijd verlangen en streven, schept een ongenoegen, een onrust, een zoeken naar iets meer dan waartoe het leven in staat lijkt te zijn om haar te geven: zij brengt een uitgestrekte uitbreiding van het gebied van fysieke actualiteit door de actualisering van onze ongerealiseerde mogelijkheden, maar ook een voortdurende vraag naar meer en altijd meer, een zoektocht naar nieuwe werelden om te veroveren, een onophoudelijke aandrang naar een overtreffen van de beperkingen van de omstandigheid en een zelfovertreffing. Bovenop deze oorzaak van onrust en onzekerheid komt er een denkend denkvermogen binnen, dat alles onderzoekt, alles bevraagt, affirmaties opbouwt en afbouwt, systemen van zekerheid opzet, maar uiteindelijk geen van hen als zeker accepteert, de bewijzen van de zintuigen bevestigt en bevraagt, de conclusies van de rede opvolgt, maar hen weer ongedaan maakt om verschillende en nogal tegengestelde conclusies te bereiken en oneindig zo niet *ad infinitum* doorgaat met dit proces. Dit is de historie van het menselijke denken en menselijke inspanning, een voortdurende verbreking van beperkingen om alleen altijd te bewegen in dezelfde spiralen, vergroot misschien, maar die voortdurend dezelfde of voortdurend overeenkomstige curven van richting volgen. Het denkvermogen van de mensheid, dat altijd zoekt, altijd actief is, bereikt nooit een vaste gevestigde werkelijkheid van de doelen en objecten van het leven of een gevestigde werkelijkheid van zijn eigen zekerheden en overtuigingen, een gevestigde fundatie of vaste formatie van zijn idee van bestaan.

Op een zeker ogenblik in deze voortdurende onrust en barensweeën verliest zelfs het fysieke denkvermogen zijn overtuiging van objectieve zekerheid en gaat binnen in een agnosticiteit, die al zijn eigen standaarden bevraagt van leven en kennis, betwijfelt of dit alles werkelijk is of anders of alles, zelfs als het werkelijk is, niet futiel is; het vitale denkvermogen, dat verbijsterd is door het leven en gefrustreerd of anders ontevreden met haar genoegdoeningen, overgenomen door een diepe afkeer en ontevredenheid, vindt, dat alles ijdelheid en kwelling van geest is en klaar is om het leven en bestaan te weigeren als een onwerkelijkheid, alles dat nagejaagd is als een illusie, Maya; het

denkend denkvermogen, dat al zijn affirmaties afbreekt, ontdekt, dat alles hoofdzakelijk mentale instructies zijn en er geen werkelijkheid in hen is of anders, dat de enige werkelijkheid iets is voorbij dit bestaan, iets, dat niet gemaakt of geconstrueerd is, iets Absoluut en Eeuwig, --- alles wat relatief is, alles wat tijdelijk is, is een droom, een hallucinatie van het denkvermogen of een uitgebreid delirium, een immense kosmische Illusie, een misleidend beeld van klaarblijkelijk bestaan. Het principe van negatie overheerst het principe van affirmatie en wordt universeel en absoluut. Daardoor komen de grote wereldontkennende religies en filosofieën op; daardoor ook een terugdeinzen van levensbeweging van zichzelf en een zoeken naar een leven ergens anders, foutloos en eeuwig of een wil om het leven zelf teniet te doen in een onbeweeglijke Werkelijkheid of een oorspronkelijk Niet-Bestaan. In India heeft de filosofie van wereldontkenning formuleringen gegeven van allerhoogst vermogen en waarde door twee van de grootste van haar denkers, Buddha en Shankara. Er zijn, tussenliggend of later in de tijd, andere filosofieën van aanmerkelijk belang geweest, sommige van hen breed geaccepteerd, geformuleerd met veel scherpzinnigheid van denken door mensen met genialiteit en spiritueel inzicht, die met meer of minder kracht en succes de conclusies betwistten van deze twee grote metafysische systemen, maar geen enkele is naar voren gebracht met een gelijke kracht van presentatie of aandrang van persoonlijkheid of had een overeenkomstig massaal effect. De geest van deze twee opmerkelijke spirituele filosofieën --- want Shankara neemt in het historische proces van het filosofische denken van India Buddha op, vult hem aan en vervangt hem, --- heeft met een enorm vermogen gewicht gelegd op haar denken, religie en algemene geestesgesteldheid: overal broedt haar machtige schaduw, overal is de nadruk van de drie grote formules, de ketting van Karma, ontsnapping aan het wiel van wedergeboorte, Maya. Het is daarom noodzakelijk om wederom te kijken naar het Idee of Waarheid achter de negatie van kosmisch bestaan en, hoe beknopt ook, te overwegen, wat de waarde is van haar formuleringen of suggesties, op welke werkelijkheid zij steunen, hoeverre zij imperatief zijn voor de rede of voor de ervaring. Voor het ogenblik zal het genoeg zijn om een blik te werpen op de voornaamste ideeën, die gegroepeerd zijn rond de opvatting over de grote kosmische Illusie, Maya, en tegenover hen die te zetten, die passen bij onze eigen lijn van denken en visie; want beiden komen voort uit de opvatting over de Ene Werkelijkheid, maar een lijn leidt naar een universeel Illusionisme, de andere naar een universeel Realisme, --- een onwerkelijk of een werkelijk-onwerkelijk universum, dat berust op een transcendente

Werkelijkheid of een werkelijk universum, dat berust op een Werkelijkheid, die tegelijkertijd universeel en transcendent of absoluut is.

In zichzelf of door zichzelf kan de aversie van het vitale wezen, het terugdeinzen van het levensdenkvermogen voor het leven niet als geldig of afdoende genomen worden. Haar sterkste motief is een gevoel van teleurstelling en een acceptatie van frustratie, dat geen grotere claim op afdoendheid heeft dan het tegengestelde motief van de idealist van onveranderbare hoop en zijn geloof en wil om te realiseren. Desalniettemin is er een zekere geldigheid in de mentale ondersteuning van dit gevoel van frustratie, in de perceptie, die het denkende vermogen bereikt, dat er een illusie is achter alle menselijke inspanning en aardse inspanning, de illusie van zijn politieke en sociale gospels, de illusie van zijn ethische inspanningen naar perfectie, de illusie van filantropie en dienst, de illusie van werken, de illusie van roem, vermogen, succes, de illusie van alle prestatie. Menselijke, sociale en politieke inspanning draait altijd in een cirkel en leidt nergens naar; het leven en de natuur van de mens blijft altijd hetzelfde, altijd onvolmaakt, en noch wetten, noch instituten, noch opleiding, noch filosofie, noch moraliteit, noch religieuze leringen zijn er in geslaagd de volmaakte mens te produceren, laat staan een volmaakte mensheid, --- strek de staart van een hond zoveel je wil, zoals gezegd, hij zal altijd zijn natuurlijke curve van gebogenheid aannemen. Altruïsme, filantropie en dienst, Christelijke liefde of Buddhistische compassie hebben de wereld geen zier gelukkiger gemaakt, zij geven alleen hier en daar oneindig kleine beetjes tijdelijke opluchting, werpen druppels op het vuur van het lijden van de wereld. Alle doelen zijn uiteindelijk overgankelijk en futiel, alle prestaties onbevredigend of voorbijgaand; alle werken zijn hoofdzakelijk werk van inspanning en succes en mislukking, die niets definitiefs voltooien: welke veranderingen ook gemaakt worden in het menselijke leven zijn alleen van de vorm en deze vormen achtervolgen elkaar in een futiele cirkel; want de essentie van het leven, haar algemene karakter blijft voor altijd hetzelfde. Deze kijk op dingen zou overdreven kunnen zijn, maar zij heeft een niet ontkenbare kracht; zij wordt ondersteund door de ervaring van de eeuwen van de mens en zij draagt in zichzelf een betekenis, die zo af en toe in het denkvermogen opkomt met een overweldigende air van zelfevidentie. Maar als het, bovendien, waar is, dat de fundamentele wetten en waarden van het aardse bestaan gefixeerd zijn of dat zij altijd moeten draaien in herhaalde cirkels, --- en dit is gedurende lange tijd een heersende notie geweest, --- dan is deze kijk op dingen nauwelijks onontkoombaar. Want onvolmaaktheid, onwetendheid, frustratie, en lijden zijn

een dominante factor van de bestaande wereldorde, de elementen, die tegenover hen staan, kennis, geluk, succes, volmaaktheid, blijken voortdurend bedrieglijk en niet afdoende te zijn: de twee tegengestelden zijn zo onontwarbaar vermengd, dat, als deze toestand van dingen geen beweging is naar een grotere vervulling, als dit het permanent karakter is voor de wereldorde, dan is het moeilijk om de conclusie te vermijden, dat alles hier ofwel de schepping is van een onbewuste Energie, die rekenschap zou geven voor het onvermogen van een klaarblijkelijk bewustzijn om iets te bereiken of opzettelijk een wereld van beproeving en mislukking, terwijl de uitkomst niet hier maar ergens anders is, of zelfs een uitgestrekte en doelloze kosmische Illusie.

Onder deze alternatieve conclusies biedt de tweede, zoals het gebruikelijk voor ons neergezet wordt, geen grond voor de filosofische rede, omdat we geen bevredigende indicatie hebben van de verbinding tussen het hier en het ergens anders, die tegenover elkaar gezet worden, maar niet uitgelegd in de onvermijdbaarheid van hun relaties, en er wordt geen licht geworpen op de noodzaak of fundamentele betekenis van de beproeving of mislukking. Het zou alleen begrijpelijk zijn, --- behalve als de mysterieuze wil van een willekeurige Schepper, --- als er keuze was door onsterfelijke geesten om het avontuur van Onwetendheid te proberen en een noodzaak voor hen om de natuur van een wereld van Onwetendheid te leren, zodat zijn haar kunnen weigeren. Maar een zodanig scheppend motief, noodzakelijkerwijze incidenteel en nogal tijdelijk in haar verbreiding, met de aarde als haar toevallige gebied van ervaring, kan bijna door zichzelf geen rekenschap geven voor het immense en verdurende fenomeen van dit complexe universum. Het kan een werkend deel worden van een bevredigende uitleg als deze wereld het gebied is voor de uitwerking van een groter scheppend motief, als het een manifestatie is van een goddelijke Waarheid of een goddelijke Mogelijkheid, waarin onder zekere omstandigheden een inleidende Onwetendheid tussenbeide moet komen als een noodzakelijke factor en wanneer de opstelling van dit universum in zich aan aandrang bevat van de Onwetendheid om naar Kennis te gaan, van de onvolmaakte manifestatie om naar volmaaktheid te groeien, van de frustratie om te dienen als een stap voorwaarts naar een uiteindelijke overwinning, van het lijden om een verschijning voor te bereiden van de goddelijke Heerlijkheid van Zijn. In dat geval zou het gevoel van teleurstelling, frustratie, illusie en ijdelheid van alle dingen niet geldig zijn; want de aspecten, die het lijken te rechtvaardigen, zouden alleen de natuurlijke omstandigheden zijn van een moeilijke evolutie: alle stress van strijd en inspanning, succes en mislukking,

vreugde en lijden, het mengsel van onwetendheid en kennis zou de ervaring zijn, die de ziel, het denkvermogen, het leven en het fysieke deel nodig hebben om te groeien naar het volle licht van een spiritueel volmaakt wezen. Zij zou zichzelf openbaren als het proces van een evolutionaire manifestatie; er zou geen noodzaak zijn om het fiat binnen te brengen van een arbitraire Almachtigheid of een kosmische Illusie, een fantasie van een betekenisloos Maya.

Maar er is ook een hogere mentale en spirituele basis voor de filosofie van wereldontkenning en hier zijn we op een vastere grond: want er kan vrede mee zijn, dat de wereld juist in haar natuur een illusie is en geen redenering van de kenmerken en omstandigheden van een Illusie kan het rechtvaardigen of omhoog brengen naar een Werkelijkheid, --- er is alleen een Werkelijkheid, de transcendente, de suprakosmische: geen goddelijke vervulling, zelfs als ons leven zou groeien naar het leven van de goden, zou de oorspronkelijke werkelijkheid kunnen vernietigen of opheffen, die haar fundamentele karakter is; want die vervulling zou alleen de heldere kant zijn van een Illusie. Of zelfs, wanneer het absoluut geen illusie is, zou het een werkelijkheid zijn van een inferieure orde en moet tot een eind komen door de erkenning van de ziel, dat alleen Brahman waar is, dat er niets is dan het transcendente en onveranderbare Absolute. Als dit de ene Waarheid is, dan wordt alle grond weggenomen onder onze voeten; de goddelijke Manifestatie, de overwinning van de ziel in de Materie, zijn meesterschap over het bestaan, het goddelijke leven in de Natuur zou zelf een valsheid zijn of tenminste iets, dat niet helemaal voor een tijd wordt opgelegd aan de enkele ware Werkelijkheid. Maar hier hangt alles af van de conceptie van het denkvermogen en de ervaring van het mentale wezen van de Werkelijkheid en in hoeverre die conceptie geldig is of in hoeverre die ervaring Imperatief is, --- zelfs als het een spirituele ervaring is, in hoeverre het absoluut afdoende is, uitsluitend imperatief.

De kosmische Illusie wordt soms voorgesteld, --- ofschoon dat niet de geaccepteerde positie is, --- als iets, dat het karakter heeft van een onwerkelijke subjectieve ervaring; het is dan, --- of kan het zijn, --- een beeld van vormen en beweging, dat oprijst in een of andere eeuwige slaap van dingen of in een droombewustzijn en wordt tijdelijk opgelegd aan een zuiver en onopvallend zelfgawaar Bestaan; het is een droom, die plaats vindt in het Oneindige. In de filosofieën van de Mayavadins --- want er zijn verscheidene systemen eender in hun basis, maar niet helemaal en op ieder punt samenvallend met elkaar, --- wordt de analogie van dromen

gegeven, maar alleen als een analogie, niet als het intrinsieke karakter van de wereldillusie. Het is moeilijk voor het positieve fysieke denkvermogen om het idee toe te geven, dat wijzelf, de wereld en het leven, het enige ding, waar ons bewustzijn positieve getuige van is, niet bestaand zijn, een bedrog aan ons opgelegd door dat bewustzijn: zekere analogieën worden naar voren gebracht, speciaal de analogieën van droom en hallucinatie, om aan te tonen, dat het voor de ervaringen van het bewustzijn mogelijk is, dat het werkelijk voor haar lijkt en toch te bewijzen zonder enige basis te zijn of zonder voldoende basis in werkelijkheid; zoals de droom werkelijk is voor de dromer, zolang hij slaapt, maar wakende laat zien, dat het onwerkelijk is, zo lijkt onze ervaring van de wereld voor ons positief en werkelijk, maar, wanneer we afstand nemen van de illusie, zullen we vinden, dat zij geen werkelijkheid heeft. Maar het zou net zo goed kunnen zijn om de droom analogie haar volle waarde te geven en zien of ons gevoel van wereldervaring op enige manier een overeenkomstige basis heeft. Want het idee van de wereld als droom, of het nu een droom van het subjectieve denkvermogen is of een droom van de ziel of een droom in de Eeuwigheid, wordt vaak onderhouden en zij bekrachtigt sterk de illusionistische tendens in menselijk gevoel en denken. Wanneer zij geen geldigheid heeft, moeten we dat beslist zien en de redenen van haar ontoepasbaarheid en haar goed opzij zetten; wanneer zij enige geldigheid heeft, moeten wij zien, wat het is, en hoever het gaat. Wanneer de wereld een illusie is, maar geen droomillusie, moet dat onderscheid ook op een veilige basis gezet worden.

De droom wordt gevoeld onwerkelijk te zijn, ten eerste, omdat zij vermindert en geen verdere geldigheid heeft, wanneer we overgaan van een toestand van bewustzijn naar een andere, die onze normale toestand is. Maar dit is op zich zelf geen voldoende reden: want het kan goed zijn, dat er verschillende toestanden van bewustzijn zijn, ieder met haar eigen werkelijkheden; wanneer het bewustzijn van een toestand van dingen terug vervaagt, en haar inhouden verloren zijn, of zelfs, wanneer zij gevangen zijn in het geheugen, illusoir lijken te zijn, zo gauw als we overgaan naar een andere toestand, dan zou dat volmaakt normaal zijn, maar dat zou niet de werkelijkheid bewijzen van de toestand, waarin we nu in zijn en de onwerkelijkheid van de andere, die we achter ons gelaten hebben. Wanneer aarde omstandigheden onwerkelijk beginnen te lijken voor een ziel, die overgaat naar een verschillende wereld of een ander niveau van bewustzijn, zou dat hun onwerkelijkheid niet bewijzen; op dezelfde wijze bewijst het feit, dat wereldbestaan onwerkelijk voor ons lijkt, wanneer we overgaan in de spirituele stilte of in

een of ander Nirvana, op zichzelf niet, dat de kosmos de hele tijd een illusie was. De wereld is werkelijk voor het bewustzijn, dat er in verblijft, een ongeconditioneerd bestaan is werkelijk voor het bewustzijn, dat geabsorbeerd is in Nirvana; dat is alles, wat geconstateerd is. Maar de tweede reden om krediet te weigeren aan onze slaapervaring is, dat een droom iets vluchtigs is zonder antecedenten en zonder een gevolg; het is gewoonlijk ook zonder enige voldoende samenhang of enige betekenis, die begrijpelijk is voor ons wakende wezen. Als onze dromen, zoals ons wakende leven, een aspect van coherentie droegen, iedere nacht een voorbij continue en verbonden slaapervaring opnamen en verder droegen, zoals iedere dag weer onze wakende wereldervaring opneemt, dan zouden dromen voor ons een nogal ander karakter aannemen. Er is daarmee geen analogie tussen een droom en wakend leven; dit zijn ervaringen, die nogal verschillend zijn in hun karakter, geldigheid en orde. Ons leven wordt beschuldigd van vluchtigheid en zij wordt vaak ook beschuldigd, als een geheel, van een gebrek aan innerlijke coherentie en betekenis; maar haar gebrek aan volledige betekenis kan komen door ons gebrek of beperking van begrip: wanneer we, feitelijk, naar binnen gaan en van binnenuit beginnen te zien, neemt zij een volledig verbonden betekenis; tegelijkertijd verdwijnt welk gebrek van innerlijke coherentie dan ook, dat eerder gevoeld werd, en we zien, dat het kwam door de incoherentie van ons eigen innerlijke zien en kennis en helemaal geen karakter was van het leven. Er is geen oppervlakte incoherentie in het leven, zij verschijnt aan onze denkvermogens eerder als een ketting van vaste sequenties, en als dat een mentale begoocheling is, zoals soms wordt beweerd, wanneer de sequentie gecreëerd wordt door onze denkvermogens en niet feitelijk in het leven bestaat, verwijdert dat niet het verschil van de twee toestanden van bewustzijn. Want in een droom is de coherentie, die gegeven wordt door een observerend innerlijk bewustzijn afwezig, en welk gevoel van sequentie er ook is, blijkt te zijn door een vage en valse imitatie van de verbindingen van een wakend leven, een onderbewuste mimesis, maar deze imiterende sequentie is schimachtig en onvolmaakt, faalt en breekt altijd en is vaak geheel afwezig. We zien ook, dat het droombewustzijn geheel verstoken lijkt te zijn van die controle, die het wakende bewustzijn tot op zekere hoogte uitoefent over de levensomstandigheden; zij heeft het Natuurautomatisme van een onderbewuste constructie en niets van de bewuste wil en organiserende kracht van het ontwikkelende denkvermogen van het menselijke wezen. Weer is de vluchtigheid van de droom radicaal en een droom heeft geen verbinding met een andere; maar de vluchtigheid van het

wakende leven is over details, --- er is geen bewijs van vluchtigheid in de verbonden totaliteit van wereldervaring. Onze lichamen verdwijnen, maar zielen gaan voort van geboorte naar geboorte gedurende de tijdperken; sterren en planeten kunnen verdwijnen na een verloop van eeuwigheden of van vele lichtcycli, maar het universum, kosmisch bestaan zou goed een permanente kunnen zijn, omdat het zeker een continue activiteit is; er is niets, dat bewijst, dat de Oneindige energie, die haar schept, een eind heeft of een begin, ofwel voor zichzelf of voor zijn actie. Tot zover is er een te grote onvergelykbaarheid tussen droomleven en wakend leven om de analogie toepasbaar te maken.

Maar de vraag zou kunnen worden gesteld of onze dromen werkelijk geheel onwerkelijk zijn en zonder betekenis, of dat zij geen beeld, geen beeldverslag, of geen symbolische transcriptie zijn of representatie van dingen, die werkelijk zijn. Daarom moeten we, hoe beknopt ook, de natuur van de slaap onderzoeken en van droomfenomenen, hun proces van oorsprong en hun herkomst. Wat gebeurt in de slaap, is, dat ons bewustzijn zich terugtrekt uit het veld van haar wakende ervaringen; zij wordt verondersteld te rusten, uitgesteld of sluimerend, maar dat is een oppervlakkige kijk op de zaak. Wat sluimerend is, zijn de wakende activiteiten, wat in rust is, is het oppervlakte denkvermogen en de normale bewuste actie van het lichamelijke deel van ons; maar het innerlijke bewustzijn is niet uitgesteld, zij gaat nieuwe innerlijke activiteiten binnen, waarvan we alleen een deel, dat gebeurt en opgeslagen wordt in iets van ons, dat dicht bij de oppervlakte ligt, herinneren. Er wordt in de slaap, dus dichtbij de oppervlakte, een duister onderbewust element onderhouden, dat een ontvanger of doorgang is voor onze droomervaringen en zelf ook een droombouwer; maar er achter is de diepte en de massa van het subliminale, de totaliteit van ons verzegelde innerlijke wezen en bewustzijn, dat van een nogal andere orde is. Het is normaal een onderbewust deel in ons, liggend tussen bewustzijn en zuivere onbewustheid, dat haar formaties omhoog stuurt, door deze oppervlaktelaag, in de vorm van dromen, constructies, gemarkeerd door een klaarblijkelijke inconsequentie en incoherentie. Veel van deze zijn luchtige structuren, gebouwd op omstandigheden van ons huidige leven, blijkbaar willekeurig geselecteerd en omgeven met een fantasie van variatie; andere roepen het verleden terug, of eerder geselecteerde omstandigheden en personen uit het verleden, als een beginpunt voor overeenkomende vlietende bouwsels. Er zijn andere dromen van het onderbewuste, die zuivere fantasie lijken te zijn zonder enige zodanige oorsprong of basis; maar de nieuwe

methode van psycho-analyse, die voor de eerste keer in onze dromen probeert te kijken met enige soort van wetenschappelijk begrip, heeft in hen een systeem van betekenissen gevestigd, een sleutel naar dingen in ons, die gekend moeten worden en behandeld door het wakende bewustzijn; dit zelf verandert het hele karakter en de waarde van onze droomervaring. Het begint er naar uit te zien, alsof er iets werkelijks achter zou zijn en ook alsof dat iets een element zou zijn van geen geringe praktische belangrijkheid.

Maar het onderbewuste is niet onze enige droombouwer. Het onderbewuste in ons is de extreme grens van ons geheime innerlijke bestaan, waar zij de Onbewuste ontmoet, het is een graad van ons wezen, waarin de Onbewuste worstelt naar een half bewustzijn; ook het oppervlakte fysieke bewustzijn trekt zich terug, wanneer zij terugzinkt van het wakende niveau en achteruitgaat naar het Onbewuste, naar het tussenliggende onderbewuste. Of vanuit een ander gezichtspunt kan dit onderste deel van ons beschreven worden als de antichambre van de Onbewuste, waardoor haar formaties oprijzen naar ons wakende of ons subliminale wezen. Wanneer we slapen en het oppervlakte fysieke deel van ons, dat in zijn eerste oorsprong hier een product is van de Onbewuste, terugvalt naar de voortbrengende onbewustheid, gaat zij binnen in dit onderbewuste element, antichambre of ondergrond en daar vindt zij de impressies van haar verleden of hardnekkige gewoonten van denkvermogen en ervaringen, --- want allen hebben hun merk gelaten op ons onderbewuste deel en hebben hun vermogen van wederkeer. In hun effect op ons wakende zelf neemt deze wederkeer vaak de vorm van een bevestiging van oude gewoonten, slapende of onderdrukte impulsen, geweigerde elementen van de natuur, of zij komt op als een andere niet zo makkelijk herkenbare, een of ander bijzonder vermomd of subtiel resultaat van deze onderdrukte of geweigerde, maar niet uitgewiste impulsen of elementen. In het droombewustzijn is het fenomeen een klaarblijkelijke fantastische constructie, een samenstel van beelden en bewegingen, die gebouwd is op of rond begraven indrukken met een betekenis in hen, die de wakende intelligentie ontsnapt, omdat hij geen clue heeft voor het systeem van betekenissen van het onderbewuste. Na een tijdje lijkt deze onderbewuste activiteit terug te zinken in de volledige onbewustheid en we spreken over deze toestand als diepe droomloze slaap; vandaar komen we weer tevoorschijn naar de droomlagen of keren terug naar de wakende oppervlakte.

Maar, in feite, zijn we in wat we de droomloze slaap noemen, gegaan naar een

diepere en dichtere laag van het onderbewuste, een toestand, die te verward, te ondergedompeld of te duister is, te traag en zwaar om haar bouwsels naar de oppervlakte te brengen en we dromen daar, maar zijn niet in staat om deze meer duistere droombeelden te grijpen of behouden in de registrerende laag van het onderbewuste. Of anders zou het het deel kunnen zijn van ons denkvermogen, dat nog actief blijft in de slaap van het lichaam, dat binnengegaan is in de innerlijke domeinen van ons wezen, het subliminale mentale, het subliminale vitale, het subtiel-fysieke, en gaat daar verloren voor alle actieve verbinding met de oppervlaktedelen van ons. Wanneer we nog in de meer nabije diepten van deze regionen zijn, registreert het oppervlakteonderbewuste, dat onze slaapwaakzaamheid is, iets van wat we ervaren in deze diepten; maar zij registreert het in haar eigen transcriptie, vaak ontsierd door karakteristieke incoherenties en zelfs, wanneer zij meest coherent is, altijd gedeformeerd of in beelden gegoten, die betrokken zijn uit de wereld van wakende ervaring. Maar, wanneer we dieper naar binnen gegaan zijn, faalt de registratie en kan niet hersteld worden en we hebben de illusie van droomloosheid; maar de activiteit van het innerlijke droombewustzijn gaat door achter de sluier van de nu zwijgende en inactieve onderbewuste oppervlakte. Deze voortgezette droomactiviteit wordt aan ons geopenbaard, wanneer we meer innerlijk bewust worden, want dan komen we in verbinding met de zwaardere en diepere onderbewuste laag en kunnen gewaar zijn --- op het moment of door een naspeuren en herwinnen door het geheugen --- van wat gebeurde toen we zonken in deze lome diepten. Het is ook mogelijk om dieper binnen onze subliminale zelve bewust te worden en we zijn dan gewaar van ervaringen op andere niveaus van ons wezen of zelfs in suprafysieke werelden, waartoe de slaap ons een recht geeft op geheime toegang. Een transcriptie van zulke ervaringen bereikt ons; maar de transcriberer hier is niet het onderbewuste, het is het subliminale, een grotere droombouwer.

Als het subliminale zo naar voren komt in het ons droombewustzijn, is er soms een activiteit van onze subliminale intelligentie, --- droom wordt een serie gedachten, vaak vreemd of levendig uitgebeeld, problemen worden opgelost, die ons wakende bewustzijn niet kon oplossen, waarschuwingen, voorgevoelens, aanwijzingen voor de toekomst, waarachtige dromen vervangen de normale onderbewuste incoherentie. Er kan ook een structuur komen van symbolische beelden, sommige van een mentaal karakter, sommige van een vitale natuur: de eerste zijn nauwkeurig in hun beelden, helder in hun betekenis,

de laatste zijn vaak complex en verbijsterend voor ons wakende bewustzijn, maar, als we de clue kunnen begrijpen, openbaren zij hun eigen betekenis en bijzonder systeem van coherentie. Er kan tenslotte een verslag tot ons komen van gebeurtenissen, die gezien en ervaren worden door ons op andere niveaus van ons wezen of van het universele wezen, dat wij binnengaan: deze hebben soms, zoals de symbolische dromen, een sterke betekenis voor ons eigen innerlijke en uiterlijke leven of het leven van anderen, openbaren elementen van ons of hun mentale wezen en levenswezen of ontsluiten invloeden op hen, waarvan ons wakende zelf volledig onwetend is; maar soms hebben ze geen zodanige betekenis en zijn zuiver verslagen van andere georganiseerde systemen van bewustzijn, onafhankelijk van ons fysieke bestaan. De onderbewuste dromen stellen het grootste deel samen van onze meest gewone slaapervaring en deze herinneren we ons gewoonlijk; maar soms is de subliminale bouwer in staat om ons slapende bewustzijn voldoende te imponeren om zijn activiteiten te stempelen op ons wakende geheugen. Wanneer we ons innerlijke wezen ontwikkelen, meer inwaarts leven, dan de meeste mensen doen, dan wordt de balans veranderd, en een groter droombewustzijn opent zich voor ons; onze dromen kunnen een subliminaal en niet langer een onderbewust karakter nemen en een werkelijkheid en betekenis aannemen.

Het is zelfs mogelijk om volledig bewust te worden in de slaap en volledig van begin tot eind of over grote delen de stadia van onze droomervaring te volgen; we vinden, dat we dan gewaar zijn van onszelf, terwijl we passeren van toestand naar toestand van bewustzijn naar een korte periode van lichtende en vredevolle droomloze rust, die de ware hersteller van de energieën is van de wakende natuur, en dan terugkeren op dezelfde natuur naar het wakende bewustzijn. Het is normaal, wanneer we zo overgaan van toestand naar toestand om de vorige ervaringen van ons weg te laten slippen; bij de terugkeer wordt alleen de meer levendige of de dichtste nabij de wakende oppervlakte herinnerd: maar dit kan verholpen worden, --- een groter vasthouden is mogelijk of het vermogen kan ontwikkeld worden om terug te gaan in het geheugen van droom naar droom, van toestand naar toestand, tot het geheel nog eenmaal voor ons staat. Een coherente kennis van slaapleven, ofschoon moeilijk te verkrijgen of gevestigd te houden, is mogelijk.

Ons subliminale zelf is niet, zoals ons oppervlakte fysieke wezen, een uitkomst van de energie van het Onbewuste; het is een ontmoetingsplaats van het bewustzijn, dat tevoorschijn komt van beneden door evolutie en het bewustzijn, dat neergedaald is van

boven voor involutie. Er is een innerlijk denkvermogen, een innerlijk vitaal wezen van onszelf, een innerlijk of subtiel-fysiek wezen er in, groter dan ons uiterlijke wezen en natuur. Dit innerlijke bestaan is de verzegelde oorsprong van bijna alles in ons oppervlakte zelf, dat geen constructie is van de eerste onbewuste Wereld-Energie of een natuurlijk ontwikkelde functionering van ons oppervlaktebewustzijn of een reactie ervan op inslagen van de uiterlijke universele Natuur, --- en zelfs in deze constructie, deze werkingen, deze reacties neemt het subliminale deel en oefent op hen een aanzienlijke invloed uit. Er is hier een bewustzijn, dat het vermogen heeft van direct contact met het universele, anders dan de meestal indirecte contacten, die ons oppervlaktewezen onderhoudt met het universum door het zintuigdenkvermogen en de zintuigen. Er zijn hier innerlijke zintuigen, een subliminaal zicht, gevoel, gehoor; maar deze subtiele zintuigen zijn eerder kanalen van het directe bewustzijn van dingen van het innerlijke wezen dan haar informanten: het subliminale is niet afhankelijk van haar zintuigen voor haar kennis, zij geven alleen een vorm aan haar directe ervaring van objecten; zij brengen niet, zoveel als in het wakende denkvermogen, vormen van objecten over voor de documentatie van het denkvermogen of als een startpunt of basis voor een indirecte constructieve ervaring. Het subliminale heeft het recht van toegang in de mentale en vitale en subtiel-fysieke niveaus van het universele bewustzijn, zij is niet begrensd tot het materiele niveau en de fysieke wereld; zij bezit middelen van communicatie met de werelden van zijn, die de nederdaling naar involutie geschapen heeft in haar overgang en met alle overeenkomende niveaus of werelden, die opgekomen kunnen zijn of geconstrueerd zijn om het doel te dienen of de heropstijging van de Onbewustheid naar het Superbewuste. In deze grote werkelijkheid van innerlijk bestaan trekken ons denkvermogen en vitale wezen zich terug, wanneer zij zich terugtrekken van de oppervlakteactiviteiten, ofwel door slaap of inwaarts getrokken concentratie of door een innerlijke onderdompeling van trance.

Onze wakende toestand is niet gewaar van zijn verbinding met het subliminale wezen, ofschoon zij ervan --- maar zonder enige kennis van de plaats van oorsprong --- de inspiraties, intuïties, ideeën, wil suggesties, zintuigsuggesties, aanzetten tot actie ontvangt, die opstijgen van beneden of vanachter ons beperkte oppervlaktebestaan. Slaap opent, zoals trance, de poort van het subliminale voor ons; want in slaap trekken we ons, zoals in trance, terug achter de sluier van de wakende persoonlijkheid en achter deze sluier heeft het subliminale haar bestaan. Maar we ontvangen de verslagen van

onze slaapervaring door de droom en in droombeelden en niet in die conditie, die een innerlijk ontwaken genoemd zou kunnen worden, en die de meest toegankelijke vorm is van de trance-toestand, noch door de supernormale helderheden van visie en andere meer lichtende en concrete wegen van communicatie, ontwikkeld door de innerlijke subliminale cognitie, wanneer hij in gewoonlijke of onregelmatige bewuste verbinding is met ons wakende zelf. Het subliminale, met het onderbewuste als een aanhangsel van zichzelf, --- want het onderbewuste is ook een deel van de achter-de-sluier entiteit, --- is de ziener van innerlijke dingen en van suprafysieke ervaringen; het oppervlakteonderbewuste is alleen een transcriberer. Om deze reden beschrijft de Upanishad het subliminale wezen als het Droom-Zelf, omdat we er normaal in dromen, visioenen, geabsorbeerde toestanden van innerlijke ervaringen in binnen gaan, en deel zijn van haar ervaringen, --- juist, zoals zij de superbewuste beschrijft als het Slaap-Zelf, omdat normaal alle mentale of zintuiglijke ervaringen ophouden, wanneer we binnengaan in dit superbewustzijn. Want in de diepere trance, waarin de aanraking van het superbewustzijn onze geestesgesteldheid onderdompelt, kan geen verslag ervan of transcriptie van haar inhouden ons normaal bereiken; alleen door een speciale of een ongebruikelijke ontwikkeling in een supernormale conditie of door een breuk of kloof in onze begrensde normaliteit, kunnen we aan de oppervlakte bewust zijn van de contacten of boodschappen van het Superbewustzijn. Maar ondanks deze beeldende namen van droomtoestand en slaaptoestand werd het gebied van deze beide toestanden van bewustzijn duidelijk beschouwd als een gebied van werkelijkheid, dat niet minder was dan dat van de wakende toestand, waarin onze bewegingen van waarnemend bewustzijn een verslag of transcriptie zijn van fysieke dingen en van onze contacten met het fysieke universum. Zonder twijfel kunnen al deze drie toestanden geclassificeerd worden als delen van een illusie, onze ervaringen van hen kunnen samen geplaatst worden als constructies van een illusoir bewustzijn, onze wakende toestand niet minder illusoir dan onze droomtoestand of slaaptoestand, omdat de enige ware waarheid of werkelijkheid het onmededeelbare Zelf of Ene-Bestaan (Atman, Adwaita) is, die de vierde toestand van het Zelf is, zoals beschreven in de Vedanta. Maar het is op gelijke wijze mogelijk om hen te beschouwen en samen te plaatsen als drie verschillende ordes van de ene Werkelijkheid of als drie toestanden van bewustzijn, waarin ons contact belichaamd is met de drie verschillende gradaties van zelfervaring en wereldervaring.

Wanneer dit een ware verklaring is van droomervaring, kunnen dromen niet langer

geclassificeerd worden als een hoofdzakelijk onwerkelijk beeld of onwerkelijke dingen, die tijdelijk opgelegd worden aan ons halfbewustzijn als een werkelijkheid; de analogie faalt daarom zelfs als een illustratieve ondersteuning voor de theorie van de kosmische Illusie. Er kan echter gezegd worden, dat onze dromen zelf geen werkelijkheden zijn, maar alleen een transcriptie van werkelijkheid, een systeem van symboolbeelden en onze wakende ervaring van het universum is op gelijke wijze geen werkelijkheid, maar alleen een transcriptie van werkelijkheid, een reeks of verzameling van symboolbeelden. Het is nogal waar, dat we het fysieke universum hoofdzakelijk zien door een systeem van beelden, die ingeprent zijn op of opgelegd zijn aan onze zintuigen en in zoverre is de opvatting gerechtvaardigd; het zou ook toegeven kunnen worden, dat op een zekere manier en vanuit een gezichtspunt onze ervaringen en activiteiten beschouwd kunnen worden als symbolen van een waarheid, die onze levens proberen uit te drukken, maar momenteel alleen met een gedeeltelijk succes en een onvolmaakte coherentie. Als dat alles was, zou het leven omschreven kunnen worden als een droomervaring van het zelf en dingen in het bewustzijn van het Oneindige. Maar, ofschoon ons primaire bewijs van de objecten van het universum bestaat uit een bouwsel van zintuigbeelden, worden deze gecompleteerd, gevalideerd, in orde gemaakt door een automatische intuïtie in het bewustzijn, die het beeld onmiddellijk relateert met het uitgebeelde ding en de tastbare ervaring krijgt van het object, zodat we niet hoofdzakelijk een vertaling of zintuigtranscriptie beschouwen of lezen van de werkelijkheid, maar door het zintuigbeeld naar de werkelijkheid kijken. Deze geschiktheid wordt ook versterkt door de actie van een rede, die de wet van gevoelde dingen doorgrond en begrijpt, en nauwgezet de zintuigtranscriptie kan observeren en haar fouten corrigeren. Daarom kunnen we concluderen, dat we een werkelijk universum ervaren door onze uitgebeelde zintuigtranscriptie met de hulp van de intuïtie en de rede, --- een intuïtie, die ons het gevoel van dingen geeft en een rede, die hun waarheid onderzocht door zijn ontvangende kennis. Maar we moeten ook opmerken, dat zelfs als onze beeldkijk op het universum, onze zintuigtranscriptie, een systeem is van symboolbeelden en geen exacte reproductie of transcriptie, een letterlijke vertaling, een symbool nog een notatie is van iets, dat een transcriptie is van werkelijkheden. Zelfs als onze beelden niet correct zijn, zijn, wat zij pogen uit te beelden, werkelijkheden, geen illusies; wanneer we een boom zien of een steen of een dier, is het geen niet bestaand beeld, geen hallucinatie, die we zien; we kunnen niet zeker zijn, dat het beeld exact is, we kunnen erkennen, dat een

ander zintuig het heel goed anders kan zien, maar toch is er daar iets, dat het beeld rechtvaardigt, iets, waarmee het meer of minder correspondentie heeft. Maar in de theorie van de Illusie is de enige werkelijkheid een onbepaalbaar, kenmerkloos zuiver Bestaan, Brahman, en er is geen mogelijkheid, dat zij vertaald wordt of verkeerd vertaald wordt in een systeem van symboolbeelden, wat dat zou alleen kunnen zijn als dit Bestaan enige bepaalbare inhouden had of enige ongemanifesteerde waarheden van zijn wezen, die uitgewerkt zou kunnen worden in vormen of namen, die aan hen gegeven worden door ons bewustzijn: een zuivere Onbepaalbare kan niet geleverd worden door een transcriptie, een veelvoud van representatieve onderscheidingen, een menigte symbolen of beelden; want er is er in alleen een zuivere Identiteit, er is niets uit te werken, niets te symboliseren, niets uit te beelden. Daarom faalt de droomanalogie helemaal voor ons, en kan beter opzij gezet worden; zij kan altijd gebruikt worden als een levendige metafoor van een zekere houding, die ons denkvermogen aan kan nemen ten opzichte van zijn ervaringen, maar zij heeft geen waarde voor een metafysisch onderzoek in de werkelijkheid en fundamentele betekenissen of de oorsprong van het bestaan.

Wanneer we de analogie opnemen van de hallucinatie, vinden we het nauwelijks meer behulpzaam voor een waar begrip van de theorie van de kosmische Illusie dan de droomanalogie. Hallucinaties bestaan uit twee soorten, mentaal of denkbeeldig en visueel of op een of andere manier zintuiglijk. Wanneer we een beeld zien van dingen, waar deze dingen niet zijn, is het een foutieve constructie van de zintuigen, een visuele hallucinatie; wanneer we een ding als een objectief feit aannemen, dat een subjectief bouwsel van het denkvermogen is, een constructieve mentale fout, of een geobjectiveerde verbeelding of een misplaatst mentaal beeld, dan is het een mentale hallucinatie. Een voorbeeld van de eerste is een luchtspiegeling, een voorbeeld van de tweede is het klassieke voorbeeld van een touw, dat voor een slang aangezien wordt. In het voorbijgaan kunnen we opmerken, dat er veel dingen zijn, die hallucinaties genoemd worden, dat niet echt zijn, maar symboolbeelden, omhoog gezonden uit het subliminale of ervaringen, waarbij het subliminale bewustzijn of zintuig naar de oppervlakte komt en ons in contact brengt met suprafysieke werkelijkheden; zo wordt het kosmische bewustzijn, dat onze toegang is door een afbraak van onze mentale beperkingen naar het gevoel van een uitgestrekte werkelijkheid, geclassificeerd, zelfs, terwijl het toegegeven wordt als een hallucinatie. Maar, als we alleen de algemene hallucinatie,

mentaal of visueel nemen, observeren we, dat het op het eerste gezicht een waar voorbeeld lijkt van wat oplegging genoemd wordt in de filosofische theorie; het is de plaatsing van een onwerkelijk beeld van dingen op een werkelijkheid, van een luchtspiegeling op de kale woestijnlucht, van het beeld van een niet aanwezige slang op het aanwezige en werkelijke touw. De wereld kunnen we betogen, is een zodanige hallucinatie, een oplegging van een niet bestaand onwerkelijk beeld van dingen op de kale altijd aanwezige enkele werkelijkheid van de Brahman. Maar dan merken we op, dat in ieder geval de hallucinatie, het valse beeld niet is van iets nogal niet bestaand; het is een beeld van iets bestaands en werkelijk, maar niet aanwezig op de plaats, waar het opgelegd is door de fout van het denkvermogen of de fout van het zintuig. Een luchtspiegeling is het beeld van een stad, een oase, stromend water of van andere afwezige dingen, en als deze dingen niet bestonden, dan zou het valse beeld van hem, ofwel opgebracht door het denkvermogen, of gereflecteerd in de woestijnlucht er niet zijn om het denkvermogen te misleiden met een vals gevoel van werkelijkheid. Een slang bestaat en zijn bestaan en vorm zijn bekend aan het slachtoffer van de momentele hallucinatie: als het niet zo zou zijn, zou de delusie niet gecreëerd zijn; want de oorsprong van de fout is de gelijkenis van de vorm van de geziene werkelijkheid met een andere voorheen ergens anders gekende werkelijkheid. De analogie is daarom niet behulpzaam; het zou alleen geldig zijn als ons beeld van het universum een valsheid was, die een waar universum reflecteert, dat niet hier is, maar ergens anders of anders als het vals verbeelde manifestatie zou zijn van de Werkelijkheid, die in het denkvermogen een ware manifestatie vervangt door of bedekt met een verstoorde gelijkenis. Maar hier is de wereld een niet bestaande vorm van dingen, een illusoire constructie, opgelegd aan de kale Werkelijkheid, aan de enige Bestaande, die voor altijd leeg is van dingen en vormloos: er zou alleen een ware analogie zijn als onze visie in de lege lucht van de woestijn een beeld van dingen construeerde, dat nergens bestaat, of anders op de kale grond zowel touw als slang oplegde en andere beelden, die op gelijke wijze nergens bestonden.

Het is duidelijk, dat in deze analogie twee nogal verschillende soorten illusie, die niet illustratief zijn voor elkaar, foutief samengenomen zijn, alsof zij identiek waren in natuur. Alle mentale en zintuiglijke hallucinaties zijn werkelijk foutieve voorstellingen of foutieve plaatsingen of onmogelijke combinaties of valse ontwikkelingen van dingen, die op zichzelf bestaand of mogelijk zijn of op een of andere manier in het gebied van het

werkelijke zijn of ermee verbonden. Alle mentale fouten en illusies zijn het resultaat van een onwetendheid, die haar data foutief combineert of foutief voortgaat op een eerdere of huidige of mogelijke inhoud van kennis. Maar de kosmische Illusie heeft geen basis van actualiteit, het is een originele en alles voortbrengende illusie; zij legt namen, beelden, gebeurtenissen op, die zuivere ontdekkingen zijn, aan een Werkelijkheid, waarin nooit gebeurtenissen, namen en beelden waren en nooit zullen zijn. De analogie van mentale hallucinatie zou alleen van toepassing zijn als we een Brahman toegeven zonder namen, vormen en relaties en een wereld van namen, vormen en relaties als gelijke werkelijkheden, de een aan de ander opgelegd, het touw in de plaats van de slang of de slang in de plaats van het touw, --- het zou een beschrijving kunnen zijn van de activiteiten van de Saguna op stilte van de Nirguna. Maar als beiden werkelijk zijn, moeten beiden ofwel gescheiden aspecten van de Werkelijkheid zijn of coördinatieve aspecten, positieve en negatieve polen van het Ene Bestaan. Enige fout of verwarring van het Denkvermogen tussen hen zou geen scheppende kosmische Illusie zijn, maar alleen een verkeerde perceptie van werkelijkheden, een verkeerde relatie, gecreeerd door de Onwetendheid.

Als we andere illustraties of analogieën nauwkeurig onderzoeken, die ons aangeboden worden voor een beter begrip van de werking van Maya, detecteren we in hen allemaal een ontoepasbaarheid, die hen hun kracht en waarde ontnemt. Het familiäre beeld van de moeder-van-parel en zilver verandert ook, zoals de touw en slang analogie, door een fout naar een gelijkenis tussen een huidig werkelijk en een ander en afwezig werkelijk; zij kan ook geen toepassing hebben op de oplegging van een veelvoudige en veranderbare onwerkelijkheid op een enkel en uniek onveranderbaar Werkelijk. In het voorbeeld van een optische illusie, dat een enkel object verdubbelt of verveelvoudigt, zoals wanneer we twee manen zien, in plaats van een, zijn er twee of meer identieke vormen van het ene object, een werkelijk, een --- of de rest --- een illusie: dit illustreert geen naast elkaar plaatsing van de wereld en Brahman; want er is in de werking van Maya een veel complexer fenomeen, --- er is inderdaad een illusoire verveelvoudiging van de Identieke, die opgelegd is aan zijn ene en altijd onveranderbare Identiteit, de Ene, die verschijnt als velen, maar daarop is een immense georganiseerde diversiteit opgelegd in de natuur, een diversiteit van vormen en bewegingen, die niets te maken hebben met de oorspronkelijke Werkelijke. Dromen, visioenen, de verbeelding van de artiest of dichter kunnen een zodanige georganiseerde diversiteit

vertegenwoordigen, die niet werkelijk is; maar het is een imitatie, een mimesis van een werkelijke en al bestaande georganiseerde diversiteit of begint vanuit een zodanige mimesis en zelfs in de rijkste variatie of wildste uitvinding is een of ander mimesisch element waarneembaar. Er is hier niet zoiets als de werking, die toegeschreven wordt aan Maya, waarin er geen mimesis is, maar een zuivere en radicale oorspronkelijke schepping van onwerkelijke vormen en bewegingen, die overal niet bestaan en noch iets ontdekbaars in de Werkelijkheid imiteren, noch reflecteren, noch iets veranderen en ontwikkelen, dat ontdekbaar is in de Werkelijkheid. Er is niets in de werkingen van de illusie van het Denkvermogen, dat licht werpt op dit mysterie; het is zoals een verbazingwekkende kosmische Illusie van deze soort moet zijn, *sui generis*, zonder parallel. We zien in het universum, dat een diversiteit van het identieke overal de fundamentele werking is van de kosmische Natuur; maar hier presenteert zij zichzelf niet als een illusie, maar als een gevarieerde werkelijke formatie uit een oorspronkelijke substantie. We komen een Werkelijkheid van Eenheid, die zichzelf manifesteert in een werkelijkheid van talloze vormen en vermogens van zijn wezen overal tegen. Er is zonder twijfel in haar proces een mysterie, zelfs een magie, maar er is niets om te laten zien, dat het een magie is van het onwerkelijke en geen werking van een Bewustzijn en Kracht van zijn van de almachtige Werkelijke, een zelfschepping, uitgevoerd door een eeuwige zelfkennis.

Dit brengt onmiddellijk de vraag op van de natuur van het Denkvermogen, de ouder van deze illusies, en zijn relatie met het oorspronkelijke Bestaan. Is het denkvermogen het kind en instrument van een oorspronkelijke Illusie of is het zelf een oorspronkelijk verkeerd creërende Kracht of Bewustzijn? Of is de mentale onwetendheid een overtreding van de waarheden van Bestaan, een afwijking van een oorspronkelijk Waarheid-Bewustzijn, dat de werkelijke wereldbouwer is? Ons eigen denkvermogen is in ieder geval geen oorspronkelijk en primair scheppend vermogen van Bewustzijn; hij is en alle denkvermogen van hetzelfde karakter moeten een derivaat zijn, een instrumentele demiurg, een intermediaire schepper. Het ligt voor de hand, dat analogieën van de fouten van het denkvermogen, die de uitkomst zijn van een intermediaire Onwetendheid, niet waarlijk de natuur of actie zouden kunnen illustreren van een oorspronkelijke scheppende Illusie, een al ontdekkend en construerend Maya. Ons denkvermogen bevindt zich tussen een superbewustzijn en een onbewustzijn en ontvangt van beide deze tegengestelde vermogens: hij bevindt zich tussen een verborgen subliminaal

bestaan en een buitenwaarts kosmisch fenomeen; hij ontvangt inspiraties, intuïties, voorstellingen, impulsen naar kennis en actie, beelden van subjectieve werkelijkheden of mogelijkheden van een onbekende innerlijke bron; hij ontvangt beelden van gerealiseerde actualiteiten en hun suggesties van een verdere mogelijkheid van het geobserveerde kosmische fenomeen. Wat hij ontvangt, zijn essentiële waarheden, mogelijk of actueel; hij begint vanuit de gerealiseerde actualiteiten van het fysieke universum en hij brengt van hen in zijn subjectieve actie de ongerealiseerde mogelijkheden naar buiten, die zij bevatten of suggereren of die hij kan bereiken door van hen voort te gaan als een startpunt: hij selecteert sommige van deze mogelijkheden voor een subjectieve actie en speelt met voorgestelde of inwendig geconstrueerde vormen van hen; hij kiest anderen voor objectivering en probeert hen te realiseren. Maar hij ontvangt ook inspiraties van boven en van binnen, van onzichtbare bronnen en niet alleen van de indrukken van het zichtbare kosmische fenomeen; hij ziet andere waarheden dan degene, die voorgesteld zijn door de actuele fysiekheid om hem heen, en ook hier speelt hij subjectief met de overgebrachte of geconstrueerde vormen van deze waarheden of hij selecteert ze voor objectivering, probeert ze te realiseren.

Ons denkvermogen is een waarnemer en gebruiker van actualiteiten, een voorspeller of ontvanger van nog niet bekende of geactualiseerde waarheden, een handelaar in mogelijkheden, die bemiddelen tussen de waarheid en de actualiteit. Maar hij heeft niet de alwetendheid van een oneindig Bewustzijn; hij is beperkt in kennis en moet zijn beperkte kennis aanvullen door verbeelding en ontdekking. Hij manifesteert niet, zoals het oneindige Bewustzijn, het bekende, hij moet het onbekende ontdekken; hij bemachtigt de mogelijkheden van het Oneindige, niet als resultaten of variaties van vormen van een latente Waarheid, maar als constructies of scheppingen, ficties van zijn eigen grenzeloze verbeelding. Hij heeft niet de almachtigheid van een oneindige bewuste Energie; hij kan alleen realiseren of actualiseren, wat de kosmische Energie er van zal accepteren of waarvoor hij de kracht heeft om op te leggen aan of te introduceren in de som van dingen, omdat de heimelijke Goddelijkheid, superbewust of subliminaal, die hem gebruikt, het plan heeft om dat uit te drukken in de Natuur. Zijn beperking van Kennis stelt samen door onvolledigheid, maar ook door openheid voor fouten, een Onwetendheid. In omgaan met actualiteiten kan hij verkeerd observeren, misbruiken, verkeerd scheppen; in omgaan met mogelijkheden kan hij verkeerd samenstellen, verkeerd combineren, verkeerd toepassen, verkeerd plaatsen; in zijn behandelingen van

waarheden, die hem geopenbaard worden, kan hij deformereren, verkeerd vertegenwoordigen, disharmoniseren. Hij kan ook constructies van zichzelf maken, die geen correspondentie hebben met de dingen van het werkelijke bestaan, geen potentie van verwerkelijking, geen ondersteuning van de waarheid achter hen; maar deze constructies beginnen nog vanuit de ongeoorloofde uitbreiding van actualiteiten, grijpen aan op niet toegestane mogelijkheden, of veranderen waarheden in een toepassing, die niet toepasbaar is. Het denkvermogen schept, maar is geen oorspronkelijke schepper, geen alwetende en almachtige, zelfs geen altijd efficiënte demiurg. Maya, het illusoire Vermogen, aan de andere kant, moet een oorspronkelijke schepper zijn, want zij schept alle dingen uit het niets, tenzij we veronderstellen, dat zij schept uit de substantie van de Werkelijkheid, maar dan moeten de dingen, die zij schept op een of andere manier werkelijk zijn; zij heeft de volmaakte kennis van wat zij wil scheppen, een volmaakt vermogen om te scheppen, wat zij ook kiest, ofschoon alleen alwetend en almachtig over haar eigen illusies, die zij harmoniseert en hen verbindt met een magische zekerheid en een soevereine energie, absoluut effectief in opleggen van haar eigen formaties of ficties, die overgegeven worden als waarheden, mogelijkheden, actualiteiten, aan de intelligentie van het schepsel.

Ons denkvermogen werkt het beste en met een vast vertrouwen, wanneer hem een substantie gegeven wordt om op te werken of tenminste als basis te gebruiken voor zijn werkingen of, wanneer hij een kosmische kracht kan hanteren, waar hij de kennis van verkregen heeft, --- hij is zeker van zijn stappen, wanneer hij met actualiteiten moet omgaan; deze regel van omgaan met geobjectiveerde of ontdekte actualiteiten en voortgaan van hen voor creatie is de reden van het enorme succes van de fysieke Wetenschap. Maar hier is evident geen schepping van illusies, geen schepping van niet-bestaan *in vacuo* en hen veranderen in klaarblijkelijke actualiteiten, zoals toegekend is aan de kosmische Illusie. Want het Denkvermogen kan alleen uit de substantie creëren wat mogelijk is voor de substantie, hij kan alleen doen met de kracht van de Natuur, wat in overeenstemming is met haar gerealiseerde energieën; hij kan alleen uitvinden of ontdekken, wat al vervat is in de waarheid en potentie van de Natuur. Aan de andere kant ontvangt hij inspiraties voor schepping van binnen zichzelf of van boven: maar deze kunnen alleen vorm aannemen, als zij waarheden of potenties zijn, niet door het eigen recht van het denkvermogen van uitvinding; want wanneer het denkvermogen opricht, wat noch waar is, noch potentieel, kan dat niet gecreëerd worden, kan niet actueel

worden in de Natuur. Maya, aan de andere kant, richt, wanneer zij creëert op basis van de Werkelijkheid, nog een superstructuur op, die niets te maken heeft met de Werkelijkheid, is niet waar of potentieel erin, wanneer zij creëert uit de substantie van de Werkelijkheid, maakt zij er dingen uit, die er niet mogelijk voor zijn of er in overeenstemming mee, --- want zij schept vormen en de Werkelijkheid wordt verondersteld een Vormloos te zijn, niet in staat tot vorm, zij schept bepalingen en de Werkelijkheid wordt verondersteld om absoluut onbepaalbaar te zijn.

Maar ons denkvermogen heeft het vermogen van verbeelding; hij kan scheppen en zijn eigen mentale bouwsel als waar en werkelijk nemen: hier, zou gedacht kunnen worden, is iets, dat analoog is aan de actie van Maya. Onze mentale verbeelding is een instrument van Onwetendheid; het is hulpmiddel of middel of toevlucht van een beperkte capaciteit van kennis, een beperkte capaciteit van effectieve actie. Het Denkvermogen vult deze tekortkomingen aan door zijn vermogen van verbeelding: hij gebruikt het om aan duidelijke en zichtbare dingen de dingen te onttrekken, die niet duidelijk en zichtbaar zijn; hij onderneemt de schepping van zijn eigen beelden van het mogelijke en onmogelijke; hij richt illusoire actuelen op of tekent beelden van een veronderstelde of geconstrueerde waarheid van dingen, die niet waar zijn voor de uiterlijke ervaring. Dat is tenminste de verschijning van zijn werking; maar in werkelijkheid is het de manier van het denkvermogen of een van zijn manieren om zijn oneindige mogelijkheden op te eisen uit het Wezen, zelfs om de onbekende mogelijkheden van het Oneindige te ontdekken of te veroveren. Maar, omdat hij dat niet kan met kennis, maakt hij experimentele constructies van waarheid en mogelijkheid en nog ongerealiseerde actualiteit: omdat zijn vermogen om inspiraties van de Waarheid te ontvangen beperkt is, verbeeldt hij, veronderstelt, vraagt af of dit of dat geen waarheden kunnen zijn; maar omdat zijn kracht om werkelijke potenties op te eisen smal en beperkt is, zet hij mogelijkheden op, die hij hoopt te actualiseren of wenst, dat hij ze zou kunnen actualiseren; omdat zijn vermogen om te actualiseren verkrampd is en omsloten door de tegenstellingen van de materiele wereld, verbeeldt hij subjectieve actualisaties om zijn wil tot schepping te bevredigen en de heerlijkheid van zelfpresentatie. Maar het moet opgemerkt worden, dat hij door de verbeelding een beeld van waarheid ontvangt, mogelijkheden opeist, die naderhand gerealiseerd worden, vaak door zijn verbeelding een effectieve druk uitoefent op de actualiteiten van de wereld. Verbeeldingen, die volharden in het menselijke denkvermogen, zoals het idee van reizen in de lucht, eindigen vaak door zelfvervulling;

individuele gedachteformaties kunnen zichzelf actualiseren als er voldoende kracht is in de formatie of in het denkvermogen, dat haar vormt. Verbeeldingen kunnen hun eigen potentie scheppen, speciaal als zij ondersteunt wordt in het collectieve denkvermogen, en kunnen op de lange duur de sanctie op zichzelf trekken van de kosmische Wil. In feite presenteren alle verbeeldingen mogelijkheden: sommige zijn op zekere dag in staat om zich in een of andere vorm te actualiseren, misschien een zeer verschillende vorm van actualiteit; meer zijn veroordeeld tot steriliteit, omdat zij niet binnengaan in het beeld of schema van de huidige schepping, niet komen binnen de toegestane potentie van het individu of niet overeen komen met het collectieve of generieke principe of vreemd zijn voor de natuur of de bestemming van het dwingende wereldbestaan.

Dus zijn de verbeeldingen van het denkvermogen niet zuiver en radicaal illusoir: zij gaan voort op de basis van zijn ervaring van actualiteiten of gaan daar tenminste vanuit, zijn variaties op actualiteit, of zij verbeelden de “zouden kunnen”s of “hadden kunnen”s van het Oneindige, wat zou kunnen, als andere waarheden gemanifesteerd waren, als bestaande potenties op een andere manier opgesteld zouden zijn geweest of dat andere mogelijkheden, dan die al zijn toegestaan, potentie werden. Bovendien communiceren door deze faculteit vormen en vermogens van andere domeinen dan die van de fysieke actualiteit met ons mentale wezen. Zelfs, wanneer de verbeeldingen extravagant zijn of de vorm aannemen van hallucinaties of illusies, gaan zij voort met actuelen of mogelijkheden als hun basis. Het denkvermogen creëert het beeld van een zeemeermin, maar de fantasie is samengesteld uit twee actualiteiten, die tezamen gebracht zijn op een manier, die zich buiten de normale potentie van de aarde bevindt; engelen, griffioenen, hersenschimmen worden geconstrueerd op hetzelfde principe: soms is de verbeelding een herinnering van eerdere actualiteiten, zoals in het mythische beeld van de draak, soms is het een beeld of een gebeurtenis, die werkelijk is of werkelijk kan zijn op andere niveaus of in andere condities van bestaan. Zelfs de illusies van de maniak zijn gebaseerd op een extravagant niet passen van actuelen, zoals wanneer de krankzinnige zichzelf koningschap en Engeland combineert en in verbeelding op de troon zit van de Plantagenets en de Tudors. Wanneer we weer kijken naar de oorsprong van de mentale fout, vinden we gewoonlijk, dat dit een verkeerde combinatie, verkeerde plaatsing, misbruik, verkeerd begrip of verkeerde toepassing is van de elementen van ervaring en kennis. Verbeelding zelf is in haar natuur een substituut voor een meer ware faculteit van het bewustzijn van intuïtie van mogelijkheid: terwijl het denkvermogen

opstijgt naar het Waarheidsbewustzijn, wordt dit mentale vermogen een waarheidsverbeelding, die de kleur en het licht van de hogere waarheid brengt in de beperkte geschiktheid of ongeschiktheid van de kennis, die al bereikt is en geformuleerd en tenslotte, in het transformerende licht erboven, geeft zij geheel plaats aan de hogere waarheidsvermogens of verandert zelf in intuïtie en inspiratie; het Denkvermogen houdt in die verheffing op om schepper van begoochelingen en een architect van fouten te zijn. Het Denkvermogen is dan geen soevereine schepper van niet bestaande dingen of opgericht in een leegte: hij is een onwetendheid, die probeert te weten; juist zijn illusies beginnen van een of andere soort basis en zijn het resultaat van een beperkte kennis of een halve onwetendheid. Het Denkvermogen is een instrument van de kosmische Onwetendheid, maar hij schijnt geen vermogen of een instrument te zijn van een kosmische Illusie te zijn of handelt niet als zodanig. Hij is een zoeker en ontdekker of een schepper of zogenaamde schepper van waarheden, mogelijkheden en actualiteiten, en het zou rationeel zijn om te veronderstellen, dat het oorspronkelijke Bewustzijn en Vermogen, waarvan het denkvermogen een derivaat moet zijn, ook een schepper is van waarheden, mogelijkheden en actualiteiten, niet beperkt zoals het denkvermogen, maar kosmisch in zijn strekking, niet open voor fouten, omdat hij vrij is van alle onwetendheid, een soeverein instrument of een zelfvermogen van een allerhoogste Alwetendheid en Almachtigheid, een eeuwige Wijsheid en Kennis.

Dit is dan de tweevoudige mogelijkheid, die voor ons opkomt. Er is, kunnen we veronderstellen, een oorspronkelijk bewustzijn en vermogen, dat illusies en onwerkelijkheden scheidt met het denkvermogen als haar instrument of medium in het menselijke en dierlijke bewustzijn, zodat het gedifferentieerde universum, dat we zien, onwerkelijk is, een fictie van Maya, en alleen een of ander onbepaalbaar en ongedifferentieerd Absolute werkelijk is. Of er is, kunnen we op gelijke wijze veronderstellen, een oorspronkelijk, een allerhoogste en kosmische Waarheid-Bewustzijn, dat een waar universum scheidt, maar met een denkvermogen, dat handelt in dat universum als een onvolmaakt bewustzijn, dat onwetend is, gedeeltelijk weet, gedeeltelijk niet weet, --- een bewustzijn, dat door haar onwetendheid of beperking van kennis in staat is tot fouten, verkeerde presentatie, foutieve of verkeerd gerichte ontwikkeling van het bekende, tot onzeker rondtasten naar het onbekende, tot gedeeltelijke creaties en bouwsels, een constante middenpositie tussen waarheid en fout, kennis en onwetendheid. Maar deze onwetendheid gaat in feite, hoe strompelend

ook, voort op kennis, en naar kennis; zij is inherent in staat om de beperking, de vermenging af te schudden en kan door bevrijding veranderen in het Waarheid-Bewustzijn, in een vermogen van de oorspronkelijke Kennis. Ons onderzoek heeft tot zover eerder geleid naar de tweede richting; zij wijst naar de conclusie, dat de natuur van ons bewustzijn niet van een karakter is, dat de hypothese zou rechtvaardigen van een Kosmische Illusie als de oplossing van haar probleem. Een probleem bestaat, maar het bestaat niet uit het mengsel van Kennis met Onwetendheid in onze cognitie van zelf en dingen, en de oorsprong van deze onvolmaaktheid moeten we ontdekken. Er is geen noodzaak om een oorspronkelijk vermogen van Illusie binnen te brengen, dat altijd mysterieus bestaat in de eeuwige Werkelijkheid of anders tussen beide komt en een wereld van niet-bestaande vormen oplegt aan een Bewustzijn of Superbewustzijn, dat voor altijd zuiver, eeuwig en absoluut is.

HOOFDSTUK VI

Werkelijkheid en de Kosmische Illusie.

Het Eeuwige is waar; de wereld is een leugen.

*Vivekachudamani*²⁵

De Meester van Maya scheidt deze wereld door zijn Maya en erin is een andere besloten; men zou zijn Maya moeten kennen als Natuur en de meester van Maya als de als de grote Heer van allen.

*Swetaswatara Upanishad*²⁶

De Purusha is dit alles, wat is, wat geweest is, en wat nog moet zijn; hij is de Meester van Onsterfelijkheid en hij is wat dan ook groeit door voedsel.

*Rig Veda*²⁷

*Swetaswatara Upanishad*²⁸

Alles is het Goddelijk Wezen.

*Gita*²⁹

MAAR ZOVERRE hebben we alleen een deel verhelderd van de voorgrond van het veld van onderzoek; op de achtergrond blijft het probleem onopgelost en volledig. Het is

²⁵ Vers 20.

²⁶ IV.9, 10.

²⁷ X. 90. 2.

²⁸ III.15.

²⁹ VII.19.

het probleem van de natuur van het oorspronkelijke Bewustzijn of Vermogen, dat het universum geschapen heeft of conceptueel geconstrueerd of gemanifesteerd en de relatie ermee van onze wereldcognitie, --- opgeteld, of het universum een fictie is van bewustzijn, opgelegd aan ons denkvermogen door een allerhoogste kracht van Illusie of een ware formatie van zijn, ervaren door ons met een nog onwetende, maar een toenemende kennis. En de ware vraag is niet van het Denkvermogen alleen of van een kosmische droom of een kosmische hallucinatie, geboren uit het Denkvermogen, maar van de natuur van de Werkelijkheid, de geldigheid van de scheppende actie, die er in plaats vindt of er aan is opgelegd, de tegenwoordigheid of afwezigheid van een werkelijke inhoud in haar of ons bewustzijn en haar of onze beschouwing van het universum. Uit naam van Illusionisme kan geantwoord worden op de positie, die door ons naar voren wordt gebracht met betrekking tot de waarheid van bestaan, dat dit alles geldig zou kunnen zijn binnen de grenzen van de kosmische Illusie; het is het systeem, de pragmatische machinerie, waardoor Maya werkt en zichzelf onderhoudt in de Onwetendheid: maar de waarheden, mogelijkheden, actualiteiten, van het kosmische systeem zijn alleen waar en actueel binnen de Illusie, buiten die magische cirkel hebben zij geen geldigheid; zij zijn geen duurzame en eeuwige werkelijkheden; alle zijn tijdelijke beelden, de werken van Kennis niet minder dan de werken van Onwetendheid. Men kan toegeven, dat kennis een bruikbaar instrument is van de Illusie van Maya, voor ontsnappen aan zichzelf, voor zichzelf vernietigen in het Denkvermogen; spirituele kennis is onmisbaar: maar de ene ware waarheid, de enige duurzame werkelijkheid voorbij alle dualiteit van kennis en onwetendheid is het eeuwige, relatielose Absolute of het Zelf, het eeuwige, zuivere Bestaan. Alles hier hangt af van de opvatting van het denkvermogen en de ervaring van het mentale wezen van werkelijkheid; want in overeenstemming met de ervaring van het denkvermogen of opvatting van werkelijkheid zal zijn interpretatie van data anders identiek zijn, de feiten van de Kosmos, individuele ervaring, de realisatie van de allerhoogste Transcendentie. Alle mentale cognitie hangt af van drie elementen, de waarnemer, de waarneming, en het ding, dat waargenomen wordt of waarneembaar is. Alle of elke van deze drie kunnen bevestigde of ontkende werkelijkheid worden; de vraag is dan, welke van deze, wanneer een, werkelijk zijn en in hoeverre of op welke manier. Wanneer alle drie geweigerd zijn als instrumenten van een kosmische Illusie, dan rijst de verdere en consequente vraag: is er dan een werkelijkheid buiten hen en als dit zo is, wat is dan de relatie tussen de Werkelijkheid en de Illusie?

Het is mogelijk om de werkelijkheid te bevestigen van het waargenomene, van het objectieve universum, en de werkelijkheid ontkennen of verminderen van het waarnemende individu en zijn waarnemend bewustzijn. In de theorie van de enkele werkelijkheid van Materie is bewustzijn er alleen een werking van Materie-energie in Materie, een uitscheiding of vibratie van de hersencellen, een fysieke ontvangst van beelden en een hersenrespons, een reflexhandeling of een reactie van Materie op de contacten van Materie. Zelfs als de rigiditeit van deze affirmatie versoepeld wordt en voor bewustzijn op een andere manier rekenschap gegeven, is het nog niet meer dan een tijdelijk en afgeleid fenomeen, niet de duurzame Werkelijkheid. Het waarnemende individu is zelf alleen een lichaam en hersens, die in staat zijn tot de mechanische reacties, die we generaliseren onder de naam van bewustzijn: het individu heeft alleen een relatieve waarde en een tijdelijke werkelijkheid. Maar als Materie zelf onwerkelijk blijkt te zijn of een derivaat en eenvoudig een fenomeen van Energie, zoals nu de waarschijnlijkheid lijkt te zijn, dan blijft de Energie als de enige Werkelijkheid; de waarnemer, zijn waarneming, het waargenomene object zijn alleen fenomenen van Energie. Maar een Energie zonder een Wezen of Bestaan, dat haar bezit, of een Bewustzijn, dat haar levert, een Energie, die oorspronkelijk werkt in de leegte, --- want het materiele gebied, waarin we haar aan het werk zien, is zelf een schepping, --- ziet er zelf veel uit als een mentale constructie, een onwerkelijkheid: of zij kan een tijdelijke onverklaarbare uitbraak zijn van beweging, die op elk moment zou kunnen ophouden om fenomenen te scheppen; de Leegte van het Oneindige alleen zou duurzaam en werkelijk zijn. De Buddhistische theorie van de waarnemer en de waarneming en het waargenomene als een constructie van Karma, het proces van een of ander kosmisch feit van Actie, gaf ruimte aan een zodanige conclusie; want het leidde logischerwijze naar de affirmatie van Niet-zijn, Leegte of Niets. Het is inderdaad mogelijk, dat er geen Energie aan het werk is, maar een Bewustzijn; zoals Materie zichzelf reduceert tot Energie, die niet in zichzelf door ons gevat kan worden, maar in haar resultaten en werkingen, zo zou Energie gereduceerd kunnen worden tot handeling van een Bewustzijn, dat niet voor ons in zichzelf vatbaar is, maar in haar resultaten en werkingen. Maar als dit Bewustzijn verondersteld wordt op gelijke wijze te werken in een Leegte, zijn we blootgesteld aan dezelfde conclusie, dat zij een schepper is van tijdelijke fenomenale illusies en zelf illusoir; Leegte, een oneindige Nul, een oorspronkelijk Niet-Bestaan is alleen de duurzame Werkelijkheid. Maar deze conclusies zijn niet bindend; want achter

dit Bewustzijn, alleen grijpbaar in haar werkingen, zou er een onzichtbaar oorspronkelijk Bestaan kunnen zijn: een Bewustzijn-Energie van dat Bestaan zou dan een werkelijkheid kunnen zijn; ook haar scheppingen, die gemaakt zijn uit een oneindig kleine substantie van zijn, ontastbaar voor de zintuigen, maar geopenbaard aan hen in een zeker stadium van de actie van Energie als Materie, zouden werkelijk zijn, als ook de individuele verschijning als een bewust wezen van het oorspronkelijke Bestaan in een wereld van Materie. Deze oorspronkelijke Werkelijkheid zou een kosmisch spiritueel Bestaan kunnen zijn, een Pantheos, of het zou een andere status kunnen hebben; maar er zou in ieder geval geen universele illusie of hoofdzakelijk fenomeen zijn, maar een waar universum.

In de klassieke theorie van Illusionisme wordt een enkel en allerhoogst spiritueel Bestaan geaccepteerd als de ene Werkelijkheid: het is door zijn essentie het Zelf, terwijl de natuurlijke wezens, waarvan hij het Zelf is, alleen tijdelijke verschijningen zijn; hij is in zijn absolute het substraat van alle dingen, maar het universum, dat opgericht is op het substraat ofwel een niet-bestaan, een gelijkenis, of anders op een andere manier onwerkelijk werkelijk; het is een kosmische illusie. Want de Werkelijkheid is de ene zonder een tweede, zij is onveranderbaar in eeuwigheid, zij is het enkele Bestaan; er is niets anders, er zijn geen ware wordingen van dit Wezen: zij is en moet voor altijd ledig blijven van naam, kenmerk, formatie, relatie, gebeurtenis; wanneer hij een Bewustzijn heeft, kan het alleen een zuiver bewustzijn zijn van zijn eigen absolute wezen. Maar wat is dan de relatie tussen de Werkelijkheid en de Illusie? Door welk wonder of geheim komt de Illusie tot bestaan of hoe speelt zij het klaar om voor altijd in de Tijd te verschijnen of te verblijven?

Omdat alleen Brahman werkelijk is, zou alleen een bewustzijn of een vermogen van Brahman een werkelijke schepper of een schepper van werkelijkheden kunnen zijn. Maar, omdat er geen andere werkelijkheid kan zijn dan het zuivere en absolute Brahman, kan er geen waar creatief vermogen van Brahman zijn. Een Brahman bewustzijn, gewaar van werkelijke wezens, vormen en gebeurtenissen zou een waarheid van het Worden aanduiden, een spirituele en materiele werkelijkheid van het universum, die de ervaring van de allerhoogste Waarheid ontkent en vernietigt en waarmee zijn enkele bestaan logischerwijze onverenigbaar is. De schepping van Maya is een presentatie van wezens, namen, vormen, gebeurtenissen, dingen, die onmogelijk te accepteren is als waar, tegenstrijdig aan de onbepaalbare zuiverheid van het Ene Bestaan. Maya is dan niet werkelijk, niet bestaand; Maya zelf een illusie, de ouder van talloze illusies. Maar toch

hebben deze illusie en haar werkingen een of andere soort van bestaan en moet daarom op een of andere manier werkelijk zijn: bovendien bestaat het universum niet in een Leegte, maar staat, omdat zij opgelegd is aan Brahman, is op zekere manier gebaseerd op de ene Werkelijkheid; wij schrijven zelf in de Illusie haar vormen, namen, relaties, gebeurtenissen toe aan Brahman, worden gewaar van alle dingen als de Brahman, zien de Werkelijkheid door deze onwerkelijkheden. Er is dan een werkelijkheid in Maya; zij is tegelijkertijd werkelijk en onwerkelijk, bestaand en niet-bestaand; of, laten we zeggen, zij is noch werkelijk, noch onwerkelijk: het is een paradox, een suprarationeel enigma. Maar wat is dan dit mysterie, of is het onoplosbaar? Hoe komt deze illusie tussenbeide in het Brahman-bestaan? Wat is de natuur van deze onwerkelijke werkelijkheid van Maya?

Op het eerste gezicht wordt men gedwongen om te veronderstellen, dat Brahman op de een of andere manier de waarnemer moet zijn van Maya, --- want Brahman is de enige Werkelijkheid, en als hij de waarnemer niet is, wie neemt dan de Illusie waar? Enige andere waarnemer bestaat niet; het individu, dat in ons de klaarblijkelijke getuige is, is zelf fenomenaal en onwerkelijk, een schepping van Maya. Maar, als Brahman waarnemer is, hoe is het dan mogelijk, dat de illusie voor een moment kan voortduren, omdat het ware bewustzijn van de waarnemer het bewustzijn van het zelf is, enkel een gewaarzijn van zijn eigen zuivere zelfbestaan? Wanneer Brahman de wereld en dingen waarneemt met een waar bewustzijn, dan moeten zij allen zichzelf en werkelijk zijn; maar, omdat zij niet het zuivere zelfbestaan zijn, maar op zijn best vormen ervan en gezien worden door een fenomenale Onwetendheid, is deze realistische oplossing niet mogelijk. Toch moeten we, voorlopig tenminste, het universum accepteren als een feit, een onmogelijkheid als een ding, dat er is, omdat Maya er is en haar werken voortduren en de geest obsedeert met het gevoel, hoe vals ook, van hun werkelijkheid. Op deze basis moeten we dan het dilemma het hoofd beiden en oplossen.

Als Maya op een of andere manier werkelijk is, dan legt de conclusie zichzelf op, dat Brahman de Werkelijkheid op die manier de waarnemer van Maya is. Maya zou zijn vermogen kunnen zijn van differentiërende waarneming, want het vermogen van Maya bewustzijn, dat haar onderscheidt van het ware bewustzijn van het enkele spirituele Zelf, is zijn scheppende waarneming van verschil. Of Maya moet, tenminste, als deze schepping van verschil overwogen wordt, alleen een resultaat te zijn en niet de essentie van de Mayakracht, een of ander vermogen van het bewustzijn van Brahman zijn, --- want alleen een bewustzijn kan een illusie zien of scheppen en er kan geen ander

oorspronkelijk of voortbrengend bewustzijn zijn dan dat van Brahman. Maar, omdat Brahman ook voor altijd zelfgewaard is, moet er een dubbele toestand zijn van Brahman-Bewustzijn, een bewust van de enkele Werkelijkheid, de andere bewust van onwerkelijkheden, waaraan zij door haar scheppende perceptie van hen een of andere soort van klaarblijkelijk bestaan geeft. Deze onwerkelijkheden kunnen niet gemaakt zijn van de substantie van de Werkelijkheid, want dan moeten zij ook werkelijk zijn. In dit opzicht kan men de verklaring van de Upanishads niet accepteren, dat de wereld gemaakt is uit het allerhoogste Bestaan, een wording is, een uitkomst of product van het eeuwige Wezen. Brahman is niet de materiele oorzaak van het universum: onze natuur --- als tegengesteld aan onszelf --- is niet gemaakt van zijn spirituele substantie; zij is geconstrueerd uit de onwerkelijke werkelijkheid van Maya. Maar ons spirituele wezen, aan de andere kant, is uit die substantie, is inderdaad de Brahman; Brahman is boven Maya, maar hij is ook de waarnemer van zijn scheppingen, zowel van boven als binnen Maya. Dit duale bewustzijn biedt zichzelf aan als de enkele plausibele uitleg van het raadsel van een werkelijke eeuwige Waarnemer, een onwerkelijk Waargenomene, en een Waarneming, die een halfwerkelijke schepper is van onwerkelijke waargenomenen.

Als dit duale bewustzijn er niet is, als Maya het enkele bewuste vermogen van Brahman is, dan moet een van de twee dingen waar zijn; ofwel de werkelijkheid van Maya als een vermogen is, dat het een subjectieve handeling van het Brahmanbewustzijn is, die tevoorschijn komt uit haar stilte en superbewuste immobiliteit en die door ervaringen gaat, die werkelijk zijn, omdat zij deel zijn van het bewustzijn van Brahman, maar onwerkelijk, omdat zij geen deel zijn van zijn wezen of anders is Maya het vermogen van Brahman van kosmische Verbeelding, inherent in zijn eeuwige wezen, dat uit het niets namen, vormen en gebeurtenissen scheidt, die op geen manier werkelijk zijn. In dat geval zou Maya werkelijk zijn, maar haar werken volledig fictief, zuivere verbeeldingen: maar kunnen we Verbeelding bevestigen als het enige dynamische en scheppende vermogen van de Eeuwige? Verbeelding is een noodzaak voor een partieel wezen met een onwetend bewustzijn; want hij moet zijn onwetendheid aanvullen door verbeeldingen en veronderstellingen: er kan geen plaats zijn voor een zodanige beweging in het enkele bewustzijn van een enkele Werkelijkheid, dat geen reden heeft om onwerkelijkheden te construeren, omdat zij altijd zuiver en zelfcompleet is. Het is moeilijk om te zien wat in zijn eigen wezen een zodanig Enkel Bestaan kan afdwingen of teweegbrengen, dat volledig is juist in haar essentie, zaligvol in haar eeuwigheid, dat

niets bevat om gemanifesteerd te worden, tijdloos volmaakt, om een onwerkelijke Tijd en Ruimte te scheppen en hen in alle eeuwigheid te bevolken met een eindeloze kosmische show van valse beelden en gebeurtenissen. Deze oplossing is logischerwijze onhoudbaar.

De andere oplossing, het idee van een zuiver subjectieve, onwerkelijke werkelijkheid, begint vanuit het onderscheid, dat gemaakt wordt door het denkvermogen in de fysieke Natuur tussen zijn subjectieve en objectieve ervaringen; want hij kan alleen van het objectieve zeker zijn dat het volledig en degelijk werkelijk is. Maar een zodanig onderscheid zou nauwelijks kunnen bestaan in het Brahman-bewustzijn, omdat er hier noch een subject, noch een object is of Brahman zelf is het enig mogelijke subject van zijn bewustzijn en het enig mogelijke object; er zou niets kunnen zijn, dat uitwendig objectief is voor Brahman, omdat er niets anders is dan Brahman. Dit idee, dan, van een subjectieve handeling van bewustzijn, die een wereld van ficties scheidt, die anders is dan het enkele ware object of haar verstoort, ziet er uit als een oplegging op de Brahman door ons denkvermogen; hij legt aan de zuivere en volmaakte Werkelijkheid een kenmerk op van zijn eigen onvolmaaktheid, niet waarlijk toekenbaar aan de perceptie van een Allerhoogste Wezen. Aan de andere kant zou het onderscheid tussen het bewustzijn en het wezen van Brahman niet geldig kunnen zijn, tenzij het wezen van Brahman en het bewustzijn van Brahman twee onderscheiden entiteiten zijn, --- het bewustzijn, dat haar ervaringen oplegt aan het zuivere bestaan van het wezen, maar niet in staat om het aan te raken of te beïnvloeden of er binnen te gaan. Brahman zou dan, ofwel als het allerhoogste enkele Zelfbestaan of als het Zelf van het werkelijke-onwerkelijke individu in Maya, gewaar zijn door zijn ware bewustzijn van de illusies, die aan hem opgelegd worden en zou hen kennen als illusies; alleen enige energie van de Maya-natuur of iets er in zou misleid worden door haar eigen ontdekkingen, --- of anders, wanneer zij niet werkelijk misleid is, nog volhardt om zich te gedragen en te voelen alsof zij misleid werd. Deze dualiteit gebeurt met ons bewustzijn in de Onwetendheid, wanneer zij zichzelf afscheidt van de werkingen van de Natuur en gewaar is van binnen van het Zelf als de enige waarheid en de rest als niet-zelf en niet-werkelijk, maar aan de oppervlakte moet handelen, alsof de rest werkelijk zou zijn. Maar deze oplossing ontkent het enkele en ondeelbare zuivere bewustzijn en zuivere gewaarzijn van de Brahman; het scheidt een dualisme binnen haar kenmerkloze eenheid, die niet anders is in haar strekking dan het dualisme van het dubbele Principe in de Shankya-kijk op dingen,

Purusha en Prakriti, Ziel en Natuur. Deze oplossingen moeten dan opzij gezet worden als onhoudbaar, tenzij we onze eerste kijk op de Werkelijkheid veranderen en haar een vermogen toestaan van veelvoudige toestand van bewustzijn of een vermogen van veelvoudige toestand van bestaan.

Maar het duale bewustzijn kan, als we het toegeven, weer niet uitgelegd worden als een duaal vermogen van Kennis-Onwetendheid, dat geldig is voor het Allerhoogste Bestaan, zoals zij voor ons is in het universum. Want we kunnen niet veronderstellen, dat Brahman, hoe dan ook, onderhavig is aan Maya, omdat dat zou betekenen, dat een principe van Onwetendheid het zelfgewaarzijn van de Eeuwige zou vertroebelen; het zou zijn als oplegging van beperkingen van ons eigen bewustzijn aan de eeuwige Werkelijkheid. Een Onwetendheid, die plaatsvindt of tussenbeide komt in de loop van de manifestatie als een resultaat van een ondergeschikte actie van het Bewustzijn en als een deel van een goddelijk kosmisch plan en zijn evolutionaire betekenis, is een ding en logisch denkbaar; een betekenisloze onwetendheid of eeuwige illusie in het oorspronkelijke bewustzijn van de Werkelijkheid is een ander ding en niet eenvoudig denkbaar; zij verschijnt als een heftige mentale constructie, die geen waarschijnlijkheid of geldigheid heeft in de waarheid van het Absolute. Het duale bewustzijn van Brahman moet op geen enkele manier een onwetendheid zijn, maar een zelfgewaarzijn, dat coëxistent is met een vrijwillige wil om een universum van illusies op te zetten, die gehouden worden in een frontale perceptie, onmiddellijk gewaar van het zelf en de illusoire wereld, zodat er geen bedrog is, geen gevoel van haar werkelijkheid. Het bedrog vindt alleen plaats in de illusoire wereld zelf, en het Zelf of Brahman in de wereld geniet ofwel met een vrije participatie of is getuige, zelf gescheiden en ontastbaar, van het spel, dat zijn magische betovering alleen oplegt aan het Natuurdenkvermogen, dat geschapen is voor haar handeling door Maya. Maar dit zou lijken te betekenen, dat de Eeuwige, niet tevreden met zijn zuivere absolute bestaan, de behoefte heeft om te scheppen, om zich door de Tijd bezig te houden met een drama van namen en vormen en gebeurtenissen; hij, die alleen is, heeft het nodig om zichzelf als velen te zien, die vrede en zaligheid en zelfkennis is, om een ervaring te observeren of representatie van vermengde kennis en onwetendheid, heerlijkheid en lijden, onwerkelijk bestaan en ontsnapping uit een onwerkelijk bestaan. Want de ontsnapping is voor het individuele wezen geconstrueerd door Maya; de Eeuwige hoeft niet te ontsnappen en het spel zet zijn ronde voor eeuwig voort. Of als er geen behoefte is, is er de wil om zo te scheppen, of is er de aandrang of

de automatische actie van deze tegengestelden: maar, wanneer we de enkele eeuwigheid van zuiver bestaan beschouwen, die toegeschreven wordt aan de Werkelijkheid, is alles als behoefte, wil, aandrang tot automatisme op gelijke wijze onmogelijk en onbegrijpelijk. Dit is een soort uitleg, maar het is een uitleg, die het mysterie nog voorbij de logica of begrip laat; want dit dynamische bewustzijn van de Eeuwige is een directe contradictie van zijn statische en werkelijke natuur. Een Wil of Vermogen om te scheppen is er ongetwijfeld: maar als het een wil of vermogen is van de Brahman, kan het alleen voor een schepping zijn van de werkelijkheden van het Werkelijke of een manifestatie van het tijdloze proces van zijn wezen in Tijd-Eeuwigheid; want het lijkt ongelooflijk, dat het enkele vermogen van de Werkelijkheid de manifestatie zou zijn van iets, dat tegengesteld is aan zichzelf of de creatie van niet bestaande dingen in een illusoir universum.

Er is tot zover geen bevredigend antwoord voor het raadsel: maar het kan zijn, dat we een fout maken om enige soort van werkelijkheid, hoe illusoir ook in de grond, toe te schrijven aan Maya of haar werken: de ware oplossing ligt in het mysterie van haar en hun volslagen onwerkelijkheid moedig tegemoet te zien. Deze absolute onwerkelijkheid lijkt overwogen te worden door zekere formuleringen van Illusionisme of door zekere argumenten, die ten gunste van haar naar voren gebracht worden. Deze kant dan van het probleem moet in overweging genomen worden voor we met vertrouwen de oplossingen kunnen onderzoeken, die rusten op een relatieve of gedeeltelijke werkelijkheid van het universum. Er is inderdaad een lijn van redenering, die van het probleem afkomt door het uit te sluiten; zij bevestigt, dat de vraag, hoe de Illusie tot stand kwam, hoe het universum in staat is om hier te zijn in het zuivere bestaan van Brahman, niet legitiem is: het probleem bestaat niet, omdat het universum niet-bestaand is, Maya is onwerkelijk, Brahman is de enkele waarheid, alleen en zelfbestaand voor altijd. Brahman wordt niet aangedaan door enig illusoir bewustzijn, geen universum is tot bestaan gekomen binnen zijn tijdloze werkelijkheid. Maar deze ontwijking van de moeilijkheid is ofwel een sofisme, dat niets betekent, een acrobatiek van verbale logica, de logische rede, die zijn hoofd verbergt in het spel van woorden en ideeën en weigert een werkelijke en verbijsterende moeilijkheid te zien en op te lossen, of anders betekent het teveel, omdat zij zich in werkelijkheid ontdoet van alle relatie van Maya met Brahman door haar te bevestigen als een onafhankelijke absolute niet-werkelijkheid, samen met het universum, dat zij geschapen heeft. Wanneer een werkelijk universum niet bestaat,

bestaat een kosmische Illusie en we zijn gebonden te onderzoeken, hoe zij tot bestaan kwam of hoe zij in staat is om te bestaan, wat haar relatie is of niet-relatie met de Werkelijkheid, wat wordt bedoeld met ons eigen bestaan in Maya, met onze onderwerping aan haar cycli, met onze bevrijding van haar. Want in dit opzicht moeten we veronderstellen, dat Brahman niet de waarnemer is van Maya en haar werken, Maya zelf is geen vermogen van Brahmanbewustzijn: Brahman is superbewust, ondergedompeld in zijn eigen zuivere wezen of is alleen bewust van zijn eigen absolute; hij heeft niets te maken met Maya. Maar in dat geval kan ofwel Maya niet bestaan, zelfs als een illusie, of er zou een duale Entiteit zijn of twee entiteiten, een werkelijk Eeuwig, superbewust of alleen bewust van zichzelf en een illusoir Vermogen, dat schept en bewust is van een vals universum. We zijn terug bij de hoorns van het dilemma en zonder vooruitzicht om vrij te komen van onze doorboring er op, tenzij we ontsnappen door de conclusie, dat, omdat alle filosofie deel is van Maya, alle filosofie ook een illusie is. Want wat we moeten het hoofd moeten bieden, is een zuivere statische en onveranderbare Werkelijkheid en een illusoire dynamiek, de twee, die absoluut tegenover elkaar staan, met geen grotere Waarheid voorbij hen, waarin hun geheim gevonden kan worden en hun tegenstellingen een verzoenende uitkomst ontdekken.

Wanneer Brahman de waarnemer niet is, dan moet de waarnemer het individuele wezen zijn: maar deze waarnemer is geschapen door de Illusie en onwerkelijk; het waargenomene, de wereld, is een illusie, geschapen door een Illusie en onwerkelijk; het waarnemende bewustzijn is zelf een illusie en daarom onwerkelijk. Maar dit ontnemt alles van betekenis, ons spirituele bestaan en onze redding van Maya niet minder dan ons tijdelijke bestaan en onze onderdompeling in Maya: allen zijn van een gelijke onwerkelijkheid en onbelangrijkheid. Het is mogelijk om een minder rigide standpunt in te nemen en behouden, dat Brahman als Brahman niets te doen heeft met Maya, eeuwig vrij is van alle illusie of enige omgang met illusie, maar Brahman als de individuele waarnemer of als het Zelf van al het zijn hier, is binnengegaan in Maya en kan in het individuele zich er uit terugtrekken en deze terugtrekking is voor het individu een daad van allerhoogst belang. Maar hier wordt een duaal wezen opgelegd aan Brahman en een werkelijkheid toegeschreven aan iets, dat behoort bij de kosmische Illusie, --- aan het individuele wezen van Brahman in Maya, want Brahman als het Zelf van allen is zelfs niet fenomenaal gebonden en hoeft niet van haar te ontsnappen: bovendien kan redding

niet belangrijk zijn als binding onwerkelijk is en binding kan niet werkelijk zijn, tenzij Maya en haar wereld werkelijk zijn. De absolute onwerkelijkheid van Maya verdwijnt en maakt plaats voor een zeer veelomvattende, zelfs, wanneer misschien alleen een praktische en tijdelijke werkelijkheid. Om deze conclusie te vermijden, kan gezegd worden, dat onze individualiteit onwerkelijk is, Brahman trekt zich terug van een reflectie van zichzelf in de fictie van individualiteit en zijn vernietiging is onze bevrijding, onze redding: maar Brahman, altijd vrij, kan niet lijden onder binding of nut hebben van redding en een reflectie, een fictie van individualiteit is geen ding, dat redding nodig kan hebben. Een reflectie, een fictie, hoofdzakelijk een beeld in de bedrieglijke spiegel van Maya, kan geen werkelijke binding ondergaan of nut hebben van een werkelijke redding. Wanneer gezegd wordt, dat het een bewuste reflectie is of fictie en daarom werkelijk kan lijden en binnengaan in de zaligheid van bevrijding, rijst de vraag van wie het bewustzijn is, dat zo lijdt in dit fictieve bestaan, --- want er kan geen werkelijk bewustzijn zijn, behalve dat van het Ene Bestaan; zodat er eens te meer een duaal bewustzijn is gevestigd voor Brahman, een bewustzijn of superbewustzijn, vrij van de illusie en een bewustzijn, onderworpen aan de illusie, en we hebben weer een zekere werkelijkheid verwezenlijkt van ons bestaan en ervaring in Maya. Want als ons wezen dat van de Brahman is, ons bewustzijn iets van het bewustzijn van de Brahman, met welke hoedanigheid dan ook, dan is zij in zoverre werkelijk, --- en als ons wezen, waarom niet het wezen van het universum?

Als een oplossing kan uiteindelijk naar voren gebracht worden, dat het waarnemend individu en het waargenomen universum onwerkelijk zijn, maar Maya verkrijgt door zichzelf op te leggen aan Brahman een zekere werkelijkheid en die werkelijkheid leent zichzelf aan het individu en aan zijn ervaring in de kosmische Illusie, die zolang duurt als hij onderworpen is aan de illusie. Maar, nogmaals, voor wie is de ervaring geldig, die de werkelijkheid verkreeg, zolang het duurde en voor wie houdt het op door bevrijding, vernietiging of terugtrekking? Want een illusoir onwerkelijk wezen kan geen werkelijkheid opnemen en lijden onder een werkelijke binding of ontsnapping er aan door een werkelijke handeling van ontwijking of zelfvernietiging; zij kan alleen lijken te bestaan voor een of ander werkelijk zelf of wezen, maar in dat geval moet dit werkelijke zelf op de een of andere manier of tot op zekere hoogte onderworpen geworden zijn aan Maya. Zij moet ofwel het bewustzijn zijn van Brahman, dat zichzelf projecteert in een wereld van Maya en uitstort vanuit Maya of zij moet het wezen van Brahman zijn, dat iets van

zichzelf naar voren brengt, zijn werkelijkheid, in Maya en zich weer terugtrekt uit Maya. Of wat is dit Maya weer, dat zichzelf oplegt aan Brahman? Vanwaar komt zij, als zij nog niet in Brahman is, een handeling van het eeuwige Bewustzijn of het eeuwige Superbewustzijn? Alleen wanneer een wezen of een bewustzijn van de Werkelijkheid de consequenties ondergaat van de Illusie, kunnen de cycli van de Illusie enige werkelijkheid aannemen of enige belangrijkheid hebben, behalve als een dans van fantasmagorische marionetten, waar de Eeuwige zich mee amuseert, een poppenkast in de Tijd. We worden teruggedreven naar het duale wezen van Brahman, het duale bewustzijn van Brahman, verwickeld in de Illusie en vrij van de Illusie en een zekere fenomenale waarheid van zijn voor Maya: er kan geen oplossing zijn voor ons bestaan in het universum als dat bestaan en het universum zelf geen werkelijkheid hebben, --- zelfs ofschoon de werkelijkheid alleen gedeeltelijk, beperkt, een afleiding is. Maar wat kan de werkelijkheid zijn van een oorspronkelijke universele en een fundamenteel ongegronde Illusie? Het enige mogelijke antwoord is, dat het een suprarationeel mysterie is, niet verklaarbaar of uitspreekbaar, --- *anirvacanīya*.

Er zijn echter twee mogelijke antwoorden op de moeilijkheid, als we afkomen van het idee van absolute onwerkelijkheid en een kwalificatie of compromis toegeven. Er kan een basis gecreëerd worden voor een subjectief illusiebewustzijn, dat nog deel is van het Wezen, wanneer we in de betekenis van een illusoir subjectief wereld gewaarzijn de rekenschap accepteren van slaap en droomschepping, aan ons gegeven in de Upanishads. Want daar is de affirmatie, dat Brahman als het Zelf viervoudig is; het Zelf is Brahman en alles wat is, is Brahman, maar alles wat is, is het Zelf, gezien door het Zelf in vier toestanden van zijn wezen. In de zuivere zelftoestand kan noch bewustzijn, noch onbewustzijn, zoals wij het waarnemen, bevestigd worden over Brahman; het is een toestand van superbewustzijn, geabsorbeerd in zijn zelfbestaan, in een zelfstille of een zelfextase, of anders is het de toestand van een vrije Superbewuste, die alles bevat of baseert, maar nergens in verwickeld is. Maar er is ook een lichtende toestand van het slaapzelf, een opgehoopt bewustzijn, dat de oorsprong is van het kosmische bestaan; deze toestand van diepe slaap, waarin nog de aanwezigheid is van een almachtige Intelligentie, is de zaadtoestand of causale conditie, waaruit de kosmos tevoorschijn komt, --- dit en het droomzelf, dat het gebied is van alle subtiele, subjectieve of suprafysieke ervaring en het zelf van het waken, dat de ondersteuning is van alle fysieke ervaring, kunnen genomen worden als het hele veld van Maya. Zoals een mens in diepe

slaap overgaat in dromen, waarin hij zelfgeconstrueerde instabiele structuren ervaart van naam, vorm, relatie, gebeurtenissen en in de wakende toestand zichzelf naar buiten brengt in de klaarblijkelijk meer stabiele maar nog vergankelijke structuren van het fysieke bewustzijn, zo ontwikkelt het Zelf uit een toestand van opgehoopt bewustzijn zijn subjectieve en zijn objectieve kosmische ervaring. Maar de waaktoestand is geen waar ontwaken uit deze oorspronkelijke en causale slaap; het is alleen een volle verschijning in een grof uitwendig en objectief besef van de positieve werkelijkheid van objecten van bewustzijn als tegengesteld aan het subtiele subjectieve droomgewaarzijn van deze objecten: het ware ontwaken is een terugtrekking uit zowel het objectieve als het subjectieve bewustzijn en uit de opgehoopte causale Intelligentie in het superbewustzijn, want alle bewustzijn en alle onbewustzijn is Maya. Hier, kunnen we zeggen, is Maya werkelijk, omdat zij de ervaring van het zelf is van het Zelf, iets van het Zelf gaat erbinnen, wordt beïnvloed door haar gebeurtenissen, omdat hij hen accepteert, in hen gelooft, zij zijn voor hem ware ervaringen, scheppingen, uit zijn bewuste wezen; maar het is onwerkelijk, omdat het een slaaptoestand is, een droomtoestand, een uiteindelijk vergankelijke waaktoestand, niet de ware toestand van de superbewuste Werkelijkheid. Hier is er geen werkelijke dichotomie van het wezen zelf, maar is er een veelvoudigheid van toestand van het ene Wezen; er is geen oorspronkelijk dual bewustzijn, dat een Wil inhoudt in het Ongeschapene om illusoire dingen te scheppen uit het niet-bestaan, maar er is Een Wezen in toestanden van superbewustzijn en bewustzijn, ieder met zijn eigen natuur van zelfervaring. Maar de lagere toestanden zijn, ofschoon zij een werkelijkheid hebben, nog gekwalificeerd door een bouwen en zien van subjectieve zelfconstructies, die niet het Werkelijke zijn. Het Ene Zelf ziet zichzelf als velen, maar dit veelvoudige bestaan is subjectief; het heeft een veelvoudigheid van zijn toestanden van bewustzijn, maar deze veelvoudigheid is ook subjectief; er is een werkelijkheid van subjectieve ervaring van een werkelijk Wezen, maar geen objectief universum.

Er kan echter opgemerkt worden, dat nergens in de Upanishads werkelijk neergelegd is, dat de drievoudige toestand een conditie is van illusie of de schepping van een onwerkelijkheid; er wordt voortdurend bevestigd, dat al dit, wat is, --- dit universum, dat nu verondersteld wordt door ons om geconstrueerd te zijn door Maya, --- de Brahman is, de Werkelijkheid. De Brahman wordt al deze wezens; alle wezens moeten in het Zelf gezien worden, in de Werkelijkheid, en de Werkelijkheid moet in hen gezien worden, de Werkelijkheid moet gezien worden als werkelijk al deze wezens te zijn, want niet alleen

het Zelf is Brahman, maar alles is het Zelf, al dit, dat is, is de Brahman, de Werkelijkheid. Deze nadrukkelijke getuigenis laat geen ruimte voor een illusoir Maya; maar nog steeds kan de aanhoudende ontkenning, dat er niets anders is dan of gescheiden van het ervarende zelf, zekere frases, die gebruikt worden voor en de beschrijving van twee van de toestanden van bewustzijn als slaap en droom, genomen worden, alsof zij de nadruk op de universele Werkelijkheid tenietdoen; deze passages openen de poorten naar het illusionistische idee en zijn de basis gemaakt voor een compromisloos systeem van die natuur. Wanneer we deze viervoudige toestand nemen als een beeld van het Zelf, dat overgaat van zijn superbewuste toestand, waar geen subject of object is, naar een lumineuze trance, waarin het superbewustzijn een opgehoopt bewustzijn wordt, waar uit de subjectieve toestand van zijn en de objectieve tevoorschijn komen, dan krijgen we in overeenstemming met onze kijk op de dingen ofwel een mogelijk proces van illusionistische schepping of een proces van scheppende Zelfkennis en Alkennis.

In feite lijken, als we kunnen oordelen vanuit de beschrijving van de drie lagere toestanden van het Zelf als de alwijze Intelligentie³⁰, de Ziener van het subtiële en de Ziener van het grove materiele bestaan, deze slaaptoestand en droomtoestand figuratieve namen te zijn voor het superbewuste en het subliminale, die achter en voorbij onze wakende toestand liggen; zij worden zo genoemd en uitgebeeld, omdat door droom en slaap, --- of trance, die beschouwd kan worden als een soort droom of slaap --- het oppervlakte mentale bewustzijn normaal overgaat uit de perceptie van objectieve dingen naar het innerlijke subliminale en de superieure supramentale of bovenmentale toestand. In die innerlijke toestand ziet zij de suprafysieke werkelijkheden in overbrengende beelden van droom of visie of in de superieure toestand verliest zij zichzelf in een opgehoopt bewustzijn, waarvan zij geen gedachte of beeld kan ontvangen. Door deze subliminale en deze superbewuste conditie kunnen we overgaan naar het allerhoogste

³⁰ *Prajnā*, Yajnavalkya in de Brihadaranyaka Upanishad verklaart erg positief, dat er twee niveaus of toestanden van het zijn zijn, die twee werelden zijn en dat men in de droomtoestand beide werelden kan zien, want de droomtoestand ligt tussen hen, het is een ontmoetingplaats. Dit maakt het duidelijk, dat hij spreekt over een subliminale toestand van het bewustzijn, die in zich communicaties kan dragen tussen de fysieke en de suprafysieke werelden. Deze beschrijving van de droomloze slaaptoestand is zowel van toepassing op de diepe slaap als op de conditie van trance, waarin men binnengaat in een opgehoopt bewustzijn, dat in zich alle vermogens van zijn bevat, maar alles samengedrukt in zichzelf en enkel geconcentreerd op zichzelf en, wanneer actief, dan actief in een bewustzijn, waar alles het zelf is; dit is duidelijk een toestand, die ons toelaat tot de hogere niveaus van de geest, die nu normaal superbewust is voor ons wakende wezen.

superbewustzijn van de hoogste toestand van zelfzijn. Wanneer we de overgang maken, niet door droomtrance of slaaptrance, maar door een spiritueel ontwaken naar deze hogere toestanden, worden we in hen allen gewaar van de ene alomtegenwoordige Werkelijkheid; er hoeft geen perceptie te zijn van een illusoir Maya, er is alleen een ervaring van de overgang van het Denkvermogen naar wat er voorbij is, zodat ons mentaal bouwsel van het universum ophoudt geldig te zijn en een andere werkelijkheid ervan wordt in de plaats gezet van de onwetende mentale kennis. In deze overgang is het mogelijk om wakker te zijn voor alle toestanden van het wezen tezamen in geharmoniseerde en verenigde ervaring en om de Werkelijkheid overal te zien. Maar als we door een trance van exclusieve concentratie onderdompelen in een mystieke slaaptoestand of abrupt overgaan in het wakende Denkvermogen naar een toestand, die behoort bij de Superbewuste, dan kan het denkvermogen in de overgang gegrepen worden door een gevoel van de onwerkelijkheid van de kosmische Kracht en zijn scheppingen; hij gaat door een subjectieve opheffing van hen naar het allerhoogste superbewustzijn. Dit gevoel van onwerkelijkheid en deze sublimerende overgang zijn de spirituele justificatie van het idee van een wereld, geschapen door Maya; maar deze consequentie is niet afdoende, omdat een grotere en meer volledige conclusie, die haar vervangt, mogelijk is voor spirituele ervaring.

Al deze en andere oplossingen van de natuur van Maya falen om te bevredigen, omdat zij geen afdoendheid hebben: zij vestigen de onvermijdelijkheid niet van de illusionistische hypothese, die, om geaccepteerd te worden, onvermijdelijk moet zijn; zij overbruggen de afgrond niet tussen de aangenomen ware natuur van de eeuwige Werkelijkheid en het paradoxale en tegengestelde karakter van de kosmische Illusie. Op zijn hoogst wordt er een proces aangeduid, dat claimt om de coëxistentie van de twee tegengestelde denkbaar en begrijpelijk te maken; maar zij heeft geen zodanige kracht van zekerheid of verlichtende overtuigingskracht, die effectief de onwaarschijnlijkheid geneest, dat haar acceptatie bindend zou zijn voor de intelligentie. De theorie van de kosmische Illusie komt af van een oorspronkelijke contradictie, een probleem en mysterie, dat misschien op een andere manier oplosbaar is, door een andere contradictie op te zetten, een nieuw probleem en mysterie, dat onverzoenbaar is in zijn voorwaarden en onoplosbaar. Want we beginnen met de conceptie of ervaring van een absolute Werkelijkheid, die in zijn natuur eeuwig een, suprakosmisch, statisch, onbeweegbaar, onveranderbaar, zelfgewaar van zijn zuivere bestaan is en een fenomeen van kosmos,

dynamiek, beweging, veranderbaarheid, modificaties van het oorspronkelijke zuivere bestaan, differentiatie. oneindige veelvoudigheid. Van dit fenomeen wordt afgekomen door te verklaren, dat het een eeuwigdurende Illusie is, Maya. Maar dit brengt, effectief, een zelftegegengestelde duale toestand binnen van het bewustzijn van de Ene om de zelftegegengestelde duale toestand van zijn van de Ene te vernietigen. Een fenomenale waarheid van de veelvoudigheid van de Ene wordt vernietigd door het opzetten van een conceptuele valsheid in de Ene, die een onwerkelijke veelvoudigheid schept. De Ene, voor altijd zelfgawaar van zijn zuivere bestaan, onderhoudt een eeuwigdurende verbeelding of illusoire constructie van zichzelf als een oneindige veelvoudigheid van onwetende en lijdende wezens, die niet gewaar zijn van zichzelf, die een voor een moeten ontwaken naar gewaarzijn van het zelf en individueel ophouden om te zijn.

In het zicht van deze oplossing van een perplexiteit door een nieuwe perplexiteit beginnen we te vermoeden, dat onze oorspronkelijke premisse ergens onvolledig moet zijn geweest, --- geen fout, maar alleen een eerste verklaring en onmisbare fundatie. We beginnen de Werkelijkheid te beschouwen als een eeuwige eenheid, toestand, onveranderbare essentie van zuiver bestaan, die een eeuwige dynamiek, beweging, oneindige veelvoudigheid en diversiteit van zichzelf ondersteunt. De onveranderbare status van eenheid brengt uit zichzelf de dynamiek, bewegingen en veelvoudigheid, --- de dynamiek, beweging en veelvoudigheid heffen de eeuwige en oneindige eenheid niet op, maar doen ze duidelijk uitkomen. Wanneer het bewustzijn van Brahman dual kan zijn in toestand of handeling of zelfs veelvoud, dan lijkt er geen reden te zijn, waarom Brahman niet in staat zou zijn tot een duale toestand of een veelvoudige werkelijke zelfervaring van zijn wezen. Het kosmische bewustzijn zou dan geen scheppende Illusie zijn, maar een ervaring van een of andere waarheid van het Absolute. Deze uitleg kan, wanneer zij uitgewerkt wordt, bewijzen, dat zij veelomvattender is en spiritueel vruchtbaarder, harmonischer in haar omstandigheid van de twee termen van onze zelfervaring en het zou tenminste zo logisch houdbaar zijn als het idee van een eeuwige Werkelijkheid, die eeuwigdurend een eeuwige illusie ondersteunt, die alleen werkelijk is voor een oneindige veelvoudigheid van onwetende en lijdende wezens, die een voor een ontsnappen uit de duisternis en pijn van Maya, ieder door een gescheiden vernietiging van zichzelf in Maya.

In een tweede mogelijk antwoord op de illusionistische basis van het probleem, in de filosofie van Shankara, die beschreven kan worden als een gekwalificeerd

Illusionisme, een antwoord, dat gepresenteerd wordt met een kracht en veelomvattendheid, die buitengewoon indrukwekkend zijn, maken we een eerste stap naar deze oplossing. Want deze filosofie bevestigt een gekwalificeerde werkelijkheid voor Maya; zij karakteriseert haar inderdaad als een onuitspreekbaar en onverklaarbaar mysterie, maar tegelijkertijd presenteert zij ons met een rationele oplossing, op het eerste gezicht grondig bevredigend, van de tegenstelling, die ons denkvermogen kwelt; zij geeft rekenschap voor ons gevoel van de hardnekkige en nadrukkelijke werkelijkheid van het universum en ons gevoel van niet afdoende zijn, niet voldoende zijn, verwaandheid, vluchtigheid, een zekere onwerkelijkheid van leven en fenomenen. Want we vinden een onderscheid, dat gemaakt wordt tussen de twee ordes van werkelijkheid, transcendent en pragmatisch, absoluut en fenomenaal, eeuwig en tijdelijk, --- de eerste de werkelijkheid van het zuivere wezen van Brahman, absoluut en suprakosmisch en eeuwig, de laatste de werkelijkheid van Brahman in Maya, kosmisch, tijdelijk en relatief. Hier krijgen we een werkelijkheid voor onszelf en het universum: want het individuele zelf is werkelijk Brahman. Brahman lijkt binnen het veld van Maya fenomenaal aan haar onderworpen te worden als het individu en bevrijdt tenslotte het relatieve en fenomenale individu in zijn eeuwige en ware wezen. In het tijdelijke veld van relativiteiten is onze ervaring van de Brahman, die alle wezens geworden is, de Eeuwige, die universeel en individueel geworden is, ook geldig; het is inderdaad een tussenstap van de beweging in Maya naar de bevrijding van Maya. Ook het universum en haar ervaringen zijn werkelijk voor het bewustzijn in de Tijd en dat bewustzijn is werkelijk. Maar de vraag van de natuur en omvang van deze werkelijkheid komt onmiddellijk op: want het universum en wijzelf kunnen een ware werkelijkheid zijn, ofschoon van een mindere orde, of zij kunnen gedeeltelijk werkelijk, gedeeltelijk onwerkelijk zijn, of zij kunnen een onwerkelijke werkelijkheid zijn. Als zij al een ware werkelijkheid zijn, is er geen plaats voor enige theorie van Maya; er is geen illusoire schepping. Wanneer zij gedeeltelijk werkelijk, gedeeltelijk onwerkelijk zijn, moet de fout liggen in iets, dat ofwel verkeerd is in het kosmische zelfgewaarzijn of in eigen zicht op onszelf en het universum, die een fout van zijn produceert, een fout van kennis, een fout in de dynamiek van het bestaan. Maar die fout kan alleen bijdragen aan een onwetendheid of gemengde kennis en onwetendheid en wat dan uitgelegd moet worden, is geen oorspronkelijke Kosmische Illusie, maar een interventie van Onwetendheid in het creatieve bewustzijn of in de dynamische handeling van de Eeuwige en Oneindige. Maar als het universum en wijzelf een onwerkelijke

werkelijkheid zijn, wanneer dit alles voor een transcendentiaal bewustzijn geen waarheid van bestaan heeft en haar klaarblijkelijke werkelijkheid ophoudt, wanneer we eenmaal stappen uit het gebied, dat bij Maya hoort, dan wordt de concessie, die toegestaan werd met een hand, weggenomen door de ander; want wat was toegegeven als een waarheid, blijkt de gehele tijd een illusie geweest te zijn. Maya en de kosmos en wijzelf zijn zowel werkelijk als onwerkelijk, --- maar de werkelijkheid is een onwerkelijke werkelijkheid, werkelijk alleen voor onze onwetendheid, onwerkelijk voor enige ware kennis.

Het is moeilijk te zien, waarom, wanneer eenmaal enige werkelijkheid toegegeven is aan onszelf en aan het universum, het geen ware werkelijkheid zou zijn binnen haar beperkingen. Het kan toegeven worden, dat de manifestatie aan haar oppervlakte een meer beperkte werkelijkheid moet zijn dan het Gemanifesteerde; ons universum is, kunnen we zeggen, een van de ritmes van Brahman en niet, behalve in haar essentiële wezen, de hele werkelijkheid: maar dat is geen voldoende reden voor haar om opzij gezet te worden als onwerkelijk. Het wordt ongetwijfeld zo gevoeld door het denkvermogen, dat zich terugtrekt uit zichzelf en zijn bouwsels: maar dit komt alleen, omdat het denkvermogen een instrument is van Onwetendheid en wanneer hij zich terugtrekt uit zijn constructies, uit zijn onwetend en onvolmaakt beeld van het universum, wordt hij gedwongen om hen te beschouwen als niet meer dan zijn eigen ficties en formaties, ongegrond, onwerkelijk; de afgrond tussen zijn onwetendheid en de allerhoogste Waarheid en Kennis belemmert hem om de ware verbindingen te ontdekken van de transcendente Werkelijkheid en de kosmische Werkelijkheid. In een hogere toestand van bewustzijn verdwijnt de moeilijkheid, de verbinding wordt tot stand gebracht; het gevoel van onwerkelijkheid treedt terug en een theorie van illusie wordt overbodig en niet toepasbaar. Het kan niet de uiteindelijke waarheid zijn, dat het Allerhoogste Bewustzijn geen zicht heeft op het universum of dat hij haar beschouwt als een fictie, die zijn zelf in de Tijd als werkelijk ophoudt. Het kosmische kan alleen bestaan door afhankelijkheid van het suprakosmische, Brahman in de Tijd moet enige betekenis hebben voor Brahman in de tijdloze eeuwigheid; anders zou er geen zelf en geest kunnen zijn in dingen en daarom geen basis voor het tijdelijke bestaan.

Maar het universum is verdoemd als uiteindelijk onwerkelijk, omdat zij tijdelijk is en niet eeuwig, een vergankelijke vorm van zijn, opgelegd aan het Vormloze en Onvergankelijke. Deze relatie kan geïllustreerd worden door de analogie van aarde en de pot, die gemaakt is uit aarde: de pot en andere vormen, die zo gecreëerd zijn,

vergaan en gaan terug naar de werkelijkheid, aarde, zij zijn alleen vluchtige vormen; wanneer zij verdwijnen, blijft er de vormloze en essentiële aarde over en niets anders. Maar deze analogie kan meer overtuigend de andere manier vertellen; want de pot is werkelijk, rechte dat zij gemaakt is uit de substantie van de aarde, die werkelijk is; het is geen illusie en zelfs wanneer zij volledig opgelost is in de oorspronkelijke aarde, kan over haar voorbije bestaan niet gedacht worden als onwerkelijk of een illusie geweest te zijn. De relatie is niet die van een oorspronkelijke werkelijkheid en een fenomenale onwerkelijkheid, maar van een oorspronkelijke, --- of, wanneer we teruggaan van aarde naar het onzichtbare substraat en samenstellende ether, een eeuwig en niet manifest, --- met een resulterende en afhankelijke, een tijdelijke en gemanifesteerde werkelijkheid. Bovendien is de potvorm een eeuwige mogelijkheid van aarde substantie, of etherische substantie en terwijl de substantie bestaat, kan de vorm altijd gemanifesteerd worden. Een vorm kan verdwijnen, maar zij gaat alleen over van manifestatie naar niet-manifestatie; een wereld kan verdwijnen, maar er is geen bewijs, dat het wereldbestaan een vluchtig fenomeen is: wij kunnen integendeel veronderstellen, dat het vermogen van de manifestatie inherent is in Brahman en ofwel voortdurend doorgaat met handelen in Tijd-eeuwigheid of in een eeuwige wederkeer. Het kosmische is een verschillende orde van het Werkelijke van de suprakosmische Transcendentie, maar er is geen noodzaak om het op welke manier dan ook op te vatten als niet bestaand of onwerkelijk voor die Transcendentie. Want de zuivere intellectuele conceptie, dat alleen het Eeuwige werkelijk is, of we dat opvatten in de betekenis, dat de werkelijkheid afhangt van een eeuwigdurende duur of dat alleen het tijdloze waar is, is een denkbeeldig onderscheid, een mentale constructie; het is niet bindend voor een substantiële en integrale ervaring. Tijd is niet noodzakelijkerwijze vervallen uit het bestaan door de tijdloze Eeuwigheid, hun relatie is alleen verbaal een relatie van tegenstelling; in feite is het waarschijnlijker een relatie van afhankelijkheid te zijn.

Op gelijke wijze is de redenering, die de dynamiek van het Absolute wegneemt, de oplegging van het stigma van onwerkelijke werkelijkheid aan de pragmatische waarheid van dingen, omdat zij pragmatisch is, moeilijk te accepteren; want de pragmatische waarheid is tenslotte niet iets nogal anders dan, nogal afgescheiden van en onverbonden met de spirituele waarheid, zij is een resultaat van de energie of een beweging van de dynamische activiteit van de Geest. Een onderscheid moet ongetwijfeld gemaakt worden tussen de twee, maar het idee van een volledige tegenstelling kan alleen rusten op het

postulaat, dat een stille en verstillende toestand het ware en gehele wezen van de Eeuwige is; maar in dat geval moeten we concluderen, dat er niets dynamisch is in het Absolute en alle dynamiek een tegenstelling is van de allerhoogste natuur van het Goddelijke en Eeuwige. Maar als er een of andere soort tijdelijke of kosmische werkelijkheid bestaat, moet er een vermogen, een inherente dynamische kracht van het Absolute zijn, die haar tot bestaan bracht en er is geen reden om te veronderstellen, dat het vermogen van het Absolute niets anders kan doen dan illusies creëren. Aan de andere kant moet het Vermogen, dat scheidt, de kracht zijn van een almachtig en alwetend Bewustzijn; de scheppingen van het absolute Werkelijke zouden werkelijk moeten zijn en geen illusies, en omdat het het Ene Bestaan is, moeten zij zelscheppingen zijn, vormen van een manifestatie van het Eeuwige, geen vormen van Niets, opgericht uit een oorspronkelijke Leegte --- ofwel een leeg wezen of een leeg bewustzijn --- door Maya.

Aan de basis van de weigering om het universum als werkelijk te erkennen ligt het concept of ervaring van de Werkelijkheid als onveranderbaar, kenmerkloos, niet actief, en gerealiseerd door een bewustzijn, dat zelf gevallen is in een toestand van stilte en onbeweegbaar is. Het universum is een resultaat van dynamiek in beweging, het is kracht van het wezen, die zich uitwerpt in handeling, energie aan het werk, of die energie nu bevattend of mechanisch is of een spirituele, mentale, vitale of materiele dynamiek; hij kan zo beschouwd worden als een tegenstelling --- of een verlaging van het zelf --- van de statische en onbeweeglijke eeuwige Werkelijkheid, en daarom onwerkelijk. Maar als een concept heeft deze positie van het denken geen onvermijdelijkheid; er is geen reden, waarom we de Werkelijkheid niet zouden opvatten als tegelijk statisch en dynamisch. Het is volmaakt rationeel om te veronderstellen, dat de eeuwige status van zijn van de Werkelijkheid in zich een eeuwige kracht van zijn bevat, en deze dynamiek moet noodzakelijkerwijze in zichzelf een vermogen dragen van handeling en beweging, een kinetiek; zowel de status van het wezen als de beweging van het wezen kunnen werkelijk zijn. Er is ook geen reden, waarom zij niet gelijktijdig zouden zijn; gelijktijdigheid wordt aan de andere kant vereist, --- want alle energie, alle kinetische handeling moet zichzelf ondersteunen op toestand of door toestand, als zij effectief moet zijn of creatief; anders zou er geen vastigheid zijn of niets geschapen, alleen een constante golfbeweging zonder enige formatie: status van wezen, vorm van wezen zijn noodzakelijk voor de kinetiek van het wezen. Zelfs als de energie de primaire werkelijkheid is, zoals zij lijkt te

zijn in de materiele wereld, moet zij nog status van zichzelf scheppen, blijvende vormen, duur van wezens om een ondersteuning te hebben voor haar handeling: de status kan tijdelijk zijn, het kan alleen een balans zijn of een equilibrium van substantie, geschapen en onderhouden door een constante kinetiek, maar, zolang zij voortduurt, is zij werkelijk en nadat zij verdwijnt, beschouwen we haar nog steeds als iets, dat werkelijk was. Het principe van een ondersteunende toestand van handeling is een permanent principe en haar handeling is constant in Tijd-eeuwigheid. Wanneer we de stabiele Werkelijkheid ontdekken, die onder al deze beweging van energie en deze schepping van vormen ligt, nemen we inderdaad waar, dat de status van geschapen vormen alleen tijdelijk is; er is een stabiliteit van herhaling van de kinetiek in eenzelfde hardnekkige handeling en beeld van beweging, die substantie van zijn onderhoudt in een stabiele vorm van zichzelf: maar deze stabiliteit is geschapen en de ene permanente en zelfbestaande status is die van het eeuwige Wezen, wiens Energie de vormen heeft opgericht. Maar we hoeven daarom niet te concluderen, dat de tijdelijke vormen onwerkelijk zijn; want de energie van het wezen is werkelijk en de vormen door haar gemaakt zijn vormen van het wezen. In ieder geval zijn de status van het wezen en de eeuwige dynamiek van het wezen beiden werkelijk, en zij zijn gelijktijdig; de status staat handeling van dynamiek toe en de handeling heft de status niet op. We moeten daarom concluderen, dat eeuwige status en eeuwige dynamiek beiden waar zijn voor de Werkelijkheid, die zelf zowel de status als de dynamiek te boven gaat; de onbeweegbare en de beweegbare Brahman zijn beiden dezelfde Werkelijkheid.

Maar in ervaring vinden we, dat het voor ons normaal een stilte is, die de stabiele realisatie binnen brengt van het eeuwige en oneindige: in stilte en kalmte voelen we het iets het stevigst, dat zich achter de wereld bevindt, en aan ons getoond door het denkvermogen en zintuigen. Onze cognitieve handeling van denken, onze handeling van leven en zijn lijkt de waarheid te bedekken, de werkelijkheid; zij grijpen het eindige, maar niet het oneindige, zij handelen met het tijdelijke en niet met het eeuwige Werkelijke. Het wordt beredeneerd, dat dit zo is, omdat alle handeling, alle schepping, alle bepalende perceptie beperkt; zij omarmt of grijpt de Werkelijkheid niet, en haar constructies verdwijnen, wanneer we binnengaan in het ondeelbare en onbepaalbare bewustzijn van het Werkelijke: deze constructies zijn onwerkelijk in eeuwigheid, hoe werkelijk zij mogen lijken of zijn in Tijd. Handeling leidt naar onwetendheid, naar het geschapene en eindige; kinetiek en schepping zijn een tegenstelling van de onveranderbare Werkelijkheid, het

zuivere ongeschapen Bestaan. Maar deze redenering is niet geheel geldig, omdat zij alleen naar perceptie en handeling kijkt zoals zij zijn in onze mentale cognitie van de wereld en haar beweging; maar dat is de ervaring van ons oppervlaktewezen, dat dingen beschouwt van haar verplaatsende beweging in de Tijd, een beschouwing, die op zichzelf oppervlakkig, fragmentarisch, afgebakend is, niet totaal, niet onderdompelend in het innerlijke gevoel van dingen. In feite vinden we, dat handeling niet hoeft te binden of te beperken, wanneer we uit deze momentcognitie gaan naar een status van cognitie van het eeuwige juiste van het ware bewustzijn. Handeling bindt of beperkt de bevrijde man niet; handeling bindt of beperkt het Eeuwige niet: maar we kunnen nog verder gaan en zeggen, dat handeling ons eigen ware wezen helemaal niet bindt of beperkt. Handeling heeft geen zodanig beperkt effect op de spirituele Persoon of Purusha of op de psychische entiteit in ons, zij bindt of beperkt alleen de oppervlakte geconstrueerde persoonlijkheid. Deze persoonlijkheid is een tijdelijke uitdrukking van ons zelfwezen, een veranderende vorm ervan, erdoor bekrachtigd om te bestaan, ervan afhankelijk voor substantie en uithoudingsvermogen, --- tijdelijk, maar niet onwerkelijk. Ons denken en handeling zijn middelen voor deze uitdrukking van onszelf en, omdat de uitdrukking onvolledig en in ontwikkeling is, omdat het een ontwikkeling is van ons natuurlijke wezen in de Tijd, helpen denken en handeling haar om te ontwikkelen, te veranderen, haar beperkingen te veranderen en uit te breiden, maar tegelijkertijd beperkingen te behouden; in dat opzicht zijn zij beperkend en bindend; zij zijn zelf een onvolledige modus van zelfopenbaring. Maar, wanneer we teruggaan in onszelf, in het ware zelf en persoon, is er niet langer een binding of beperking door de beperkingen van handeling en perceptie; beiden komen op als uitdrukkingen van bewustzijn en uitdrukkingen van kracht van het zelf, dat in werking is voor een vrije zelfbepaling van zijn natuurwezen, voor de zelfuitrolling, de wording in tijd van iets, dat zelf onbeperkt is. De beperking, die een noodzakelijke omstandigheid is van een evolutionaire zelfbepaling, kan een opheffing van het zelf zijn of een verlaging van het zelf, van de Werkelijkheid, en daarom zelf onwerkelijk, als zij de wezenlijkheid of totaliteit van het wezen zou veranderen; het zou een binding zijn van de geest en daarom onwettig, als zij door een vreemde oplegging, die voortgaat vanuit een kracht, die niet-zelf is, het Bewustzijn verduisterde, dat de meest innerlijke getuige en schepper van ons wereldbestaan is, of wanneer zij iets construeerde, dat tegengesteld is aan het bewustzijn van het Wezen van zelf of wil van wording. Maar de essentie van het wezen blijft hetzelfde in alle handeling en formatie en

de beperkingen, die vrijelijk geaccepteerd worden, nemen niet van de totaliteit van het wezen; zij worden geaccepteerd en zelfopgelegd, niet opgelegd van buiten, zij zijn middelen van uitdrukking van onze totaliteit in de beweging van de Tijd, een orde van dingen, opgelegd door ons innerlijke spirituele wezen aan ons uiterlijke natuurwezen, geen binding, opgelegd aan de altijd vrije geest. Er is daarom geen reden om vanuit de beperkingen van perceptie en handeling te concluderen, dat de beweging onwerkelijk is of dat de uitdrukking, formatie of zelfschepping van de Geest onwerkelijk is. Het is een tijdelijke orde van werkelijkheid, maar het is nog een werkelijkheid van het Werkelijke, niet iets anders. Alles, wat in de kinetiek, de beweging, de handeling, de schepping is, is de Brahman; de wording is een beweging van het wezen; Tijd is een manifestatie van het Eeuwige. Alles is een Wezen, een Bewustzijn, een zelfs in de oneindige veelvoudigheid en er is geen noodzaak om haar in tweeën te delen in een tegenstelling van transcendente Werkelijkheid en onwerkelijk kosmisch Maya.

In de filosofie van Shankara voelt men de aanwezigheid van een conflict, een tegenstelling, die dit krachtige intellect uitgesproken heeft met volle kracht en eerder meesterlijk opgesteld dan opgelost met enige beslistheid, --- het conflict van een intuïtie, die intens gewaar is van een absolute transcendentie en meest innerlijke Werkelijkheid en een sterke intellectuele rede, die de wereld beschouwt met een scherpe en krachtige rationale intelligentie. Het intellect van de denker beschouwt de fenomenale wereld vanuit het standpunt van de rede; de rede is daar de beoordelaar en de autoriteit en geen suprarationele autoriteit kan er vat op hebben; maar achter de fenomenale wereld ligt een transcendente Werkelijkheid, die alleen de intuïtie kan zien; daar kan de rede --- tenminste een eindige verdelende beperkte rede --- geen vat hebben op de intuïtieve ervaring, hij kan zelf de twee niet relateren, hij kan daarom het mysterie van het universum niet oplossen. De rede moet de werkelijkheid bevestigen van het fenomenale bestaan, haar waarheden bevestigen als geldig; maar zij zijn alleen geldig in dat fenomenale bestaan. Dit fenomenale bestaan is werkelijk, omdat het een tijdelijk fenomeen is van het eeuwige Bestaan, de Werkelijkheid: maar zij is niet zelf die Werkelijkheid en wanneer we voorbij het fenomeen gaan naar het Werkelijke, bestaat zij nog steeds, maar is niet langer geldig voor ons bewustzijn; het is daarom onwerkelijk. Shankara neemt deze tegenstelling op, deze tegenstelling, die normaal is voor ons mentale bewustzijn, wanneer zij gewaar wordt van beide kanten van bestaan en tussen hen staat; hij lost het op door de rede te verplichten zijn beperkingen te erkennen, waarin

zijn ongeschonden soevereiniteit aan hem wordt gelaten binnen zijn eigen kosmische gebied en te berusten in de intuïtie van de ziel van de transcendente Werkelijkheid en zijn ontsnapping te ondersteunen door een dialectiek, die eindigt door het hele kosmische fenomenale en rationeel-praktische gebouw van dingen op te lossen, zijn ontsnapping uit de beperkingen, geconstrueerd en opgelegd aan het denkvermogen door Maya. De uitleg van kosmisch bestaan, waardoor dit naar boven is gebracht, lijkt te zijn, --- of zo kunnen we het vertalen voor ons begrip, want er zijn verschillende uiteenzettingen geweest van deze diepzinnige en subtiële filosofie, --- dat er een Transcendentie is, die voor altijd zelfbestaand is en onveranderbaar en een wereld, die alleen fenomenaal en tijdelijk is. De eeuwige Werkelijkheid manifesteert zichzelf met betrekking tot de fenomenale wereld als het Zelf en de Ishwara. De Ishwara construeert door zijn Maya, zijn vermogen van fenomenale schepping, deze wereld als een tijdelijk fenomeen, en dit fenomeen van dingen, dat niet bestaat in het volkomen Werkelijke, wordt opgelegd door Maya door ons ontvangende en waarnemende bewustzijn aan de superbewuste of zuivere zelfbewuste Werkelijkheid. Brahman, de Werkelijkheid, verschijnt in het fenomenale bestaan als het Zelf van het levende individu; maar, wanneer de individualiteit van het individu wordt opgelost door intuïtieve kennis, wordt het fenomenale wezen bevrijd in zelfzijn: hij is niet langer onderworpen aan Maya en door zijn bevrijding uit de verschijning van individualiteit wordt hij opgeheven in de Werkelijkheid; maar deze wereld gaat voort met bestaan zonder begin of eind als de Maya schepping van de Ishwara.

Dit is een opstelling, die de data van de spirituele intuïtie en de data van de rede en gevoel met elkaar in relatie brengt en zij opent voor ons een uitweg uit hun tegenstelling, een spirituele en praktische kwestie: maar het is geen oplossing, het lost de tegenstelling niet op. Maya is werkelijk en onwerkelijk; de wereld is geen hoofdzakelijke illusie, want zij bestaat en is werkelijk in de Tijd, maar uiteindelijk en transcendentiaal blijkt zij onwerkelijk te zijn. Dit schept een ambiguïteit, die buiten zichzelf uitstrekt en alles aanraakt, wat geen zuiver zelfbestaan is. Dus lijkt de Ishwara, ofschoon hij onbesmet is door Maya en de schepper van Maya, zelf een fenomeen van Brahman te zijn en niet de opperste Werkelijkheid; hij is alleen werkelijk met betrekking tot de Tijdwereld, die hij schept; het individuele zelf heeft hetzelfde dubbelzinnige karakter. Wanneer Maya helemaal zou ophouden met haar werkingen, zouden Ishwara, de wereld en het individu er niet langer zijn; maar Maya is eeuwig, Ishwara en de wereld zijn eeuwig in de Tijd, het individu duurt

zolang als hij zich niet vernietigd door kennis. Ons denken over deze premissen moet toevlucht nemen in de opvatting van een onuitspreekbaar suprarationeel mysterie, dat voor het intellect onoplosbaar is. Maar, geconfronteerd met deze ambiguïteit, deze erkenning van een onoplosbaar mysterie aan het begin van dingen en aan het eind van het proces van denken, beginnen we te vermoeden, dat er een link weg is. Ishwara is zelf geen fenomeen van Maya; hij is werkelijk; hij moet dan de manifestatie zijn van een waarheid van de Transcendentie, of hij moet de Transcendent zelf zijn, die omgaat met een kosmos, die gemanifesteerd is in zijn eigen wezen. Als de wereld al werkelijk is, moet hij een manifestatie zijn van een waarheid van de Transcendentie; want alleen dat kan enige werkelijkheid hebben. Wanneer het individu het vermogen heeft van zelfontdekking en toegang in de transcendente eeuwigheid en zijn bevrijding een zo grote belangrijkheid heeft, moet het zijn, omdat hij ook een werkelijkheid is van de Transcendentie; hij moet zichzelf individueel ontdekken, omdat zijn individualiteit ook enige waarheid van zichzelf heeft in de Transcendentie, die van hem gesluierd is en die hij moet ontdekken. Een onwetendheid van het zelf en de wereld moet te boven gekomen worden en geen illusie, geen fictie van individualiteit en wereldbestaan.

Het wordt evident, dat, zoals de Transcendentie suprarationeel is en alleen vatbaar door een intuïtieve ervaring en realisatie, zo ook het mysterie van het universum suprarationeel is. Het moet zo zijn, omdat zij een fenomeen is van de transcendente Werkelijkheid, en het zou, als het anders was, niet onoplosbaar zijn door de intellectuele rede. Maar als het zo is, moeten we voorbijgaan aan het intellect om de afgrond te overbruggen en het mysterie binnen te dringen; een onopgeloste tegenstelling laten bestaan kan niet de uiteindelijke oplossing zijn. De intellectuele rede kristalliseert een klaarblijkelijke tegenstelling en houdt hem in stand door zijn tegengestelde te scheppen of concepten te verdelen van de Brahman, het Zelf, de Ishwara, het individuele wezen, het allerhoogste bewustzijn of superbewustzijn en het Maya wereldbewustzijn. Wanneer alleen Brahman bestaat, moeten deze allemaal Brahman zijn en in het Brahmanbewustzijn moet de verdeling van deze concepten verdwijnen in een verzoenende zelfvisie; maar we kunnen hun ware eenheid alleen bereiken door voorbij te gaan aan de intellectuele Rede en uit te vinden door spirituele ervaring, waar zij samenkomen en een worden en wat de spirituele werkelijkheid is van hun klaarblijkelijke divergentie. In feite kunnen in het Brahmanbewustzijn deze divergenties niet bestaan, zij moeten door onze overgang erin samenkomen in eenheid; de verdelingen van de

intellectuele rede kunnen corresponderen met een werkelijkheid, maar het moet dan de werkelijkheid zijn van een veelvoudige Eenheid. De Buddha paste zijn doordringende rationale intellect toe, ondersteund door een intuïtieve visie naar de wereld, zoals ons denkvermogen en zintuig het zien en ontdekte het principe van haar constructie en de weg van bevrijding uit alle constructies, maar hij weigerde om verder te gaan. Shankara ging een stap verder en beschouwde de suprarationele Waarheid, die Buddha achter de sluier hield als realiseerbaar door opheffing van constructies van bewustzijn, maar voorbij de omvang van de ontdekking van de rede. Shankara, die tussen de wereld en de eeuwige Werkelijkheid stond, zag, dat het mysterie van de wereld uiteindelijk suprarationeel moest zijn, niet vatbaar of uit te drukken door onze rede, *anirvacanīya*; maar hij behield de wereld, zoals gezien door de rede en zintuig als geldig en hij moest daarom een onwerkelijke werkelijkheid opzetten, omdat hij niet nog een stap verder ging. Want om de werkelijke waarheid van de wereld te kennen, haar werkelijkheid, moet zij gezien worden vanuit het suprarationele gewaarzijn, vanuit het gezichtspunt van het Superbewustzijn, dat onderhoudt en voorbijgaat en door voorbij te gaan haar kent in haar waarheid en niet langer vanuit het gezichtspunt van het bewustzijn, dat door haar onderhouden wordt en door haar voorbijgegaan wordt en het daarom niet weet of haar alleen kent door haar verschijning. Het kan niet zo zijn, dat voor dat zelfscheppende allerhoogste bewustzijn de wereld een onbegrijpelijk mysterie is of dat zij voor haar een illusie is, die nog niet helemaal een illusie is, een werkelijkheid, die nog onwerkelijk is. Het mysterie van het universum moet een goddelijke betekenis hebben voor het Goddelijke; zij moet een betekenis of een waarheid hebben van kosmisch zijn, dat lichtend is voor de Werkelijkheid, die haar ophoudt met zijn transcendente en toch immanente superbewustzijn.

Als alleen de Werkelijkheid bestaat, en alles de Werkelijkheid is, dan kan de wereld ook niet uitgesloten worden van die Werkelijkheid; het universum is werkelijk. Wanneer zij aan ons niet in haar vormen en vermogens de Werkelijkheid openbaart, die zij is, wanneer zij alleen een hardnekkige en toch veranderende beweging lijkt in Ruimte en Tijd, dan moet dat niet zijn, omdat zij onwerkelijk is of omdat zij helemaal Dat niet is, maar omdat zij een progressieve zelfuitdrukking is, een manifestatie, een ontwikkelende zelfontwikkeling van Dat in de Tijd, die ons bewustzijn nog niet kan zien in haar totaliteit en haar essentiële betekenis. In dit opzicht kunnen we zeggen, dat zij Dat is en niet Dat, --- omdat zij niet de hele Werkelijkheid ontsluit door enige vorm of som van haar vormen

van zelfuitdrukking; maar nog zijn alle vormen vormen van de substantie en wezen van die Werkelijkheid. Alle eindigen zijn in hun spirituele essentie het Oneindige en, als we diep genoeg in hen kijken, manifesteren de Identieke en de Oneindige zich aan de intuïtie. Er wordt inderdaad beweerd, dat het universum geen manifestatie kan zijn, omdat de Werkelijkheid geen behoefte heeft aan manifestatie, omdat hij voor altijd manifest is voor zichzelf; maar op gelijke wijze kan gezegd worden, dat de Werkelijkheid geen behoefte heeft aan zelfillusie of enige soort illusie, geen behoefte heeft om een Maya universum te scheppen. Het Absolute kan nergens behoefte aan hebben; maar toch kan er, --- niet dwingend voor zijn vrijheid, niet eraan gebonden, maar een uitdrukking van zijn zelfkracht, het resultaat van zijn Wil om te worden, --- een imperatief zijn van een allerhoogste zelfbewerkstellende Kracht, een noodzaak van zelfschepping, geboren uit het vermogen van het Absolute om zich zelf te zien in de Tijd. Dit imperatief biedt zichzelf aan ons aan als een Wil om te scheppen, een Wil tot zelfuitdrukking; maar zij kan beter aangeboden worden als een kracht van zijn van het Absolute, die zichzelf laat zien als een vermogen van zichzelf in handeling. Als het Absolute zelfevident is voor zichzelf in eeuwige Tijdloosheid, kan hij ook zelfmanifest zijn voor zichzelf in eeuwige beweging van Tijd. Zelfs als het universum alleen een fenomenale werkelijkheid is, is zij nog een manifestatie of fenomeen van Brahman; want, omdat alles Brahman is, moeten fenomeen en manifestatie hetzelfde zijn; de beschuldiging van onwerkelijkheid is een overbodige conceptie, nutteloze, niet noodzakelijke verwarring, omdat welk onderscheid ook noodzakelijk is, deze al in het concept van Tijd en het tijdloze Eeuwige en het concept van de manifestatie aanwezig is.

Het enige, dat beschreven kan worden als een onwerkelijke werkelijkheid, is ons individuele besef van afgescheidenheid en de opvatting van het eindige als een zelfbestaand object in het Oneindige. Deze opvatting, dit besef is pragmatisch noodzakelijk voor de werkingen van de oppervlakte individualiteit en zijn effectief en gerechtvaardigd door hun effecten; zij zijn daarom werkelijk voor zijn eindige rede en eindige zelfervaring; maar wanneer we eenmaal teruggaan van het eindige bewustzijn naar het bewustzijn van het essentiële en oneindige, van de klaarblijkelijke naar de ware Persoon, bestaat het eindige of het individuele nog steeds, maar als wezen en vermogen en manifestatie van het Oneindige; hij heeft geen onafhankelijke of gescheiden werkelijkheid. Individuele onafhankelijkheid, totale afgescheidenheid zijn niet noodzakelijk voor individuele werkelijkheid, stelt hem niet samen. Aan de andere kant is

de verdwijning van deze eindige vormen van de manifestatie evident een factor in het probleem, maar veroordeelt ze door zichzelf niet tot onwerkelijkheid; de verdwijning kan alleen een terugtrekking zijn uit de manifestatie. De kosmische manifestatie van het Tijdloze vindt plaats in de opeenvolgingen van Tijd; zijn vormen moeten daarom tijdelijk zijn in hun verschijning aan de oppervlakte, maar zij zijn eeuwig in hun essentiële vermogen van manifestatie, want zij worden altijd impliciet en potentieel gehouden in de essentie van dingen en in het essentiële bewustzijn, waar zij uit voortkomen: tijdloos bewustzijn kan altijd hun blijvende potentie veranderen in termen van tijd actualiteit. De wereld zou alleen onwerkelijk zijn als zij zelf en haar vormen beelden waren zonder substantie van zijn, ficties van bewustzijn, aangeboden aan zichzelf door de Werkelijkheid als zuivere ficties en dan voor altijd vernietigd. Maar als manifestatie of het vermogen van manifestatie eeuwig is, wanneer alles het wezen is van Brahman, de Werkelijkheid, dan kan deze onwerkelijkheid of denkbeeldigheid niet het fundamentele karakter van dingen zijn of van de kosmos, waarin zij hun verschijning maken.

Een theorie van Maya in de zin van illusie of de onwerkelijkheid van het kosmische bestaan schept meer moeilijkheden dan zij oplost; zij lost niet werkelijk het probleem van bestaan op, maar maakt het eerder voor eeuwig onoplosbaar. Want, of Maya een werkelijkheid zou zijn of een onwerkelijke werkelijkheid, de uiteindelijke effecten van de theorie dragen in zich de verwoestende eenvoud van vernietiging. Wijzelf en het universum vervagen in nietsheid of behouden anders voor een tijd alleen een waarheid, die weinig beter is dan een fictie. In de these van de zuivere onwerkelijkheid van Maya zijn alle ervaring, alle kennis, zowel als alle onwetendheid, de kennis, die ons bevrijdt, niet minder dan de onwetendheid, die ons bindt, wereldacceptatie en wereldweigeren twee kanten van een illusie; want er is niets om te accepteren of te weigeren, niemand om het te accepteren of te weigeren. Het was de hele tijd alleen onveranderbare superbewuste Werkelijkheid, die helemaal bestond; de binding en bevrijding waren alleen verschijningen, geen werkelijkheid. Alle gehechtheid aan het wereldbestaan is een illusie, maar de roep om bevrijding is ook een omstandigheid van de illusie; het is iets, dat geschapen is in Maya, dat door haar bevrijding vernietigd was in Maya. Maar deze vernietiging kan niet gedwongen worden om te stoppen in zijn verwoestende vooruitgang aan de grens, die voor haar gevestigd wordt door een geestelijke Illusionisme. Want als alle andere ervaringen van het individuele bewustzijn in het universum illusies zijn, wat voor garantie is er dan, dat zijn spirituele ervaringen geen illusies zijn, zelfs met inbegrip

van zijn geabsorbeerde zelfervaring van het allerhoogste Zelf, die voor ons toegegeven wordt als volslagen werkelijk? Want als de kosmos onwaar is, heeft onze ervaring van het kosmische bewustzijn, van het universele Zelf, van Brahman als al deze wezens of als het zelf van al deze dingen, de Ene in allen, allen in de Ene geen veilige fundatie, omdat zij in een van haar termen berust op een illusie, op een constructie van Maya. Die term, de kosmische term, moet afbrokkelen, want al deze wezens, die we zagen als de Brahman, waren illusies; wat is dan onze verzekering van onze ervaring van de andere term, het zuivere Zelf, de stille, statische of absolute Werkelijkheid, want dat komt ook tot ons in een denkvermogen, gevormd door begoocheling en gevormd in een lichaam, geschapen door een Illusie? Een overweldigende zelfevidente overtuigingskracht, een ervaring van absolute authenticiteit in de realisatie of ervaring is geen onbeantwoordbaar bewijs van enkele werkelijkheid of enkele beslistheid: want andere spirituele ervaringen, zoals die van de alomtegenwoordige Goddelijke Persoon, Heer van een werkelijk Universum, hebben hetzelfde overtuigende, authentieke en uiteindelijke karakter. Zij is open voor het intellect, dat eenmaal de overtuiging bereikt heeft van de onwerkelijkheid van alle andere dingen om een stap vooruit te nemen en de werkelijkheid te ontkennen van het Zelf en van al het bestaan. De Buddhisten namen deze laatste stap en weigerden werkelijkheid van het Zelf op de grond, dat het net zoveel een constructie was van het denkvermogen als de rest; zij snijden niet alleen God, maar het eeuwige Zelf en de onpersoonlijke Brahman uit het beeld.

Een niet compromitterende theorie van Illusie lost geen probleem van ons bestaan op; het haalt alleen het probleem weg van het individu door hem een uitweg te tonen: in zijn extreme vorm en effect worden ons wezen en zijn actie nul en zonder sanctie verliezen zijn ervaring, aspiratie, inspanning hun betekenis; alles, behalve de ene niet overdraagbare, relatieloze Waarheid en de verandering er naar, wordt vergeleken met illusie van zijn, zijn deel van een universele Illusie en zelf illusies. God en wijzelf en het universum worden mythen van Maya; want God is alleen een reflectie van Brahman in Maya, wijzelf zijn alleen een reflectie van Brahman in illusoire individualiteit, de wereld is alleen een oplegging aan het niet overdraagbare zelfbestaan van de Brahman. Er is een minder drastische vernietiging, wanneer een zekere werkelijkheid wordt toegekend aan het wezen, zelfs binnen de illusie, een zekere geldigheid voor de ervaring en kennis, waardoor we groeien in de geest: maar dit is alleen zo, wanneer het tijdelijke een geldige werkelijkheid heeft en de ervaring er in zijn werkelijke geldigheid heeft, en in dat geval is

dat, waar we voor staan, geen illusie, die het onwerkelijke voor werkelijk neemt, maar een onwetendheid, die het werkelijke verkeerd begrijpt. Anders is, wanneer de wezens, waarvan Brahman het zelf is, illusoir zijn, hun zelfheid niet geldig, zij is deel van een illusie; de ervaring van het zelf is ook een illusie: de ervaring "Ik ben Dat" is besmet door een onwetende conceptie, want er is geen Ik, alleen Dat; de ervaring "Ik ben Hij" is dubbel onwetend, want zij neemt een bewuste Eeuwige aan, een Heer van het Universum, een Kosmisch Wezen, maar er kan zoiets niet zijn als er geen werkelijkheid is in het universum. Een werkelijke oplossing van bestaan kan alleen gebaseerd zijn op een waarheid, die rekenschap geeft voor ons bestaan en wereldbestaan, hun waarheid verzoent, hun juiste relatie en de waarheid van hun relatie met welke transcendente Werkelijkheid dan ook is de bron van alles. Maar dit houdt een of andere werkelijkheid in van het individu en de kosmos, een of andere ware relatie van het Ene Bestaan en alle bestaansvormen, van relatieve ervaring en van het Absolute.

De theorie van Illusie snijdt de knoop door van het wereldprobleem, zij ontwart hem niet; het is een ontsnapping, geen oplossing: een vlucht van de geest is geen voldoende overwinning voor het wezen, belichaamd in deze wereld van het worden; zij bewerkstelligt een scheiding van de Natuur, geen bevrijding en vervulling van onze natuur. Deze eventuele uitkomst bevredigt alleen een element, sublimeert alleen een impuls van ons wezen; zij laat de rest in de kou om te verdwijnen in de schemering van de onwerkelijke werkelijkheid van Maya. Zoals in de Wetenschap, zo zal ook in het metafysische denken die algemene en uiteindelijke oplossing waarschijnlijk de beste zijn, die alles omvat en er rekenschap van geeft, zodat iedere waarheid van ervaring plaatsvindt in het geheel: die kennis is waarschijnlijk de hoogste kennis, die de betekenis van alle kennis verlicht, integreert, harmoniseert en er rekenschap van geeft, de basis vindt en, men zou kunnen zeggen, de rechtvaardigende reden van onze onwetendheid en illusie, terwijl ze hen geneest; dit is de allerhoogste ervaring, die alle ervaring bijeenbrengt in de waarheid van een allerhoogste en alverzoenende eenheid. Illusionisme verenigt door eliminatie; zij ontnemt alle kennis en ervaring, behalve de ene allerhoogste samensmelting, van werkelijkheid en betekenis.

Maar deze discussie behoort bij het domein van de zuivere rede en de uiteindelijke test van waarheden van deze orde is niet de rede, maar spirituele verlichting, geverifieerd door het duurzame feit van de geest; een enkele beslissende spirituele ervaring kan een heel bouwsel van redeneringen en conclusies tenietdoen, dat opgezet

is door de logische intelligentie. Hier is de theorie van het Illusionisme in bezit van een zeer solide grond; want, hoewel zij in zichzelf niet meer is dan een mentale formulering, vergezelt de ervaring, die zij formuleert in een filosofie, een meest krachtige en klaarblijkelijk uiteindelijke spirituele realisatie. Het komt over ons met een grote kracht van ontwaken tot de werkelijkheid, wanneer het denken gestild wordt, wanneer het denkvermogen zich uit zijn bouwsels terugtrekt, wanneer we overgaan naar een zuivere zelfheid, leeg van alle besef van individualiteit, leeg van alle kosmische inhouden: wanneer het vergeestelijkte denkvermogen dan kijkt naar het individu en de kosmos, dan zouden zij wel een illusie kunnen lijken, een schema van namen en beelden en bewegingen, die valselijk opgelegd zijn aan de enkele werkelijkheid van de Zelf-Bestaande. Of zelfs het besef van zelf wordt inadequaar; zowel kennis als onwetendheid verdwijnen in louter Bewustzijn en het bewustzijn wordt ondergedompeld in een trance van zuiver superbewust bestaan. Of zelfs bestaan eindigt door een te beperkende naam te worden voor dat, wat altijd alleen blijft; er is alleen een tijdloze Eeuwigheid, een ruimteloze Oneindigheid, de volslagenheid van het Absolute, een naamloze vrede, een overweldigende, enkele, objectloze Extase. Er kan zeker geen twijfel zijn over de geldigheid --- volledig binnen zichzelf --- van deze ervaring; er kan geen ontkenning zijn van de overweldigende, beslissende overtuigingskracht, ---*ekātma – pratyaya – sāram* ---waarmee deze realisatie het bewustzijn grijpt van de spirituele zoeker. Maar alle spirituele ervaring is nog ervaring van het Oneindige en zij neemt een veelvoud van richtingen aan; sommige van hen --- en niet alleen deze --- zijn zo dicht bij het Goddelijke en het Absolute, zo doordrongen van de werkelijkheid van Zijn aanwezigheid of van de onuitspreekbare vrede en vermogen van bevrijding van alles, dat minder is dan Het, dat zij met hen dit overweldigende besef van volledige en beslissende eindigheid dragen. Er zijn honderden manieren om de Allerhoogste Werkelijkheid te benaderen, en zoals het is in de natuur van de gevolgde weg, zo zal de natuur zijn van de uiteindelijke ervaring, waardoor men binnengaat in Dat, wat onuitspreekbaar is, Dat, waarvan geen rapport gegeven kan worden aan het denkvermogen of uitgedrukt door enige uiting. Al deze definitieve culminaties kunnen beschouwd worden als de voorlaatste van het ene Uiterste; zij zijn stapstenen, waarmee de ziel de grenzen van het Denkvermogen overgaat naar het Absolute. Is dan deze realisatie van overgaan in een zuiver onbeweeglijk zelfbestaan of dit Nirvana van het individu en het universum een onder deze voorlaatsten, of is het de uiteindelijke en absolute realisatie zelf, die aan het eind is

van elke reis en alle mindere ervaring transcendeert en elimineert? Zij claimt om achter iedere andere kennis te staan en er bovenuit te gaan, haar te ontkennen en elke andere kennis te elimineren; als dat werkelijk zo is, dan moet haar beslistheid geaccepteerd worden als afdoende. Maar tegen deze pretentie wordt geclaimd, dat het mogelijk is om verder te reizen door een grotere ontkenning of een grotere affirmatie, --- om het zelf te vernietigen in Niet-Zijn of door de dubbele ervaring te gaan van kosmisch bewustzijn en Nirvana, van wereldbewustzijn in het Ene Bestaan naar een grotere Goddelijke Vereniging en Eenheid, die deze beide realisaties behoudt in haar onmetelijke integrale Werkelijkheid. Er wordt gezegd, dat voorbij de dualiteit en de non-dualiteit er Dat is, waarin beiden tezamen gehouden worden en hun waarheid vinden in een Waarheid, die voorbij hen ligt. Een volkomen ervaring, die voortgaat door te boven gaan en eliminatie van alle andere mogelijke, maar mindere ervaringen, is, als een stap voorwaarts naar het Absolute, toelaatbaar. Een allerhoogste ervaring, die de waarheid van alle spirituele ervaring bevestigt en omvat, geeft aan ieder haar eigen absolute, integreert alle kennis en ervaring in een allerhoogste werkelijkheid, zou een stap verder kunnen zijn, die onmiddellijk en grootste verlichtende en transformerende Waarheid kan zijn van alle dingen en een hoogste oneindige Transcendentie. De Brahman, de allerhoogste Werkelijkheid is Dat, wanneer gekend, alles gekend is; maar in de illusionistische oplossing is het Dat, wanneer gekend, alles onwerkelijk wordt en een onbegrijpelijk mysterie; in deze andere ervaring neemt alles, wanneer de Werkelijkheid gekend wordt, zijn ware betekenis aan, haar waarheid voor de Eeuwige en het Absolute.

Alle waarheden, zelfs degene, die in conflict lijken te zijn, hebben hun geldigheid, maar zij hebben een verzoening nodig in een of andere grootste Waarheid, die ze in zichzelf opneemt; alle filosofieën hebben hun waarde, --- wanneer niet voor iets anders, dan omdat zij het Zelf en het universum zien vanuit een gezichtspunt van de ervaring van de geest van de veelzijdige Manifestatie en door zo te doen, werpen zij een licht op iets, dat in het Oneindige gekend moet worden. Alle spirituele ervaringen zijn waar, maar zij wijzen naar een of andere hoogste en wijdeste werkelijkheid, die hun waarheid toegeeft en er bovenuitgaat. Dit is, zouden we kunnen zeggen, een teken van de relativiteit van alle waarheid en alle ervaring, omdat beiden variëren met het uitzicht en het inzicht van het wetende en ervarende denkvermogen en wezen; er wordt gezegd, dat ieder mens zijn eigen religie heeft volgens zijn eigen natuur, maar er kan ook worden gezegd, dat ieder mens zijn eigen filosofie heeft, zijn eigen manier van zien en ervaring van bestaan,

ofschoon alleen weinigen het kunnen formuleren. Maar vanuit een ander gezichtspunt getuigt deze variëteit eerder van de oneindigheid van aspecten van het Oneindige; ieder vangt een partiele glimp of een gehele glimp van een of meer aspecten of contacten of gaat binnen in zijn mentale of zijn spirituele ervaring. Voor het denkvermogen in een zekere staat beginnen al deze gezichtspunten hun bepaaldheid te verliezen in een grote algemeenheid of een complexe tolerante onzekerheid, of de hele rest kan er voor wegvallen en plaats maken voor een uiteindelijke waarheid of een enkele absorberende ervaring. Hij is dan geneigd om de onwerkelijkheid te voelen van alles wat hij heeft gezien en gedacht en genomen als deel van zichzelf of zijn universum. Dit "alles" wordt voor hem een universele onwerkelijkheid of een veelzijdige gefragmenteerde werkelijkheid zonder een principe van unificatie; wanneer zij overgaat naar de negatieverende zuiverheid van een absolute ervaring, valt alles ervan weg en er blijft alleen een stil en onbeweeglijk Absolute. Maar het bewustzijn kan geroepen worden verder te gaan en alles, wat zij achter gelaten heeft, te zien in het licht van een nieuwe spirituele visie: zij zou de waarheid weer kunnen ontdekken van alle dingen in de waarheid van het Absolute; zij zou de ontkenning van het Nirvana en de affirmatie van het kosmische bewustzijn kunnen verzoenen in een enkele beschouwing van Dat, waarvan beiden de zelfuitdrukkingen zijn. In de overgang van mentale naar bovenmentale cognitie is deze veelzijdige eenheid de leidende ervaring; de hele manifestatie neemt de verschijning aan van een enkele en machtige harmonie, die zijn grootste volledigheid bereikt, wanneer de ziel staat aan de grens tussen het Bovenmentale en het Supramentale en terugkijkt met een totale kijk op het bestaan.

Dit is tenminste een mogelijkheid, die we moeten onderzoeken en deze kijk op dingen nastreven tot zijn uiteindelijke consequentie. Een beschouwing van de mogelijkheid van een grote kosmische Illusie als de uitleg van het enigma van zijn moet ondernomen worden, omdat deze kijk en ervaring van dingen zich krachtig presenteert aan het eind van de mentale spiraal, waar dat haar breekpunt of punt van stilstand bereikt; maar wanneer eenmaal verzekerd is, dat het geen bindend einde is van een scrupuleus onderzoek in de uiteindelijke waarheid, kunnen we het opzij leggen en er alleen naar refereren, wanneer noodzakelijk in verbinding met een of andere lijn van een meer flexibel verloop van denken en redeneren. Onze beschouwing kan nu geconcentreerd worden op het probleem, dat is overgebleven door de exclusie van de illusionistische oplossing, het probleem van Kennis en Onwetendheid.

Alles draait om de vraag “Wat is Werkelijkheid?” Ons cognitieve bewustzijn is beperkt, onwetend, eindig; onze concepties van werkelijkheid hangen af van onze manier van contact met het bestaan in dit beperkte bewustzijn en kan zeer verschillend zijn van de manier, waarop een oorspronkelijk en uiteindelijk Bewustzijn het ziet. Het is noodzakelijk om onderscheid te maken tussen de essentiële Werkelijkheid, de fenomenale werkelijkheid, die er van afhangt en er uit oprijst, en de beperkte en vaak misleidende ervaring of notie van elk, die gecreëerd wordt door onze zintuigervaring en onze rede. Voor ons begrip is de aarde plat en voor de meest onmiddellijke praktische doeleinden, binnen een beperking, moeten we de zintuigwerkelijkheid volgen en omgaan met de platheid alsof het een feit was; maar in ware fenomenale werkelijkheid is de platheid van de aarde onwerkelijk en de Wetenschap, die zoekt naar de waarheid van de fenomenale werkelijkheid in dingen, moet haar behandelen als ongeveer rond. In een massa details spreekt de Wetenschap het bewijs van de zintuigen tegen met de werkelijke waarheid van de fenomenen; maar we moeten toch het kader accepteren, dat geleverd wordt door onze zintuigen, omdat de praktische relaties met dingen, die zij aan ons opleggen, geldigheid hebben als een effect van werkelijkheid en niet genegeerd kunnen worden. Onze rede, die afhangt van de zintuigen en boven hen uitgaat, construeert zijn eigen regels of noties van het werkelijke en onwerkelijke, maar deze regels variëren volgens het standpunt, dat ingenomen wordt door de redenerende waarnemer. De fysieke wetenschapper, die de fenomenen peilt, stelt formules en standaarden op, gebaseerd op de objectieve en fenomenale werkelijkheid en haar processen: voor zijn kijk kan het denkvermogen verschijnen als een subjectief resultaat van Materie en het zelf en geest als onwerkelijk; in ieder geval moet hij handelen alsof materie en energie alleen bestonden en het denkvermogen alleen een aanschouwer zou zijn van een onafhankelijke fysieke werkelijkheid, die niet beïnvloed wordt door enige mentale processen³¹ of enige aanwezigheid of tussenkomst van een kosmische Intelligentie. De psycholoog, die onafhankelijk doordringt in het denkvermogenbewustzijn en het denkvermogenonderbewustzijn, ontdekt een ander domein van werkelijkheden, subjectief in haar karakter, dat haar eigen wet en proces heeft; voor hem kan het denkvermogen zelfs komen te verschijnen als de sleutel van het werkelijke, de Materie alleen als een gebied voor het denkvermogen en de geest gescheiden van het

³¹ Deze positie is door elkaar geschud door de theorie van Relativiteit, maar moet behouden worden als pragmatische basis voor experiment en affirmatie van het wetenschappelijke feit.

denkvermogen als iets onwerkelijks. Maar er is een verder doordringen, dat de waarheid omhoog brengt van het zelf en de geest en een grotere orde vestigt van het werkelijke, waarin een omkering is van onze kijk op zowel de subjectieve denkvermogenwerkelijkheden als de objectieve fysieke werkelijkheden, zodat zij gezien worden als fenomenale dingen, secundair, afhankelijk van de waarheid van het zelf en de werkelijkheden van de geest. In deze diepere zoektocht in dingen beginnen het denkvermogen en materie de verschijning te dragen van een mindere orde van het werkelijke en kunnen gemakkelijk beginnen onwerkelijk te lijken.

Maar het is de rede, die gewend is om te gaan met het eindige, dat deze uitsluitingen maakt; hij snijdt het geheel in segmenten en kan een segment selecteren van het geheel alsof het de totale werkelijkheid was. Dit is noodzakelijk voor zijn handeling, omdat het zijn zaak is om te gaan met het eindige als eindig en we moeten voor praktische doeleinden en voor de omgang van de rede met het eindige het kader accepteren, dat hij ons geeft, omdat het geldig is als een effect van de werkelijkheid en kan dus niet genegeerd worden. Wanneer we de ervaring van het spirituele bereiken, die zelf het geheel is of het geheel in zichzelf bevat, draagt ons denkvermogen daar ook zijn segmenterende rede en de definities, die noodzakelijk zijn voor de eindige cognitie; hij snijdt een deellijn tussen het oneindige en het eindige, de geest en zijn fenomenen of manifestaties en benoemt deze als werkelijk en die als onwerkelijk. Maar een oorspronkelijk en uiteindelijk bewustzijn, dat alle termen van het bestaan in een enkele integrale kijk omarmt, zou het geheel zien in haar spirituele essentiële werkelijkheid en het fenomeen als een fenomeen of manifestatie van die werkelijkheid. Wanneer dit grotere spirituele bewustzijn in dingen alleen onwerkelijkheid zou zien en een totale losmaking van de waarheid van de geest, kan zij, --- als zij zelf een Waarheidsbewustzijn zou zijn, --- geen enkele reden hebben om hen te onderhouden in een voortdurend en wederkerig bestaan door alle Tijd: als zij ze zo onderhoudt, is het, omdat zij gebaseerd zijn op de werkelijkheden van de geest. Maar de fenomenale werkelijkheid zou, wanneer zo integraal gezien, noodzakelijkerwijze een andere verschijning aannemen dan wanneer zij bekeken wordt door de rede en het zintuig van het eindige wezen; zij zou een andere en diepere werkelijkheid hebben, een andere en grotere betekenis, een ander en subtieler en complexer proces van haar bewegingen van bestaan. De regels van de werkelijkheid en alle vormen van denken, gecreëerd door de eindige rede en zintuig zouden aan het grotere bewustzijn verschijnen als gedeeltelijke constructies met een

element van waarheid in hen en een element van fout; deze constructies zouden daarom beschreven kunnen worden als tegelijk werkelijk en onwerkelijk, maar de fenomenale wereld zelf zou niet ofwel onwerkelijk of onwerkelijk-werkelijk worden door dat feit: zij zou een andere werkelijkheid aannemen van een spiritueel karakter; het eindige zou zichzelf openbaren als een vermogen, een beweging, een proces van het Oneindige.

Een oorspronkelijk en uiteindelijk bewustzijn zou een bewustzijn zijn van het Oneindige en noodzakelijkerwijze unitarisch in haar kijk naar diversiteit, integraal, alles acceptierend, alles omhelzend, alles onderscheidend, omdat zij allesbepalend is, een ondeelbare geheelvisie. Zij zou de essentie van dingen zien en alle vormen en bewegingen beschouwen als fenomeen en consequentie van de essentiële Werkelijkheid, bewegingen en formaties van haar vermogen van zijn. De rede behoudt, dat de waarheid leeg moet zijn van enig conflict van tegenstellingen: wanneer dat zo is, moet zij, omdat het fenomenale universum het tegengestelde is of lijkt te zijn van het essentiële Brahman, onwerkelijk zijn; omdat het individuele wezen het tegengestelde is van zowel transcendentie als universaliteit, moet zij onwerkelijk zijn. Maar wat verschijnt als tegenstellingen aan de rede, gebaseerd op het eindige, kan geen tegenstellingen zijn voor een visie of een grotere rede, gebaseerd op het oneindige. Wat ons denkvermogen ziet als tegenstellingen, zouden voor het oneindige bewustzijn geen tegenstellingen kunnen zijn, maar complementaire: essentie en fenomeen van de essentie zijn complementair voor elkaar, niet tegengesteld, --- het fenomeen manifesteert de essentie; het eindige is een omstandigheid en geen tegengestelde van het oneindige; het individuele is een zelfuitdrukking van het universele en het transcendente, --- het is geen tegengestelde of iets nogal anders dan hij, hij is het geconcentreerde en selectieve universele, hij is een met de Transcendente in zijn essentie van zijn en zijn essentie van natuur. In de kijk van dit unitarische begrijpelijke zien is er niets tegengesteld in een vormloze Essentie van zijn, dat een veelvoudigheid van vormen draagt, of in een status van het Oneindige, dat een kinetiek ondersteunt van het Oneindige, of in een oneindige Eenheid, die zichzelf uitdrukt in een veelvoudigheid van wezens en aspecten en vermogens en bewegingen, want zij zijn wezens en aspecten en bewegingen van de Ene. Een wereldschepping op deze basis is een volmaakt natuurlijke en normale en onvermijdelijke beweging, die in zichzelf geen probleem opbrengt, omdat het exact is, wat men moet verwachten in een handeling van het Oneindige. Het hele intellectuele probleem en moeilijkheid is opgebracht door de eindige rede, die het vermogen van het

Oneindige afsnijdt, afscheidt, of er tegenover staat voor zijn wezen, zijn kinetiek voor zijn status, zijn natuurlijke veelvoudigheid voor zijn essentiële eenheid, het verdelende zelf, de Geest, die tegenover de Natuur staat. Om het wereldproces van het Oneindige werkelijk te begrijpen en het Tijdproces van de Eeuwige, moet het bewustzijn voorbij deze eindige rede en het eindige besef gaan naar de grotere rede en het spirituele besef in aanraking met het bewustzijn van het Oneindige en ontvankelijk voor de logica van het Oneindige, die juist de logica is van zijn zelf en onvermijdelijk opstijgt uit haar zelfwerking van haar eigen werkelijkheden, een logica, wiens sequenties niet de stappen zijn van het denken, maar de stappen van het bestaan.

Maar wat zo beschreven is, kan gezegd worden, is alleen een kosmisch bewustzijn en er is het Absolute: het Absolute kan niet beperkt worden; omdat het universum en het individu het Absolute beperkt en verdeeld, moeten zij onwerkelijk zijn. Het is inderdaad zelfevident, dat het Absolute niet beperkt kan worden; hij kan noch beperkt worden door vormloosheid, noch door vorm, noch door eenheid, noch door veelvoudigheid, noch door onbeweeglijke status, noch door dynamische mobiliteit. Wanneer hij vorm manifesteert, kan vorm hem niet beperken; wanneer hij veelvoudigheid manifesteert, kan veelvoudigheid hem niet verdelen; wanneer hij beweging en wording manifesteert, kan beweging hem niet verstoren, noch wording hem veranderen: hij kan niet meer beperkt worden dan hij uitgeput kan worden door zelschepping. Zelfs materiele dingen hebben deze superioriteit voor hun manifestatie; aarde wordt niet beperkt door de vaten, die ervan gemaakt zijn, noch lucht door de wind, die er in beweegt, noch de zee door de golven, die reizen op haar oppervlakte. Deze impressie van beperking behoort alleen bij het denkvermogen en het zintuig, die het eindige zien alsof het een onafhankelijke entiteit was, die zichzelf afscheidt van het Oneindige of iets eruit gesneden door beperking: deze impressie is illusoir, maar noch het oneindige, noch het eindige is een illusie; want geen van beiden bestaat door de impressies van het zintuig of het denkvermogen, zij zijn afhankelijk voor hun bestaan van het Absolute.

Het Absolute is in zichzelf ondefinieerbaar door de rede, onuitspreekbaar door de spraak; hij moet benaderd worden door ervaring. Hij kan benaderd worden door een absolute ontkenning van bestaan, alsof hijzelf een allerhoogst Niet-Bestaan zou zijn, een mysterieus oneindig Niets. Hij kan benaderd worden door een absolute affirmatie van alle fundamentelen van ons eigen bestaan, door een absoluut van Licht en Kennis, door een absoluut van Liefde of Schoonheid, door een absoluut van Kracht, door een absoluut van

vrede of stilte. Hij kan benaderd worden door een niet uitdrukbaar absoluut van zijn, of van bewustzijn of van vermogen van zijn of van heerlijkheid van zijn, of door een allerhoogste ervaring, waarin deze dingen niet uitdrukbaar een worden; want we kunnen binnengaan in een zodanige onuitspreekbare toestand en, er in ondergedompeld als in een lichtende afgrond van bestaan, kunnen we een superbewustzijn bereiken, dat beschreven kan worden als de poort van het Absolute. Er wordt verondersteld, dat we alleen door een ontkenning van het individu en de kosmos binnen kunnen gaan in het Absolute. Maar in feite hoeft het individu alleen zijn eigen kleine afgescheiden egobestaan te ontkennen; hij kan het Absolute benaderen door een sublimatie van zijn spirituele individualiteit, die de kosmos in zichzelf opneemt en haar transcendeert; of hij kan zich helemaal ontkennen, maar zelfs dan is er nog het individu, dat door zelfoverstijging binnengaat in het Absolute. Hij kan ook door een sublimatie van zijn wezen binnengaan in een allerhoogst bestaan of superbestaan, door een sublimatie van zijn bewustzijn in een allerhoogst bewustzijn of superbewustzijn, door een sublimatie van zijn en alle heerlijkheid van zijn in een superheerlijkheid of allerhoogste extase. Hij kan de benadering maken door een ascensie, waarin hij binnengaat in kosmisch bewustzijn, het in zichzelf toelaat en zichzelf en haar verhoogt in een toestand van zijn, waarin eenheid en veelvoudigheid in volmaakte harmonie en vereniging zijn in een allerhoogste toestand van manifestatie, waar allen in ieder zijn en ieder in allen en allen in de ene zonder enige bepalende individualisering --- want de dynamische identiteit en wederkerigheid zijn volledig geworden; op het pad van affirmatie is deze toestand van de manifestatie het dichtste bij het Absolute. Van deze paradox van een Absolute, dat op vele manieren gerealiseerd kan worden door een absolute negatie en door een absolute bevestiging, kan alleen rekenschap worden gegeven aan de rede als het een allerhoogst Bestaan is, dat zover boven onze notie en ervaring van bestaan ligt, dat zij overeen kan komen met onze ontkenning er van, met onze notie en ervaring van niet-bestaan; maar ook, omdat alles, wat bestaat, Dat is, wat ook haar graad van manifestatie is, is zij zelf het allerhoogste van dingen en kan zowel benaderd worden door allerhoogste affirmaties als door allerhoogste negaties. Het Absolute is de onuitspreekbare x, die alles overstijgt en er onder ligt en immanent en essentieel is in alles, wat we bestaan of niet-bestaan noemen.

Het is onze eerste premisse, dat het Absolute de allerhoogste werkelijkheid is; maar de kwestie is of alles, dat we ervaren, werkelijk of onwerkelijk is. Een onderscheid wordt

soms gemaakt tussen wezen en bestaan en er wordt verondersteld, dat het wezen werkelijk is, maar dat bestaan, of wat als zodanig manifesteert, onwerkelijk is. Maar dit kan alleen standhouden als er een rigide onderscheid is, een snede en scheiding tussen het ongeschapen Eeuwige en geschapen bestaansvormen; het ongeschapen Wezen kan dan als alleen werkelijk genomen worden. Deze conclusie gaat niet op, wanneer wat bestaat vorm van het Wezen en substantie van het Wezen is; zij zou alleen onwerkelijk zijn als zij een vorm was van Niet-Zijn, *asat*, geschapen uit de Leegte, *śūnya*. De toestanden van bestaan, waardoor we het absolute benaderen en er binnengaan, moeten hun waarheid hebben, want het onware en onwerkelijke kan niet leiden naar het Werkelijke: maar ook wat uitstroomt uit het Absolute, wat het Eeuwige ondersteunt en informeert en manifesteert in zichzelf, moet een werkelijkheid hebben. Er is het ongemanifesteerde en er is de manifestatie, maar een manifestatie van het Werkelijke moet zelf werkelijk zijn; er is het Tijdloze en er is het proces van dingen in de Tijd, maar niets kan verschijnen in de Tijd, tenzij het een basis heeft in de tijdloze Werkelijkheid. Als mijn zelf en geest werkelijk zijn, kunnen mijn gedachten, gevoelens, allerlei vermogens, die hun uitdrukkingen zijn, niet onwerkelijk zijn; mijn lichaam, dat de vorm is, die hij in zichzelf naar buiten brengt en die hij op hetzelfde moment bewoont, kan geen niets zijn of een hoofdzakelijk niet substantiële schaduw. De enige verzoenende uitleg is, dat tijdloze eeuwigheid en tijdeeuwigheid twee aspecten zijn van het Eeuwige en Absolute en beiden zijn werkelijk, maar in een verschillende orde van werkelijkheid: wat niet gemanifesteerd is in het Tijdloze, manifesteert zichzelf in de Tijd; ieder ding, dat bestaat, is werkelijk in zijn eigen graad van de manifestatie en wordt zo gezien door het bewustzijn van het Oneindige.

Alle manifestatie hangt af het wezen, maar ook van bewustzijn, en haar vermogen of graad; want zoals de toestand van het bewustzijn is, zo zal de toestand van het wezen zijn. Zelfs het Onbewuste is een toestand en vermogen van verward bewustzijn, waarin het wezen is ondergedompeld in een andere en tegengestelde toestand van niet-manifestatie, die lijkt op niet-bestaan, zodat eruit alles in het materiele universum gemanifesteerd kan worden; dus ook het superbewuste is bewustzijn, opgenomen in een absoluut van zijn. Want er is een superbewuste toestand, waarin bewustzijn lichtend verward lijkt te zijn in zijn en alsof niet gewaar van zichzelf; al het bewustzijn van het wezen, alle kennis, zelfvisie, kracht van het wezen, lijkt tevoorschijn te komen uit die verwarde toestand of erin te verschijnen: deze verschijning, in onze kijk erop, kan een

verschijning blijken te zijn in een mindere werkelijkheid, maar in feite zijn en beschouwen zowel het superbewustzijn als het bewustzijn hetzelfde Werkelijke. Er is ook een toestand van de Allerhoogste, waarin geen onderscheid gemaakt kan worden tussen zijn en bewustzijn, --- want zij zijn daar teveel een om zo gedifferentieerd te worden, --- maar deze allerhoogste toestand van zijn is ook een allerhoogste toestand van vermogen van het wezen en daarom van het vermogen van bewustzijn; want de kracht van het wezen en de kracht van zijn bewustzijn zijn daar een en kunnen niet gescheiden worden; deze vereniging van het eeuwige Wezen met de eeuwige Bewustzijn-Kracht is de toestand van de allerhoogste Ishwara, en zijn kracht van zijn is de dynamiek van het Absolute. Deze toestand is geen ontkenning van de kosmos; zij draagt in zichzelf de essentie en het vermogen van al het kosmische bestaan.

Maar onwerkelijkheid is nog een feit van kosmisch bestaan en als alles de Brahman is, de Werkelijkheid, moeten we rekenschap geven van dit element van onwerkelijkheid in het Werkelijke. Als het onwerkelijke geen feit van zijn is, moet het een handeling zijn of een formatie van bewustzijn en is er dan geen toestand of graad van bewustzijn, waarin zij handelt en formaties geheel of gedeeltelijk onwerkelijk zijn? Wanneer deze onwerkelijkheid niet toegekend kan worden aan een oorspronkelijke kosmische Illusie, aan Maya, dan is er in het universum zelf nog een vermogen van illusie van Onwetendheid. Het is in het vermogen van het Denkvermogen om dingen te ontvangen, die niet werkelijk zijn, het is zelfs in zijn vermogen om dingen te creëren, die niet werkelijk zijn of niet geheel werkelijk; juist zijn kijk op zichzelf en het universum is een constructie, die niet geheel werkelijk of geheel onwerkelijk is. Waar begint dit element van onwerkelijkheid en waar stopt het en wat is haar oorzaak en wat volgt op de verwijdering van zowel de oorzaak als de consequentie? Zelfs als alle kosmische bestaan in zichzelf niet onwerkelijk is, kan die beschrijving dan niet toegepast worden op de wereld van Onwetendheid, waarin wij leven, deze wereld van voortdurende verandering en geboorte en dood en frustratie en lijden, en vernietigt de verwijdering van de Onwetendheid voor ons de werkelijkheid niet van de wereld, die zij schept of is het vertrek eruit niet de natuurlijke en enige kwestie? Dit zou geldig zijn als onze onwetendheid een zuivere onwetendheid zou zijn zonder enig element van waarheid of kennis er in. Maar in feite is ons bewustzijn een mengsel van het ware en het valse; haar handelingen en scheppingen zijn geen zuivere ontdekking, een structuur zonder basis. De structuur, die zij bouwt, haar vorm van dingen of vorm van het universum, is geen

mengsel van werkelijkheid en het onwerkelijke, zoveel als een halve begripsvorming, een halve uitdrukking van het werkelijke en, omdat alle bewustzijn kracht is en daarom potentieel creatief, heeft onze onwetendheid het resultaat van verkeerde schepping, verkeerde manifestatie, verkeerde handeling of verkeerd opgevatte en verkeerd gerichte energie van het wezen. Alle wereldbestaan is manifestatie, maar onze onwetendheid is de agens van een gedeeltelijke beperkte en onwetende manifestatie, --- gedeeltelijk een uitdrukking, maar gedeeltelijk ook een vermomming van het oorspronkelijke wezen, bewustzijn en heerlijkheid van bestaan. Als deze toestand van dingen permanent is en onveranderbaar, als onze wereld altijd bewegen moet in deze cirkel, als een of andere Onwetendheid de oorzaak is van alle dingen en alle handeling hier en geen conditie en omstandigheid, dan kan de stilstand van individuele onwetendheid inderdaad alleen komen door een ontsnapping van het individu van het wereldwezen, en een stilstand van kosmische onwetendheid zou de vernietiging zijn van het wereldwezen. Maar als deze wereld aan haar wortel een evolutionair principe heeft, als onze onwetendheid een halfkennis is, die ontwikkelt naar kennis, dan wordt een andere rekenschap, een andere kwestie en spiritueel resultaat van ons bestaan in de materiele Natuur, een grotere manifestatie hier mogelijk.

Er moet een verder onderscheid gemaakt worden in onze opvattingen over de onwerkelijkheid om zo een mogelijke verwarring te voorkomen in onze omgang met dit probleem van de Onwetendheid. Ons Denkvermogen, of een deel ervan, heeft een pragmatische standaard van de werkelijkheid; hij staat op een standaard van feit, van actualiteit. Alles, wat feit is van bestaan, is werkelijk voor hem, maar voor hem is deze feitelijkheid of werkelijkheid van het actuele beperkt tot het fenomeen van dit aardse bestaan in het materiele universum. Maar aards of materieel bestaan is alleen een deelmanifestatie, het is een systeem van geactualiseerde mogelijkheden van het Wezen, dat niet alle andere mogelijkheden uitsluit, die nog niet verwerkelijkt zijn of hier nog niet verwerkelijkt. In een manifestatie in de Tijd kunnen nieuwe werkelijkheden tevoorschijn komen, waarheden van het wezen, die nog niet verwerkelijkt zijn, kunnen hun mogelijkheden naar voren brengen en actueel worden in het fysieke en aardse bestaan; er kunnen andere waarheden van het wezen zijn, die suprafysiek zijn en behoren bij een ander domein van manifestatie, hier nog niet gerealiseerd, maar nog werkelijk. Zelfs wat nergens actueel is in enig universum, kan een waarheid van het wezen zijn, een potentie van het wezen en kan niet, omdat zij nog niet uitgedrukt is in vorm van het bestaan, als

onwerkelijk getaxeed worden. Maar ons denkvermogen, of dit deel ervan, staat nog op zijn pragmatische gewoonte of conceptie van het werkelijke, die alleen het feitelijke en actuele als waar toelaat en geneigd is al het andere als onwerkelijk te beschouwen. Er is dan voor dit denkvermogen een onwerkelijkheid, die van een zuiver pragmatische natuur is: zij bestaat in de formulering van dingen, die niet noodzakelijkerwijze onwerkelijk zijn in zichzelf, maar niet gerealiseerd zijn of misschien niet gerealiseerd kunnen worden door onszelf of in de huidige omstandigheden of in onze actuele wereld van zijn; dit is geen ware onwerkelijkheid, het is geen onwerkelijke, maar een ongerealiseerde, geen onwerkelijke van zijn, maar een onwerkelijke van het huidige of gekende feit. Er is weer een onwerkelijkheid, die conceptueel en scherpzinnig is en die veroorzaakt wordt door een foutieve conceptie en perceptie van het werkelijke: dit is of hoeft ook geen onwerkelijkheid van het wezen te zijn, het is alleen een valse constructie van bewustzijn als gevolg van de beperking door de Onwetendheid. Deze en andere secundaire bewegingen van onze onwetendheid zijn niet het hart van het probleem, want dat draait uit op een meer algemene kwelling van ons bewustzijn en het wereldbewustzijn hier; het is het probleem van de kosmische Onwetendheid. Want onze hele kijk en ervaring van bestaan kampt met een beperking van bewustzijn, die niet alleen de onze is, maar aan de basis lijkt te liggen van de materiele schepping. In plaats van het oorspronkelijke en uiteindelijke Bewustzijn, dat de werkelijkheid als een geheel ziet, zien we hier een beperkt bewustzijn actief en ofwel een gedeeltelijke en onafgemaakte schepping of een kosmische kinetiek, die beweegt in een eeuwigdurende cirkel van betekenisloze verandering. Ons bewustzijn ziet alleen een deel of delen van de Manifestatie, --- als het manifestatie is, --- en behandelt haar of hen alsof zij gescheiden entiteiten waren; al onze illusie en fouten komen op uit een beperkt gescheiden gewaarzijn, dat onwerkelijkheden scheidt of het Werkelijke verkeerd opvat. Maar het probleem wordt nog raadselachtiger, wanneer we waarnemen, dat onze materiele wereld niet direct lijkt op te rijzen uit enig oorspronkelijk Wezen en Bewustzijn, maar uit een toestand van Onbewustzijn en klaarblijkelijk Niet-Bestaan; onze onwetendheid zelf is iets, dat verschenen is alsof met moeilijkheid en strijd uit het Onbewustzijn.

Dit is dan het mysterie, --- hoe ging een niet begrensbaar bewustzijn en kracht van het integrale wezen binnen in deze beperking en afgescheidenheid? Hoe kon dit mogelijk zijn en als haar mogelijkheid toegelaten moet worden, wat is haar rechtvaardiging in het Werkelijke en haar betekenis? Het is geen mysterie van een oorspronkelijke Illusie, maar

van de oorsprong van de Onwetendheid en Onbewustzijn en van de relaties van Kennis en Onwetendheid met het oorspronkelijke Bewustzijn of Superbewustzijn.

HOOFDSTUK VII

De Kennis en de Onwetendheid

Laat de Kenner de Kennis en de Onwetendheid onderscheiden.

*Rig Veda*³²

Twee zijn er, verborgen in de heimelijkheid van het Oneindige, de Kennis en de Onwetendheid; maar vergankelijk is de Onwetendheid, onsterfelijk is de Kennis; een ander dan hen is Hij, die regeert over zowel de Kennis als de Onwetendheid.

*Swetaswatara Upanishad*³³

Twee Ongeboren, de Kenner en die niet weet, de Heer en de ene die geen meesterschap heeft: een Ongeboren en in haar zijn de objecten van genieting en de genieter

*Swetaswatara Upanishad*³⁴

Twee zijn aan elkaar verbonden, vermogens van Waarheid, vermogens van Maya, --- zij hebben het Kind gebouwd en hem geboorte gegeven en zij verzorgen zijn groei.

*Rig Veda*³⁵

³² IV. 2. 11.

³³ V. 1.

³⁴ I. 9.

³⁵ X. 5. 3.

IN ONS nauwkeurige onderzoek van de zeven principes van bestaan werd gevonden, dat zij een zijn in hun essentiële en fundamentele werkelijkheid: want als zelfs de materie van het meest materiele universum niets anders is dan een toestand van het wezen van de Geest, die een object van besef is gemaakt, voorgesteld door het eigen bewustzijn van de Geest als de substantie van haar vormen, dan moet de levenskracht, die zichzelf samenstelt in vorm van Materie en het denkvermogenbewustzijn, dat zichzelf naar buiten werpt als Leven en het Superdenkvermogen, dat het Denkvermogen ontwikkelt als een van zijn vermogens, veel meer niets anders zijn dan Geest zelf, veranderd in klaarblijkelijke substantie en in dynamiek van handeling, niet veranderd in werkelijke essentie. Alle zijn vermogens van een Vermogen van het wezen en niets anders dan dat Al-Bestaan, Al-Bewustzijn, Al-Wil, Al-Heerlijkheid, dat de ware waarheid is achter elke verschijning. En zij zijn niet alleen een in hun werkelijkheid, maar ook onscheidbaar in de zevenvoudige variëteit van hun handeling. Zij zijn de zeven kleuren van het licht van het goddelijke bewustzijn, de zeven stralen van het Oneindige, en door hen heeft de Geest conceptueel uitgebreid het canvas van zijn zelfbestaan ingevuld, de objectieve kromme van de Ruimte geweven en het subjectieve weefsel van Tijd, de myriaden wonderen van zijn zelschepping, groot, simpel, symmetrisch in zijn primaire wetten en uitgestrekte bouwsels, oneindig bijzonder en ingewikkeld in zijn variëteit van vormen en handelingen en de complexiteiten van relatie en wederzijds effect van allen op ieder en ieder op allen. Dit zijn de zeven Woorden van de oeroude wijzen; door hen zijn de ontwikkelde en ontwikkelende harmonieën van de wereld die we kennen en de werelden erachter, waarvan we een indirecte kennis hebben, geschapen en zijn in het licht van hun betekenis uitgewerkt en dienen zo geïnterpreteerd te worden. Het Licht, het Geluid is een; hun handeling is zevenvoudig.

Maar hier is er een wereld, die gebaseerd is op een oorspronkelijke Onbewustheid; hier heeft het bewustzijn zichzelf geformuleerd in het beeld van een onwetendheid, die werkt naar kennis. We hebben gezien, dat er geen essentiële reden is, ofwel in de natuur van het Wezen zelf of in het oorspronkelijke karakter en de fundamentele relaties van zijn zeven principes voor deze binnendringing van Onwetendheid, van disharmonie in harmonie, van duisternis in het licht, van verdeling en beperking in de zelfbewuste oneindigheid van de goddelijke schepping. Want we kunnen een universele harmonie concipiëren en omdat wij het kunnen, kan het Goddelijke het meer concipiëren, --- en

omdat de conceptie er is, moet er ergens de uitvoering zijn, de actuele en bedoelde schepping, --- waarin deze tegengestelde elementen niet binnengaan. De Vedische zieners waren bewust van een zodanige goddelijke zelfmanifestatie en keken ernaar als de grotere wereld voorbij deze mindere, een vrijer en wijder niveau van bewustzijn en wezen, de waarheidsschepping van de Schepper, die zij beschreven als de zetel of eigen huis van de Waarheid, als de uitgestrekte Waarheid, of de Waarheid, het Juiste, het Uitgestrekte,³⁶ of weer als een Waarheid, verborgen door een Waarheid, waar de Zon van Kennis zijn reis beëindigd en zijn paarden uitspant, waar de duizenden stralen van bewustzijn samen staan, zodat Die Ene er is, de allerhoogste vorm van het Goddelijke Wezen. Maar deze wereld, waarin wij leven, leek voor hen een gemengd weefsel te zijn, waarin waarheid vervormd is door een overvloedige valsheid, *anṛtasya bhūreḥ*;³⁷ hier moet het ene licht geboren worden door zijn eigen uitgestrekte kracht uit een initiële duisternis of zee van Onbewustheid;³⁸ onsterfelijkheid en goddelijkheid moeten opgebouwd worden uit een bestaan, dat onder het juk is van dood, onwetendheid, zwakheid, lijden en beperking. Deze zelfbouw, die zij verbeeldden als de schepping door de mens in zichzelf van die andere wereld of hoog geordende harmonie van oneindig zijn, die al volmaakt en eeuwig bestaat in het Goddelijke Oneindige. Het lagere is voor ons de eerste conditie van het hogere; de duisternis is het dichte lichaam van het licht, het Onbewuste bewaakt in zichzelf het hele verborgen Superbewuste, de vermogens van de verdeling en valsheid, van ons weggehouden, maar ook voor ons en uit hen moeten de rijkdommen en substantie van de eenheid en de waarheid veroverd worden in hun grot van onderbewustheid. Dit was in hun kijk, uitgedrukt in de hogelijk verbeelde enigmatische taal van de vroege mystici, het begrip en de rechtvaardiging van het actuele bestaan van de mens en zijn bewuste of onbewuste Godwaartse inspanning, zijn opvatting, die zo paradoxaal is op het eerste gezicht in een wereld, die juist zijn tegengestelde lijkt, zijn aspiratie, die zo onmogelijk is voor een oppervlakkige kijk in een schepsel, dat zo efemeer, zwak, onwetend, beperkt, is, naar een overvloed van onsterfelijkheid, kennis, vermogen, zaligheid, een goddelijk en onvergankelijk bestaan.

Want, in feite, is, terwijl juist het sleutelwoord van de ideale schepping een volkomen zelfbewustzijn en zelfbezit is in de oneindige Ziel en een volmaakte eenheid, is het

³⁶ *sadanam ṛtasya, sve dame ṛtasya, ṛtasya bṛhate, ṛtam satyam bṛhat.*

³⁷ *Rig Veda*, VII. 60. 5.

³⁸ *apraketam salilam.*

sleutelwoord van de schepping, waarvan we de huidige ervaring hebben, juist het tegenovergestelde; het is een oorspronkelijke onbewustheid, die zich in het leven ontwikkelt in een beperkt en verdeeld zelfbewustzijn, een oorspronkelijke inerte onderwerping aan de stuwkracht van een blinde zelfbestaande Kracht, die zich in het leven ontwikkelt tot een strijd van het zelfbewuste wezen om zichzelf te bezitten en alle dingen en in het koninkrijk van deze niet ziende mechanische Kracht het bewind te vestigen van een verlichte Wil en Kennis. En omdat de blinde mechanische Kracht --- we weten nu werkelijk, dat het niet zoiets is --- ons overal confronteert, initieel, alomtegenwoordig, de fundamentele wet, de grote totale energie, en omdat de enige verlichte wil, die we kennen, onze eigen, verschijnt als een opvolgend fenomeen, een resultaat, een partiele, onderworpen, begrensde, sporadische energie, lijkt de strijd voor ons op zijn best een zeer precaire en twijfelachtige onderneming. De Onbewuste is voor onze percepties het begin en het eind; de zelfbewuste ziel lijkt nauwelijks meer dan een tijdelijk toeval, een fragiele bloesem aan deze grote, duistere en monsterlijke Aswatthaboom van het universum. Of, als we de ziel voorstellen als eeuwig, verschijnt hij tenminste als een vreemdeling, een vreemde en niet al te goed behandelde gast in het rijk van deze uitgestrekte Onbewustheid. Als het geen toeval is in de onbewuste Duisternis, is het misschien een fout, een struikeling naar beneden van het superbewuste Licht.

Wanneer deze kijk op dingen een volledige geldigheid hadden, zou alleen de absolute idealist, die misschien gezonden is uit een of ander hoger bestaan, niet in staat om zijn missie te vergeten, aangestoken tot onbedwingbaar enthousiasme door een goddelijke bronst of behouden in een kalme en oneindige vastberadenheid door het licht en de kracht en stem van de ongeziene Godheid, door kunnen zetten onder zulke omstandigheden om voor zichzelf en nog veel meer voor een ongelovige en twijfelende wereld, de hoop op te houden van een vol succes voor de menselijke inspanning. Ofwel weigeren mensen het in feite voor het grootste gedeelte vanaf het begin of zij keren zich er uiteindelijk vanaf, na enig vroeg enthousiasme, als een bewezen onmogelijkheid. De consistente materialist zoekt alleen zoveel gedeeltelijk en kortstondig vermogen, kennis, geluk, als de dominante onbewuste orde van de Natuur toe zal staan aan het strijdende zelfbewustzijn van de mens, als hij zijn beperkingen accepteert, haar wetten gehoorzaamt en een zo goed gebruikt maakt van hen met zijn verlichte wil als hun onverbidde mechanisme zal tolereren. Een religieuze zoekt zijn rijk van verlichte wil,

liefde of goddelijke wezen, zijn koninkrijk van God, in die andere wereld, waar zij onvermengd zijn en eeuwig. De filosofische mysticus weigert alles als een mentale illusie en streeft naar zelfvernietiging in een of ander Nirvana of anders een onderdompeling in het kenmerkloze Absolute; als de ziel of het denkvermogen van het illusiegedreven individu gedroomd heeft van een goddelijke realisatie in deze efemere wereld van de Onwetendheid, moet hij uiteindelijk zijn fout erkennen en zijn vergeefse inspanning staken. Maar toch zou, omdat deze twee kanten van het bestaan er zijn, de onwetendheid van de Natuur en het licht van de Geest, en omdat er achter hen de Ene Werkelijkheid is, de verzoening of in ieder geval de overbrugging van de kloof, die voorspeld is in de mystieke parabels van de Veda, mogelijk moeten zijn. Een scherp besef van deze mogelijkheid heeft verschillende vormen aangenomen en volhard door de eeuwen, --- de volmaakbaarheid van de mens, de volmaakbaarheid van gemeenschap, de visie van Alwar van de neerdaling van Vishnu en de Goden op aarde, het rijk van de heiligen, *sādhūnām rājyam*, de stad van God, het millennium, de nieuwe hemel en aarde van de Apocalyps. Maar deze intuïties hebben een basis gemist van verzekerde kennis en het denkvermogen van de mens is blijven slingeren tussen een heldere toekomstige hoop en een grijze huidige zekerheid. Maar de grijze zekerheid is niet zo zeker als zij lijkt en een goddelijk leven, dat zich ontwikkelt of voorbereidt in de Aardenatuur, hoeft geen fabel te zijn. Alle acceptaties van onze nederlaag of onze beperking beginnen vanuit de impliciete of expliciete erkenning, eerst van een essentieel dualisme en dan van een onverzoenbare tegenstelling tussen de duale principes, tussen de Bewuste en de Onbewuste, tussen de Hemel en de Aarde, tussen God en de Wereld, tussen de grenzeloze Ene en de beperkte Velen, tussen de Kennis en de Onwetendheid. We hebben de trein bereikt van onze redenering bij de conclusie, dat dit niet meer dan een fout hoeft te zijn van het zintuigdenkvermogen en het logische intellect, dat gefundeerd is op een partiele ervaring. We hebben gezien, dat er een volmaakte rationale basis kan zijn en is voor de hoop op onze overwinning; want de lagere term van ons wezen, waarin we nu leven, bevat in zichzelf het principe en intentie van wat haar voorbijgaat en door haar eigen zelfvoorbijgang en transformatie in dat kan zij in een volledige vorm haar eigen werkelijke essentie vinden en ontwikkelen.

Maar er is een punt in de redenering, dat we tot nu toe wat duister gelaten hebben, en het bevindt zich precies in deze materie van de coëxistentie van de Kennis en de Onwetendheid. Wij starten hier weliswaar vanuit condities, die de tegengestelden zijn

aan de ideale goddelijke Waarheid en alle omstandigheden van die tegenstelling zijn gebaseerd op de onwetendheid van het wezen van zichzelf en van het Zelf van allen, de uitkomst van een oorspronkelijke kosmische Onwetendheid, wiens resultaat zelfbeperking is en de fundatie van het leven op verdeling in het wezen, verdeling in bewustzijn, verdeling in wil en kracht, verdeling in het licht, verdeling en beperking in kennis, vermogen, liefde met als consequentie de positieve tegengestelde fenomenen van egoïsme, verduistering, onvermogen, misbruik van kennis en wil, disharmonie, zwakheid en lijden. We hebben gevonden, dat deze Onwetendheid, ofschoon gedeeld door Materie en Leven, haar wortels heeft in de natuur van het Denkvermogen, waarvan juist de functie is om af te meten, beperken, verbijzonderen en daarbij te verdelen. Maar het Denkvermogen is ook een universeel principe, is Een, is Brahman, en daarom heeft hij de tendens naar een verenigende en universaliserende kennis zowel als tot dat wat afmerkt en verbijzondert. De verbijzonderende faculteit van het Denkvermogen wordt alleen Onwetendheid, wanneer hij zichzelf afscheidt van de hogere principes, waar hij een vermogen van is en niet alleen handelt met zijn karakteristieke tendens, maar ook met een tendens om de rest van de kennis buiten te sluiten, om eerst en meestal en altijd te verbijzonderen en eenheid te laten als een vaag concept om alleen naderhand benaderd te worden, wanneer verbijzondering volledig is en door de som van de bijzondere. Deze exclusiviteit is juist de ziel van Onwetendheid.

We moeten dan grip krijgen op dit vreemde vermogen van Bewustzijn, dat de wortel is van onze kwalen, het principe onderzoeken van zijn werking en niet alleen zijn essentiële natuur en oorsprong detecteren, maar zijn vermogen en proces van werking en zijn laatste einde en middel van verwijdering. Hoe bestaat de Onwetendheid? Hoe is enig principe of vermogen in het oneindige zelfgewaarzijn in staat geweest om zelfkennis achter zich te laten en alles buiten te sluiten, behalve zijn eigen karakteristieke beperkte handeling? Zekere denkers³⁹ hebben verklaard, dat het probleem onoplosbaar is, het is een oorspronkelijk mysterie en is intrinsiek niet capabel tot uitleg; alleen het feit en het proces kan verklaard worden: of anders wordt de vraag van de natuur van het

³⁹ Buddha weigerde het metafysische probleem te beschouwen; het proces, waarmee onze onwerkelijke individualiteit geconstrueerd wordt en een wereld van lijden onderhouden in het bestaan en de methode van ontsnapping eruit, is alles, wat belangrijk is. Karma is een feit; de constructie van objecten, van een individualiteit, die niet werkelijk bestaat, is de oorzaak van lijden: af te komen van Karma, individualiteit en lijden moet ons enige objectief zijn; door die eliminatie moeten we overgaan in wat dan ook vrij is van deze dingen, permanent, werkelijk: alleen de weg naar bevrijding is belangrijk.

allerhoogste oorspronkelijke Bestaan of Niet-Bestaan opzij gelegd als ofwel onbeantwoordbaar of niet noodzakelijk om te beantwoorden. Men kan zeggen, dat Maya met haar fundamentele principe van onwetendheid of illusie eenvoudig is, en dit vermogen van Brahman heeft de dubbele kracht van Kennis en Onwetendheid inherent potentieel in zich; alles wat we moeten doen, is het feit erkennen en een middel van ontsnapping vinden uit de Onwetendheid --- door de Kennis, maar naar wat voorbij zowel Kennis als Onwetendheid is --- door verzaking van het leven, door erkenning van de universele vluchtigheid van dingen en de ijdelheid van het kosmische bestaan.

Maar ons denkvermogen kan niet bevredigd blijven --- het denkvermogen van Buddhisme zelf bleef niet bevredigd --- met deze ontwijking juist aan de wortel van de hele materie. In de eerste plaats maken deze filosofieën, terwijl zij de hoofdvraag opzij leggen, feitelijk verreikende verklaringen, die niet alleen een zekere werking en symptomen aannemen, maar een zekere fundamentele natuur van de Onwetendheid, van waaruit hun beschrijving van remedies voortgaat; en het is duidelijk, dat zonder een zodanige radicale diagnose geen beschrijving van remedies meer kan zijn dan een empirische behandeling. Maar als we de hoofdvraag moeten ontwijken, hebben we geen middel om te beoordelen of de voortgaande aannames juist zijn of dat de voorgeschreven remedies de juiste zijn, of dat er geen anderen zijn die, zonder zo gewelddadig, destructief radicaal te zijn of van de natuur van een operatieve verminking of vernietiging van de patiënt, een nog meer integrale en natuurlijke genezing zouden kunnen brengen. Ten tweede is het altijd de zaak van de mens, de denker, om te weten. Hij zou niet in staat kunnen zijn om door mentale middelen de essentie te kennen van de Onwetendheid of van iets in het universum in de betekenis van het definiëren, want het denkvermogen kan alleen dingen weten in die betekenis door hun tekens, karakters, vormen, eigenschappen, werkingen, relaties met andere dingen, niet in hun verborgen zelfzijn en essentie. Maar we kunnen onze observatie van het fenomenale karakter en de werking van de Onwetendheid verder en verder nastreven, meer en nauwkeuriger verhelderden tot we het juiste openbarende woord verkrijgen, het juiste aanwijzende besef van het ding en het zo te leren kennen, niet door het intellect, maar door visie en ervaring van de waarheid, door realiseren van de waarheid in ons eigen wezen. Het hele proces van de hoogste intellectuele kennis van de mens is door deze mentale manipulatie en onderscheid naar het punt, waar de sluier verbroken wordt en hij kan zien; aan het eind komt spirituele kennis binnen om ons te helpen om te worden wat we zien, om het Licht

binnen te gaan, waarin geen Onwetendheid is.

Het is waar, dat de eerste oorsprong van de Onwetendheid voorbij ons ligt als mentale wezens, omdat onze intelligentie leeft en beweegt binnen de Onwetendheid zelf en niet omhoog reikt naar het punt of opstijgt naar het niveau, waar die scheiding plaatsvond, waarvan het individuele denkvermogen het resultaat is. Maar dit is waar voor de eerste oorsprong en fundamentele waarheid van alle dingen, en op dit principe zouden we tevreden moeten rusten met een algemeen agnosticisme. De mens moet werken in de Onwetendheid, leren onder haar condities, haar kennen tot dit verste punt, zodat hij haar grenzen kan bereiken, waar hij de Waarheid ontmoet, haar laatste deksel aanraken van lichtende verduistering en de faculteiten ontwikkelen, die hem in staat stellen om over die krachtige maar werkelijk niet substantiële barrière te stappen.

We moeten dan het karakter en werking van dit principe of dit vermogen van Onwetendheid dichterbij nauwkeurig onderzoeken, dan we tot nu toe gedaan hebben en een meer heldere conceptie van haar natuur en oorsprong bereiken. En eerst moeten we stevig in onze denkvermogens vastzetten, wat we met het woord zelf bedoelen. Het onderscheid tussen de Kennis en de Onwetendheid begint met de hymnen van de Rig Veda. Hier lijkt kennis een bewustzijn van de Waarheid aan te duiden, het Juiste, *satyam rtam*, en van dat alles wat van de orde is van de Waarheid en het Juiste; onwetendheid is een onbewustzijn, *acitti*, van de Waarheid en het Juiste, een tegenstelling aan zijn werkingen en een schepping van valse of tegenovergestelde werkingen. Onwetendheid is de afwezigheid van het goddelijke oog van perceptie, dat ons het zicht geeft van de supramentale Waarheid; het is het niet-waarnemende principe in ons bewustzijn als tegengesteld aan de waarheidwaarnemende bewuste visie en kennis.⁴⁰ In haar actuele werking is dit niet-waarnemen geen volledig onbewustzijn, de onbewuste zee, waaruit deze wereld is opgerezen,⁴¹ maar ofwel een beperkte of een valse kennis, een kennis, die gebaseerd is op de verdeling van het onverdeelde wezen, gebaseerd op het fragmentarische, het kleine, tegengesteld aan de overvloedige, uitgestrekte, en lichtende volledigheid van dingen; het is een cognitie, die door de gelegenheid van zijn beperkingen veranderd is in valsheid en ondersteund in dat aspect door de Zonen van Duisternis en Verdeling, vijanden van de goddelijke inspanning in de mens, de aanvallers, de rovers, bedekkers van zijn licht van kennis. Het werd daarom beschouwd

⁴⁰ *acitti en citti.*

⁴¹ *apraketam salilam.*

als een ongoddelijk Maya,⁴² dat wat valse mentale vormen en verschijningen schept, --- en vandaar de latere betekenis van dit woord, dat oorspronkelijk een vormend vermogen van kennis betekend lijkt te hebben, de ware magie van de allerhoogste Magiër, de goddelijke Magiër, maar ook gebruikt werd voor het tegengestelde vormende vermogen van een lagere kennis, het bedrog, illusie en de misleidende magie van de Rakshasa. De goddelijke Maya is de kennis van de Waarheid van dingen, haar essentie, wet, werking, die de goden bezitten en waarop zij hun eigen eeuwige handeling en schepping baseren⁴³ en hun bouwwerk van hun vermogens in het menselijke wezen. Dit idee van de Vedische mystici kan in een meer metafysisch denken en taal vertaald worden in de conceptie, dat de Onwetendheid in zijn oorsprong een verdelende mentale kennis is, die de eenheid, de essentie, de zelfwet van dingen in hun ene oorsprong en hun universaliteit niet grijpt, maar eerder werkt op verdeelde bijzonderen, gescheiden fenomenen, gedeeltelijke relaties, alsof zij de waarheid waren, die we moesten grijpen of alsof zij werkelijk helemaal begrepen konden worden zonder terug te gaan achter de verdeling naar de eenheid, achter de verspreiding naar de universaliteit. De Kennis neigt naar unificatie en terwijl de supramentale faculteit bereikt wordt, de eenheid, de essentie, de zelfwet van bestaan grijpt en de veelvoudigheid van dingen bekijkt en ermee omgaat vanuit dat licht en overvloed, ongeveer zoals de Goddelijke Zelf doet van de hoogste hoogte, van waaruit Hij de wereld omarmt. Men moet echter opmerken, dat de Onwetendheid in deze conceptie ervan nog een soort kennis van is, maar, omdat zij beperkt is, is zij open op ieder punt voor de binnendringing van valsheid en fout; zij verandert in een verkeerde conceptie van dingen, die in tegenstelling staan tot de ware Kennis.

In het Vedantische denken van de Upanishad vinden we de oorspronkelijke Vedische termen vervangen door de bekende antinomie van Vidya en Avidya en met de verandering van de termen is er een zekere ontwikkeling van betekenis gekomen: want omdat het de natuur is van Kennis om de Waarheid te vinden en de fundamentele Waarheid de Ene is, --- de Veda spreekt herhaaldelijk erover als “Die Waarheid” en “Die Ene”, --- kwam Vidya, Kennis in zijn hoogste spirituele betekenis zuiver en beslist de kennis van de Ene te betekenen, Avidya, Onwetendheid, zuiver en beslist de kennis van de verdeelde Velen, gescheiden, omdat zij in onze wereld gescheiden is van het

⁴² *adevī māyā.*

⁴³ *devānām adabdhā vratāni.*

verenigende bewustzijn van de Ene Werkelijkheid. De complexe associaties, de rijke inhouden, de lichtende halfschaduw van gevarieerde en volgende ideeën en betekenisvolle beelden, die behoorden bij de conceptie van de Vedische woorden, waren hoofdzakelijk verdwenen in een meer precieze en metafysische, minder psychologische en flexibele taal. Toch ging het latere overdreven idee van absolute scheiding van de ware waarheid van Zelf en Geest, van een oorspronkelijke illusie, van een bewustzijn, dat vergeleken kan worden met droom of met hallucinatie, eerst niet binnen in de Vedantische conceptie van de Onwetendheid. Wanneer in de Upanishads verklaard wordt, dat de mens, die leeft en beweegt in de Onwetendheid, strompelend rondloopt als een blinde man, geleid door de blinde en altijd terugkeert naar het net van de Dood, dat wijd voor hem gespreid is, is er ook ergens anders bevestigd in de Upanishads, dat hij, die alleen achter de Kennis aangaat, binnengaat alsof in een blindere duisternis dan hij, die achter Onwetendheid aangaat en dat de mens die Brahman kent als zowel de Onwetendheid als de Kennis, als zowel de Ene als de Velen, als zowel de Wording als de Niet-Wording, door de Onwetendheid, door de ervaring van de Veelvoudigheid, de dood overstijgt en door de Kennis bezit neemt van de Onsterfelijkheid. Want de Zelfbestaande is werkelijk deze vele bestaansvormen geworden; de Upanishad kan zeggen tegen het Goddelijke Wezen, in alle plechtigheid en zonder gedachte aan misleiding, “Gij *zijt* deze oude man, die wandelt met zijn staf, gindse jongen en meisje, deze blauwgeveugelde vogel, dat rode van het oog”, niet “Gij *lijkt* deze dingen te zijn” voor het zelfmisleidende denkvermogen van de Onwetendheid. De status van worden is inferieur aan de toestand van het Wezen, maar toch is het het Wezen, dat alles wordt, wat in het universum is.

Maar de ontwikkeling van het afscheidende onderscheid kon hier niet stoppen; zij moest naar haar logische extremititeit gaan. Omdat de kennis van de Ene Kennis is en de kennis van de Velen Onwetendheid is, kan er, in een rigide analytische en dialectische kijk, niets zijn, behalve zuivere tegenstelling tussen de dingen, aangeduid door de twee termen; er is geen essentiële eenheid tussen hen, geen verzoening mogelijk. Daarom is Vidya alleen Kennis, Avidya is zuivere Onwetendheid; en, als zuivere Onwetendheid een positieve vorm aanneemt, is dat, omdat zij niet hoofdzakelijk een niet-weten is van de Waarheid, maar een schepping van illusies en begoochelingen, van blijkbaar werkelijke onwerkelijkheden, van tijdelijk geldige valsheden. Klaarblijkelijk kan dan de object materie van Avidya geen waar en volhardend bestaan hebben; de Velen zijn een illusie,

de wereld heeft geen werkelijk wezen. Ongetwijfeld heeft zij een soort bestaan, zolang het duurt, zoals een droom heeft of de lang voortgezette hallucinatie of een ijlend of een gedementeed brein, maar niet meer. De Ene is niet de Velen geworden en kan ze nooit worden; het Zelf is niet al deze bestaansvormen geworden en kan ze niet worden; Brahman heeft geen werkelijke wereld gemanifesteerd en kan haar niet manifesteren in zichzelf: alleen het Denkvermogen of een of ander principe, waarvan het Denkvermogen het resultaat is, dringt namen en vormen op aan de kenmerkloze eenheid, die alleen werkelijk is en, omdat hij essentieel kenmerkloos is, kan hij geen werkelijk kenmerk en variatie manifesteren; of anders, als hij deze dingen manifesteert, dan is dat een voorlopige en tijdelijke werkelijkheid, die verdwijnt en veroordeeld is tot onwerkelijkheid door de verlichting van de ware kennis.

Onze gezichtspunt van de uiteindelijke Werkelijkheid en van de ware natuur van Maya heeft ons gedwongen om deze late fijne excessen van het dialectische intellect te verlaten en terug te keren naar de oorspronkelijke Vedantische conceptie. Terwijl we elke hulde geven aan deze geweldige vreesloosheid van deze extreme conclusies, aan de niet compromitterende logische kracht en opmerkzaamheid van deze speculaties, die onaantastbaar zijn, zolang de zaken toegekend worden, die de waarheid toegeven van twee van de belangrijkste opvattingen, de enkele Werkelijkheid van de Brahman en het feit, dat onze normale concepties over onszelf en het wereldbestaan bestempeld zijn met onwetendheid, onvolmaakt zijn, misleidend zijn, zijn we verplicht om ons terug te trekken uit de greep, die zo krachtig is opgelegd door deze conceptie van Maya aan de intelligentie. Maar de obsessie van deze lang gevestigde kijk op dingen kan niet helemaal verwijderd worden, zolang we de ware natuur van de Onwetendheid niet doorgronden en de ware en volledige natuur van de Kennis. Want als deze twee onafhankelijke, gelijke en oorspronkelijke vermogens van het Bewustzijn zijn, dan achtervolgt de mogelijkheid van een kosmische Illusie ons. Als Onwetendheid juist het karakter is van het kosmische bestaan, dan wordt onze ervaring van het universum, zo niet het universum zelf, illusoir. Of, als Onwetendheid niet juist de aard is van ons natuurlijke wezen, maar toch een oorspronkelijk en eeuwig vermogen van Bewustzijn, dan kan het, terwijl er een waarheid in de kosmos kan zijn, onmogelijk zijn voor een wezen in het universum, terwijl hij er in is, om haar waarheid te weten: hij kan alleen een werkelijke kennis bereiken door voorbij het denkvermogen en denken te gaan, voorbij deze wereldformatie, en alle dingen van bovenaf bekijken in een of ander suprakosmisch

of superkosmisch bewustzijn, zoals degenen, die een in natuur zijn geworden met de Eeuwige en in Hem verblijven, ongeboren in de schepping en onaangedaan door de desastreuze destructie van de werelden onder hen.⁴⁴ Maar de oplossing van dit probleem kan niet bevredigend nagejaagd worden en bereikt op de basis van een onderzoek van woorden en ideeën of een dialectische discussie; zij moet het resultaat zijn van een totale observatie en penetratie van de relevante feiten van bewustzijn --- zowel die van de oppervlakte als die onder en boven ons oppervlakte niveau of achter ons frontale oppervlak --- en een succesvolle doorgronding van hun betekenis.

Want het dialectische intellect is geen voldoende beoordelaar van essentiële of spirituele waarheden; bovendien draagt hij ze, zeer vaak, door zijn neiging om met woorden en abstracte ideeën om te gaan alsof zij bindende werkelijkheden waren, als kettingen en kijkt niet vrijelijk voorbij hen naar de essentiële en volledige feiten van ons bestaan. Intellectuele uiteenzetting is een rekenschap voor onze intelligentie en een rechtvaardiging door redenering van een zien van dingen, die voorbestaan in onze wending van denkvermogen of temperament of in een of andere neiging van onze natuur en die heimelijk juist de redenering voorbepaalt, die claimt het te leiden. Die redenering zelf kan alleen beslissend zijn als de perceptie van dingen, waarop hij rust, zowel een waar als geheel zien is. Wat we hier waarlijk en integraal moeten zien, is de natuur en geldigheid van ons bewustzijn, de oorsprong en strekking van onze geestesgesteldheid; want alleen dan kunnen we de waarheid van ons wezen en natuur kennen en van het wereldwezen en wereldnatuur. Ons principe in een zodanig onderzoek moet zien en kennen zijn; het dialectische intellect moet alleen zo ver gebruikt worden als het helpt om onze opstelling te verhelderen en onze uitdrukking van de visie en de kennis te rechtvaardigen, maar hem kan niet worden toegestaan om onze concepties te beheersen en waarheid uit te sluiten, die niet valt binnen het rigide frame van zijn logica. Illusie, kennis en onwetendheid zijn termen of resultaten van ons bewustzijn en alleen door diep te kijken in ons bewustzijn, kunnen we het karakter en de relaties ontdekken van de Kennis en de Onwetendheid of van de Illusie, als zij bestaat, en de Werkelijkheid. Het Wezen is ongetwijfeld het fundamentele object van onderzoek, dingen in zichzelf en dingen in hun natuur; maar alleen door het bewustzijn kunnen we het Wezen benaderen. Of, wanneer we volhouden, dat we het Wezen alleen kunnen bereiken, het Werkelijke binnengaan, omdat zij superbewust is, door vernietiging of transcendentie van het

⁴⁴ *Gita.*

bewustzijn of door haar zelftranscendentie en zelftransformatie, dan moeten we nog door bewustzijn de kennis bereiken van deze noodzaak en het proces of vermogen van uitvoering van deze vernietiging of deze zelftranscendentie, deze transformatie: dan wordt, door bewustzijn, het kennen van de Superbewuste Waarheid de allerhoogste noodzaak en het ontdekken van het vermogen en het proces van bewustzijn, waardoor zij over kan gaan naar superbewustzijn, de allerhoogste ontdekking.

Maar in onszelf lijkt bewustzijn identiek te zijn met Denkvermogen; in ieder geval is het Denkvermogen een zo dominante factor van ons wezen, dat het onderzoeken van zijn fundamentele bewegingen de eerste noodzaak is. In feite is echter het Denkvermogen niet het geheel van ons; er is in ons ook een leven en een lichaam, een onderbewuste en een onbewustzijn; er is een spirituele entiteit, wiens oorsprong en geheime waarheid ons dragen naar een verborgen inwaarts bewustzijn en een superbewustzijn. Als het Denkvermogen alles was of als de natuur van het oorspronkelijke Bewustzijn in dingen van de natuur van het Denkvermogen was, zouden Illusie en Onwetendheid denkbaar beschouwd kunnen worden als bron van ons natuurlijke bestaan: want beperking van kennis en verduistering van kennis door de Denkvermogennatuur creëren fout en illusie, illusies, geschapen door Denkvermogenhandeling zijn onder de eerste feiten van ons bewustzijn. Het kan daarom denkbaar gehouden worden, dat het Denkvermogen de matrix is van een Onwetendheid, die ons een valse wereld laat scheppen of presenteren aan onszelf, een wereld, die niets meer is dan een subjectieve constructie van het bewustzijn. Of anders zou het Denkvermogen de matrix kunnen zijn, waarin een of andere oorspronkelijke Illusie of Onwetendheid, Maya of Avidya, het zaad werpt van een vals, niet permanent universum; het Denkvermogen zou nog steeds de moeder zijn, --- een "onvruchtbare moeder", omdat het kind onwerkelijk zou zijn, --- en Maya en Avidya zouden bekeken kunnen worden als een soort grootmoeder van het universum; want het Denkvermogen zelf zou een productie zijn of een reproductie van Maya zijn. Maar het is moeilijk om de fysiognomie te onderkennen van deze duistere en enigmatische voorouder; want dan moeten we een kosmische verbeelding of een illusiebewustzijn opleggen aan de eeuwige Werkelijkheid; Brahman, de Werkelijkheid, moet zelf ofwel een construerend Denkvermogen zijn of hebben of ondersteunen of een of ander constructief bewustzijn, groter dan het Denkvermogen, maar van een analoge natuur, moet door zijn handeling of zijn sanctie de schepper zijn en misschien zelfs op een of andere manier door

deelneming een slachtoffer, zoals het Denkvermogen, van zijn eigen illusie en fout. Het zou niet minder verbijsterend zijn, als het Denkvermogen eenvoudig een medium of spiegel was, waarin de reflectie valt van een oorspronkelijke illusie of een vals beeld of schaduw van de Werkelijkheid. Want de oorsprong van dit medium van deze reflectie zou niet uit te leggen zijn en ook de oorsprong van het valse beeld, dat er op geworpen wordt, zou niet uit te leggen zijn. Een onbepaalbare Brahman zou alleen gereflecteerd kunnen worden als iets, dat onbepaalbaar is, niet als een veelvoudig universum. Of als het de ongelijkheid van het reflecterende medium is, haar natuur alsof van het rimpelende en rusteloze water, dat gebroken beelden schept van de Werkelijkheid, zouden het nog gebroken en verstoorde reflecties van de Waarheid zijn, die daar zouden verschijnen, geen vermenigvuldiging van valse namen of beelden van dingen, die geen bron hadden of basis van bestaan in de Werkelijkheid. Er moet een of andere veelvoudige waarheid zijn van de ene Werkelijkheid, die gereflecteerd is, hoe vals of onvolmaakt ook, in de veelvoudige beelden van het universum van het denkvermogen. Het zou dan heel goed kunnen zijn, dat de wereld een werkelijkheid zou kunnen zijn en alleen de constructie van het denkvermogen ervan of beeld ervan foutief of onvolmaakt. Maar dit zou inhouden, dat er een Kennis is, anders dan ons mentale denken en perceptie, die alleen een poging is tot kennen, een ware cognitie, die gewaar is van de Werkelijkheid en ook gewaar er in van de waarheid van een werkelijk universum.

Want als we vonden, dat alleen de hoogste Werkelijkheid en een onwetend Denkvermogen bestaan, zouden we geen keus kunnen hebben, dan de Onwetendheid toe te geven als een oorspronkelijk vermogen van de Brahman en Avidya of Maya te accepteren als de bron van alle dingen. Maya zou een eeuwig vermogen zijn van de zelfgeware Brahman om zichzelf te besmetten of eerder iets te besmetten, dat hijzelf lijkt te zijn, iets, dat geschapen is door Maya; het Denkvermogen zou het onwetende bewustzijn zijn van een ziel, die alleen bestaat als een deel van Maya. Maya zou het vermogen zijn van Brahman om naam en vorm aan zichzelf op te dringen, het Denkvermogen zijn vermogen om hen te ontvangen en hen voor werkelijkheden te nemen. Of Maya zou het vermogen van Brahman zijn om illusies te scheppen, wetende dat het illusies zijn, terwijl het Denkvermogen zijn vermogen is om illusies te ontvangen, vergetende dat zij illusies zijn. Maar als Brahman essentieel en altijd een is in zelfgewaarzijn, zou deze truc onmogelijk zijn. Als Brahman zich op die manier kan verdelen, tegelijkertijd weten en niet weten of een deel, dat weet en een deel, dat niet

weet, of zelfs als hij iets van zichzelf kan brengen in Maya, dan moet Brahman in staat zijn tot een dubbele --- of een veelvoudige --- handeling van bewustzijn, een een bewustzijn van de Werkelijkheid, de andere een bewustzijn van illusie, of een een onwetend bewustzijn en de andere superbewustzijn. Deze dualiteit of veelvoudigheid lijkt op het eerste gezicht logisch onmogelijk, toch moet het in deze hypothese het cruciale feit van bestaan zijn, een spiritueel mysterie, een suprarationele paradox. Maar, wanneer we eenmaal de oorsprong van dingen toegeven als een suprarationeel mysterie, dan kunnen we op gelijke wijze of bij voorkeur dit andere cruciale feit accepteren van de Ene, die velen wordt of altijd is en de Velen, die de Ene zijn of worden; dit is ook op het eerste gezicht dialectisch onmogelijk, een suprarationele paradox, toch presenteert zij zichzelf aan ons als een eeuwig feit en wet van bestaan. Maar, wanneer dit geaccepteerd wordt, dan is er niet langer enige noodzaak voor de tussenkomst van een illusoir Maya. Of we kunnen op gelijke wijze, zoals we geaccepteerd hebben, de conceptie accepteren van een Oneindige en Eeuwige, die in staat is, door het oneindige vermogen van zijn bewustzijn, om de onpeilbare en onbepербare Waarheid van zijn wezen te manifesteren in veel aspecten en processen, in ontelbare expressieve vormen en bewegingen; deze aspecten, processen, vormen, bewegingen zouden beschouwd kunnen worden als werkelijke uitdrukkingen, werkelijke consequenties van zijn oneindige Werkelijkheid; zelfs de Onbewustheid en de Onwetendheid zouden dan onder hen geaccepteerd kunnen worden als tegengestelde aspecten, als vermogens van een verwickeld bewustzijn en een zelfbeperkte kennis, die naar voren gebracht is, omdat zij noodzakelijk is voor een zekere beweging in Tijd, een beweging van involutie en evolutie van de Werkelijkheid. Wanneer zij suprarationeel is in haar basis, is deze totale conceptie niet helemaal een paradox; zij vereist alleen een verandering, een vergroting in onze concepties van het Oneindige.

Maar de werkelijke wereld kan niet gekend worden en geen van deze mogelijkheden kan aan een test onderworpen worden als we alleen het Denkvermogen beschouwen of alleen het vermogen van het Denkvermogen voor onwetendheid. Het Denkvermogen heeft ook een vermogen voor Waarheid; hij opent zijn denkkamer voor Vidya zowel als voor Avidya, en als zijn beginpunt Onwetendheid is, als zijn doorgang door verdraaide wegen van fouten is, dan is zijn doel nog steeds altijd Kennis: er is er in een impuls van waarheid zoeken, een vermogen --- zelfs ofschoon secundair en beperkt --- van waarheidsvinding en waarheidsschepping. Zelfs als het alleen beelden of representaties

of abstracte expressies van waarheid zijn, die hij ons kan laten zien, dan zijn deze nog op hun eigen manier waarheidsreflecties of waarheidsformaties en de werkelijkheden, waarvan zij vormen zijn, zijn tegenwoordig in hun meer concrete waarheid in een of ander diepere diepte of op een of ander hoger niveau van vermogen van ons bewustzijn. Materie en Leven zouden de vorm kunnen zijn van werkelijkheden, waarvan het Denkvermogen alleen een onvolledig beeld aanraakt; Geest zou geheime en hemelse werkelijkheden kunnen hebben, waarvan het Denkvermogen alleen een partiele of rudimentaire ontvanger, transcriberer of uitzender is. Alleen door een onderzoek van andere supramentale of inframentale zowel als hogere en diepere mentale vermogens van bewustzijn kunnen we de hele werkelijkheid bereiken. En uiteindelijk hangt alles af van de waarheid van het allerhoogste Bewustzijn --- of het Superbewustzijn --- dat behoort bij de hoogste Werkelijkheid en de relatie ermee van het Denkvermogen, het Supramentale, het Infra-Denkvermogen en het Onbewuste.

Alles verandert inderdaad, wanneer we de lagere en hogere diepten binnendringen van het bewustzijn en hen verenigen in de ene alomtegenwoordige Werkelijkheid. Wanneer we de feiten nemen van ons wezen en het wezen van de wereld, vinden we, dat het bestaan altijd een is, --- een eenheid bestuurt zelfs zijn uiterste veelvoudigheid; maar de veelvoudigheid is ook aan de oppervlakte van dingen niet ontkenbaar. We hebben gevonden, dat eenheid ons overal achtervolgt: zelfs, wanneer we beneden de oppervlakte gaan, vinden we, dat er geen bindend dualisme is; de contradicties en opposities, die het intellect creëert, bestaan alleen als aspecten van de oorspronkelijke Waarheid; eenheid en veelvoudigheid zijn polen van dezelfde Werkelijkheid; de dualiteiten, die ons bewustzijn verstoren, zijn gecontrasteerde waarheden van een en dezelfde Waarheid van het wezen. Alle veelvoudigheid lost zichzelf op in een veelvoudigheid van het ene Wezen, het ene Bewustzijn van het Wezen, de ene Heerlijkheid van het Wezen. Zo hebben we in de dualiteit van plezier en pijn gezien, dat pijn het tegengestelde effect is van de ene heerlijkheid van bestaan, die resulteert uit de zwakheid van de ontvanger, zijn onbekwaamheid om de kracht, die hem ontmoet, te assimileren, zijn onvermogen om de aanraking van heerlijkheid te dragen, die anders erin gevoeld zou worden; het is een perverse reactie van Bewustzijn op Ananda, niet zelf een fundamenteel tegengestelde van Ananda: dit wordt getoond door het betekenisvolle feit, dat pijn over kan gaan in plezier en plezier in pijn en beide op kunnen lossen in de oorspronkelijke Ananda. Zo is ook iedere vorm van zwakheid werkelijk een bijzondere

werking van de ene goddelijke Wilskracht of de ene Kosmische Energie; zwakheid in die Kracht betekent zijn vermogen om op een speciale manier zijn handeling van Kracht terug te houden, te bemeten of te relateren; onvermogen of zwakheid is de terughouding van het Zelf van zijn krachtvolledigheid of een onvoldoende reactie van Kracht, niet zijn fundamentele tegengestelde. Als dit zo is, dan kan het in de natuur van dingen zijn en zou ook moeten zijn, dat wat we Onwetendheid noemen, werkelijk niets anders is dan een vermogen de ene goddelijke Kennis-Wil of Maya; het is de capaciteit van het Ene Bewustzijn om op gelijke wijze op een bijzondere manier de actie van haar Kennis te reguleren, terug te houden, te bemeten, te relateren. Kennis en Onwetendheid zullen dan niet twee onverzoenlijke principes zijn, een het wereldbestaan scheppend, de ander intolerant en destructief ervoor, maar twee co-ëxistente vermogens, beide tegenwoordig in het universum zelf, divers werkend in het gedrag van haar processen, maar een in hun essentie en in staat om door een natuurlijke transmutatie over te gaan in elkaar. Maar in hun fundamentele relatie zou Onwetendheid niet op gelijke wijze coëxistent zijn, zij zou afhankelijk zijn van Kennis, een beperking of een tegengestelde handeling van Kennis.

Om te weten moeten we altijd de rigide constructies oplossen van het onwetende en zelfgewilde intellect en vrijelijk en flexibel kijken naar de feiten van bestaan. Haar fundamentele feit is bewustzijn, dat vermogen is, en we zien feitelijk dat dit vermogen drie manieren van werking heeft. Eerst vinden we, dat er een bewustzijn achter alles is, dat alles omarmt, in alles, dat eeuwig, universeel, absoluut gewaar is van zichzelf, ofwel in eenheid of in veelvoudigheid of tegelijkertijd in beiden of voorbij beiden in haar zuivere absolute. Dit is de overvloed van de allerhoogste goddelijke zelfkennis; het is ook de overvloed van de goddelijke al-kennis. Vervolgens zien we aan de andere pool van dingen dit bewustzijn, dat verblijft op klaarblijkelijke tegenstellingen in zichzelf en de meest extreme antinomie van allen bereikt haar toppunt in wat voor ons een volledige onwetendheid lijkt van zichzelf, een effectieve, dynamische, creatieve Onbewustheid, ofschoon we weten, dat dit hoofdzakelijk een oppervlakteverschijning is en dat de goddelijke Kennis werkt met een soevereine veiligheid en zekerheid binnen de werkingen van het Onbewuste. Tussen deze twee tegenstellingen en als een tussenliggende term zien we Bewustzijn, dat werkt met een gedeeltelijk, beperkt zelfgewaarszijn, dat op gelijke wijze oppervlakkig is, want erachter en door haar werkend is de goddelijke Alkennis. Hier in haar intermediaire toestand lijkt zij een staand compromis te zijn tussen de twee tegengestelden, tussen het allerhoogste Bewustzijn en de Onwetendheid, maar kan in

grotere kijk op onze data eerder bewijzen een onvolledige verschijning te zijn van de Kennis naar de oppervlakte. Dit compromis of onvolmaakte verschijning noemen we Onwetendheid, vanuit ons eigen gezichtspunt, omdat onwetendheid onze eigen karakteristieke manier van de zelfterughouding van de ziel is van de volledige zelfkennis. De oorsprong van deze drie houdingen van het vermogen van bewustzijn en hun exacte relatie moeten we, als het mogelijk is, ontdekken.

Wanneer we ontdekten, dat Onwetendheid en Kennis twee onafhankelijke vermogens van Bewustzijn waren, dan zou het kunnen zijn, dat we hun verschil zouden moeten najagen tot het hoogste punt van Bewustzijn, waar zij alleen zouden ophouden in een Absolute, vanwaar zij beiden samen uitgestroomd waren.⁴⁵ Er zou dan geconcludeerd kunnen worden, dat de enige werkelijke kennis de waarheid is van het superbewuste Absolute en dat waarheid van bewustzijn, waarheid van kosmos, waarheid van onszelf in de kosmos op zijn best een partieel beeld is, dat altijd belast is met een begeleidende aanwezigheid, een omcirkelende halfschaduw, een achtervolgende schaduw van Onwetendheid. Het kan zelfs zijn, dat een absolute Kennis, die waarheid, harmonie, orde vestigt en een absolute Onwetendheid, die een spel van fantasie, disharmonie en wanorde baseert, die onverbiddelijk haar extreem van valsheid, fout en lijden ondersteunt, een Manicheïstisch dubbel principe van botsend en vermengend licht en duisternis, goed en kwaad, aan de wortel staat van kosmisch bestaan. Het idee van zekere denkers, dat er een absoluut goede is, maar ook een absoluut kwaad, beide van hen een benadering naar het Absolute, kan consistentie aannemen. Maar als we vinden, dat Kennis en Onwetendheid licht en schaduw zijn van hetzelfde bewustzijn, dat het begin van Onwetendheid een beperking van Kennis is, dat het de beperking is, die de deur opent naar een ondergeschikte mogelijkheid van partiele illusie en fout, dat deze mogelijkheid volledig belichaamd wordt na een doelmatige onderdompeling van Kennis in een materiele Onbewustheid, maar dat Kennis ook tevoorschijn komt samen met een tevoorschijn komend Bewustzijn uit de Onwetendheid, dan kunnen we zeker zijn, dat deze volheid van Onwetendheid door haar eigen evolutie terugverandert naar een beperkte Kennis en kunnen we de zekerheid voelen, dat de beperking zelf verwijderd zal

⁴⁵ In de Upanishads wordt over Vidya en Avidya gesproken als eeuwig in de allerhoogst Brahman; maar dit kan geaccepteerd worden in het besef van het bewustzijn van de veelvoudigheid en het bewustzijn van de Eenheid, die door coëxistentie in het allerhoogste zelfgewaarzijn de basis werd van de Manifestatie; zij zouden daar twee kanten zijn van een eeuwige zelfkennis

worden en de volle waarheid van dingen klaarblijkelijk wordt, dat de kosmische Waarheid zichzelf bevrijdt van de kosmische Onwetendheid. Wat in feite gebeurt, is, dat de Onwetendheid zoekt en zichzelf voorbereidt om zich te transformeren door een progressieve verlichting van haar duisternissen naar de Kennis, die er al in besloten is; de kosmische waarheid, gemanifesteerd in haar werkelijke essentie en beeld zou zichzelf door die transformatie openbaren als essentie en beeld van allerhoogste alomtegenwoordige Werkelijkheid. Vanuit deze interpretatie van het bestaan zijn we begonnen, maar om het te verifiëren, moeten we de structuur observeren van ons oppervlaktebewustzijn en haar relatie met wat er in is en erboven en er beneden; want zo kunnen het beste de natuur en strekking onderscheiden van de Onwetendheid. In dat proces zal er ook de natuur en strekking verschijnen van dat, waarvan de Onwetendheid een beperking en deformatie is, de Kennis, --- in zijn totaliteit de verblijvende zelfkennis en wereldkennis van het spirituele wezen.

HOOFDSTUK VIII

Geheugen, Zelfbewustzijn en de Onwetendheid.

Sommigen spreken over de zelfnatuur van dingen, anderen zeggen, dat het de Tijd is.

*Swetaswatara Upanishad*⁴⁶

Er zijn twee vormen van Brahman, Tijd en het Tijdloze.

*Maitri Upanishad*⁴⁷

De Nacht was geboren en uit de Nacht de stromende oceaan van zijn en op de Oceaan was Tijd geboren, aan wie elk ziende schepsel onderworpen is.

*Rig Veda*⁴⁸

Geheugen is groter: zonder geheugen zou de mens niets kunnen denken en weten.... Zover als de beweging gaat van het Geheugen, zover reikt hij door wil..

*Chhandogya Upanishad*⁴⁹

Hij is degene, die ziet, aanraakt, hoort, ruikt, proeft, denkt, begrijpt, in ons handelt, een bewust wezen, een zelf van kennis.

⁴⁶ VI. 1.

⁴⁷ VI. 15.

⁴⁸ X. 190. 1, 2.

⁴⁹ VII. 13. 1, 2.

IN ELK onderzoek van het duale karakter van ons bewustzijn moeten we eerst kijken naar de Onwetendheid, --- want Onwetendheid proberen te veranderen in Kennis is onze normale toestand. Om te beginnen is het noodzakelijk om enige van de essentiële bewegingen te beschouwen van dit partiele gewaarzijn van het zelf en dingen, die in ons werkt als een bemiddelaar tussen de volledige zelfkennis en alkennis en de volledige Onbewustheid en, vanuit dat beginpunt, zijn relatie vinden met het grotere Bewustzijn onder onze oppervlakte. Er is een lijn van denken, waarin grote nadruk wordt gelegd op de handeling van het geheugen: er is zelfs gezegd, dat Geheugen de mens is, --- het geheugen stelt onze persoonlijkheid samen en houdt de fundatie verbonden van ons psychologisch wezen; want zij verbindt onze ervaringen samen en relateert ze aan een en dezelfde individuele entiteit. Dit is een idee, dat haar standpunt inneemt in ons bestaan in de opvolging van de Tijd en proces accepteert als de sleutel naar essentiële Waarheid, zelfs, wanneer zij niet het hele bestaan beschouwt als proces of als oorzaak en effect in de ontwikkeling van een of andere soort zelfregulerende Energie, als Karma. Maar proces is hoofdzakelijk een nuttigheid; het is een gewoonteaanpassing van zekere effectieve relaties, die in de oneindige mogelijkheid van dingen anders opgesteld geweest zouden kunnen zijn, voor de productie van effecten, die net zo goed nogal anders geweest zou kunnen zijn. De werkelijke waarheid van dingen ligt niet in hun proces, maar erachter, in wat het proces dan ook bepaalt, beïnvloedt of bestuurt; niet zo zeer in beïnvloeding als in de Wil of Vermogen, dat beïnvloedt, en niet zo zeer als in de Wil of in Vermogen als in het Bewustzijn, waarvan de Wil de dynamische vorm is en in het Wezen, waarvan het Vermogen de dynamische waarde is. Maar geheugen is alleen een proces van bewustzijn, een nuttigheid; hij kan niet de substantie van het wezen zijn of het geheel van onze persoonlijkheid: hij is eenvoudig een van de werkingen van bewustzijn, zoals straling een van de werkingen van Licht is. Het Zelf is de mens: of, als we alleen ons normale oppervlakte bestaan beschouwen, is het Denkvermogen de mens, --- want de mens is een mentaal wezen. Geheugen is alleen een van de vele vermogens en processen van het Denkvermogen, dat op dit moment de hoofdactie is van Bewustzijn-Kracht in onze handelingen met het zelf, de wereld en de Natuur.

Desalniettemin kunnen we net zo goed met dit fenomeen van het geheugen beginnen, wanneer we de natuur van de Onwetendheid beschouwen, waarin we

⁵⁰ IV. 9.

verblijven; want hij kan de sleutel geven aan zekere belangrijke aspecten van ons bewuste bestaan. We zien, dat er twee toepassingen zijn, die het denkvermogen maakt van zijn faculteit of proces van het geheugen, geheugen van het zelf, geheugen van ervaring. Eerst past hij radicaal het geheugen toe op het feit van ons bewuste wezen en relateert dat aan de Tijd. Hij zegt, "Ik ben nu, ik was in het verleden, ik zal daarom in de toekomst zijn, het is hetzelfde ik in alle drie altijd instabiele verdelingen van Tijd." Dus hij probeert zichzelf te rekenschap te geven in de termen van de Tijd van dat, wat hij voelt als het feit, maar niet kan weten of bewijzen waar te zijn, de eeuwigheid van het bewuste wezen. Door het geheugen kan het Denkvermogen alleen over zichzelf in het verleden weten, door direct zelfgewaarzijn alleen in het moment van het heden, en alleen door uitbreiding of gevolgtrekking van dit zelfgewaarzijn en van het geheugen, dat ons vertelt, dat gedurende enige tijd gewaarzijn voortdurend bestaan heeft, kan het denkvermogen zichzelf voorstellen in de toekomst. De omvang van het verleden en de toekomst kan hij niet vaststellen; hij kan het verleden alleen terugvolgen tot de grens van zijn geheugen en gevolgtrekken van het bewijs van anderen en de feiten van het leven, die hij observeert om zich heen, dat het bewuste wezen er al was in tijden, die hij niet langer kan herinneren. Hij weet, dat hij bestond in een kinderlijke niet redenerende toestand van het denkvermogen, waarmee het geheugen zijn verbinding heeft verloren; of hij bestond voor de fysieke geboorte, kan het sterfelijke denkvermogen, tengevolge van de kloof van het geheugen, niet bepalen. Van de toekomst weet hij helemaal niets; van zijn bestaan in het volgende moment kan hij alleen een morele zekerheid hebben, die een of andere gebeurtenis van dat moment kan bewijzen foutief te zijn, omdat wat hij zag niet meer was dan een dominante waarschijnlijkheid; nog minder kan hij weten, of een fysieke oplossing wel of niet het einde is van het bewuste wezen. Toch heeft hij dit besef van een volhardende continuïteit, die zichzelf eenvoudig uitbreidt in een overtuiging van eeuwigheid.

Deze overtuiging kan ofwel de reflectie in het denkvermogen zijn van een eindeloos verleden, dat hij vergeten heeft, maar waarvan iets in hem de vormloze indruk behoudt, of het kan de schaduw zijn van een zelfkennis, die naar het denkvermogen komt van een hoger of een dieper vlak van ons wezen, waar we werkelijk gewaar zijn van ons eeuwige zelfbestaan. Of het zou, denkbaar, een hallucinatie kunnen zijn; juist zoals we niet in ons vooruitziende bewustzijn het feit van de dood kunnen voelen of realiseren en alleen leven in het gevoel van voortdurend bestaan, is ophouden voor ons een intellectuele

conceptie, die we met zekerheid kunnen behouden, zelfs voorstellen met helderheid, maar nooit feitelijk realiseren, omdat we alleen leven in het heden, toch is dood, ophouden of interruptie tenminste van onze huidige mode van zijn een feit en het besef of een vooruitzien van voortgezet bestaan in de toekomst in het fysieke lichaam komt voorbij een punt, waarop we nu geen hallucinatie kunnen vestigen, geen valse uitbreiding, of geen verkeerde toepassing van onze huidige mentale indruk van ons bewuste wezen, --- dus het zou denkbaar kunnen zijn met dit mentale idee of indruk van bewuste eeuwigheid. Of het zou een valse overdracht zijn naar onszelf van de perceptie van een werkelijke eeuwigheid, bewust of onbewust, anders dan onszelf, de eeuwigheid van het universum of van iets dat het universum te boven gaat. Het denkvermogen dat dit feit van eeuwigheid grijpt, kan het valselijk overbrengen naar ons eigen bewuste wezen, wat niets meer kan zijn dan een overgankelijk fenomeen van dat enige ware eeuwige.

Voor deze vragen heeft ons oppervlakte denkvermogen geen middel van oplossing; hij kan alleen over hen eindeloos speculeren en meer of minder goedberedeneerde opinies bereiken. Het geloof in onze onsterfelijkheid is alleen een geloof; het geloof in onze sterfelijkheid is alleen een geloof. Het is onmogelijk voor de materialist om te bewijzen, dat ons bewustzijn eindigt met de dood van het lichaam; want hij kan inderdaad laten zien, dat er vooralsnog geen overtuigend bewijs is, dat iets in ons bewust overleeft, maar op gelijke wijze is er en kan er in de natuur van dingen geen bewijs zijn, dat ons bewuste zelf niet langer blijft dan de fysieke oplossing. Overleving van het lichaam door de menselijke persoonlijkheid kan later zelfs tot de voldoening van de scepticus bewezen worden; maar zelfs dan zal wat gevestigd zal worden, alleen een grotere continuïteit zijn en niet de eeuwigheid van het bewuste wezen.

Wanneer we in feite naar het concept van het denkvermogen kijken van deze eeuwigheid, zien we, dat hij alleen komt tot een voortdurende opvolging van momenten van zijn in een eeuwige Tijd. Daarom is de Tijd eeuwig en niet het voortdurende ogenblikkelijke bewuste wezen. Maar aan de andere kant is er niets in het denkvermogenbewijs om te laten zien, dat eeuwige Tijd werkelijk bestaat of dat Tijd zelf iets meer is dan de manier van het bewuste wezen om te kijken naar een of andere ononderbroken continuïteit, of het zou een eeuwigheid van bestaan kunnen zijn als een ondeelbare stroom, die hij conceptueel meet door de opvolgingen en gelijktijdigheden van de ervaringen, waardoor alleen dat bestaan aan hem gepresenteerd wordt. Als er

een eeuwig Bestaan is, dat een bewust wezen is, dan moet hij voorbij de Tijd zijn, die hij bevat, tijdloos zoals we zeggen; het moet de Eeuwige zijn van de Vedanta, die, kunnen we dan toevoegen, de Tijd alleen gebruikt als een conceptueel perspectief voor Zijn kijk op Zijn zelfmanifestatie. Maar de tijdloze zelfkennis van deze Eeuwige ligt voorbij het denkvermogen; het is een supramentale kennis, die superbewust is voor ons en alleen te verkrijgen door de verstilling en transcenderen van de tijdelijke activiteit van ons bewuste denkvermogen, door een binnengaan in de Stilte of een overgang door de Stilte naar het bewustzijn van de eeuwigheid.

Vanuit dit alles komt het ene grote feit tevoorschijn, dat juist de natuur van ons denkvermogen Onwetendheid is; geen absolute onwetendheid, maar een beperkte en geconditioneerde kennis van het wezen, beperkt door een realisatie van zijn heden, een herinnering van zijn verleden, een gevolgtrekking van zijn toekomst, daarom geconditioneerd door een tijdelijke en opvolgende kijk van zichzelf en zijn ervaringen. Als het werkelijke bestaan een tijdelijke eeuwigheid is, dan heeft het denkvermogen geen kennis van het werkelijke wezen: want zelfs zijn eigen verleden verliest hij in de onbestemdheid van de vergetelheid, behalve het weinige, dat het geheugen vasthoudt; hij heeft geen bezit van zijn toekomst, die van hem gehouden wordt in een groot blanco van onwetendheid; hij heeft alleen een kennis van zijn heden, dat van moment tot moment verandert in een hulpeloze opvolging van namen, vormen, gebeurtenissen, de mars of flux van een kosmische kinetiek, die te uitgestrekt is voor zijn controle of zijn begrip. Aan de andere kant is, wanneer het werkelijke bestaan een tijdtranscenderende eeuwigheid is, het denkvermogen er nog meer onwetend over; want hij weet alleen het weinige ervan, dat hij zelf kan grijpen van moment tot moment door fragmentarische ervaring van zijn oppervlakte zelfmanifestatie in Tijd en Ruimte.

Wanneer dan het denkvermogen alles is of als het klaarblijkelijke denkvermogen in ons de index is van de natuur van ons wezen, kunnen we nooit meer zijn dan een Onwetendheid, die stroomt door de Tijd en kennis opvangt op een meest geringe en fragmentarische manier. Maar als er een vermogen is van zelfkennis voorbij het denkvermogen, dat tijdloos is in essentie en kan kijken naar de Tijd, misschien met een gelijktijdige alles relaterende kijk van verleden, heden en toekomst, maar in ieder geval als een omstandigheid van zijn eigen tijdloze wezen, dan hebben we twee vermogens van bewustzijn, Kennis en Onwetendheid, de Vedantische Vidya en Avidya. Deze twee moeten dan ofwel verschillende en niet verbonden vermogens zijn, apart geboren zowel

als divers in hun handeling, gescheiden zelfbestaand in een eeuwige dualisme, of anders, als er een verbinding tussen hen is, moet het dit zijn, dat het bewustzijn als Kennis zijn tijdloze zelf kent en Tijd ziet binnen zichzelf, terwijl het bewustzijn als Onwetendheid een partiele en oppervlakkige handeling is van dezelfde Kennis, die zichzelf eerder ziet in de Tijd, zichzelf versluiert in zijn eigen conceptie van tijdelijk zijn, en alleen door de verwijdering van de sluier terug kan keren naar de eeuwige zelfkennis.

Want het zou irrationeel zijn om te veronderstellen, dat de superbewuste Kennis zo afstandelijk is en gescheiden om niet in staat te zijn om de Tijd en Ruimte en Causaliteit en hun werken te kennen; want dan zou het alleen een andere soort Onwetendheid zijn, de blindheid van het absolute wezen, dat antwoordt aan de blindheid van het tijdelijke wezen als positieve en negatieve pool van een bewust bestaan, dat niet in staat is om alles zelf te kennen, maar ofwel alleen zichzelf kent en niet zijn werken kent of alleen zijn werken kent, en niet zichzelf kent, --- een absurde symmetrische gelijkwaardigheid in wederzijdse weigering. Vanuit een groter gezichtspunt, het oude Vedantische, moeten we onszelf niet opvatten als een duaal wezen, maar als een bewust bestaan met een dubbele fase van bewustzijn: een van hen is bewust of gedeeltelijk bewust in ons denkvermogen, de andere superbewust voor het denkvermogen; een, een kennis, geplaatst in de Tijd, werkt onder haar condities en zet voor dat doeleinde haar zelfkennis erachter, de andere, tijdloos, werkt met meesterschap en kennis haar eigen zelfbepaalde conditie van de Tijd uit; een kent zichzelf alleen door haar groei in Tijddervaring, de ander kent haar tijdloze zelf en manifesteert zichzelf bewust in Tijddervaring.

We realiseren nu wat de Upanishad bedoelde toen zij sprak over de Brahman, die zowel de Kennis als de Onwetendheid is en over de gelijktijdige kennis van Brahman in beiden als de weg naar onsterfelijkheid. Kennis is het inherente vermogen van bewustzijn van het tijdloze, ruimteloze, ongeconditioneerde Zelf, dat zichzelf toont in zijn essentie als een eenheid van wezen; alleen dit bewustzijn is werkelijke en volledige kennis, omdat zij een eeuwige transcendentie is, die niet alleen zelfgewaar is, maar in zichzelf de tijdelijke eeuwige opvolgingen van het universum behoudt, manifesteert, voortbrengt, bepaalt, kent. Onwetendheid is het bewustzijn van het wezen, in de opvolgingen van de Tijd, verdeeld in haar kennis door verblijven in het moment, verdeeld in haar conceptie van zelfwezen door verblijven in verdelingen van Ruimte en de relaties van omstandigheid, zelfgevangen in de veelvoudige werking van de eenheid. Zij wordt Onwetendheid genoemd, omdat zij de kennis van de eenheid achter zich heeft gezet en

juist door dat feit niet in staat is om of zichzelf of de wereld waarlijk en volledig te kennen, ofwel de transcendente of de universele werkelijkheid. Leven binnen de Onwetendheid, van moment naar moment, van gebied naar gebied, van relatie naar relatie, strompelt de bewuste ziel voort in de fout van een fragmentarische kennis.⁵¹ Het is geen onwetendheid, maar een kijk en ervaring van de werkelijkheid, die gedeeltelijk waar en gedeeltelijk vals is, zoals alle kennis moet zijn die de essentie negeert en alleen vluchtige delen ziet van het fenomeen. Aan de andere kant is opgesloten zijn in een kenmerkloos bewustzijn van eenheid, onwetend van de manifeste Brahman, ook beschreven als zelf ook een blinde duisternis. In waarheid is geen van beiden precies duisternis, maar een is de verblinding door een geconcentreerd Licht, de andere de bedrieglijke proporties van dingen, die gezien worden in een verstrooid, wazig en gebroken licht, half mist, half zien. Het goddelijke bewustzijn is in geen van beiden opgesloten, maar houdt de onveranderbare Ene en de veranderbare Velen in een eeuwige alles relaterende , alles verenigende zelfkennis.

Het geheugen, in het verdelende bewustzijn, is de kruk, waarop het denkvermogen zichzelf ondersteunt, terwijl hij hulpeloos gedreven verder strompelt, zonder mogelijkheid van verblijf of pauze, in de haastige spoed van de Tijd. Het geheugen is een armoedige substituut voor een integraal direct verblijvend bewustzijn van het zelf of een directe integrale of globale perceptie van dingen. Het denkvermogen kan alleen het directe bewustzijn hebben van het zelf in het moment van zijn huidige zijn; hij kan alleen een of andere halfdirecte perceptie hebben van dingen zoals zij aan hem aangeboden worden in het huidige moment van tijd en het onmiddellijke gebied van ruimte en gegrepen door de zintuigen. Hij maakt zijn tekortkoming goed door geheugen, voorstelling, gedachte, verschillende soorten ideesymbolen. Zijn zintuigen zijn middelen, waarmee hij beslag legt op de verschijning van dingen in het huidige moment en in de onmiddellijke ruimte; geheugen, voorstelling, gedachte zijn middelen, waarmee hij aan zichzelf, nog minder direct, de verschijning van dingen presenteert voorbij het huidige moment en de onmiddellijke ruimte. Het ene ding, dat geen middel is, is zijn directe zelfbewustzijn in het huidige moment. Daarom kan hij daardoor zeer eenvoudig beslag leggen op het feit van

⁵¹ *avidyāyām antare vartamānāḥ. . . jaṅghanyamānāḥ pariyanti mūdhāḥ anḍhenaiva nīyamānāḥ yathāndhāḥ.* “Levend en bewegend binnen de Onwetendheid,.... gaan zij strompelend en geslagen rond en rond, de misleide mens, zoals de blinde, geleid door degene, die blind is. “

---*Mundaka Upanishad*, I. 2. 8.

het eeuwige zijn, op de werkelijkheid; voor al de rest wordt hij in verleiding gebracht, wanneer hij dingen van dichtbij beschouwt, om hen niet hoofdzakelijk als fenomeen te bekijken, maar als, mogelijk, fout, onwetendheid, illusie, omdat zij voor hem niet langer direct als werkelijk verschijnen. Zo beschouwt de Illusionist hen; het enige ding, dat hij voor waar werkelijk houdt, is dat eeuwige zelf, dat voorbij het directe huidige zelfbewustzijn van het denkvermogen ligt. Of anders komt men, zoals de Buddhist, dat eeuwige zelf te beschouwen als een illusie, een representatie, een subjectief beeld, hoofdzakelijk een voorstelling of valse sensatie en vals idee van het wezen. Het denkvermogen wordt in zijn eigen gezichtspunt een fantastische magiër, zijn werken en hijzelf tegelijkertijd vreemd genoeg bestaand en niet bestaand, een volhardende werkelijkheid en toch een vlietende fout, waarvan hij rekenschap geeft of geen rekenschap geeft, maar in ieder geval bepaald is om te verslaan en het achter de rug krijgen in zowel zichzelf als in zijn werken, zodat hij kan rusten, kan ophouden in een tijdloze rust van het Eeuwige van de vergeefse representatie van verschijningen.

Maar in waarheid zijn onze scherpe onderscheidingen, die gemaakt worden tussen buiten en binnen, het huidige en voorbije zelfbewustzijn, trucs van de beperkte instabiele handeling van het denkvermogen. Achter het denkvermogen en hem gebruikend als haar eigen oppervlakte activiteit is er een stabiel bewustzijn, waarin er geen bindende conceptuele verdeling is tussen zichzelf in het heden en zichzelf in het verleden en in de toekomst; en toch kent zij zichzelf in de Tijd, in het heden, verleden en de toekomst, maar gelijktijdig, met een onverdeeld gezichtspunt, die alle mobiele ervaringen van het Tijd-zelf omarmt en hen houdt op de fundatie van het immobiele tijdloze zelf. Van dit bewustzijn kunnen we gewaar worden, wanneer we ons terugtrekken uit het denkvermogen en zijn activiteiten of wanneer deze stilvallen. Maar eerst zien we haar immobiele toestand, en als we alleen de immobiliteit beschouwen van het zelf, zouden we kunnen ervan zeggen, dat zij niet alleen tijdloos is, maar actieloos, zonder beweging van idee, gedachte, voorstelling, geheugen, wil, zelftoereikend, zelf geadsorbeerd en daarom leeg van alle handeling in het universum. Dat wordt dan alleen werkelijk voor ons en de rest een vergeefse symbolisering in niet bestaande vormen, --- of vormen, die niet werkelijk overeenkomen met iets bestaands --- en daarom een droom. Maar deze zelfadsorptie is alleen een handeling en resulterende toestand van ons bewustzijn, juist zoveel als de zelfdispersie was in gedachte en geheugen en wil. Het werkelijke zelf is de eeuwige, die klaarblijkelijk in staat is tot zowel de mobiliteit in de Tijd als de immobiliteit,

die de Tijd baseert, --- tegelijkertijd, anders konden zij beiden niet bestaan; noch kon zelfs de ene bestaan en de andere gelijkenden scheppen. Dit is de allerhoogste Ziel, Zelf en Wezen⁵² van de Gita, die zowel het immobiele als het mobiele wezen ophoudt als het zelf en heer van alle bestaan.

Zoverre komen we door het in ogenschouw nemen van het denkvermogen en geheugen hoofdzakelijk met betrekking tot het primaire fenomeen van mentaal zelfbewustzijn in de Tijd. Maar als we ze in ogenschouw nemen met betrekking tot zelfervaring zowel als tot zelfbewustzijn en tot ander ervaring zowel als tot zelfervaring, zullen we vinden, dat we hetzelfde resultaat bereiken met rijkere inhouden en een nog helderder licht op de natuur van de Onwetendheid. Laten we op dit moment dus uitdrukken, wat we gezien hebben, --- een eeuwig, bewust wezen, dat de mobiele handeling van het denkvermogen ondersteunt op een stabiel immobiel zelfbewustzijn, vrij van de handeling van de Tijd, en die, terwijl hij een kennis heeft, die superieur is aan het denkvermogen, alle beweging van de Tijd omarmt, door de handeling van het denkvermogen verblijft in die beweging. Als de oppervlakte mentale entiteit neemt hij, terwijl hij beweegt van moment naar moment, terwijl hij niet zijn essentiële zelf beschouwt, maar alleen zijn relatie tot de zijn ervaringen van de Tijdbeweging, in die beweging de toekomst van zichzelf weghoudt in wat een blanco lijkt te zijn van Onwetendheid en niet-bestaan, maar een ongerealiseerde volheid is, die kennis grijpt en ervaring van het wezen in het heden, het wegzet in het verleden, die weer een blanco lijkt te zijn van Onwetendheid en niet-bestaan, gedeeltelijk verlicht, gedeeltelijk behouden en opgeslagen door het geheugen, de aspecten aan van een vlietend ding en onzeker bemachtigen zonder stabiliteit op vlietende en onzekere dingen. Maar in werkelijkheid zullen we vinden, dat hij altijd dezelfde Eeuwige is, die voor altijd stabiel en in bezit van zichzelf in Zijn supramentale kennis en wat hij aangrijpt is ook voor altijd stabiel en eeuwig; want hij is het zelf, die hij mentaal ervaart in de opvolging van de Tijd.

Tijd is de grote bank van bewust bestaan, veranderd in waarden van ervaring en handeling: het oppervlakte mentale wezen neemt op van het verleden (en van de toekomst ook) en maakt het voortdurend te gelde in het heden; hij geeft rekenschap van de aanwinsten, die hij heeft verzameld in wat we het verleden noemen en slaat ze op, terwijl hij niet weet hoe altijd aanwezig het verleden in ons is; hij gebruikt er zoveel van

⁵² *para puruṣa, paramān, parabrahman.*

als hij nodig heeft als munt van kennis en gerealiseerd wezen en betaalt het uit als munt van mentale, vitale en fysieke handeling in de commercie van het heden, die voor zijn gezichtspunt de nieuwe rijkdom van de toekomst scheidt. Onwetendheid is een toepassing van de zelfkennis van het Wezen op een zodanige manier dat zij waardevol gemaakt wordt voor Tijdervaring en geldig voor Tijdactiviteit; wat we niet weten, is wat we niet opgenomen hebben, te gelde gemaakt en gebruikt in onze mentale ervaring of gestopt zijn te gelde te maken of te gebruiken. Erachter is alles gekend en is alles klaar voor gebruik in overeenstemming met de wil van het Zelf in zijn omgang met Tijd en Ruimte en Causaliteit. Men zou haast kunnen zeggen dat ons oppervlakte wezen alleen het diepere eeuwige Zelf is in ons, die zichzelf naar buiten werpt als de avonturier in de Tijd, een gokker en speculant in oneindige mogelijkheden, die zichzelf beperkt tot de opvolging van momenten, zodat hij alle verrassing en heerlijkheid van het avontuur kan hebben, terwijl hij zijn zelfkennis en volledige zelfwezen terughoudt, zodat hij weer terug zou kunnen winnen, wat hij verloren lijkt te hebben, zichzelf volledig terugveroveren door de geschakeerde vreugde en pijn van een onmetelijk durende passie en zoeken en inspanning.

HOOFDSTUK IX

Geheugen, Ego en Zelf-Ervaring.

Hier ervaart deze God, het Denkvermogen, in zijn droomervaringen steeds weer, wat eens ervaren werd, wat gezien werd en wat niet gezien werd, wat gehoord werd en wat niet gehoord werd; wat ervaren werd en wat niet ervaren werd, wat is en wat niet is, alles ziet hij, hij is alles en ziet.

*Prasna Upanishad.*⁵³

Verblijven in ons ware wezen is bevrijding; het besef van ego is een val uit de waarheid van ons wezen.

*Mahopanishad.*⁵⁴

Een in vele geboorten, een enkele oceaan, die alle stromen van beweging behoudt, ziet onze harten.

*Rig Veda.*⁵⁵

HET DIRECTE zelfbewustzijn van het mentale wezen, waardoor hij gewaar wordt van zijn eigen naamloze en vormloze bestaan achter de stroom van een gedifferentieerde zelfervaring, van zijn eeuwige zielsubstantie achter de mentale formaties van die substantie, van zichzelf achter het ego, gaat achter geestesgesteldheid naar de tijdloosheid van een eeuwig heden; dat in haar is altijd hetzelfde en niet beïnvloed door het mentale onderscheid van verleden, heden en toekomst. Hij wordt ook niet beïnvloed door het onderscheid van ruimte of van omstandigheid; want als het

⁵³ IV. 5.

⁵⁴ V. 2.

⁵⁵ X. 5. 1.

mentale wezen gewoonlijk tegen zichzelf zegt, “Ik ben in het lichaam, ik ben hier, ik was daar, ik zal ergens anders zijn”, neemt hij toch, wanneer hij zichzelf leert fixeren in dit directe zelfbewustzijn, zeer spoedig waar, dat dit de taal is van zijn veranderende zelfervaring, die alleen de relaties uitdrukt van zijn oppervlakte bewustzijn met de omgeving en met uiterlijkheden. Terwijl hij deze onderscheidt, zichzelf losmaakt van deze, neemt hij waar, dat het zelf, waar hij direct bewust van is, op geen enkele manier verandert door deze uitwendige veranderingen, maar is altijd dezelfde, niet beïnvloed door de mutaties van het lichaam of van de geestesgesteldheid of van het gebied, waarin deze bewegen en handelen. Zij is in haar essentie kenmerkloos, relatieloos, zonder enig ander karakter dan dat van zuiver bewust bestaan, dat zelfstandig is en eeuwig bevredigd met zuiver zijn, zelf-zaligvol. Zo worden we gewaar van het stabiele Zelf, het eeuwige “Zijn”, of eerder het onveranderbare “Is” zonder enige categorie van persoonlijkheid of Tijd.

Maar dit bewustzijn van het Zelf is, omdat zij tijdloos is, ook in staat om vrijelijk de Tijd te beschouwen als een ding in haar gereflecteerd en als ofwel de oorzaak of het subjectieve gebied van een veranderende ervaring. Het is dan het eeuwige “Ik ben”, het onveranderende bewustzijn, op wiens oppervlakte veranderingen van bewuste ervaring gebeuren in het proces van de Tijd. Het oppervlakte bewustzijn voegt voortdurend toe aan haar ervaring of weigert van haar ervaring en door iedere toevoeging wordt zij veranderd en door iedere weigering wordt zij ook veranderd; ofschoon dat diepere zelf, dat deze mutatie ondersteunt en onderhoudt, onveranderd blijft, het uiterlijke en oppervlakkige zelf ontwikkelt voortdurend zijn ervaring, zodat hij nooit absoluut van zichzelf kan zeggen, “Ik ben dezelfde, die ik een moment geleden was.” Degene, die leven in dit oppervlakte Tijdzelf en niet de gewoonte hebben om binnenwaarts terug te trekken naar het onveranderbare of de capaciteit om er in te verblijven, zijn net zo niet in staat om over henzelf te denken als apart van deze altijd zelfveranderende mentale ervaring. Dat is voor hen hun zelf en het is gemakkelijk voor hen, als zij kijken met de onthechting naar zijn gebeurtenissen, om in te stemmen met de conclusie van de Buddhistische Nihilisten, dat dit zelf in feite niets meer is dan een stroom ideeën en ervaringen en mentale handeling, de volhardende vlam, die echter nooit dezelfde vlam is, en om te concluderen, dat er niet zoiets is als een werkelijk zelf, maar alleen een stroom van ervaringen en erachter Niets: er is ervaring van kennis zonder een Kenner, ervaring van zijn zonder een Bestaande; er zijn eenvoudig een aantal elementen, delen

van een flux zonder een werkelijk geheel, die combineren om de illusie te scheppen van een Kenner en Kennis en het Gekende, de illusie van een Bestaande en bestaan en de ervaring van bestaan. Of zij kunnen concluderen, dat Tijd het enige werkelijke bestaan is en dat zij zelf zijn schepselen zijn. Deze conclusie van een illusoire bestaande in een werkelijke of onwerkelijke wereld is zo onvermijdelijk voor deze soort terugtrekking als de tegengestelde conclusie is van een werkelijk Bestaan, maar een illusoire wereld voor de denker, die, wanneer hij stilstaat bij het onveranderbare zelf, al het andere observeert als een veranderbaar niet-zelf; hij gaat het laatste uiteindelijk beschouwen als een het resultaat van een misleidende truc van het bewustzijn.

Maar laat ons een beetje kijken naar dit oppervlakte bewustzijn zonder theoretiseren, haar alleen bestuderen op haar feiten. We zien haar eerst als een zuiver subjectief fenomeen. Er is een voortdurende snelle verschuiving van het Tijdpunt, die zij onmogelijk voor een moment kan aanhouden. Er is een voortdurende verandering, zelfs, wanneer er geen verschuiving is van de Ruimteomstandigheid, een verandering zowel in het lichaam of vorm van zichzelf, die het bewustzijn direct bewoont als in het omgevende lichaam of vorm van dingen, waarin zijn minder direct woont. Zij wordt op gelijke wijze beïnvloed door beiden, ofschoon levendiger, omdat het direct is, door de kleinere dan door de grotere bewoning, door haar eigen lichaam dan door het lichaam van de wereld, want zij is alleen direct bewust van de veranderingen in haar eigen lichaam en van het lichaam van de wereld alleen indirect door de zintuigen en de effecten van de macrokosmos op de microkosmos. Deze verandering van het lichaam en de omgeving is niet zo aanhoudend voor de hand liggend en niet zo voor de hand liggend snel als de snelle mutatie van de Tijd; toch is het even werkelijk van moment tot moment en even onmogelijk om aan te houden. Maar we zien, dat het mentale wezen alleen al deze mutatie beschouwt, zover als het effecten produceert op zijn eigen mentale bewustzijn, impressies genereert en veranderingen in zijn mentale ervaring en mentale lichaam, want alleen door het denkvermogen kan hij gewaar zijn van zijn veranderende fysieke bewoning en zijn veranderende wereldervaring. Daarom is er zowel als een verschuiving of verandering van Tijdpunt en Ruimtegebied, een voortdurende modificerende verandering van de som van omstandigheden, ervaren in Tijd en Ruimte en als het resultaat een voortdurende modificatie van de mentale persoonlijkheid, die de vorm is van ons oppervlakkige of klaarblijkelijke zelf. Deze hele verandering van omstandigheid is opgesomd in filosofische taal als causaliteit; want in deze stroom van de kosmische

beweging lijkt de voorafgaande toestand de oorzaak te zijn van een opvolgende toestand, of anders lijkt deze opvolgende toestand het resultaat te zijn van een voorgaande handeling van personen, objecten of krachten: toch zou wat we in feite oorzaak noemen, zeer goed alleen omstandigheid kunnen zijn. Dus het denkvermogen heeft over en boven zijn directe zelfbewustzijn een meer of mindere indirecte veranderbare zelfervaring, die hij verdeelt in twee delen, zijn subjectieve ervaring van de altijd veranderde mentale toestanden van zijn persoonlijkheid en zijn objectieve ervaring van de altijd veranderende omgeving, die geheel of gedeeltelijk de werkingen van de persoonlijkheid lijkt te veroorzaken en er op hetzelfde moment zelf door beïnvloed wordt. Maar deze hele ervaring is in de grond subjectief; want zelfs het objectieve en uiterlijke wordt alleen gekend door het denkvermogen in de vorm van subjectieve indrukken.

Hier neemt het deel, dat gespeeld wordt door het Geheugen, enorm toe in belangrijkheid; want, terwijl alles, wat hij kan doen voor het denkvermogen met betrekking tot zijn directe zelfbewustzijn is om hem te herinneren, dat hij bestond en dezelfde was in het verleden als in het heden, wordt hij in onze gedifferentieerde of oppervlakte zelfervaring een belangrijk vermogen, dat voorbije en huidige ervaringen, voorbije en huidige persoonlijkheid verbindt, terwijl hij chaos en dissociatie vermijdt en de continuïteit verzekert van de stroom in het oppervlakte denkvermogen. Toch moeten we hier de functie van het geheugen niet overdrijven of aan hem dat deel van de werkingen van het bewustzijn toeschrijven, dat werkelijk behoort bij de activiteit van andere vermogenaspecten van het mentale wezen. Niet alleen het geheugen stelt het egobesef samen; het geheugen is alleen een mediator tussen het zintuigdenkvermogen en de coördinerende intelligentie: hij biedt aan de intelligentie de voorbije data aan van ervaring, die het denkvermogen ergens van binnen behoudt, maar niet met zich kan dragen, terwijl hij rent van moment naar moment aan de oppervlakte.

Een kleine analyse zal dit duidelijk maken. We hebben in alle werken van het mentale vier elementen, het object van mentaal bewustzijn, de handeling van het mentale bewustzijn, de gelegenheid en het subject. In de zelfervaring van het zelfobserverende innerlijke wezen is het object altijd een of andere toestand of beweging of golf van het bewuste wezen, boosheid, verdriet of een andere emotie, honger of andere vitale hunkeringen, impuls of innerlijke levensreactie of een of andere vorm van sensatie, perceptie of gedachteactiviteit. De handeling is een of andere mentale observatie en conceptuele waardering van deze beweging of golf of anders een mentale

sensatie ervan, waarin observatie en waardering verward kan zijn of zelfs verloren, --- zodat in deze handeling de mentale persoon ofwel de handeling en het object kan scheiden door een onderscheidende perceptie of hen niet onderscheidbaar verwarren. Hij kan, zogezegd, ofwel eenvoudig een beweging worden, laten we aannemen, van boosaardig bewustzijn, dat helemaal geen afstand neemt van die activiteit, zichzelf niet reflecteert of observeert, het gevoel niet controleert of de begeleidende handeling, of hij kan beschouwen, wat hij wordt en er op reflecteren met dit zien of perceptie in zijn denkvermogen "Ik ben boos". In het eerdere geval zijn het subject of mentale persoon, de handeling van bewuste zelfervaring en het substantiële boos worden van het denkvermogen, dat het object is van de zelfervaring, opgerold in een golf van bewustzijnskracht in beweging; maar in de latere is er een zekere snelle analyse van zijn samenstellenden en de handeling van zelfervaring scheidt zich gedeeltelijk af van het object. Dus zijn we door deze handeling van partiele onthechting in staat om niet alleen onszelf te dynamisch te ervaren in de wording, in het proces van beweging van bewuste kracht zelf, maar om afstand te nemen, onszelf waar te nemen en te observeren, en, als de onthechting voldoende is, ons gevoel en onze handeling te controleren, tot op zekere hoogte onze wording te controleren.

Er is echter over het algemeen zelfs een gebrek in deze handeling van zelfobservatie; want er is inderdaad een partiele onthechting van de handeling van het object, maar niet van de mentale persoon van de mentale handeling: de mentale persoon en de mentale handeling zijn verward of opgerold in elkaar; noch is de mentale persoon voldoende onthecht of ook gescheiden van de emotionele wording. Ik ben gewaar van mijzelf in een boosaardige wording van mijn bewuste substantie van het wezen en in een gedachteperceptie van dit worden: maar alle gedachteperceptie is ook een wording en niet mijzelf, en dit realiseer ik mij nog niet voldoende; ik ben geïdentificeerd met mijn mentale activiteiten of in hen verward, niet vrij en gescheiden. Ik wordt nog niet direct gewaar van mijzelf apart van mijn wordingen en mijn perceptie van hen, apart van de vormen van actief bewustzijn, die ik aanneem in de golven van de zee van bewuste kracht, die de substantie is van mijn mentale en levensnatuur. Wanneer ik de mentale persoon volledig onthecht van zijn handeling van zelfervaring, word ik eerst volledig gewaar van het zuivere ego en tenslotte van de getuige zelf of de denkende mentale Persoon, het iets of iemand, die kwaad wordt en het observeert, maar niet beperkt of bepaald is in zijn wezen door de kwaadheid of de perceptie. Hij is, aan de

andere kant, een constante factor, die gewaar is van een onbeperkte opvolging van bewuste bewegingen en bewuste ervaringen van bewegingen en gewaar van zijn eigen wezen in die opvolging; maar hij kan er ook gewaar van zijn achter die opvolging, het ondersteunen, het bevatten, in feite altijd hetzelfde van wezen en kracht van het wezen, voorbij de veranderende vormen of opstellingen van zijn bewuste kracht. Hij is zo het Zelf, dat onveranderbaar is en tegelijkertijd het Zelf, dat eeuwig wordt in de opvolging van Tijd.

Het is evident, dat er niet werkelijk twee zelden zijn, maar een bewust wezen, dat zichzelf opgooit in de golven van bewuste kracht om zo zichzelf te ervaren in een opvolging van veranderende bewegingen van zichzelf, waardoor hij niet werkelijk verandert, vergroot of verkleind wordt, --- niet meer dan de oorspronkelijke substantie van Materie of Energie in de materiele wereld vergroot of verkleind wordt door de constant veranderende combinaties van de elementen, --- ofschoon zij veranderd lijkt te worden voor het ervarende bewustzijn, zolang als zij alleen leeft in de kennis van het fenomeen en niet teruggaat naar de kennis van het oorspronkelijke wezen, substantie of Kracht. Wanneer zij teruggaat naar die diepere kennis, veroordeelt zij het geobserveerde fenomeen niet als onwerkelijk, maar zij neemt een onveranderlijk wezen, energie of werkelijke substantie waar, die niet fenomenaal is, niet in zichzelf onderhavig aan de zintuigen; zij ziet tegelijkertijd een wordend of werkelijk fenomeen van dat wezen, energie of substantie. Dit worden noemen we fenomeneen, omdat zij in feite, zoals dingen nu met ons zijn, zichzelf manifesteert aan het bewustzijn onder de condities van zintuigperceptie en zintuigrelatie en niet direct aan het bewustzijn zelf in haar zuivere en ongeconditioneerde omarmende en totaal begrijpende kennis. Zo ook daarom met het Zelf, --- hij is onveranderbaar voor ons directe zelfbewustzijn; hij manifesteert zichzelf veranderbaar in verscheidene wordingen aan het denkvermogenbesef en de mentale ervaring --- omdat dingen nu niet direct met ons zuivere ongeconditioneerde kennis van het bewustzijn zijn, maar met haar onder de condities van onze geestesgesteldheid.

Deze opvolging van ervaringen en dit feit van een indirecte en secundaire handeling van het ervarende bewustzijn onder de condities van onze geestesgesteldheid brengen het apparaat van het Geheugen naar binnen. Want een primaire conditie van onze geestesgesteldheid is verdeling door de momenten van de Tijd; er is een onvermogen om zijn ervaring te krijgen of zijn ervaringen samen te houden, behalve onder de condities van deze zelfverdeling door momenten van de Tijd, In de onmiddellijke mentale

ervaring van een golf van worden, een bewuste beweging van het wezen, is er geen handeling of noodzaak van het geheugen. Ik word boos, --- het is een handeling van sensatie, niet van geheugen; ik observeer, dat ik kwaad ben, --- het is een handeling van perceptie, niet van geheugen. Geheugen komt alleen naar voren, wanneer ik mijn ervaring begin te relateren met de opvolgingen van Tijd, wanneer ik mijn worden verdeel in verleden, heden en toekomst, wanneer ik zeg, 'Ik was een moment geleden boos', of "Ik ben boos geworden en ben nog steeds boos", of "Ik ben eens boos geweest en zal het weer zijn, als dezelfde gebeurtenis zich weer voordoet." Geheugen kan inderdaad onmiddellijk en direct tot wording komen, als de gebeurtenis van de beweging van bewustzijn zelf geheel of gedeeltelijk een ding van het verleden is, --- wanneer er bijvoorbeeld een wederkeer is van emotie, zoals verdriet of boosheid, veroorzaakt door herinnering van voorbij verkeerds of lijden en niet door enige onmiddellijke gebeurtenis in het heden of anders veroorzaakt door een onmiddellijke gebeurtenis, die de herinnering opleeft van een voorbije gebeurtenis. Omdat we het verleden in ons niet aan het oppervlak van het bewustzijn kunnen houden, --- ofschoon zij er altijd achter, binnen, subliminaal aanwezig is en vaak zelfs actief, --- moeten we haar daarom herwinnen als iets dat verloren is of niet langer bestaat en dit doen we door die repetitieve en verbindende handeling van het gedachtedenkvermogen, die we geheugen noemen, --- juist zoals we dingen oproepen, die niet binnen het actuele gebied van ons beperkte oppervlakkige denkvermogen ervaring liggen door de handeling van het gedachtedenkvermogen, die we voorstelling noemen, dat grote vermogen in ons en hoge oproeper van alle mogelijkheden, die realiseerbaar of niet realiseerbaar zijn in het gebied van onze onwetendheid.

Het geheugen is zelfs niet de essentie van volhardende of voortdurende ervaring in de opvolging van de Tijd en zou helemaal niet noodzakelijk zijn als ons bewustzijn een onverdeelde beweging was, als zij niet hoefde te rennen van moment naar moment met een verlies van directe greep op de laatste en een volledige onwetendheid of geen bezit van de volgende. Alle ervaring of substantie van worden in de Tijd is een stromende stroom of zee, die niet verdeeld is in zichzelf, maar alleen verdeeld in het observerende bewustzijn door de beperkte beweging van de Onwetendheid, die van moment naar moment moet springen zoals een waterjuffer, die rondartelt op de oppervlakte van de stroom: zo is ook alle substantie van het wezen in de Ruimte een stromende zee, die niet verdeeld is in zichzelf, maar alleen verdeeld in het observerende bewustzijn, omdat onze

zintuigfaculteit beperkt is in zijn greep, alleen een deel kan zien en daarom gebonden is om vormen van substantie te zien, alsof zij gescheiden dingen waren in zichzelf, onafhankelijk van de ene substantie. Er is inderdaad een opstelling van dingen in Ruimte en Tijd, maar geen hiaat of verdeling, behalve voor onze onwetendheid en om de hiaten te overbruggen en de verdelingen te verbinden, die gecreëerd zijn door de onwetendheid van het Denkvermogen, roepen we de hulp in van verscheidene middelen van het denkvermogenbewustzijn, waarvan het geheugen alleen een middel is.

Er is dan in mij deze stromende stroom van de wereldzee, en boosheid of verdriet of enige andere innerlijke beweging kan gebeuren als een lang voortgezette golf van de voortdurende stroom. Deze continuïteit wordt niet samengesteld door de kracht van het geheugen, ofschoon geheugen kan helpen om de golf te verlengen of te herhalen, wanneer zij op zichzelf weggestorven zou zijn in de stroom; de golf gebeurt gewoon en duurt voort als een beweging van bewustzijnskracht van mijn wezen, die verder gedragen wordt door zijn eigen oorspronkelijke impuls van verstoring. Het geheugen komt naar voren om de verstoring te verlengen door een wederkeer van het denkende denkvermogen naar de gebeurtenis van boosheid of van het voelende denkvermogen naar de eerste impuls van boosheid, waarmee zij zichzelf rechtvaardigt in een herhaling van de verstoring; anders zou de beroering zichzelf spenderen en alleen opnieuw gebeuren, wanneer de gebeurtenis zelf herhaald werd. De natuurlijke wederkeer van de golf, dezelfde of een overeenkomende gebeurtenis, die dezelfde verstoring veroorzaakt, is niets meer dan zijn geïsoleerde gebeurtenis een resultaat van geheugen, ofschoon het geheugen kan helpen haar te versterken en het denkvermogen meer aan haar te onderwerpen. Er is eerder dezelfde relatie van herhaalde gebeurtenis en herhaald resultaat en beweging in de meer vloeibare energie en variabele substantie van het denkvermogen, zoals we die mechanisch gepresenteerd zien door de herhaling van dezelfde oorzaak en gevolg in de minder variabele werkingen van de energie en substantie van de materiele wereld. We kunnen zeggen, wanneer we willen, dat er een onderbewust geheugen is in alle energie van de Natuur, die onveranderlijk dezelfde relatie van energie en resultaat herhaalt; maar dan vergroten we niet beperkbaar de connotatie van het woord. In werkelijkheid kunnen we alleen een wet van herhaling verklaren in de actie van de golven van bewustzijnskracht, waarmee zij de deze bewegingen reguleert van haar eigen substantie. Geheugen is, goed gezegd, hoofdzakelijk het middel, waarmee het getuigende Denkvermogen zichzelf helpt deze

bewegingen en hun gebeurtenis en wederkeringen samen te verbinden in de opvolgingen van Tijd voor Tijdervaring, voor toenemend gebruik door een meer en meer coördinerende wil en voor een constant ontwikkelende waardering door een meer en meer coördinerende rede. Het is een grote, een onmisbare, maar niet de enige factor in het proces, waarmee het Onbewustzijn, van waaruit wij starten, volledig zelfbewustzijn ontwikkelt, en waarmee de Onwetendheid van het mentale wezen bewuste kennis ontwikkelt van zichzelf in zijn wordingen. Deze ontwikkeling gaat door tot het coördinerende denkvermogen van kennis en denkvermogen van wil volledig in staat zijn om al het materiaal van zelfervaring te bezitten en te gebruiken. Zo is tenminste het proces van evolutie, zoals we het de ontwikkeling van het Denkvermogen zien besturen uit de zelfgeadsorbeerde en klaarblijkelijk geesteloze energie in de materiele wereld.

Het egobesef is een ander middel van mentale Onwetendheid, waardoor het mentale wezen gewaar wordt van zichzelf, --- niet alleen van de objecten, gebeurtenissen en handelingen van zijn activiteit, maar van dat, wat hen ervaart. Het kan eerst lijken, alsof het egobesef werkelijk samengesteld was door het geheugen, alsof het het geheugen was, dat ons vertelde, "Het is hetzelfde ik, dat enige tijd geleden kwaad was en weer is of nu nog boos is." Maar in werkelijkheid is alles wat het geheugen ons kan vertellen door zijn eigen vermogen, dat het hetzelfde beperkte gebied van bewuste activiteit is, waarin hetzelfde fenomeen gebeurd is. Wat gebeurt, is, dat er een herhaling is van het mentale fenomeen, van die golf van worden in de denkvermogensubstantie, waarvan het denkvermogenbesef onmiddellijk gewaar is; het geheugen komt naar voren om deze herhalingen samen te binden en stelt het denkvermogenbesef in staat om te realiseren, dat het dezelfde denkvermogensubstantie is, die dezelfde dynamische vorm aanneemt en hetzelfde denkvermogenbesef, dat het ervaart. Het egobesef is geen resultaat van geheugen of gebouwd door het geheugen, maar is er al en altijd als een referentiepunt of als iets, waarin het denkvermogenbesef zichzelf concentreert om zo een gecoördineerd centrum te hebben, in plaats van een verspreide incoherentie over het hele gebied van ervaring; ego-geheugen versterkt deze concentratie en helpt het te onderhouden, maar stelt het niet samen. Mogelijk zou in het lagere dier het besef van ego, het besef van individualiteit, wanneer het onderzocht wordt, niet veel verder gaan dan een zintuiglijke onnauwkeurige of minder nauwkeurige realisatie van continuïteit en identiteit en afgescheidenheid van anderen in de momenten van Tijd. Maar in de mens is er bovendien een coördinerend denkvermogen van kennis, dat, terwijl hij zich baseert op

de verenigde handeling van het denkvermogenbesef en het geheugen, het onderscheiden idee bereikt, --- terwijl hij ook de eerste constante intuïtieve perceptie behoudt --- van een ego, dat aanvoelt, voelt, herinnert, denkt, en dat hetzelfde is, of het herinnert of niet herinnert. Deze bewuste denkvermogensubstantie, zagezegd, is altijd die van een en dezelfde bewuste persoon, die voelt, ophoudt te voelen, herinnert, vergeet, oppervlakkig bewust is, terug zinkt van oppervlakkig bewustzijn naar slaap; hij is hetzelfde voor de organisatie van het geheugen en erna, in het kind en in de zwakbegaafde, in slaap en in waken, in klaarblijkelijk bewustzijn en klaarblijkelijk onbewustzijn; hij en geen ander deed de handelingen, die hij vergeet, zowel als de handelingen, die hij herinnert; hij is volhardend dezelfde achter alle veranderingen van zijn worden of zijn persoonlijkheid. Deze handeling van kennis in de mens, deze coördinerende intelligentie, deze formulering van zelfbewustzijn en zelfervaring is hoger dan het geheugenego en zintuigego van het dier en daarom, kunnen we veronderstellen, dichter bij de werkelijke zelfkennis. We kunnen zelfs beginnen te realiseren, wanneer we de gesluierde zowel als de onbedekte handeling van de Natuur bestuderen, dat alles wat egobesef, alles wat ego-geheugen achter zich heeft, in feite een pragmatische vindingrijkheid is van een geheim coördinerend vermogen of denkvermogen van kennis, tegenwoordig in de universele bewustzijnskracht, waarvan de rede in de mens de openlijke vorm is, die onze evolutie bereikt, --- een vorm, die nog beperkt en onvolmaakt is in zijn vormen van handeling en samenstellend principe. Er is zelfs een onderbewuste kennis in de Onbewuste, een grotere intrinsieke Rede in dingen, die coördinatie opleggen, zagezegd, een zekere rationaliteit, aan de wildste bewegingen van het universele worden.

De belangrijkheid van het geheugen wordt duidelijk in het goedgeobserveerde fenomeen van de dubbele persoonlijkheid of dissociatie van persoonlijkheid, waarin dezelfde mens twee opvolgende of afwisselende toestanden van zijn denkvermogen heeft en in ieder alleen volmaakt herinnert en coördineert, wat hij was of deed in die toestand van het denkvermogen en niet wat hij was of deed in de andere. Dit kan geassocieerd worden met een georganiseerd idee van verschillende persoonlijkheid, want hij denkt in een toestand, dat hij de ene persoon is en in de andere, dat hij een nogal ander is met een andere naam, leven en gevoelens. Hier zou het lijken, dat het geheugen de hele substantie is van de persoonlijkheid. Maar, aan de ander kant, moeten we zien, dat dissociatie van het geheugen ook gebeurt zonder dissociatie van de

persoonlijkheid, zoals wanneer een mens in de toestand van hypnose een reeks van herinneringen en ervaringen opneemt, waarvoor zijn wakende denkvermogen een vreemde is, maar zichzelf daarom niet als een andere persoon denkt, of als wanneer men de voorbije gebeurtenissen van zijn leven vergeten is en misschien zelfs zijn naam, nog niet zijn egobesef en persoonlijkheid verandert. En er is mogelijk ook een toestand van bewustzijn, waarin, ofschoon er geen gat is van geheugen, toch door een snelle ontwikkeling het hele wezen zichzelf veranderd voelt in iedere mentale omstandigheid en de mens zich geboren voelt in een nieuwe persoonlijkheid, zodat hij, als het niet was voor het coördinerende denkvermogen, helemaal zijn verleden niet zou accepteren als behorend bij de persoon, die hij nu is, ofschoon hij zich volmaakt goed herinnert, dat het in dezelfde vorm van het lichaam was en hetzelfde gebied van denkvermogensubstantie gebeurde. Denkvermogenbesef is de basis, het geheugen de draad, waarop de ervaringen gebonden zijn door het zelfervarende denkvermogen: maar het is de coördinerende faculteit van het denkvermogen, die, terwijl hij al het materiaal, dat het geheugen levert en al zijn verbindingen uit het verleden, heden en toekomst, samenbindt, hen ook relateert aan een "Ik", dat hetzelfde is in alle momenten van de Tijd en ondanks alle veranderingen van ervaring en persoonlijkheid.

Het egobesef is alleen een voorbereidend middel en een eerste basis voor de ontwikkeling van werkelijke zelfkennis in het mentale wezen. Terwijl hij ontwikkelt van onbewustheid naar zelfbewustzijn, van het onwetendheid van het zelf en dingen naar kennis van het zelf en dingen, komt het Denkvermogen in vormen zo ver, dat hij gewaar is van al zijn oppervlakkig bewuste worden als gerelateerd aan een "Ik", die hij altijd is. Dat "Ik" identificeert hij gedeeltelijk met het bewuste worden, denkt er gedeeltelijk over als iets anders dan het worden en superieur eraan, zelfs misschien eeuwig en niet veranderend. In laatste instantie kan hij met de hulp van zijn rede, die onderscheidt om te coördineren, zijn zelfervaring fixeren op alleen het worden, op het voortdurend veranderende zelf en het idee verwerpen van iets anders dan dat als een fictie van het denkvermogen; er is dan geen wezen, alleen worden. Of hij kan zijn zelfervaring in een direct bewustzijn van zijn eigen eeuwige wezen fixeren en het worden weigeren, zelfs, wanneer hij gedwongen wordt om er gewaar van te zijn, als een fictie van het denkvermogen en de zintuigen of de ijdelheid van een tijdelijk inferieur bestaan.

Maar het is evident, dat een zelfkennis, gebaseerd op het scheidende egobesef, onvolmaakt is en dat geen kennis, er alleen op gebaseerd of hoofdzakelijk of op een

reactie ertegen, zeker kan zijn of verzekerd van volledigheid. Ten eerste is het een kennis van onze oppervlakkige mentale activiteit en zijn ervaringen en met betrekking tot de hele grote rest van ons worden, dat er achter ligt, is het een Onwetendheid. Ten tweede is het alleen een kennis van wezen en worden als beperkt tot het individuele zelf en zijn ervaringen; de hele rest van de wereld is voor hem niet-zelf, iets, zeggezegd, die hij niet realiseert als deel van zijn eigen wezen, maar als iets buiten het bestaan, gepresenteerd aan zijn gescheiden bewustzijn. Dit gebeurt, omdat hij geen directe bewuste kennis heeft van dit grotere bestaan en natuur, zoals het individu heeft van zijn eigen wezen en worden. Hier is ook een beperkte kennis, die zichzelf handhaaft in het midden van een uitgestrekte Onwetendheid. Ten derde is de werkelijke relatie tussen het wezen en het worden niet uitgewerkt op de basis van een volmaakte zelfkennis, maar eerder door de Onwetendheid, door een partiele kennis. Als een consequentie probeert het denkvermogen in zijn stimulans naar een uiteindelijke kennis door de coördinerende en dissociërende wil en rede op de basis van onze huidige ervaring en mogelijkheden te sturen naar een besliste conclusie, die een kant van het bestaan wegsnijdt. Alles wat vastgesteld is, is, dat het mentale wezen zichzelf aan een kant kan adsorberen in direct zelfbewustzijn tot de klaarblijkelijke uitsluiting van al het worden en aan de andere kant zichzelf kan adsorberen in het worden tot de klaarblijkelijke uitsluiting van al het stabiele zelfbewustzijn. Beide kanten van het denkvermogen, die scheiden als antagonisten, veroordelen, wat zij weigeren als onwerkelijk of anders als alleen een spel van het bewuste denkvermogen; aan de een of de ander is, is ofwel het Goddelijke, het Zelf, of de wereld alleen relatief werkelijk, zolang het denkvermogen volhardt hen te creëren, de wereld een effectieve droom van het Zelf, of God en het Zelf een mentale constructie of een effectieve hallucinatie. De werkelijke relatie is niet gegrepen, omdat deze twee kanten van het bestaan altijd onharmonisch en niet verzoend moeten lijken voor onze intelligentie, zolang als er alleen een partiele kennis is. Een integrale kennis is het doel van de bewuste evolutie; een schone snede van het bewustzijn, die een kant afscheurt en de ander laat, kan niet de hele waarheid zijn van het zelf en dingen. Want als een of ander onbeweegbaar zelf alles zou zijn, zou er geen mogelijkheid zijn van wereldbestaan; als een bewegende Natuur alles was, zou er een cyclus kunnen zijn van universeel worden, maar geen spirituele fundatie voor de evolutie van de Bewuste uit de Onbewuste en voor de volhardende aspiratie van ons partiele Bewustzijn of Onwetendheid om zichzelf te overtreffen en de hele bewuste Waarheid te bereiken van

zijn wezen en de integrale bewuste kennis van al het Wezen.

Ons oppervlaktebestaan is alleen een oppervlakte en daar is de volle heerschappij van de Onwetendheid; om te weten, moeten we binnen onszelf moeten gaan en kijken met een innerlijke kennis. Alles wat aan de oppervlakte geformuleerd is, is een kleine en verminderde representatie van ons geheime grotere bestaan. Het onbeweegbare zelf in ons wordt alleen gevonden, wanneer de uiterlijke mentale en vitale handelingen verstild zijn; want omdat hij diep van binnen gezeten is en alleen vertegenwoordigd wordt aan de oppervlakte door het intuïtieve besef van zelfbestaan en verkeer vertegenwoordigd door het mentale, vitale fysieke egobesef, moet zijn waarheid ervaren worden in de stilte van het denkvermogen. Maar ook de dynamische delen van ons oppervlakte wezen zijn op gelijke wijze verminderde figuren van grotere dingen, die daar zijn in de diepten van onze geheime natuur. Het oppervlakte geheugen is zelf een fragmentarische en niet effectieve handeling, die details trekt uit een innerlijk subliminaal geheugen, dat al onze wereldervaring ontvangt en opslaat, zelfs wat het denkvermogen niet geobserveerd, begrepen of opgemerkt heeft. Onze oppervlakte voorstelling is een selectie van een meer uitgestrekt, meer creatief en effectief subliminaal beeldopbouwend vermogen van bewustzijn. Een denkvermogen met onmeetbaar wijdere en subtielere percepties, een levensenergie met een grotere dynamiek, een subtiel-fysieke substantie met een grotere en fijnere receptiviteit bouwen uit zichzelf onze oppervlakte evolutie. Een psychische entiteit is er achter deze verborgen activiteiten, die de ware ondersteuning is van onze individualisatie; het ego is alleen een buitenwaarts vals substituut, want deze geheime ziel ondersteunt onze zelfervaring en wereldervaring en houdt ze samen; het mentale, vitale, fysieke, uitwendige ego is een oppervlakkige constructie van de Natuur. Alleen, wanneer we zowel onszelf als onze natuur als een geheel gezien hebben, in de diepten, zowel als aan de oppervlakte, kunnen we een ware basis van kennis verkrijgen.

HOOFDSTUK X

Kennis door Identiteit en Gescheiden Kennis

Zij zien het Zelf in het Zelf door het Zelf
*Gita*⁵⁶

Waar dualiteit is, ziet de ander de ander, de ander hoort de ander, raakt de ander aan, denkt over de ander, kent de ander. Maar wanneer men alles als het Zelf ziet, waarmee zal men het kennen? Door het Zelf kent men alles, dat is. . . . Alles verraadt hem, die alles ergens anders ziet dan in het Zelf; want dit alles, wat is, is de Brahman, alle wezens en al dit, wat is, zijn het Zelf.

*Brihadaranyaka Upanishad*⁵⁷

De Zelfbestaande heeft de deuren van zintuig buitenwaarts doorboord, daarom ziet men dingen buitenwaarts en ziet men niet in zijn innerlijke wezen. Zelden ziet een wijze, die onsterfelijkheid verlangt, zijn zicht naar binnen gekeerd, het Zelf van aangezicht tot aangezicht.

*Katha Upanishad*⁵⁸

Er is geen vernietiging van het zien van de ziener, het spreken van de spreker. . .

⁵⁶ VI. 20.

⁵⁷ IV. 5. 15, 7.

⁵⁸ II. 1. 1.

. het horen van de luisteraar . . . het weten van de kenner, want zij zijn onverwoestbaar; maar het is geen tweede of andere dan en gescheiden van zichzelf, die hij ziet, spreekt, hoort, kent.

Brihadaranyaka Upanishad ⁵⁹

ONZE OPPERVLAKTE cognitie, onze gelimiteerde en beperkte mentale manier van kijken naar onszelf, naar onze innerlijke bewegingen en naar de wereld buiten ons en naar haar objecten en gebeurtenissen, is zo samengesteld, dat zij in verschillende graden betreft uit een viervoudige orde van kennis. De oorspronkelijke en fundamentele manier van kennen, ingeboren voor het verborgen zelf in dingen, is een kennis door identiteit; de tweede, derivaat, is een kennis door direct contact, die in zijn wortels geassocieerd is met een geheime kennis door identiteit of er vanuit begint, maar in feite gescheiden van zijn bron en daarom krachtig, maar onvolledig in zijn cognitie; de derde is een kennis door scheiding van het object van observatie, maar nog met een direct contact als zijn ondersteuning of zelfs een partiele identiteit; de vierde is een volledige gescheiden kennis, die afhangt van een machinerie van indirect contact, een kennis door acquisitie, die vooralsnog, zonder er bewust van te zijn, de inhouden weergeeft of naar boven brengt van een preëxistent innerlijk gewaarzijn en kennis. Een kennis door identiteit, een kennis door innig direct contact, een kennis door gescheiden direct contact, een geheel gescheiden kennis door indirect contact zijn de vier cognitieve methoden van de Natuur.

De eerste manier van kennen in zijn zuiverste vorm wordt alleen geïllustreerd in het oppervlakte denkvermogen door ons directe gewaarzijn van ons eigen essentiële bestaan: het is een kennis, die leeg is van enige andere inhoud dan het zuivere feit van zelf en wezen; van niets anders in de wereld heeft ons oppervlakte denkvermogen hetzelfde soort gewaarzijn. Maar in de kennis van de structuur en bewegingen van ons subjectieve bewustzijn komen sommige elementen van gewaarzijn door identiteit binnen; want we kunnen onszelf met een zekere identificatie projecteren in deze bewegingen. Het is alreeds opgemerkt, hoe dit kan gebeuren in het geval van een opwelling van woede, die ons opzwelgt, zodat voor een moment ons hele bewustzijn een golf lijkt te zijn

⁵⁹ IV. 3. 23-30.

van boosheid: andere passies, liefde, verdriet, vreugde hebben hetzelfde vermogen om ons te grijpen en in bezit te nemen; denken adsorbeert ook en neemt ook in bezit, we verliezen de denker uit het oog en worden de gedachte en het denken. Maar over het algemeen is er een dubbele beweging; een deel van onszelf wordt de gedachte of de passie, een ander deel van ons ofwel begeleidt het met een zekere afhankelijkheid of volgt het van dichtbij en kent het door een innig direct contact, waarin identificatie ontbreekt of met volledige zelfvergetelheid in de beweging

Deze identificatie is mogelijk en ook deze gelijktijdige afscheiding en partiele identificatie, omdat deze dingen wordingen zijn van ons wezen, bepalingen van onze denkvermogenssubstantie en denkvermogenenergie, van onze levenssubstantie en levensenergie; maar, omdat zij alleen een klein deel van ons zijn, zijn we niet gebonden om geïdentificeerd te worden en in bezit genomen, --- we kunnen onszelf losmaken, het wezen scheiden van zijn tijdelijk worden, hem observeren, hem controleren, zijn manifestatie toestaan of verhinderen: we kunnen, op deze manier, door een innerlijke onthechting, een mentale of spirituele afgescheidenheid, gedeeltelijk of zelfs fundamenteel, onszelf bevrijden van de controle van de denkvermogennatuur of vitale natuur over het wezen en de positie innemen van getuige, kenner en heerser. Zo hebben we een dubbele kennis van de subjectieve beweging: er is een innige kennis, door identiteit, van zijn substantie en zijn kracht van handelen, inniger dan we zouden kunnen hebben door enige volledig gescheiden en objectieve kennis, zoals we verkrijgen van dingen buiten ons, dingen, die voor ons helemaal niet-zelf zijn; er is tegelijkertijd een kennis door onthechte observatie, onthecht, maar met een vermogen van direct contact, dat ons bevrijdt van opgaan in de Natuurenergie en ons in staat stelt om de beweging te relateren met de rest van ons eigen bestaan en wereldbestaan. Wanneer we zonder deze onthechting zijn, verliezen we ons zelf van het wezen en beheersende kennis in de natuur zelf van worden en beweging en handeling en, ofschoon we de beweging innig kennen, kennen we haar niet dominerend en volledig. Dit zou niet het geval zijn, wanneer we in onze identificatie met de beweging onze identiteit droegen met de rest van ons subjectieve bestaan, --- wanneer we, zogezegd, ons volledig konden onderdompelen in de golf van worden en tegelijkertijd juist in de adsorptie zijn van de toestand of handeling van mentale getuige, beschouwer, beheerser; maar dat kunnen we niet eenvoudig doen, omdat we leven in een verdeeld bewustzijn, waarin het vitale deel van ons --- onze levensnatuur van kracht en verlangen en passie en handeling --- neigt

het denkvermogen te controleren of te verzwelgen en het denkvermogen moet deze onderwerping vermijden en het vitale beheersen, maar kan alleen in de inspanning slagen door zichzelf afgescheiden te houden; want als hij zichzelf identificeert, is hij verloren en meegesleept in de levensbeweging. Desalniettemin is een soort van gebalanceerde dubbele identiteit door verdeling mogelijk, ofschoon het niet gemakkelijk is om de balans te houden; er is een zelf van denken, dat observeert en de passie toestaat ter wille van de ervaring --- of is verplicht door een of andere levensstress om haar toe te staan --- en er is een zelf van leven, die zichzelf toestaat om voort gedragen te worden in de beweging van de Natuur. Hier hebben we dan, in onze subjectieve ervaring, een gebied van de handeling van bewustzijn, waarin drie bewegingen van cognitie elkaar kunnen ontmoeten, een zekere soort van kennis door identiteit, een kennis door direct contact en afhankelijk van hen een afgescheiden kennis.

In denken is afscheiding van de denker en het denken moeilijker. De denker is ondergedompeld en verloren in het denken of meegevoerd in de gedachtestroom, ermee geïdentificeerd; hij kan gewoonlijk op het moment of juist in de handeling van het denken zijn gedachten niet observeren of bekijken, --- hij moet dat doen in terugblik en met de hulp van het geheugen of door een kritische pauze van herstellende beoordeling, voordat hij verder gaat: maar toch kan er een gelijktijdigheid van denken en bewuste richting van de handeling van het denkvermogen bereikt worden, gedeeltelijk, wanneer het denken niet alles in beslag neemt, volledig, wanneer de denker de faculteit verkrijgt van terugstappen in het mentale zelf en daar apart staat van de mentale energie. In plaats van geabsorbeerd zijn in het denken met op zijn hoogst een vaag gevoel van het proces van denken, kunnen we het proces zien door een mentale visie, onze gedachten bekijken in hun oorsprong en beweging en, gedeeltelijk door een stil inzicht, gedeeltelijk door een proces van gedachte op gedachte, hen beoordelen en evalueren. Maar wat ook de soort van identificatie is, het moet opgemerkt worden, dat de kennis van onze inwendige bewegingen van een dubbele natuur is, scheiding en direct contact: want zelfs als we onszelf losmaken, wordt dit innige contact behouden; onze kennis is altijd gebaseerd op een directe aanraking, op een cognitie door direct gewaarzijn, dat in zich een zeker element van identiteit draagt. De meer scheidende houding is gewoonlijk de methode van onze rede in het observeren en kennen van onze innerlijke bewegingen; de meer intieme is de methode van ons dynamische deel van het denkvermogen, dat zichzelf associeert met onze gewaarwordingen, gevoelens en verlangens: maar in deze

associatie kan ook het denkende denkvermogen tussenbeide komen en een scheidende gedissocieerde observatie en controle uitvoeren over zowel het dynamische zelfassociërende deel van het denkvermogen als de vitale of fysieke beweging. Alle observeerbare bewegingen van ons fysieke wezen zijn ook bekend en door ons gecontroleerd op deze beide manieren, de gescheidene en de innige; we voelen het lichaam en wat zij innig doet als deel van ons, maar het denkvermogen is er gescheiden van en kan een onthechte controle uitvoeren over haar bewegingen. Dit geeft aan onze normale kennis van ons subjectieve wezen en natuur, hoe onvolledig en grotendeels oppervlakkig zij ook is, toch, zo ver als het gaat, een zekere intimiteit, onmiddellijkheid en directheid. Dat is afwezig in onze kennis van de wereld buiten ons en haar bewegingen en objecten: want omdat daar het ding, dat gezien en ervaren wordt niet-zelf is, niet ervaren als deel van onszelf, is geen volledig direct contact van bewustzijn met het object mogelijk; een instrumentarium van zintuigen moet gebruikt worden, die ons geen onmiddellijke innige kennis ervan biedt, maar een beeld ervan als een eerste gegeven voor kennis.

In de cognitie van uitwendige dingen heeft onze kennis een volledig gescheiden basis; haar hele machinerie en proces zijn van de natuur van een indirecte perceptie. Wij identificeren ons niet met externe objecten, zelfs niet met andere mensen, ofschoon zij wezens zijn van onze eigen natuur; we kunnen hun bestaan niet binnengaan, alsof het ons eigen was, we kunnen hen en hun bewegingen niet kennen met de directheid, onmiddellijkheid, innigheid, waarmee we --- zelfs ofschoon onvolledig --- onszelf en onze bewegingen kennen. Maar niet alleen identificatie ontbreekt, direct contact is ook afwezig; er is geen directe aanraking tussen ons bewustzijn en hun bewustzijn, onze substantie en hun substantie, ons zelf van het wezen en hun zelfwezen. Het enige ogenschijnlijke directe contact met hen of onmiddellijk bewijs, dat we van hen hebben is door de zintuigen; zicht, gehoor, aanraking lijken een of andere soort van directe innigheid te initiëren met het object van kennis: maar dit is werkelijk niet zo, geen werkelijke directheid, een werkelijke innigheid, want, wat we krijgen door ons zintuig, is niet de innerlijke of innige aanraking van het ding zelf, maar een beeld ervan of een vibratie of een zenuwboodschap in onszelf, waardoor we het moeten leren kennen. Deze middelen zijn zo ineffectief, zo onbeduidend in hun armoede, dat, als dat de hele machinerie zou zijn, we weinig of niets konden kennen of alleen een grote wazigheid van verwarring verkrijgen. Maar er komt een zintuigdenkvermogen intuïtie tussenbeide, die

de suggestie grijpt van het beeld of vibratie en vergelijkt het met het object, een vitale intuïtie, die de energie of beeld van vermogen grijpt van het object door een andere soort van vibratie, die gecreëerd is door zintuigcontact en een intuïtie van het waarnemende denkvermogen, die onmiddellijk een juist idee vormt van het object uit al dit bewijs. Wat ook onvolkomen is in de interpretatie van het beeld, dat zo geconstrueerd is, wordt opgevuld door de interventie van de rede of de volledige begrijpende intelligentie. Als de eerste samengestelde intuïtie het resultaat was van een direct contact of als het de handeling kort samenvatte van een totale intuïtieve mentaliteit, die meester is van zijn percepties, zou er geen noodzaak zijn voor de interventie van de rede, behalve als een ontdekker of organisator van kennis, die niet overgedragen is door het zintuig en haar suggesties: het is, aan de andere kant, een intuïtie, die werkt op een beeld, een zintuigdocument, een indirect bewijs, geen werking op een direct contact van bewustzijn met het object. Maar, omdat het beeld of vibratie een defectieve en samenvattende documentatie is en de intuïtie zelf beperkt en gecommuniceerd door een duister medium, dat handelt in een blind licht, is de nauwkeurigheid van onze intuïtieve uitleggende constructie van het object open voor vragen of is tenminste waarschijnlijk onvolledig. De mens was gedwongen om zijn rede te ontwikkelen om de tekortkomingen aan te vullen van zijn zintuiginstrumentatie, de feilbaarheid van de percepties van zijn fysieke denkvermogen en de schaarste van zijn interpretatie van zijn data.

Onze wereldkennis is daarom een moeilijk bouwwerk, dat gemaakt is uit de onvolmaakte documentatie van het zintuigbeeld, een intuïtieve interpretatie ervan door het waarnemende denkvermogen, levensdenkvermogen en zintuigdenkvermogen, en een supplementaire opvulling, correctie, toevoeging van supplementaire kennis, coördinatie, door de rede. Zo is ook onze kennis van de wereld, waarin we leven, smal en onvolmaakt, onze interpretaties van haar betekenissen twijfelachtig: verbeelding, speculatie, reflectie, onpartijdig wegen en redeneren, gevolgtrekking, de maat nemen, testen, een verdere correctie en aanvulling van zintuigbewijs door de Wetenschap, --- al deze apparatuur moest binnengeroepen worden om de onvolledigheid te completeren. Na dat alles blijft het resultaat nog een halfzekere, halfdubieuze accumulatie van verkregen indirecte kennis, een massa van betekenisvolle beelden en gedachtevolle representaties, abstracte gedachte tegenwerkingen, hypothesen, theorieën, generalisaties, maar ook met dat alles een massa twijfels en een nooit eindigend debat en onderzoek. Vermogen is gekomen met kennis, maar onze onvolmaaktheid van kennis

laat ons achter zonder enig idee van het ware gebruik van het vermogen, zelfs van het doel, waarop ons gebruik van de kennis en het vermogen gericht zou moeten worden en effectief gemaakt. Dit wordt verergerd door de onvolmaaktheid van onze zelfkennis, die, mager en jammerlijk onvoldoende, als zij is, alleen van onze oppervlakte is, van ons klaarblijkelijke fenomenale zelf en natuur en niet van ons ware zelf en ware betekenis van ons bestaan. Zelfkennis en zelfbeheersing worden gewenst in de gebruiker, wijsheid en juiste wil in zijn gebruik van het wereldvermogen en wereldkennis.

Het is evident dat onze toestand aan de oppervlakte inderdaad, zover als het gaat, een toestand van kennis is, maar een beperkte kennis, die omsloten is en binnengedrongen door onwetendheid en tot op grote hoogte door de reden van haar beperking, zelf een soort onwetendheid, op zijn best een gemende kennis-onwetendheid. Het zou niet anders kunnen zijn, omdat ons gewaarzijn van de wereld geboren is uit een gescheiden en oppervlakte observatie met alleen een indirect middel van cognitie tot haar beschikking; onze kennis van onszelf, ofschoon directer, is afgestompt door haar beperking tot de oppervlakte van ons wezen, door een onwetendheid van ons ware zelf, de ware bronnen van onze natuur, de ware motiefkrachten van onze handeling. Het is nogal evident, dat we onszelf kennen met alleen een oppervlakkige kennis, --- de bronnen van ons bewustzijn en denken zijn een mysterie; de ware natuur van ons denkvermogen, emoties, gewaarwordingen is een mysterie; onze oorzaak van het wezen en ons einde van het wezen, de betekenis van ons leven en haar activiteiten zijn een mysterie: dit zou niet kunnen zijn, wanneer we een werkelijke zelfkennis en een werkelijke wereldkennis hadden.

Wanneer we kijken naar de reden van deze beperking en onvolmaaktheid, zullen we eerst vinden, dat het komt, omdat we geconcentreerd zijn op onze oppervlakte; de diepten van het zelf, de geheimen van onze totale natuur zijn van ons weggesloten achter een muur, die gecreëerd is door ons naar buiten gaande bewustzijn --- of ervoor gecreëerd, zodat zij haar activiteit kan najagen van egocentrische individualisatie van het denkvermogen, leven en lichaam, niet binnengedrongen door de diepere en wijdere waarheid van ons grotere bestaan: door deze muur kunnen we alleen kijken in ons innerlijke zelf en werkelijkheid door spleten en kijkgaten en we zien daar weinig meer dan een mysterieuze schemering. Tegelijkertijd moet ons bewustzijn haar egocentrische individualisatie verdedigen, niet alleen tegen haar eigen diepere zelf van eenheid en oneindigheid, maar tegen de kosmische oneindigheid; zij bouwt hier ook een muur op

van verdeling en sluit alles uit dat niet gecentreerd is rond haar ego, sluit het uit als niet-zelf. Maar omdat zij moet leven met dit niet-zelf, --- want zij behoort erbij, hangt er vanaf, is er een inwoner in, --- moet zij een of andere soort communicatie onderhouden; zij moet excursies maken uit haar muur van ego en muur van zelfbeperking binnen het lichaam om te zorgen voor die behoeften, die het niet-zelf haar kan leveren: zij moet op de een of andere manier alles leren kennen wat haar omgeeft om zo in staat te zijn om het te beheersen en het zo zover als mogelijk een dienstknecht te maken voor het individu en collectieve menselijke leven en ego. Het lichaam voorziet ons bewustzijn van de poorten van de zintuigen waardoor zij de noodzakelijke communicatie kan vestigen en middelen van observatie en handeling naar de wereld, naar het niet-zelf buiten haar; het denkvermogen gebruikt deze middelen en vindt anderen uit, die hen aanvullen en zij slaagt er in om een of andere constructie te vestigen, een of ander systeem van kennis, die haar onmiddellijke doel dient of haar algemene wil om dit enorme vreemde omgevende bestaan gedeeltelijk te beheersen en te gebruiken of ermee om te gaan, waar zij het niet kan beheersen. Maar de kennis, die zij verkrijgt, is objectief; het is hoofdzakelijk een kennis van de oppervlakte van dingen of van wat net beneden het oppervlak is, pragmatisch, beperkt en onzeker. Haar verdediging tegen de invasie van de kosmische energie is op gelijke wijze onzeker en gedeeltelijk: ondanks haar kennisgeving van geen toegang zonder toestemming, wordt zij subtiel en onzichtbaar binnengedrongen door de wereld, omsloten door het niet-zelf en erdoor gevormd; haar denken, haar wil, haar emotionele en haar levensenergie worden doordrongen door golven en stromen van denken, wil, passie, vitale invloeden, allerlei soorten krachten van anderen en van de universele Natuur. Haar muur van verdediging wordt een muur van verduistering, die voorkomt, dat zij al deze interactie kent; zij kent alleen, wat door de poorten van de zintuigen komt of door mentale percepties, waar zij niet zeker van kan zijn of waardoor zij kan concluderen of opbouwen uit haar verzamelde zintuigdata; de hele rest is voor haar een blanco van onwetendheid.

Deze dubbele muur van zelfgevangenschap, deze zelfversterking in de grenzen van het ego is dan de oorzaak van onze beperkte kennis of onwetendheid, en als deze zelfgevangenneming het hele karakter zou zijn van ons bestaan, dan zou de onwetendheid ongeneeslijk zijn. Maar in feite is deze constante uiterlijke ego-opbouw alleen een tijdelijk middel van de Bewustzijn-Kracht in dingen, zodat het geheime individu, de geest van binnen, een representatieve een instrumentele formatie kan

vestigen van zichzelf in de fysieke natuur, een tijdelijke individualisatie in de natuur van de Onwetendheid, dat alles is, dat eerst gedaan kan worden in een wereld, die tevoorschijn komt uit een universele Onwetendheid. Onze zelfonwetendheid en onze wereldonwetendheid kunnen alleen in proportie groeien naar integrale zelfkennis en integrale wereldkennis zoals ons beperkte ego en zijn halfblind bewustzijn open zijn voor een groter innerlijk bestaan en bewustzijn en een waar zelfwezen en ook gewaar wordt van het niet-zelf buiten zich als ook het zelf, --- aan de ene kant een Natuur, dat bestanddeel is van onze eigen natuur, aan de andere een Bestaan, dat een grenzeloze voortzetting is van ons eigen zelfwezen. Ons wezen moet de muren afbreken van egobewustzijn, die hij gecreëerd heeft, hij moet zichzelf uitbreiden voorbij zijn lichaam en het lichaam bewonen van het universum. In plaats van zijn kennis door indirect contact, of eraan toegevoegd, moet hij een kennis bereiken door een direct contact en voortgaan naar een kennis door identiteit. Zijn beperkte eindige van het zelf moet een grenzeloos eindig en een oneindig worden.

Maar de eerste van deze twee bewegingen, de ontwaking tot onze innerlijke werkelijkheden, legt zichzelf op als de voorafgaande noodzaak, omdat door deze binnenwaartse zelfvinding de tweede --- de kosmische zelfvinding --- volledig mogelijk kan worden: we moeten ons innerlijke wezen binnengaan en leren erin en ervan te leven; het uiterlijke denkvermogen en leven en lichaam moeten voor ons alleen een voorkamer worden. Alles wat we aan de buitenkant zijn, wordt inderdaad geconditioneerd door wat vanbinnen is, verborgen, in onze innerlijke diepten en schuilhoeken; vandaar komen de geheime initiatieven, de zelfeffectieve formaties; onze inspiraties, onze intuïties, onze levensmotieven, onze voorkeuren van het denkvermogen, de selecties van onze wil worden van daar in werking gesteld, --- zo ver als zij niet gevormd of beïnvloed worden door een aandringen, op gelijke wijze verborgen, van een golf van kosmische invloeden: maar het gebruik, dat we maken van deze tevoorschijn komende vermogens en deze invloeden wordt geconditioneerd, grotendeels bepaald en bovenal zeer veel beperkt door onze buitenste natuur. Deze kennis dan van dit innerlijke initiërende zelf, dat gekoppeld is aan de accurate perceptie van het uiterlijke instrumentele zelf en het deel dat door hen beiden gespeeld wordt in ons bouwwerk, moeten we ontdekken.

Aan de oppervlakte weten we alleen zoveel van ons zelf, als daar geformuleerd is en zelf daarvan alleen een deel; want we zien ons totale oppervlakte wezen in een algemene vaagheid, bestempeld en verdeeld door punten of beelden van precisie: zelfs

wat we ontdekken door een mentale introspectie is alleen een som van secties; het totale beeld en besef van onze persoonlijke formatie ontsnapt onze notie. Maar er is ook een verdraaiende actie, die zelfs deze beperkte zelfkennis verduistert en misvormt; onze zelfkijk wordt bedorven door de voortdurende invloed en binnendringing van ons uiterlijke levenszelf, ons vitale wezen, dat altijd probeert om het denkende denkvermogen haar gereedschap en dienstknecht te maken: want ons vitale wezen is niet bezorgd over zelfkennis, maar over zelfaffirmatie, verlangen, ego. Zij handelt daarom voortdurend op het denkvermogen om voor haar een mentale structuur op te bouwen van het klaarblijkelijke zelf, dat deze doeleinden kan dienen; ons denkvermogen wordt overgehaald om aan ons en anderen een gedeeltelijk fictief representatief beeld te presenteren van onszelf, dat onze zelfaffirmatie ondersteunt, onze verlangens en handelingen rechtvaardigt, ons ego verzorgt. Deze vitale interventie is inderdaad niet altijd in de richting van zelfrechtvaardiging en verklaring; het neigt soms naar zelfvermindering en een morbide en overdreven zelfkritiek: maar dit is ook een egostructuur, een omgekeerd en negatief egoïsme, een houding of pose van het vitale ego. Want in dit vitale ego is er regelmatig een mengsel van de charlatan en de kwakzalver, de poseur en de acteur; zij neemt voortdurend een rol op en speelt het voor zichzelf en voor anderen als haar publiek. Een georganiseerde zelfdeceptie wordt zo toegevoegd aan en georganiseerde zelfonwetendheid; alleen door naar binnen te gaan en deze dingen bij hun bron te zien, kunnen uit deze duisternis en verwarring komen.

Want een groter mentaal wezen is daar in ons, een groter innerlijk vitaal wezen, zelfs een groter innerlijk subtiel-fysiek wezen, anders dan ons oppervlakte lichaamsbewustzijn, en door er naar binnen te gaan of het te worden, ons ermee identificeren, kunnen we de bronnen observeren van onze gedachten en gevoelens, de bronnen en motieven van onze handeling, de werkende energieën, die onze oppervlakte persoonlijkheid opbouwen. Want we ontdekken en kunnen het innerlijke wezen kennen, dat heimelijk denkt en waarneemt in ons, het vitale wezen, dat heimelijk voelt en handelt op het leven door ons, het subtiel-fysieke wezen, dat heimelijk ontvangt en antwoordt op de contacten van dingen door ons lichaam en haar organen. Ons oppervlakte denken, voelen, emotie is een complexiteit en verwarring van impulsen van binnenuit en invloeden van buiten ons; onze rede, onze organiserende intelligentie kan er alleen een onvolmaakte orde aan opleggen: maar hier vanbinnen vinden we de gescheiden bronnen van onze mentale, onze vitale en onze fysieke energieën en kunnen duidelijk de zuivere werkingen zien, de

onderscheiden vermogens, de samenstellende elementen van ieder en hun samenspel in een helder licht en zelfvisie. We vinden, dat de tegenstellingen en de worstelingen van ons oppervlakte bewustzijn grotendeels het gevolg zijn van de tegengestelde of wederzijds disharmonische tendensen van ons mentale, vitale en fysieke delen die tegengesteld zijn en niet verzoend met elkaar en deze weer tot de disharmonie van vele verschillende innerlijke mogelijkheden van ons wezen en zelfs van verschillende persoonlijkheden op ieder niveau in ons, die achter de samen gemengde dispositie en verschillende tendensen zijn van onze oppervlakte natuur. Maar terwijl aan de oppervlakte hun actie samen gemengd, verward, en in conflict is, kunnen zij hier in onze diepten gezien worden en aan gewerkt worden in hun onafhankelijke en gescheiden natuur en actie en een harmonisatie van hen door het mentale wezen in ons, leider van het leven en lichaam,⁶⁰ --- of beter, door een centrale psychische entiteit, --- is niet zo moeilijk, mits we de juiste psychische en mentale wil hebben in de inspanning: want als we met het vitale ego motief de binnengang maken in het sublieme wezen, kan het resulteren in serieuze gevaren en rampspoed of tenminste in een overdrijving van het ego, zelfaffirmatie en verlangen, een vergrote en krachtigere onwetendheid in plaats van een vergrote en krachtigere kennis. Bovendien vinden we in dit innerlijke of subliminale wezen de middelen van directe onderscheiding tussen wat oprijst van binnen uit en wat tot ons komt van buitenaf, van anderen of van de universele Natuur en het wordt mogelijk om een controle uit te voeren, een keuze, een vermogen van gewilde ontvangst, weigering en selectie, een helder vermogen van zelfbouw en harmonisatie, die we niet bezitten of zeer onvolmaakt kunnen opereren in onze samengestelde oppervlakte persoonlijkheid, maar dat het privilege is van onze innerlijke Persoon. Want door deze binnengang in de diepten is het innerlijke wezen, niet langer nogal gesluierd, niet langer verplicht om een fragmentarische invloed uit te oefenen op zijn uiterlijke instrumentale bewustzijn, in staat om zichzelf meer lichtend te formuleren in ons leven in het fysieke universum.

In haar essentie heeft de kennis van het innerlijke wezen dezelfde elementen als de oppervlaktekennis van het uiterlijke denkvermogen, maar er is tussen hen het verschil van een halve blindheid en een grotere helderheid van bewustzijn en visie tengevolge van een meer directe en krachtige instrumentatie en een betere opstelling van de elementen van kennis. Kennis door identiteit, aan de oppervlakte een vaag inherent

⁶⁰ *manomayah prāṇaśarīranetā --- Mundaka Upanishad, 2. 2. 7.*

besef van ons zelfbestaan en een partiele identificatie met onze innerlijke bewegingen, kan hier zichzelf verdiepen en vergroten van die onduidelijke essentiële perceptie en beperkte sensatie naar een helder en direct intrinsiek gewaarzijn van de hele entiteit van binnen: we kunnen het bezit binnengaan van ons hele bewuste mentale wezen en levenswezen en een dichte intimiteit bereiken van direct binnendringend en omsluitend contact met de totale bewegingen van onze mentale en vitale energie; we ontmoeten duidelijk en van dichtbij en zijn --- maar vrijer en met meer begrip --- alle wordingen van onszelf, de hele zelfexpressie van de Purusha op de huidige niveaus van onze natuur. Maar er kan ook of er kan samen met deze intimiteit van kennis een onthechte observatie zijn van de handelingen van de natuur door de Purusha en een grote mogelijkheid, door deze dubbele status van kennis, van een volledige controle en begrip. Alle bewegingen van het oppervlakte wezen kunnen gezien worden met een volledige onthechting, maar ook met een direct zicht in het bewustzijn, waarmee de zelfbegoochelingen en fouten van het zelf van het uiterlijke bewustzijn kunnen worden verdreven; er is een scherpere mentale visie, een helderder en meer accuraat mentaal gevoel van ons subjectief worden, een visie, die onmiddellijk de hele natuur kent, ordent en beheerst. Wanneer de psychische en mentale delen in ons sterk zijn, komt het vitale onder de beheersing en leiding tot een hoogte, die bijna onmogelijk is voor de oppervlakte mentaliteit; zelfs het lichaam en de fysieke energieën kunnen opgenomen worden door het innerlijke denkvermogen en wil en veranderd in een meer plastische instrumentatie van de ziel, het psychische wezen. Aan de andere kant, wanneer mentale en psychische delen zwak zijn en het vitale sterk en onhandelbaar, wordt het vermogen versterkt door binnengaan in het innerlijk vitale, maar onderscheiding en onthechte visie zijn onvoldoende; de kennis, zelfs wanneer toegenomen in kracht en reikwijdte, blijft troebel en misleidend; intelligente zelfcontrole kan plaats maken voor een grote ongedisciplineerde impuls of een rigide gedisciplineerde, maar misleide egoïstische handeling. Want het subliminale is nog een beweging van de Kennis-onwetendheid; zij heeft een grotere kennis in zich, maar ook de mogelijkheid van een grotere door een meer zelfaffirmerende onwetendheid. Dit komt, omdat, ofschoon een toegenomen kennis hier normaal is, het niet onmiddellijk een integrale kennis is: een gewaarzijn door direct contact, wat het principiële vermogen van het subliminale is, is daar niet voldoende voor; want het kan contact zijn met grotere wordingen en vermogens van de Kennis, maar ook met grotere wordingen en vermogens van de Onwetendheid.

Maar het subliminale wezen heeft ook een groter direct contact met de wereld; zij is niet begrensd, zoals het oppervlakte Denkvermogen, tot de interpretatie van zintuigbeelden en zintuigvibraties, aangevuld door de mentale en vitale intuïtie en rede. Er is inderdaad een innerlijk besef in de subliminale natuur, een subtiel besef van zicht, gehoor, gevoel, reuk en smaak; maar deze zijn niet beperkt tot de creatie van beelden van dingen, die behoren tot de fysieke omgeving, --- zij kunnen aan het bewustzijn visuele, auditieve, tastbare en andere beelden en vibraties presenteren van dingen voorbij de beperkte reeks van de fysieke zintuigen of van die behoren tot andere niveaus of sferen van bestaan. Dit innerlijke besef kan beelden, taferelen, geluiden creëren of presenteren, die eerder nogal symbolisch zijn dan actueel of die mogelijkheden presenteren in formatie, suggesties, gedachten, ideeën, intenties van andere wezens, beeldvormen ook van vermogens of potenties in de universele Natuur; er is niets, dat zij niet kan uitbeelden of visualiseren of veranderen in zintuiglijke formaties. Het subliminale en niet het uiterlijke denkvermogen bezit in werkelijkheid de vermogens van telepathie, helderziendheid, tweede gezicht en andere supernormale faculteiten, wiens gebeurtenis in het oppervlaktebewustzijn het gevolg is van openingen of scheuren in de muur, die opgericht is door het ongeziene werk van individualisatie van de uiterlijke persoonlijkheid en opgesteld tussen zichzelf en het innerlijke domein van ons wezen. Er moet echter opgemerkt worden dat tengevolge van deze complexiteit de actie van het subliminale besef verwarrend of misleidend kan zijn, speciaal als het geïnterpreteerd wordt door het uiterlijke denkvermogen, voor wie het geheim van haar werkingen onbekend is en haar principes van tekenconstructie en symbolische beeldtaal vreemd; een groter innerlijk vermogen van intuïtie, tact, onderscheiding is nodig om haar beelden en ervaringen juist te beoordelen en interpreteren. Het is nog een feit, dat zij immens toevoegen aan ons mogelijke gebied van kennis en de nauwe limieten verwijden, waarin ons zintuiggebonden uiterlijke fysieke bewustzijn begrensd is en gevangengezet.

Maar belangrijker is het vermogen van het subliminale om binnen te gaan in een direct contact van bewustzijn met ander bewustzijn of met objecten, om te handelen zonder ander instrumentarium, door een essentieel begrip, inherent in haar eigen substantie, door een directe mentale visie, door een direct gevoel van dingen, zelfs door een dichtbij ontwikkeling en een intieme penetratie en een terugkeer met de inhoud, van wat omsloten is of binnengedrongen, door een directe aanduiding of impact op de substantie van het denkvermogen zelf, niet door uitwendige tekens of beelden, --- een

openbarende aanduiding of een zelfcommunicerende invloed van gedachten, gevoelens, krachten. Door deze middelen verkrijgt het innerlijke wezen een onmiddellijke, intieme en accurate spontane kennis van personen, van objecten, van de verborgen en voor ons ontastbare energieën van de wereld-Natuur, die ons omringen en van invloed zijn op onze eigen persoonlijkheid, fysiekheid, denkvermogenkracht en levenskracht. In onze oppervlakte mentaliteit zijn we soms gewaar van een bewustzijn, dat de gedachten en innerlijke reacties van anderen kan voelen of weten of gewaar kan worden van objecten of gebeurtenissen zonder enige waarneembare zintuiginterventie of op een andere manier vermogens uitvoeren, die supernormaal zijn voor onze gewone capaciteit; maar deze capaciteiten zijn toevallig, rudimentair, vaag. Hun bezit is juist voor onze besloten subliminale zelf en, wanneer zij tevoorschijn komen, is het door een aan de oppervlakte komen van haar vermogens en werkingen. Deze tevoorschijn komende werkingen van het subliminale wezen of enige van hen zijn nu fragmentarisch bestudeerd onder de naam van psychische fenomenen, --- ofschoon zij gewoonlijk niets te maken hebben met de *psyche*, de ziel, de meest innerlijke entiteit in ons, maar alleen met het innerlijke denkvermogen, het innerlijke vitale, de subtiel-fysieke delen van ons subliminale wezen; maar de resultaten kunnen niet afdoende zijn of voldoende uitvoerig, omdat er naar hen gezocht wordt met methoden van onderzoek en experiment en standaarden van bewijs, die passen bij het oppervlakte denkvermogen en zijn systeem van kennis door indirect contact. Onder deze condities kunnen zij alleen onderzocht worden in zover als zij in staat zijn zich te manifesteren in dat denkvermogen, waarvoor zij exceptioneel, abnormaal of supernormaal zijn, en daarom vergelijkbaar zeldzaam, moeilijk, onvolledig in hun gebeurtenis. Alleen wanneer we de muur kunnen openen tussen het uiterlijke denkvermogen en het innerlijke bewustzijn, waarvoor zulke fenomenen normaal zijn, of wanneer we vrijelijk naar binnen kunnen gaan en er verblijven, kan dit gebied van kennis waarlijk uitgelegd worden en toegevoegd aan ons totale bewustzijn en opgenomen in het gebied van werking van onze ontwaakte kracht van de natuur.

In ons oppervlakte denkvermogen hebben we geen direct middel om zelfs andere mensen te kennen, die van onze eigen soort zijn en een zelfde geestesgesteldheid hebben en vitaal en fysiek op hetzelfde model gebouwd zijn. We kunnen een algemene kennis verkrijgen van het menselijke denkvermogen en het menselijke lichaam en het op hen toepassen met hulp van de vele constante en gewone uiterlijke tekens van de menselijke innerlijke bewegingen, waar we bekend mee zijn; deze beknopte

beoordelingen kunnen verder aangevuld worden door onze ervaringen van persoonlijk karakter en gewoonten, door instinctieve toepassing van de zelfkennis, die we hebben voor ons begrip en beoordeling van anderen, door gevolgtrekking uit spraak en gedrag, door inzicht van observatie en inzicht van sympathie. Maar de resultaten zijn altijd onvolledig en zeer frequent teleurstellend: onze gevolgtrekkingen zijn net zo vaak als niet foutieve constructies, onze interpretatie van de uiterlijke tekenen een misplaatst giswerk, onze toepassing van algemene kennis of onze zelfkennis, verbijsterd door ontwijkende factoren van persoonlijk verschil, juist ons inzicht onzeker en onbetrouwbaar. Menselijke wezens leven daarom als vreemden voor elkaar, op zijn hoogst verbonden door een erg gedeeltelijke sympathie en wederzijdse ervaring; we kennen niet genoeg, kennen niet zo goed als we onszelf kennen --- en dat zelf is weinig --- zelfs die ons nabij zijn. Maar in het subliminale innerlijke bewustzijn is het mogelijk om direct gewaar te worden van de gedachten en de gevoelens om ons heen, om hun impact te voelen, om hun bewegingen te zien; een denkvermogen en een hart lezen wordt minder moeilijk, een minder onzeker waagstuk. Er is een constante mentale, vitale, subtiel-fysieke uitwisseling gaande tussen allen, die elkaar ontmoeten of samenleven, waarvan zij zelf onbewust zijn, behalve in zover als haar invloeden en wederzijdse doordringingen hen raken als waarneembare resultaten van spraak en handeling en uiterlijk contact: voor het grootste deel is het subtiel en onzichtbaar, dat deze uitwisseling plaatsvindt; want zij handelt indirect, terwijl zij de subliminale delen aanraakt en door hen de uiterlijke natuur. Maar wanneer we bewust worden in deze subliminale delen, brengt dat ook bewustzijn van al deze interactie en subjectieve uitwisseling en wederzijdse vermenging, met het resultaat, dat we niet langer onvrijwillige onderwerpen hoeven te zijn van hun invloed en consequentie, maar kunnen accepteren of weigeren, onszelf verdedigen of isoleren. Tegelijkertijd hoeft onze handeling naar anderen niet langer onwetend of onvrijwillig te zijn en vaak onopzettelijk schadelijk; het kan een bewuste hulp zijn, een lichtende uitwisseling en een vruchtbare aanpassing, een benadering naar een innerlijke begrip of vereniging, niet zoals nu een afscheidende associatie met alleen een beperkte intimiteit of eenheid, beperkt door veel onbegrip en vaak belast of in gevaar gebracht door een massa onbegrip, van wederzijds verkeerde interpretatie en fouten.

Even belangrijk zou de verandering zijn in onze omgang met de onpersoonlijke krachten van de wereld, die ons omgeven. Deze kennen we alleen door hun resultaten, door het weinige, dat we kunnen bemachtigen van hun zichtbare handeling en

consequentie. Onder hen hebben we meestal enige kennis van de fysieke wereldkrachten, maar we leven voortdurend in het midden van een maalstroom van ongeziene mentale krachten en levenskrachten, waar we niets van weten, wij zijn zelfs niet gewaar van hun bestaan. Voor al deze ongeziene beweging en actie kan het subliminale innerlijke bewustzijn ons gewaarzijn openen, want zij heeft een kennis er van door direct contact, door innerlijke visie, door een psychische gevoeligheid; maar in het heden kan zij onze stompzinnige oppervlakkigheid en uiterlijkheid alleen verlichten door onverklaarde waarschuwingen, voorgevoelens, aantrekkingen en afstotingen, ideeën, suggesties, duistere intuïties, het weinige, dat zij er onvolmaakt door kan krijgen naar de oppervlakte. Het innerlijke wezen neemt niet alleen direct en concreet contact op met de onmiddellijke beweegredenen en beweging van deze universele krachten en voelt de resultaten van hun huidige actie, maar hij kan tot op zekere hoogte hun verdere actie voorspellen of voorzien; er is een groter vermogen in onze subliminale delen om de tijdbarrière te boven te komen, om het besef van de vibratie van komende gebeurtenissen te hebben of te voelen, van verre gebeurtenissen, zelfs om in de toekomst te kijken. Het is juist, dat deze kennis, die bij het subliminale wezen hoort, niet volledig is; want het is een mengsel van kennis en onwetendheid en zij is in staat tot foutieve zowel als ware perceptie, omdat zij niet werkt met kennis door identiteit, maar met een kennis door direct contact en dit is ook een afscheidende kennis, ofschoon zelfs intiemer in afscheiding dan wat dan ook beheerst wordt door onze oppervlakte natuur. Maar de gemengde capaciteit van de innerlijke mentale en vitale natuur voor een grotere onwetendheid zowel als voor een grotere kennis kan genezen worden door nog dieper erachter te gaan naar de psychische entiteit, die ons individuele leven en lichaam ondersteunt. Er is inderdaad een zielpersoonlijkheid, representatief voor deze entiteit, al binnen ons opgebouwd, die een fijn psychisch element naar voren brengt in ons natuurlijke wezen: maar deze fijnere factor in onze normale opmaak is nog niet dominant en heeft alleen een beperkte actie. Onze ziel is nog niet de openlijke gids en meester van ons denken en handelingen; hij is afhankelijk van de mentale, vitale, fysieke instrumenten voor zelfuitdrukking en wordt voortdurend overmeesterd door ons denkvermogen en levenskracht: maar wanneer hij er eenmaal in kan slagen om in constante verbinding met zijn eigen grotere verborgen werkelijkheid, --- en dit kan alleen gebeuren, wanneer we diep in onze subliminale delen gaan --- is hij niet langer afhankelijk, hij kan krachtig en soeverein worden, gewapend met een intrinsieke

spirituele perceptie van de waarheid van dingen en een spontane onderscheiding, die die waarheid scheidt van de valsheid van de Onwetendheid en Onbewustheid, het goddelijke en ongoddelijke onderscheidt in de manifestatie en zo de lichtende leider kan zijn van onze andere delen van de natuur. Wanneer dit gebeurt, kan er inderdaad een keerpunt zijn naar een integrale transformatie en een integrale kennis.

Dit zijn de dynamische werkingen en pragmatische waarden van de subliminale cognitie; maar wat ons aangaat in ons huidige onderzoek is om van zijn manier van handelen het exacte karakter te leren van deze diepere en grotere cognitie en hoe zij gerelateerd is tot de ware kennis. Haar hoofdkarakter is een kennis door direct contact van bewustzijn met haar object of van bewustzijn met ander bewustzijn; maar tenslotte ontdekken we, dat dit vermogen een uitkomst is van een geheime kennis door identiteit, een vertaling ervan in een afscheidend gewaarzijn van dingen. Want, zoals in het indirecte contact, dat behoort bij ons normale bewustzijn en oppervlakte cognitie, de ontmoeting of frictie van het levende wezen met het bestaan buiten de vonk van bewuste kennis ontwaakt, zo zet hier een of ander contact een preëxistente geheime kennis in beweging en brengt haar naar de oppervlakte. Want bewustzijn is een in het subject en het object en in het contact van bestaan met bestaan brengt deze entiteit de slapende kennis van dit andere zelf buiten zich aan het licht of ontwaakt het in het zelf. Maar terwijl deze preëxistente kennis opkomt in het oppervlakte denkvermogen als een verkregen kennis, rijst het in het subliminale als een gezien ding, opgevangen van binnen, herinnerd als het ware, of, wanneer het volledig intuïtief is, zelfevident voor het innerlijke gewaarzijn; of het wordt naar binnen genomen uit het aangeraakte object, maar met een onmiddellijke respons als op iets intiem herkenbaar. In het oppervlakte bewustzijn representeert kennis zichzelf als een waarheid van buiten gezien, op ons geworpen vanuit het object, of als een respons op zijn aanraking op het zintuig, een waarnemende reproductie van zijn objectieve actualiteit. Ons oppervlakte denkvermogen is genoodzaakt om zichzelf deze rekenschap te geven van zijn kennis, omdat de muur tussen zichzelf en de buitenwereld doorboord is door de poorten van het zintuig en hij kan door deze poorten het oppervlak opvangen van uiterlijke objecten, ofschoon niet wat in hen is, maar er is geen zodanige kant en klare opening tussen zichzelf en zijn eigen innerlijke wezen: omdat hij niet in staat is om te zien, wat binnen zijn diepere zelf is of het proces niet kan observeren van de kennis, die van binnen komt, heeft hij geen andere keuze dan te accepteren, wat hij ziet, het uiterlijke object, als de oorzaak van zijn kennis.

Zo representeert al onze mentale kennis zich aan ons als objectief, een waarheid, opgelegd aan ons van buitenaf; onze kennis is een reflectie of responsieve constructie, die in ons een beeld of plaatje reproduceert of een mentaal schema van iets, dat niet in ons eigen wezen is. In feite is het een verborgen diepere respons op het contact, een respons, die van binnen komt, die vandaar een innerlijke kennis opwerpt van het object, het object, dat zelf een deel is van ons grotere zelf; maar tengevolge van de dubbele sluier, de sluier tussen ons innerlijke zelf en ons onwetende oppervlakte zelf en de sluier tussen dat oppervlakte zelf en het aangeraakte object, is het alleen een onvolmaakt beeld of representatie van de innerlijke kennis, die aan de oppervlakte gevormd wordt.

Deze verwantschap, deze besloten methode van onze kennis, duister en niet evident voor onze huidige geestesgesteldheid, wordt duidelijk en evident, wanneer het subliminale innerlijke wezen haar grenzen breekt van individualiteit en, terwijl zij ons oppervlakte denkvermogen met zich draagt, het kosmische bewustzijn binnengaat. Het subliminale is gescheiden van het kosmische door een beperking door de subtielere lagen van ons wezen, zijn mentale, vitale, subtiel-fysieke lagen, juist zoals de oppervlaktenatuur gescheiden is van de universele Natuur door de grove fysieke laag, het lichaam; maar de omringende muur eromheen is transparanter, is inderdaad minder een muur, dan een omheining. Het subliminale heeft naast een formatie van bewustzijn, die zichzelf projecteert voorbij al deze lagen en een omhullende vormt, een omgevend deel van zichzelf, waardoor zij de contacten ontvangt van de wereld en gewaar kan worden van hen en omgaan met hen, voordat zij binnenkomen. Het subliminale is in staat om dit omgevende omhulsel eindeloos te verwijden en meer en meer haar zelfprojectie te vergroten in het kosmische bestaan om haar heen. Er komt een punt, waar zij helemaal door de afscheiding heen kan breken, zich met het kosmische wezen kan verenigen en identificeren, zichzelf universeel voelen, een met al het bestaan. In deze vrijheid van toegang tot het kosmische zelf en de kosmische natuur is er een grote bevrijding van het individuele wezen; hij neemt een kosmisch bewustzijn aan, wordt het universele individu. Zijn eerste resultaat, wanneer het volledig is, is de realisatie van de kosmische geest, het ene zelf, dat het universum bewoont, en deze vereniging kan zelfs een verdwijning naar voren brengen van het besef van individualiteit, een samengaan van het ego met het wereldwezen. Een ander algemeen resultaat is een volledige openheid voor de universele Energie, zodat gevoeld wordt, dat zij handelt door het denkvermogen en leven en lichaam en het besef van individuele actie vermindert. Maar

meer gewoonlijk zijn er resultaten van minder amplitude; er is een direct gewaarzijn van het universele wezen en de universele natuur, er is een grotere openheid van het denkvermogen voor het kosmische Denkvermogen en zijn energieën, voor het kosmische Leven en haar energieën, voor kosmische Materie en haar energieën. Een zeker besef van eenheid van het individu met het kosmische, een perceptie van de wereld, die gehouden wordt in iemands bewustzijn, zowel als van zijn eigen intieme opname in het bewustzijn van de wereld kan frequent worden en constant bij deze opening; een groter gevoel van eenheid met andere wezens is haar natuurlijke consequentie. Het bestaan van het kosmische Wezen wordt dan een zekerheid en een werkelijkheid en is niet langer een denkbeeldige perceptie.

Maar het kosmische bewustzijn van dingen is gebaseerd op kennis door identiteit; want de universele Geest kent zichzelf als het Zelf van allen, kent allen als zichzelf en in zichzelf, kent alle natuur als deel van zijn natuur. Hij is een met alles, dat hij bevat en kent het door die identiteit en door een omvattende nabijheid; want er is tegelijkertijd een identiteit en een erboven gaan en, terwijl er vanuit het standpunt van identiteit een eenheid is en volledige kennis, zo is er vanuit het standpunt van erboven gaan een opname en een penetratie, een omsluitende cognitie van ieder ding en alle dingen, een doordringend besef en visie van ieder ding en alle dingen. Want de kosmische Geest bewoont ieder en allen, maar er is meer dan allen; er is daarom in zijn zelfzicht en wereldzicht een scheidend vermogen, dat verhindert, dat het kosmische bewustzijn opgesloten wordt in de objecten en wezens, waarin zij verblijft: zij verblijft in hen als een allesdoordringende geest en vermogen; welke individualisatie ook plaats vindt, is passend bij de persoon of object, maar is niet bindend voor het kosmische Wezen. Hij wordt ieder ding zonder vermindering van zijn eigen groter alles bevattend bestaan. Hier is dan een grote universele identiteit, die kleinere identiteiten bevat; want welke scheidende cognitie er ook bestaat in het kosmische bewustzijn of er in binnengaat, moet gebaseerd zijn op deze dubbele identiteit en het niet tegenspreken. Als er enige noodzaak is van terugtrekken en een kennis door afscheiding plus contact, is het nog een afgescheidenheid in identiteit, een contact in identiteit; want het object, dat omsloten is, is deel van het zelf van dat wat haar bevat. Alleen wanneer een meer drastische afgescheidenheid tussenbeide komt, sluiert de identiteit zichzelf en werpt hij een mindere kennis op, direct of indirect, die niet gewaar is van zijn bron; toch is het altijd de zee van identiteit, die de golven naar de oppervlakte opwerpt of de spray van een directe of

indirecte kennis.

Dit is aan de kant van het bewustzijn; aan de kant van handeling, van de kosmische energieën, wordt gezien, dat zij bewegen in massa's, golven, stromen, terwijl zij constant wezens en objecten, bewegingen en gebeurtenissen samenstellen en ontbinden, hen binnengaan, door hen heen gaan, zichzelf in hen vormen, zichzelf van hen uitwerpen op andere wezens en objecten. Ieder natuurlijk individu is een ontvanger van deze kosmische krachten en een dynamo voor hun verspreiding; er gaat van ieder naar ieder een voortdurende stroom van mentale en vitale energieën, en deze stromen ook niet minder dan de krachten van de fysieke Natuur in kosmische golven en stromen. Deze hele actie is gesluiert voor het directe besef en kennis van ons oppervlakte denkvermogen, maar zij wordt gekend en gevoeld door het innerlijke wezen, ofschoon alleen door een direct contact; wanneer het wezen binnengaat in het kosmische bewustzijn, is hij nog wijder, inclusiever, intiemer gewaar van dit spel van kosmische krachten. Maar ofschoon de kennis dan completer is, kan de dynamisering van deze kennis alleen gedeeltelijk zijn; want terwijl een fundamentele of statische unificatie met het kosmische zelf mogelijk is, moet de actieve dynamische unificatie met de kosmische Natuur onvolledig zijn. Op het niveau van het denkvermogen en leven, zelfs met het verlies van het besef van een gescheiden zelfbestaan, moeten deze energieën juist in hun natuur een selectie door individualisatie zijn; hun actie is die van de kosmische Energie, maar de individuele formatie ervan in de levende dynamo blijft de methode van haar werking. Want juist het gebruik van de dynamo van individualiteit is om geselecteerde energieën te selecteren, te concentreren en te formuleren en hen te werpen in gevormde en gekanaliseerde stromen: de stroom van een totale energie zou betekenen, dat deze dynamo geen verder nut had, vernietigd kon worden of buiten werking gesteld; in plaats van een activiteit van het individuele denkvermogen, leven, lichaam, zou er alleen een individueel maar onpersoonlijk centrum of kanaal zijn, waardoor de universele krachten onbelemmerd en niet selectief zouden stromen. Dit kan gebeuren, maar het zou een hogere vergeestelijking inhouden, die ver het normale mentale niveau te boven gaat. In de statische overheersing van de kosmische kennis door identiteit kan het geuniversaliseerde subliminale zichzelf een voelen met het kosmische zelf en het geheime zelf van alle anderen: maar de dynamisering van die kennis zou niet verder gaan dan een vertaling van dit besef van identiteit in een groter vermogen en intimiteit van een direct contact van bewustzijn met allen, een grotere,

intiemere, krachtigere en doeltreffendere invloed van de kracht van bewustzijn op dingen en personen, een capaciteit ook van een effectieve opvang en penetratie, van een gedynamiseerde intieme visie en gevoel en andere vermogens van cognitie en handeling, die behoren bij deze grotere natuur.

In het subliminale, zelfs vergroot in het kosmische bewustzijn, krijgen we daarom een grotere kennis, maar geen volledige en oorspronkelijke kennis. Om verder te gaan en te zien wat de kennis door identiteit is in zijn zuiverheid en op welke manier en in hoeverre hij de andere vermogens van kennis voortbrengt, toestaat of gebruikt, moeten we verder gaan dan het innerlijke denkvermogen en leven en subtiel-fysieke naar de andere twee uiteinden van het subliminale, het onderbewuste ondervragen en met het superbewuste in contact komen of er in binnengaan. Maar in het onderbewuste is alles blind, een duister universalisme, zoals gezien is in het massabewustzijn, een duister individualisme, ofwel abnormaal voor ons of verkeerd gevormd en instinctief: hier in het onderbewuste is een duistere kennis door identiteit, zoals we al vinden in het Onbewuste, de basis, maar zij openbaart zichzelf en haar geheimen niet. De superieure superbewuste gebieden zijn gebaseerd op het spirituele bewustzijn, vrij en lichtend, en daar kunnen we het originele vermogen van kennis traceren en de oorsprong en het verschil waarnemen van de twee onderscheiden ordes, kennis door identiteit en gescheiden kennis.

In het allerhoogste tijdloze Bestaan zijn, zo ver als we haar kennen door reflectie in spiritueel bestaan, bestaan en bewustzijn een. We zijn gewend om bewustzijn te identificeren met zekere werkingen van geestesgesteldheid en besef en, wanneer deze afwezig zijn of verstild, spreken we van die toestand van zijn als onbewust. Maar bewustzijn kan bestaan waar geen openlijke werkingen zijn, geen tekenen, die haar openbaren, zelfs, wanneer zij teruggetrokken is van objecten en geabsorbeerd in zuiver bestaan of verwickeld in de verschijning van niet-bestaan. Zij is intrinsiek in het wezen, zelfbestaand, niet vernietigd door stilte, door nietsdoen, door versluiering of bedekking, door inerte absorptie of involutie; zij is daar in het wezen, zelfs wanneer haar toestand droomloze slaap lijkt te zijn of een blinde trance of een vernietiging van gewaarzijn of een afwezigheid. In de allerhoogste tijdloze toestand, waar bewustzijn een is met het wezen en immobiel, is het geen gescheiden werkelijkheid, maar eenvoudig en zuiver het zelfgewaarzijn inherent in het bestaan. Er is geen behoefte voor kennis, noch is er enige werking van kennis. Het wezen is zelfevident voor zichzelf: zij hoeft niet naar zichzelf te

kijken om zichzelf te kennen of te leren dat zij is. Maar als dit evident waar is voor het zuivere bestaan, is het ook waar voor het primaire Al-Bestaan; want juist zoals spiritueel Zelfbestaan intrinsiek gewaar is van zichzelf, zo is zij intrinsiek gewaar van alles, wat in haar wezen is: dit is niet door een handeling van kennis geformuleerd in een zelfbeschouwing, een zelfobservatie, maar door hetzelfde inherente gewaarzijn; het is intrinsiek al-bewustzijn van alles, wat is, door juist het feit, dat alles zichzelf is. Zo bewust van zijn tijdloze zelfbestaan is de Geest, het Wezen op dezelfde manier gewaar --- intrinsiek, absoluut, totaal, zonder enige noodzaak van kijk of handeling van kennis, omdat hij alles is, --- van Tijd-Bestaan en van alles wat in de Tijd is. Dit is het essentiële gewaarzijn door identiteit; wanneer het toegepast wordt op het kosmische bestaan, zou het een essentieel zelfevident automatisch bewustzijn betekenen van het universum door de Geest, omdat hij alles is en alles zijn wezen is.

Maar er is een andere toestand van spiritueel gewaarzijn, die voor ons een ontwikkeling lijkt te zijn van deze toestand en vermogen van zuiver zelfbewustzijn, misschien zelf een eerste afwijking, maar het is in feite normaal en intiem ervoor; want het gewaarzijn door identiteit is altijd juist de substantie van alle zelfkennis van de Geest, maar het laat in zichzelf, zonder zijn eigen eeuwige natuur te veranderen of te modificeren, een onderdanig en gelijktijdig gewaarzijn toe door opname of door bewoning. Het Wezen, de Zelfbestaande, ziet alle bestaansvormen in zijn ene bestaan; hij bevat hen allen en kent hen als wezen van zijn wezen, bewustzijn van zijn bewustzijn, vermogen van zijn vermogen, zaligheid van zijn zaligheid; hij is tegelijkertijd, noodzakelijkerwijze, het Zelf in hen en kent alles in hen door zijn doordringende inwonende zelfheid: maar toch bestaat al dit gewaarzijn intrinsiek, zelfevident, automatisch, zonder de noodzaak tot enige handeling, beschouwing of handeling van kennis; want kennis is hier geen handeling, maar een zuivere, eeuwigdurende en inherente toestand. Aan de basis van alle spirituele kennis is dit bewustzijn van identiteit en door identiteit, dat eenvoudig alles kent of er gewaar van is als zichzelf. Vertaald naar onze manier van bewustzijn wordt dit de drievoudige kennis, zo geformuleerd in de Upanishad, "Hij die alle bestaansvormen ziet in het Zelf", "Hij, die het Zelf ziet in alle bestaansvormen", "Hij in wie het Zelf alle bestaansvormen is geworden"--- opname, bewoning en identiteit: maar in het fundamentele bewustzijn is dit zien een spiritueel zelfbesef, een zien, dat zelflicht is van het wezen, geen gescheiden beschouwing of een beschouwing op het zelf, dat dat zelf in object verandert. Maar in deze fundamentele

zelfervaring kan een beschouwing van bewustzijn manifesteren, dat, ofschoon inherent mogelijk, een onvermijdelijk zelfbesloten vermogen van de geest, geen eerste actief element is van de geabsorbeerde intrinsieke zelf-lichtendheid en zelfevidentie van het allerhoogste bewustzijn. Deze beschouwing behoort bij of brengt een andere toestand binnen van het allerhoogste spirituele bewustzijn, een toestand, waarin kennis, zoals wij het kennen, begint; er is een toestand van bewustzijn en erin, intiem ervoor, is er een handeling van weten: de Geest beschouwt zichzelf, hij wordt de kenner en het gekende, op een bepaalde manier het subject en object --- of eerder het subject-object in een --- van zijn eigen zelfkennis. Maar deze beschouwing, deze kennis is nog intrinsiek, nog zelfevident, een handeling van identiteit; er is geen begin van wat we ervaren als gescheiden kennis.

Maar, wanneer het subject zich een beetje terugtrekt van zichzelf als object, dan nemen zekere tertiaire vermogens van spirituele kennis, van kennis door identiteit, hun eerste oorsprong. Er is een spirituele intieme visie, een spirituele doordringende ingang en penetratie, een spiritueel gevoel, waarin men alles ziet als zichzelf, alles voelt als zichzelf, met alles contact maakt als zichzelf. Er is een vermogen van spirituele perceptie van het object en alles wat het bevat of is, waargenomen in een omsluitende en doordringende identiteit, de identiteit zelf, die de perceptie samenstelt. Er is een spirituele conceptie, die de oorspronkelijke substantie is van het denken, niet het denken dat het onbekende ontdekt, maar dat wat het intrinsiek bekende naar buiten brengt uit zichzelf en het plaatst in zelfruimte, in een uitgebreid wezen van zelfgewaarzijn, als een object van conceptuele zelfkennis. Er is een spirituele emotie, een spiritueel besef, er is een wederzijdse vermenging van eenheid met eenheid, van wezen met wezen, van bewustzijn met bewustzijn, van heerlijkheid van wezen met heerlijkheid van wezen. Er is een vreugde van intieme afgescheidenheid in identiteit, van relaties van liefde, samengebracht met liefde in een allerhoogste eenheid, een heerlijkheid van de vele vermogens, waarheden, wezens van eeuwige eenheid, van de vormen van het Vormloze; het hele spel van het worden in het wezen fundeert haar zelfexpressie op deze vermogens van het bewustzijn van de Geest. Maar in hun spirituele oorsprong zijn deze vermogens essentieel, niet instrumenteel, niet georganiseerd, verzonnen of gecreëerd; zij zijn de lichtende zelfgeware substantie van de spirituele Identieke, die actief gemaakt zijn op zichzelf en in zichzelf, geest gemaakt zicht, de geest, vibrerend als gevoel, de geest, zelflichtend als perceptie en conceptie. Alles is in feite de kennis door

identiteit, zelfbekrachtigd, zelfbewegend in zijn veelvoudige zelfheid van een-gewaarzijn. De oneindige zelfervaring van de Geest beweegt tussen zuivere identiteit en een meervoudige identiteit, een heerlijkheid van intiem gedifferentieerde eenheid en een geabsorbeerde zelfverrukking.

Een scheidende kennis komt op, wanneer het besef van differentiatie het besef van identiteit overweldigt; het zelf neemt nog zijn identiteit waar met het object, maar duwt het spel van intieme afgescheidenheid naar haar uiterste. Eerst is er geen besef van het zelf en niet-zelf, maar alleen van het zelf en ander-zelf. Een zekere kennis van identiteit en door identiteit is er nog, maar het neigt eerst overwoekerd te worden, dan ondergedompeld, dan zo vervangen door kennis door uitwisseling en contact, dat zij dient als een secundair gewaarzijn, alsof het een resultaat was en niet langer de oorzaak van het wederzijdse contact, de nog doordringende en omhullende aanraking, de wederzijdse doordringende intimiteit van de gescheiden zelve. Uiteindelijk verdwijnt de identiteit achter de sluier en daar is het spel van wezen met andere wezens, bewustzijn met ander bewustzijn: een onderliggende identiteit is er nog, maar het wordt niet ervaren; haar plaats wordt ingenomen door een direct grijpend en doordringend contact, wederzijds vermengend, wederzijdse verandering. Door deze interactie blijft een meer of minder intieme kennis, wederzijds gewaarzijn, of gewaarzijn van het object mogelijk. Er is geen gevoel van het zelf, dat het zelf ontmoet, maar er is een wederkerigheid; er is nog geen volledige afgescheidenheid, een volledig anderszijn en onwetendheid. Dit is een verminderd bewustzijn, maar zij behoudt enig vermogen van de oorspronkelijke kennis, beperkt door verdeling, door het verlies van haar primaire en essentiële volledigheid, werkend door verdeling, dichtbijheid veroorzakend, maar geen eenheid. Het vermogen van opname van het object in het bewustzijn, van een omgevend gewaarzijn en kennis is er; maar de opname van een nu naar buiten geprojecteerd bestaan moet een element gemaakt worden van ons zelf door een verkregen of herontdekte kennis, door een verblijven van het bewustzijn op het object, een concentratie, een in bezit name ervan als een deel van het bestaan. Het vermogen van penetratie is er, maar zij heeft geen natuurlijke doordringbaarheid en leidt niet naar identiteit; zij verzamelt, wat zij kan, neemt, wat zo is verkregen en draagt de inhouden van het object van kennis naar het subject. Er kan nog een direct en doordringend contact zijn van bewustzijn met bewustzijn, dat een levendige en intieme kennis creëert, maar zij is besloten tot de punten of tot de omvang van het contact. Er is nog een direct besef, bewustzijnszicht,

bewustzijnsgevoel, dat kan zien en voelen wat in het object is, zowel als aan zijn buitenkant en oppervlakte. Er is nog een wederzijdse penetratie en wederzijdse verandering tussen wezen en wezen, tussen bewustzijn en bewustzijn, golven van denken, van gevoel, van allerlei soorten energie, die een beweging kunnen zijn van sympathie en vereniging of van oppositie en strijd. Er kan een poging zijn tot vereniging door bezit van anderen of door iemands eigen acceptatie van bezit door een ander bewustzijn of een ander wezen; of er kan een drang zijn naar vereniging door wederzijdse opname, doordringing, wederzijds bezit. Van al deze actie en interactie is de kenner door direct contact gewaar en op deze basis stelt hij zijn relaties op met wereld om hem heen. Dit is de oorsprong van kennis door direct contact van bewustzijn met haar object, wat normaal is voor ons innerlijk wezen, maar vreemd of alleen onvolmaakt bekend voor onze oppervlaktenatuur.

Deze eerste gescheiden onwetendheid is evident nog een spel van kennis, maar van een beperkte gescheiden kennis, een spel van een verdeeld wezen, dat werkt op een werkelijkheid van onderliggende eenheid en alleen een onvolmaakt resultaat bereikt of uitkomst van de besloten eenheid. Het volledige intrinsieke gewaarzijn van identiteit en de handeling van kennis door identiteit behoren bij de hogere hemisfeer van bestaan: deze kennis door direct contact is het hoofdkarakter van de hoogste suprafysieke mentale niveaus van bewustzijn, degene waarvoor ons oppervlakte wezen is ingesloten door een muur van onwetendheid; in een verminderde en meer afgescheiden vorm is zij een bezit van de minder suprafysieke niveaus van het denkvermogen; het is of het kan een element zijn in alles wat suprafysiek is. Het is de hoofdinstrumentatie van ons subliminale zelf, haar centrale middel van gewaarzijn; want het subliminale zelf of innerlijke wezen is een projectie van deze hogere niveaus om het onderbewuste te ontmoeten en zij erft het karakter van het bewustzijn van haar niveaus van oorsprong, waarmee zij intiem geassocieerd is en bij elkaar door verwantschap. In ons uiterlijke wezen zijn we de kinderen van de Onbewustheid; ons innerlijke wezen maakt ons erfgenamen van de hogere hoogten van denkvermogen en leven en geest: hoe meer we binnenwaarts openen, naar binnen gaan, naar binnen leven, ontvangen van vanbinnen, hoe meer we wegtrekken van onderwerping aan onze onbewuste oorsprong en gaan in de richting van alles wat nu superbewust is voor onze onwetendheid.

Onwetendheid wordt volledig met totale afgescheidenheid van wezen tot wezen: het directe contact van bewustzijn met bewustzijn is dan volledig gesluiert of zwaar bedekt,

zelfs ofschoon zij nog verdergaat binnen onze subliminale delen, precies zoals er ook, ofschoon geheel besloten en niet onmiddellijk in werking, de onderliggende geheime identiteit en eenheid is. Er is aan de oppervlakte een volledige afgescheidenheid, een verdeling in zelf en niet-zelf; er is de noodzaak van omgaan met het niet-zelf, maar geen direct middel van het kennen of beheersen. De Natuur creëert dan indirecte middelen, een contact door fysieke organen van besef, een penetratie van uitwendige invloeden door zenuwstromen, een reactie van het denkvermogen en zijn coördinaties, die handelen als een hulpmiddel en toevoeging aan de activiteit van de fysieke organen, --- zij allen methoden van een indirecte kennis; want het bewustzijn wordt gedwongen om af te hangen van deze instrumenten en kan niet direct handelen op het object. Aan deze middelen is een rede, intelligentie en intuïtie toegevoegd, die beslagleggen op de communicaties, die zo indirect naar hen gebracht worden, alles in orde brengen, en hun data gebruiken om zoveel kennis en beheersing en bezit te krijgen van het niet-zelf of zoveel partiële eenheid ermee als de oorspronkelijke verdeling toestaat aan het gescheiden wezen. Deze middelen zijn klaarblijkelijk onvoldoende en vaak inefficiënt, en de indirecte basis van de werkingen van het denkvermogen beïnvloedt kennis met een fundamentele onzekerheid; maar deze initiële ontoereikendheid is inherent juist in de natuur van ons materiele bestaan en van al het nog niet gebrachte bestaan, dat tevoorschijn komt uit het Onbewuste.

De Onbewustheid is een inverse reproductie van het allerhoogste superbewustzijn: zij heeft dezelfde absoluteheid van wezen en automatische actie, maar in een uitgestrekte verwikkelde trance; zij gaat verloren in zichzelf, ondergedompeld in haar eigen afgrond van oneindigheid. In plaats van een lichtende absorptie in zelfbestaan is er een duistere involutie in, de duisternis gesluierd in duisternis van de Rig Veda, *tama āsīt tamasā gūḍham*, die haar laat lijken op Niet-Bestaan; in plaats van een lumineus inherent zelfgewaarzijn is er een bewustzijn, dat ondergedompeld is in een afgrond van zelfvergetelheid, inherent in het wezen, maar niet ontwaakt in het wezen. Toch is dit verwikkelde bewustzijn nog een besloten kennis door identiteit; zij draagt in zich het gewaarzijn van alle waarheden van bestaan, verborgen in haar donkere oneindigheid en wanneer zij handelt en schept, --- maar zij handelt eerst als Energie en niet als Bewustzijn, --- wordt alles opgesteld met een de precisie en perfectie van een intrinsieke kennis. In alle materiele dingen huist een stom en verwikkeld Werkelijk-Idee, een substantiële en zelfeffectieve intuïtie, een oogloze exacte perceptie, een automatische

intelligentie, die zijn niet uitgedrukte en ongedachte concepties uitwerkt, een blind ziende zekerheid van zicht, een domme onfeilbare zekerheid van onderdrukt gevoel, dat bedekt is in ongevoeligheid, dat alles beïnvloedt, dat beïnvloed moet worden. Deze hele toestand en handeling van de Onbewuste komt zeer evident overeen met dezelfde toestand en handeling van het zuivere Superbewustzijn, maar vertaald in termen van zelfduisternis in plaats van het oorspronkelijke zelflicht. Intrinsiek in de materiele vorm zijn deze vermogens niet in bezit van de vorm, maar werken toch in haar stomme onderbewuste.

Wij kunnen in deze kennis duidelijk de stadia begrijpen van de verschijning van bewustzijn van involutie tot haar geëvolueerde verschijning, waarvan we reeds enige algemene conceptie geprobeerd hebben. Het materiele bestaan heeft alleen een fysieke, geen mentale individualiteit, maar er is een subliminale Aanwezigheid er in, de ene Bewuste in onbewuste dingen, die de werking bepaalt van de haar inwonende energieën. Wanneer, zoals bevestigd is, een materieel object de indrukken ontvangt en behoudt van de contacten van dingen er om heen en energieën ervan uitstralen, zodat een verborgen kennis gewaar kan worden van haar verleden, ons bewust kan maken van deze emanerende invloeden, moet het intrinsieke ongeorganiseerde Gewaarzijn, dat de vorm binnendringt, maar nog niet verlicht, de oorzaak zijn van deze ontvankelijkheid en deze capaciteiten. We zien van buitenaf, dat materiele objecten, zoals planten en mineralen hun vermogens, eigenschappen en inherente invloeden hebben, maar omdat er geen faculteit is of middel van communicatie, kunnen hun invloeden alleen door in contact gebracht te worden met persoon of object of door een bewust gebruik door levende wezens actief worden, --- een zodanig gebruik is de praktische kant van meer dan een menselijke wetenschap. Maar nog steeds zijn deze vermogens en invloeden attributen van het Wezen, niet van hoofdzakelijk onbepaalde substantie, zij zijn krachten van de Geest, die tevoorschijn komen door Energie uit zijn zelfgeabsorbeerde Onbewustheid. Deze eerste ruwe mechanische handeling van een inherente geabsorbeerde bewuste energie opent in de primaire vormen van het leven in submentale levensvibraties, die een verwikkelde sensatie inhouden; er is een zoeken naar groei, licht, lucht, levensruimte, een blind naar buiten voelen, dat nog intern is en begrensd binnen het immobiele wezen, niet in staat om haar instincten te formuleren, te communiceren, zichzelf te naar buiten te brengen. Een immobiliteit, die niet georganiseerd is om levende relaties te vestigen, zij verdraagt en absorbeert contacten,

legt hen onvrijwillig op, maar kan hen niet vrijwillig opleggen; de onbewustheid is nog dominant, werkt alles nog uit door de geheime verwickelde kennis door identiteit, zij heeft de oppervlakte contactuele middelen nog niet ontwikkeld van een bewuste kennis. Deze verdere ontwikkeling begint met openlijk bewust leven; wat we erin zien is het ingesloten bewustzijn, dat naar buiten strompelt naar de oppervlakte: onder de aandrang van deze strijd streeft het gescheiden levende wezen, hoe blind ook eerst en binnen nauwe grenzen, om bewuste relaties binnen te gaan met de rest van het wereldwezen buiten hem. Door het groeiende aantal contacten kan hij ontvangen en erop antwoorden en door het groeiende aantal contacten, die hij buiten zichzelf kan opzetten of opleggen om zijn behoeften en aandrangen te bevredigen, ontwikkelt het wezen van levende materie zijn bewustzijn, groeit van onbewustheid of onderbewustheid naar een beperkte gescheiden kennis.

We zien dan alle vermogens, die inherent zijn in het oorspronkelijke zelfbestaande spirituele Gewaarzijn, langzaam naar buiten worden gebracht en gemanifesteerd in dit groeiende gescheiden bewustzijn; zij zijn onderdrukte handelingen, maar ingeboren voor de geheime en verwickelde kennis door identiteit en zij komen nu trapsgewijs tevoorschijn in een vorm, die vreemd verminderd en tentatief is. Eerst komt er een ruw of gesluierd besef tevoorschijn, dat ontwikkelt in precieze gewaarwordingen, geholpen door een vitaal instinct of besloten intuïtie; dan manifesteert een perceptie van het levensdenkvermogen en achter haar rug een duister bewustzijnszicht en gevoel van dingen; emotie vibreert naar buiten en zoekt een uitwisseling met anderen; het laatste stijgt conceptie, denken, rede, die het object begrijpt en bevat naar de oppervlakte, die zijn data van kennis combineert. Maar allen zijn onvolledig, nog verminkt door de gescheiden onwetendheid en het eerste verduisterende onbewustzijn; allen zijn afhankelijk van de buitenwaartse middelen, niet bekrachtigd om in hun eigen recht te handelen: bewustzijn kan niet direct handelen op bewustzijn; er is een constructieve omhulling en penetratie van dingen door het denkvermogenbewustzijn, maar geen werkelijk bezit; er is geen kennis door identiteit. Alleen, wanneer het subliminale in staat is om aan het frontale denkvermogen en besef enige van zijn geheime activiteiten op kan leggen, die zuiver zijn en niet vertaald in de gewone vormen van mentale intelligentie, brengt een rudimentaire handeling van de diepere methoden zichzelf naar boven naar de oppervlakte; maar zulke verschijningen zijn nog een uitzondering, zij strijken over de normaliteit van onze verkregen en geleerde kennis met een aroma van het abnormale en

supernormale. Alleen door een opening naar ons innerlijke wezen of een binnengaan erin kan een direct intiem gewaarzijn toegevoegd worden aan het uiterlijke indirecte gewaarzijn. Alleen door ons ontwaken tot onze meest innerlijke ziel of superbewuste zelf kan er een begin zijn van de spirituele kennis met identiteit als haar basis, haar samenstellend vermogen, haar intrinsieke substantie.

HOOFDSTUK XI

De Grenzen van de Onwetendheid .

Iemand die denkt, dat deze wereld er is en geen andere....

*Kata Upanishad*⁶¹

Uitgebreid binnen het Oneindige, . . . zonder hoofd en zonder voeten, die zijn twee einden omsluit.⁶²

*Rig Veda*⁶³

Hij, die de kennis heeft "Ik ben Brahman" wordt al dit, dat is; maar wie dan ook een andere godheid aanbidt dan het Ene Zelf en denkt, "Ander is hij en ik ben een ander", hij weet niet.

*Brihadaranyaka Upanishad*⁶⁴

Het Zelf is viervoudig --- het Zelf van Ontwaken, dat de uiterlijke intelligentie heeft en van uiterlijke dingen geniet, is zijn eerste deel; het Zelf van de Droom, dat de innerlijke intelligentie heeft en van subtiele dingen geniet, is zijn tweede deel; het Zelf van de Slaap, verenigd, een massa intelligentie, zaligvol en dat geniet van zaligheid, is het derde deel. . . . de heer van allen, de alwetende, de innerlijke Beheersing. Dat wat niet gezien wordt, ondefinieerbaar, zelfevident in zijn eigen zelfheid, is het vierde deel: dat is het Zelf, dat is, wat gekend moet worden.

*Mandukya Upanishad*⁶⁵

⁶¹ I. 2. 6.

⁶² Hoofd en voeten, het superbewuste en het onbewuste.

⁶³ IV. I. 7,11.

⁶⁴ I. 4. 10.

⁶⁵ Verzen 2-7

Een bewust wezen, niet groter dan een duim van een mens, bevindt zich in het centrum van ons zelf; hij is meester van het verleden en het heden; . . .hij is vandaag en hij is morgen.

*Katha Upanishad*⁶⁶

HET IS nu mogelijk om deze Onwetendheid te beschouwen in haar grotere lijnen, of deze gescheiden kennis, die werkt naar identieke kennis, die onze menselijke geestesgesteldheid samenstelt en, in duisterdere vorm, al het bewustzijn, dat ontwikkeld is onder ons niveau. We zien, dat het in ons bestaat uit een opeenvolging van golven van zijn en kracht, die aandrukken van buitenaf en oprijzen van vanbinnen, die bewustzijnsmaterie worden en formuleren in een mentale cognitie en gementaliseerde gewaarwording van het zelf en dingen in de Tijd en Ruimte. Tijd presenteert zichzelf aan ons als een stroom van dynamische beweging, Ruimte als een objectief veld van inhouden voor de ervaring van dit onvolmaakt en ontwikkelend gewaarzijn. Door onmiddellijk gewaarzijn leeft het mentale wezen mobiel in de Tijd eeuwigdurend in het heden; door het geheugen bewaart hij een zeker deel van zijn ervaring van het zelf en dingen van totaal van hem wegstromen in het verleden; door denken en wil en handeling, door mentale energie, levensenergie, lichaamsenergie gebruikt hij het voor wat hij wordt in het heden en voor wat hij nog hierna moet worden; de kracht van het wezen in hem, die hem gemaakt heeft tot wat hij is, werkt om zijn worden voort te zetten, te ontwikkelen en versterken in de toekomst. Al dit onzeker behouden materiaal van zelfuitdrukking en ervaring van dingen, deze partiele kennis, die opgehoopt is in de opeenvolging van de Tijd, wordt voor hem gecoördineerd door perceptie, geheugen, intelligentie en wil om gebruikt te worden voor een altijd nieuw of altijd herhaald worden en voor de mentale, vitale, fysieke handeling, die hem helpt te groeien naar wat hij moet worden en uit te drukken wat hij al is. De huidige totaliteit van al deze ervaring van bewustzijn en uitgave van energie wordt gecoördineerd voor relatie met zijn wezen, verzameld in standvastigheid rond een egobesef, dat de gewoonte formuleert van respons van zelfervaring op de contacten van de Natuur in een vasthoudend beperkt gebied van bewust zijn. Dit egobesef geeft een eerste basis van coherentie aan wat anders een

⁶⁶ II. 1. 12,13.

snoer of massa vlietende indrukken zou kunnen zijn: alles wat zo aan gevoeld wordt, wordt gerefereerd aan een overeenkomend kunstmatig centrum van mentaal bewustzijn in het begrip, het ego-idee. Dit egobesef in de levenssubstantie en dit ego-idee in het denkvermogen onderhouden een geconstrueerd symbool van het zelf, het afgescheiden ego, dat dienst doet voor het verborgen werkelijke zelf, de geest of het ware wezen. De oppervlakte mentale individualiteit is, in consequentie, altijd egocentrisch; zelfs zijn altruïsme is een vergroting van zijn ego: het ego is wielpen, die uitgevonden is om de beweging van ons wiel van de natuur samen te houden. De noodzaak van centralisatie rond het ego gaat door totdat er niet langer behoefte is aan enig zodanig middel of inrichting, omdat er het ware zelf tevoorschijn is gekomen, het spirituele wezen, dat tegelijkertijd wiel en beweging is en dat wat alles samen houdt, het centrum en de omtrek.

Maar zo gauw we onszelf bestuderen, vinden we, dat de zelfervaring, die we zo coördineren en bewust gebruiken voor het leven, zelfs een klein deel is van ons wakende individuele bewustzijn. Wij houden alleen vast aan een zeer beperkt aantal van de mentale gewaarwordingen en percepties van het zelf en dingen, die opkomen in ons oppervlakte bewustzijn in ons voortdurende heden: van deze bewaart het geheugen weer alleen een gering deel van de vergeetachtige golf van het verleden; van de opslagen van het geheugen gebruikt onze intelligentie alleen een klein deel voor gecoördineerde kennis, gebruikt de wil een nog kleiner deel voor actie. Een nauwe selectie, een grote weigering of gereserveerdheid, een gierig-verkwistend systeem van verspilling van materie en werkeloosheid van bronnen en een krap en wanordelijk beetje nuttig gebruik en bruikbare balans lijkt de methode te zijn van de Natuur in ons bewuste worden, gelijk zoals het is in het gebied van het materiele universum. Maar dit is alleen naar het schijnt, want het zou een geheel onware rekenschap zijn om te zeggen, dat alles, dat niet op die manier bewaard is en gebruikt, vernietigd is, niets wordt en zonder invloed en tevergeefs voorbijgegaan is. Een groot deel ervan is stilletjes door de Natuur zelf gebruikt om ons te vormen en bewerkstelligt die voldoende grote massa van onze groei en wording en handeling, waarvoor ons bewuste geheugen, wil en intelligentie niet verantwoordelijk zijn. Een nog groter deel wordt gebruikt door haar als een opslag, waar zij van betreft en die zij gebruikt, terwijl wij zelf de oorsprong en herkomst van dit materiaal totaal vergeten zijn, dat we onszelf vinden gebruiken met een misleidend gevoel van schepping; want we stellen ons voor, dat we dit nieuwe materiaal van ons werk scheppen, wanneer we alleen resultaten combineren uit wat we vergeten hebben, maar wat de Natuur in ons zich heeft

herinnerd. Als we wedergeboorte toelaten als deel van haar systeem, zullen we realiseren, dat alle ervaring haar nut heeft; want alle ervaring telt in deze voortgezette opbouw en niets wordt geweigerd, behalve wat haar nut heeft uitgeput en een last zou zijn in de toekomst. Een beoordeling van wat nu verschijnt in ons bewuste oppervlak is bedrieglijk: want, wanneer we studeren en begrijpen, nemen we waar, dat alleen een weinig van haar actie en groei in ons bewust is; het overgrote deel ervan wordt onderbewust verder gedragen zoals in de rest van haar materiele leven. We zijn niet alleen wat we weten van onszelf, maar een immens meer, dat we niet kennen; onze momentane persoonlijkheid is alleen bel in de oceaan van ons bestaan.

Een oppervlakkige observatie van ons wakende bewustzijn laat ons zien, dat we van een groot deel van ons individuele wezen en worden nogal onwetend zijn; het is voor ons het Onbewuste, net zoveel als het leven van de plant, het metaal, de aarde, de elementen. Maar als we onze kennis verder dragen, het psychologische experiment en observatie voorbij hun normale grenzen duwen, vinden we hoe uitgestrekt de sfeer is van dit veronderstelde Onbewuste of dit onderbewuste in ons totale bestaan, --- het onderbewuste, dat zo lijkt en zo genoemd wordt door ons, omdat zij een besloten bewustzijn is, --- en wat een klein en fragmentarisch deel van ons wezen bedekt is door ons wakende zelfgewaarzijn. We bereiken de kennis, dat ons wakende denkvermogen en ego alleen een superpositie zijn op een ondergedompeld, een subliminaal zelf, --- want zo verschijnt dat zelf aan ons, --- of, meer accuraat, een innerlijk wezen, met een veel uitgebreidere capaciteit van ervaring; ons denkvermogen en ego zijn als de kroon en koepel van een tempel, die boven de golven uitsteken, terwijl het grote lichaam van de gebouwen ondergedompeld is onder het oppervlakte van de wateren.

Dit besloten zelf en bewustzijn is ons werkelijke of gehele wezen, waarvan het uiterlijke een deel is en een fenomeen, een selectieve formatie voor ons oppervlakte gebruik. Wij nemen alleen een klein aantal waar van de contacten van dingen, die ons raken; het innerlijke wezen neemt alles waar, dat binnenkomt en ons raakt en onze omgeving. Wij nemen alleen een deel waar van de werkingen van ons leven en wezen; het innerlijke wezen neemt zoveel waar, dat we bijna zouden kunnen veronderstellen, dat niets haar zicht ontsnapt. Wij herinneren alleen een kleine selectie van onze percepties, en van deze houden we een groot deel in een opslagplaats, waar we niet altijd onze hand kunnen leggen op wat we nodig hebben; het innerlijke wezen behoudt alles, dat zij ooit heeft ontvangen en heeft het altijd klaar bij de hand. Wij kunnen alleen zoveel van onze percepties en herinneringen in gecoördineerd begrip en kennis vormen als ons

geoefende intelligentie en mentale capaciteit kan grijpen in hun besef en appreciëren in hun relaties: de intelligentie van het innerlijke wezen heeft geen oefening nodig, maar bewaart de accurate vorm en relaties van al haar percepties en herinneringen en, --- ofschoon dit een propositie is, die als twijfelachtig beschouwd kan worden of moeilijk om toe te geven in zijn volledigheid, --- en onmiddellijk hun betekenis kan pakken, wanneer zij het niet reeds bezit, hun betekenis. En haar percepties zijn niet besloten, zoals degene van het wakende denkvermogen gewoonlijk zijn, tot de geringe verzamelingen van de fysieke zintuigen, maar strekken er ver voorbij uit en gebruiken, zoals veel soorten telepathische fenomenen getuigen, een subtiel besef, waarvan de grenzen te wijd zijn om eenvoudig vast te leggen. De relaties tussen de oppervlakte wil of impuls en de subliminale aandrang, die foutief beschreven worden als onbewust of onderbewust, zijn niet voldoende bestudeerd, behalve met betrekking tot ongebruikelijke en ongeorganiseerde manifestaties en tot zekere morbide abnormale fenomenen van het verziekte menselijke denkvermogen; maar als we onze observatie ver genoeg doorzetten, zullen we vinden, dat de cognitie en wil of impulsieve kracht van het innerlijke wezen werkelijk achter het hele bewuste worden staan; het laatste vertegenwoordigt alleen dat deel van haar geheime inspanning en prestatie, dat succesvol naar het oppervlak van ons leven rijst. Het kennen van het innerlijke wezen is de eerste stap naar een werkelijke zelfkennis.

Wanneer we deze zelfontdekking ondernemen en onze kennis vergroten van het subliminale zelf, haar zo opvatten dat zij in zich ons lagere onderbewuste en bovenste superbewuste einden opneemt, zullen we ontdekken, dat het werkelijk dit is, wat het hele materiaal levert van ons klaarblijkelijke wezen en dat onze percepties, onze herinneringen, onze bewerkstellingen van de wil en intelligentie alleen een selectie zijn van haar percepties, herinneringen, activiteiten, en relaties van wil en intelligentie; juist ons ego is alleen een mindere en oppervlakkige formulering van zijn zelfbewustzijn en zelfervaring. Het is, als het ware, de urgente zee, waaruit de golven van ons bewuste worden oprijzen. Maar wat zijn haar limieten? Hoever strekt zij uit? Wat is haar fundamentele natuur? Gewoonlijk spreken we van een onderbewust bestaan en nemen in deze term alles op wat niet in het wakende bewustzijn is. Maar het gehele of het grotere deel van het innerlijke of subliminale zelf kan bijna niet gekarakteriseerd worden door dat epitheton; want, wanneer we onderbewust zeggen, denken we dadelijk aan een duister onbewustzijn of een half-bewustzijn of anders een ondergedompeld bewustzijn

beneden en op een bepaalde manier inferieur aan en minder dan ons georganiseerde wakende gewaarzijn of, tenminste, minder in bezit van zichzelf. Maar we vinden, wanneer we naar binnen gaan, dat er ergens in ons subliminale deel, --- ofschoon niet in co-extensie ermee, omdat zij ook duistere en onwetende regionen heeft, --- een bewustzijn is, dat veel wijder, meer lichtend, meer in bezit van zichzelf en dingen is dan dat, wat waakt aan onze oppervlakte en de waarnemer is van onze dagelijkse uren; dat is ons innerlijke wezen, en dit moeten we beschouwen als ons subliminale zelf en het onderbewuste apart zetten als een inferieure, een laagst verborgen gebied van onze natuur. Op dezelfde manier is er een superbewust deel van ons totale bestaan, waarin er is wat we ontdekken als ons hoogste zelf, en dit kunnen we ook apart zetten als een hoger verborgen gebied van onze natuur.

Maar wat is dan het onderbewuste en waar begint zij en hoe is zij gerelateerd tot ons oppervlakte wezen of tot het subliminale, waarvan zij meer gepast een gebied lijkt te zijn? Wij zijn gewaar van ons lichaam en weten, dat we een fysiek bestaan hebben, er onszelf zelfs grotendeels mee identificeren, en toch zijn de meeste van haar werkingen werkelijk onderbewust voor ons mentale wezen; niet alleen neemt het denkvermogen geen deel in hen, maar, zoals we veronderstellen, heeft ons meest fysieke wezen geen gewaarzijn van haar eigen verborgen werkingen of door zichzelf van haar eigen bestaan; zij weet of eerder voelt alleen zoveel van zichzelf als verlicht wordt door het denkvermogenbesef en beschouwbaar door de intelligentie. Wij zijn gewaar van een vitaliteit, die werkt in deze lichamelijke vorm en structuur zoals in de plant of het lagere dier, een vitaal bestaan, dat ook voor het grootste deel onderbewust voor ons is, want we observeren alleen enige van haar bewegingen en reacties. Wij zijn gedeeltelijk gewaar van haar werkingen, maar op geen enkele wijze van allen of de meeste van hen, en eerder van degene, die abnormaal zijn dan degene, die normaal zijn; haar wensen dringen zichzelf krachtiger aan ons op dan haar genoegdoeningen, haar ziekten en wanordes dan haar gezondheid en haar gewoonlijke ritme, haar dood is pijnlijker voor ons dan haar leven levendig is: we weten zoveel van haar als we bewust kunnen observeren en gebruiken of zoveel als zichzelf aan ons opdringt door pijn en plezier en andere gewaarwordingen of als een oorzaak van een zenuw of fysieke reactie en verstoring, maar niet meer. We veronderstellen dienovereenkomstig, dat dit vitaal-fysieke deel van ons ook niet bewust is van haar eigen werkingen of alleen een onderdrukt bewustzijn heeft of geen bewustzijn zoals de plant of een onontwikkeld bewustzijn, zoals

het beginnende dier; zij wordt alleen bewust in zoverre zij verlicht wordt door het denkvermogen en observeerbaar door de intelligentie.

Dit is een overdrijving en een verwarring tengevolge van onze identificatie van het bewustzijn met de geestesgesteldheid en het mentale gewaarzijn. Het denkvermogen identificeert zichzelf tot op zekere hoogte met de bewegingen, die passen bij het fysieke leven en lichaam en annexeert ze tot zijn geestesgesteldheid, zodat alle bewustzijn voor ons mentaal lijkt te zijn. Maar, wanneer we ons terugtrekken, wanneer we het denkvermogen als getuige scheiden van deze delen van ons, kunnen we ontdekken, dat het leven en het lichaam --- zelfs de meest fysieke delen van het leven --- een bewustzijn van zichzelf hebben, een bewustzijn, dat past bij een duisterder vitaal en bij een lichamelijk wezen, zelfs een zodanig elementair gewaarzijn als primitieve dierlijke vormen zouden kunnen hebben, maar in ons gedeeltelijk opgenomen door het denkvermogen en tot zover gementaliseerd. Toch heeft zij niet, in haar onafhankelijke beweging, het mentale gewaarzijn, dat wij genieten; als er een denkvermogen in is, is het denkvermogen, dat verwickeld is en impliciet in het lichaam en in het fysieke leven: er is geen georganiseerd zelfbewustzijn, maar alleen een besef van actie en reactie, beweging, impuls en verlangen, behoefte, noodzakelijke activiteiten, die opgelegd worden door de Natuur, honger, instinct, pijn, ongevoeligheid en plezier. Ofschoon zodanig inferieur, heeft zij dit duistere, beperkte en automatische bewustzijn; maar, omdat zij minder in bezit is van zichzelf, leeg van wat voor ons de stempel van geestesgesteldheid is, kunnen we het rechtmatig het submentale noemen, maar niet zo rechtmatig het onderbewuste deel van ons wezen. Want, wanneer we er vanaf staan, kunnen we ons denkvermogen scheiden van zijn gewaarwordingen, we nemen waar, dat dit een zenuw en gewaarwordings- en automatische dynamische modus is van bewustzijn, een gradatie van gewaarzijn, die verschillend is van het denkvermogen: zij heeft haar eigen gescheiden reacties op contacten en is gevoelig voor hen in haar eigen vermogen van gevoel; zij is daarvoor niet afhankelijk van de perceptie en respons van het denkvermogen. Het ware onderbewuste is anders dan dit vitale of fysieke substraat; het is het Onbewuste, dat vibreert aan de grenzen van het bewustzijn, terwijl hij zijn bewegingen omhoog stuurt om veranderd te worden in bewust substantie, in zijn diepten impressies verzwelgt van voorbije ervaring als zaden van onbewuste gewoonte en hen voortdurend terugbrengt, maar vaak chaotisch, naar het oppervlaktebewustzijn, veel futiel en hachelijk materiaal naar boven stuurt, waarvan de oorsprong duister voor ons is,

in de droom, in allerlei soorten mechanische herhalingen, in onnaspeurlijke impulsen en motieven, in mentale, vitale, fysieke verstoringen en ontredningen, in domme automatische behoeften van onze duisterste delen van de natuur.

Maar het subliminale zelf heeft dit onbewuste karakter helemaal niet: zij is in volledig bezit van een denkvermogen, een levenskracht, een helder subtiel-fysiek besef van dingen. Zij heeft dezelfde capaciteiten als ons wakende wezen, een subtiel besef en perceptie, een veelomvattend uitgebreid geheugen en een intensieve selecterende intelligentie, wil, zelfbewustzijn; maar zelfs, hoewel zij van dezelfde soort zijn, zijn zij wijder, meer ontwikkeld, meer soeverein. En zij heeft andere capaciteiten, die degene overtreffen van ons sterfelijke denkvermogen door een vermogen van direct gewaarzijn van het wezen, of zij nu handelt in zichzelf of gekeerd is naar haar object, dat sneller kennis bereikt, sneller effectiviteit van wil, dieper in begrip en genoegdoening van impuls. Ons oppervlakte denkvermogen is bijna geen ware geestesgesteldheid, zo verward, gebonden, gehinderd, geconditioneerd als hij is door het lichaam en het lichamelijke leven en de beperkingen van het zenuwstelsel en de fysieke organen. Maar het subliminale zelf heeft een ware geestesgesteldheid, dat superieur is aan deze beperkingen; zij gaat uit boven het fysieke denkvermogen en fysieke organen, ofschoon zij gewaar is van hen en hun werkingen en, inderdaad, grotendeels hun oorzaak of schepper is. Zij is alleen onbewust in de zin, dat zij niet alles of het meeste van zichzelf naar de oppervlakte brengt, zij werkt altijd achter de sluier: zij is eerder een geheim interbewuste en omgevend bewustzijn dan een onderbewuste; want zij omgeeft de uiterlijke natuur net zoveel als dat zij haar ondersteunt. Deze omschrijving is zonder twijfel het meeste waar voor de diepere delen van het subliminale; in andere lagen van haar dicht bij onze oppervlakte is er een meer onwetende actie en degene, die, terwijl zij van binnen doordringen, pauzeren in de zones van mindere coherentie of in het Niemandsland tussen het subliminale en de oppervlakte, zouden in veel begoocheling en verwarring kunnen vallen: maar ook dat, ofschoon onwetend, is niet van de natuur van het onderbewuste; de verwarring van deze intermediaire zones heeft geen verwantschap met het Onbewuste.

Wij zouden dan kunnen zeggen, dat er drie elementen zijn in de totaliteit van ons wezen: er is het submentale en het onderbewuste, dat aan ons verschijnt, alsof zij onbewust was, terwijl zij de materiele basis bevat en een goed deel van ons leven en lichaam; er is het subliminale, dat het innerlijke wezen bevat, dat in zijn totaliteit het

innerlijke denkvermogen, innerlijke leven, innerlijke fysieke inneemt met de ziel of de psychische entiteit, die hen ondersteunt; er is dit wakende bewustzijn, dat het subliminale en onderbewuste opgooien aan de oppervlakte, een golf van hun geheime drang. Maar zelfs dit is geen adequate rekenschap van wat we zijn; want er is niet alleen iets diep van binnen achter ons normale zelfgewaarzijn, maar ook iets hoog erboven: dat is ook onszelf, anders dan onze oppervlakte mentale persoonlijkheid, maar niet buiten ons ware zelf; dat is ook een landschap van onze geest. Want het juiste subliminale is niet meer dan het innerlijke wezen op het niveau van de Kennis-Onwetendheid, lichtend, krachtig en inderdaad uitgebreid voorbij de arme conceptie van ons wakende denkvermogen, maar nog niet het allerhoogste of de hele betekenis van ons wezen, niet zijn uiteindelijke mysterie. Wij worden gewaar, in een zekere ervaring, van een gebied van superbewust zijn voor al deze drie, ook gewaar van iets, een allerhoogste hoogste Werkelijkheid, die hen onderhoudt en hen allen te bovengaat, waarover de mensheid vaag spreekt als Geest, God, de Overziel: van deze superbewuste gebieden krijgen we bezoeken en in ons hoogste wezen neigen we naar hen en naar die allerhoogste Geest. Er is dan in ons totale gebied van bestaan een superbewustzijn zowel als een onderbewustzijn en een onbewustzijn, dat ons subliminale en ons wakende zelf overwelt en misschien omsluit, maar onbekend is voor ons, klaarblijkelijk onverkrijgbaar en niet communiceerbaar.

Maar met de uitbreiding van onze kennis ontdekken we wat deze geest of overziel is: het is uiteindelijk ons eigen hoogste diepste meest uitgestrekte Zelf, hij is klaarblijkelijk op zijn hoogtepunten of door reflectie in onszelf, wanneer Sachchidananda ons en de wereld schept door het vermogen van Zijn goddelijke Kennis-Wil, spiritueel, supramentaal, waarheidbewust, oneindig. Dat is het werkelijke Wezen, Heer en Schepper, die, als het Kosmische Zelf, gesluierd in Denkvermogen en Leven en Materie, is neergedaald in dat, wat we het Onbewuste noemen en stelt zijn onderbewuste bestaan samen en richt het door Zijn supramentale wil en kennis, is opgestegen uit het Onbewuste en verblijft in het innerlijke wezen, terwijl hij zijn subliminale bestaan samenstelt en richt door dezelfde wil en kennis, heeft uit het subliminale wezen ons oppervlakte bestaan opgeworpen en verblijft er heimelijk in, terwijl hij met hetzelfde allerhoogste licht en meesterschap haar struikelende en aftastende bewegingen overziet. Als het subliminale en onderbewuste vergeleken zouden kunnen worden met een zee, die golven opgooit op ons oppervlakte mentale bestaan, dan zou het superbewuste vergeleken kunnen worden met een ether, die de bewegingen van de zee en haar golven

samenstelt, bevat, overspant, bewoont, en bepaalt. Daar in deze hoogste ether zijn we inherent en intrinsiek bewust van ons zelf en geest, niet zoals hier beneden door een reflectie in een stil denkvermogen of door acquisitie van de kennis van een verborgen Wezen binnen ons; er door, door die ether van superbewustzijn kunnen we overgaan naar een allerhoogste status, kennis en ervaring. Van dit superbewuste bestaan, waardoor we de hoogste status van ons werkelijke, ons allerhoogste Zelf bereiken, zijn we normaal zelfs onwetender dan van de rest van ons wezen; toch worstelt ons wezen, dat tevoorschijn komt uit de involutie in Onbewustheid, om te ontwikkelen in de kennis ervan. Deze beperking tot ons oppervlaktebestaan, deze onbewustheid van ons hoogste als van ons meest innerlijke zelf is onze eerste, onze hoofdonwetendheid.

We bestaan oppervlakkig door een wording in de Tijd; want hier weer, uit dat worden in de Tijd, is het oppervlaktedenkvermogen, dat we onszelf noemen, onwetend van het hele lange verleden en de lange toekomst, alleen gewaar van het kleine leven, die hij herinnert en zelfs niet alles ervan; want veel ervan wordt verloren aan zijn observatie, veel aan zijn geheugen. Wij geloven gaarne, --- door de eenvoudige en dwingende, maar onvoldoende reden, dat we niet herinneren, niet waargenomen hebben, over niets anders geïnformeerd zijn, --- dat we eerst tot bestaan zijn gekomen door onze fysieke geboorte in dit leven en zullen ophouden te bestaan door de dood van dit lichaam en het ophouden van deze korte fysieke activiteit. Maar terwijl dit waar is voor onze fysieke geestesgesteldheid en fysieke vitaliteit, ons lichamelijke omhulsel, want zij zijn samengesteld bij onze geboorte en opgelost bij de dood, is het niet waar voor onze werkelijke wording in de Tijd. Want ons werkelijke zelf in de kosmos is de Superbewuste, die het subliminale zelf wordt en dit klaarblijkelijke oppervlakte zelf opwerpt om het korte en beperkte deel af te handelen, dat aan hem toegekend is tussen geboorte en dood als een huidige levende en bewuste zelfformatie van het wezen in de substantie van een wereld van onbewuste Natuur. Het ware wezen, dat we zijn, sterft niet meer bij het ophouden van een leven dan de acteur op houdt te bestaan, wanneer hij een van zijn stukken beëindigd heeft of als de dichter, wanneer hij iets van zichzelf uitgegoten heeft in een van zijn gedichten; onze sterfelijke persoonlijkheid is alleen een zodanige rol of een zodanige creatieve zelfuitdrukking. Of we nu al of niet de theorie accepteren van de vele geboorten van dezelfde ziel of psychisch wezen in verscheidene menselijke lichamen op de aarde, het is zeker dat onze wording in de Tijd ver terug gaat in het verleden en ver voortduurt in de toekomst. Want noch de superbewuste noch het subliminale kan beperkt

worden door enkele momenten van de Tijd: de ene is eeuwig en Tijd is alleen en van zijn modi; voor de andere, voor het subliminale, is het een oneindig veld van verscheidene ervaringen en juist het bestaan van het wezen vooronderstelt het hele verleden voor zichzelf en op gelijke wijze de hele toekomst. Toch weet ons denkvermogen van dit verleden, dat alleen ons huidige wezen verklaart, wanneer het kennis genoemd kan worden, alleen dit actuele fysieke bestaan en haar herinneringen: van de toekomst, die alleen de constante trend van ons worden verklaart, weet hij niets. Wij zijn zo gefixeerd in de ervaring van onze onwetendheid, dat we er zelfs op staan dat de ene alleen gekend kan worden door haar overblijfselen en de ander niet gekend kan worden, omdat de toekomst er nog niet is en het verleden niet langer bestaand; toch zijn zij allebei hier in ons, het verleden, verwickeld en actief, de toekomst klaar om te ontwikkelen in de continuïteit van de geheime geest. Dit is een andere beperkende en frustrerende onwetendheid.

Maar zelfs hier eindigt de zelfonwetendheid van de mens niet; want hij is niet alleen onwetend over zijn superbewuste Zelf, van zijn subliminale zelf, van zijn onderbewuste zelf, hij is onwetend over zijn wereld waarin hij tegenwoordig leeft, die voortdurend op hem en door hem handelt en waarop en waardoor hij moet handelen. En het stempel van zijn onwetendheid is, dat hij haar beschouwt als iets nogal afgescheiden van hem, als niet-zelf, omdat zij anders is dan zijn individuele natuurformatie en zijn ego. Zo denkt hij ook, wanneer hij tegenover zijn superbewuste Zelf staat, er eerst over als iets nogal anders dan hij, een uitwendige, een extrakosmische God; wanneer hij tegenover zijn subliminale zelf staat en er gewaar van wordt, lijkt het voor hem eerst een andere grotere persoon of een ander bewustzijn dan zijn eigen, die hem kan ondersteunen en begeleiden. Van de wereld beschouwt hij alleen een kleine zeepbel, zijn leven en lichaam, als zichzelf. Maar wanneer we ons subliminale bewustzijn binnengaan, vinden we, dat zij zichzelf uitbreidt om evenredig te zijn met haar wereld; wanneer we ons superbewuste Zelf binnengaan, vinden we, dat de wereld alleen zijn manifestatie is en dat alles in hem de Ene is, alles er in is ons zelf. We zien, dat er een ondeelbare Materie is, waarvan ons lichaam een knoop is, een ondeelbaar Leven, waarvan ons leven een werveling is, een ondeelbaar Denkvermogen, waarvan ons denkvermogen een ontvangend en opnemend, vormend of vertalend en zendend station is, een ondeelbare Geest, waarvan onze ziel en individuele wezen een deel zijn of een manifestatie. Het egobesef, dat de verdeling omklemt en waar in de onwetendheid, die we oppervlakkig

zijn, zijn vermogen vindt om de sterke, ofschoon altijd doordringbare muren te onderhouden, die hij gecreëerd heeft als zijn eigen gevangenis. Het ego is de meest formidabele van de knopen, die ons aan de Onwetendheid gebonden houdt.

Zoals we onwetend zijn van ons bestaan in de Tijd, behalve de kleine stonde, die we herinneren, zo zijn we onwetend van onszelf in de Ruimte, behalve de kleine reikwijdte, waarvan we mentaal en zintuiglijk bewust zijn, het enkele lichaam, dat daar beweegt en het denkvermogen en leven, die ermee geïdentificeerd zijn, en we beschouwen de omgeving als een niet-zelf, waar we mee om moeten gaan en gebruiken: deze identificatie en deze conceptie vormen het leven van het ego. Ruimte is volgens een gezichtspunt alleen de coëxistentie van dingen of van zielen; de Shankya bevestigt de pluraliteit van zielen en hun onafhankelijke bestaan, en hun coëxistentie is dan alleen mogelijk door de eenheid van Natuurkracht, hun veld van ervaring, Prakriti: maar, zelf als we dit toegeven, is de coëxistentie er en het is uiteindelijk coëxistentie in een Wezen. Ruimte is de zelfopvattende extensie van dat ene Wezen; het ene spirituele Bestaan maakt het veld zichtbaar van de beweging van haar Bewuste-Kracht in haar eigen zelf als Ruimte. Omdat die Bewuste-Kracht zich concentreert in veelvoudige lichamen. levens, denkvermogens en de ziel heerst over een van hen, is daarom onze geestesgesteldheid hierin geconcentreerd en beschouwt dit als zichzelf en alle rest als niet-zelf, juist zoals hij zijn ene leven, waarop hij zich concentreert door een overeenkomstige onwetendheid als zijn hele term van bestaan, afgesneden beschouwt van het verleden en de toekomst. Toch kunnen we onze geestesgesteldheid niet werkelijk kennen zonder het ene Denkvermogen te kennen, onze eigen vitaliteit zonder het ene Leven te kennen, ons eigen lichaam zonder de ene Materie te kennen; want niet alleen wordt hun natuur bepaald door de natuur daarvan, maar daardoor worden hun activiteiten op ieder moment beïnvloed en bepaald. Maar, met deze hele zee van zijn, die op ons instroomt, nemen we niet deel aan haar bewustzijn, maar weten we er alleen zoveel van als gebracht kan worden in de oppervlakte van onze denkvermogens en daar gecoördineerd. De wereld leeft in ons, denkt in ons, vormt zichzelf in ons; maar we stellen ons voor, dat wij het zijn, die leven, denken, gescheiden worden door onszelf en voor onszelf. Zoals we onwetend zijn van ons tijdloze, van ons superbewuste, van onze subliminale en onderbewuste zelve, zo zijn we onwetend van ons universele zelf. Dit redt ons alleen, omdat het onze een onwetendheid is, die vol is van de impuls en onweerstaanbaar, eeuwig streeft, door juist de wet van haar wezen naar de realisatie

van zelfbezit en zelfkennis. Een veelzijdige Onwetendheid, die streeft om een alles omarmende Kennis te worden, is de definitie van het bewustzijn van de mens, het mentale wezen, --- of, van een andere kant bekeken, zouden we op gelijke wijze kunnen zeggen, dat een beperkt gescheiden gewaarzijn van dingen streeft om een integraal bewustzijn en een integrale Kennis te worden.

HOOFDSTUK XII

De Oorsprong van de Onwetendheid.

Door energetisatie van bewustzijn⁶⁷ wordt Brahman van massa voorzien; daaruit wordt Materie geboren en uit Materie Leven en Denkvermogen en de werelden.

*Mundaka Upanishad.*⁶⁸

Hij verlangde, “Mag ik Velen zijn”, hij concentreerde in Tapas, door Tapas schiep hij de wereld; scheppend ging hij erbinnen; binnengaand werd hij de bestaande en voorbij het bestaande, hij werd de uitgedrukte en de onuitgedrukte, hij werd kennis en onwetendheid, hij werd waarheid en valsheid: hij werd de waarheid, zelfs al dit, wat dat ook is. “Die Waarheid” noemen zij hem.

*Taittiriya Upanishad.*⁶⁹

Energetisatie van bewustzijn⁷⁰ is Brahman.

*Taittiriya Upanishad.*⁷¹

HET WORDT noodzakelijk en mogelijk, nu zoveel gefixeerd is, om het probleem van

⁶⁷ Tapas.

⁶⁸ I. 1. 8.

⁶⁹ II. 6.

⁷⁰ Tapas.

⁷¹ III. 2-5.

de Onwetendheid van dichtbij te beschouwen vanuit het gezichtspunt van haar pragmatische oorsprong, het proces van bewustzijn, dat haar tot bestaan bracht. Op de basis van een integrale Eenheid als de waarheid van bestaan moeten we het probleem beschouwen en zien hoever de verschillende mogelijke oplossingen op deze basis van toepassing zijn. Hoe kon deze veelvoudige onwetendheid of deze nauwe zelfbeperkende en gescheiden kennis opkomen en in actie komen of zichzelf in beweging houden in een absoluut Wezen, dat absoluut bewustzijn moet zijn en daarom niet onderworpen kan worden aan onwetendheid? Hoe is zelfs een klaarblijkelijke verdeling effectief in werking gesteld en in voortgang gehouden in het Ondeelbare? Het Wezen, integraal een, kan niet onwetend zijn over zichzelf; en sinds alle dingen zichzelf zijn, bewuste modificaties, determinaties van zijn wezen, kan hij ook niet onwetend zijn van dingen, van hun ware natuur, van hun ware actie. Maar ofschoon we zeggen, dat we Dat zijn, dat de Jivatman of het individuele zelf geen ander is dan de Paramatman, geen ander dan het Absolute, zijn we toch zeker onwetend over zowel onszelf als over dingen, van waaruit deze contradictie resulteert, dat wat juist in zijn kern niet in staat moet zijn tot onwetendheid, is er toch tot in staat, en heeft er zichzelf in ondergedompeld door een of andere wil van zijn wezen of een of andere noodzaak of mogelijkheid van zijn natuur. Wij vergemakkelijken de moeilijkheid niet, wanneer we pleiten, dat het Denkvermogen, dat de zetel is van onwetendheid, een ding van Maya is, niet bestaand, niet Brahman, en dat Brahman, het Absolute, het enkele Bestaan op geen enkele manier aangeraakt kan worden door de onwetendheid van het denkvermogen, dat onderdeel is van het illusoire wezen, Asat, het niet-bestaan. Dit is een ontsnapping, die niet open voor ons is, wanneer we een integrale Eenheid toegeven: want dan is het evident, dat, bij het maken van een zo radicale onderscheiding en het tegelijkertijd het laten vervallen door het illusoir te noemen, we de magie gebruiken of Maya van gedachte en woord om voor ons het feit te verbergen, dat we de Eenheid van de Brahman verdelen en ontkennen; want we hebben twee tegengestelde vermogens opgericht, Brahman, niet in staat tot illusie en zelfillusoir Maya, en hen omhoog gegooid in een onmogelijke eenheid. Als Brahman het enkele bestaan is, kan Maya niets anders zijn dan een vermogen van Brahman, een kracht van zijn bewustzijn of een resultaat van zijn wezen; en als de Jivatman, een met Brahman, onderworpen is aan zijn eigen Maya, is de Brahman er in onderworpen aan Maya. Maar dit is intrinsiek of fundamenteel niet mogelijk: de onderwerping kan alleen een submissie zijn van iets in de Natuur aan een actie van de Natuur, die deel is van de bewuste en vrije beweging van de Geest in dingen, een spel van zijn eigen zelfmanifesterende

Alwetendheid. Onwetendheid moet deel zijn van de beweging van de Ene, een ontwikkeling van zijn bewustzijn, die willens en wetend aangepast is, waaraan hij niet met klem aan onderworpen is, maar die hij gebruikt voor zijn kosmische doeleinde.

Het staat niet open voor ons om af te komen van de hele moeilijkheid door te zeggen dat de Jivatman en de Allerhoogste niet een zijn, maar eeuwig verschillend, de ene onderworpen aan onwetendheid, de ander absoluut in wezen en bewustzijn en daarom in kennis; want dit spreekt de allerhoogste ervaring tegen en de hele ervaring van eenheid in het wezen, welk verschil er ook is in de actie van de Natuur. Het is gemakkelijker om het feit van eenheid te accepteren in het verschil, dat zo evident is en doordringend in al het bouwen van het universum en onszelf tevreden te stellen met de verklaring, dat we een zijn, maar toch verschillend, een in essentieel wezen, en daarom in essentiële natuur, verschillend in zielvorm en daarom in actieve natuur. Maar daarmee verklaren we alleen het feit, terwijl we de moeilijkheid, omhoog gebracht door het feit, onopgelost laten, hoe dat wat in de essentie van haar wezen behoort tot de eenheid van het Absolute en er daarom een mee zou moeten zijn en met alles in bewustzijn, verdeeld raakt in haar dynamische vorm van het zelf en in haar activiteit en onderworpen aan Onwetendheid. Er moet ook opgemerkt worden, dat de verklaring niet helemaal waar zou zijn, omdat het mogelijk is voor de Jivatman om binnen te gaan in eenheid met de actieve natuur van de Ene en niet alleen in een statische essentiële eenheid. Of we kunnen de moeilijkheid ontsnappen door te zeggen, dat er voorbij en boven het bestaan en haar problemen de Onkenbare is, die voorbij en boven onze ervaring is, en dat de actie van Maya al begonnen is in de Onkenbare voor de wereld begon en daarom zelf onkenbaar is en onverklaarbaar in haar oorzaak en haar oorsprong. Dit zou een soort idealistisch als tegengesteld aan een materialistisch Agnosticisme zijn. Maar alle Agnosticisme is onderworpen aan deze tegenwerping, dat zij niets meer zou kunnen zijn dan onze weigering om te weten, een te bereidwillige omarming van een klaarblijkelijke en huidige beperking of inperking van het bewustzijn, een besef van impotentie, die toegestaan zou kunnen zijn aan de onmiddellijke beperkingen van het denkvermogen, maar niet aan de Jivatman, die een is met de Allerhoogste. De Allerhoogste moet zichzelf zeker kennen en de oorzaak van onwetendheid, en daarom heeft de Jivatman geen grond te wanhopen voor enige kennis of zijn capaciteit te ontkennen om de integrale Allerhoogste te kennen en de oorspronkelijke oorzaak van zijn eigen huidige onwetendheid.

De Onkenbare, als het helemaal zo is, zou een allerhoogste toestand kunnen zijn

van Sachchidananda voorbij onze hoogste concepties van bestaan, bewustzijn en zaligheid; dit werd evident bedoeld met Asat, de Niet-Bestaande van de Taittiriya Upanishad, die er alleen was in het begin en waaruit het bestaande geboren is en het zou mogelijk ook het meest innerlijke besef kunnen zijn van het Nirvana van de Buddha: want de oplossing van onze huidige toestand door Nirvana kan zelfs een reiken zijn naar een of andere hoogste toestand voorbij alle notie of zelfs ervaring van zelf, een onuitsprekelijke bevrijding van ons besef van bestaan. Of het zou de absolute en ongeconditioneerde zaligheid van de Upanishad zijn, die voorbij expressie en voorbij begrip is, omdat het voorbijgaat aan alles wat we kunnen bevatten of beschrijven als bewustzijn en bestaan. Dit is het besef, waarin we het al geaccepteerd hebben; want de acceptatie bindt ons alleen aan een weigering om een grens op te leggen aan de opstijging van het Oneindige. Of, als het dit niet is, als het iets nogal verschillend is van het bestaan, zelf van een ongeconditioneerd bestaan, moet het het absolute Niet-Wezen of the nihilistische denker zijn.

Maar uit de absolute Nietsheid kan niets komen, zelfs niet iets hoofdzakelijk ogenschijnlijk, zelfs geen illusie; en als het absolute Niet-bestaan dat niet is, dan kan het alleen een absolute eeuwige ongerealiseerde Potentie zijn, een enigmatische nul van het Oneindige, waaruit relatieve potenties op elk moment tevoorschijn kunnen komen, maar alleen sommigen slagen er werkelijk in om tevoorschijn te komen in fenomenaal bestaan. Uit dit Niet-bestaan kan alles opkomen, en er is geen mogelijkheid om te zeggen wat of waarom; het is voor alle praktische doeleinden een zaad van absolute chaos waaruit door een of ander gelukkig --- of eerder ongelukkig --- toeval de orde van het universum tevoorschijn is gekomen. Of we zouden kunnen zeggen, dat er geen werkelijke orde is in het universum; wat we als zodanig nemen is een hardnekkige gewoonte van de zintuigen en het leven en een fictie van het denkvermogen en het is nutteloos om te zoeken naar een uiteindelijke reden van dingen. Uit een absolute chaos kan iedere paradox en absurditeit geboren worden, en de wereld is een zodanige paradox, een mysterieuze som van tegengestelden en puzzels of, kan het zijn, in effect, zoals sommigen gevoeld of gedacht hebben, een ontzaglijke fout, een monsterachtig, een oneindig delirium. Van een zodanig universum kan geen absolute Bewustzijn en Kennis, maar een absolute Onbewustheid en Onwetendheid de bron zijn. Alles kan waar zijn in een zodanige kosmos: alles kan geboren worden uit niets; het denkende mentale zou alleen een ziekte kunnen zijn van niet denkende Kracht of onbewuste Materie; de dominante orde, die we veronderstellen te bestaan volgens de waarheid van dingen, kan in werkelijkheid de

mechanische wet zijn van een eeuwige zelfonwetendheid en niet de zelfevolucie van een allerhoogste zelfregelende bewuste Wil; eeuwigdurend bestaan zou een constant fenomeen kunnen zijn van een eeuwig Niets. Alle opinies over de oorsprong van dingen worden van een gelijke kracht, omdat allen gelijkelijk geldig zijn of ongeldig; want alles wordt gelijkelijk mogelijk, waar er geen zeker beginpunt is en geen verzekeraar doel van de revoluties van het worden. Al deze opinies zijn gehouden door het menselijke denkvermogen en in alles is er nut geweest, zelfs als we hen als fouten beschouwen; want fouten zijn toegestaan voor het denkvermogen, omdat zij de deur openen naar de waarheid, negatief door de tegengestelde fouten te vernietigen, positief door een element voor te bereiden in een nieuwe constructieve hypothese. Maar, te ver doorgedrukt, leidt deze kijk op dingen naar de negatie van het hele doel van filosofie, die naar kennis zoekt en niet naar chaos en die zichzelf niet kan vervullen als het laatste woord van kennis het Onkenbare is, maar alleen als het iets is, om de woorden van de Upanishad te gebruiken, waar, als het gekend is, alles gekend is. Het Onkenbare --- niet absoluut onkenbaar, maar voorbij de mentale kennis, --- kan alleen een hogere graad zijn in de intensiteit van het wezen van dat iets, een graad voorbij het meest verhevene hoogtepunt, dat verkrijgbaar is door mentale wezens, en, wanneer als zij gekend werd, zoals zij gekend moet worden door zichzelf, zou die ontdekking niet helemaal vernietigen, wat ons gegeven is door onze allerhoogst mogelijke kennis, maar het eerder dragen naar een hogere vervulling en een grotere waarheid van wat zij al verkregen heeft door zelfvisie en zelfervaring. Dit iets dan, een Absolute, dat zo gekend kan worden, dat alle waarheden er in en er door kunnen zijn en daar hun verzoening vinden, moeten we ontdekken als ons beginpunt en houden als onze constante basis van denken en zien en erdoor een oplossing vinden van het probleem; want alleen Dat kan in zich een sleutel dragen voor de paradoxen van het universum.

Dit iets is, zoals de Vedanta er op staat en zoals wij er helemaal op gestaan hebben, in haar manifeste natuur Sachchidananda, een drie-eenheid van absoluut bestaan, bewustzijn en zaligheid. Vanuit deze oerwaarheid moeten we beginnen bij het benaderen van het probleem en het is dan evident, dat de oplossing gevonden moet worden in een handeling van het bewustzijn, die zich manifesteert als kennis en toch die kennis op een zodanige manier beperkt, om het fenomeen van Onwetendheid te creëren, --- en omdat de Onwetendheid een fenomeen is van de dynamische handeling van Kracht van Bewustzijn, geen essentieel feit, maar een creatie, een consequentie van die handeling,

is het vruchtbaar om deze Kracht van het Bewustzijn in ogenschouw te nemen. Absoluut bewustzijn is in haar natuur absoluut vermogen; de natuur van Chit is Shakti: Kracht van Shakti, geconcentreerd en gestimuleerd voor cognitie of voor handeling in een realiserend effectief of scheppend vermogen, het vermogen van het bewuste wezen, dat blijft rusten op zichzelf en, als het ware, door de hitte van zijn incubatie⁷² het zaad en ontwikkeling van alles wat er in is, naar buiten brengt, om de taal te gebruiken, die geschikt is voor onze denkvermogens, van al zijn waarheden en potenties, heeft het universum geschapen. Wanneer we ons eigen bewustzijn onderzoeken, zullen we zien, dat dit vermogen van haar energie, dat zich toepast op haar onderwerp, werkelijk de meest positieve dynamische kracht is, die zij heeft; daardoor bereikt zij al haar kennis en haar handeling en haar creatie. Maar voor ons zijn er twee objecten, waarop de dynamiek van binnen kan handelen, onszelf, de innerlijke wereld, en anderen, ofwel schepsels of dingen, de uiterlijke wereld om ons heen. Voor Sachchidananda gaat dit onderscheid met zijn effectieve en operationele consequenties niet op dezelfde manier op als voor ons, omdat alles hemzelf is en er is geen zodanige verdeling als wij maken door de beperkingen van ons denkvermogen. Ten tweede is in ons alleen een gedeelte van de kracht van ons wezen geïdentificeerd met onze vrijwillige handeling, met onze wil, in beslag genomen door mentale of andere activiteit, de rest is voor onze oppervlakte mentale gewaarzijn onvrijwillig in haar handeling of onderbewust of superbewust, en uit deze verdeling komt ook een groot aantal belangrijke praktische consequenties tevoorschijn: maar in Sachchidananda zijn deze verdeling en haar consequenties ook niet van toepassing, omdat alles zijn ene ondeelbare zelf is en alle handeling en resultaat zijn bewegingen van zijn ene ondeelbare wil, zijn bewustzijnskracht in dynamische operatie. Tapas is de natuur van handeling van zijn bewustzijn als van het onze, maar het is de integrale Tapas van een integraal bewustzijn in een ondeelbaar Bestaan.

⁷² Tapas betekent letterlijk hitte, naderhand elke soort energetisatie, ascese, soberheid van bewuste kracht, die handelt op zichzelf of op zijn object. De wereld werd gecreëerd door Tapas in de vorm, zegt het oude beeld, van een ei, dat, toen het gebroken werd, weer door Tapas, hitte van incubatie van bewuste kracht, Purusha tevoorschijn bracht, de Ziel in de Natuur, zoals een vogel uit het ei. Men kan beschouwen, dat de gebruikelijke vertaling van het woord *tapasyā* in Engelse boeken, “boetedoening”, nogal misleidend is --- het idee van boetedoening kwam bijna niet binnen in de soberheden, die gepraktiseerd werden door Indiase asceten. Noch was versterving van het lichaam de essentie van zelfs de meest strenge en zelfkwellende soberheden; het doel was eerder een voorbijgaan aan de greep van de lichamelijke natuur op het bewustzijn of anders een supernormale energetisatie van het bewustzijn en wil om een of ander spiritueel of ander object te verkrijgen.

Maar hier kan een vraag opkomen, omdat er een passiviteit is in het Bestaan en in de Natuur, zowel als een activiteit, immobiele toestand, zowel als beweging, wat de plaats en rol is van deze Kracht, dit vermogen en haar concentratie met betrekking tot een toestand, waar geen spel van energie is, waar alles immobiel is. In onszelf associëren we gewoonlijk onze Tapas, onze bewuste kracht, met actief bewustzijn, met energie in spel en in interne en externe handeling en beweging. Dat wat passief in ons is, produceert geen handeling of alleen een onvrijwillige en mechanische handeling, en we associëren het niet met onze wil en bewuste kracht; toch, omdat daar ook de mogelijkheid is van handeling of de verschijning van een automatische activiteit, moet zij tenminste een passieve responsieve of automatische bewuste kracht in zich hebben; of er is in haar ofwel een heimelijke positieve of een negatieve en inverse Tapas. Het kan ook zijn, dat er een grotere, bewuste kracht, vermogen of wil zijn in ons wezen, die onbekend aan ons is, die achter deze onvrijwillige handeling staat, --- wanneer geen wil dan tenminste een of andere soort kracht, die zelf handeling initieert of anders antwoordt op de contacten, suggesties, stimulaties van de Universele Energie. In de Natuur weten we ook dat stabiele, inerte of passieve dingen nog onderhouden worden in hun energie door een geheime en onophoudelijke beweging, een energie in actie, die de klaarblijkelijke immobiliteit ophoudt. Ook hier dan is alles het gevolg van de aanwezigheid van Shakti, van de actie van haar vermogen in concentratie, haar Tapas. Maar voorbij dit, voorbij dit relatieve aspect van toestand en bewegingskracht, vinden we, dat we het vermogen hebben om te bereiken wat voor ons een absolute passiviteit of immobiliteit van ons bewustzijn lijkt, waarin we afzien van alle mentale en fysieke activiteit. Er lijkt dan een actief bewustzijn te zijn, waarin bewustzijn werkt als een energie, die kennis en activiteit opwerpt uit zichzelf en waarvan Tapas daarom het karakter is, en een passief bewustzijn, waarin bewustzijn niet handelt als een energie, maar alleen bestaat als een toestand en waarvan daarom afwezigheid van Tapas en kracht in actie het karakter is. Is de klaarblijkelijke afwezigheid van Tapas in deze toestand werkelijk, of is er een zodanig effectief onderscheid in Sachchidananda? Het is bevestigd, dat het er is: de tweevoudige toestand van Brahman, stil en creatief, is inderdaad een van de meest belangrijke en vruchtbaarste onderscheidingen in de Indiase filosofie; het is daarnaast een feit van spirituele ervaring.

Laat ons hier eerst observeren, dat we door deze passiviteit in onszelf vanuit een bijzondere en gebroken kennis een grotere, een ene en verenigende kennis bereiken;

ten tweede, dat, wanneer we, in de toestand van passiviteit, onszelf volledig openen voor wat er voorbij is, we gewaar kunnen worden van een Vermogen, dat op ons handelt, dat we niet voelen als van onszelf in het beperkte egoïstische besef, maar universeel of transcendentaal, en dat dit Vermogen door ons werkt voor een groter spel van kennis, een groter spel van energie, handeling en resultaat, dat we ook niet voelen als van onszelf, maar van het Goddelijke, van Sachchidananda, wijzelf alleen zijn gebied of kanaal. Het resultaat gebeurt in beide gevallen, omdat ons individuele bewustzijn rust van een onwetende beperkte actie en zichzelf opent voor allerhoogste toestand of voor de allerhoogste handeling. In de laatste, de meer dynamische opening, is er het vermogen en het spel van kennis en handeling, en dat is Tapas; maar ook in de eerste, in het statische bewustzijn, is er evident een vermogen van kennis en een concentratie van kennis of tenminste een concentratie van bewustzijn in immobiliteit en zelfrealisatie, en dat is ook Tapas. Het zou daarom lijken, dat Tapas, concentratie of vermogen van bewustzijn, het karakter is van zowel het passieve als het actieve bewustzijn van Brahman, en dat onze eigen passiviteit ook een zeker karakter heeft van een ongeziene ondersteunende of instrumentaliserende Tapas. Een concentratie van energie van bewustzijn ondersteunt, zolang het duurt, alle schepping, alle handeling en bewegingskracht; maar ook een concentratie van vermogen van bewustzijn ondersteunt inwendig alle toestand of informeert ze, zelfs de meest immobiele passiviteit, zelfs een oneindige stilte of een eeuwige stilte.

Maar er kan nog gezegd worden, dat deze uiteindelijk twee verschillende dingen zijn, en dit wordt getoond door hun verschillende of tegengestelde resultaten; want een toevlucht tot de passiviteit van Brahman leidt tot de beëindiging van dit bestaan en een toevlucht tot actieve Brahman leidt tot haar voortzetting. Maar laat ons hier ook observeren, dat dit onderscheid opkomt door een beweging van de individuele ziel van een houding naar een andere, van de houding van Brahman-bewustzijn in de wereld, waar het een vol steunpunt is voor de universele handeling, naar of in de richting van de houding van Brahman-bewustzijn voorbij de wereld, waar het een vermogen is voor de terughouding van energie van de universele handeling. Bovendien, als door de energie van Tapas de toediening van de kracht van het wezen in de wereldactie tot stand gebracht wordt, wordt op gelijke wijze door de energie van Tapas de terugtrekking van die kracht van het wezen tot stand gebracht. Het passieve bewustzijn van Brahman en zijn actieve bewustzijn zijn geen twee verschillende, tegenstrijdige en onvereenigbare

dingen; zij zijn hetzelfde bewustzijn, dezelfde energie, aan het ene eind in een toestand van zelfgereserveerdheid, aan het andere in een beweging geworpen van zelfgave en zelfinzetting, zoals de stilte van een reservoir en het verloop van de kanalen, die eruit stromen. In feite is er achter iedere activiteit en moet er een passief vermogen van het wezen zijn waaruit hij oprijst, waardoor hij ondersteund wordt, die zelfs, wat we aan het eind zien, hem van achteruit bestuurt zonder er volledig mee geïdentificeerd te zijn --- in het besef tenminste, dat hij geheel uitgegoten is in handeling en er ononderscheidbaar van. Een zodanige zelfuitputtende identificatie is onmogelijk; want geen handeling, hoe uitgestrekt ook, put het oorspronkelijke vermogen uit, van waar hij uit voortgaat, terwijl hij niets achter zich laat in reserve. Wanneer we teruggaan in ons eigen bewuste wezen, wanneer we afstand nemen van onze eigen handeling en zien hoe het gedaan wordt, ontdekken we, dat ons gehele wezen achter iedere bijzondere handeling of som van activiteiten staat, passief in de rest van zijn integraliteit, actief in zijn beperkte dispensatie van energie; maar die passiviteit is geen onbekwame inertie, het is een houding van zelfgereserveerde energie. Een dergelijke waarheid moet nog vollediger van toepassing zijn op het bewuste wezen van het Oneindige, wiens vermogen, zowel in stilte als in schepping, ook oneindig moet zijn.

Het is voor het moment immaterieel om te onderzoeken, of de passiviteit, waaruit alles tevoorschijn komt, absoluut is of alleen relatief voor de waarneembare handeling, waaruit zij zich terughoudt. Het is genoeg om op te merken, dat, hoewel we het onderscheid maken voor het gemak van onze denkvermogens, er geen passief Brahman en een actief Brahman is, maar een Brahman, een Bestaan, dat Haar Tapas behoudt in wat we passiviteit noemen en Zichzelf geeft in wat we Haar activiteit noemen. Voor de doeleinden van actie zijn dit twee polen van een wezen of een dubbel vermogen dat noodzakelijk is voor schepping; de handeling gaat voort op zijn circuit van de reservering en geeft er vermoedelijk de energieën aan terug, die werden verkregen, om weer uitgeworpen te worden in een nieuw circuit. De passiviteit van Brahman is Tapas of concentratie van Zijn wezen, die rust op zichzelf in een zelfgeabsorbeerde concentratie van Zijn immobiele energie; de activiteit is Tapas van Zijn wezen, die loslaat wat Hij vasthield van die incubatie in mobiliteit en reist in een miljoen golven van actie, terwijl hij op ieder rust, terwijl Hij reist en de waarheden en potenties van het wezen er in bevrijdt. Er is ook een concentratie van kracht, maar een veelvoudige concentratie, die voor ons een diffusie lijkt. Maar het is niet werkelijk een diffusie, maar een inzetting; Brahman

werpt Zijn energie niet uit Zichzelf om verloren te raken in een of andere onwerkelijke uiterlijke leegte, maar houdt haar aan het werk binnen Zijn wezen, terwijl hij haar onverkort en onverminderd conserveert in haar hele continue proces van conversie en transmutatie. De passiviteit is een grote conservering van Shakti, van Tapas, die een veelvoudige initiatie ondersteunt van beweging en transmutatie in vormen en gebeurtenissen; de activiteit is een conservering van Shakti, van Tapas in de beweging en transmutatie. Zoals in onszelf, zo zijn in Brahman beiden relatief tot elkaar, coëxisteren beiden gelijktijdig, pool en pool in de actie van het ene Bestaan.

De Werkelijkheid is dan noch een eeuwige passiviteit van het immobiele Wezen, noch een eeuwige activiteit van het Wezen in beweging, noch is Hij een afwisseling in de Tijd tussen deze twee dingen. Geen van beiden is in feite de enkele absolute waarheid van de werkelijkheid van Brahman; hun oppositie is alleen waar van Hem in relatie tot de activiteiten van Zijn bewustzijn. Wanneer we Zijn inzetting waarnemen van de bewuste energie van Zijn wezen in de universele actie, spreken we over Hem als de mobiele actieve Brahman; wanneer we Zijn gelijktijdige reservering waarnemen van de bewuste energie van Zijn wezen, teruggehouden van handeling, spreken we over Hem als de immobiele, passieve Brahman, --- Saguna en Nirguna, Kshara en Akshara: anders zouden de termen geen betekenis hebben; want er is een werkelijkheid en geen twee onafhankelijke werkelijkheden, een immobiele, de andere mobiel. In de gewone kijk op de evolutie van de ziel in actie, *pravṛtti*, en zijn involutie in passiviteit, *nivṛtti*, wordt verondersteld, dat in de actie de individuele ziel onwetend wordt, onbekend met zijn passieve, dat verondersteld wordt als zijn ware wezen, en in de passiviteit wordt hij uiteindelijk bekend met zijn actieve, dat verondersteld wordt als zijn valse of alleen klaarblijkelijke wezen. Maar dat komt, omdat deze twee bewegingen voor ons afwisselend plaatsvinden, zoals in ons slapen en waken; we gaan in ons waken over in onbekendheid met onze slapende conditie, in slaap in onbekendheid met ons wakende wezen. Maar dit gebeurt, omdat alleen een deel van ons wezen deze afwisselende beweging uitvoert en we valselijk over onszelf denken als alleen dat partiele bestaan: maar we kunnen door een diepere psychologische ervaring ontdekken, dat het grotere wezen in ons volmaakt gewaar is van alles wat gebeurt, zelfs in wat voor ons partiele en oppervlakkige wezen een toestand van onbewustzijn is; hij is noch beperkt door slaap, noch door waken. Zo is het in onze relaties met Brahman, die ons werkelijke en integrale wezen is. In de onwetendheid identificeren we ons met alleen een gedeeltelijk

bewustzijn, mentaal of spiritueel-mentaal in haar natuur, dat onbekend wordt van zichzelf van toestand door beweging; in dit deel van ons verliezen we, wanneer we de beweging verliezen, tegelijkertijd onze grip op ons zelf van actie door binnen te gaan in passiviteit. Door een volledige passiviteit valt het denkvermogen in slaap of gaat een trance binnen of wordt anders bevrijd in een spirituele stilte; maar, ofschoon het een bevrijding is uit de onwetendheid van het partiele wezen in zijn flux van actie, wordt het verkregen door het opzetten van een lumineuze onbekendheid met de dynamische Werkelijkheid of een lumineuze scheiding ervan: het spiritueel-mentale wezen blijft zelfgeabsorbeerd in een stille essentiële toestand van bestaan en wordt ofwel incapabel voor actief bewustzijn ofwel afkerig voor alle activiteit; deze bevrijding van stilte is een toestand waar de ziel doorgaat in zijn reis naar het Absolute. Maar er is een grotere vervulling van ons ware en integrale wezen, waarin zowel de statische als de dynamische kanten van het zelf bevrijd worden en vervuld in Dat, wat beiden ophoudt en noch beperkt is door actie, noch door stilte.

Want Brahman gaat niet afwisselend over van passiviteit naar activiteit en terug naar passiviteit door ophouden van Zijn dynamische kracht van het wezen. Wanneer dat werkelijk waar zij zijn voor de integrale Werkelijkheid, dan zou er, terwijl het universum voortging, geen passieve Brahman in het bestaan zijn, alles zou actie zijn, en als ons universum opgelost zou worden, zou er geen actieve Brahman zijn, alles zou een ophouden worden en immobiele stilte. Maar dit is niet zo, want we kunnen gewaar worden van een eeuwige passiviteit en zelfgeconcentreerde kalmte, die alle kosmische activiteit en al zijn veelvoudige geconcentreerde beweging doordringt en behoudt, --- en dit zou niet zo kunnen zijn als, zo lang als enige activiteit doorging, de geconcentreerde passiviteit niet bestond, die hem ondersteunde en in hem bestond. Integrale Brahman is gelijktijdig in het bezit van de passiviteit en de activiteit en gaat niet afwisselend over van ene naar de andere, zoals van een slaap naar een waken: alleen een of andere partiele activiteit in ons lijkt dat te doen, en wij hebben door onszelf te identificeren met die partiele activiteit de verschijning van deze afwisseling van de ene onwetendheid naar de andere onwetendheid; maar ons ware, ons integrale wezen is niet onderworpen aan deze tegengestelden en hij hoeft niet gewaar te worden van zijn dynamische zelf om zijn zelf van stilte te bezitten. Wanneer we de integrale kennis en de integrale bevrijding van zowel de ziel als de natuur verkrijgen, vrij van de onvermogens van het beperkte partiële en onwetende wezen, kunnen we ook de passiviteit en de activiteit bezitten met een

gelijktijdig bezit, terwijl ze boven deze beide polen van de universaliteit uitgaan, niet beperkt door een van deze vermogens van het Zelf in zijn relatie of niet-relatie met de Natuur.

De Allerhoogste gaat, zoals het verklaard is in de Gita, zowel het immobiele zelf als het mobile wezen te boven; zelfs tezamen genomen vertegenwoordigen zij niet alles, dat hij is. Want klaarblijkelijk bedoelen we niet, dat, wanneer we spreken over zijn gelijktijdig bezitten van hen, hij de som is van een passiviteit en een activiteit, een geheel getal, dat gemaakt is uit deze twee breuken, passief met drievierde van zichzelf, actief met een vierde van zijn bestaan. In dat geval zou Brahman een som van onwetendheden kunnen zijn, het passieve drievierde niet alleen onverschillig voor, maar nogal onwetend van alles wat die activiteit doet, de activiteit een vierde, nogal niet gewaar van de passiviteit en niet in staat om haar te bezitten, behalve om af te zien van activiteit. Zelfs Brahman, de som, zou gelijk staan met iets, dat nogal verschilt van zijn twee fracties, iets, als het ware, boven en op afstand, onwetend over en onverantwoordelijk voor iets, dat een of ander mystiek Maya tegelijkertijd hardnekkig deed en zich rigide onthield om te doen in de twee fracties van zijn bestaan. Maar het is duidelijk, dat Brahman, het Allerhoogste Wezen, gewaar moet zijn van zowel de passiviteit als de activiteit en hen niet moet beschouwen als zijn absolute wezen, maar als tegengestelde, maar toch wederzijds bevredigende termen van zijn universaliteiten. Het kan niet waar zijn, dat Brahman door een eeuwige passiviteit, niet gewaar is, volledig gescheiden van zijn eigen activiteiten; vrij bevat hij hen in zichzelf, ondersteunt hen met zijn eeuwig vermogen van kalmte, initieert hen uit zijn eeuwige houding van energie. Het moet op gelijke wijze onwaar zijn dat Brahman in zijn activiteit niet gewaar is of gescheiden van zijn passiviteit; alomtegenwoordig is hij daar, terwijl hij de actie ondersteunt, hem altijd bezit in hart van de beweging en eeuwig kalm is en stil en vrij en zaligvol in de hele maalstroom van zijn energieën. Noch kan hij in ofwel stilte of actie helemaal niet gewaar zijn van zijn absolute wezen, maar hij weet, dat alles wat hij uitdrukt door hen haar waarde en vermogen betreft van het vermogen van dat absolute bestaan. Wanneer het anders lijkt voor onze ervaring, komt dat, omdat we ons identificeren met een aspect en door die exclusiviteit falen om onszelf te openen voor de integrale Werkelijkheid.

Er volgt noodzakelijkerwijze een belangrijk eerste resultaat, dat al bereikt is vanuit andere gezichtpunten, dat de Onwetendheid haar oorsprong van bestaan of het beginpunt van haar verdelende activiteiten niet kan hebben in de absolute Brahman of in

het integrale Sachchidananda; zij behoort alleen bij een partiele actie van het wezen, waarmee we onszelf identificeren, juist zoals we ons in het lichaam identificeren met dat partiele en oppervlakkige bewustzijn, dat afwisselt tussen slaap en waken: deze identificatie, die de hele rest van de Werkelijkheid opzij zet, is inderdaad de samenstellende oorzaak van de Onwetendheid. En als Onwetendheid geen element of vermogen is, dat past bij de absolute natuur van de Brahman of bij Zijn integraliteit, dan kan er geen originele en primaire Onwetendheid zijn. Maya kan, wanneer zij een oorspronkelijk vermogen van het bewustzijn van de Eeuwige zou zijn, zelf geen onwetendheid zijn of op enigerlei verwant aan de natuur van onwetendheid, maar moet een transcendent en universeel vermogen zijn van zelfkennis en alkennis; onwetendheid kan alleen tussenbeide komen als een mindere en opvolgende, partiele en relatieve beweging. Is het dan iets, dat inherent is in de veelvoudigheid van de zielen? Komt het onmiddellijk tot bestaan, wanneer Brahman zichzelf bekijkt in de veelvoudigheid, en bestaat die veelvoudigheid uit een som van zielen, ieder juist in zijn natuur fractioneel en verdeeld van alle anderen in bewustzijn, helemaal niet in staat om van hen gewaar te worden behalve als dingen buiten hem, op zijn hoogst verbonden door communicatie van lichaam tot lichaam of denkvermogen tot denkvermogen, maar niet in staat tot eenheid? Maar we hebben gezien, dat dit alleen is, wat wij lijken te zijn in onze meest oppervlakkige laag van bewustzijn, het externe denkvermogen en het fysieke; wanneer we teruggaan in subtielere, diepere, grotere actie van ons bewustzijn, vinden we, dat de muren van verdeling dunner worden en uiteindelijk is er geen muur van verdeling over, geen Onwetendheid.

Het lichaam is het buitenwaartse teken en laagste basis van de klaarblijkelijke verdeling, die de Natuur, die onderdompelt in onwetendheid en zelfonwetendheid, het startpunt maakt voor de herontdekking van eenheid door de individuele ziel, eenheid zelfs temidden van de meest overdreven vormen van haar veelvoudige bewustzijn. Lichamen kunnen niet communiceren met elkaar, behalve door uiterlijke middelen en door een afgrond van uiterlijkheid; kunnen elkaar niet binnendringen, behalve door verdeling van het binnengedrongen lichaam of door gebruikmaking van een of andere opening erin, een of andere pre-existente verdeling; kunnen niet verenigen, behalve door een opbraak en verslinding, een verzwelgen en absorptie en zo een assimilatie, of op zijn hoogst een fusie, waarin beide vormen verdwijnen. Ook het denkvermogen wordt, wanneer hij geïdentificeerd is met het lichaam, gehinderd door haar beperkingen; maar

binnen zichzelf is hij subtieler en twee denkvermogens kunnen elkaar binnendringen zonder pijn of verdeling, kunnen hun substantie uitwisselen zonder wederzijdse verwonding, kunnen op een manier deel worden van elkaar: toch heeft ook het denkvermogen zijn eigen vorm, die afscheidend is van andere denkvermogens en geschikt is om zijn positie in te nemen in deze afgescheidenheid. Wanneer we teruggaan naar zielbewustzijn, verminderen de obstakels voor eenheid en verdwijnen uiteindelijk helemaal. De ziel kan zich in zijn bewustzijn identificeren met andere zielen, kan hen bevatten en in hen binnengaan en door hen bevat worden, kan zijn eenheid met hen realiseren; en dit kan niet plaatsvinden in een kenmerkloze en ononderscheidbare slaap, niet in een Nirvana, waarin alle onderscheidingen en individualiteiten van de ziel en het denkvermogen en lichaam verloren zijn, maar in een volmaakt ontwaken, dat alle onderscheidingen observeert en er rekenschap van geeft, maar het te boven gaat.

Daarom zijn onwetendheid en zelfbeperkende verdeling niet inherent en onoverkomelijk in de veelvoudigheid van zielen, zijn niet juist de natuur van de veelvoudigheid van Brahman. Zoals Brahman de passiviteit en activiteit te boven gaat, zo gaat hij ook de eenheid en veelvoudigheid te boven. Hij is een in zichzelf, maar niet met een zelfbeperkende eenheid, met uitsluiting van het vermogen van veelvoudigheid, zoals de afgescheiden eenheid is van het lichaam en het denkvermogen; hij is niet de wiskundige eenheid, een, die niet in staat is om de honderden te bevatten en daarom minder is dan de honderden. Hij bevat de honderden, is een in alle honderden. Een in zichzelf is hij een in de velen en de velen zijn een in hem. Met andere woorden, Brahman is in zijn eenheid van geest gewaar van zijn veelvoudigheid van zielen en in het bewustzijn van zijn veelvoudige zielen is hij gewaar van de eenheid van alle zielen. In iedere ziel is hij, de immanente Geest, de Heer in ieder hart, gewaar van zijn eenheid. De Jivatman, verlicht door hem, gewaar van zijn eenheid met de Ene, is ook gewaar van zijn eenheid met de velen. Ons oppervlakkige bewustzijn, geïdentificeerd met het lichaam, en met het verdeelde leven en verdelende denkvermogen, is onwetend; maar dat kan ook verlicht worden en gewaar gemaakt. Veelvoudigheid is dan niet de noodzakelijke oorzaak van de onwetendheid.

Onwetendheid komt, zoals we reeds verklaard hebben, naar voren in een latere fase, als een latere beweging, wanneer het denkvermogen gescheiden is van zijn spirituele en supramentale basis, en culmineert in dit aardeleven, waar het individuele bewustzijn in de velen zichzelf door het verdelende denkvermogen identificeert met de

vorm, die de enige veilige basis van verdeling is. Maar wat is de vorm? Zij is tenminste, zoals we haar hier zien, een formatie van geconcentreerde energie, een knoop van de kracht van bewustzijn in haar beweging, een knoop, die onderhouden wordt in het wezen door een constante maalstroom van actie; maar uit welke transcendente waarheid of werkelijkheid zij ook voortgaat of die zij uitdrukt, zij is in geen enkel deel van zichzelf in manifestatie duurzaam of eeuwig. Zij is niet eeuwig in haar integraliteit, noch in haar samenstellende atomen; want zij kunnen ontbonden worden door de oplossing van de knoop van energie in constante geconcentreerde actie, wat het enige ding is, dat hun klaarblijkelijke stabiliteit onderhoudt. Een concentratie in Tapas in beweging van kracht op de vorm, die haar behoudt in het wezen, zet de fysieke basis van verdeling op. Maar alle dingen in de activiteit zijn, zoals we gezien hebben, een concentratie van Tapas in beweging van kracht op zijn object. De oorsprong van de Onwetendheid moet dan gezocht worden in een of andere zelfgeabsorbeerde concentratie van Tapas, van Bewuste-Kracht in actie op een gescheiden beweging van de Kracht; voor ons neemt dit de verschijning aan van het denkvermogen, dat zichzelf identificeert met de gescheiden beweging en zichzelf ook identificeert in de gescheiden beweging met ieder van de vormen, die ervan resulteren. Zo bouwt hij een muur van afscheiding, die het bewustzijn uitsluit in iedere vorm van het gewaarzijn van haar eigen totale zelf, van ander belichaamd bewustzijn en van het universele wezen. Daar moeten we kijken voor het geheim van de klaarblijkelijke onwetendheid van het belichaamde mentale wezen, zowel als van de grote klaarblijkelijke onbewustheid van de fysieke Natuur. Wij moeten onszelf afvragen wat de natuur is van deze absorberende, deze afscheidende, deze zelfvergeetachtige concentratie, die het duistere wonder is van het universum.

HOOFDSTUK XIII

Exclusieve Concentratie van Bewustzijn-Kracht en de Onwetendheid.

Uit het aangestoken vuur van Energie van Bewustzijn werd Waarheid geboren en de Wet van Waarheid; daaruit de Nacht, uit de Nacht de stromende oceaan van zijn.

*Rig Veda.*⁷³

OMDAT Brahman in de essentie van zijn universele wezen een eenheid en veelvoudigheid is, die gewaar zijn van elkaar en in elkaar en omdat hij in zijn werkelijkheid iets is voorbij de Ene en de Velen, terwijl hij beiden bevat, van beiden gewaar is, kan Onwetendheid alleen naar voren komen als een ondergeschikt fenomeen door een of andere concentratie van bewustzijn, die geabsorbeerd is in een deel kennis of een deel actie van het wezen en de rest van haar gewaarzijn uitsluit. Er kan ofwel een concentratie zijn van de Ene in zichzelf met de uitsluiting van de Velen of van de Velen in hun eigen actie met de uitsluiting van het al-gewaarzijn van de Ene, of van het individuele wezen in zichzelf met uitsluiting van zowel de Ene als de rest van de Velen, die dan voor hem gescheiden eenheden zijn, die niet besloten zijn in zijn directe gewaarzijn. Of er kan weer op een zeker punt een of andere algemene regel van exclusieve concentratie zijn of tussenbeide komen, die werkt in al deze drie richtingen, een concentratie van gescheiden actief bewustzijn in een gescheiden beweging; maar dit vindt niet plaats in het ware zelf, maar in de kracht van het actieve wezen, in Prakriti.

Deze hypothese nemen we aan in voorkeur over anderen, omdat geen van de anderen, op zichzelf genomen, behouden zal blijven of in overeenstemming zal zijn met alle feiten van bestaan. De integrale Brahman kan niet in zijn integraliteit de bron zijn van Onwetendheid, omdat zijn integraliteit juist in zijn natuur albewustzijn is. De Ene kan in

⁷³ X. 190. 1.

zijn integrale bewuste wezen de Velen niet van zichzelf uitsluiten, omdat de Velen dan helemaal niet zouden bestaan; op zijn hoogst kan hij afstand nemen ergens in zijn bewustzijn van het kosmische spel om zo een overeenkomstige beweging mogelijk te maken in het individuele wezen. De Velen in de integraliteit of in ieder zelf van de Velen kunnen niet werkelijk onwetend zijn van de Ene of van anderen, omdat met de Velen we hetzelfde goddelijke Zelf in allen bedoelen, inderdaad geïndividualiseerd, maar nog een in het bewuste wezen met allen in een enkele universaliteit en een ook met het oorspronkelijke en transcendente Wezen. Onwetendheid is daarom niet het natuurlijke karakter van het bewustzijn van de ziel, zelfs van de individuele ziel; het is de uitkomst van een of andere verbijzonderende actie in de uitvoerende Bewuste-Kracht, wanneer hij geabsorbeerd is in zijn werken en vergeetachtig van het zelf en van de totale werkelijkheid van de natuur. Deze actie kan niet die van het hele wezen zijn of van de hele kracht van het wezen, --- want het karakter van die volledigheid is het hele bewustzijn en geen partieel bewustzijn, --- het moet een oppervlakkige en partiele beweging zijn, die geabsorbeerd is in een oppervlakkige of partiele actie van het bewustzijn en de energie, die geconcentreerd is in zijn formatie, vergeetachtig van al het andere, dat niet besloten is in de formatie of daar niet openlijk in werking. Onwetendheid is de nuttige vergeetachtigheid van het Zelf en het Al, die hen terzijde laat, die hen achter zichzelf zet om alleen te doen, wat zij moet doen in een of ander uiterlijk spel van bestaan.

In de oneindigheid van het wezen en zijn oneindige gewaarzijn is concentratie van bewustzijn, Tapas, altijd aanwezig als een inherent vermogen van Bewustzijn-Kracht: het is een zelfgehouden of zelfverzameld verblijf van het eeuwige Gewaarzijn in zichzelf en op zichzelf of op zijn object; maar het object is altijd op een of ander manier hemzelf, zijn eigen wezen of een manifestatie en beweging van zijn wezen. De concentratie kan essentieel zijn; het kan zelfs een enkele bewoning of een volledige absorptie zijn in de essentie van zijn eigen wezen, een lichtende of anders een zelfvergeetachtige zelfonderdampeling. Of het zou een integrale of anders een totaalveelvoudige of een gedeeltelijk veelvoudige concentratie kunnen zijn. Of het zou een enkele gescheiden beschouwing op een gebied van zijn wezen of beweging kunnen zijn, een enkelpuntige concentratie in een centrum of een absorptie in een objectieve vorm van zijn zelfbestaan. De eerste, de essentiële, is aan het ene eind de superbewuste Stilte en aan het andere eind de Onbewustheid; de tweede, de integrale, is het totale bewustzijn van

Sachchidananda, de supramentale concentratie; de derde, de veelvoudige, is de methode van het totaliserende of globale, bovenmentale gewaarzijn; de vierde, de gescheidene, is de karakteristieke natuur van de Onwetendheid. De supramentale integraliteit van het Absolute houdt al deze toestanden of vermogens van zijn bewustzijn samen als een enkel ondeelbaar wezen, dat naar zijn gehele zelf kijkt in de manifestatie met een simultane zelfvisie.

Van concentratie in deze betekenis van zelfgehouden verblijf in zichzelf of op zichzelf als object kan dan gezegd worden, dat zij juist behoort bij de natuur van het bewuste wezen. Want, hoewel er een oneindige uitbreiding van bewustzijn is en een diffusie van bewustzijn, is zij een zelfgehouden, zelfbevatte uitbreiding of een zelfgehouden, zelfbevatte diffusie. Ofschoon er een dispersie lijkt te zijn van haar energieën, die in werkelijkheid een vorm van distributie is, en alleen mogelijk is in een oppervlakkig gebied, omdat hij ondersteund wordt door een onderliggende zelfgehouden concentratie. Een exclusieve concentratie op of in een enkel subject of object of domein van zijn of beweging is geen ontkenning of vertrek van het gewaarzijn van de Geest, het is een vorm van de zelfverzameling van het vermogen van Tapas. Maar, wanneer concentratie exclusief is, brengt het een terughouden naar voren van de rest van zelfkennis. Hij zou de hele tijd gewaar kunnen zijn van de rest, maar toch handelt alsof hij er niet gewaar van zou zijn; dat zou geen toestand of handeling van Onwetendheid: maar als het bewustzijn door de concentratie een muur opricht van uitsluiting, die haar beperkt tot een enkel gebied, domein of bewoning in de beweging, zodat zij alleen van dat gewaar is of van de hele rest als buiten zichzelf, dan hebben we een principe van zelfbeperkende kennis, wat kan resulteren in een gescheiden kennis en culminereren in een positieve en effectieve onwetendheid.

Wij kunnen een of andere glimp krijgen van wat dit betekent, waar het op neer komt in actie, wanneer we kijken naar de natuur van exclusieve concentratie in de mentale mens, in ons eigen bewustzijn. Allereerst moeten we opmerken, wat we gewoonlijk bedoelen met de mens, die niet zijn innerlijke wezen is, maar alleen een som van klaarblijkelijke continue beweging van bewustzijn en energie in verleden, heden en toekomst, waaraan we deze naam geven. Dit doet in de verschijning alle werk van de mens, denkt al zijn gedachten, voelt al zijn emoties. Deze energie is een beweging van Bewustzijn-Kracht, geconcentreerd op een tijdelijke stroom van binnenwaartse en buitenwaartse werkingen. Maar we weten, dat achter deze stroom van energie er een

hele zee van bewustzijn is, die gewaar is van de stroom, maar waarvan de stroom niet gewaar is; want deze som van oppervlakte energie is een selectie, een uitkomst van de hele rest, die onzichtbaar is. Die zee is het subliminale zelf, het superbewuste, het onderbewuste, het interbewuste en omschrijvende wezen, en de ziel, de psychische entiteit, die alles samen houdt. De stroom is de natuurlijke, de oppervlakkige mens. In deze oppervlakkige mens is Tapas, de dynamische kracht van bewustzijn van het wezen, geconcentreerd aan de oppervlakte in een zekere massa van oppervlakkige werkingen; de hele rest van zichzelf heeft hij naar achteren gezet en zou er vaag gewaar van kunnen zijn daar in de ongeformuleerde achterkant van zijn bewuste bestaan, maar is er niet gewaar van in deze oppervlakkige geabsorbeerde beweging aan de voorkant. Hij is niet precies, in ieder geval in die achterkant of in de diepten, onwetend van zichzelf in enige essentiële betekenis van het woord, maar voor de doeleinden van zijn oppervlakkige beweging en binnen die beweging is hij alleen vergeetachtig van zijn werkelijke, zijn grotere zelf, door absorptie, door exclusieve concentratie op wat hij oppervlakkig doet. Toch is het werkelijk de verborgen zee en niet de oppervlakkige stroom die alle actie doet: de zee is de bron van deze beweging, niet de bewuste golf, die zij opgooit, wat ook het bewustzijn van de golf, geabsorbeerd in haar beweging, terwijl zij daarin leeft, niets anders ziet als dat, over de zaak zou kunnen denken. En die zee, het werkelijke zelf, het integrale bewuste wezen, de integrale kracht van het wezen, is niet onwetend; zelfs de golf is niet essentieel onwetend, --- want zij draagt in zichzelf al het bewustzijn, dat zij vergeten heeft en zonder dat zou zij helemaal niet kunnen handelen of doorstaan, --- maar zij is zelfvergeetachtig, geabsorbeerd in haar eigen beweging, te geabsorbeerd om iets anders op te merken dan de beweging, terwijl dat doorgaat om haar geheel in beslag te nemen. Een beperkte praktische zelfvergeetachtigheid, geen essentiële en bindende zelfonwetendheid, is de natuur van deze exclusieve concentratie, die nog de wortel is van wat werkt als de Onwetendheid.

Zo zien we ook, dat de mens, ofschoon hij een werkelijke ondeelbare stroom van Tapas is, van bewuste energie in de Tijd, alleen in staat tot handelen in de huidige tijd door de som van zijn voorbije kracht van werken, terwijl hij al zijn toekomst creëert door zijn voorbije en huidige actie, toch nog geabsorbeerd leeft in het huidige moment, van moment tot moment leeft en daarom in deze oppervlakkige actie van bewustzijn onwetend is over zijn toekomst en onwetend over zijn verleden, behalve voor dat kleine deel ervan, dat hij op ieder moment naar hem terug kan roepen door het geheugen. Hij

leeft echter niet in het verleden; wat hij zich herinnert is niet het verleden zelf, maar alleen een geest ervan, een conceptuele schaduw van een werkelijkheid, die nu dood voor hem is, niet bestaand, niet langer bestaand. Maar dit alles is een actie van de oppervlakkige onwetendheid. Het ware bewustzijn van binnen is niet gewaar van haar verleden; zij houdt het daar, niet noodzakelijkerwijze in geheugen, maar in het wezen, nog actief, levend, klaar met haar vruchten, en stuurt het van tijd tot tijd naar boven in het geheugen of concreter in het resultaat van voorbije actie of voorbije oorzaken naar het oppervlakkige bewuste wezen, --- dat is inderdaad de ware grond van wat Karma wordt genoemd. Zij is of kan ook gewaar zijn van de toekomst, want er is ergens in het innerlijke wezen een gebied van cognitie, dat open is voor de toekomstige kennis, een te verwachten zowel als een retrospectief Tijdbesef, Tijdvisie, Tijdperceptie; iets erin leeft ondeelbaar in de drie tijden en bevat al hun klaarblijkelijke verdelingen, houdt de toekomst gereed voor de manifestatie erin. Hier hebben we dan, in deze gewoonte van in het heden leven, een tweede absorptie, een tweede exclusieve concentratie, die het wezen compliceert en verder beperkt, maar de klaarblijkelijke loop van de handeling vereenvoudigt door hem niet te relateren met de hele oneindige loop van de Tijd, maar met een definitieve opvolging van momenten.

Daarom is de mens voor zichzelf in zijn oppervlakkige bewustzijn dynamisch, praktisch, de mens van het moment, niet de mens van het verleden, die eens was, maar niet langer in bestaan is, noch de mens van de toekomst die nog niet in bestaan is; door het geheugen verbindt hij zichzelf met de ene, door anticipatie met de andere: een voortdurend egobesef loopt door de drie tijden, maat dit is een centraliserende, mentale constructie, geen essentieel of uitgebreid bestaan, dat bevat wat was, is en zal zijn. Een intuïtie van het zelf bevindt zich erachter, maar dat is een onderliggende entiteit, niet aangedaan door de veranderingen van zijn persoonlijkheid; in zijn oppervlakte formatie van het wezen is hij niet dat, maar wat hij op het moment is. Toch is de hele tijd dit bestaan in het moment niet de werkelijke of de hele waarheid van zijn wezen, maar alleen een praktische of pragmatische waarheid voor de doeleinden van de oppervlakkige beweging van zijn leven en binnen zijn beperkingen. Het is een waarheid, geen onwerkelijkheid, maar alleen een waarheid in haar positieve deel; in haar negatieve delen is zij een onwetendheid, en deze negatieve onwetendheid beperkt en verstoort vaak zelfs de praktische waarheid, zodat het bewuste leven van de mens voortgaat volgens een onwetendheid, een partiele, een halfware halfvalse kennis, niet volgens de

werkelijke waarheid van zichzelf, waar hij vergeetachtig van is. Toch is het, omdat zijn werkelijke zelf de ware bepaler is en alles heimelijk van achter bestuurt, uiteindelijk een kennis erachter, die werkelijk de gevormde loop bepaalt van zijn bestaan; de oppervlakkige onwetendheid richt een noodzakelijke beperkende omlijning op en levert de factoren waardoor de uiterlijke kleur en richting gegeven worden, die nodig zijn voor zijn huidige menselijke leven en zijn huidige moment gegeven worden aan zijn bewustzijn en zijn actie. Op dezelfde manier en om dezelfde reden identificeert de mens zich alleen met de naam en de vorm, die hij draagt in zijn huidige bestaan; hij is onwetend van zijn verleden voor de geboorte gelijk zijn toekomst na de dood. Toch is alles, wat hij vergeet, besloten, aanwezig en effectief in het alles-behoudende integrale bewustzijn binnen hem.

Er is een klein pragmatisch gebruik van exclusieve concentratie aan de oppervlakte, die ons ook een indicatie zou kunnen geven, ondanks haar tijdelijke karakter. De oppervlakkige mens, die leeft van moment naar moment, speelt, als het ware, verscheidene delen in zijn huidige leven en, terwijl hij bezig is met ieder deel, is hij in staat tot een exclusieve concentratie, een absorptie erin, waarmee hij de rest van zichzelf vergeet, het voor het moment van zich af zet, is hij tot zover zelfvergeetachtig. De mens is voor het moment de acteur, de dichter, de soldaat of tot wat anders hij ook samengesteld en in gevormd is door een of andere bijzondere en karakteristieke handeling van zijn kracht van het wezen, zijn Tapas, zijn voorbije bewuste energie en door de actie, die er uit ontwikkelt. Hij is niet alleen geschikt om zichzelf voorlopig uit te leveren aan deze exclusieve concentratie in een deel van zichzelf, maar zijn succes in de handeling hangt voor een zeer groot deel af van de volledigheid, waarmee hij zo de rest van zichzelf opzij kan zetten en alleen kan leven in zijn onmiddellijke werk. Toch kunnen we de hele tijd zien, dat de hele mens werkelijk de actie doet en niet hoofdzakelijk dit bijzondere deel van hem; wat hij doet, hoe hij het doet, de elementen, die hij erin brengt, de stempel, die hij aan zijn werk geeft, hangt af van zijn hele karakter, denkvermogen, informatie, genius, alles, wat het verleden van hem gemaakt heeft, --- en niet alleen zijn verleden in dit leven, maar in andere levens, en weer niet alleen zijn verleden, maar het verleden, het heden en de voorbestemde toekomst, zowel van zichzelf als van de wereld om hem heen, zijn de determinanten van zijn werk. De huidige acteur, dichter of soldaat in hem is alleen een gescheiden determinatie van zijn Tapas; zijn kracht van het wezen, die georganiseerd is voor bijzondere soort actie van zijn energie, een gescheiden

beweging van Tapas, is in staat --- en deze bekwaamheid is geen zwakheid, geen tekortkoming, maar een groot vermogen van het bewustzijn --- om zichzelf te absorberen in die bijzondere werking in die tijdelijke zelfvergeetachtigheid van de rest van zichzelf, zelfs hoewel die rest de hele tijd aanwezig is aan de achterkant van het bewustzijn en in het werk zelf en actief is of haar invloed heeft in de vormgeving van het werk. Deze actieve zelfvergeetachtigheid van de mens in zijn werk en het deel dat hij speelt, verschilt van de andere, de diepere zelfvergeetachtigheid, in dat de muur van afscheiding minder fenomenaal is en helemaal niet duurzaam volledig; het denkvermogen kan zijn concentratie oplossen en teruggaan van zijn werk op ieder moment naar het bewustzijn van het grotere zelf waarvan dit een gedeeltelijke handeling was. De oppervlakkige of klaarblijkelijke mens kan niet zo willens en wetens teruggaan naar de werkelijk mens in hem; hij kan het alleen in zekere mate abnormaal of supernormaal doen in uitzonderlijke condities van zijn geestesgesteldheid of, meer permanent of vollediger, als de vrucht van een lange en moeilijke zelftraining, zelfverdieping, zelfverhoging, zelfuitbreiding. Toch kan hij teruggaan; daarom is het verschil alleen fenomenaal, niet essentieel: het is in essentie in beide gevallen dezelfde beweging van exclusieve concentratie, van absorptie in een bijzonder aspect van zichzelf, handeling, beweging van kracht, hoewel met verschillende omstandigheden en een andere manier van werken.

Dit vermogen van exclusieve concentratie is niet beperkt tot absorptie in een bijzonder karakter of type van werken van het grote zelf van iemand, maar breidt zich uit tot een volledige zelfvergeetachtigheid in de bijzondere actie, waarin we op het moment betrokken blijken te zijn. De acteur vergeet in momenten van grote intensiteit, dat hij een acteur is en wordt het deel, dat hij speelt op het toneel; niet dat hij werkelijk over zichzelf denkt als Rama of Ravana, maar dat hij zichzelf voorlopig identificeert met de vorm van het karakter en de handeling, die de naam vertegenwoordigt en zo volledig, dat hij de werkelijke mens vergeet, die het speelt. Zo vergeet de dichter zichzelf, de mens, de werker, in zijn werk en is voorlopig alleen de geïnspireerde onpersoonlijke energie, die zichzelf uitwerkt in formatie van het woord en ritme; van al het andere is hij vergeetachtig. De soldaat vergeet zich in de handeling en wordt de aanval en de furie en de slachting. Op dezelfde manier vergeet de mens, die overvallen wordt door intense boosheid, zichzelf, zoals over het algemeen gezegd wordt, of zoals het geschikter en krachtig gesteld wordt, wordt hij boosheid: en deze termen drukken een werkelijke waarheid uit, die niet de hele waarheid is van het wezen van de mens op het moment,

maar een praktisch feit van zijn bewuste energie in actie. Hij vergeet zichzelf, vergeet de hele rest van zichzelf met haar andere impulsen en vermogens van zelfbeheersing en zelfrichting, zodat hij eenvoudig handelt als de energie van de passie, die hem in beslag neemt, wordt voorlopig die energie. Zover kan zelfvergeetachtigheid gaan in de normale actieve menselijke psychologie; want zij moet spoedig terugkeren naar het wijdere zelfgeware bewustzijn, waarvan deze zelfvergeetachtigheid alleen een tijdelijke beweging is.

Maar in het grotere universele bewustzijn moet er een vermogen zijn van het dragen van deze beweging naar zijn absolute punt, naar het grootst mogelijke extreem, dat enige relatieve beweging kan bereiken, en dit punt wordt bereikt, niet in het menselijke onbewustzijn, dat niet duurzaam is en altijd terug refereert naar het ontwaakte bewuste wezen, dat de mens gewoonlijk en karakteristiek is, maar in het onbewustzijn van de materiele Natuur. Dit onbewustzijn is niet werkelijker dan de onwetendheid van exclusieve concentratie in ons tijdelijke wezen, dat het wakende bewustzijn van de mens beperkt; want zoals in ons, zo is er ook in het atoom, het metaal, de plant, in iedere vorm van materiele Natuur, in iedere energie van de materiele Natuur, zoals we weten, een geheime ziel, een geheime wil, een geheime intelligentie aan het werk, die anders is dan de stomme zelfvergeetachtige vorm, de Bewuste --- bewust zelfs in onbewuste dingen --- van de Upanishad, zonder wiens aanwezigheid en informerende Bewuste-Kracht of Tapas geen werk van de Natuur gedaan zou kunnen worden. Wat daar onbewust is, is de Prakriti, de vormelijke, de bewegende actie van de energie, die geabsorbeerd is de werking, ermee geïdentificeerd, in een zodanige mate, dat zij gebonden is in een soort trance of bezwijming van concentratie, niet in staat om terug te gaan, terwijl zij gebonden is in die vorm, naar haar ware zelf, naar het integrale bewuste wezen en de integrale kracht van het bewuste wezen, die zij achter zich gelaten heeft, waarvan zij in haar extatische trance van hoofdzakelijk werken en energie vergeetachtig is geworden. Prakriti, de uitwerkende Kracht, wordt onbewust van Purusha, het Bewuste Wezen, houdt hem verborgen binnen zichzelf en wordt alleen weer langzaam gewaar met de verschijning van bewustzijn van deze bezwijming van het Onbewustzijn. Purusha stemt inderdaad toe om de klaarblijkelijke vorm van zichzelf aan de nemen, die Prakriti voor hem construeert; hij lijkt de Onbewuste te worden, het fysieke wezen, het vitale wezen, het mentale wezen: maar in dit alles blijft hij nog in werkelijkheid zichzelf; het licht van het geheime bewuste Wezen ondersteunt en informeert de actie van de onbewuste of

verschijnende bewuste energie van de Natuur.

De onbewustheid is oppervlakkig, zoals de onwetendheid van het wakende menselijke denkvermogen of de onbewustheid of onderbewustheid van zijn slapende denkvermogen, en erbinnen is het de AI-bewuste; hij is volledig fenomenaal, maar hij is het volledige fenomeen. Zo volledig is hij, dat hij alleen door een impuls van evolutionair bewustzijn, dat tevoorschijn komt in andere vormen, die minder gevangen zijn door deze onbewuste methode van werken, terug kan komen tot zichzelf, in het dier een partieel gewaarzijn kan herstellen, dan in de mens op zijn hoogst een of andere mogelijkheid van benadering naar een eerste meer volledige ofschoon nog oppervlakkige initiatie van een waarlijk bewuste werking. Maar nog, zoals in het geval van de oppervlakkige en de werkelijke mens, waar er ook een overeenkomstig ofschoon minder onvermogen is, is het verschil alleen fenomenaal. Essentieel is, in de universele orde van dingen, de onbewustheid van de materiele Natuur dezelfde exclusieve concentratie, dezelfde absorptie in het werk en de energie als in de zelfbeperking van het wakende denkvermogen, of de concentratie van het zelfvergetende denkvermogen in zijn werking; alleen die zelfbeperking, die gedragen wordt naar zijn verste punt van zelfvergeetachtigheid, wordt geen tijdelijke actie, maar de wet van zijn actie. Onbekendheid in de Natuur wordt de volledige zelfonwetendheid; de partiele kennis en algemene onwetendheid van de mens is een partiele zelfonwetendheid, die in haar evolutionaire orde een terugkeer markeert naar zelfkennis: maar beiden zijn en alle onwetendheid is, wanneer onderzocht, een oppervlakkige exclusieve zelfvergeetachtige concentratie van Tapas, van de bewuste energie van zijn in een bijzondere lijn of sectie van haar beweging, waarvan zij alleen gewaar is of die zij alleen lijkt te zijn aan het oppervlak. De onwetendheid is effectief binnen de grenzen van die beweging en geldig voor haar doeleinden, maar fenomenaal, gedeeltelijk, oppervlakkig, niet essentieel werkelijk, niet integraal. Wij moeten het woord "werkelijk" noodzakelijkerwijze in een nogal beperkte betekenis gebruiken en niet in haar absolute betekenis; want de onwetendheid is werkelijk genoeg, maar het is niet de hele waarheid van ons wezen en door haar door zichzelf te beschouwen, wordt zelfs haar waarheid verkeerd geïnterpreteerd voor ons uiterlijke gewaarzijn. In die ware waarheid van zichzelf is zij een verwikkeld Bewustzijn en Kennis, die terug evolueren naar zichzelf, maar zij is dynamisch effectief als een Onbewustzijn en een Onwetendheid.

Daar dit de grondnatuur is van de Onwetendheid, een praktische waarheid van een

fenomenale, maar niet werkelijk verdelende, van een beperkende en gescheiden bewuste energie, geabsorbeerd in zijn werken tot de klaarblijkelijke vergeetachtigheid van zijn integrale en werkelijke zelf, kunnen we de vragen beantwoorden, die opkomen over het waarom, het waar en hoe van deze beweging. De reden voor de Onwetendheid, haar noodzaak, wordt duidelijk genoeg, wanneer we eenmaal gezien hebben dat zonder haar het object van de manifestatie van onze wereld onmogelijk zou zijn, helemaal niet gedaan zouden kunnen worden, of niet volledig, of niet op de manier, dat het gedaan zou moeten worden en gedaan wordt. Iedere kant van de veelvoudige Onwetendheid heeft zijn rechtvaardiging, die alleen een deel is van de ene algemene noodzaak. De mens, die leeft in zijn tijdelijke wezen, kon zichzelf niet geworpen hebben in de stroom van Tijd met die beweging van onderwerping aan haar flux van moment tot moment, wat de natuur is van zijn huidige leven. Levend in zijn superbewuste of subliminale zelf zou hij niet de relaties uitgewerkt kunnen hebben vanuit de knoop van zijn individuele geestesgesteldheid, die hij moet verwarren en ontwarren met de wereld om hem heen, of zou het moeten doen op een radicaal verschillende manier. Levend in het universele zelf en niet in het egoïstische gescheiden bewustzijn kon hij niet die gescheiden handeling, persoonlijkheid, uitzicht van zichzelf ontwikkelen als het enkele of het initiële centrum en punt van referentie, dat de contributie is van het egobesef van de wereldwerkingen. Hij moet de tijdelijke, de psychologische, de egoïstische onwetendheid aannemen om zichzelf te beschermen tegen het licht van het oneindige en de grootheid van het universele om zo achter deze verdediging zijn tijdelijke individualiteit te ontwikkelen in de kosmos. Hij moet leven alsof in dit ene leven en de onwetendheid aannemen over zijn oneindige verleden en zijn toekomst: want anders, als het verleden aanwezig voor hem zou zijn, zou hij zijn huidige geselecteerde relaties niet uit kunnen werken met zijn omgeving op de bedoelde manier; zijn kennis zou te groot voor hem zijn, het zou noodzakelijkerwijze de hele geest en balans en vorm veranderen van zijn actie. Hij moet leven in het denkvermogen, dat geabsorbeerd is door zijn lichamelijke leven en niet in het Supramentale; want anders zouden al deze beschermende muren van onwetendheid, die gecreëerd zijn door het beperkende, verdelende, differentiërende vermogen van het denkvermogen niet gebouwd worden of te dun en transparant worden voor zijn doeleinde.

Dat doeleinde, waarvoor deze hele exclusieve concentratie, die we Onwetendheid noemen, noodzakelijk is, is om de cyclus van zelfvergeetachtigheid en zelfontdekking te

traceren voor de vreugde waarvan de Onwetendheid aangenomen is in de Natuur door de geheime geest. Het is niet, dat alle kosmische manifestatie anders onmogelijk zou worden; maar het zou een nogal verschillende manifestatie zijn van degene, waarin we leven; het zou begrensd worden tot de hogere werelden van het goddelijk Bestaan of tot een typische niet evoluerende kosmos, waarin ieder wezen leefde in het hele licht van zijn eigen wet van natuur, en deze tegengestelde manifestatie, deze evoluerende cyclus, zou onmogelijk zijn. Wat hier het doel is, zou daar de eeuwige conditie zijn; wat hier een fase is, zou daar een eeuwigdurend type van bestaan zijn. Sachchidananda daalt neer in de materiele Onwetendheid om zichzelf te vinden in de klaarblijkelijke tegengestelden van zijn wezen en zijn natuur en zet zijn fenomenale onwetendheid als een oppervlakkig masker op, waarin hij zichzelf verbergt voor zijn eigen bewuste energie, terwijl hij zichzelf vergeetachtig van zichzelf achterlaat en geabsorbeerd in zijn werken en vormen. In deze vormen moet de langzaam ontwakende ziel de fenomenale actie accepteren van een onwetendheid, die werkelijk kennis is die progressief ontwaakt uit de oorspronkelijke onwetendheid, en in de nieuwe condities, die gecreëerd worden door deze werkingen, moet hij zichzelf herontdekken en het leven door dat licht goddelijk transformeren, dat zo aan het werk is om het doeleinde te vervullen van zijn neerdaling in de Onwetendheid. Het object van de kosmische cyclus is niet om zo snel mogelijk terug te keren naar de hemelen, waar volmaakt licht en vreugde eeuwig zijn of naar de suprakosmische heerlijkheid, noch om hoofdzakelijk een doelloze ronde te herhalen in een lange onbevredigende groef van onwetendheid, terwijl men zoekt naar kennis en het nooit volmaakt vindt, --- in dat geval zou de onwetendheid ofwel een onverklaarbare blunder zijn van de Albewuste of een pijnlijke en doelloze Noodzaak, die even onverklaarbaar is, --- maar om de Ananda van het Zelf te realiseren in andere condities dan de suprakosmische, in het kosmische wezen, en zijn hemel van vreugde en licht te vinden, zelfs in de tegenstellingen, die aangeboden worden door de termen van een belichaamd materieel bestaan, door strijd daarom naar de vreugde van zelfontdekking, zou het ware object lijken te zijn van de geboorte van de geboorte van de ziel in het menselijke lichaam en van de arbeid van het menselijke ras in de reeksen van haar cycli. De Onwetendheid is een noodzakelijke, ofschoon een nogal onderhavige term, die de universele Kennis opgelegd heeft aan zichzelf, zodat die beweging mogelijk zou zijn, --- geen blunder of een val, maar een doelbewuste neerdaling, geen vloek, maar een goddelijke mogelijkheid. De Alheerlijkheid vinden en belichamen in een intense

samenvatting van zijn veelvoudigheid, om een mogelijkheid te verkrijgen van het Oneindige Bestaan, dat niet verkregen zou kunnen worden in andere condities, om uit de Materie een tempel van Goddelijkheid te creëren, zou de taak lijken te zijn, die opgelegd is aan de geest, die geboren is in het materiele universum.

De onwetendheid, die we zien, is niet in de geheime ziel, maar in de klaarblijkelijke Prakriti; noch behoort zij tot het geheel van die Prakriti, --- het kan niet, want Prakriti is de actie van de Albewuste, --- maar komt op in een of andere ontwikkeling van haar oorspronkelijke integraliteit van licht en vermogen. Waar vindt die ontwikkeling plaats, in welk principe van het wezen vindt het zijn mogelijkheid en startpunt? Zeker niet in het oneindige zijn, in het oneindige bewustzijn, de oneindige heerlijkheid, welke de allerhoogste niveaus van bestaan zijn en waaruit al het andere voortkomt of neerdaalt in deze duisterdere dubbelzinnige manifestatie. Daar kan zij geen plaats hebben. Niet in het Supramentale; want in het Supramentale zijn het oneindige licht en vermogen altijd aanwezig zelfs in de meest eindige werkingen, en het bewustzijn van eenheid omarmt het bewustzijn van diversiteit. Op het niveau van het denkvermogen wordt dit terugzetten van het werkelijke zelfbewustzijn mogelijk. Want het denkvermogen is dat vermogen van het bewuste wezen, dat differentieert en loopt langs de lijnen van differentiatie met het besef van diversiteit, prominent en karakteristiek en alleen het besef van eenheid achter zich, niet karakteristiek, niet juist de materie van haar werkingen. Wanneer op een of andere manier dit ondersteunende besef van eenheid teruggehouden kon worden, --- zij is niet in bezit van het denkvermogen in zijn eigen afgescheiden recht, maar omdat hij het Supramentale achter zich heeft, omdat hij het licht reflecteert van het Supramentale, waarvan hij een derivaat is en een secundair vermogen, --- als een sluier kon vallen tussen het denkvermogen en het Supramentale, dat het licht van de Waarheid afsluit of het alleen door laat komen in diffuse stralen, verstrooid, gereflecteerd, maar met verstoring en verdeling, dan zou het fenomeen van de Onwetendheid tussenbeide komen. Een zodanige sluier bestaat, zegt de Upanishad, samengesteld door de actie van het Denkvermogen zelf: in het Bovenmentale verbergt een gouden deksel het gezicht van de supramentale Waarheid, maar reflecteert zijn beeld; in het Denkvermogen wordt het een meer ondoorschijnende en rookachtig lichtende bedekking. Die handeling is het geabsorbeerde neerkijken van het Denkvermogen op de diversiteit, wat zijn karakteristieke beweging is en weg van de allerhoogste eenheid, die die diversiteit uitdrukt, totdat hij helemaal vergeet het zichzelf te herinneren en zichzelf te

ondersteunen door de eenheid. Zelfs dan ondersteunt de eenheid hem en maakt zijn activiteiten mogelijk, maar de geabsorbeerde Energie is niet gewaar van zijn eigen oorsprong en grotere, werkelijke zelf. Omdat het Denkvermogen datgene vergeet, waarvan hij een afstamt, omdat hij geabsorbeerd wordt in de werkingen van vormende Energie, wordt hij zover geïdentificeerd met die Energie, dat hij zelfs grip verliest op zichzelf, volledig vergeetachtig wordt in een trance van werk, die hij nog ondersteunt in zijn somnambulistische actie, maar waarvan hij zich niet langer gewaar is. Dit is het laatste stadium van de neerdaling van het bewustzijn, een onmetelijke slaap, een peilloze trance van bewustzijn, die de diepzinnige basis van de handeling is van de materiele Natuur.

Er moet echter worden herinnerd, dat wanneer we spreken over een partiele beweging van Bewustzijn-Kracht, die geabsorbeerd is in zijn vormen en acties, in een beperkt gebied van zijn werkingen, dit geen werkelijke verdeling van zijn integraliteit inhoudt. Het neerzetten van de rest van zichzelf achter zich heeft alleen het effect van het verborgen maken van die rest voor de frontale onmiddellijk actieve energie in het beperkte veld van beweging, maar niet van het afsluiten ervan van het gebied; in feite is de Integrale Kracht er, ofschoon gesluierd door de Onwetendheid, en die integrale Kracht, die ondersteund wordt door het integrale zelfwezen, doet door zijn frontale energie al het werk en bewoont alle vormen, die gecreëerd zijn door de beweging. Er moet ook genoteerd worden, dat om de sluier van de Onwetendheid te verwijderen, de bewuste Kracht van het wezen in ons een omgekeerde actie gebruikt van zijn vermogen van exclusieve concentratie; hij verstillt de frontale beweging van Prakriti in het individuele bewustzijn en concentreert exclusief op het besloten innerlijke wezen, --- op het Zelf of op het ware innerlijke, psychische of mentale of vitale wezen, de Purusha, --- om haar te ontsluiten. Maar, wanneer hij dit gedaan heeft, hoeft hij niet in deze tegengestelde exclusiviteit te blijven; hij kan zijn integrale bewustzijn weer aannemen of een globaal bewustzijn, dat zowel het wezen van Purusha als de handeling van Prakriti bevat, de ziel en zijn instrumenten, het Zelf en de dynamieken van het Zelfvermogen, *ātmaśakti*: hij kan dan zijn manifestatie omarmen met een groter bewustzijn, dat vrij is van eerdere beperking, vrij van de resultaten van de vergeetachtigheid van de Natuur van de inwonende Geest. Of hij kan de hele werking verstillen, die hij heeft gemanifesteerd, op een hoger niveau concentreren van het Zelf en de Natuur, het wezen er naar omhoog brengen en de vermogens naar beneden brengen van het hogere

niveau om de eerdere manifestatie te transformeren: alles wat zo getransformeerd is, is nog inbegrepen, maar als een deel van een hogere dynamiek en zijn hogere waarden, in een nieuwere en grotere zelfcreatie. Dit kan gebeuren, wanneer de Bewustzijnskracht in ons wezen besluit om zijn evolutie te verhogen van het mentale naar het supramentale niveau. In ieder geval is Tapas effectief, maar zij handelt op een verschillende manier volgens dat wat gedaan moet worden, in overeenstemming met het voorbepaalde proces, de dynamiek en de zelfwerkzaamheid van het Oneindige.

Maar toch kan, zelfs wanneer dit het mechanisme is van de Onwetendheid, gevraagd worden of het geen mysterie blijft, hoe de Albewuste, ofschoon in alleen een partiele actie van zijn bewuste energie, kon slagen om zelfs deze oppervlakkige onwetendheid en onbewustheid te bereiken. Zelfs als het zo zou zijn, zou het de moeite waard zijn om de exacte actie van dit mysterie, haar natuur, haar beperkingen te fixeren, zodat we er niet ontzet door zullen worden en misleid van het werkelijke doel dat zij dient en de mogelijkheid, die zij geeft. Maar het mysterie is een fictie van het verdelende intellect, dat, omdat zij een logische tegenstelling vindt of creëert tussen twee concepten, denkt dat er een werkelijke oppositie is van de twee geobserveerde feiten en daarom een onmogelijkheid van coëxistentie en eenheid tussen hen. Deze Onwetendheid is, zoals we gezien hebben, werkelijk een vermogen van de Kennis om zichzelf te beperken, om zichzelf te concentreren op het op het op hand zijnde werk, een exclusieve concentratie in praktijk, die niet het volle bestaan en de werking voorkomt van het hele bewustzijn erachter, maar een werking in de condities, die gekozen en zelfopgelegd aan de natuur. Alle bewuste zelfbeperking is een vermogen voor zijn speciale doel, geen zwakheid; alle concentratie is een kracht van bewust wezen, geen belemmering. Het is waar, dat, terwijl het Supramentale in staat is tot een integrale, veelomvattende, veelvoudige, oneindige zelfconcentratie, dit verdelend en beperkt is; het is ook waar, dat het perverse, zowel als partiele en in zover, valse of alleen halfware waarden van dingen creëert: maar we hebben het object gezien van de beperking en van deze gedeeltelijkheid van kennis; en als het object toegestaan is, moet ook het vermogen om het te vervullen toegestaan worden in de absolute kracht van het absolute Wezen. Dit vermogen van zelfbeperking voor een bijzondere werking is, in plaats van onvereenigbaar te zijn met de absolute bewuste-kracht van dat Wezen, precies een van de vermogens, die we zouden moeten verwachten om te bestaan tussen de veelvoudige energieën van de Oneindige.

Het Absolute wordt niet werkelijk beperkt door in zichzelf een kosmos van relaties naar voren te brengen; het is het natuurlijke spel van zijn absolute wezen, bewustzijn, kracht, zelfheerlijkheid. Het Oneindige wordt niet beperkt door in zichzelf een oneindige reeks op te bouwen van samenspelende eindige fenomenen; dat is eerder zijn natuurlijke zelfexpressie. De Ene is niet beperkt door zijn capaciteit voor veelvoudigheid, waarin hij gevarieerd geniet in zijn eigen wezen; dat is eerder deel van de ware beschrijving van een oneindige als tegengesteld aan een rigide, eindige en conceptuele eenheid. Zo is ook de Onwetendheid, beschouwd als een vermogen van veelvoudig zelfgeabsorbeerde en zelfbeperkende concentratie van het bewuste wezen, een natuurlijke capaciteit van variatie in zijn zelfbewuste kennis, een van de mogelijke houdingen van relatie van het Absolute in zijn manifestatie, van het Oneindige in zijn reeksen van eindige werkingen, van de Ene in zijn zelfgenieting in de Velen. Het vermogen om door zelfabsorptie onbewust te worden van de wereld, dat tegelijkertijd voortgaat in het wezen, is een extreem van deze capaciteit van het bewustzijn; het vermogen door absorptie in de kosmische werkingen om onwetend te worden van het zelf, dat de hele tijd deze werkingen voort draagt, is het omgekeerde extreem. Maar geen van beiden beperkt werkelijk het integrale zelfgeware bestaan van Sachchidananda, dat superieur is aan deze klaarblijkelijke tegenstellingen; zelfs in hun tegenstelling helpen zij om het Onuitspreekbare uit te drukken en manifesteren.

HOOFDSTUK XIV

De Oorsprong en Remedie van Valsheid, Fout, Verkeerd en Kwaad.

De Heer accepteert de zonde en de deugd van niemand; omdat kennis gesluierd is door Onwetendheid, zijn sterfelijke mensen misleid.

*Gita*⁷⁴

Zij leven volgens een ander idee van zelf dan de werkelijkheid, misleid, gebonden, terwijl zij een valsheid uitdrukken, --- alsof door een betovering zien zij het valse als het ware.

*Maitrayani Upanishad*⁷⁵

Zij leven en bewegen in de Onwetendheid en gaan rond en rond, gehavend en struikelend, zoals een blinde man, die geleid wordt door iemand, die blind is.

*Mundaka Upanishad*⁷⁶

Iemand, wiens intelligentie Eenheid heeft bereikt, werpt van zich zowel zonde als deugd weg.

*Gita*⁷⁷

Hij, die de zaligheid gevonden heeft van het Eeuwige, wordt niet meer aangedaan door de gedachte, "Waarom heb ik het goede niet gedaan? Waarom heb ik kwaad gedaan?" Degene, die het zelf kent, bevrijdt zichzelf van deze beide dingen.

*Taittiriya Upanishad*⁷⁸

⁷⁴ V. 15.

⁷⁵ VII. 10.

⁷⁶ I. 2. 8.

⁷⁷ II. 50.

⁷⁸ II. 9.

Dit zijn zij, die bewust zijn van de vele valsheid in de wereld; zij groeien in het huis van Waarheid, zij zijn de sterke en onoverwinnelijke zonen van Oneindigheid.

*Rig Veda*⁷⁹

De eerste en de hoogste zijn waarheid; in het midden is valsheid, maar zij is genomen tussen de waarheden aan beide zijden van haar en zij betreft haar wezen van de waarheid.⁸⁰

*Brihadaranyaka Upanishad*⁸¹

ALS ONWETENDHEID in haar natuur een zelfbeperkende kennis is, vergeetachtig van het integrale zelfgewaarzijn en beperkt tot een exclusieve zelfconcentratie in een enkel gebied of op een besloten oppervlak van kosmische beweging, wat zouden we, in dit opzicht, moeten maken van het probleem, dat zeer schrijnend het denkvermogen van de mens preoccupiert, wanneer hij gericht is op het mysterie van zijn eigen bestaan en van het kosmische bestaan, het probleem van kwaad? Een beperkte kennis, ondersteund door een geheime Al-Wijsheid, als een instrument voor uitwerking binnen de noodzakelijke beperkingen van een beperkte wereldorde, zou toegelaten kunnen worden als een begrijpelijk proces van het universele Bewustzijn en Energie; maar de noodzaak van valsheid en fout, de noodzaak van verkeerd en kwaad of hun bruikbaarheid in de werkingen van de alomtegenwoordige Goddelijke Werkelijkheid is minder gemakkelijk toelaatbaar. En toch moet er, als dat de Werkelijkheid is, die we hebben voorgesteld, dat zij is, enige noodzaak zijn voor de verschijning van deze tegengestelde fenomenen, een of andere betekenis, een of andere functie, die zij moesten dienen in de economie van het universum. Want in de volledige en onvervreembare zelfkennis van de Brahman, die noodzakelijkerwijze alkennis is, omdat al dit, wat is, Brahman is, kunnen zulke fenomenen niet hebben kunnen binnenkomen als een kans, een tussenbeide komend ongeluk, een onvrijwillige vergeetachtigheid of

⁷⁹ VII. 60. 5.

⁸⁰ De waarheid van de fysieke werkelijkheid en de waarheid van de spirituele en superbewuste werkelijkheid. In de tussenliggende subjectieve en mentale werkelijkheden, die tussen hen staan, kan valsheid binnenkomen, maar zij neemt ofwel waarheid van boven of waarheid van beneden als de substantie, waaruit zij zichzelf bouwt en beiden oefenen druk op haar uit om haar foute constructies te veranderen in waarheid van leven en waarheid van geest.

⁸¹ V. 5. 1.

verwarring van de Bewustzijnskracht van de Alwijze in de kosmos of een lelijke tegenspoed, waarvoor de inwonende Geest niet voorbereid was en waarvan hij een gevangene is, die dwaalt in een labyrint met de hoogste moeilijkheid van ontsnapping. Noch kan het een onverklaarbaar mysterie van het wezen zijn, oorspronkelijk en eeuwig, waarvan de goddelijke Alleraar niet in staat is om rekenschap te geven aan zichzelf of aan ons. Er moet erachter een betekenis zijn van de Alwijsheid zelf, een vermogen van het Albewustzijn, die haar toestaat en gebruikt voor een of andere onmisbare functie in de huidige werkingen van onze zelfervaring en wereldervaring. Dit aspect van bestaan moet nu directer onderzocht worden en bepaald in haar oorsprongen en de beperkingen van haar werkelijkheid en haar plaats in de Natuur.

Dit probleem kan opgenomen worden vanuit drie gezichtspunten, --- haar relatie met het Absolute, de allerhoogste Werkelijkheid, haar oorsprong en plaats in de kosmische werkingen, haar actie en aanknopingspunt in het individuele wezen. Het is evident, dat deze tegengestelde fenomenen geen directe wortel hebben in de allerhoogste Werkelijkheid zelf, er is daar niets, dat dit karakter heeft; zij zijn creaties van de Onwetendheid en Onbewustheid, geen fundamentele of primaire aspecten van het Wezen, niet ingeboren in de Transcendentie of in het oneindige vermogen van de Kosmische Geest. Er wordt soms geredeneerd, dat als de Waarheid en het Goede hun absolute hebben, Valsheid en Kwaad ook hun absolute moeten hebben, of, wanneer dit niet zo is, dan moeten beiden alleen behoren tot de relativiteit; Kennis en Onwetendheid, Waarheid en Valsheid, Goed en Kwaad bestaan alleen in relatie tot elkaar en voorbij de dualiteiten hier hebben zij geen bestaan. Maar dit is niet de fundamentele waarheid van de relatie van deze tegengestelden; want, op de eerste plaats, zijn Valsheid en Kwaad, anders dan Waarheid en het Goede, zeer duidelijk resultaten van de Onwetendheid en kunnen niet bestaan daar waar geen Onwetendheid is: zij kunnen geen zelfbestaan hebben in het Goddelijke Wezen, zij kunnen geen aangeboren elementen zijn van de Allerhoogste Natuur. Wanneer, dan, de beperkte Kennis, die de natuur is van de Onwetendheid, haar beperkingen opgeeft, wanneer Onwetendheid verdwijnt in Kennis, kunnen kwaad en valsheid niet langer voortduren: want beiden zijn vruchten van onbewustzijn en verkeerd bewustzijn en wanneer waar of heel bewustzijn er is om Onwetendheid te vervangen, hebben zij niet langer enige basis voor hun bestaan. Er kan daarom geen absolute zijn van valsheid, geen absolute van kwaad; deze dingen zijn een bijproduct van de wereldebeweging: de sombere bloemen van valsheid en lijden en kwaad

hebben hun wortel in de zwarte grond van het Onbewuste. Aan de andere kant is er geen zodanig intrinsiek obstakel voor de absolute van de Waarheid en het Goede: de relativiteit van waarheid en fout, goed en kwaad, is een feit van onze ervaring, maar het is op gelijke wijze een bijproduct, het is geen permanente factor, ingeboren in het bestaan; want het is alleen waar voor de waarderingen, die gemaakt worden door het menselijke bewustzijn, alleen waar voor onze partiele kennis en partiele onwetendheid.

Waarheid is relatief voor ons, omdat onze kennis omgeven is door onwetendheid. Onze exacte visie houdt op bij uiterlijke verschijningen, die niet de volledige waarheid zijn van dingen en, als we dieper gaan, zijn de verlichtingen, die we bereiken, gissingen of gevolgtrekkingen of aanduidingen, geen zicht van onbetwifelbare werkelijkheden: onze conclusies zijn gedeeltelijk, speculatief of geconstrueerd, onze verklaring van hen, die de uitdrukking is van ons indirecte contact met de werkelijkheid, heeft de natuur van representaties of beelden, woordbeelden van gedachtepercepties, die zelf beelden zijn, geen belichamingen van de Waarheid zelf, niet onmiddellijk werkelijk en authentiek. Deze beelden of representaties zijn onvolmaakt en duister en dragen met hen de schaduw van onwetendheid of fout; want zij lijken andere waarheden te ontkennen of buiten te sluiten en zelfs de waarheid, die zij uitdrukken, krijgt niet zijn volledige waarde: het is een einde of rand ervan, die projecteert in de vorm en de rest is in de schaduw gelaten, ongezien of misvormd en vaag zichtbaar. Het zou bijna gezegd kunnen worden, dat geen mentale verklaring van dingen helemaal waar kan zijn; het is geen belichaamde Waarheid, zuiver en onbedekt, maar een bekleed beeld, --- vaak is het alleen de bekleding, die zichtbaar is. Maar dit karakter is niet van toepassing op de waarheid, die waargenomen wordt door een directe actie van het bewustzijn of op de waarheid van kennis door identiteit; ons zicht kan daar beperkt zijn, maar zover als zij zich uitbreidt, is zij authentiek, en authenticiteit is een eerste stap naar absolute: fouten kunnen zich hechten aan een directe of identieke visie van dingen door een mentale aanwas, door een foutieve of ongeoorloofde uitbreiding of door de verkeerde interpretatie van het denkvermogen, maar zij gaat niet binnen in de substantie. Deze authentieke of identieke visie of ervaring van dingen is de ware natuur van kennis en zij is zelfbestaand binnen het wezen, ofschoon verkregen in onze denkvermogens door een secundaire formatie, die niet authentiek is en derivatief. Onwetendheid heeft in haar oorsprong niet dit zelfbestaan of deze authenticiteit; zij bestaat door een beperking of afwezigheid of sluimering van kennis, fout door een afwijking van de waarheid, valsheid door een

verstoring van de waarheid of haar tegenstelling en ontkenning. Maar er kan niet op gelijke wijze van kennis gezegd worden, dat zij juist in haar natuur alleen bestaat door een beperking of afwezigheid of sluimering van onwetendheid: zij kan inderdaad in het menselijke denkvermogen gedeeltelijk tevoorschijn komen door een proces van een zodanige beperking of sluimering, door de terugtrekking van duisternis van een gedeeltelijk licht, of zij kan het aspect hebben van onwetendheid, die in kennis verandert; maar in feite rijst zij op door een onafhankelijke geboorte uit onze diepten, waar zij een ingeboren bestaan heeft.

Er kan nogmaals van goed en kwaad gezegd worden, dat de ene bestaat door waar bewustzijn, de andere overleeft alleen door verkeerd bewustzijn: als er een onvermengd waar bewustzijn is, kan alleen het goede bestaan; zij wordt niet langer vermengd met kwaad of gevormd in de aanwezigheid ervan. Menselijke waarden van goed en kwaad, zoals van waarheid en fout, zijn inderdaad onzeker en relatief: wat op een plaats of in een tijd voor waar wordt gehouden, wordt op een andere plaats of in andere tijden voor fout gehouden; wat als goed beschouwd wordt, wordt ergens anders of in andere tijden beschouwd als kwaad. We vinden ook, dat wat kwaad noemen in het goede resulteert, wat we goed noemen in kwaad resulteert. Maar deze onaangename uitkomst van het goede, dat kwaad produceert, is het gevolg van de verwarring en de vermenging van kennis en onwetendheid, van de doordringing van waar bewustzijn door verkeerd bewustzijn, zodat er een onwetende of verkeerd genomen toepassing is van ons goede, of het komt door de tussenkomst van kwellende krachten. In het tegenovergestelde geval van kwaad, dat goed produceert, komt het gelukkiger en tegengestelde resultaat door de tussenkomst van een of ander waar bewustzijn en kracht, die er achter werkt en ondanks het verkeerde bewustzijn en verkeerde wil of het komt door de tussenkomst van herstellende krachten. Deze relativiteit, dit mengsel is een omstandigheid van menselijke geestesgesteldheid en de werkingen van Kosmische Kracht in het menselijke leven; het is niet de fundamentele waarheid van goed en kwaad. Er kan tegenin gebracht worden, dat fysiek kwaad, zoals pijn en het meeste lichamelijke lijden, onafhankelijk is van kennis en onwetendheid, van juist of verkeerd bewustzijn, inherent in de fysieke Natuur: maar, fundamenteel, zijn alle pijn en lijden het resultaat van een onvoldoende bewustzijnskracht in het oppervlaktewezen, wat het niet in staat maakt om te gaan op de juiste manier met zelf en Natuur of niet in staat om zichzelf te assimileren en te harmoniseren met de contacten van de universele Energy; zij zouden niet bestaan,

wanneer er in ons een integrale aanwezigheid was van het lichtende Bewustzijn en de goddelijke Kracht van een integraal Wezen. Daarom is de relatie van waarheid met valsheid, van goed met kwaad geen wederzijdse afhankelijkheid, maar heeft de natuur van een tegenstelling als van licht en schaduw; een schaduw hangt van licht af voor haar bestaan, maar licht hangt niet af voor zijn bestaan van de schaduw. De relatie tussen het Absolute en deze tegengestelden van enige van zijn fundamentele aspecten is niet dat zij tegengestelde fundamentele aspecten zijn van het Absolute; valsheid en kwaad hebben geen fundamentaliteit, geen vermogen van oneindigheid of eeuwig zijn, geen zelfbestaan door latentheid in de Zelfbestaande, geen authenticiteit van een oorspronkelijke inherentie.

Het is ongetwijfeld een feit, dat wanneer de waarheid of het goede zich eenmaal manifesteert, de conceptie van valsheid en kwaad een mogelijkheid wordt; want, wanneer er ook maar een affirmatie is, wordt zijn ontkenning denkbaar. Zoals de manifestatie van bestaan, bewustzijn, en heerlijkheid de manifestatie van niet-bestaan, onbewustheid, ongevoeligheid denkbaar maakt, en omdat het denkbaar is, daarom op een bepaalde manier onvermijdelijk, want alle mogelijkheden dringen in de richting van actualiteit, totdat zij het bereiken, zo is het ook met deze tegengestelden van de aspecten van het Goddelijke Bestaan. Er kan op deze gronden gezegd worden, dat deze tegengestelden, omdat zij onmiddellijk waarneembaar moeten zijn door het manifesterende Bewustzijn juist op de drempel van de manifestatie, een standplaats kunnen innemen als impliciete absolute en onscheidbaar zijn van al het kosmische bestaan. Maar eerst moet opgemerkt worden, dat zij alleen mogelijk worden in kosmische manifestatie; zij kunnen niet vooraf bestaan in het tijdloze wezen, want zij zijn onvereenigbaar met de eenheid en zaligheid, die hun substantie zijn. Ook in de kosmos kunnen zij niet tot bestaan komen, behalve door een beperking van waarheid en het goede in partiele en relatieve vormen en door een opbreken van de eenheid van bestaan en bewustzijn in gescheiden bewustzijn en gescheiden wezen. Want waar er eenheid is en volledige wederkerigheid van bewustzijnskracht, zelfs in veelvoudigheid en diversiteit, daar is waarheid van zelfkennis en wederzijdse kennis automatisch en fout van zelfonwetendheid en wederzijdse onwetendheid onmogelijk. Zo kan ook, waar waarheid bestaat als een geheel op een basis van zelfgeware eenheid, valsheid niet binnengaan en wordt kwaad buitengesloten door de uitsluiting van verkeerd bewustzijn en verkeerde wil en hun dynamisering van valsheid en fout. Zo gauw als de afgescheidenheid

binnenkomt, kunnen deze dingen ook binnenkomen; maar zelfs deze gelijktijdigheid is niet onvermijdelijk. Wanneer er voldoende wederkerigheid is, zelfs in de afwezigheid van een actief gevoel van eenheid, en als de afgescheiden wezens hun normen van beperkte kennis niet overschrijden of er vanaf wijken, kunnen harmonie en waarheid nog soeverein zijn en zal kwaad geen poort van toegang hebben. Er is daarom geen authentieke onvermijdelijke kosmiciteit van valsheid en kwaad, zelfs als er geen absolute is; zij zijn omstandigheden of resultaten, die alleen naar bovenkomen in een zekere stadium, wanneer afgescheidenheid culmineert in tegenstelling en onwetendheid in een positief onbewustzijn van kennis en een resulterend verkeerd bewustzijn en verkeerde kennis met haar inhoud van verkeerde wil, verkeerd gevoel, verkeerde actie en verkeerde reactie. De vraag is op welke ogenblik van kosmische manifestatie de tegengestelden binnenkomen; want het kan ofwel in een of ander stadium van de toenemende involutie van bewustzijn in het afgescheiden denkvermogen en leven zijn of alleen na een onderdamping in onbewustzijn. Dit lost zichzelf op in de vraag of valsheid, fout, verkeerd en kwaad oorspronkelijk bestaan op de mentale en vitale niveaus en ingeboren zijn in denkvermogen en leven of alleen behoren bij de materiele manifestatie, omdat zij daar opgelegd zijn aan het denkvermogen en leven door de duisternis, die oprijst uit het Onbewustzijn. Er kan ook gevraagd worden, of als zij bestaan in het suprafysieke denkvermogen en leven, zij daar oorspronkelijk en onvermijdelijk waren; want zij zouden eerder binnengekomen kunnen zijn als een consequentie of een suprafysieke uitbreiding van de materiele manifestatie. Of, als dat onhoudbaar is, zou het kunnen zijn, dat zij omhoog kwamen als een in staat stellende suprafysieke affirmatie in het universele Denkvermogen en Leven, een voorafgaande noodzaak voor hun verschijning in die manifestatie, waartoe zij natuurlijker behoren als een onvermijdelijke uitkomst van de creatieve Onbewustheid.

Er was voor lange tijd door het menselijke denkvermogen als een traditionele kennis behouden, dat wanneer we voorbij het materiele vlak gaan, deze dingen daar ook bestaand worden gevonden in werelden voorbij ons. Er zijn op deze niveaus van suprafysieke ervaring vermogens en vormen van vitaal denkvermogen en leven, die de voorfysieke fundatie van de onharmonische, defecte of perverse vormen en vermogens van het levendenkvermogen en levenskracht lijken te zijn, die we vinden in het aardse bestaan. Er zijn krachten, en subliminale ervaring lijkt aan te tonen, dat er suprafysieke wezens zijn, die die krachten belichamen, die gehecht zijn in hun wortelnatuur aan

onwetendheid, aan misbruik van kracht, aan perversiteit van heerlijkheid, aan alle oorzaken en consequenties van de dingen, die we kwaad noemen. Deze vermogens, wezens of krachten zijn actief om hun vijandige constructies op te leggen aan aardse schepselen; verlangend om hun heerschappij te behouden in de manifestatie, stellen zij zich tegenover de toename van licht en waarheid en het goede en nog meer zijn zij antagonistisch voor de voortgang van de ziel naar een goddelijk bewustzijn en goddelijk bestaan. Dit kenmerk van bestaan zien we uitgebeeld in de traditie van de conflict tussen de Vermogens van Licht en Duisternis, Goed en Kwaad, kosmische Harmonie en kosmische Anarchie, een traditie, die universeel is in oeroude mythe en in religie en algemeen voor alle systemen van occulte kennis.

De theorie van deze traditionele kennis is volmaakt rationeel en verifieerbaar door de innerlijke ervaring, en zij legt zich op, wanneer we het suprafysieke toelaten en ons niet opsluiten in de acceptatie van het materiele wezen als de enige werkelijkheid. Zoals er een kosmisch Zelf en Geest is, die het universum en haar wezens binnendringen en ophouden, zo is er ook een kosmische Kracht, die alle dingen beweegt, en van deze oorspronkelijke kosmische Kracht hangen veel kosmische Krachten af en werken er op, die zijn vermogens zijn of als vormen oprijzen van zijn universele actie. Wat ook geformuleerd is in het universum heeft een Kracht of Krachten, die haar ondersteunen, zoeken haar te vervullen of verder te brengen, hun fundatie te vinden in zijn werking, hun rekenschap van succes in zijn succes en groei en dominantie, hun zelfvervulling of hun verlenging van zijn in zijn victorie of overleving. Zoals er Vermogens zijn van Kennis of Krachten van het Licht, zo zijn er Vermogens van Onwetendheid en duistere Krachten van Duisternis, wiens werk het is om de heerschappij te verlengen van Onwetendheid en Onbewustheid. Zoals er Krachten zijn van Waarheid, zo zijn er Krachten, die leven door de Valsheid en haar ondersteunen en werken voor haar victorie; zoals er vermogens zijn, wiens leven intiem verbonden zijn met het bestaan, het idee en de impuls van het Goede, zo zijn er Krachten, wiens leven gebonden is aan het bestaan en het idee en de impuls van het Kwade. Deze waarheid van het kosmisch Onzichtbare, dat gesymboliseerd werd in het oeroude geloof van een strijd tussen de vermogens van Licht en Duisternis, Goed en Kwaad voor het bezit van de wereld en het bestuur van het leven van de mens; --- dit was de betekenis van de strijd tussen de Vedische Goden en hun opponenten, de zonen van Duisternis en Verdeling, uitgebeeld in een latere traditie als Titaan en Reus en Demon, Asura, Rakshasa, Pisacha; dezelfde traditie wordt gevonden

in het Zoroastrische Dubbele Principe en de latere Semitische oppositie van God en zijn Engelen aan de ene kant en Satan en zijn gasten aan de andere, --- onzichtbare Persoonlijkheden en Vermogens, die de mens trekken naar het goddelijke Licht en Waarheid en Goede of hem verleiden naar onderwerping aan het ongoddelijke principe van Duisternis en Valsheid en Kwaad. Modern denken is niet gewaar van onzichtbare krachten die anders zijn dan degene, die geopenbaard zijn of geconstrueerd door de Wetenschap; zij gelooft niet, dat de Natuur in staat is om enige andere wezens te scheppen, dan die om ons heen in de fysieke wereld, mensen, beesten, vogels, reptielen, vissen, insecten, bacteriën, en microscopische diertjes. Maar als er onzichtbare kosmische krachten zijn, die fysiek in hun natuur zijn, die handelen op het lichaam van levenloze objecten, is er geen geldige reden, waarom er geen onzichtbare kosmische krachten zouden zijn, die mentaal en vitaal zijn in hun natuur, die handelen op zijn denkvermogen en zijn levenskracht. En als het Denkvermogen en Leven, onpersoonlijke krachten, bewuste wezens vormen of personen gebruiken om hen te belichamen in fysieke vormen en in een fysieke wereld en kunnen handelen op Materie en door Materie, is het niet onmogelijk, dat op hun eigen niveaus zij bewuste wezens zouden vormen, wiens subtielere substantie onzichtbaar is voor ons of dat zij in staat zouden zijn om te handelen vanuit die niveaus op wezens in de fysieke Natuur. Welke werkelijkheid of mythische onwerkelijkheid we ook hechten aan de traditionele beelden van voorbij menselijk geloof of ervaring, zij zouden dan representaties zijn van dingen, die in principe waar zijn. In dat geval zou de eerste bron van goed en kwaad niet in het aardse leven zijn of in de evolutie van het Onbewuste, maar in het Leven zelf, zou hun bron Suprafysiek zijn en zouden zij hier gereflecteerd worden vanuit een grotere suprafysieke Natuur.

Dit is zeker, dat, wanneer we erg diep teruggaan in onszelf, weg van de oppervlakte verschijning, we vinden, dat het denkvermogen, hart en zintuiglijk wezen van de mens bewogen worden door krachten, die niet onder zijn eigen controle staan en dat hij een instrument kan worden in de handen van Energieën van een kosmisch karakter zonder de oorsprong van zijn handelingen te weten. Door terug te stappen van de fysieke oppervlakte naar zijn innerlijke wezen en subliminale bewustzijn wordt hij direct gewaar van hen en is in staat om direct te weten en om te gaan met hun actie op hem. Hij groeit gewaar van interventies, die zoeken om hem te leiden in een richting of een andere, van suggesties en impulsen, die zichzelf vermomd hadden als oorspronkelijke bewegingen

van zijn eigen denkvermogen en waartegen hij moest strijden. Hij kan zich realiseren, dat hij geen bewust schepsel is, dat om onverklaarbare redenen geproduceerd is in een onbewuste wereld uit een zaad van onbewuste Materie en rondgaat in een duistere zelfonwetendheid, maar een belichaamde ziel door wiens handeling de kosmische Natuur zoekt zichzelf te vervullen, de levende grond van een uitgestrekt debat tussen een duisternis van Onwetendheid, waaruit zij hier tevoorschijn komt en een licht van Kennis, dat opwaarts groeit naar een onvoorziene culminatie. De Krachten, die hem proberen te bewegen en onder hen de Krachten van goed en kwaad, presenteren zichzelf als vermogens van de universele Natuur; maar zij lijken niet alleen te behoren bij de fysieke universum, maar bij niveaus van Leven en Denkvermogen er voorbij.

Het eerste ding, dat we moeten opmerken, dat van belang is voor het probleem, dat onze zorg draagt, is, dat deze Krachten in hun acties vaak de maten van menselijke relativiteit teboven lijken te gaan; zij zijn in hun grotere handeling bovenmenselijk, goddelijk, titanisch of demonisch, maar zij zouden hun formaties in hem kunnen scheppen in het groot of in het klein, in zijn grootheid of in zijn kleinheid, zij kunnen hem in beslag nemen of opdrijven op momenten of gedurende perioden, zij kunnen zijn impulsen beïnvloeden of zijn handelingen of zijn hele natuur bezitten. Wanneer die in bezit name plaats vindt, kan hij zelf gedreven worden naar een exces van de normale mensheid van goed of kwaad; speciaal het kwaad neemt vormen aan, die het besef van menselijke maat schokken, de grenzen van de menselijke persoonlijkheid voorbijgaan, het gigantische, overdrevene, het onmeetbare benaderen. Men kan zich dan afvragen, of het geen fout is om de absolute te ontkennen aan kwaad; want zoals er een drang, een aspiratie, een verlangen is in de mens naar een absolute waarheid, goedheid, schoonheid, zo lijken deze bewegingen --- zoals ook de transcenderende intensiteiten, verkrijgbaar bij pijn en lijden --- de poging tot zelfrealisatie aan te duiden van een absoluut kwaad. Maar het onmeetbare is geen teken van absolute: want het absolute is in zichzelf geen ding van grootheid; zij gaat voorbij de maat, niet in het enkele besef van uitgestrektheid, maar in de vrijheid van haar essentiële wezen; zij kan zichzelf manifesteren in het oneindig kleine zowel als in het oneindige. Het is waar, dat, wanneer we overgaan van het mentale naar het spirituele, --- en dat is een overgang naar het absolute, --- een subtiele wijidheid en een toenemende intensiteit van licht, van vermogen, van vrede, van extase ons uitstappen uit onze beperkingen markeren: maar dit is eerst alleen een teken van vrijheid, van hoogte, van universaliteit, nog niet van een

inwaartse absoluutheid van zelfbestaan, wat de essentie is van materie. Pijn en kwaad kunnen niet bij deze absoluutheid komen, zij zijn gebonden aan beperking en zij zijn een derivaat. Wanneer pijn onmeetbaar wordt, beëindigt zij zichzelf of beëindigt dat, waarin zij zich manifesteert, of stort ineen naar ongevoeligheid of, in zeldzame omstandigheden, kan zij omkeren in een extase van Ananda. Wanneer kwaad de enige wordt en onmeetbaar, zou zij de wereld vernietigen of dat vernietigen wat haar droeg en ondersteunde; zij zou dingen en zichzelf door desintegratie terugbrengen naar niet-bestaan. Zonder twijfel proberen de Vermogens, die duisternis en kwaad ondersteunen door de grootheid van hun zelfvergroting een verschijning van oneindigheid proberen te bereiken, maar immensiteit is alles wat zij kunnen bereiken en geen oneindigheid; of, op zijn hoogst, zijn zij in staat om hun element te vertegenwoordigen als een soort van onmetelijk oneindig evenredig aan de Onbewuste, maar het is een vals oneindig. Zelfbestaan, in essentie of door een eeuwige inherentie in de Zelfbestaande, is de conditie van absoluutheid: fout, valsheid, kwaad zijn kosmische vermogens, maar relatief in hun natuur, niet absoluut, omdat zij afhangen voor bestaan van de perversie of tegenstelling van hun tegengestelden en niet, zoals de waarheid en het goede, zelfbestaande absoluten zijn, inherente aspecten van de allerhoogste Zelfbestaande.

Een tweede punt van ondervraging komt naar voren uit het bewijs dat gegeven wordt voor het suprafysieke en voorfysieke bestaan van deze duistere tegengestelden: want dat suggereert, dat zij uiteindelijk oorspronkelijke kosmische principes zijn. Maar er moet opgemerkt worden, dat hun verschijning niet hoger uitbreidt dan de lagere suprafysieke levensniveaus; zij zijn "vermogens van de Prins van Lucht", --- lucht, die in de oeroude symboliek het principe van leven is en daarom van de middenwerelden, waar het vitale principe overheersend is en essentieel. De vijandige tegengestelden zijn dan niet primaire vermogens van de kosmos, maar scheppingen van het Leven of van het Denkvermogen in het leven. Hun suprafysieke aspecten en invloeden op de aardenatuur kunnen uitgelegd worden door de co-existentie van werelden van een afdalende involutie met parallelle werelden van een opstijgende evolutie, die niet precies gecreëerd worden door het aardebestaan, maar gecreëerd als een annex aan de neerdalende wereldorde en een voorbereid support voor de evolutionaire aardse formaties; hier kan kwaad verschijnen, niet als inherent in al het leven, maar als een mogelijkheid en een voorformatie, die onvermijdelijk zijn formatie maakt in de evolutionaire verschijning van bewustzijn uit het Onbewuste. Hoe dit ook kan zijn, we kunnen het beste de oorsprong

van valsheid, fout, het verkeerde, en kwaad als een uitkomst van het Onbewuste zien en begrijpen, want in de wederkeer van het Onbewuste naar Bewustzijn kan gezien worden, dat zij hun formatie nemen en daar lijken zij normaal en onvermijdelijk te zijn.

De eerste verschijning uit het Onbewuste is Materie, en het zou lijken, dat in Materie valsheid en kwaad niet kunnen bestaan, omdat zij beiden gecreëerd worden door een verdeeld en onwetend oppervlakte bewustzijn en haar reacties. Er is geen zodanige actieve oppervlakte organisatie van bewustzijn, geen zodanige reacties in materiele krachten of objecten; welk inwonend geheim bewustzijn er ook in hen zou kunnen zijn, lijkt een, ongedifferentieerd, stom te zijn; inert inherent en intrinsiek in de Energie, die het object samenstelt, brengt zij de vorm tot stand en onderhoudt het door het stille occulte Idee er in, maar is anders zelf-verdiept in de vorm van energie, die zij gecreëerd heeft, zonder communicatie en zonder uitdrukking. Zelfs als zij zich differentieert overeenkomstig de vorm van Materie in een corresponderende vorm van zelfwezen, *rūpaṁ rūpam pratirūpo babhūva*⁸², is er geen psychologische organisatie, geen systeem van bewuste acties of reacties. Alleen door contact met bewuste wezens oefenen materiele objecten vermogens of invloeden uit, die goed of kwaad genoemd kunnen worden: maar dat goed of kwaad wordt bepaald door het besef van hulp of nadeel van het gecontacteerde wezen, van voordeel of verwonding door hen; deze waarden horen niet bij het materiele object, maar bij een of andere Kracht, die hem gebruikt of zij worden gecreëerd door het bewustzijn, dat met hem in contact komt. Vuur verwarmt een mens of verbrandt hem, maar dat is als hij er onvrijwillig mee in contact komt of het vrijwillig gebruikt; een medicinaal kruid geneest of een gif doodt, maar de waarde van goed of kwaad wordt in actie gebracht door de gebruiker: er moet ook beschouwd worden, dat een gif zowel kan genezen als doden, een medicijn doden of letsel toebrengen, zowel als genezen of voordeel brengen. De wereld van zuivere Materie is neutraal, onverantwoordelijk; deze waarden, waar het menselijke wezen op staat, bestaan niet in de materiele Natuur: zoals een superieure Natuur de dualiteit van goed en kwaad transcendeert, zo valt deze inferieure Natuur er onder. De vraag zou kunnen beginnen om een verschillend aspect aan te nemen, wanneer we achter de fysieke kennis gaan en de conclusies accepteren van een occult onderzoek, --- want hier wordt aan ons verteld, dat er bewuste invloeden zijn, die zich aan objecten hechten en deze kunnen goed en kwaad zijn; maar er kan nog aan vast gehouden worden, dat dit de neutraliteit van het

⁸² *Katha Upanishad*, II. 2. 9.

object niet beïnvloedt, dat niet handelt door een geïndividualiseerd bewustzijn, maar alleen zoals het gebruikt wordt voor goed of kwaad of voor beiden samen: de dualiteit van goed en kwaad is niet ingeboren in het materiele principe, het is afwezig in de wereld van de Materie.

De dualiteit begint met bewust leven en komt volledig tevoorschijn met de ontwikkeling van denkvermogen in het leven; het vitale denkvermogen, het denkvermogen van verlangen en sensatie, is de schepper van het besef van kwaad en van het feit van kwaad. Bovendien is in het dierlijke leven het feit van kwaad er, het kwaad van lijden en het besef van lijden, het kwaad van geweld en wreedheid en strijd en deceptie, maar het besef van moreel kwaad is afwezig; in het dierlijke leven is er geen dualiteit van zonde en deugd, alle actie is neutraal en toelaatbaar voor de instandhouding van leven en haar onderhoud en voor de bevrediging van de levensinstincten. De zintuiglijke waarden van goed en kwaad zijn inherent in de vorm van pijn en plezier, vitale voldoening en vitale frustratie, maar het mentale idee, de morele respons van het denkvermogen op deze waarden zijn een creatie van het menselijke wezen. Er volgt niet uit, zoals haastig geconcludeerd kan worden, dat zij onwerkelijkheden zijn, alleen mentale constructies, en dat de enige ware manier om de activiteiten van de Natuur te ontvangen ofwel een neutrale onverschilligheid is of een gelijke acceptatie of, intellectueel, een toelating van alles dat zij zou kunnen doen als een goddelijke of een natuurlijke wet, waarin alles onverdeeld toelaatbaar is. Dat is inderdaad de ene kant van de waarheid: er is een infrarationele waarheid van Leven en Materie, die onverdeeld is en neutraal en alle dingen toelaat als feiten van de Natuur en bruikbaar voor de schepping, instandhouding of vernietiging van leven, drie noodzakelijke bewegingen van de universele Energie, die allemaal verbonden onmisbaar zijn en, ieder op zijn eigen plaats, van gelijke waarde. Er is ook een waarheid van de onthechte rede, die naar alles, wat op deze manier toegelaten is door de Natuur als bruikbaar voor haar processen in leven en materie, kan kijken en alles, dat er is, kan observeren met een onbewogen neutrale onverdeeldheid en acceptatie; dit is een filosofische en wetenschappelijke rede, die getuige is en probeert te begrijpen, maar het nutteloos vindt om de activiteiten van de kosmische Energie te beoordelen. Er is ook een suprarationele waarheid, die zichzelf formuleert in spirituele ervaring, die het spel kan observeren van universele mogelijkheid, alle onverdeeldheid kan accepteren als de ware en natuurlijke kenmerken en consequenties van een wereld van onwetendheid en onbewustheid of

alles toegeven met kalmte en compassie als een deel van de goddelijke werking, maar, terwijl zij wacht op de ontwaking van een hoger bewustzijn en kennis als de enige ontsnapping van wat zich als kwaad presenteert, klaar is met de hulp en interventie, waar dat waarlijk behulpzaam en mogelijk is. Maar, desalniettemin, is er ook deze andere middelwaarheid van bewustzijn, die ons ontwaakt naar de waarden van goed en kwaad en de waardering van hun noodzaak en belangrijkheid; deze ontwaking is, wat ook de sanctie of de geldigheid mag zijn van haar bijzondere beoordelingen, een van de onmisbare stappen in het proces van de evolutionaire Natuur.

Maar waar gaat deze ontwaking dan vanuit? Wat in het menselijk wezen brengt het besef van goed en kwaad voort en geeft het haar vermogen en plaats aan het besef van goed en kwaad? Als we alleen het proces beschouwen, zouden we kunnen overeenkomen, dat het vitale denkvermogen het onderscheid maakt. Haar eerste waardering is zintuiglijk en individueel, --- alles wat plezierig, behulpzaam, voordeling voor het levensego is, is goed, alles wat onplezierig, verderfelijk, verwondend of destructief is, is kwaad. Haar volgende waardering is utilitaristisch en sociaal: alles wat beschouwd wordt als behulpzaam voor het geassocieerde leven, alles wat zij vereist van het individu om in associatie te blijven en associatie te reguleren voor het beste onderhoud, voldoening, ontwikkeling, goede orde van het geassocieerde leven en haar eenheden, is goed; alles wat in het gezichtspunt van de sociëteit een tegenwerkend effect of tendens heeft, is kwaad. Maar dan komt het denkend denkvermogen binnen met zijn eigen waardering en streeft ernaar om een intellectuele basis te vinden, een idee van wet of principe, rationeel of kosmisch, een wet van Karma misschien of een ethisch systeem, dat gefundeerd is op de rede of een esthetische, emotionele of hedonistische basis. Religie brengt haar sancties binnen; er is een woord of wet van God, dat rechtvaardigheid geniet, zelfs ofschoon de Natuur het tegengestelde toelaat of stimuleert, --- of misschien zijn Waarheid en Rechtvaardigheid zelf God en is er geen andere Goddelijkheid. Maar achter al deze praktische of rationele bekrachtiging van het menselijke ethische instinct is er een gevoel, dat er iets dieper is: al deze standaarden zijn ofwel te smal en rigide of complex en verward, onzeker, onderworpen aan verandering door een mentale of vitale verandering of evolutie; toch wordt er gevoeld, dat er een diepere verblijvende waarheid is en iets in ons, dat de intuïtie kan hebben van die waarheid, --- met andere woorden, dat de werkelijke sanctie binnenwaarts, spiritueel en psychisch is. De traditionele rekenschap van deze innerlijke getuige is bewustzijn, een

vermogen van perceptie in ons, half mentaal, half intuïtief; maar dit is iets oppervlakkigs, geconstrueerd, onbetrouwbaars: er is zeker in ons, ofschoon minder makkelijk actief, meer gemaskeerd door oppervlakte elementen, een dieper spiritueel besef, het onderscheidingsvermogen van de ziel, een ingeboren licht binnen onze natuur.

Wat is dan deze spirituele of psychische getuige of wat is voor hem de waarde van het besef van goed en kwaad? Er kan aan vastgehouden worden, dat het enkele nut van het besef van zonde en kwaad is, dat het belichaamde wezen gewaar zou kunnen worden van de natuur van deze wereld van onbewustheid en onwetendheid, ontwaakt voor een kennis van haar kwaad en lijden en de relatieve natuur van haar goede en geluk en van haar te keren naar dat, wat absoluut is. Of ander kan haar spirituele nut zijn om de natuur te zuiveren door het najagen van het goede en de ontkenning van het kwaad, totdat zij klaar is om het allerhoogste goede te ontvangen en af te keren van de wereld naar God, of, zoals in de Buddhistische ethische aandrang, kan zij dienen om de oplossing voor te bereiden van het onwetende egocomplex en de ontsnapping uit de persoonlijkheid en het lijden. Maar het kan ook zijn, dat deze ontwaking een spirituele noodzaak is van de evolutie zelf, een stap naar de groei van het wezen uit de Onwetendheid naar de waarheid van de goddelijke eenheid en de evolutie van een goddelijk bewustzijn en een goddelijk wezen. Want veel meer dan het denkvermogen of leven, die ofwel naar goed of naar kwaad kunnen keren, is het de zielpersoonlijkheid, het psychische wezen, dat aan het onderscheid vasthoudt, ofschoon in een groter besef dan het hoofdzakelijk morele verschil. De ziel in ons keert altijd naar de Waarheid, het Goede en de Schoonheid, omdat hij door deze dingen zelf in gestalte groeit; de rest, hun tegengestelden, zijn een noodzakelijk deel van ervaring, maar moeten ontgroeid worden in de spirituele toename van het wezen. De fundamentele psychische entiteit in ons heeft de heerlijkheid van leven en alle ervaring als deel van de progressieve manifestatie van de geest, maar juist het principe van zijn heerlijkheid van leven is om uit alle contacten en gebeurtenissen hun heimelijke goddelijke besef en essentie te verzamelen, een goddelijk nut en doeleinde, zodat door ervaring ons denkvermogen en leven uit het Onbewustzijn zouden kunnen groeien naar een allerhoogst bewustzijn, uit de verdelingen van de Onwetendheid naar een integraliserend bewustzijn en kennis. Hij is er daarvoor en hij jaagt van leven naar leven zijn altijd toenemende opwaartse tendens en aandrang na; de groei van de ziel is een groei uit de duisternis naar het licht, uit valsheid naar waarheid, uit lijden naar zijn eigen allerhoogste en universele Ananda. De

perceptie van de ziel van goed en kwaad zou niet samen kunnen vallen met de kunstmatige standaarden van het denkvermogen, maar hij heeft een dieper besef, een zekere onderscheiding van wat wijst naar het hogere Licht en wat er vanaf wijst. Het is waar, dat zoals het inferieure licht beneden goed en kwaad is, het superieure spirituele licht voorbij goed en kwaad is; maar dit is niet in de betekenis van alle dingen toelaten met een onverdeelde neutraliteit of op gelijke wijze gehoorzamen aan de impulsen van goed en kwaad, maar in de betekenis, dat een hogere wet van zijn tussenbeide komt, waarin er niet langer enige plaats is of utiliteit voor deze waarden. Er is een zelfwet van de allerhoogste Waarheid, die boven alle standaarden staat; er is een allerhoogst en universeel Goede, inherent, intrinsiek, zelfbestaand, zelfgewaar, zelfbewogen, en bepaald, oneindig plooibaar met de zuivere plasticiteit van het lichtende bewustzijn van het allerhoogst Oneindige.

Wanneer dan kwaad en valsheid natuurlijke producten zijn van de Onbewustheid, automatische resultaten van de evolutie van leven en denkvermogen ervan in de processen van de Onwetendheid, moeten we zien hoe zij naar boven komen, waarvan zij afhangen voor hun bestaan en wat de remedie is of ontsnapping. In de oppervlakte verschijning van het mentale en vitale bewustzijn vanuit de Onbewustheid moet het proces gevonden worden, waardoor deze fenomenen tot bestaan komen. Hier zijn twee bepalende factoren, --- en deze zijn de efficiënte oorzaken van de gelijktijdige verschijning van valsheid en kwaad. Eerst is er een onderliggend, een nog verborgen bewustzijn en vermogen van inherente kennis en er is ook een bovenliggende laag van wat onbepaald kan worden genoemd of anders verkeerdt gevormde substantie van vitaal en psychisch bewustzijn; door dit duistere moeilijke medium moet de verschijnende geestesgesteldheid zijn weg forceren en moet zichzelf er aan opleggen door een geconstrueerde en niet langer een inherente kennis, omdat deze substantie nog steeds vol is van onwetendheid, zwaar belast en omsloten door de onbewustheid van de Materie. Vervolgens vindt de verschijning plaats in een gescheiden vorm van leven, die zichzelf moet bevestigen tegen een principe van levenloze materiele inertie en een constante aantrekkingskracht van die materiele inertie naar desintegratie en een terugval naar de oorspronkelijke levenloze Onbewustheid. Deze gescheiden levensvorm moet zichzelf ook bevestigen, alleen ondersteund door een beperkt principe van associatie, tegen een wereld buiten, die, als zij niet vijandig is voor haar bestaan, toch vol gevaren is en waaraan zij zich moet opleggen, levensruimte veroveren, uitdrukking en verbreiding

bereiken, als zij wil overleven. Het resultaat van een verschijning van bewustzijn in deze condities is de groei van een zelfbevestigend vitaal en fysiek individu, een constructie van de Natuur van leven en materie met een besloten psychisch of spiritueel waar individu erachter, waarvoor de Natuur dit buitenwaartse middel van uitdrukking creëert. Terwijl de geestesgesteldheid toeneemt, neemt dit vitale en materiele individu de meer ontwikkelde vorm van een voortdurend zelfbevestigend mentaal, vitaal en fysiek ego. Ons oppervlakte bewustzijn en type van bestaan, ons natuurlijke wezen, heeft zijn huidige karakter ontwikkeld onder de aandrang van deze twee initiële en basisfeiten van de evolutionaire verschijning.

In haar eerste verschijning heeft het bewustzijn het voorkomen van een mirakel, een vermogen, dat vreemd is voor de Materie, die zich onverklaarbaar manifesteert in een wereld van onbewuste Natuur en langzaam groeit en met moeite. Kennis wordt verkregen, gecreëerd uit het niets als het ware, geleerd, vergroot, verzameld door een kortstondig onwetend schepsel, in wie bij de geboorte het volledig afwezig is of alleen aanwezig, niet als kennis, maar in de vorm van een geërfde capaciteit, die geschikt is voor het stadium van ontwikkeling van deze langzaam lerende onwetendheid. Men kan veronderstellen, dat bewustzijn alleen het oorspronkelijke Onbewuste is, dat de feiten van het bestaan mechanisch opslaat in de hersencellen met een reflex of een respons in de cellen, die automatisch de opslag leest en hun antwoord dicteert; de opslag, de reflex, de respons samen stellen samen, wat bewustzijn lijkt te zijn. Maar dit is evident niet de hele waarheid, want zij zou rekenschap kunnen geven voor observatie en mechanische actie, --- ofschoon het niet duidelijk is, hoe een onbewuste opslag en respons kan keren naar een bewuste observatie, een bewust besef van dingen en besef van zelf, --- maar geeft niet geloofwaardig rekenschap van beeldvorming, imaginatie, speculatie, het vrije spel van het intellect met zijn geobserveerde materiaal. Van de evolutie van bewustzijn en kennis kan geen rekenschap gegeven worden, tenzij er al een besloten bewustzijn is in dingen met haar inherente en ingeboren vermogens, die beetje bij beetje tevoorschijn komen. Verder leggen de feiten van het dierlijke leven en de werkingen van het verschijnende denkvermogen in het leven ons de conclusie op, dat er in dit besloten bewustzijn een onderliggende Kennis is of vermogen van kennis, waarbij de noodzaak van de levenscontacten met de omgeving aan het oppervlak komt.

Het individuele dierlijke wezen moet in zijn eerste bewuste zelfaffirmatie vertrouwen op twee bronnen van kennis. Omdat hij onwetend en hulpeloos is, een klein beetje

ongeïnfomeerd oppervlaktebewustzijn in een wereld, die onbekend voor hem is, stuurt de geheime Bewustzijnskracht naar dit oppervlak het minimum aan intuïtie naar boven, dan noodzakelijk voor haar is om haar bestaan te onderhouden en door de werkingen te gaan, die onmisbaar zijn voor leven en overleving. Deze intuïtie is niet in het bezit van het dier, maar bezit en beweegt hem; het is iets, dat manifesteert uit zichzelf in de kern van de vitale en fysieke substantie onder de druk van een behoefte en voor de noodzakelijke gebeurtenis: maar op hetzelfde moment stapelt een oppervlakte resultaat van deze intuïtie zich op en neemt de vorm aan van een automatisch instinct, dat werkt, wanneer de gebeurtenis ervoor weer opnieuw gebeurt; dit instinct behoort bij het ras en wordt bij de geboorte aan haar individuele leden gegeven. De intuïtie is, wanneer het gebeurt of weer gebeurt, foutloos; het instinct is automatisch correct als een regel, maar kan fout zijn, want zij faalt of blundert, wanneer het oppervlaktebewustzijn of een verkeerd ontwikkelde intelligentie tussenbeide komt of als het instinct doorgaat met mechanisch handelen, wanneer, tengevolge van veranderde omstandigheden, de noodzaak of de noodzakelijke omstandigheden er niet langer zijn. De tweede bron van kennis is oppervlakte contact met de wereld buiten het natuurlijke individuele wezen; dit contact is eerst de oorzaak van een bewuste gewaarwording en zintuigperceptie en dan van intelligentie. Als er geen onderliggend bewustzijn zou zijn, zou contact geen enkele perceptie of reactie creëren; dat komt, omdat het contact in een gevoel en een oppervlakte respons het subliminale van een wezen stimuleert, dat al van levenskracht voorzien is door het onderbewuste levensprincipe en haar eerste behoeften en strevingen, dat het oppervlakte gewaarzijn begint te vormen en ontwikkelen. Intrinsiek is de verschijning van een oppervlakte bewustzijn door de kracht van levenscontacten het gevolg van het feit, dat in zowel subject als object van de contact bewustzijnskracht reeds bestaat in een subliminale latentie: wanneer het levensprincipe klaar is, voldoende gevoelig in het subject, verschijnt de ontvanger van het contact, dit subliminale bewustzijn in een respons op de stimulus, die een vitaal of levensdenkvermogen begint samen te stellen, het denkvermogen van het dier, en dan, in de loop van de evolutie, een denkende intelligentie. Het geheime bewustzijn wordt weergegeven in oppervlakte gewaarwording, de geheime kracht in oppervlakte impuls.

Als dit onderliggende subliminale bewustzijn zelf aan de oppervlakte zou komen, zou er een directe ontmoeting zijn tussen het bewustzijn van het subject en de inhouden van het object en het resultaat zou een directe kennis zijn; maar dit is eerst niet mogelijk door

het veto of obstructie van het Onbewuste en ten tweede, omdat het de evolutionaire intentie is om langzaam te ontwikkelen door een onvolmaakt, maar groeiend oppervlakte gewaarzijn. De geheime bewustzijnskracht moet zich daarom beperken tot onvolmaakte vertolkingen in een oppervlakte vitale en mentale vibratie en werking en wordt gedwongen door de afwezigheid, het terughouden of ontoereikendheid van het directe gewaarzijn om organen en instincten te ontwikkelen voor een indirecte kennis. Deze schepping van een uitwendige kennis en intelligentie vindt plaats in een al voorbereide onbepaalde bewuste structuur, die de eerste formatie is aan het oppervlak. Eerst is deze structuur alleen een minimale formatie van bewustzijn met een vage zintuiglijke perceptie en een responsimpuls; maar, als er meer georganiseerde vormen van leven verschijnen, groeit dit in een levensdenkvermogen en vitale intelligentie, grotendeels mechanisch en automatisch in het begin en alleen betrokken bij praktische behoeften, verlangens en impulsen. Deze hele activiteit is in zijn initiatie intuïtief en instinctief; het onderliggende bewustzijn wordt vertaald in het oppervlakte substraat in automatische bewegingen van de bewuste substantie van leven en lichaam: de bewegingen van het denkvermogen zijn, wanneer zij verschijnen verwickeld in deze automatismen, zij treden op, als een ondergeschikte mentale notatie binnen de dominante vitale zintuignotatie. Maar langzaam begint het denkvermogen zijn taak om zich los te maken; hij werkt nog voor het levensinstinct, levensbehoefte en levensverlangen, maar zijn eigen speciale karakters komen tevoorschijn, observatie, uitvinding, motto, intentie, uitvoering van doeleinde, terwijl gewaarwording en impuls aan zichzelf emotie toevoegen en een subtieler en fijnere affectieve drang en waarde brengen in de ruwe vitale reactie. Het denkvermogen is nog erg verwickeld in het leven en zijn hoogste zuiver mentale werkingen zijn niet in evidentie; hij accepteert een grote achtergrond van instinct en vitale intuïtie als zijn support, en de ontwikkelde intelligentie is, ofschoon hij altijd groeit, terwijl de dierlijke levensschaal rijst, een toegevoegde superstructuur.

Wanneer de menselijke intelligentie zichzelf toevoegt aan de dierlijke basis, blijft deze basis nog aanwezig en actief, maar is grotendeels veranderd, subtieler gemaakt en verhoogd door bewuste wil en intentie; het automatische leven van instinct en vitale intuïtie vermindert en kan zijn oorspronkelijk dominante proportie tot de zelfgeware mentale intelligentie niet behouden. De intuïtie wordt minder zuiver intuïtief: zelfs als er nog een sterke vitale intuïtie is, is haar vitale karakter omsloten door mentalisatie en de mentale intuïtie is zeer vaak een mengsel, geen zuiver artikel, want een mengsel wordt

toegevoegd om het mentaal gangbaar en bedienbaar te maken. In het dier kan ook het oppervlakte bewustzijn de intuïtie in de weg staan of veranderen, maar, omdat haar vermogen minder is, komt zij minder tussenbeide met de automatische, mechanische of instinctieve actie van de Natuur: in de mentale mens wordt de intuïtie, wanneer hij naar de oppervlakte stijgt, onmiddellijk gevangen, voor hij het bereikt en vertaald wordt in termen van denkvermogenintelligentie met een glans of mentale interpretatie toegevoegd, die de oorsprong van de kennis omsluit. Instinct wordt ook beroofd van haar intuïtieve karakter door opgenomen en gementaliseerd te worden en wordt door die verandering minder zeker, ofschoon meer bijgestaan, wanneer niet vervangen, door het plastische vermogen van adaptatie van dingen en zelfadaptatie, die past bij de intelligentie. De verschijning van het denkvermogen in het leven brengt een immense toename van het gebied en de capaciteit van de ontwikkelende bewustzijnskracht; maar hij brengt ook een immense toename in het gebied en capaciteit van fouten. Want het ontwikkelende denkvermogen sleept voortdurend fout mee als zijn schaduw, een schaduw, die groeit met het groeiende lichaam van bewustzijn en kennis.

Wanneer in de evolutie het oppervlaktebewustzijn altijd open zou zijn voor de actie van de intuïtie, dan zou de tussenkomst van fout niet mogelijk zijn. Want intuïtie is een rand van licht, uitgeworpen door het geheime Superdenkvermogen, en een verschijnend Waarheid-Bewustzijn, hoe beperkt ook, maat toch zeker in haar actie, zou de consequentie zijn. Instinct zou, wanneer zij zou moeten vormen, plastisch zijn voor de intuïtie en zichzelf vrijelijk aanpassen aan de evolutionaire verandering en de verandering van de innerlijke of omgevende omstandigheid. Intelligentie zou, wanneer zij zou moeten vormen, onderdanig zijn aan de intuïtie en zou zijn accurate mentale expressie zijn; zijn schittering zou misschien gemoduleerd worden om te passen bij een verminderde actie, die dient als een mindere, niet, zoals het nu is, een hoofdfunctie en beweging, maar zij zou niet foutief zijn door afwijking, zou niet door haar delen van duisternis zinken in het valse of feilbare. Maar dit zou niet zo kunnen zijn, omdat de greep van de Onbewustheid op de materie, de oppervlakte substantie, waarin het denkvermogen en leven zich moeten uitdrukken, het oppervlakte bewustzijn duister maken en niet reagerend op het licht van binnen; zij wordt bovendien gedwongen om dit defect te koesteren, om haar eigen onvolledige, maar beter gegrepen helderheden in de plaats te zetten van de onverklaarbare innerlijke aanduidingen, omdat een snelle ontwikkeling van het Waarheid-Bewustzijn niet de intentie is in de Natuur. Want de

methode, die door haar gekozen is, is een langzame en moeilijke evolutie van Onbewustheid, die zich ontwikkeld tot Onwetendheid en Onwetendheid, die zichzelf vormt in een gemengde, gemodificeerde en partiele kennis, voordat zij klaar kan zijn voor transformatie naar een hoger Waarheid-Bewustzijn en Waarheid-Kennis. Onze onvolmaakte mentale intelligentie is een noodzakelijk stadium van transitie, voordat deze hogere transformatie mogelijk gemaakt kan worden.

Er zijn, in de praktijk, twee polen van het bewuste wezen, waartussen het evolutionaire proces werkt, de ene een oppervlakte onwetendheid, die langzamerhand moet veranderen in kennis, de andere een geheime Bewustzijn-Kracht, waarin al het vermogen van kennis is en die zich langzaam moet manifesteren in de onwetendheid. De oppervlakteonwetendheid, vol van onbegrip en onbevattelijkheid kan veranderen in kennis, omdat bewustzijn daar er in verwickeld is; als het intrinsiek een volledige afwezigheid zou zijn van bewustzijn, dan zou de verandering onmogelijk zijn: maar zij werkt nog als een onbewustzijn, dat bewust probeert te worden; het is eerst een onwetendheid, die gedwongen wordt door behoefte en uiterlijke impact op gevoel en respons en dan een onwetendheid, die werkt om te kennen. Het gebruikte middel is een contact met de wereld en haar krachten en objecten, die, zoals het wrijven van tondels, een vonk van gewaarzijn creëert; de respons van vanbinnen is die vonk, die naar buiten springt in de manifestatie. Maar de oppervlakte onwetendheid bedekt het in de ontvangst van de respons uit een onderliggende bron van kennis en verandert het in iets duisters en onvolledig; er is een onvolmaakte beslaglegging of een overtreding van de intuïtie, die op het contact antwoordt: toch begint door dit proces een initiatie van responsief bewustzijn, een eerste accumulatie van ingewortelde of instinctieve gewoontekennis, en er volgt er op eerst een primitieve en dan een ontwikkelde capaciteit van receptief gewaarzijn, begrijpend, antwoord van actie, vooruitziende initiatie van actie, --- een evoluerend bewustzijn, dat half kennis, half onwetendheid is. Alles, wat onbekend is, wordt ontmoet op de basis van wat bekend is; maar, omdat deze kennis onvolmaakt is, omdat zij onvolmaakt ontvangt en onvolmaakt antwoordt op de contacten van dingen, kan er een overtreding zijn van het nieuwe contact zowel als een overtreding of deformatie van de intuïtieve respons, een dubbele bron van fout.

Het is evident, in deze condities, dat Fout een noodzakelijke begeleiding is, haast een noodzakelijke conditie en instrumentatie, een onmisbare stap of stadium in de langzame evolutie naar kennis in een bewustzijn, dat begint vanuit onwetendheid en

werkt in materie van een algemene onwetendheid. Het ontwikkelende bewustzijn moet kennis verkrijgen door een indirect middel, dat zelfs geen fragmentarische zekerheid geeft; want er is eerst alleen een beeld of een teken, een beeld of een vibratie, fysiek in karakter, gecreëerd door contact met het object en een resulterende vitale gewaarwording, die geïnterpreteerd moeten worden door het denkvermogen en zintuig en veranderd in een corresponderend mentaal idee of beeld. Dingen, die zo ervaren worden en mentaal gekend, moeten aan elkaar gerelateerd worden; onbekende dingen moeten geobserveerd worden, ontdekt, ingepast in de reeds verkregen som van ervaring en kennis. Bij iedere stap presenteren verschillende mogelijkheden van feit, betekenis, beoordeling, interpretatie, relatie zichzelf; sommige moeten getest worden en geweigerd, anderen geaccepteerd en bevestigd: fouten uitsluiten is onmogelijk zonder beperking van de kansen van verkrijging van kennis. Observatie is het eerste instrument van het denkvermogen, maar observatie zelf is een complex proces, dat bij iedere stap open is voor de fouten van het onwetende observerende bewustzijn; verzuim van het feit door de zintuigen en het zintuigdenkvermogen, nalatigheid, verkeerde selectie, en samenstellen, onbewuste toevoegingen, gemaakt door een persoonlijke impressie of persoonlijke reactie creëren een vals of een onvolmaakt composiet beeld; aan deze fouten worden de fouten toegevoegd van gevolgtrekking, beoordeling, interpretatie van feiten door de intelligentie: wanneer zelfs de data niet zeker zijn of volmaakt, moeten de conclusies, die op hen gebouwd worden, ook onzeker en onvolmaakt zijn.

Het bewustzijn gaat in haar acquisitie van kennis voort van het bekende naar het onbekende; zij bouwt een gebouw van verkregen ervaring, herinneringen, indrukken, beoordelingen, een composiet mentaal plan van dingen, dat van de natuur is van een schuivende en altijd veranderbare vastigheid. Bij de ontvangst van nieuwe kennis wordt, wat ontvangen moet worden, beoordeeld in het licht van voorbije kennis en ingepast in het gebouw; als het niet juist ingepast kan worden, wordt het ofwel in ieder geval pasbaar gemaakt of geweigerd: maar de bestaande kennis en haar gebouwen of standaarden kunnen niet van toepassing zijn op het nieuwe object of het nieuwe gebied van kennis, de inpassing kan een verkeerde inpassing zijn of de weigering kan een foutieve respons zijn. Aan het verzuim en verkeerde interpretatie van feiten worden verkeerde toepassing van kennis, verkeerde combinatie, verkeerde constructie, verkeerde representatie, een gecompliceerde machinerie van mentale fout toegevoegd. In deze hele verlichte duisternis van onze mentale delen is een geheime intuïtie aan het

werk, een waarheidsdrang, die de intelligentie corrigeert of aandringt om te corrigeren, wat foutief is, om te werken naar een waar beeld van dingen en een ware uitleggende kennis. Maar intuïtie zelf is beperkt in het menselijke denkvermogen door mentaal verzuim van zijn aanduidingen en is niet in staat om in zijn eigen recht te handelen; want of het nu fysieke, vitale of mentale intuïtie is, hij moet zichzelf presenteren om ontvangen te worden, niet naakt en zuiver, maar omgord met een mentale bedekking of volledig omsloten in een overvloedige mentale bekleding; zo vermomd kan zijn ware natuur niet herkend worden en zijn relatie met het denkvermogen en zijn functie worden niet begrepen, zijn manier van werken wordt genegeerd door de haastige en halfgeware menselijke intelligentie. Er zijn intuïties van actualiteit, van mogelijkheid, van de bepalende waarheid achter dingen, maar allen worden door het denkvermogen verkeerd voor elkaar genomen. Een grote verwarring of half gegrepen materiaal en een experimenteel ermee bouwen, een representatie of mentale structuur van het beeld van zelf en dingen, rigide en nog chaotisch, half gevormd en half door elkaar gegooid, half waar en half foutief, maar altijd onvolmaakt, is het karakter van menselijke kennis.

Fout op zichzelf, echter, zou niet bijdragen aan valsheid; het zou alleen een onvolmaaktheid zijn van de waarheid, een proberen, een essay van mogelijkheden: want, wanneer we niet weten, moeten niet geprobeerde en onzekere mogelijkheden toegelaten worden en, zelfs, wanneer als een resultaat een onvolmaakte en ongeschikte structuur van denken opgebouwd is, kan het zich toch rechtvaardigen door opening naar nieuwe kennis in onverwachte richtingen en ofwel zijn oplossing en herbouw of de ontdekking van een of andere waarheid, die hij omsloot, zou onze cognitie en onze ervaring kunnen vergroten. Ondanks het gecreëerde mengsel zou de groei van bewustzijn, intelligentie en rede door deze gemengde waarheid een helderder en meer waar beeld kunnen bereiken van zelfkennis en wereldkennis. De obstructie van het oorspronkelijke en omsluitende onbewustzijn zou verdwijnen en een toenemend mentaal bewustzijn zou een helderheid en heelheid bereiken, die de besloten vermogens van directe kennis en het intuïtieve proces in staat zou stellen te verschijnen, de bereide en verlichte instrumenten te gebruiken en de mentale intelligentie hun ware tussenpersoon en waarheidsbouwer te maken op het evolutionaire oppervlak.

Maar hier komt de tweede conditie of factor van de evolutie tussenbeide; want dit zoeken naar kennis is geen onpersoonlijk mentaal proces, dat alleen gehinderd wordt door de algemene beperkingen van de mentale intelligentie: het ego is er, het fysieke

ego, het levensego, dat niet gericht is op zelfkennis en de ontdekking van de waarheid van dingen en de waarheid van leven, maar op vitale zelfaffirmatie; een mentaal ego is er, dat ook gericht is op zijn eigen persoonlijke zelfaffirmatie en grotendeels gericht en gebruikt door de vitale drang voor haar levensverlangen en levensdoel. Want terwijl het denkvermogen ontwikkelt, ontwikkelt er ook een mentale individualiteit met een persoonlijke drive van denkvermogen-tendens, een mentaal temperament, een denkvermogenformatie van zichzelf. Deze oppervlakte mentale individualiteit is egocentrisch; hij kijkt naar de wereld en dingen en gebeurtenissen vanuit zijn eigen standpunt en ziet ze niet zoals ze zijn, maar zoals ze hem beïnvloeden: bij het beschouwen van dingen geeft hij hen de draai, die geschikt is voor zijn eigen tendens en temperament, selecteert of weigert, stelt de waarheid op volgens zijn eigen mentale voorkeur en geschiktheid: observatie, beoordeling, rede worden allemaal bepaald of beïnvloed door deze mentale persoonlijkheid en geassimileerd volgens de behoefte van de individualiteit en het ego. Zelfs, wanneer het denkvermogen het meeste gericht is op een zuivere onpersoonlijkheid van waarheid en rede, dan is een volkomen onpersoonlijkheid onmogelijk voor hem; zelfs het meest getrainde, strengste en waakzame intellect faalt om de bochten en kronkelingen te observeren, die hij geeft aan de waarheid, in de ontvangst van feit en idee en de constructie van zijn mentale kennis. Hier hebben we een bijna onuitputtelijke bron van verstoring van de waarheid, een oorzaak van vervalsing, een onbewuste en halfbewuste wil tot fouten, een acceptatie van ideeën of feiten, niet door een heldere perceptie van het ware en valse, maar door voorkeur, persoonlijke geschiktheid, temperamentvolle keuze, vooroordeel. Hier is een vruchtbare zaaigrond voor de groei van valsheid of een poort of vele poorten, waardoor zij stilletjes kan binnenkomen of door een toegeëigend, maar acceptabel geweld. Waarheid kan ook binnenkomen en haar verblijf opnemen, niet in haar eigen recht, maar voor het plezier van het denkvermogen.

In de termen van de Sankhya psychologie kunnen we drie types van mentale individualiteit onderscheiden, --- dat, wat bestuurd wordt door het principe van duisternis en inertie, eerstgeboren uit het Onbewuste, tamasisch; dat, wat bestuurd wordt door een kracht van passie en activiteit, kinetisch, rajasisch; dat, wat gegoten wordt in de vorm van het sattvische principe van licht, harmonie, balans. De tamasische intelligentie heeft zijn zetel in het fysieke denkvermogen: hij is inert voor ideeën, --- behalve voor degene, die hij inert, blind, passief ontvangt van een herkende bron of autoriteit, --- duister in hun

ontvangst, onwillig om zichzelf te vergroten, recalcitrant voor nieuwe stimuli, conservatief en immobiel; hij hecht zich aan de ontvangen structuur van kennis en zijn ene vermogen is herhalende praktijk, maar het is een vermogen, dat beperkt is door het gewende, het voor de hand liggende, het gevestigde en het familiale en al zekere; hij duwt alles wat nieuw is en hem waarschijnlijk verstoort, weg. De rajasische intelligentie heeft zijn hoofdzetel in het vitale denkvermogen en bestaat uit twee soorten: een soort is defensief met geweld en passie, assertief voor zijn mentale individualiteit en alles dat er mee in overeenstemming is, verkozen door zijn wilsuiving, aangepast aan zijn zienswijze, maar agressief tegen alles, dat tegengesteld is aan zijn mentale egostructuur of onacceptabel voor zijn persoonlijke intellectualiteit; de andere soort is enthousiast voor nieuwe dingen, gepassioneerd, opdringend, onstuimig, vaak mateloos mobiel, niet constant en altijd rusteloos, in zijn idee niet bestuurd door waarheid en licht, maar door de lust voor intellectuele strijd en beweging en avontuur. De sattvische intelligentie is begerig naar kennis, zo open als zij ervoor kan zijn, zorgvuldig om te beschouwen en verifiëren en balanceren, in te stellen en aan te passen aan haar gezichtspunt, wat zich ook conformeert als waarheid, alles ontvangend wat zij kan assimileren, bekwaam om waarheid in te bouwen in een harmonieuze intellectuele structuur: maar, omdat haar licht beperkt is, zoals al het mentale licht moet zijn, is zij niet in staat om zichzelf zo te vergroten om gelijkelijk alle waarheid en alle kennis te ontvangen; zij heeft een mentaal ego, zelf een verlichte en wordt erdoor bepaald in zijn observatie, beoordeling, redenering, mentale keuze en voorkeur. In de meeste mensen is er een predominantie van een van deze kwaliteiten, maar ook een mengsel; hetzelfde denkvermogen kan open en plooibaar zijn in een richting, kinetisch en vitaal, haastig en bevooroordeeld en verkeerd gebalanceerd in een andere, in nog een andere duister en onontvankelijk. Deze beperking door de persoonlijkheid, deze verdediging van de persoonlijkheid en weigering om te ontvangen, wat niet assimileerbaar is, is noodzakelijk voor het individuele wezen, omdat hij in zijn evolutie, in het bereikte stadium, een zekere zelfexpressie heeft, een zeker type van ervaring en gebruik van ervaring, die, voor het denkvermogen en het leven tenminste, de natuur moet besturen; dat is voor het moment zijn wet van het wezen, zijn dharma. Deze beperking van mentaal bewustzijn door de persoonlijkheid en van waarheid door mentaal temperament en voorkeur moet de regel zijn van onze natuur, zolang het individu geen universaliteit bereikt heeft, zich nog niet aan het voorbereiden is voor mentale transcendentie. Maar het is evident, dat deze conditie

onvermijdelijk een bron is van fouten en op ieder moment de oorzaak kan zijn van een vervalsing van kennis, een onbewuste of halfgewilde zelfdeceptie, een weigering om ware kennis toe te laten, een bereidheid om verkeerde kennis zich te laten gelden als ware kennis.

Dit is in het gebied van cognitie, maar dezelfde wet geldt voor wil en actie. Uit onwetendheid wordt een verkeerd bewustzijn gecreëerd, dat een verkeerde dynamische reactie geeft aan het contact met personen, dingen, gebeurtenissen: het oppervlakte bewustzijn ontwikkelt de gewoonte om de suggesties van handelen of niet handelen te negeren, verkeerd te begrijpen of te weigeren, die komen van het geheime, meest innerlijke, bewustzijn, de psychische entiteit; zij beantwoordt in de plaats daarvan aan onverlichte mentale en vitale suggesties, of handelt in overeenstemming met eisen en impulsen van het vitale ego. Hier komt de tweede van de primaire condities van de evolutie, de wet van een gescheiden levenswezen, dat zichzelf affirmeert in een wereld, die niet-zelf voor haar is, in prominentie en neemt een immense belangrijkheid aan. Hier doet de oppervlakte vitale persoonlijkheid of levenszelf zijn dominantie gelden, en deze dominantie van het onwetende vitale wezen is een principiële actieve bron van wanklank en disharmonie, een oorzaak van innerlijke en uiterlijke verstoringen van het leven, een hoofdbron van verkeerde handeling en kwaad. Het natuurlijke vitale element in ons is, in zoverre als het niet gecheckt of geoefend is of haar primitieve karakter behoudt, niet betrokken bij waarheid en juist bewustzijn of juiste handeling; zij is betrokken bij zelfaffirmatie, bij levensgroei, bij bezit, bij bevrediging van de impuls, bij alle bevredigingen van verlangen. Deze hoofdbehoefte en eis van het levenszelf lijkt al belangrijk voor haar; zij zou het dadelijk uitvoeren zonder enige aandacht voor de waarheid of het juiste of goede of enige andere consideratie: maar omdat het denkvermogen er is en deze opvattingen heeft, omdat de ziel er is en deze zielpercepties heeft, probeert zij het denkvermogen te domineren en van hem door oplegging een sanctie en orde van uitvoering te krijgen voor haar eigen wil van zelfaffirmatie, een oordeel van waarheid en juistheid en goede voor haar eigen vitale verklaringen, impulsen, verlangens; zij is betrokken bij zelfrechtvaardiging, zodat zij ruimte kan hebben voor volledige zelfaffirmatie. Maar als zij de toestemming kan krijgen van het denkvermogen, is zij nogal klaar om al deze standaarden te negeren en alleen een standaard op te zetten, de bevrediging, groei, sterkte, grootheid van het vitale ego. Het levensindividu heeft plaats, uitbreiding, bezit van zijn wereld, dominantie en controle over

dingen en wezens nodig; hij heeft levensruimte nodig, een ruimte in de zon, zelfgeldig, overleving. Hij heeft deze dingen nodig voor zichzelf en voor degenen, waarmee hij zichzelf associeert, voor zijn eigen ego en voor het collectieve ego; hij heeft ze nodig voor zijn ideeën, overtuigingen, idealen, interesses, voorstellingen: want hij moet deze vormen van ik-heid en mijn-heid laten gelden en hen opleggen aan de wereld om hem heen of, wanneer hij niet sterk genoeg is om dat te doen, moet hen tenminste verdedigen en onderhouden tegen anderen naar het beste van zijn vermogen en vindingrijkheid. Hij kan proberen het doen door methoden, die hij denkt of verkiest te denken juist te zijn of vertegenwoordigt als juist; hij kan proberen het te doen door het onverbloemde gebruik van geweld, kunstgreep, valsheid, destructieve agressie, verplettering van andere levensformaties: het principe is hetzelfde, wat ook het middel is of de morele instelling. Niet alleen in de werkelijkheid van interesses, maar in de werkelijkheid van ideeën en de werkelijkheid van religie heeft het vitale wezen van de mens deze geest en houding van zelfaffirmatie en strijd geïntroduceerd en het gebruik van geweld, verdrukking en onderdrukking, intolerantie, agressie; zij heeft het principe van levensegoïsme opgelegd aan het domein van de intellectuele waarheid en het domein van de geest. In haar zelfaffirmatie brengt het zelfgeldende leven haat en ongenoegen binnen tegenover alles, dat in de weg staat van haar zelfexpansie of haar ego pijn doet; zij ontwikkelt, als een middel of als een passie of als een reactie van de levensnatuur, wreedheid, verraad, en allerlei soorten kwaad: haar bevrediging van verlangen en impuls houdt geen rekening met juist of verkeerd, maar alleen met de vervulling van het verlangen en de impuls. Voor deze bevrediging is zij klaar om het risico te trotseren van vernietiging en de actualiteit van lijden; waarvoor zij aangedreven door de Natuur om zich te richten, is niet zelfbehoud alleen, maar levensaffirmatie en levensbevrediging, formulering van levenskracht en levenszijn.

Hieruit volgt niet, dat dit alles is, wat de vitale persoonlijkheid is in zijn ingeboren samenstelling of dat kwaad juist haar natuur is. Zij is niet hoofdzakelijk betrokken bij de waarheid en het goede, maar zij kan de passie hebben voor de waarheid en het goede, zoals zij, meer spontaan, de passie heeft voor vreugde en schoonheid. In alles wat ontwikkeld is door de levenskracht, is er tegelijkertijd ergens in het wezen een heimelijk genoegen ontwikkeld, een genoegen in het goede en een genoegen in het kwade, een genoegen in het ware en een genoegen in valsheid, een genoegen in leven en een aantrekking naar de dood, een genoegen in plezier en een genoegen in pijn, in zijn eigen

lijden en in het lijden van anderen, maar ook in zijn eigen vreugde en geluk en goede en in de vreugde en geluk en goede van anderen. Want de kracht van levensaffirmatie affineert op gelijke wijze het goede en het kwade: zij heeft haar impulsen van hulp en associatie, van generositeit, affectie, loyaliteit, zelfgave; zij neemt altruïsme op zoals zij egoïsme opneemt, offert zichzelf op zowel als zij anderen vernietigt; en in al haar handelingen is er dezelfde passie van levensaffirmatie, dezelfde kracht van actie en vervulling. Dit karakter van het vitale wezen en haar trend van bestaan, waarin wat we goed en kwaad benoemen, items zijn, maar niet de hoofdbron, is evident in minder dan menselijk leven; omdat er zich, in het menselijke wezen, een mentaal, moreel en psychisch onderscheidingsvermogen heeft ontwikkeld, is zij onderworpen aan controle of aan camouflage, maar zij verandert haar karakter niet. Het vitale wezen en haar levenskracht en haar levenskracht en hun drive naar zelfaffirmatie zijn, in de afwezigheid van een openlijke actie van zielvermogen en spiritueel vermogen, Atmashakti, het hoofdmiddel van de Natuur van bewerkstelling, en zonder haar ondersteuning kunnen noch het denkvermogen, noch het lichaam hun mogelijkheden benutten of hun doel hier in het bestaan realiseren. Alleen als het innerlijke of ware vitale wezen de uiterlijke levenspersoonlijkheid vervangt, kan de drive van het vitale ego volledig overkomen worden en de levenskracht wordt de dienaar van de ziel en een krachtige instrumentatie voor de actie van ons ware spirituele wezen.

Dit dan is de oorsprong en natuur van fout, valsheid, verkeerd en kwaad in het bewustzijn en wil van het individu; een beperkt bewustzijn, dat groeit uit onwetendheid is de bron van fout, een persoonlijke gehechtheid aan de beperking en de fout, die eruit geboren wordt, de bron van valsheid, een verkeerd bewustzijn, dat bestuurd wordt door het levensego, de bron van het kwaad. Maar het is evident, dat hun relatieve bestaan alleen een fenomeen is, dat opgeworpen is door de kosmische Kracht in zijn drive naar evolutionaire zelfexpressie, en daar moeten we kijken naar de betekenis van het fenomeen. Want de verschijning van het levensego is, zoals we gezien hebben, een machinerie van de kosmische Natuur voor de affirmatie van het individu, voor zijn zelfosmaking van de onbepaalde massa substantie van het onbewuste, voor de verschijning van een bewust wezen op een grond, die voorbereid wordt door het Onbewuste; het principe van levensaffirmatie van het ego is de noodzakelijke consequentie. Het individuele ego is een pragmatische en effectieve fictie, een vertaling van het geheime zelf in de termen van het oppervlakte bewustzijn, of een subjectief

substituut voor het ware zelf in onze oppervlakte ervaring: hij wordt gescheiden door onwetendheid van het ander-zelf en van de innerlijke Goddelijkheid, maar hij wordt nog heimelijk gedreven naar een evolutionaire unificatie in diversiteit; hij heeft achter zich, ofschoon eindig, de impuls naar het oneindige. Maar dit, in de termen van een onwetend bewustzijn, vertaalt zichzelf in de wil om uit te breiden, om een grenzeloos eindig te zijn, om alles wat hij kan in zich op te nemen, om in alles binnen te gaan en het te bezitten, zelfs om in bezit te zijn, als hij zich daardoor bevredigd kan voelen en te groeien in en door anderen of in zichzelf kan opnemen door het wezen en vermogen van anderen te onderwerpen of daardoor een hulp te krijgen of een impuls voor zijn levensaffirmatie, zijn levensgenoegen, zijn verrijking van zijn mentale, vitale of fysieke bestaan.

Maar omdat hij deze dingen doet als een gescheiden ego voor zijn gescheiden voordeel en niet door een bewuste uitwisseling en wederkerigheid, niet door eenheid, komen levensdissonant, conflict, disharmonie omhoog en de producten van deze levensdissonant, en disharmonie, noemen we verkeerd en kwaad. De Natuur accepteert hen, omdat zij de noodzakelijke omstandigheid zijn van de evolutie, noodzakelijk voor de groei van het verdeelde wezen; zij zijn producten van onwetendheid, ondersteund door een onwetend bewustzijn, dat zichzelf fundeert op verdeling, door een onwetende wil, die werkt door verdeling, door een onwetende heerlijkheid van bestaan, die vreugde neemt van verdeling. De evolutionaire intentie handelt zowel door het kwaad als door het goede; zij moet alles benutten, omdat beperking tot een beperkt goede de bedoelde evolutie zou opsluiten en belemmeren; zij gebruikt elk voorradig materiaal en doet wat zij er mee kan: dit is de reden, waarom we kwaad zien komen uit wat we goed noemen en goed zien komen uit wat we kwaad noemen; en, als we zelfs zien dat wat gedacht was als kwaad, geaccepteerd wordt als goed, wat gedacht wordt als goed, geaccepteerd wordt als kwaad, komt het, omdat onze standaarden van beiden evolutionair, beperkt en veranderbaar zijn. Evolutionaire Natuur, de aardse kosmische Kracht, lijkt dan op het eerste gezicht geen voorkeur te hebben voor ieder van deze tegengestelden, zij gebruikt beiden op gelijke wijze voor haar doeleinde. En toch is het dezelfde Natuur, dezelfde Kracht, die de mens belast heeft met het besef van goed en kwaad en staat op haar belang: dit besef heeft daarom evident ook een evolutionair doeleinde; het moet ook noodzakelijk zijn, het moet er zijn, zodat de mens zekere dingen achter zich kan laten, zich naar andere keren, tot hij uit het goede en kwade tevoorschijn kan komen in een of ander Goede, dat eeuwig en oneindig is.

Maar hoe is deze evolutionaire intentie in de Natuur om zichzelf te vervullen, door welk vermogen, middel, impuls, welk principe en proces van selectie en harmonisatie? De methode, die geadopteerd is door het denkvermogen van de mens door de eeuwen, is altijd een principe geweest van selectie en weigering, en dit heeft de vormen aangenomen van een religieuze sanctie, een sociale of morele regel van leven of een ethisch ideaal. Maar dit is een empirisch middel, dat de wortel van het probleem niet aanraakt, omdat zij geen visie heeft van de oorzaak en de oorsprong van de kwaal, die zij probeert te genezen; zij handelt met de symptomen, maar zij handelt oppervlakkig met hen, terwijl zij niet weet, welke functie zij dienen in het doel van de Natuur en wat in het denkvermogen en leven hen ondersteunt en hen in het zijn houdt. Bovendien zijn het menselijke goede en kwade relatief en de standaarden, die opgericht zijn door ethiek zijn onzeker zowel als relatief: wat verboden is door een religie of een andere, wat beschouwd wordt als goed of slecht door de sociale opinie, wat gedacht wordt als nuttig voor de maatschappij of schadelijk ervoor, wat een of andere tijdelijke wet van de mens toestaat of niet toestaat, wat behulpzaam of schadelijk is of zo beschouwd wordt voor zichzelf of anderen, wat overeenstemt met dit of dat ideaal, wat ingegeven wordt of ontraden door een instinct, dat we geweten noemen, --- een amalgaam van al deze gezichtspunten is het bepalende heterogene idee, stelt de complexe substantie samen van moraliteit; in hen allen is het constante mengsel van waarheid en halve waarheid en fout, die alle activiteiten achtervolgt van onze beperkte mentale Kennis-Onwetendheid. Een mentale controle over onze vitale en fysieke verlangens en instincten, over onze persoonlijke en sociale actie, over ons omgaan met anderen is onmisbaar voor ons als menselijke wezens, en moraliteit creëert een standaard, waardoor we onszelf kunnen begeleiden en een gebruikelijk controle vestigen; maar de controle is altijd onvolmaakt en het is een hulpmiddel, geen oplossing: de mens blijft altijd wat hij is en altijd geweest is, een mengsel van goed en kwaad, zonde en deugd, een mentaal ego met een onvolmaakte leiding over zijn mentale, vitale en fysieke natuur.

De inspanning om te selecteren, om alles te behouden van ons bewustzijn en handeling, wat voor ons goed lijkt en alles te weigeren dat voor ons kwaad lijkt en zo ons wezen te hervormen, om onszelf opnieuw samen te stellen en vormen in het beeld van een ideaal, is een diepzinniger ethisch motief, omdat het dichter komt bij de ware zaak; het rust op het solide idee, dat ons leven een worden is en dat er iets is, dat we moeten worden en zijn. Maar de idealen, die geconstrueerd worden door het menselijke

denkvermogen, zijn selectief en relatief; onze natuur rigide vormen in overeenstemming met hen is onszelf beperken en een constructie maken, waarin groei zou moeten zijn naar een groter wezen. De ware roeping naar ons is de roeping van het Oneindige en het Allerhoogste; de zelfaffirmatie en zelfverloochening, die ons opgelegd worden door de Natuur, zijn beide bewegingen daar naar toe, en we moeten de juiste weg van zelfaffirmatie en zelfnegatie samengenomen in plaats van de verkeerde, omdat het onwetend, de manier van de ego is, ontdekken en in plaats van het conflict tussen ja en nee van de Natuur, dat we moeten ontdekken. Als we dat niet ontdekken, zal ofwel de drang van het leven te sterk zijn voor het nauwe ideaal van perfectie, haar instrumentatie zal breken en zij zal falen om zichzelf te voltooien en bestendigen, of op zijn hoogst zal het een half resultaat zijn, wat we zullen verkrijgen, of anders zal de drang weg van het leven zichzelf presenteren als de enige remedie, de ene uitweg uit de anders onoverkomelijke greep van de Onwetendheid. Dit is inderdaad over het algemeen de uitweg, die aangegeven wordt door religie; een goddelijk genoten moraliteit, een navolging van piëteit, rechtvaardigheid en deugd, zoals neergelegd in een religieuze code van gedrag, een wet van God, bepaald door een of andere menselijke inspiratie, wordt naar voren gebracht als een deel van het middel, de richting, waarmee we de weg kunnen betreden, die naar de uitgang leidt, de afloop. Maar deze uitgang laat het probleem, waar het was; het is alleen een weg van ontsnapping voor het persoonlijke wezen uit de onopgeloste perplexiteit van het kosmische bestaan. In het oeroude Indiase spirituele denken was er een helderdere perceptie van de moeilijkheid; de praktijk van de waarheid, deugd, juiste wil en juist handelen werd beschouwd als een noodzaak van de benadering van spirituele realisatie, maar in de realisatie zelf stijgt het wezen op naar een groter bewustzijn van het Oneindige en Eeuwige en schudt van zichzelf de last af van zonde en deugd, want die hoort bij de relativiteit en de Onwetendheid. Achter deze grotere meer ware perceptie ligt de intuïtie, dat een relatief goede een training is, die ons opgelegd is door de Wereld-Natuur, zodat we er door kunnen gaan naar het ware Goede, dat absoluut is. Deze problemen zijn van het denkvermogen en het onwetende leven, zij vergezellen ons niet voorbij het denkvermogen; zoals er een ophouden is van de dualiteit van waarheid en fout in een oneindig Waarheid-Bewustzijn, zo is er een bevrijding van goed en kwaad in een oneindige Goede, er is transcendentie.

Er kan geen kunstmatige ontsnapping zijn uit dit probleem, dat altijd de mensheid lastiggevallen heeft en waarvan zij geen bevredigende afloop gevonden heeft. De boom

van kennis van goed en kwaad met zijn zoete en bittere vruchten is heimelijk geworteld juist in de natuur van Onbewustheid, waaruit ons wezen tevoorschijn gekomen is en waarop hij nog staat als een onderste bodem en basis van ons fysieke bestaan; hij is zichtbaar gegroeid aan de oppervlakte in de veelvoudige vertakkingen van de Onwetendheid, die nog steeds de hoofdmassa en conditie is van ons bewustzijn in haar moeilijke evolutie naar een allerhoogst bewustzijn en integraal gewaarzijn. Zolang deze bodem er is met de ongefundeerde wortels er in en deze verzorgende lucht en klimaat van Onwetendheid, zal de boom groeien en bloeien en zijn duale bloesems en zijn vruchten van gemengde natuur naar voren brengen. Hier zou uit volgen, dat er geen uiteindelijke oplossing kan zijn, totdat we ons bewustzijn gekeerd hebben naar een groter bewustzijn, de waarheid van het zelf en geest onze levensbasis gemaakt hebben en onze onwetendheid getransformeerd in een hogere kennis. Alle ander hulpmiddelen zullen alleen noodoplossingen zijn of blinde uitwegen; een volledige en radicale transformatie van onze natuur is de enige ware oplossing. Omdat het Onbewuste haar oorspronkelijke duisternis oplegt aan ons gewaarzijn van zelf en dingen en omdat de Onwetendheid het baseert op een onvolmaakt en verdeeld bewustzijn en omdat we leven in die duisternis en verdeling, zijn verkeerde kennis en verkeerde wil mogelijk: zonder verkeerde kennis zou er geen fout of valsheid mogelijk zijn, zonder fout en valsheid in onze dynamische delen zou er geen verkeerde wil in onze leden kunnen zijn; zonder verkeerde wil zou er geen verkeerd handelen of kwaad zijn: terwijl deze oorzaken voortduren, zullen de effecten ook volharden in onze actie en in onze natuur. Een mentale controle kan alleen een controle zijn, geen genezing; een mentale leer, regel, standaard kan alleen een kunstmatige groef opleggen, waarin onze actie mechanisch ronddraait of met moeite en die een gekromde en beperkte formatie oplegt aan de koers van onze natuur. Een totale verandering van bewustzijn, een radicale verandering van de natuur is de enige remedie en de enkele oplossing.

Maar, omdat de wortel van de moeilijkheid een gespleten, beperkt en afgescheiden bestaan is, moet deze verandering bestaan uit een integratie, een heling van het verdeelde bewustzijn van ons wezen, en omdat die verdeling complex is en veelzijdig, kan geen partiele verandering aan een kant van het wezen zich uitgeven als een voldoende substituut voor de integrale transformatie. Onze eerste verdeling wordt gecreëerd door ons ego en hoofdzakelijk, het krachtigste, meest levendig, door ons levensego, dat ons verdeeld van alle andere wezens als niet-zelf en ons bindt aan onze

egocentriciteit en de wet van een egoïstische zelfaffirmatie. In de fouten van deze zelfaffirmatie komen het verkeerde en het kwaad eerst op: verkeerd bewustzijn brengt verkeerde wil in de leden voort, in het denkende mentale, in het hart, in het levensmentale en in het zintuiglijke wezen, juist in het lichaamsbewustzijn; verkeerde wil brengt verkeerde actie voort van al deze instrumenten, een veelvoudige fout en veel vertakte verdraaidheid van denken en wil en besef en gevoel. Noch kunnen we juist omgaan met anderen, zolang als ze voor ons anderen zijn, wezens, die vreemden zijn voor onszelf en van wiens innerlijke bewustzijn, zielbehoefte, mentale behoefte, hartbehoefte, levensbehoefte, lichaamsbehoefte we weinig of niets weten. Het kleine beetje onvolmaakte sympathie, kennis en goede wil, die de wet, behoefte en gewoonte van associatie voortbrengen, is een arm kwantum van wat benodigd is voor een ware actie. Een groter denkvermogen, een groter hart, een overvloedigere en milddadigere levenskracht kunnen iets doen om ons te helpen of anderen te helpen en de ergste beledigingen te voorkomen, maar dit is ook onvoldoende en zal geen massa moeilijkheden voorkomen en verwondingen en aanvaringen van ons geprefereerde goede met het goede van anderen. Door juist de natuur van ons ego en onwetendheid affirmeren we onszelf egoïstisch, zelfs, wanneer we onszelf het meest beroemen op onbaatzuchtigheid en onwetendheid, zelfs, wanneer we onszelf beroemen op begrip en kennis. Altruïsme, dat als levensregel genomen wordt, bevrijdt ons niet; het is een krachtig instrument voor zelfvergroting en voor correctie van het nauwere ego, maar vernietigt het niet, noch transformeert zij het in het ware zelf, dat een is met allen; het ego van de altruïst is zo krachtig en absorberend als het ego van de zelfzuchtige en het is vaak krachtiger en hardnekkig, omdat het een eigengereid en vergroot ego is. Het helpt nog minder als we verkeerd doen aan onze ziel, aan ons denkvermogen, leven en lichaam met het idee van onderwerping van ons zelf aan het zelf van anderen. Het juiste affirmeren van ons wezen, zodat zij een zou worden met alles, is het ware principe, niet om haar te verwonden of te op te offeren. Zelfopoffering kan soms noodzakelijk zijn, uitzonderlijk, voor een zaak, in antwoord op een of andere eis van het hart of voor een of ander recht of hoog doel, maar kan niet tot regel gemaakt worden of natuur van het leven; zo overdreven, zou het alleen het ego van anderen voeden en overdrijven of een of ander collectief ego vergroten, niet ons of de mensheid leiden naar de ontdekking en affirmatie van ons of haar ware wezen. Opoffering en zelfgave zijn inderdaad een waar principe en een spirituele noodzaak, want we kunnen ons wezen niet op de juiste manier

affirmeren zonder opoffering of zonder zelfgave aan iets, dat groter is dan ons ego; maar dat ook gedaan moet worden met een juist bewustzijn en wil, gefundeerd op een ware kennis. De ontwikkeling van het sattvische deel van onze natuur, een natuur van licht, begrip, balans, harmonie, sympathie, goedwil, liefelijkheid, vriendgevoel, zelfcontrole, juist geordende en geharmoniseerde actie, is het beste, dat we kunnen doen binnen de beperkingen van de mentale formatie, maar is een stadium en niet het doel van onze groei van het wezen. Dit zijn oplossingen, overigens, verzachtende middelen, noodzakelijke middelen, voor een partieel omgaan met deze wortelmoeilijkheid, provisionele standaarden en hulpmiddelen, aan ons gegeven als een tijdelijke hulp en begeleiding, omdat de ware en totale oplossing voorbij onze huidige capaciteit ligt en alleen kan komen, wanneer we voldoende ontwikkeld zijn om het te zien en het onze hoofdinspanning maken.

De ware oplossing kan alleen tussenbeide komen, wanneer we door onze spirituele groei een zelf kunnen worden met alle wezens, hen kennen als een deel van onszelf, met hen omgaan alsof zij onze andere zelden zijn; want dan is de verdeling geheeld, de wet van gescheiden zelfaffirmatie, die door zichzelf leidt naar affirmatie tegen of ten koste van anderen wordt vergroot en bevrijd door er de wet van onze zelfaffirmatie voor anderen aan toe te voegen en onze zelfvinding in hun zelfvinding en zelfrealisatie. Het is een regel gemaakt van religieuze ethiek om te handelen in een geest van universele compassie, om zijn naaste lief te hebben als zichzelf, om aan anderen te doen wat men zou willen, dat zij aan ons zouden doen, om de vreugde en verdriet van anderen te voelen als zijn eigen; maar geen mens, die in zijn ego leeft, is waarlijk en volmaakt in staat om deze dingen te doen, hij kan ze alleen accepteren als een eis van zijn denkvermogen, een aspiratie van zijn hart, een inspanning van zijn wil om met een hoge standaard te leven en door een oprechte inspanning zijn ruwe natuur te modificeren. Wanneer anderen gekend worden en intiem gevoeld als zichzelf, kan dit ideaal een natuurlijke en spontane regel worden van ons leven en zowel gerealiseerd worden in praktijk als in principe. Maar zelfs eenheid met anderen is in zichzelf niet genoeg, als het een eenheid is met hun onwetendheid; want dan zal de wet van onwetendheid werken en zal fout van handeling en verkeerde actie overleven, zelfs als het vermindert is in graad en verzacht in invloed en karakter. Onze eenheid met anderen moet fundamenteel zijn, geen eenheid met hun denkvermogens, harten, vitale zelden, ego's, --- zelfs ofschoon deze besloten raken in ons geuniversaliseerde bewustzijn, --- maar een

eenheid in de ziel en geest, en dat kan alleen komen door onze bevrijding naar zielgewaarzijn en zelfkennis. Om zelf bevrijd te zijn van het ego en onze ware zelden te realiseren is de eerste noodzaak; al het andere kan bereikt worden als een lichtend resultaat, een noodzakelijke consequentie. Dat is een reden, waarom een spirituele roeping geaccepteerd moet worden als imperatief en voor moet gaan over alle andere claims, intellectueel, ethisch, sociaal, die behoren bij het domein van de Onwetendheid. Want de mentale wet van het goede verblijft in dat domein en kan alleen veranderen en verzachten; niets kan een voldoende substituut zijn voor een spirituele verandering, die het ware en integrale goede kan realiseren, omdat we door de geest bij de wortel van actie en bestaan komen.

In de spirituele kennis van het zelf zijn er drie stappen van haar zelfverkrijging, die tegelijkertijd drie delen zijn van de ene kennis. De eerste is de ontdekking van de ziel, niet de uiterlijke ziel van denken en emotie en verlangen, maar de geheime psychische entiteit, het goddelijke element in ons. Wanneer dat dominant wordt over de natuur, wanneer we bewust de ziel zijn en wanneer het denkvermogen, leven en lichaam hun ware plaats innemen als zijn instrumenten, zijn we gewaar van een gids van binnen, die de waarheid kent, het goede, de ware heerlijkheid en schoonheid van het bestaan, die het hart en intellect controleert door zijn lichtende wet en ons leven en wezen leidt naar spirituele volledigheid. Zelfs binnen de duistere werkingen van de Onwetendheid hebben we dan een getuige, die onderscheidt, een levend licht, dat verlicht, een wil, die weigert om misleid te worden en die de waarheid van het denkvermogen scheidt van zijn fout, de intieme respons van het hart van haar vibraties op een verkeerde roeping en verkeerde eis aan haar, de ware hartstocht van het leven en overvloedigheid van beweging van vitale passie en de troebele valsheden van onze vitale natuur en haar donkere zelfzoekingen. Dit is de eerste stap van zelfrealisatie, om de ziel, het goddelijke psychische individu op de troon te zetten, in plaats van het ego. De volgende stap is om gewaar te worden van het eeuwige zelf in ons, dat ongeboren is en een met het zelf van alle wezens. Deze zelfrealisatie bevrijdt en universaliseert; zelfs als onze actie nog doorgaat in de dynamiek van de Onwetendheid, bindt en misleidt het niet langer, omdat ons innerlijke wezen gezeten is in het licht van zelfkennis. De derde stap is het Goddelijke wezen te kennen, dat tegelijkertijd ons allerhoogste, transcendente Zelf is, het Kosmische Wezen, de fundatie van onze universaliteit, en de Goddelijkheid van binnen, waarvan ons psychisch wezen, het ware ontwikkelende individu in onze natuur, een deel

is, een vonk, een vlam, die groeit naar het eeuwige Vuur, waaruit hij was aangestoken, en waarvan hij de altijd levende getuige is binnen ons en het bewuste instrument van zijn licht en vermogen en vreugde en schoonheid. Gewaar van de Godheid als de Meester van ons wezen en actie, kunnen we leren kanalen te worden van zijn Shakti, de Goddelijke Macht, en handelen in overeenstemming met haar dictaten of haar regel van licht en vermogen binnen in ons. Onze handeling zal dan niet beheerst worden door onze vitale impuls of bestuurd door een mentale standaard, want zij handelt in overeenstemming met de permanente, maar nog plooibare waarheid van dingen, --- niet, wat het denkvermogen construeert, maar de hogere, diepere en subtielere waarheid van iedere beweging en omstandigheid, omdat zij bekend is met de allerhoogste kennis en vereist door de allerhoogste wil in het universum. De bevrijding van de wil volgt op de bevrijding in kennis en is haar dynamische consequentie; de kennis zuivert, de waarheid bevrijdt: kwaad is de vrucht van spirituele onwetendheid en het zal alleen verdwijnen door de groei van een spiritueel bewustzijn en het licht van spirituele kennis. De verdeling van ons wezen van het wezen van anderen kan alleen geheeld worden door verwijdering van de scheiding van onze natuur van de innerlijke zielwerkelijkheid, door vernietiging van de sluier tussen ons worden en ons zelfzijn, door overbrugging van de afstandelijkheid van onze individualiteit in de Natuur van het Goddelijke Wezen, die de alomtegenwoordige Werkelijkheid is in de Natuur en boven de Natuur.

Maar de laatste verdeling, die verwijderd moet worden, is de scheuring tussen deze Natuur en de Supernatuur, die het Zelfvermogen is van het Goddelijke Bestaan. Zelfs voor de dynamische Kennis-Onwetendheid is verwijderd, terwijl zij nog blijft als een inadequate instrumentatie van de geest, kan de allerhoogst Shakti of Supernatuur door ons werken en kunnen we gewaar zijn van haar werkingen; maar dan kan zij door een modificatie van haar licht ontvangen worden en geassimileerd door een inferieure natuur van het denkvermogen, leven en lichaam. Maar dit is niet genoeg: er is een totale omvorming nodig van wat we zijn naar een weg en vermogen van de goddelijke Supernatuur. Deze integratie van ons wezen kan niet volledig zijn, tenzij deze transformatie er is van de dynamische actie; er moet een opheffing en verandering zijn van de hele modus van de Natuur zelf en niet alleen een of andere verlichting en transmutatie van de innerlijke wegen van het wezen. Een eeuwig Waarheidsbewustzijn moet ons bezitten en al onze natuurlijke modi sublimeren in haar eigen modus van zijn, kennis en actie; een spontaan waarheidsgewaarzijn, waarheidswil, waarheidsgevoel,

waarheidsbeweging, waarheidsactie kan dan de integrale wet worden van onze natuur.

EINDE VAN HET TWEEDE BOEK, DEEL I